RICHARDI MORTON,

Med. Doct. R. Coll. Lond. Soc. & Cenſ.

OPERUM MEDICORUM.
TOMUS TERTIUS.

DE

ΠΥΡΕΤΟΛΟΓΙ'Α

SEU

EXERCITATIO TERTIA

DE

FEBRIBUS INFLAMMATORIIS UNIVERSALIBUS.

——— *fragilli quærens illidere dentem Offendet ſolido*. Hor.

Editio ultima Emendatior.

VENETIIS M. DC. XCVI.

Typis Hieronymi Albrizzi.

Superiorum permiſſu, ac Privilegio.

Digitized by Google

AD
LECTOREM.

EXercitationes duas de Febribus Intermittentibus Remittentibus antehac editas en tertia (proutratio propoſita poſtulat) de Febribus Inflammatoriis Univerſalibus excipit, quam Clariſſ. & Eruditiſſimorum Profeſſorum tùm noſtratium cùm exterorum hortatibus incitatus in lucem jam emitto, In qua de Febre Rheumatica, Eryſipelatoſa & herpetica diſſerere, & hanc penſi partem abſolvere decreveram: Verùm Voluminis moles præter expectationem aucta vetat, vetant plurimi celeberrimi Viri, quibus fidem datam manco & mutilo hoc tractatu ſaltem ex parte liberare lubet. Fidem autem datam non fallam, verùm, modò Deus vitam & otium det, opus inceptum pro Virili ad Umbilicum ducere conabor. Non eſt autem quòd ſententiam noſtram in Apparatu harum Exercitationum latam, nimirùm quòd Venenum Spiritus inficiens ſit Morborum Univerſalium Cauſa, rurſus hic loci multa Verborum ambage defendam (quanquam hoc Poſtulatum à priori demonſtrari haud poſſit, cùm in Morbis, quos jam tractamus & ceteris poſthàc tractandis res ipſa clariùs loquitur quàm mille argumenta ratione & arte excogitata. Quid? quòd abunde conſtat ad iſthanc Cauſam

A 2 tan-

Digitized by Google

AD

LECTOREM.

E*Xercitationes duas de* Febribus Intermittentibus Remittentibus *antehac editas en tertia (prout ratio propoſita poſtulat) de* Febribus Inflammatoriis Univerſalibus *excipit, quam Clariſſ. & Eruditiſſimorum Profeſſorum tùm noſtratium cùm exterorum hortatibus incitatus in lucem jam emitto, In qua de Febre Rheumatica, Eryſipelatoſâ & herpetica diſſerere, & hanc penſi partem abſolvere decreveram: Verùm Voluminis moles præter expectationem aucta vetat, vetant plurimi celeberrimi Viri, quibus fidem datam manco & mutilo hoc tractatu ſaltem ex parte liberare lubet .. Fidem autem datam non fallam,, verùm, modò Deus vitam & otium det, opus incæptum pro Virili ad Umbilicum ducere conabor . Non eſt autem quòd ſententiam noſtram in Apparatu horum Exercitationum latam, nimirùm quòd* Venenum Spiritus inficiens ſit Morborum Univerſalium Cauſa ,. *rurſus hic loci multa Verborum ambage defendam (quanquam hoc Poſtulatum à priori demonſtrari haud poſſit, cùm in Morbis, quos jam tractamus & ceteris poſthàc tractan.dis res ipſa clariùs loquitur quàm mille argumenta ratione & arte excogitata . Quid? quòd abunde conſtat ad iſthanc Cauſam*

Digitized by Google

tanquam ad Cynoſuram reſpicientes, quaſi Ariadnes filo ductos non poſſe non ubique in reconditiſſima Naturæ penetralia certò ac facilè penetrare, variam horam Morborum Indolem & Criteria Diagnoſtica perſpecta habere, præſagiaritè proferre, Indicationes Curativas elicere, & methodum medendi rationi atque uſui congruentem ſtabilire, & cujuſcunque ſymptomatis ſuborti rationem clare reddere: Quocunque enim nomine hi morbi appellentur ſive Morbilli, *ſive* Febres Scarlatinæ, Variolæ, Rheumatiſmi, Herpetes Miliares, *vel* Eryſipelata, *pro ratione Veneni Morbifici Spiritus plùs minùs peſſundantis, Morbus aliam atque aliam formam induit, atque prout naturam Febris Συνεχὶ benignæ, vel Συνόχυ mali moris participet, diverſa methodo jure merito tractari poſtulat. Dolet quidem me in hac Diſſertatione à Sententia magni* Sidenhamii *diſcrepaſſe: Sed, rationibus in Cap. ſeptimo hujus Exercitationis penſitatis conſtabit me multo uſu fretum, atque experientia edoctum, non rixandi, vel certandi gratia, verùm reluctanti animo contradixiſſe. Pace igitur magni Viri, mihi etiam liceat liberam Philoſophiam ubique profeſſo, pro modulo meo, ſaluti humani generis hoc pacto proſpicere & conſulere. Vale, Candide Lector, & perge benigno animo, quo hactenùs ſolebas, incomptum & levidenſe hoc noſtrum Munuſculum in bonam partem accipere.*

RIC. MORTON.

EXERCITATIO TERTIA

DE

Febribus Inflammatoriis univerſalibus.

CAP. I.

De Febribus Inflammatoriis & Colliquativis in genere.

SPiritus Animales in hiſce febribus arctiùs implicantur veneno quàm in febribus intermittentibus puris vel remittentibus. p. 1. Venenum vi laceſſendi præterſolitum donatum eſt earum cauſa. *ibid.* Febres inflammatoriæ & Colliquativæ ſæpiſſime mutantur in malignas paulò ante mortem. Tunc inflammatio, dolor, aut tumor vel quidem fluxus colliquativus non amplius viget, Cerebrum ſolum & genus nervoſum petuntur; ſunt mediæ inter malignas & intermittentes & remittentes, *ibid.* Si adſint periodicæ exacerbationes, Cortice Peruviano profligantur, *ibid.*

CAP. II.

De Febribus Inflammatoriis in genere.

FEbris inflammatoria eſt ea quæ habet notabilem membranæ, glandulæ, viſceris vel artus inflammationem ſibi conjunctam non primariam, p. 3. Efflorefcentia cutanea eſt interdum plana & æqualis, vel interpuncta, aliquando vero inæqualis, cum vel ſine dolore, tumore, ulcere, *ibid.* Febris inflammatoria parum à *συνόχῳ* præſertim ſpuria diſtat. Incipientis inflammationis ſigna ſunt dolor punctorius & vellicans, arteriolarum vibratio ſolito major, tandem tumor, ardor & rubedo. p. 3. Durat autem inflammatio donec fiat criſis. p. 7. Cauſa continens Febris inflammat. eſt ſpiritus Veneno complicatus. Cauſa evidens, Atmoſphæræ particulæ deleteriæ, *ibid.* Symptomata diagnoſtica deſumuntur ex ipſa *αὐτοψίᾳ*, dolore ceteriſque ſymptomatis. ex pulſu, Urina, & ipſo ſanguine. p. 8. Hæ Febres in genuinas & ſpurias diſtinguuntur, Genuinæ ſunt hæ in quibus Spirituum vires ſunt integræ & inflammatio vivida. Spuria ad malignam accedit cum Spirituum & inflammationis languore. *pag.* 5. Differentia inter Morbillos genuinos & ſpurios. Venenum in ſcarlatina ac morbilloſa febre cuticulam ſine ſenſibili intumeſcentia, ardore aut dolore præter pruritum inflammat. Apparatus efflorefcentiæ in Morbo genuino ſpatio bidui vel tridui abſolvitur, & hoc durante febris more *συνόχου* uno tenore progreditur, efflorefcentia autem apparente, ſtatus morbi incipit, qui ſpatio tridui finitur, Febris Inflammatio ceteraque ſymptomata adhuc ſponte ceſſant. Sed in conſtitutione epidemia, efflorefcentia eſt minus vivida,

ſtatus morbi ad x, xiv, xxiv. diem ſæpiſſime protrahitur cum aliqua Inflammatione glanduloſa, & febre ipſi Inflammationi peractæ ſuperſtite, *6.* Differentia inter Variolas ſpurias & genuinas ex eo petitur quod in Variolis genuinis exanthemata intra triduum erumpant & febris inde criticè quaſi exulat, cum in ſpuriis exanthemata magis frequentia & minus vivida appareant, tardius matureſcant, neque Febris ceſſet ſed potius die morbi xi, xiv, xvii. interdum in *συνεχεῖ*, aliquando vero in *σύνοχῳ* terminetur *p. 7.* Eryſipelatoſa febris genuina ab initio uſque ad finem eſt *συνεχὴς*: Spuria verò *σύνοχος* à primo inſultu vel talis evadit, *ibid.* Febris Herpetem comitans, omnium mitiſſima & ſemper benigna, *p.* 8. Tempore decubitus exacerbari ſolet, *ibid.* Febris Rheumatica nunquam eſt ſpuria, *ibid.* Ad apoſtema cur non terminetur: eſt benigna, intermittenti vel ſaltem *συνεχεῖ* cognata, à repercutientibus mutatur in malignam, *ibid.* Quoad inflammationes muſculorum, viſcerum & glandularum, ſunt omnes ejuſdem Indolis, intra ſeptem vel novem dies ut plurimum in apoſtemata deſinunt; febris etiam eſt benigna, niſi mala praxi in *σύνοχον* malignam mutatur, *ibid.* Prognoſtica febrium inflammatoriarum: Difficilius curantur quàm *συνεχὴς* legitima, facilius verò quam maligna, *p. 9.* Genuina inflammatoria minùs eſt periculoſa quàm ſpuria: Febris pro gradu veneni, & pro parte affuſa eſt periculoſa. Quamdiu hæc febris *συνεχῆ* refert, quod ad febrem ſpectat, res eſt in vado, *ibid.* Niſi in *σύνοχον* cum deliriis & convulſionibus tranſeat, *p.* 10. Febris cum inflammatione viſceris, glandulæ vel membranæ intùs ſitæ periculoſior eſt, ceteris paribus, quàm ubi muſculus vel pars exterior afficiatur Inflammatione, *ibid.* Et qua ratione, *p.* 11. Indicationes curativæ duæ, deletio, & niſus Spirituum temperandus, *ibid.* Ordo hujus tractatus, *p.* 14.

CAP. III.

De Morbillis, & Febre ſcarlatina.

Deſcriptio Morbillorum. Hic morbus eſt Febris conjuncta cum efloreſcentia inflammatoria, hic illic totam cuticulam diſtinguente. A morbillis Febris ſcarlatina differt per continuatam inflammationem, *p.* 3. Variolæ autem differunt, quod in pus maturantur, & quod ab ipſo initio intumeſcentia renitente tactui ſeſe produnt, *ibid.* Natura febris morbilloſæ in variis ſuis ſtadiis quamvis ſit genuina & maximè benigna, eſt tamen peracuta & citiſſimè varia ſtadia ſua peragrat. Ex ſymptomatis venenatis à primo inſultu uno tenore progredientibus durante apparatu *σύνοχον* eſſe ac malignam ſuſpicari fas eſt, *ibid.* Apparatus efloreſcentiæ & incrementum febris morbilloſæ. Hic præter ſymptomata, quæ febrem quamcumque comitantur, inveniuntur Pathognomonica quædam, ſcilicet, pulſus debilis ac celer, reſpiratio cita & anheloſa, hypochondriorum oppreſſio, urina tenuis, ſopor &c. Cuncta hæc ſymptomata indies augentur, donec febris paulò ante efloreſcentiam ad

ἀκμὴν

Digitized by Google

ἀκμὴν ſuam perveniat. In morbillis epidemiis & verè malignis ſymptomata ſub initium non adeò ſæviunt; & febris tardiùs ad *ἀκμὴν* pervenit, *p.* 14. Efflorescentia eſt Febris ſtatus. Cuticula levi ardore & rubedine ſuffunditur. Glandulæ dolore vellicante, ardore & tumore corripiuntur: tunc febris initio maligna tranſit in inflammatoriam, Pulſus fit fortis & urina rubra: Ab hac efflorefcentia inchoata ad ejus completam eruptionem ſtatus morbi & febris; Durat ſpatio bidui vel ſaltem tridui in Morbillis benignis & ſporadicis, vel uſque ad 15. uſque diem in morbillis epidemiis & malignis, *ibid.* Efflorefcentiæ declinatio & Febris Criſis, 16. Demùm efflorefcentia ſenſim colorem rubicundum mutat, à quo tempore fluxus alvi ſuboritur ſalutaris, niſi diutiùs duret, Febris exulat & reliqua ſymptomata miteſcunt. In malignis autem declinante efflorefcentia, Febris manet vel augetur. Et Anginam, peripneumoniam vel alium morbum peracutum ſimulat. Quoties autem hæc criſis eſt ſalutaris, Febris in συνεχῆ plurium dierum vel hecticam mutatur, quæ, niſi cortice Peruviano ſubigatur, in σύνοχον malignam & funeſtam degenerat, aut morborum chronicorum jacit fundamenta, *ibid.* Cauſa morbillorum continens eſt venenum ſpiritus inquinans & maſſam ſanguinis in colluviem acrem colliquefaciens, *p.* 17. Cauſa procatarctica petenda eſt ab Atmoſphera, *p. ibid.* Ratio differentiæ inter duas morbillorum ſpecies oritur à differenti Spirituum vigore atque gradu veneni diverſo, *p. ibid.* Signa morbillos antecedentia & præſagientia ſunt ea quæ indolem febris concomitantis peracutam, malignam & colliquativam eſſe indicant, *p.* 18. Præterea medicus inquirat an æger antea morbillis laboraverit (nam raro bis redeunt) an conſtitutio aeris ſit morbilloſa, an æger familiaritatem morbilloſorum uſu fuerit, *p.* 19. Signa Pathognomonica ſunt, 1 Efflorefcentia in cuticula, unde morbilli dignoſcantur à Variolis, Eryſipelate & Herpete; 2. interpunctio efflorefcentiæ qua differunt à Febre ſcarlatina. 3. Figura & magnitudo incerta efflorefcentiæ qua differunt à Petechiis, & maculis purpureis, & variolis confluentibus. 4. color vividus & vegetus, & tempus efflorefcentiæ, unde diſtinguntur à Febre Scorbutica & Crapuloſa, *ibid.* A diverſa etiam efflorefcentiæ indole morbilli ipſi à ſe invicem præcipui dignoſcuntur, *ibid.* Prognoſis morbillorum, *ibid.* Genuini ſunt ſalutares, ſpurii periculoſi. Epidemii ſporadicis periculoſiores. Morbi ſtadia inſolito more protenſa peſſimum, 20. Efflorefcentia partialis, aut quæ colorem ſæpe mutat, mala, *ibid.* Febris efflorefcentiæ ſuperſtes & ſymptomata quæ Criſin imperfectam ſequuntur ſunt periculoſa *ibid.*

Digitized by Google

CAP. IV.

De methodo medendi Morbillis.

Indicationes curativæ ſunt duæ, extinctio veneni & ſymptomatum allevatio, *ibid.* Regimen hic morbus exigit cum aliis Febribus commune, diætam admodum tenuem, decubitum in lecto quietum & calorem ſtragulorum injectorum moderatum, *ibid.* Remedia Pharmaceutica & Chirurgica ſunt diverſa pro indole febris in variis morbi ſtadiis. Nihil autem in quocunque morbi adeo peracuti ſtadio temerè tentandum, ubi criſis reputatur, *p.*21 Cùm autem ante efflorefcentiam febris indoles ſit maligna, expanſio Spirituum alexipharmacis & veſicatoriis promoveatur, & Venæſectione & ab opiatis abſtinendum, niſi quædam urgeant ſymptomata, *p. ibid.* Mitiora tamen eligantur alexipharmaca neque veſicatoria adhibeantur, niſi ſpaſmi, coma aut indoles morbi maligna id requirant. Diverſæ Remediorum formulæ *p.*22. Calidiora alexipharmaca & frequentia veſicatoria ſint in uſu ſi Febris ſit maligna aut peſtifera. Formulæ quædam Remediorum, 23 *p.* Quod ſi paulò ante efflorefcentiam contingat aut ſpiritus ſint nimis irritati, tunc eorum niſus compeſcatur. Remedia quæ conveniunt, *p.*24. Secundò colliquatio Humorum impedienda, & inde orta ſymptomata tollenda *ibid.* Palliativa curatio convenit, *ibid.* Æger urgente Alvi fluxu à cereviſia abſtineat; ſed decocto albo, tinctura roſarum & electuario adſtringenti utatur. Tuſſis mucilaginoſis, & pectoralibus ſedetur. Oculorum acrimoniæ collyrium, ſternutationi cohibendæ lac naribus attractum conveniant. Opiata, niſi in extrema neceſſitate diarrhœæ non adhibeantur, *ibid.* In ſtadio ſecundo, ubi Febris à ſpirituum expanſione ad ſtatum ſuum demùm pervenerit, Opiata & Venæſectio ſunt omnino neceſſaria. Ob eorum uſum omiſſum in Morbillis epidemiis, Londini publicè graſſantibus plurimos è vivis ſublatos memini 26. Efflorefcentia autem peracta ſi Febris venenatis ſymptomatis adjuncta remaneat actum eſt de ægro. Contra, ſi criſis fuit perfecta, cathartica hydragoga adhibeantur, ad lymphæ colliquatæ affectus exitiales impediendos, *p.*27. Non tamen præpropere maſſa ſanguinis agitetur, antequam Venenum fuerit omnino ſubactum. Exemplum puellæ extra debitum tempus purgatæ, *p.*28. Formulæ catharticorum, *ibid.* Sin imperfecta fuerit criſis & febris συνεχὴς ſequatur, eam Cortice Peruviano, ante adhibitam purgationem, profligare oportet, *p.*29. Multa ſymptomata remanent poſt Criſin imperfectam ut ophthalmiæ, coriza, tuſſis hydrops ſcrophulæ, &c. *ibid.* Hæc colliquatio curatur Cortice Peruviano, Opiatis, Venæſectione & Purgatione; Cavendum tamen ne Cathartica ſint fortiora cùm ſæpe augeant colliquationem & funeſtos eventus habeant, *ibid.* Tuſſis poſt morbillos ſuperſtitis Curatio, *ibid.* Curatio Ophthalmiæ, *p.*30. Diarrhœa, *ibid.* Strumarum, 31. Hydropis 32.

Digitized by Google

C A P. V.

De Febre Scarlatina.

Febris Scarlatina differt à Morbillis ſolo effloreſcendo; alia ſunt communia, *pag.* 33. Hiſtoriæ variæ de morbillis. Hiſtoria prima de filia Domini *Rainsford*. Per unam vel alteram Hebdomadam Colliquationis ſymptomatis affligitur; demùm febre concepta eſt, per triduum ſymptomata augentur, quarto die effloreſcentia morbilloſa ſe prodit; cùm quartò effloreſcentiæ die, febre, tuſſi & alvi fluxu vigentibus. Subito Venæſectione ſanatur, *pag.* 34. Hiſtoria 2. de filio Dom. *Pratt*, febre ſcarlatina laboranti. Venæſectio quarto effloreſcentiæ die cum ſucceſſu præſcribitur, *ibid.* Hiſtoria 3. de *Sarah Morton* filia autoris; Morbilli benigni debito regimine curantur, *pag.* 47. Hiſtoria 4 de *Marcia Morton* filia autoris; Febris poſt quatriduum ab effloreſcentia incepta protenſa, atque periodice revertens venæſectione & Cortice Peruviano curatur, *pag.* 48. Hiſtoria 5. de Muliere quadam, Febris ſcarlatina poſt effloreſcentiam peractam ad ſpatium integræ hebdomadæ σύνεχεος tertianæ typum induit, tum in σύνοχον malignam & lethalem mutatur, *ibid.* Hiſtoria 6. de filiola Dom. *Hayns*; febris ſcarlatina lethalis, *pag.* 49. Hiſtoria 7. de filiolo Dom *Burren*, Febris Morbilloſa abſque ulla effloreſcentia vel comitante vel ſubſequente ſanata, *pag.* 38. Hiſtoria 8. de filiolo Domini *Debilles*, febris morbilloſa primùm maligna, dein inflammatoria, & tandem συνεχὴς. Hiſtoria 9. de filia Domini *Tim*, febris morbilloſa poſt effloreſcentiam peractam in συνεχῆ quotidianam, Diarrhœa, Tuſſi, & languore maximo comitatam mutata, *pag.* 38 Hiſtoria 10. de filiolo Dom. *Philips*, Diarrhœa pertinax & vires penitus fractæ poſt febrem ſcarlatinam, *pag.* 39. Hiſtoria 11. Febris ſcarlatina ſymptomatis diriſſimis & peſtilentialibùs comitata, *pag.* 40.

C A P. VI.

De Variolis, earum ſubjecta, ſtadiis & differentiis, necnon de cauſa Variolarum continente atque Procatarctica.

Deſcriptio Variolarum: Hic morbus eſt febris conjuncta cum cutis veræ cuticulæ inflammatione, cujus Exanthemata vel confluentia, vel cohærentia vel diſcreta in ſuperficie corporis appareant. Cutis vera ſubjectum eſſe variolarum probatur ex renitenti tuberculorum duritie, & ex puſtularum maturatione, ex foveis in cute excavatis, *pag.* 41. Stadia Variolarum ſunt quatuor; Apparatus exanthematum, Eruptio, Matu-

ratio

Digitized by Google

-natio atque Declinatio, *ibid.* Apparatus eſt tempus illud omne à primo morbi inſultu uſque ad univerſalem exanthematum eruptionem inceptam: puſtulæ prænunciæ *The Maſter pock* dictæ definitio. Poſt eruptionem fit ſecundum ſtadium in quo Criſis plus minus completa, *pag.* 42. Stadium tertium eſt totum tempus quod teritur in maturandis Variolis in pus legitimum, à quo tempore incipit ſtadium ultimum, *ibid.* Cauſa continens Variolarum eſt venenum activum intime Spiritibus implicitum, *pag.* 43. Frigore, crapula, metu, aeris qualitatibus reducitur in actum: à gradu hujus veneni oritur diſtinctio Variolarum in benignas & malignas, *ibid.* Nonnunquam ſpiritus ſunt ita deleti, ut æger fere *ἀπνευ-ςτὸς* jaceat, & natura in proximo morbi ſtadio ferme ſine ulla eruptione ſuccumbat. Nonnunquam vero ſpiritus potius irritati quam deleti ſunt, & modo in hac contentione totum virus è ſinu ſuo excutiant; Variolæ ſunt benignæ inter quas numerantur, Variolæ *Chicken pox* dictæ, Variolæ diſcretæ, *pag.* 45. Si ſpiritus è contra in primo morbi ſtadio obruantur, criſis imperfecta & infida ſequitur, & Variolæ ſunt malignæ, *pag.* 45. Variolarum malignarum exanthemata, *pag.* 46. Cum autem Venenum per glandulas cutaneas non poſſit totum excludi in his Variolis, Natura per portas patentiores pulſare nititur. Prior conatus per alvum eſt fere ſemper ſymptomaticus, & corruentem naturam indicat. Melior & tutior eſt ſalivatio, quæ hic deſcribitur, *pag.* 47. Profluvium Urinæ ſalivationi eſt ſuccedaneum, *pag.* 48. Malignæ Variolæ ex accidenti, *pag.* 51. Infantes rariùs quam adulti ſorte Variolarum confluentium & malignarum admodùm dura plectantur, *pag.* 52.

C A P. VII.

De ratione Symptomatum in primo ſtadio contingentium, de varietate fermenti, & Febris inde orta, de ſignis præſagientibus, Diagnoſticis & Prognoſticis, nec non de Indicationibus curativis, & methodo medendi Variolis durante apparatu.

Symptomata primum morbi inſultum comitantia: primo corpus ſubito algore perfunditur, quem horror, rigor, oſcitatio, &c. ſequuntur. deinde calor febrilis, dolor capitis ac lumborum, jactatio inquieta, ægritudo, nauſea, vomitio, dejectiones, ſtupor comatoſus, & è contra interdum vigiliæ, ſpaſmi & inſultus Epileptici præſertim in infantibus, tuſſis, intumeſcentia tonſillarum moleſta, & alia Symptomata hyeme frequentia. Pulſus celer, fortis & magnus, parvus & debilis pro Veneno: denique puſtulæ quædam morbi prænunciæ venenum, *pag.* 54. 55. Unde venenum varioloſum eſſe naturaliter colliquativum & in laceſſendo procax concludimus, *pag.* 56 Signa Variolas ante eruptionem in

appa-

Digitized by Google

apparatu præſagientia ſunt dolor atrox & horrendus capitis & lumborum, & vehementia ſymptomatum ſupra numeratorum, conſuetudo habita cum Varioloſis, tempeſtas Epidemica, conſanguineus iſto morbo laborans, *pag.* 58. Criteria maligni morbi dubia & incerta ſunt, primi ſtadii duratio brevior vel longior quam decet. Ætas juvenilis, animi pathemata, crapula; ſpiritus menſtruo, puerperio, abortione, cathartico vel emetico vel venæſectione perperam celebratis, aut regimine nimis calido debilitati, frigoris contractio, tempeſtas æſtiva, aut hyemalis, conſtitutio epidemica, æger cachecticus, &c. *pag.* 59 Certa ſigna ſunt pulſus debilis & vacillans, urina clara, tenuis & pallida, micturitio, deliquia, coma uſque ad criſin profundum, fixus & ſpaſmodicus lumborum dolor cum *ἀκυρεξίᾳ* coniunctus. Symptomata vehementia quæ ſpiritus peſſundant. Signa bona ſunt Febris à primo inſultu ευτεχνῶς. Urina rubedine tincta & contentis ſaturata, æqualis pulſus tenor, &c. *pag.* 60. 61. 62 Indicatio Curativa in hoc ſtadio eſt unica, ut Venenum ad criticam exanthematum eruptionem ſubigatur. Neque Cortice Peruviano aut alia quadam Antidoto extinguendum eſt, ne poſtea recrudeſcat, *pag.* 63. Medendi methodus in hoc ſtadio, *p.* 86. diæta ſit parca & tenuis, *pag.* 64. Regimen ſit moderatè calidum, *ibid* Sententia Sydenhamii de frigido regimine improbatur, *pag. ibid.* De Remediis Pharmaceuticis & Chirurgicis in genere, *pag.* 67. In benigno morbo nihil à medico agendum eſt, diæta tantùm & regimen conveniens ægro, atque Iulapium aliquod temperatum ad ſpiritus refocillandos præſcribantur. Formula Iulapii, *pag.* 68. In maligno morbi ſpirituum ferè extinct. expanſio Alexipharmacis generoſiſſimis & veſicatoriis tempeſtivè promoveatur. *pag.* 69. Formulæ remediorum, *pag* 70. In medio morbi ſtatu ſufficient alexipharmaca mitiora, *ibid.* & qualia, *ibid.* Symptomata autem à niſu Spirituum nimio ſuborta opportunè mitiganda ſunt. cùm ſæpè plus noceant quam primarium morbi venenum, *pag.* 71. In fluxu alvi enormi, Æger ab omni Cereviſia abſtineat, & in ejus locum decoctum album ſubſtituatur: Opiata & adſtringentia adſciſcat, *ibid.* Opiatorum uſus & qualium. Formulæ remediorum, *pag.* 72. Vomitio non ſtatim ſupprimenda, potiùs leniter promovenda, ſed vomitoria antimonialia non conveniunt: deinde alexipharmacis & opiatis utendum. Formulæ remediorum, *pag.* 73 De Dolore ſpaſmodico fixo, *pag. ibid.* De dolore capitis, artuum, vel lumborum lancinante & ſpaſmodico. Uſus venæſectionis prodeſt, *pag.* 74. In dolore pleuritico ſeu peripneumonico venæſectio, linimenta, fotus anodyni, opiata cum alexipharmacis commixta: Formulæ Remediorum, *ibid.* In dolore colico, par eſt ut venæſectione niſus ſpirituum minuatur, ſed etiam ut linimentis anodynis, opiatis, enematis, & catharticis ipſis hoc ſymptoma averruncetur, *ibid.* De Inſultibus Epilepticis, eos ſemper ſequuntur variolæ regulares. Oportet ut ſpiritibus fatigatis per veſicatoria, alexipharmaca & cephalica ſuccurratur, 75 Iuniores ſolummodo huic ſymptomati ſunt obnoxii. Venæſectio in repetitis ſpaſmis multum prodeſt, *ib.* Sopor huic eſt malo proprius. Succurritur nimio veſicatoriis, alexipharmacis & venæſectione

pro

Digitized by Google

pro morbi natura, 76. De Vigiliis: Vigiliæ ſunt ſuſpectæ. Indicant in proximo ſtadio variolas confluentes. Laudanum, poſt venæſectionem celebratam, ſummè neceſſarium, 102.

CAP. VIII.

De Variolarum Eruptione, ſive ſecundo morbi ſtadio, quod ejus ſtatum atque Criſin contiuet, ſive perfectam ſive imperfectam, atque de varia Febris, Exanthematum, cæterorumque Symptomatum Indole pro ratione Criſeos plus minùſve perfecta: de ſignis Diagnoſticis Variolarum in genere atque benignarum, vel plus minùs malignarum in ſpecie: de ſignis Prognoſticis ad hoc morbi ſtadium ſpectantibus, Indicationibus curativis atque methodo medendi.

Secundum Variolarum ſtadium contingit, cum totis Spirituum viribus venenum per glandulas cutaneas excutitur, *pag.* 78. Eruptio diverſa pro veneno. *ibid* Eruptio variolarum diſcretarum benignarum, *ibid.* Contingit tertio vel quarto die, & æger *ἀκίνδυνος* manet Symptomat s venenatis vacuus. Intra triduum Exanthemata in ſummitatibus acuminantur ſine ptyaliſmo, diarrhœa, &c. *ibid.* Cùm autem ſpiritus venenô ſunt inferiores, variolæ ſunt malignæ & eruptio earum quadruplex, 79. primus & peſſimus eruptionis modus eſt cùm quinto vel ſexto die, cutis in inſtanti, Eryſipelatis inſtar, rubet cum maculis nigris interſperſis, & æquali ſuperficie, intumeſcentia verò nequaquam auget uſque ad primum maturationis diem, tunc univerſa cutis, mutato colore, Pergamenam refert. Nullum hujuſmodi ægrotantem ad ſecundum maturationis diem ſuperſtitem novi, *ibid.* Secundus modus non differt, niſi quod in artubus & trunco corporis exanthemata ſint diſcreta, a morbillis primo die diſtinguantur per ſolam duritiem renitentem; non augeantur, & tandem liveſcant, ita ut ſub initium maturationis æger moriatur. 80. Tertius modus eſt ubi Variolæ quaſi diſcretæ, ſunt, ſed cohærentes, cute ſolummodo ac ſi ab urtica exaſperata, donec initio maturationis albeſcentes confluunt: hæc eruptio non eſt adeo fatalis, ſed pauci ad 14. vel 15. diem perveniunt, niſi ope ſalivationis, *ibid.* Quartò variolæ erumpunt Regulares, ſed cum veſiculis aqueis, Petechiis, vel maculis lividis in interſtitiis: Ægri utplurimùm ſub initium maturationis ſymptomate quodam funeſto moriuntur, *ibid.* Ratio ſymptomatum in eruptione variolarum malignarum, *ibid.* In variolis malignis Febris continua & ſymptomata venenata remanent poſt eruptionem, 81. Ab inani ſpirituum motu oriuntur ſubſultus tendinum, coma, deliria, vigiliæ, *ibid.* Venenum autem, cui excludendo glandulæ cutaneæ non ſufficiunt,

per

per ſudores, diarrhœam, ſalivationem, urinas, hæmorrhagias expellere nititur natura, unde dira ſymptomata, micturitio, & ſæpiſſimè lethalis urinæ ſuppreſſio, *ibid.* Eruptio variolarum mediarum, *ibid.* Cùm vires ſpirituum & veneni ſunt æquales, tunc variolæ dicuntur mediæ; ſecundo tantùm vel tertio eruptionis die Febris intermittit vel remittit, & reliqua ceſſant ſymptomata, donec in ſtadio maturationis Febrem συνόχον & malignam vel in ultimo ſtadio συνεχῆ & magis benignam venenum deliteſcens inferat, *ibid.* Variolæ mediæ non eodem die, neque ſemper per totum corpus erumpunt, *ibid.* Ita ut, quæ primò diſcretæ apparuerint, deinde confluant, ſed minutulæ & tardè tumeſcentes. Ultimo ſtadii die levis oriri ſolet Ptyaliſmus, 83. Variolas benignas Hyeme ſalivatio copioſa aliquando comitatur, propter exanthemata Uvulæ, &c. ſuccreſcentia, alioquin ſalivatio nunquam eſt ſymptoma variolarum benignarum, *ibid.* Diagnoſis & indoles variolarum in hoc ſtadio, *ibid.* Diagnoſis variolarum benignarum, *ibid.* In fronte, naribus, labiis, collo, & pectore ſe primùm produnt, *ibid.* Sunt diſcretæ, rotundæ, tactui renitentes, vivido colore, & intra triduum acuminantur, &c. *pag.* 83. Diagnoſis variolarum mediarum. Variolæ mediæ diſtinguuntur ab efflorescentia ſcarlatina & morbillis per duritiem renitentem, ab eryſipelate per tumorem non adeò latum & continuum, *pag.* 84. A Benignis per ſtatum Febris longiorem, *ibid.* Per puſtularum interpolatam eruptionem, *ibid.* Figuram & colorem, per Ptyaliſmum, *ibidem.* Diagnoſis variolarum malignarum, *ibid.* Dignoſcuntur indole Febris concomitantis, quæ maligna eſt, *ibid.* Effloreſcentiæ modo & tempore peculiari, *pag.* 86 Hæmorrhagiis, præter fluxum fœminarum menſtruum, debito tempore contingentem, qui non eſt adeò funeſtus, *ibid.* Prognoſis variolarum generalis in ſecundo ſtadio, *ibidem.* Prognoſis particularis, *pag.* 87. Febris continua remanens poſt eruptionem variolarum, malum, *ibid.* Quo longior morbi ſtatus, eo periculoſior eventus, *ibidem.* Variolæ, *Chicken-Pox*, dictæ intra quatuor dies exſiccantur, at quo frequentiores ſunt puſtulæ, eo pejus, *ibid.* Effloreſcentia univerſalis eryſipelatoſa cum Petechiis circa ſecundum maturationis diem mortem ſignificat, exanthem. in facie tantùm confluent. plerumque mortem ante decimum diem ſignificant: in hac ſpecie accidunt ſæpè hæmorrhagiæ, *ibidem.* Petechiæ vel veſiculæ miliares in variolarum diſcretarum interſtitiis ortæ in hoc ſtadio pejus ſignificant quàm in ſequentibus; harum inſuper macularum diminutio aut receſſus bene ominatur, incrementum malè, *pag.* 88. Ptyaliſmus eruptionem variolarum comitans, malus. Qui micturitione laborant, raro ad finem maturationis ſuperſunt, *ibidem.* Catarrhus cum Variolis conjunctus ſalivationem, gutturis inflammationem, atque tumorem in ſtadio maturationis inducit. Tuſſis importuna febrem & venenum auget. Vigiliæ nimię phreneſim & Hæmorrhagias inferunt. Variolæ prænunciæ amplæ & turgidæ plerumque variolas regulares pollicentur, *pag.* 88. Indicationes curativæ in ſecundo ſtadio ſunt duæ, reliqui veneni abolitio, & correctio ſymptomatum, *ibid.* Curatio variolarum benignarum in hoc ſtadio, *ib.* Natura non debet laceſſi medica-

A mentis.

mentis. Quod ſit officioſè, rarò impunè patratur, *p.* 89. Regimen in priori ſtadio inſtitutum, in hoc atque reliquis ſervandum, *ibid.* Curatio variolarum malignarum ſive confluentium ſive cohærentium in hoc ſtadio *ibid.* Opus eſt alexipharmacis & veſicatoriis non ſolùm ſed & alexiteriis generoſiſſimis & paregoricis, *ibid.* Opii doſis augenda eſt, donec profuerit, *p.* 89. Alexiteria cum Opiatis miſcenda, *ib.* Methodus noſtra medendi in caſu deplorato, *p* 91. Hæmorrhagiæ ſunt periculoſæ, aqua ſtyptica regia ſiſtuntur. *p.* 92. Sed ſine ſucceſſu, niſi Veſicatoriis & alexiteriis ſpiritus ſimul excitentur. Venæſectio obitum ægri accelerat, *p ibid.* Micturitio non debet adeò formidari, ac Hæmorrhagia, ſed ſummam ſpirituum imbecillitatem denotat, *ib* Salibus lixivialibus & cineribus bufonum curatur, *p.* 93. Curatio variolarum mediarum in hoc ſtadio, *ib.* Spirituum expanſio repetitis doſibus mitiorum alexipharmacorum in priori ſtadio deſcriptorum promovenda, & veſicatoriis, p. 94 Si autem febris remittat, vel intermittat, non eſt, quod naturam remediis fatigemus, ſed ægrotans perſtet in regimine priùs inſtituto, niſi fortè corticis Peruviani vires experiri liceat ad febris repullulationem impediendam, *ibid.* Symptomata quæ medici curam poſtulant, *p* 95. De fluxu alvi immodico. Nullum fatale ſymptoma ab alvo licet ad viceſimum diem conſtipata oritur. Diarrhœa torminoſa aſſiduo opiatorum uſu cum alexipharmacis generoſiſſimis ſiſtitur, *ib.* Durante alvi fluxu vel in infantili ipſa ætate variolæ ægrè admodum erumpunt, *p. ibid.* De vigiliis, deliriis, & ſubſultibus tendinum. Durante inteſtino tumultu, variolæ regulariter erumpere nequeunt, ac proinde ſpiritus opiatis compeſcantur. Veſicatoriis verò & alexipharmacis erigantur, *ib.* Hoc pacto unius noctis ſpatio mediæ in regulares mutatas vidi, *ib.* De ſopore profundo. Sopor in hoc uſque morbi ſtadium protenſus, non declinans ſed augens, non eſt flocci faciendus, *p* 96. Quocirca frequenti veſicatoriorum applicatione, Spiritu CC. ſerpentaria Virginiana, ceterorumque generoſiſſimorum alexipharmacorum uſu certandum eſt, *ib.* De ſudoribus profuſis: Vigilias, deliria, fluxum alvi, & Petechias accerſunt, *ibid* Stragula ſenſim detrahantur. Spiritus laſſati alexiteriis mitioribus refocillentur. Veſicatoriis expandantur, paregoricis ſiſtantur, *p.* 97. De tuſſi immani, *ib.* Paregoricis, mucilaginoſis, atque aliis thoracicis cohiberi & demulceri debet, *ib.* De fluxu catameniorum & lochiorum. Prava morbi indoles ſicut ab aliis hæmorrhagiis non indè arguenda eſt, *ib* Cùm autem ſpiritus inde langueſcant & mala comitentur ſymptomata, remedia cordialia mitiora, opiata, antihyſterica, & veſicatoria ſunt uſurpanda; 98. De dolore gutturis cum levi Ptyaliſmo conjuncto. 69. Fauces externæ diligenter ab aeris injuriis pannis laneis mollibus duplicatis muniantur, quæ plus valent, quàm eroceata, aut amuleta. Pharmaca cordialia & alimenta calidiora evitentur, ut pulveres craſſiores. Convenient liquor poſſeticus, Decoctum CC. gargariſma, *ibid.* De Hæmoptoe & inſultibus epilepticis, *ibid.*

CAP.

Digitized by Google

CAP. IX.

De tertio hujus Morbi ſtadio, quod à Variolarum prima maturatione uſque ad earundem declinationem protenditur; de varia indole Febris in hoc ſtadio recrudeſcentis, & ſalivationis, intumeſcentiæ extremorum, diabetici Urinæ profluvii, ceterorumque ſymptomatum ratione hanc Febrim ejuſque criſin in hoc ſtadio comitari ſolitorum; De ſignis Naturæ eius benignæ, malignæ vel mediæ Diagnoſticis, nec non de ſignis prognoſticis, indicationibus curativis, & methodo medendi ad hoc ſtadium pertinentibus.

Variolarum maturatio, 100. Variolarum benignarum maturatio. Nulla eſt Febris in hoc ſtadio, quamvis propter dolorem exanthematum arteriæ ſolito fortiùs vibrentur. Hoc ſtadium intra triduum terminatur. Variolæ benignæ omnium ſunt normæ in maturationis ſtadio, 101. Excipiuntur tamen illæ quæ Chicken-pox dicuntur, quarum apparatus licet habeat triduum, tamen eodem die, maturari atque declinare animadvertuntur, hæc autem brevitate ſtadiorum ab aliis diſtinguuntur, *ibid.* Variolarum malignarum indoles in hoc ſtadio, *ib.* Febris in hoc ſtadio & omnia ſymptomata augentur efflorеſcentia interim in albedinem continuam mutata: Exanthemata efflorеſcentiæ morbilloſæ ad inſtar vix elevantur, interſtitia ſunt livida, *ibid.* Ptyaliſmus eſt levis, micturitio inutilis, Rarò æger ad tertium maturationis diem ſupereſt; quidam fortiores uſque ad decimum vel duodecimum diem perveniunt, ſed rarò ante decimum vel duodecimum diem perveniunt, ſed rarò ante decimum ſeptimum vel vigeſimum morbi diem *ἀκμὴν* aſſequuntur, *p.* 103. Quidam tandem ſphacelo claviculæ, oſſium maxillarum vel tibiarum inopinato trucidantur, *ibid* Variolarum mediarum maturatio, *ib.* Variolarum mediarum in malignas tranſeuntium indoles, *ib.* Æger utplurimùm decimo vel undecimo morbi die moritur, niſi fortè robore ſpirituum adjutus venenum ad decimum ſeptimum vel vigeſimum diem protenſum concoquere vel edomare potis fuerit, *ib.* Intereà variolæ ſeſſiles, depreſſæ & aridæ manent, neque ſalivationem inſignem, intumeſcentiam extremorum aut Urinæ profluvium comites habent, *p.* 104. Maturatio variolarum mediarum proximè ad benignas accedentium, *ibid.* Licet primo maturationis die in medio deprimantur, tertio tamen vel quarto acuminantur, quinto exareſcere incipiunt & die morbi decimo tertio vel decimo quarto æger revaleſcit, *ib.* Maturatio variolarum mediarum cum ſalivatione, Urinæ profluvio, &c. coniunctarũ, *p. ib.* Duratio huius ſtadii incerta, ad dies 4, 6, 8, 12. vel ampliùs protenditur, *p.* 105. Salivatio variolis non

matu-

matùratis declinans, lethalis, niſi compenſetur profluvio Urinæ immenſo, vel extremorum intumeſcentia, p. *ibid.* Maturatio variolarum mediarum ſine notabili ſalivatione, Urinæ profluvio, &c. p. 106. Contingit autem venenum ferè ab hujus ſtadii initio febrem ciere mitiorem, donec die 17, vel 18, derepente variolæ depreſſæ turgeſcere atque maturari inceperint, & ægrotans illicò revaleſcat, *ibid.* Variolarum benignarum maturantium diagnoſtica, *ibid.* Variolarum primario malignarum diagnoſis, 107. Variolarum mediarum in malignas mutatarum diagnoſis, *ibid.* Mediarum variolarum ad benignas proximè accedentium diagnoſis, p. 108. Variolarum mediarum cum ſalivatione conjunctarum diagnoſtica, *ibid.* Variolarum mediarum ſine ſalivatione diagnoſticæ, *ibid.* Prognoſis variolarum in tertio ſtadio, *ibid.* Deſumitur à Febre, Exanthematum indole; & à ſymptomatis concomitantibus. Ἀπυρεξία optimè ſignificat, ſed peſſimè febris, quæ in præcedentibus ſtadiis & in hoc nullas inducias dederit, aut quæ cum maturatione incepta repullulat, *ibid.* Sed non adeò timenda eſt febris, poſt quartum vel quintum maturationis diem recrudeſcens, 109. Exanthematum maturatio legitima; Et non legitima, p. 110. Salivatio primam naturæ intentionem eluſſam eſſe denotat, *ibid.* Ptyaliſmus copioſus & diu protenſus cum capitis & faciei intumeſcentia, bonus, *ibid.* Salivatio 4. vel 5. die derepente ſuppreſſa ante maturationem exanthematum perfectam, niſi profluvio urinæ aut intumeſcentia extremorum excipiatur, omen malum exhibet, & inde febris revireſcit, *ibid.* Salivatione perſtante tarda variolarum maturatio, mala, ibid. Salivatio redux poſt profluvium urinæ, &c. vim ſpirituum denotat, & febrem fugat, *ibid.* Horror & rigor in media ſalivatione malum. Salivatio, profluvium urinæ & extremorum intumeſcentia modica & parva, ſalivatio diarrhœa excepra malè ſignificant, *ibid.* Sicuti deliquia more ſuffocationum hyſtericarum frequentia, deliria, vigiliæ pertinaces, comatoſus affectus, deglutitio impedita & reſpiratio difficilis, p. 112. Indicationes curativæ in ſtadio maturationis, *ibid.* Methodus medendi variolis benignis durante maturatione, p. *ibid.* Optimum regimen ſufficit. Iuniorum autem dolores laudano liquido allevantur, *ibid.* Methodus medendi variolis mediis proxime ad benignas accedentibus durante maturatione, p. *ibid.* Cardiacis mitioribus & paregoricis opus eſt. Methodus medendi variolis mediis cum ſalivatione inſigni, &c. conjunctarum. Vigente ſalivatione ab alexipharmacis majoribus abſtinendum, p. 113. Regimen obſervandum in his variolis, p. 114. Salivatione præpropere declinante quid faciendum ſit, conſentiente ipſo *Sydenhamio*, p. 115. Methodus medendi variolis mediis proximè ad malignas accedentibus cum levi tantùm ſalivatione profluvio urinæ vel tumore extremorum conjunctis in hoc ſtadio, p. 116. Expanſio ſpirituum promovenda veſicatoriis & alexipharmacis; motus autem compeſcendus opiati, p. *ibid.* Si autem febris ſub initium maturationis ſuborta συνεχὴς typum ſervaverit, alexipharmaca cum opiatis & veſicatoria applicare oportet, & durante remiſſione, Corticis Peruviani doſes ſæpiùs exhibere. p. 117. De variolis

Digitized by Google

riolis malignis maturationi prorſus ineptis, p. 118. De curatione ſymptomatu hoc ſtadium comitantium, *ibid.* Vigiliæ, deliria & diarrhœa, p. 119. Hæc autem ſymptomata languidorum ſpirituum ſunt ſigna, quapropter nova addantur Veſicatoria atque doſes alexipharmacorum & opiatorum augeantur, frequentiuſque repetantur, p. *ibid.* Coma & inſultus Epileptici rarò jam contingunt niſi ſit error in regimine, p. *ibid.* Spirituum expanſionem veſicatoriis non paucis alexipharmacis & cephalicis erigunt, p. *ibidem.* Deliquia & ſuffocationes Hiſtericæ, præſagium funeſtum exhibent, niſi frequenti veſicatoriorum applicatione, atque alexipharmacorum ope, expanſio ſpirituum promoveatur, p. 120. De dolore gutturis Inflammatorio, p. *ibid.* Hicce dolor vel ab acri lympha vel ab exanthematis has partes obſidentibus oritur; *ibid.* Fauces panno laneo molli muniantur, vitentur acria, p. 121. Dulcia & gargariſmata emollientia uſurpentur, p. 122. De deglutitione difficili. Provenit vel ab inflammatione partium vel ab intumeſcentia glandularum faucium, *ibid.* Partes tegantur & gargariſma acidulatum adhibeatur, *ibid.* De anhelòſa & difficili reſpiratione. Contingit in declinatione ſalivationis, *ibid.* Reſpiratio citiſſima & debilis alexipharmaca indicat, ſed ab emeticis abſtinendum, p. *ibid.* Reſpiratio difficilis & ſuſpirioſa à phlegmate viſcidiori oritur. Gargariſma abſterſivum, linctus, apozemata incidentia, & Emeticum abſterſivum conveniunt, p. *ibid.* De Narium Infarctione. Turundæ rigidiores butyro dulci vel Ol. Amygd. dulc. illitæ naribus intrudantur, &c. *ibid.* De Exanthematum dolore inflammatorio, p. 123. De Pruritu, *ibid.* De ingenti urinæ profluvio. Potius promovendum eſt quàm cohibendum, *pag.* 124. De intumeſcentia extremorum & Præputii. Partes adeò tumefiunt, ut cuivis inexperto metus ſit ne ſubitò ſphacelo corrumpantur, quamvis nullum viderim inde infortunium. Fotus lixiviales & morbo finito hydragoga; p. *ibid.* Salivatio funeſtè protenſa, *ibid.* Duratio hujus ſtadii pro diverſa morbi indole incerta, *ibid.*

C A P. X.

De Variolarum declinatione, ſive ſtadio Morbi ultimo, ejuſque pro ratione Venenati fermenti diverſi varia indole atque eventu. De Febre & ſymptomatis in hocce ſtadio ſuboriri ſolitis. De ſignis Indolis morbi diagnoſticis, de Prognoſticis, nec non de indicationibus curativis & methodo medendi in hoc ſtadio, itidemque de morboſis affectibus hunc morbum excipientibus.

Stadii ultimi deſcriptio, 125. Varia indoles & varius eventus morbi in hoc ſtadio, *ibid.* Declinatio variolarum benignarum & diſcretarum, 128. Hæc declinatio ἀπυρέτως abſolvitur tridui. Exanthemata

autem incruſtantur & ſcabie ſubflava obduci incipiunt, dein poſt unum vel alterum diem in arida tubercula mutantur, quæ ſenſim emollita ſponte evaneſcunt, *ibid.* Declinatio variolarum mediarum prope ad benignas accedentium non multum differt, modo ſalivatio notabilis, profluvium urinę, vel extremorum intumeſcentia adfuerit, quamvis tertium ſtadium fuerit ſolito longiùs, *ibid* Declinatio variolarum prope ad malignas accedentium, eſt, cùm defuerit ptyaliſmus, &c. tunc febris *σύνοχος* vel *συνεχὴς* illicò revireſcit, intumeſcentia capitis & faciei ſtati declinant, ſcabies autem non niſi poſt quatriduum vel quidem hebdomadam exſiccatur, & cumpureſcateat, tandem in porriginem furfuraceam deſinit. Cùm autem venenum non fuerit omnino protruſum, hecticus calor, furunculi, ophthalmia contumax, ſtrangulatio & ſuffocatio hyſterica, tuſſis arida, Phthiſis pulmonaris, tumor œdematoſus, ſtupor, & delirium melancholicum, ſuccedunt ſępiſſime ſtrumę, Variolis hiſce modus, p. 130. Declinatio variolarum à primo ortu malignarum & confluentium, p. *ibid.* Æger ut plurimùm 6. morbi die moritur, p. 131. Declinatio variolarum ſecundariò malignarum ſive cohęrentium & valdè frequentium, *ibid.* Si Ptyaliſmus levis deficiat, plurimi intra triduum nempe 13, vel 14 morbi die fatis cedere coguntur; quotquot autem Ope alexipharmacorum, veſicatoriorum, & opiatorum evadunt, declinationis ſtadium diuturnum decurrunt & ærumnoſis ſymptomatis diu male multantur, p. *ibid.* Vel ſi omnino defuerit Ptyaliſmus, æger 9, vel 10. morbi die interimitur; aut ęrumnoſis atque diris ſymptomatis multatus; vix ante vigeſimum morbi diem hocce ſtadium ultimum decurrere potis eſt Nonnunquam ad 40. uſque diem appetitu privatur & tandem Oſſium ſphacelo interficitur, p. 132. Declinatio variolarum malignarum diſcretarum. Maturationi exanthematum non fidendum, Æger enim non eſt ex periculo evaſus in declinationis ſtadio, niſi Parotidibus vel aliquo alio modo venenum prorsùs eliminetur, *ibid.* Diagnoſis variolarum benignarum in hoc ſtadio. Nono morbi die declinare incipiunt & demum die ſaltem 12. in tubercula arida & ſubfuſca ſenſim mutantur Æger interim eſt *ἀπύρετος* & appetitu integro utens, p. 133. Diagnoſis variolarum mediarum proximè ad benigaus accedentium. A benignis non differunt, niſi quod ſerius, nempe 13, vel 14. morbi die primum declinare animadvertuntur, *ibid.* Diagnoſis variolarum mediarum proximè ad malignas accedentium, p 134. Infirmitate ſpiritum Ptyaliſmus; Urinę profluvium & intumeſcentia capitis & artuum derepentè declinant, ſecundo febris revireſcit, exanthemata nigreſcunt, exareſcunt vel ſaltem pure minus laudabili ſemiplenā manent, phlegma viſcidum ægros ſuffocat, ideò, niſi æger intra triduum moriatur, hoc ſtadium protrahitur, 135. Diagnoſis variolarnm malignarum in hoc ſtadio, ſpeciati confluentium & cohærentium ad malignas prope accedentium. Primò febris eſt maligna & continua, ſecundò variolæ ne minimam maturationem aſſequi valent, unde efflore ſcentia ab ipſa eruptione completa declinat. Hęmorrhagiæ immenſę, petechiæ, maculę purpureę & nigrę in Cuticula effloreſcentes morbi indolem demonſtrant. Plerique intra triduum, octavo ſcilicet

vel

Digitized by Google

vel nono die trucidantur; qui autem evadunt rarò ante vigeſimum diem hocce ſtadium emetiuntur, & quidam hectico calore & *ἀνορεξίᾳ* fatigati demum 30, vel 40. die Carie oſſium obeunt, *ibid.* Variolarum cohærentium & admodum frequentium propius ad medias accedentium diagnoſis in hoc ſtadio. Diagnoſcuntur præcipuè à mediis febre continua poſt Criſin. Stadio terminus eſt incertus; rarò in iis qui evaſuri ſunt, ante 17, vel 18. morbi diem finitur, 136. Diſcretarum variolarum malignarum diagnoſis in hoc ſtadio, Dignoſcuntur, 1. a febre concomitante, 2. ſymptomatis peculiaribus & 3. duratione ſtadii protenſiori, 137. Prognoſis, *ibid.* Declinatio morbi cum *ἀπυρεξίᾳ* & appetitu reſtituto conjuncta optime ſignificat. Febris declinationem excipiens, malè. Febris ab initio morbi continua, & in declinatione variolarum exacerbata, mala, *ibid.* Febris quæ durante exanthematum maturatione intermittit vel remittit, eſt benigna, ſed facillimè in malignam mutatur, niſi ante tertium Paroxyſmum tollatur. Febris in declinatione exulans, bonum. Petechiæ ſeu veſiculæ miliares in declinatione variolarum efflorefcentes malum, *ibid.* Deliria, Vigiliæ, &c. pejus in declinatione quàm in aliis ſtadiis. Hæmorrhagiæ, maculę nigræ, micturitio, fluxu alvi, ſudores colliquativi, deliquia, anheloſa reſpiratio, deglutitio impedita male ſignificant. *Ἀνορεξία*, calor hecticus, & tuſſis cariem oſſium & Phthiſin denuntiant. Salivatio declinans ante maturationem exanthematum ſine profluvio urinæ febrem reducit, 139. Scabies ſanioſa & purulenta eſt cauſa porriginis & fovearum, 140. Indicationes curativæ, *ibid* In benignis totum naturæ committendum: ſtadio finito Catharticis utendum, 141. Curatio variolarum malignarum & mediarum ad malignas prope accedentium in hoc ſtadio, *ibid.* Ipſe *Sydenhamius* ſaltem in hoc ſtadio alexipharmaca & vinum generoſiſſimum concedit. Febris recidiva in his variolis curatur Cortice Peruviano, *ibid.* Modus utendi Cortice Peruviano, 142. Curatio variolarum verè malignarum in hoc ſtadio, 143. Quibus alexipharmacis utendum ſit, *ibid.* Doſis & tempus exhibendi, 144. Symptomatum in hoc ſtadio correctio, 144 Methodus Purgandi poſt variolas, 145. Catharſin auſpicari par eſt enematis Catharticis oleoſis lubricantibus ob metum colicæ torminoſæ. Enema mihi familiare. Fotus tono recti Inteſtini reſtituendo idoneus, *ibid.* Fæces induratæ forcipibus ereptæ ex anno, 146. Cathartica poſt variolas, 147. Uſus Catharticorum aliquando periculoſus in hoc ſtadio, *ibid.* Canones de Catharticorum, 148. Morboſi affectus poſt variolas suboriri ſoliti, *ibid.* Appetitus proſtratus cum calore hectico conjunctus, alexipharmacis & Cortice Peruviano curatur. Parotides ſub finem variolarum ſubortæ, 149. In his Parotidibus à repercutientibus, Venæſectione & catharticis abſtinendum, *ibid.* Sudores nocturni, Furunculi, Scabies ſanioſa, ulcera mali moris, impetigo furfuracea, p. 150. Caries oſſium & gangræna carnis muſculoſæ, p. 151. Cicatrices & foveæ, *ibid.* Apuris diuturniori mora inter cuticulam & cutem oriuntur, *p. ibid.* Linimenta parum proſunt, tegumenta & perforatio exanthematum acu nocent. p. 153. Ophthalmia, *ibid.* Tuſſis atrox & Peripneumonicâ

viam ad Phthiſin pulmonarem ſternit, *p* 154. Affectus ſtrumoſus, *p.* 155. Delirium melancholicum, *ibid.* Tumor partium extremarum œdematoſus, *pag.* 157.

CAP. XI.

In quo varia Exempla multiformis hujus Morbi ſincerè proferuntur, diverſa Variolarum indoles, ſymptomata conjuncta & Morboſi affectus ſubſequentes illuſtrantur, atq; methodus medendi ſuperius tradita confirmatur.

Hiſtoriæ diverſæ, non ſolum eorum, qui ex morbo feliciter evaſerunt, verum illa potiſſimùm quæ indolem, & ſymptomata morbi vehementiora illuſtrant, *p.* 158. Hiſt. 1. de filio Dom *Hunt*, variolæ benignæ ſtatim ab eruptione ſine præcedenti maturatione exareſcentes, atque demum poſt annum integrum elapſum repullulantes. *ibid.* Hiſt. 2. de filiola Dom. *VVaren.* Variolæ maximè benignæ *ChicKen Pox*, dictæ, *p. ibid.* Scabies Eryſipelatoſa propter catharticum neglectum ſuperveniens, *p* 159. Hiſt. 3. de filio Autoris unico. Variolæ regulares, diſcretæ & benignæ, *ibid.* Filia Autoris ante eruptionem variolarum benignarum, ſpaſmis epilepticis correpta, *p. ibid.* Hiſt. 4 de filio cujuſdam Cauſidici, Variolæ benignæ ob malum regimen funeſto exitu terminatæ, viz. apoplexia forti, *p.* 160. Hiſt. 5. de filio Dom. *Mitchel,* Variolæ diſcretæ & benignæ ob malum regimen cum ſymptomatis pænè exitialibus conjunctæ, *p. ibid.* Hiſt 6. de filiolo Dom. *Povvler.* Ubi malum regimen obſervatur, *p. ibid.* Hiſt. 7. Eiuſmodi de Dom. *Pettiſer.* Metus ſine aliquo veneno infert dira ſymptomata, *ibid.* Hiſt 8. de Dom. *Baxter.* Variolæ benignæ poſt abortionem & uſum Corticis Peruviani, 163. Hiſt 9. de quadam virgine. Variolæ diſcretæ cum menſtrua purgatione conjunctæ, *p.* 164. Hiſt. 10. de Servo Dom. *Bradford.* Variolæ admodum benignæ poſt ſymptomata vehementiora durante apparatu, *p. ibid.* Hiſt. 11. de Nepote Dom. *Major.* Variolæ diſcretæ ob Hæmoptoen tempore eruptionis contingentem confluentes factæ, *p* 165. Hiſt. 12. de filio Dom. *VVheeler.* Variolæ diſcretæ ſed admodum exiguæ poſt inſultus epilepticos erumpentes, *p.* 166. Hiſt. 13. Ejuſmodi de *Elizabetha* filia *Dom. Bright*, 167. Hiſt. 14. de Dom. *Shepherd*, Variolæ mediæ admodum frequentes & proximè ad malignas accedentes, *p.* 168. Hiſt. 15. de filiola Dom. *Nois.* Variolæ diſcretæ bis intra ſpatium unius Menſis erumpentes & declinantes ſine maturatione & tandem funeſta diarrhœa exceptæ, 171. Hiſt 16. de filio unico Dom. *HocKe* Variolæ diſcretæ quarum eruptionem atrox & verſatilis dolor quaſi Rheumaticus antecedebat, *pag.* 173. Hiſt 17. de Dom. *Upton.* Variolæ diſcretæ ſub initium maturationis depreſſæ & vigiliis ac deliriis per bidui ſpatium comitatæ, *ibid.* Hiſt. 18. de Dom. *Terry*; Variolæ diſcretæ cum

fluxu

Digitized by Google

ſluxu menſtruo & gravibus animi Pathematis conjunctæ; remediis alexipharmacis non opportunè exhibitis, funeſtæ, p. 173. Hiſt. 19. de puero quodam. Variolæ mediæ prope ad malignas accedentes, 174. Hiſt. 20. *Eduvardo Helms*. Variolæ mediæ prope ad benignas accedentes, *ibidem*. Hiſt. 21. de Dom. *Northcots*. Variolæ mediæ prope ad malignas accedentes, 176. Hiſt. 22. de *Iohanne Iorden* Variolæ cohærentes & malignæ, 181. Hiſt. 22. de *Georgio Reade*. Variolæ mediæ diu depreſſæ & pænè cohærentes cum febre συνεχῆ durante maturatione conjunctæ, p. 183. Hiſt. 24. de Dom. *Smith*. Variolæ mediæ poſt imperfectam maturationem in declinatione febre σύνεχεῖ exceptæ, 186. Hiſt. 25. de Dom. *Iones*. Variolæ confluentes & malignæ; demum febre συνεχεῖ exceptæ, 187. Hiſt. 26. de filio Dom *Rainsford*. Variolæ confluentes malignæ in declinatione febre συνεχεῖ excepta & non obſtante Cortice Peruviano funeſtæ, p. 190. Hiſt. 27. de uxore Dom. *Poxon*. Variolæ confluentes depreſſæ & tarde matureſcentes tuſſi & vigiliis pertinacibus conjunctę atque demum furunculis frequentibus exceptæ, p. 193. Hiſt. 28. de filiolo Dom. *Durrant*. Variolæ mali moris demum furunculis exceptæ, p. 196. Hiſt. 29 de Nepti Dom. *Cockerill*. Variolæ diſcretæ malignæ petechiis interpunctæ & demum Parotide exceptæ, *pag. ibid*. Hiſt. 30. de filiolis duabus Dom. *PinKe*. Variol. diſcret. malignæ paulò ante initium maturationis funeſtæ, *pag.* 199. Hiſt. 31. de filio Dom. *Ryley*. Variol. magna ex parte diſcretæ verum malignæ, cum maculis purpureis in ipſa eruptione conjunctæ, *pag.* 200. Hiſt. 32. de honoratiſſimo viro *Tho. Conventr*, nobiliſſimi domini Baronis de *Conventry* filio. Variol. cohærentes & malignæ profluvio urinæ ſolummodo judicatę, p. 202. Hiſt. 33. Ejuſmodi, de uxore Dom. *Leuvis* 206. Hiſt. 34. Ejuſmodi, de filiolo Dom. *Allot*. p. *ibid*. Hiſt. 35 de Conſobrina Dom. *Tipton*. Variolæ cum diris ſymptomatis ob ſalivationem intempeſtivè ſuppreſſam ſociatę, quę ſymptomata ſuborto urinæ profluvio tollebantur, p. 207. Hiſt. 36. de uxore D. *Goddarg*. Variol. malignæ cohærentes fluxu menſium immodico & diarrhœa ſuborta die morbi 15 funeſtè terminatæ, p. *ibid*. Hiſt. 37. de filio Dom. *Haceuvill*. Variol. primario malignæ & univerſim confluentes, p. 210. Hiſt. 38. Ejuſmodi, de quodam Adoleſcente, p. 212. Hiſt. 39. Ejuſmodi, de *Martha Meade*, p. *ibid*. Hiſt. 40. de fratre minore Dom. *Vuarren*. Variolæ cohærentes atque a primo ortu mali moris, p. 213. Hiſt. 41. Ejuſmodi, de ſorore D. *Thompſon*. p. 214 Hiſt. 42. de Servo Dom. *Buſſy*. Variolæ coherentes cum atroci lumbagine invadentes, Venæſectione, &c. in benignas mutatæ, p. 215. Hiſt. 43. de uxore cujuſdam lanionis. Variolæ admodum frequentes cum ſtrangulatione conjunctę prę uſu ſulphuris copioſo, p. *ibid*. Hiſt. 44. de Dom. *Higby*. Variolæ funeſtæ quę ob fluxum menſium immodicum & abortionem ſubſequentem nunquam protrudi potuerunt, p. 216. Hiſt. 45. de *Thoma Iolliff* Armigero. Variolę ob regiminis defectum in Apparatu funeſtę, *ibid*. Hiſt. 46. de quodam Socio *Cantabrigienſi*. Variolæ ob malum regimen in apparatu confluentes atque in Febrem συνεχεῖ funeſtam deſinentes, p. 217. Hiſt. 47. de filia D. *Reynes*. Variol. diſcret. Petechiis

Digitized by Google

comitatæ Alexipharmacis & Opiatis feliciſſimè ſanat. p. 218. Hiſt. 48. de filio Dom. ***Ouven.*** **Variol. cohærentes vigiliis pertinacibus comitatæ.** uſu Opiatorum & Alexipharmacorum fœliciter curatæ, *ibidem*. Hiſt. 49. de *Thoma Brook* Armigero, Tarda Variolarum cohærentium maturatio, p. 219. Hiſt. 50. de filio Dom *Chapman*. Variol. in Puero ob diarrhœam diu ſubſidentes, p. *ibidem* Hiſt. 51 de Servo Dom. *Goſſing*. Lumbago atrox ſine febre vel vomitione in apparatu variolarum confluentium funeſtarum, p. 220 Hiſt. 52. de uxore Dom. *Deacle*. Suffocatio hyſterica frequenter recurrens, fluxus menſtruus & Petechiæ in Variolis cohærentibus mali moris, *ibid.* Hiſt 53 de Dom. *Tytherleigh*. Salivatio in variolis cohærentibus, uſque ad 21. morbi diem funeſtè protenſa, p. 221. Hiſt. 54. de Servo Dom. *Pinck*. Variol funeſtæ à ſuppreſſione ſalivationis ſubitanea die morbi 17 p. 222. Hiſt. 55. de filio Dom. *Cary*. Variol fatales, in quibus ſalivatio die 11. ſupprimebatur cum efflorеſcentia Eryſipelatoſa & Miliari conjunctæ, pulſu interea forti & appetitu voraci, p. 223. Hiſt. 56. de quodam Juvene. Sub declinatione variolarum Phymoſis exitus Urinæ præpeditus Cryſtallina, p. 224. Hiſt. 57. de filiola Dom. *Hern*. Obturatio narium durante variolarum maturatione moleſta & penè ſuffocativa, ibid. Hiſt. 58. de Ancilla Dom. *Strong*. Delirium Comatoſum Variolas excipiens, p. 225. Hiſt. 59. de filia Dom. *Cary*. Caries Oſſium Variolas excipiens, *ibid*. Hiſt. 60. de filiola Dom. *Boddington*. Gangræna Maxillæ & Tibiæ variolas malignas excipiens, 226 Hiſt. 61. de filia cujuſdem Capſarii. Gangræna ventriculi & inteſtinorum variolas excipiens. 227 Hiſt. 62. de *Catharina Morgan*. Profluvii Urinæ in confluentibus variolis laborante ſupreſſio, gangrena excepta, *ibid*. Hiſt. 63. de *Nicolao Lechmere*. Variol. cohærentes undecimo die funeſtiſſimis ſymptomatis & febre primum συ'ο'χῳ dein συνεχεῖ exceptæ dem um profluvio Urinæ & Salivatione inde reduce judicatæ, p. 230. Hiſt. 64. **Mictio ſanguinea in Variolis mali moris uſu Alexipharmacorum ſalubriter ſuperata, p. 238. Hiſt. 65. Variolæ ſpatio duarum ſeptimanarum bis erumpentes, p. 239.**

Digitized by Google

EXERCITATIO TERTIA

DE

Febribus Inflammatoriis univerſalibus.

CAP. I.

De Febribus Inflammatoriis, & Colliquativis, in genere.

Cap. 1 SPiritus animales in hiſce Febribus *Veneno* arctiùs implicatos, ac longè magis irretitos eſſe, quàm in Febribus *Intermittentibus* puris, vel *Remittentibus*, abundè probat niſus ille laborioſus, & conatus quo ſeſe expandere, & hoſtem adoriri moliuntur, A Spaſmis fibrillarum, quarum tubulos ſanguis præterfluens perpetuò irrigat, Dolores lancinantes, à ſtagnatione Sanguinis & Ichoris extravaſati Tumores dolorifici *Febrium Inflammatoriarum* comites oriuntur, & ſenſim augentur. Haud diſſimilem, ſed forſan majorem Spirituum niſum prodit Agitatio illa humorum perpetua, quæ enormes Evacuationes ſurſùm deorſumve, vel utrobique in *Febribus Colliquativis* excitat. Quocirca *Venenum* vi laceſſendi præter ſolitum donatum, robore Spirituum intereà integro, Cauſam eſſe horum Morborum *efficientem* ſtatuo: Spiritus nimirùm non ut in *Febribus Malignis* delentur, ſed *Veneno* illaqueati irritantur, atque inſolita luctatione, ac niſu ſpaſmodico orgaſmum efferatum concitant, donec eorum robore demum fracto, Natura ſuccumbat. Haſce enim Febres in *Malignas* paulò ante funeſtum diem mutatas ſæpiſſimè videre eſt, à quo tempore viribus Spirituum planè deletis, haud ampliùs viget *Inflammatio*, *Dolor* aut *Tumor*, ut in Principio; plurimùm etiam vel ſponte ſua vel arte ſiſtuntur enormes Evacuationes; Cerebrum enim ac Genus Nervoſum in hac ultima ac fatali ſcena fere ſolummodo petitur, atque *Comate*, *Deliriis*, *Subſultibus Tendinum*, ceteriſque triumphatæ Naturæ ac Spirituum deletorum Symptomatis laceſſitur. Haud igitur immeritò Febres *Inflammatoriæ* & *Colliquativæ* in *Claſſe* Febriū ante *Malignas* locum ſibi vendicant, immediatè verò poſt *Intermittentes* & *Remittentes*, quibus ſanè, præſertim *Spuriis* & *Mixtis*, ſunt cognatæ, & periodicis exacerbationibus Naturam

Cap. 2. ſuam ſæpenumerò produnt; atque in iſto ſtatu *Cortice Peruviano* debitè exhibito non minùs quam *συνεχεῖς* vel ipſæ *Intermittentes* profligantur. Quandoquidem verò iſtæ Febres cùm *Inflammatoria* tùm *Colliquativa* pro varietate partium, membranarum, glandularum & viſcerum affectorum, faciem Morborum diverſorum induant, Indicationes quadantenus diverſas miniſtrent, diverſamque curandi Methodum poſtulent; Sermonis generalis filium contraham, & multifariam hoc penſum majoris perſpicuitatis gratiâ, in Capita diſtinguam, ac primò de *Inflammatoriis* Febribus dicendum eſt, deinde de *Colliquativis*.

C A P. II.

De Febribus Inflammatoriis in genere.

Febris *Inflammatoria* ea eſt quæ habet notabilem alicujus *Membranæ, Glandulæ, Viſceris* vel *Artus* Inflammationem ſibi conjunctam, non autem antecedentem. *Notabilem & Conjunctam* dico, quia *Furunculi*, aliæque minoris notæ Inflammationes partem aliquam externam paſſim obſident, cùm tamen *Febris* præſentis indicia non adſint, quia iſtæ *Inflammationes* accidentales à peculiari ſingularis alicujus partis, potiùs quàm ab univerſali Spirituum & Sanguinis *ἀταξίᾳ* oriuntur: Cùm verò iſtiuſmodi accidentales *Inflammationes* magis notabiles fiant, Febrem Symptomaticam nonnunquam accendunt, præſertim ubi Viſcerum aliquod, vel Membrana nobilior iis afficiatur, cujus dolor perpetuus, atque indies creſcens, tonum Spirituum ac Craſin Sanguinis multùm interturbat, ac demùm evertit. At hanc Febrem à ſingularis partis dyſcraſia primùm ortam, quæque parte affecta in ſtatum integrum reſtituta, ſponte cedere ſolet, ab inſtituto præſenti alienam impræſentiarum omitto. In *Morbis univerſalibus primariis* (quæ noſtra provincia ſunt) pro varia partis inflammatæ textura, ſive fuerit Glandulosa, Tendinoſa, Membranacea, vel Muſculoſa, Speciem admodùm variam Inflammatio induit. Interdum Membrana efflorescentia mera, ſine Dolore vel Tumore, afficitur: & iſta efflorescentia rurſus vel plana eſt & æqualis, ut *Cuticula* in *Febre Scarlatina*, vel interpuncta, ut in *Morbillis*. Aliquando Membrana inflammata inæqualis evadit, atque ad exulcerandum apta, non ſine dolore & ardore; Talis eſt Inflammatio Cutis veræ in *Variolis, Eryſipelate* & *Herpete*. Glandulæ inflammatæ in *Opthalmia* copiam Ichoris puriformis effundunt; Glandulosæ Oris & Faucium partes in *Angina* & *Odontalgia* Lymphæ ſalivalis magnam copiam exſpuunt, non ſine tumore notabili & dolore excruciante. Muſculi autem & Parenchymata viſcerum Tumore, Dolore, Ardore cruciantur, & demùm Apoſtematis pure copioſo refertis fœdentur. Muſculorum

lorum

lorum Tendines in extremis Artubus aut Articulis conſtricti, ut in *Arthritide* & *Rheumatiſmo* utut exquiſitiſſimo dolore, ardore flagrante, ac tumore in immenſam molem aucto afficiantur, nuſquam exulcerantur. Adcò diverſa eſt harum Inflammationum, atque Symptomatum inde ſubortorum indoles, ut paſſim apud Authores, quaſi Morbi toto cœlo diſtantes, nominibus diſtinctis, (*Rheumatiſmi ſcil. Morbillorum, Variolarum, Eryſipelatis, Herpetis, Apoplexiæ, Spaſmorum, Phrenitidis, Ophthalmiæ, Odontalgiæ, Otalgiæ, Anginæ, Peripneumoniæ, Pleuritidis, Colicæ, Inflammationis Teſticulorum, Mammarum, Hepatis, Renum, Veſicæ urinariæ*, &c) deſignentur, reſpectu habito ad Symptomata vehementiora à textura partis affectæ orta, potiùs quàm ad *Febrem Inflammatoriam* & venenatum Fermentum intùs deliteſcens; quod Symptomatis cauſam dat. Unde pagina curationis utraque V. S. *Epithematis, Fotibus, Linimentis, Hauſtibus anodynis, Emulſionibus, Apozematis & Inlapiis temperantibus*, ceteriſque id genus Remediis ad Symptomata ſpectantibus adimpletur, dum ſicco pede Morbus primarius, unà cum ejus Cauſa præteritur; quod in *Eryſipelatis, Rheumatiſmi, Pleuritidis*, ceterarumque Febrium Inflammatoriarum curatione, quotidiana Obſervatione patet) & ea ratione Morbi vel diutiſſimè protrahuntur, vel Ægroti artificiosè occiduntur. Quam ob cauſam, haſce Febres quibuſcunque nominibus ſparſim apud Authores hic illic deſignatas, in unum Faſciculum collectas, in ſpecies certas partiri ac dividere lubet, ut Indicationes curativas veras pro ratione partis inflammatæ varia ex rei ipſius naturam eruam, atque Methodum Curationis ad Rationis normam accuratam, & minimè Empiricam inſtituam, diſquiſitione generali priùs habita de Natura peculiari, Cauſa, ſtadiis ac gradibus diverſis, Signis Diagnoſticis & Prognoſticis, atque Curativis harum Febrium Indicationibus. Cap. 2.

Quod ad Naturam *Febris Inflammatoriæ* attinet, illa parùm à συνόχῳ præſertim *ſpuria* diſtare deprehenditur, niſi quod *Horror*, *Rigor*, ceteraque id genus colluctantis Naturæ Symptomata in primo Morbi inſultu, quia Spiritus, piùs ſolito irretiti, non adeò liberè hoſtem adoriuntur, magis ingraveſcant, atque diutiùs protrahantur. Quamprimùm verò ſeſe expandere incipiant, Artus aliquis, Membrana, Glandula, vel aliquod ex Viſceribus, (ſive quia Venenum hanc vel illam partem præ ceteris petat, ſive quia pars natura debilis ſit, vel nuper à frigore injuriam acceperit,) illicò, ob ſpaſmodicam fibrillarum contractionem, dolore punctorio & vellicante corripitur, modò ob peculiarem ſuam texturam ejuſmodi Senſationis non fuerit incapax: Atque inde demùm fluxu Sãguinis libero per tubulos fibrillarum coarctatarũ quadantenùs præpedito, ex cruoris ſtagnatione Lympha acris in partibus vicinis *Febris Inflãmatoriæ natura.*

ap. 2. nis extraverſata coacervatur, unde dolore præcedenti tandem Tumor, Ardor & Rubedo ſenſim accedunt, necnon fortior Arteriolarum vibratio, ut Sanguis vi quaſi præternaturali per partes haſce compreſſas & anguſtatas propelli queat Hæc eſt brevis & aperta incipientis Inflammationis, eiuſque ſignorum Pathognomonicorum deſcriptio, & vera Ætiologia: Durat autem *Inflammatio* donec Arte vel Natura Venenum Febrile (primaria Inflammationis Cauſa), deleatur, vel Spiritus ipſi interimantur, hoc eſt, donec, Criſi ſalubri vel funeſta certamen dirimatur; licèt utplurimùm, ubi Venenum mitius eſt, & Spiritus quotidie in certamine ſuperiores evadunt, Febris naturam συνεχέος participat,. & Inflammatio exacerbationibus & remiſſionibus ſingulis vel alternis diebus, ſtata hora, alternatim recurrentibus, diſtinguitur. Quod ſæpiſſimè, (præſertim in Febribus *Rheumaticis* & *Eryſipelatoſis*) videre eſt.

auſa onti ens r Pro tar ica. Cauſa hujus Febris immediatè *Continens* eſt, Implicatio Veneni ſolito major cum Spiritibus, adeò ut non ſine multo niſu ſeſe expandentes & hoſtem adorientes in ſtatum exploſivum adigantur. Cauſa *Evidens* ſeu *Procatarctica* ab Atmoſphæra petenda eſt: Siquidem *Anginæ, Pleuritides, Ophthalmia, Variolæ, Morbilli, Febres Scarlatinæ*, ceteræque id genus Febres Inflammatoriæ à particulis deleteriis cum ambiente aere commiſtis ſæpenumerò *Epidemia* evadunt; Quotieſcunque autem Sporadicas eſſe has Febres contingerit, & tantummodò à veneno intus nato ortas, Frigus aeris externi in poros Cutis invadens, œconomiam Spirituum interturbando, atque inde vires Veneni deliteſcentis ſopitas excitando, Venenum hoc in actum ducere ferè ſemper obſervatur. Hinc ratio reddi poteſt, quare Pars à frigore externo maximè affecta, Inflammationi ſubſecuturæ præ ceteris obnoxia ſit, niſi ob debilitatem texturæ Fibrarum alicujus alterius partis præcedentem, vel genium peculiarem Veneni unam partem præ alia affectantis, id ſecus evenerit.

Signa *Diagnoſtica* huius Febris enumerare & deſcribere forſan haud operæ pretium videatur, cùm vel ex Inflammatione conjuncta, vel ſi Inflammatio in cute non effloreſcat, & ἀυποψία pateat, ex Dolore, ceteriſque Symptomatis quæ rarò ipſum Ægrotantem latent, Febris hæc naturam ſuam ac ſtirpem manifeſtò prodat. Quia tamen Dolorem Spaſmodicum non ſemper Inflammatio comitatur, neceſſe eſt ut *Phlegmonon* in Viſceribus & Membranis Interioribus Diagnoſin ex aliis fontibus petamus; ſcil. ex *Pulſu*, qui licet in primo Febris inſultu ſit debilis & celer, ob præſentem Spirituum colluctantium depreſſionem; tamen cum ſeſe expandere cœperint Spiritus, indeque maſſam ſanguinis accendere, in magnum & fortem illicò præter modum immutatur; & ex *Symptomata Diagnoſtica.* *Stadia & Gradus differites,*

Urina

Vrina, quæ utut in principio (ut in affectionibus ſpaſmodicis ſemper uſuvenit) clara, tenuis & copioſa reddita fuerit, cum primùm Spiritibus expanſis pars aliqua inflammatione tentetur, multa rubedine tingitur, contentis ſaturatur, ac Sedimentum lateritium deponit; & denique ex *Sanguine* ipſo, qui non tantùm in *Rheumatiſmo* & *Pleuritide*, majoribuſque Inflammationibus, verùm in ipſa *Odontalgia* vel alio quocunque minoris notæ incendio, ob nimium Spirituum motum ac niſum eundem exagitantem, primùm coccineus, (qualis è Corde vel Arteriis exilit) præter modum apparet. Demùm verò poſt Venæſectionem ſæpe repetitam, ſub dio relictus muco multo obducitur, parte ſeroſa ex Inflammatione in Gelatinam albam, flavam, æruginoſam vel purpuream pro præſenti Sanguinis diatheſeos ratione concreſcente, non aliàs quam in conchleati igni admota concreſcere ſolet.

Stadia, & Gradus differêtes. Haſce Febres in duas Claſſes diſtribuere neceſſe eſt, quarum prima comprehendit *Simplices & Genuinas* Inflammatorias Febres, in quibus Spiritus viribus integris adverſus venenatum Fermentum inſurgunt, & liberè, utut non ſine niſu & conamine multo expanſi, vividam in parte deſignata Inflammationem efficiunt. Altera continet *Spurias*, in quibus Spiritus Veneno ferè deleti ac enecati, Inflammationem magis languidam producunt, non ſine indiciis deliteſcentis Malignitatis. Siquidem tantum intereſt inter *Genuinam* & *Spuriam* Inflammationem, ut Genius ipſe Morborum penè diverſus videatur, ſtadia longè diverſa decurrant, eventum ſæpenumerò contrarium ſortiantur, atque methodum medendi jure merito valde diſſimilem poſtulent. Præterea, exercitati Medici compertum habent hanc ipſam *Febrem* ad modum συνέχω, ceterarum ſæpenumerò ſuum Genium mutare, eamque quæ primò *ſimplex* & *genuina* fuerat, ſponte ſua vel ex accidente in *Malignam* facilè tranſire; & vice verſa. Adeò ut niſi ad hanc Cynoſuram attentè reſpiciatur, Idea hujuſce Febris vera ac genuina haud facile formari queat, vel varia ejus indoles in diverſis ſtadiis quæ decurrit, deſcribi: Medicum vero in Prognoſticis proferendis, Indicationibus curativis eruendis, ac methodo medendi inſtituenda plurimùm hallucinari neceſſe ſit. Veriſſimum quidem eſt, Venenum quadantenùs diverſum eſſe, pro varietate partium quas affectat, & Virus quod Cutim vel Cuticulam accendit, eſſe diſtinctum aliquo modo ab eo quod Artus vel Viſcera impetit, & Febrem Inflammatoriam inde ortam, in omnibus ſuis ſtadiis variam indolem prodere, quatenùs cum Inflammatione hujus vel illius partis conjungitur; Hoc autem jam potiſſimum contendimus, Febrem eandem ipſiſſimam Inflammatoriam, (ſive fuerit *Scarlatina*, *Morbilloſa*, *Eryſipelatoſa*, *Varioloſa*, *Rheumatica*, *Anginoſa*, *Pleuritica*, *Puerpera*,

Odon-

Cap. II. *Odontalgica*, aut alia quæcunque) plurimum à ſeſe diſtare quatenùs fuerit *genuina* vel *ſpuria*. Indeque Medicus qui hiſce curationibus præeſt, ante omnia perſpectum habeat oportet Febris Inflammatoriæ curandæ genium, & utrùm ſit *Symplex* & cùm robore Spirituum vegeto conjuncta, an *Spuria* & mali moris, vi Spirituum fatiſcente. Si quis in hac re rectè judicium fecerit, in methodo curationis nihil faciet Empiricè, & rariſſimè in eventu præſagiendo à ſcopo aberrabit.

Verùm quo ſtadia varia atque gradus hujus Febris diverſi clariùs innoteſcant, & inde ejus Theoria generalis accuratior formetur, & Prognoſtica, & Indicationes curativæ certiores ſtabiliantur, totam rem (quantum operis inſtituti brevitas patitur) exemplis ſuccinctim illuſtrabimus. Ac primò, Venenum quod propria ſuâ Natura in *Scarlatina* ac *Morbilloſa* Febre cuticulam petit, ejus Fibrillas contrahit, & Membranam demùm inflammat (utut ex hac Tubulorum conſtrictione & Sanguine inibi ſtagnante rubedo quædam plana & univerſalis vel interpuncta inducatur) ob tenuitatem tamen Membranulæ affectæ, vix aliquam ſenſibilem craſſitudinem vel intumeſcentiam creat, nullumque ardorem vel dolorem præter pruritum; quippe textura quadam peculiari fibrillarum providentia Naturæ conflata eſt hæc membrana, quæ ſenſationem potius hebetat quàm acuit. Febris hæc, licet *Simplex* & *Genuina*, tamen more συνόχου uno tenore progreditur, atque durante apparatu efflor eſcentiam præcedenti (quod ſtadium ſpatio bidui vel tridui abſolvit) uſque ad ſtatum à veneno Spiritus ſuperante, *Comate*, *Deliriis*, *Spaſmis*, reliquoque id genus Malignitatis ſatellitio ſtipatur. Æfflor eſcentia autem in Cuticula apparente, Status Morbi incipit, qui ſpatio tridui finitur, à quo tempore Febris, necnon Inflammatio, ceteraque Symptomata Febrem comitantia (modo Febris fuerit ſimplex) ſponte & ſenſim Criſi perfecta finiuntur; In Conſtitutione autem *Epidemia*, ubi à Spiritibus ferè enecatis ægrè admodum Venenum ſubigitur, effloreſcentia ab initio minùs vivida deprehenditur, & ſtatus morbi ad x, xiv, xxi[um] diem ſæpenumerò protrahitur. Atque hanc Febrem fere ſemper cum *Peripneumonia*, *Angina*, *Ophthalmia* aut graviori aliqua inflammatione glanduloſa conjunctam, Ægrotantem è vivis ſuſtuliſſe obſervavi. Nonnunquam etiam poſt Inflammationem peractam, Febrem primùm in Simplicem συνεχῆ, atque inde demum in ξύνοχον verè malignam ac funeſtam tranſiiſſe novi, ubi poſthabito *Corticis Peruviani*, vel cujuſdam alterius Antidoti uſu, Spiritus in certamine *Alexipharmacis* duntaxat ſuſtulciebantur.

Differentia inter Morbillos genuinos & ſpurios.

In Febre autem *Varioloſa* & *Eryſipelatoſa*, ubi Venenum ſponte ſua Cutim veram, ſenſu exquiſitiſſimo præditam, & in craſſeſcendi capaciſſima, ſimul ac

Differentia inter Variolas ſpurias & genuina

ac Cuticulā petat & inflammet, Rubedo, Dolor, Ardor, Tumor, cæteraque inflammationis exquiſitæ indicia accedunt. Cutis in Febre *Varioloſa* Exanthematis ubique referta & interpūcta eſt, quæ deinde in Apoſtemata matureſcunt, & tandem in Ulcuſcula abeunt: In *Eryſipelatoſa*, æquali tumore in magnam molem auctò cutis afficitur, & demùm exulcerata cuticula à Cute ſejuncta, veſiculas Lympha acri vel Pure turgidas refert. Spiritus à Veneno in Febre *Varioloſa*, utut ſimplici & legitima quadātenùs deletos eſſe ac depreſſos durante apparatu, ſeu primo Morbi ſtadio, à *Comate*, *Vigiliis*, *Deliriis*, *Spaſmis*, cæteriſque Malignitatis indiciis tunc temporis manifeſtis conjicere fas eſt. Hoc ſtadium verò Morbus utplurimùm bidui vel tridui ſpatio decurrit. Quo finito, intra triduum, cùm Exanthemata ſeſe omnia in conſpectum dederint, Febris ſenſim declinat, & demùm Criticè quaſi exulat. Ubi verò Spiritibus à Fermento magis Virulento diſſipatis, hanc Febrem *Spuriam* eſſe contigerit, Exanthemata magis frequentia, & minùs vivida ab initio apparent, & ob Spirituum debilitatem multò tardiùs matureſcunt, & veneno adhuc intus deliteſcente Febris per totum Morbi decurſum protēſa demum ſub finem maturationis, ſcil. die Morbi xi. xiv. xvij. primùm in συνεχει, & poſteà idque ſæpiſſimè in funeſta ὑνοχῳ terminatur. *Eryſipelatoſa* autem Febris *Genuina* ab initio uſque ad finem (nimirùm à veneno minùs deleterio orta) συνεχὴς indolem refert, & ſingulis vel alternis diebus exacerbationibus & remiſſionibus ſeſe alternatim excipientibus genium ſuum prodit. In ἀκμῇ autem ſingulorum Paroxyſmorum inflāmatio in partem affectam latiùs ſerpit, vel ſaltem novā occupat, donec demum Arte vel Natura febrile fermentum deleatur, aut Spiritibus à Veneno prorsùs triumphatis & enecatis, Febris, Natura jam ſuccumbente, in Malignam σύνοχον, cum Deliriis, Comate, Spaſmis & cæt. conjunctam immutetur. Quo facto, Inflammatione declinante Mors præ foribus adſtat. Ubi verò à Veneno magis deleterio Spiritus irretiti adeò præter modum fuerint proſtrati, ut Dolor in parte inflammata mitis ſentiatur, atque Ardor & Rubedo langueant, Febris à primo inſultu eſt planè σύνοχος maligna, & Eventum funeſtum denuntiat.

Febris Herpetem comitās, omniū mitiſſima, & ſemper benigna

Quod ad *Herpetem* attinet, Venenum iſtius Morbi author Cutim veram ſimul ac Cuticulam ſicut in *Eryſipelate* petit, & utramque inflammat, ibique tuberculos *Semini Milii* referentes hinc inde conglomeratos, & ad exulcerandum aptos efficit, ardore & pruritu potius quam lancinante & ſpaſmodico dolore moleſtos; utut non procul à partibus *Herpete* affectis, ante & poſt eruptionem, dolor *erodens* à ſpaſmodica Fibrarum conſtrictione ortas ferè ſemper ſentiatur, donec veneno morbifico deleto Spiritus non ampliùs laceſſantur, & à Spaſmodico ſtatu liberati ultrò quieſcant;

Cap. II. ſcant. Hoc facto Dolor, unà cum Ardore, Pruritu ceteriſque Inflammationis præſentis indiciis evaneſcit. Febris hanc Inflammationem concomitans eſt præter omnes alias quotquot ſunt, mitis & benigna, atque ex Urina, Pulſu, Lingua vel Temperie ægrè admodùm perceptibilis, unde de ea apud Authores altum eſt ſilentium, rariſſimè præterea funeſtá eſt. Tempore verò Decubitus exacerbari ſolet, & *Vigiliis*, *Iactatione inquieta*, *Calore aucto* & *Siti*, ſeſe aliquatenùs prodere. In ſingulis hiſce Exacerbationibus Inflammatio ſenſim in partes vicinas ſerpit, vel alias diſtantes occupare incipit, indeque nomen *Herpetis* ſortita eſt.

Rheumatiſmus nũquam ſpurius. Quoties verò Uenenũ pro genio ſuo peculiari Artus petat, eoſq; inflammet (ut in *Arthritide* & *Rheumatiſmo*) dolor ſentitur exquiſitiſſimus à firma ac sẽſili compage Fibrarum tendinoſarum Spaſmis vellicata ortus. Tumor tamen & Ardor nõ ſemper eodem modo ſe habent, ſed pro copia & acrimonia ſeroſi laticis, è Sanguine in tubulis Fibrarum Spaſmis anguſtatarum retardato eliciti, ac in earum interſtitiis extravaſati, nunc majores, nũc minores reperiuntur; *Ruber* ſæpe, præſertim ubi Artus majores afficiuntur, nullus eſt; quippe Inflammatio ad cutim non pertingit. Nunquam etiam hic Tumor utut inflammatus in *Apoſtema* terminatur, quod colluviei ichoroſæ è Tendine ſcatenti proprium eſt. Febris *Rheumatica*, quæ huic Artuum Inflammationi cauſam dat, quantum Ego obſervavi, utplurimùm, ſicuti Herpetica antè memorata, eſt Benigna, *Intermittenti* vel ſaltem *συνοχει* cognata, & exacerbatione & remiſſione Quotidiana vel Tertiana geniũ ſuum prodit, atque in unoquoq; Paroxyſmo, vel in alio Artu novam Inflammationem excitat, vel ſaltem in priori declinantem inſtaurat. Ad modum *Intermittentium* ſæpiùs valdè Chronica eſt, & nullo certo dierum termino definita, rariſſimè etiã invenitur peracuta aut funeſta, utut viam ſternat ad plurimos fatales Morbos; durat etiam quouſque Arte vel Natura venenatum Fermentum activum ſubigatur; & ex leviſſima quavis occaſione in Artis noſtræ opprobrium reviteſcere ſolet. Nunquam autem hactenùs Febrẽ hanc *Spuriam* vel Malignam obſervavi, ſiquidem quoties ab *Epithematis* vel *Emplaſtris* repercutientibus ad partem inflammatam applicatis, vel quacunque alia mala praxi, vel Accidente, venenum derepente auctum fuerit, ſpiritus inde ex improviſo deleti, ſicut in *Apoplecticis*, ſine lucta, momento temporis corruunt; ubi verò longo & ſæpiùs repetito prælio ſenſim ſpiritus vincantur, Chronica quadã V*omitione* Ἀπεψια, *Vertigine*, *Hydrope*, aut alio id genus Symptomate funeſto, magis chronico, confectus Ægrotans, gradatim & ſine Febre ultimum claudit diem. At de *Rheumatiſmo* fuſiùs poſthàc agendum eſt.

Quod attinet ad Inflammationes *Muſculorum*, *Viſcerum* & *Glandularum*, illę omnes ferè ſunt

Digitized by Google

ſunt ejuſdem indolis, ſive *Pulmo, Renes, Hepar, Mamma, Teſticuli, Vteros. Glandula Pharyngis, Oculorum*, aut aliæ quæcunq; à Veneno peculiarem partem affectante fuerint impetitæ, & cum Dolore, Ardore, Rubore & Tumore, ceteriſq; exquiſitiſſimi hujus Symptomatis Criteriis conjunguntur; & intra circuitum ſeptem vel novem dierum utplurimùm in Apoſtemata & Ulcera deſinunt. Febris etiam, quæ harum Inflammationum cauſa eſt (ſive fuerit *Peripneumonica, Nephritica, Hepatica, Puerpera à Mammis vel Vtero inflammato orta, Teſticularis, Anginoſa, Ophthalmica*, vel alia quæcunque, modo fuerit genuina & ſimplex eſt ſemper benigna, à primo Inſultu, uſque ad tempus Maturationis, ſpeciem Exacerbationis & Remiſſionis haud levem quotidiè exhibens (ſpiritibus nempe à Veneno irretitis potius quàm deletis aut fractis.) Poſthàc verò cùm die ſeptimo vel nono Pus fieri incipit, poſt incertos Rigores, Genium Febris *Remittentis* ſi non *Intermittentis* ipſius palam induit, cũ Algore, Calore & Sudore, qui ſingulis vel alternis diebus, hora ſtata ſeſe ordine excipiũt, ſociata, niſi ex profuſis Venæſectionibus perperam adhibitis, vel alia mala praxi, ſive Accidente ſpiritus nimiùm peſſundentur, atque venenum inde vires colligat, & ſuperius evadat; unde Febris illicò mutetur in *σύνεχον* malignam cum Sudoris Colliquativis, Vigiliis, Comate, Deliriis, Subſultibus Tendinum, ceteriſque Malignitatis indiciis conjunctam.

Hac Febrium Inflammatoriarum *Theoria* ex rei ipſius natura petita, facilè admodùm *Prognoſtica* generalia inveniuntur, quorum veritatem utplurimùm eventus comprobabit. Scil. 1. Omnis *Febris Inflammatoria quamvis ſimplex & genuina*, periculoſior eſt, & curatu difficilior, quàm *συνεχῆ* legitima, ob Symptomatum vehementiam, quæ à niſu Spirituum ſuborta, haud raRò vitam Ægrotantis citiùs in diſcrimen ducunt, quàm primarium venenum: Et quoniam curativas intentiones plures miniſtrat, eaſque nonnunquam inter ſe diſcrepantes. Nullatenùs verò hæcce Febris (generaliter loquendo) *Malignam* æquat, vel quoad periculum, vel quoad curationis difficultatem; quippe ſpiritus inordinatos compeſcere, non adeò difficile eſt, ac deletos reſtituere, quod idem eſt ac ab Orci faucibus Ægrum eripere: Mors enim eſt ſolummodò extinctio flammæ vitalis, ſeu omnimoda Spirituum eletio; ideòque Febris maligna eſt ipſiſſima Mors incepta. 2 *Febris Inflammatoria genuina* cum vegeta Inflammatione ſociata quæcunque fuerit, minùs in ſe periculi continet quàm *Spuria*: ſiquidem hæc, utut cum Symptomatis ſub initium minùs moleſtis coniungatur, ſemper Naturæ languorem & diminutum Spirituũ robur indigere, indeque Comata, deliria, ſubſultus Tendinum, ceteræque funeſtæ Malignitatis notæ ſuppullulant: Quo igitur hæcce Febris magis minuſve fuerit *genuina*, eò ceteris paribus

Cap. 2. *Prognoſtica.*

plus

Digitized by Google

Cap. 2. plus minùs periculoſa eſt. 3. Hę Febres in genere eò magis periculoſę ſunt, ac curatu difficiliores quò inteſior gradus Veneni morbifici, & quò nobilior fuerit pars affecta. 4. Quādiu hęc Febris συνεχῆ refert, evidentibus ac ſtatis exacerbationibus ac remiſſionibus ſeſe alternatim excipientibus diſtincta, quod ad Febrē ſpectat, res eſt in vado: Adeò enim mite eſt venenum, ut ſpiritus de illo in unoquoque certamine victoriam reportent, & crebris expanſionibus Febrem tandē profligent, vel ſaltem *Corticis Peruviani* opportunè & ritè exhibēdi, unde Febris penitùs ſubigi queat, occaſionem miniſtrant. Hinc fit quòd hæ *Febres* (ac præſertim *Rheumaticæ*) nonnunquā diutiùs protrahantur ac quaſi Chronicæ evadant; rariùs tamen, ſi unquam, funeſtæ obſerventur, niſi poſtquam ſpeciem ſuam propriam mutaverint 5. Ubi verò hæc *Febris* à gradu Veneni ſenſim aucto à συνεχεῖ in σύνοχον tranſeat, & Cerebrum Comate & Deliriis, ac Syſtema nervoſum à Spirituum extinctione, ſubſultibus ac Spaſmis afficiatur, utplurimùm funeſta eſt, & curationem admittit admodum difficilem, ſi ullam Quod non tantùm in Febribus Eryſipelatoſis, variolоſis, Peripneumonicis ceteriſque pejoris notæ; ſed in *Scarlatina*, *Morbilloſa*, *Odontalgica* vel *Otalgica* ipſa paſſim videre eſt. 6. *Febris* autem hæc quoties à primo inſultu σύνοχος ſit, & malignitatem ſuam in Cerebro & genere Nervoſo prodat quod in Varioloſa, Morbilloſa & Scarlatina Febre ſæpiſſimè accidit) non adeò funeſtum Prognoſticon exhibet, modò ex inſueta pulſus debilitate, & eruptione plus ſolito languida, extinctorum ſpirituum indicia non appareant: Namque brevi ex Naturæ legi quaſi perfecta Criſi, Venenum in partes externas exterminatur; quod primo conflictu ſpiritus fudit ac ſuperavit; Veneno autem (cauſa Febris) ſublato, ceſſat lucta ac Febris. 7. *Febris* hæc conjuncta cum Inflammatione Glandulæ, Viſceris, vel Membranæ cujuſcunque intus ſitę, periculoſior eſt ceteris paribus; quàm ubi Muſculus vel pars aliqua exterior Inflammatione affecta fuerit: partes enim interiores ſunt magis nobiles, atque munia vitæ ipſi neceſſaria haud rarò obeunt, indeque eorum quævis Diſcraſia, multò magis Inflammatio, functiones lædendo vel evertendo, non poteſt non plurimum toti machinæ officere, atque vitam in ſubitum diſcrimen ducere. Ex. gr. in febre *Pleuritica* & *Peripneumonica* à Spaſmodica & dolorifica Pulmonis contractione, ejus Inflammationem comitante, Reſpiratio adeò ad vitam neceſſaria, in tantum præpeditur, ut Ægri ſępè ſuffocati brevis fatis cedere cogantur. Idem in Febre *Anginoſa* non rarò accidit, ubi ex Inflāmatione & Tumore Glandularum *Pharyngis*, vel potiſſimum *Laryngis* altiùs reconditarum, Reſpiratio ſimul ac Deglutitio cum ſummo Ægrotantis diſcrimine læduntur, vel penitùs abolentur, unde miſellus Æger famelicus ſimul ac ſtrangulatus ſæpenumerò ſummum oppetat diem. Simili de

cauſa *Febris Phrenetica* fere ſemper funeſta eſt ac peracuta, quia, nempe ob vicinam Meningum Inflammatarum, Cerebrum, Officina ipſa ac ciſterna ſpirituum, nec ſpiritus debitè elicere, nec toti machinæ ſuppeditare valet. At hac parte œconomiæ animalis everſa, præcipiti lapſu Automaton corruere neceſſe eſt. Pari ratione, ubi *Inflammato Ventriculo* alimentum ad juges Sanguinis expenſas inſtaurandas haud ampliùs in Chylum convertatur; ubi *Pancreate* aut *Hepate* inflammato, liquor pancreaticus & partes Biliosæ ægrè in poſterum è maſſa generali ſecretæ, in ea congeſtæ maneant, nec ampliùs per proprios ductus in Inteſtina amandentur ad uſus neceſſarios à Natura deſtinatos: Ubi *Renibus* inflammatis ſeroſæ ſanguinis partes non ampliùs inibi ſecernantur, ſed in maſſa ſanguinis congeſtæ, ſpiritus demum quaſi inundant ac ſubmergunt, ac in ſpaſmos fatales adigunt; Febris conjuncta ob partis affectæ uſum ac dignitatem, naturam æquè funeſtam ac priores ſortitur, utut ruinam non adeò præcipitem inferat. Indeque licet diutiùs protrahatur Morbus, difficillimè tamen curationem admittit. Inſuper Fontes ipſius Vitæ *Cor* nempe & *Cerebrum* cum Viſceribus Membranaceis ceteriſque partibus intus ſitis præ ceteris communicant, atque ab iis plurimùm patiuntur; unde tota machina citiùs (ut ajunt) in conſenſum trahitur: ideoque licet mite fuerit primarium Venenum, Febris tamen coniuncta inde deterior, ac curatu difficilior redditur, quod in *Febre Puerpera* ab inflammatione Vteri orta abundè patet. Denique omnibus in Medicina mediocriter verſatis notum eſt Inflammationem vegetam (ubicunque fuerit) poſt ſeptimum vel nonum diem in Apoſtema & Vlcus faceſſere ſolere; Atque Ulcus illud in partibus interioribus, ad quas *Abſterſivorum* & *Sanativorum* Remediorum vires non fractæ vix, aut ne vix, pertingere queant, magna cum difficultate curari, & funeſtos admodum Morbos acceſſere. Hujus farinæ eſt *Vomica Pulmonum*, cui funeſta *Tabes*; atque ex Vomicæ ruptura haud raro *Empyema* æquè funeſtum, unà cum *Febre Hectica* & tandem Intermittente ſubſequitur, unde Febris primaria utut ſponte exul, altera æquè fatali excipitur.

Duo in genere *indicātur* in curatione Febris Inflammatoriç neceſſaria: Deletio ſcilicet veneni Febriferi; & Niſus ſpirituum venenum adorientium immodici Temperatio, & Symptomatum moleſtorum & periculoſorum inde ſubortorum allevatio. Primùm indicatur à Febre ipſa, Alterum à genio Febris peculiari quatenùs inflammationem comitem habeat. Venenati Fermenti virulentiam, indoles Febris varia, non uno modò abolendam indicat, ſc. vel promovendo ſpirituum expanſionem *Alexipharmacis*, *Veſicatoriis* & reliquis quæ eorum vires ſopitas exſuſcitare valeant, quoties ex Inflammatione *Indicationes generales.*

Digitized by Google

plus ſolito languida & genio Febris σύνοχον ſapiente eam eſſe *Spuriam* appareat, atque ſpiritus Malignitate deprimantur, Vel tempeſtivè & copiosè miniſtrando *Corticem Peruvianum*, ſive quamcunque aliam Antidotum, ubi ex vegeta partis affectæ Inflammatione, atque manifeſtis Febris exacerbationibus & Remiſſionibus conſtet, eam à mitiori veneno oriundam Simplicem fuiſſe, atque συνεχέος indolem induiſſe, atque inde ſat virium ſpiritibus ſupereſſe ad facultatem Remedii *Alexipharmacam* in actum deducendam. Niſus verò ſpirituum, ſeu Orgaſmus eorum efferatus ac Spaſmodicus, qui Symptomatis dolorificis & periculoſis inflammationem haud rarò comitari ſolitis cauſam dat, cohibendus eſt *Venaſectionibus* repetitis, ceteriſque id genus *Evacuationibus*, ac uſu *Opiatorum* copioſo ac frequenti, &c. Ea lege tamen ut non ſine evidenti neceſſitate, nunquam verò in Veneni incrementum, & ſpirituum extinctionem promovendam, adeò ut Febris benigna & ſimplex in Malignam vel ſpuriam tranſeat, iſtiuſmodi Remedia exhibeantur.

Diverſa autem harum Febrium indoles à Nobis jure merito poſtulat, ut abrupto hoc diſcurſus generalis filo, in re tanta atque ad Praxim ipſam ſpectante, ad ſpecies harum Febrium differentes deſcendamus; quas tam à varietate Fermenti venenati, quàm à Textura partis Inflammatione obſeſſæ ſingulari, adeò longè à ſe invicem diſtare obſervavimus, ut jam vita Ægrotantis à Veneno, jam ab Inflammatæ partis affectu in diſcrimen duci videatur; Unde Indicationes Curativæ admodùm diverſæ non poſſunt non miniſtrari, atque methodus medendi æquè diverſa poſtulari. Ideoque penſi quod reliquum eſt abſolvemus pertractando ſingula Morborum Capita paſſim apud Authores inveniendà, ſeriatim ſecundùm methodum noſtram diſpoſita; Exordium autem ſumemus à Morbis illis qui Inflammatione per totam *Membranam* corpus inveſtientem ſparſa, vel ab una ejus parte in alteram ſerpente aut ſingulos Artus ſimul vel ſucceſſivè occupante inſigniti, præ ceteris titulo *Morborum Univerſalium* potiri videantur. Cujuſmodi ſunt *Morbilli* & *Febris Scarlatina* in Cuticula effloreſcentiam univerſalem excitantes, atque *Variolæ*, *Eryſipilas*, *Herpes*, qui Morbi exanthematis & Tumoribus Inflammatoriis totam Cutim veram fœdare ſolent, & denique *Rheumatiſmus* qui Artum nunc unum, nunc alium inflammat ac tumefacit. Poſthac deſcendemus ad Febres cum Inflammatione alicujus Glandulæ, Viſceris, vel Membranæ particularis conjunctas, ut *Apoplexiam*, *Lethargum* ceteroſque Morbos ſoporoſos cum Inflammatione partis Cerebri Corticalis ſociatos; Ad *Phreneſin, Anginam, Ophthalmiam Otalgiam, Odontalgiam, Pleuritidem, Peripneumoniam, Colicam Ventriculi* & *Inteſtinorum*. Agmen denique

que claudent Febres quas Inflammatio Hepatis, *Renum aut Veſicæ Vrinariæ, Teſticulorum, Vteri vel Mammarum*, comitatur.

A *Morbillis* & *Febre Scarlatina* incipiam, in quibus venenatum miaſma modo ſingulari maſſam ſpirituum & Humorum exagitat, eamque ita diſponit, ut particulæ fermento imbutæ ad poros Cuticulæ adaptatæ, atque inibi ſecretæ, ejus fibrillas conſtringendo, eidem effloreſcentiâ univerſalem Inflammatoriam inducant.

CAP. III.

De Morbilis & Febre Scarlatina.

Cap. 3 Deſcriptio Morbillorum. MOrbus qui paſſim apud Authores hoc nomine deſignatur, eſt Febris conjuncta cum effloreſcentia Inflammatoria, hic illic totam Cuticulam diſtinguente. *Cuticulam* ſolummodò hac effloreſcentia obſeſſam eſſe αὐτοψία conſtat, quæ inde primo Morbi momento rubedine & levi calore ubique perfunditur, deinde in ejus ἀκμῇ, quamprimùm ſcilicet acri humore eroſa turgeſcere, atque à Cute vera ſeparari incipiat, inæqualem quandam aſperitatem prodit, demum verò evaneſcente effloreſcentia, ſquammarum ad inſtar decidit. Effloreſcentiam hanc ſemper, interſtitiis figura diverſa, oblonga ſcil. quadrata, vel multangula præditi, variegatam obſervare eſt: namque non una continuata Inflammatione ſeu Rubedine, ut in *Febre Scarlatina*, perfunditur Cuticula. Quo Criterio duntaxat hæc effloreſcentia ab altera quæ *Febrem Scarlatinam* comitatur dignoſcenda eſt. Dolor autem hanc Inflammationem, utut à conſtrictione Fibrarum Cuticulæ ortam non comitatur, ob cauſam priùs memoratam. Neque Tumor aliqui palpabilis adeſt, quippe hæc Membranula tenuiſſima incraſſeſcere & acunari more cutis veræ haud poteſt; Quo pacto præſertim *Morbilli* à *Variolis* dignoſci poſſunt, quæ ab ipſo initio more exanthematum ſive tuberculorum intumeſcentia renitente tactui palpantis ſeſe palam produnt. Denique liquor Ille tenuiſſimus & acerrimus, qui à ſanguine in tubulis fibrillarum Cuticulæ coarctatarum ſtagnante extravaſatus eas corrodit, nunquam in Pus maturatur, (ut in *Variolis* ſolet) ob peculiarem ſuam indolem, ei affinem quæ è Tendinibus & Nervis in Reumatica Inflammatione ſcatet.

Febris quæ cum hac effloreſcentia conjungitur (quod de *Scarlatina* & *Varioloſa* dictum ſit) indolem quadantenùs peculiarem ſortita eſt, cùm enim ſit *genuina* & maximè *benigna* eſt, tamen peracuta, quam citiſſimè varia ſua ſtadia peragrat, & nihilominus criſi ſalubri finitur; unde vires Spirituum Venenum adorientium fere integras eſſe conjicere licet. Ex *Comate* autem, *Deliriis*, *Vigiliis*, *Subſultibus Tendinum*, ceteriſque id genus vacillantium Spiri- *Natura Febris Morbilloſa in variis ſuis ſtadiis.*

C 2 tuum,

Cap. 3 tuum à veneno deleterio percitorum Symptomatis vehementioribus, & uno tenore pregredientibus à primo inſultu *ευ'νοχω*, eſſe ac Malignam ſuſpicari fas eſt, Genium autem ac proſapia hujuſce Febris clariùs percipiemus ſi rationem diverſorum Symptomatum in variis ejus ſtadiis ſuboriri ſolitorum, conſideremus, ſc in Apparatu efflorescentiæ; ſtadio ſc. in quo ex Symptomatis indies auctis Febris ad Incrementi finem perveniſſe videatur, in efflorescentiæ vigore, qui ſtatum, atque ejuſdem declinatione, quæ Chriſin Morbi contient.

Apparatus efflorescentiæ & incrementum Febris.

In Apparatu efflorescentiæ, ſeu primo Morbi ſtadio, (quod in Morbillis *Benignis & Sporadicis* à mitiori veneno intus nato ortis xxiv. horis, aut ſaltem bidui vel tridui ſpatio conficitur, utut in *Malignis Epidemiis*, id ad ſeptimum aut octavum diem nonnunquam protendatur) præter *Algorem*, quo ſpiritus à primo inſultu veneni improviſo ferè enecati & extincti tentantur, atque *Horrorem*, *Rigorem*, *Oſcitationem*, *Pandiculationem*, *Ægritudinem*, *Nauſeam*, *Vomitionem*, *Iactationem inquietam*, *Vertiginem*, *Cephalalgiã*, *Laſſitudinem ulceroſam*, *Lumbaginem*, ceteraq; id genus Symptomata à primo niſu, ſeu lucta difficili ſpirituum irritatorum, atque inde hoſtem adorientium provenientia; præter *Sitim* immenſam, *Fœditatem oris*, *Cuticulæ ariditatem*, ceteraque Symptomata à Calore, & ſpiritibus ſeſe expandentibus orta. Præter hæc generalia Symptomata (inquam) quæ Febrem quamcunque comitantur, *Pathognomica* quæ nullam aliam præter hanc Febrem, *Scarlatinam* huic cognatam, *Varioloſam* conſequuntur, vim Veneni valdè deleteriam, indeque ſummam ſpirituum oppreſſionem, ac maſſæ humorum Colliquationem ſignificant: Pulſus nimirum *debilis* ac *celer*. *Reſpiratio* admodum *cita & anheloſa*, *Hypocondriorum oppreſſio & anguſtia*, *Vrina pallida* ac *tenuis*, vel ſaltem *Rubedine* non multùm tincta, aut *contentis* ſaturata, *Affectus Cerebri Comatoſus*, vel *Vigiliæ pertinaces*, *ſubſultus* Tendinum frequentes; nonnunquam etiam à contentio ac vacillatione Spirituum *Spaſmi manifeſti*, & *Deliria prorsùs efferata*, *gravativa Palpebrarum debilitas*, *Oculorum Rubedo*, *Punctura dolorifica*, ac *Lachrymæ involuntariæ*, adeò ut Æger oculos difficulter admodùm aperiat, vel lumen aſpiciat: In *Gutture Dolor ulceroſus* ex acri Limpha per Glandulas Pharyngis excreta, *Raucedo clangoſa* ex eadem Lympha Trachæam ſeu Tympanum ſonorum obducente; Tuſſis perpetuò *moleſta*, immanis ac *ferina*, à Bronchiis eadem acri lympha indeſinenter laceſſitis; ſternutatio nonnunquam fere perpetua ab eadem lypha pupillas mammillares irritante. Cuncta hæc ſymptomata, tum Pathognomonica, cùm generalia in hoc ſtadio Morbi indies augentur, donec, Febris paulò ante efflorescentiam ad *ἀκμὴν* ſuam perveniat. Atque hoc præpropero Febris incrementò, atque repen-

repentina ſymptomatum vehementia *Febris Morbilloſæ* genium ſuum maximè prodit : atque ab hac lucta ſubita & vehementi non tantùm vires ſpirituum fortes & ferè integras & veneni gradum moleſtiſſimum eſſe ac deleterium concludere licet, ſed etiam Febrem ipſam, utut à Veneni exceſſu præter modum Maligna in hoc ſtadio videatur ob vires ſpirituum non irritatione diuturna fractas aut fatigatas, Criſin ſalubrem, eamque repentinam habituram fas eſt conjicere, qualem nulla alia Febris niſi *Scarlatina & Varioloſa* uſquam habet. Ubi verò in *Morbillis Epidemis* & verè *Malignis* à veneno ſpiritus plus obruuntur & peſſundantur; minùs acriter hoſtem adoriuntur, & ſymptomata ſub initium non adeò ſæviunt; Febris hoc ſtadio longiùs protracto, & Criſi diutiùs expectata tardius ad ἀκμὴν pervenit, atque ſpiritibus ex his moris maximè proſtratis, eventus magis dubius, ac ſæpe funeſtus redditur.

Effloreſcentia, & Febris ſtatus. Vi autem elaſtica priùs à veneno deleterio depreſſa tandem ſenſim reſtituta, ſpiritus novis viribus aucti hoſtem fugare moliuntur, & per Cuticulam & Glandulas, portas à Natura deſignatas, per quas majora venena in ipſa *Peſte* foras feruntur, eliminare ſatagunt. In hoc verò agone fibrillæ partium affectarum à ſumma contentione & orgaſmo ſpirituum admodùm ferocientium ſpaſmodicè conſtringuntur ac vellicantur, atque inde partes affectæ varia Inflāmationis ſymptomata pro textura ſua diverſa patiuntur; *Cuticula* nempe levi *Ardore* & *Rubedine* ſuffunditur, *Glandulæ* autem inſuper *Dolore vllicante*, *Ardore*, & *Tumore* prægrandi corripiuntur. Ab hoc tempore Febris hæcce *primario Maligna* genium ſuum mutat, & tranſit in verè *Inflammatoriam*, ſpiritus venenum jam aliquantùm ſuperant, *Arteriæ* fortiùs vibrantur, & *Vrina* Contentis ac Rubedine ſaturatur. Atque ab hac effloreſcentia inchoata uſque ad ejus completam eruptionem *Status Morbi* durat, & Febris, ejuſque ſymptomata uno eodemque tenore progrediuntur. Citiùs autem vel tardiùs hoc ſtadium decurritur pro differenti ratione vigoris Veneni & Spirituum, ac diverſa indole *Febris Inflammatoriæ* inde ortæ. In *Morbillis benignis* & ſporadicis, ubi ob vegetum ſpirituum robur Virus confertim ubique per Cuticulam quaſi uno ictu eliminatur, ſtatus Morbi ſpatio bidui, vel ſaltem tridui definitè terminatur. A quo tempore Febris, utut cum diris ſymptomatis antè ſociata, tanquam Criſi perfecta ſoluta, una cum effloreſcentia derepente evaneſcit. In *Morbillis* autem *Epidemis* & *Malignis*, quia Venenum intus deliteſcens vigorem Spirituum Elaſticum deprimit, hæc effloreſcentia unam partem Cuticulæ poſt alteram occupat, jamque vegeta eſt, jam ſublurida & pallida, prout ſpiritus plus minùs vigent vel deprimuntur. Non raro au-

Cap. 3.

tem hoc Morbi ſtadium, ancipiti eventu ad decimum ſeptimū, vel vigeſimum uſque diem protenſum obſervavi, & *Anginam*, *Ophthalmiam* vel *Peripneumoniam* funeſtam inde ſubortam, inflammatis priùs ab efferato ſpirituum niſu Glandulis in *Larynge* & Pharynge, vel Pulmone ſitis, & deinde exulceratis. Unde Tuſſis *Ferina* ac perpetua, *Deglutitio* difficilis, *Dolor* pectoris lancinans, *Anhelitus*, *Strangulatio* ac *Suffocatio* inſequebantur, & indoles Febris Inflammatoria manifeſtior evaſit. Demum verò certamine finito *Criſis* Morbi inſtat ſalutaris vel funeſta; Salutaris, quoties Venenum prorsùs eliminatum ſpiritus non ampliùs laceſſat; Funeſta, cùm ſpiritus à veneno triumphati haud ampliùs luctam inſtaurare queunt. Qualiſcunque fuerit Criſis efflorescentia cutanea ſenſim colorem rubicundum mutat, & indies luridior & pallidior fit, donec tandem prorſus diſpareat; quo tempore *Fluxus Alvi* ſuboritur, Lympha acri à veneno Colliquata, & in habitu Corporis priùs congeſta, jam per Inteſtina deturbata & amandata. Qui Fluxus utut primùm levamen Naturæ afferat; modò diutiùs duret, facilè in *Diarrhœa Symptomatica*, *Torminoſa*, imò *Colliquativa* & funeſta terminatur. Hæc *Criſis* in *Morbillis ſporadicis* & *benignis* utplurimùm eſt ſalutaris, & quam citiſſimè ut cetera Morbi ſtadia finitur. Fermento nempe penitùs exhauſto, ſpiritus non ampliùs laceſſiti ultrò quieſcunt; & maſſa Humorum inde non ampliùs agitata *Colliquatio* ceſſat, brevique ſpatio Febris ſponte exulat, Pulſu, Temperie, Vrina, & Appetitu, intra pauciſſimas horas reſtitutis. *Tuſſis etiam*, *Oppreſſio Hypochondriorum*, *Reſpiratio anheloſa*, *Comatoſus affectus* & reliqua ſymptomata ſenſim miteſcunt. In *Epidemiis* autem & Malignis *Morbillis* declinante efflorescentia Febris manet, vel forſan augetur, atque Inflammatione Pulmonis, Glandularū *Faucium* aliarumque partium perſeverante, ſpeciem induit *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, vel alterius Morbi peracuti & funeſti, qui Ægrotantes è vivis tollit, vel in Malignam tranſit. Quoties autem hæc Criſis ſalutaris eſt, Febris in συνεχῆ plurium dierum, vel *Hecticam* mutatur: quæ ſi *Cortice Peruviano* vel aliqua alia Antidoto, vel Naturæ Benignitate non tempeſtivè ſubigatur, facillimo negotio in Σύνοχον malignam & funeſtam ſæpiſſimè degenerat; aut Fermento morbifico imperfectè deleto; quod ſupereſt veneni poſt Febris Criſin, *Tuſſim*, *Reſpirationem difficilem*, *Inappetentiam*, *Rubedinem* & dolorem Oculorum, aliaque Symptomata infert, & haud rarò fundamenta jacit funeſtæ *Diarrhœa*, *Phthiſees Pulmonaris*, *Atrophiæ* univerſalis, *Anaſarca* ſeu *Leucophlegmatia*, *Hydropis*, *Ophthalmiæ*, *Scrophularum* aliorumque Morborum Chronicorum curatu admodùm difficilium.

Effloreſcentia declinatio, & Febris Criſis.

Symptomatum Phænomenis hoc modo explicatis, Genius Morbi & Febris concomitantis Natura perſpicuè intelligitur.

Atque

Atque jacto hoc fundamēto Cauſa tam *Continens* quàm *Procatarctica* Morbillorum eruitur, differentes eorum ſpecies diſtinguuntur, ſigna Præſagientia, & Diagnoſtica inveſtigantur, Prognoſtica certa ac comperta proferuntur, Indicationes curativæ veræ deſumuntur, & denique Methodus Medendi pro indole Morbi ac Symptomatum diverſa vera, & ratione ſimul ac uſu quondam comprobanda excogitatur.

Aetiologia Morbillorum. *Cauſa Morbillorū Continēs* ſeu immediata eſt Venenum ſpiritus inquinans, quod non tantùm in primo Morbi ſtadio Malignitate ſua ſpiritus obruit, ſed maſſam ſanguinis agitando eam in colluviem atrem, præ ceteris omnibus Fermentis colliquefacit; unde ad plures dies Invaſionem antecedentes, à quo tempore ſcil. maſſa à Fermento deliteſcenti interturbari incipiat, Colliquatio hæc inchoata haud rarò ſeſe prodat, & *Tuſſim Ferinam, Oculos Lachrymantes & Inflammatos*, ceteraq; id genus Symptomata producat, quę omnia ſtatim à primo Morbi inſultu mirū in modū augentur. In ſtatu Morbi per Cuticulam copioſa Lymphæ prædictæ colluvies excernitur. Eadem Colluvies tandem Diarrhœa Criticè eliminatur, &(ſi quid Veneni poſt Criſin ſuperſit) Diarrhœas novas Symptomaticas, Ophthalmias, & ceteros priùs memoratos Chronicos affectus excitat, qui huic Morbo, *Febri Scarlatina*, ac *Variolis* præ ceteris omnibus ſupervenire obſervantur. Cauſa Procatarctica Morbillorum (ſicut & aliarum Febrium Inflammatoriarum) petenda eſt ab *Atmoſphæra*, quæ in Morbilis ſporadicis ſemina Morbi latentia in actum deducit, in Epidemiis miaſma venenatum ab extrà in poros Cutis immittit, & ſicut in *Peſte* momento temporis ac ſine Apparatu pręcedente ſpiritus inquinat, & maſſam ſanguinis interturbat atque confundit. Quod in Morbilis Epidemiis & Malignis hic *Londini* poſt Ann. 1670. ad plures menſes publicè graſſantibus contigiſſe memini. Cap. 3

Ratio differētiæ inter duas Morbillorum ſpecies. Ratio differentiæ inter duas Morbillorum Species omninò petenda eſt à differenti Spirituū vigore, atque gradu Veneni ſpiritus delentis diverſo: Siquidem in Morbilis *Sporadicis* ſpiritus minus fracti & diſſipati faciliùs ſeſe recolligunt, indeque brevi ſpatio Morbum ſalutariter judicant. In *Epidemiis* autem & Malignis quaſi Peſtifera aura perciti & proſtrati ægrè admodùm hoſtem adoriuntur, & ſæpius ſuperati penitùs tandem delentur, aut ſaltem Criſin tardam ac imperfectam efficiunt, & pluribus aliis Morbis exitialibus cauſam præbent.

Antequam hujus Morbi Diagnoſin tradam, neceſſarium duco non minùs ſigna *Præſagientia* quæ Effloreſcentiam in Cuticula ſubſecuturam antecedunt, obſervare, quàm ipſa *Pathognomonica*, ne Venæſectione, Purgatione, vel quacunque alia praxi in Symptomatum allevationem, in primo hoc Morbi ſtadio ſeu Apparatu ad Effloreſcentiam perperam adhibita, præſertim in Morbillis *Spuriis*, *Malignis & Epidemiis*, ubi tardiùs ſcil. quin-

to, ſexto, ſeptimo die effloreſcentia in conſpectum ventura eſt, quidquam patretur, cujus in ſtadiis Morbi ſubſequentibus Æger pœnas ſerò luere cogatur.

Signa Morbillos antecedētia & præſagientia Inter Symptomata quæ efflorescentiam Morbillorum præſagiunt primaria habenda ſunt, quæ Indolem Febris concomitantis *Peracutam*, *Malignam*, & *Colliquativam* eſſe indicant. Febris enim hæc, peracutarum more, à primo inſultu ſatellitio Symptomatum vehementiſſimorum ſtipatur, quæ orgaſmum ſpirituum efferatum produnt, atque Criſin ſubitam inſtare prænuntiant; ejuſmodi tamen ſunt, quæ etiam oppreſſionem Spirituum à Veneno valdè deleterio præſentem indicant, nempe *Deliria*, *Comatoſus Cerebri affectus*, *Subſultus Tendinum*, *Spaſmi* varii, *Debilitas* & *Gravedo Palpebrarum*, &c. Alia ſigna Colliquationem Maſſæ in Lympham aerem & ſe roſam inchoatam eſſe præmonſtrant. *Rubedo* ſcil. *Oculorum*, *Lachryma involuntaria*, *Tuſſis admodùm moleſta*, *frequens: pertinax & ferina*, quæ *Opii* ipſius vires ſoporiferas planè ſuperat. Veriſſimum eſt, hæc ipſa Symptomata effloreſcentiam *Scarlatinam*, atque *Variolarum* eruptionem (quæ ſunt cognatæ affectiones cutaneæ) haud rarò antecedere; vix autem, vel ne vix quidem in gradu adeò intenſo uſquam obſervantur ac in hoc ipſo Morbo. Præterea Medicus accerſitus ab Ægro hiſce Symptomatis affecto, diligenter inquirat oportet, an Ægrotans unquam antea Morbilis laboraverit, nunquam enim in tota mea praxi novi quenquam, præter unum puerum, ſecunda vice hoc morbo correptum. An Conſtitutio aeris præſens ſit Morbilloſa; An Æger nuperrimè conſuetudine ac familiaritate Morbilloſorum uſus fuerit. An aliquis è Conſanguineis hoc Morbo decumbat, de quibus certior factus cautè prædicet Febrem Morbilloſam eſſe (utut ſolito tempore effloreſcentia non appareat) vel ſaltem nihil officiosè tentet, quod vel Ægro vel propriæ famæ officiat, modò poſtea Febris ſeſe ab initio fuiſſe Morbilloſam prodat.

Certiora autem, atque (ut vocant) *Pathognomonica* hujus Morbi criteria ea ſunt, quæ effloreſcentia peculiaris ubi primùm ſeſe in Cuticula oſtendat, ſenſibus noſtris palam exhibet. Hic autem Morbus adeò peculiari effloreſcentia inſignitus eſt, ut inde ab alio quocunque cognato Morbo, *Febre* ſcil. *Scarlatina*, *Variolis*, *Eryſipelate*, *Herpete*, *Febre Purpurea Petechiali* vel ipſa *Crapuloſa* & *Scorbutica* huic maximè affini, facilè admodum in ipſis ejus primordiis diſtinguatur. *Signa Pathognomonica.* Nempe Morbilloſa Inflammatio in *Cuticula* effloreſcit, quam quippe craſſitudinis palpabilis incapacem, rubedine duntaxat inficit; quo pacto dignoſci poteſt à *Variolis*, *Eryſipelate* & *Her-*

Digitized by Google

Quomodò discernantur Morbilli à Variolis, Eryſipelate & Herpete.

& *Herpete*, quorum Inflammatio in *Cute* vera viget, indeque ſub ipſum initium tactui palpantis ſpeciem exanthematum, vel tumoris latiùs ſparſi, & duritiem renitentem exhibet. Interſtitiis etiam interpuncta eſt hæc eſfloreſcentia, Macularum ſimilibus, in certa admodum Magnitudine & figura, oblonga ſcilicet quadrata, multangula præditis, indeque ab effloreſcentia *Febrem Scarlatinam* comitante diſcernitur, ubi tota cuticula continuata quadam Rubedine, quaſi vino rubro perfuſa tingitur.

A Febre Scarlatina.

Nec minùs ex incerta magnitudine & figura hujus effloreſcentiæ multiplici, eam diſtinguere licet à maculis *Purpureis* & *Petechiis*, quæ præter colorem Scarlatinum vel purpureum, quem obtinent, ſemper hic illic per Collum, Pectus, Brachia vel Crura figura exquiſitiſſimè rotunda ſparguntur, ac ſi à morſu Pulicum ortum caperent.

A Petechiis & maculis purpureis, & Variol. confluentibus.

Qua ratione etiam à *Variolis Confluentibus* ſecernuntur, quæ utut minutulæ, depreſſæ ac conglomeratæ ſint, ſemper, vel ſub initium figura rotunda donantur. Ab effloreſcentia etiam illa *Morbillorum* æmula quæ Febrem Malignam à *Crapula* vel *Scorbuto* oriundam ſæpiſſime comitatur, exinde dignoſcitur effloreſcentia Morbilloſa, quod illa ſemper pallidum & luridum colorem obtineat, utpote à niſu Spirituum veneno fere deletorum languenti ſuborta, rarò etiam ante Septimum, vel Nonum morbidiem in conſpectum veniat, atque jam etiam regionem Pectoris ſolummodò occupet; Hæc verò ſemper vivida ac vegeta appareat, atque utplurimùm incipiat 2. vel 3. Morbi die, utut in *Spuriis Morbillis* unam partem poſt aliam afficiat, à facie, collo & pectore incipiens, demum ad Thoracem & Abdomen, & extremos uſque Artus latè ſparſa ſenſim divagetur.

A Febre Crapuloſa & Scorbutica.

Quomodò Morbilli benigni & genuini à malignis & ſpuriis dignoſcantur.

A diverſa etiam Effloreſcentiæ indole Morbilli ipſi à ſe invicem præcipuè dignoſcuntur, *Benigni* ſcil. & *Genuini*, à *Spuriis* & *Malignis*. Licet enim *Sporadici*, utpote à mitiori Veneno intus nato orti, generaliter loquendo, ſint Genuini & Benigni; *Epidemii* verò, utpote contactu auræ peſtiferæ propagati, Maligni & Spurii; Longè tamen certiora hujus differentiæ Criteria ea ſunt, quæ Effloreſcentia ipſa, atque genius ipſe Morbi in diverſis ſuis ſtadiis exhibet; de quibus in ſuo loco antè diſſeruimus.

Prognoſtica.

His ita prælibatis, facile admodum eſt hujus Morbi eventum prædicere, atque *Prognoſtica* quæ Ratio ſimul ac Uſus veriſſima eſſe comprobabit, ſequentia denuntiare. Primò. Morbilli *Genuini & Benigni* utut à primo inſultu Malignitatis participes videantur, utplurimùm eventum habent ſalutarem, viribus rituum ſine artis ſuppetiis ſponte expanſis, quippe ex lege Naturæ, modò nihil injurioſum officioſè perpetretur, Criſin citam ac ſubitam aſſequuntur, quia Spiritus haud diuturno conflictu laceſſiti, viribus ferè integris potiun-

Digitized by Google

Cap. 3 potiuntur, quibus in ultimo agone hoſtem ſtrenuè adoriri valent. Notumque eſt, vel Mulierculas & Nutrices regimine ritè inſtituto ſæpenumerò hujus Morbi curationem feliciter abſolvere, ſiquidem peracutus eſt, & minimè periculoſus. Secundo. *Morbilli* verò *Spurii* & *Maligni*, licet primo inſultu cum Symptomatis non adeò vehementibus ob niſum Spirituum languidum ſocientur, utplurimùm more *Peſtis*, * ipſius exitiales ſunt. Hoc Morbo poſt Annum 1670. *Londini* publicè graſſante, tercentos plus minus ſingulis hebdomadis periiſſe memini, quorum alii *Angina* vel *Peripneumonia* acutiſſima laborantes in ſecundo Morbi ſtadio derepente ſuffocabantur; Alii aliis modis antè memoratis diem ſuum objerunt, Et reverà tantùm diſtant Morbilli *Spuris* à *Genuinis*, ut fas ſit concludere, quo propiùs hic Morbus ad horum vel illorum naturam accedat, eò plùs vel minùs periculoſum eſſe, & curatu difficilem. Tertio *Morbilli Epidemii Sporadicis* longè periculoſiores ſunt, quippe à Veneno peſtifero, & magis deleterio ab extrà admiſſo orti. Quarto. Morbi hujus *Stadia* inſolito more protenſa peſſimum omen ſunt; Gradum enim veneni intenſum eſſe, ac ſpirituum languorem ſummum ſignificant. Quocirca ſera in Cuticula effloreſcentia, ſcilicet, Quintò, Sextò, Septimò, Octavò die mala eſt, atque indolem Morbi Malignam arguit; Quò ſerior autem, eò pejor, & in Morbillis Benignis Sporadicis, ubi Venenum utpote mitius, citiſſimè difflatur, rarò admodùm poſt tertium Morbi diem incipit, nonnunquam Secundò, vel quidem primo inchoata conſpicitur. Efflorefcentia autem diutiùs permanens peſſimè ſignificat, quò longiùs poſt tertium diem, eò pejus; Namque à Febre perſeverante indies magis magiſque proſternuntur ſpiritus, & in ultimo agone ad Criſin completam moliendam minùs habiles redduntur: Venenum autem viribus auctum eſſe inde apparet, quia in hoc ſtatu Spirituum expanſo & inflammatorio, non rarò * Pleuram, Pulmonem, vel Glandulas Faucium petere ſolet, & novæ Febris Inflammatoriæ, cum funeſtiſſimis Symptomatis conjunctæ fundamenta ponere. Quintò. Efflorefcentia quæ lento gradu unam partem Cuticulæ poſt alteram occupat, malum omen eſt, quippe Veneni vigorem, & Spirituum debilitatem arguit, atque inſuper inſolitam Febris durationem præmonſtrat. Sextò. Efflorefcentia quæ à primo momento nullo certo colore tingitur, ſed jam vegetè rubeſcit, jam ſublurida & pallida evadit, ſicuti Veneni vires, & ſpirituum Languorem indicat, ita non minùs funeſtum eventum præſagit: In Morbillis enim Benignis Spiritus Veneno ſuperiores uno certo tenore influunt, & Efflorefcentia uſque ad Declinationem eodem modo vegeta ac vivida permanet. Septimo. * Febris poſt efflorefcentiæ Declinationem protenſa peſſimè ſignificat; inde enim Venenum delitеſcens & non

* Vide Hiſtor. 1. 2. 6. 8. 11.

* Vide Hiſtor. 1. 2. 5. 8. 9. 11.

* Vide Hiſtor. 1. 2. 3. 4. 10.

non ſubactum indicatur, quod ſpirituum œconomiam interturbat atque exagitat, atque ſpiritibus deletis, Febrem in Malignam mutet. Denique *Phthiſis*, *Diarrhœa*, *Hydrops*, *Scrophula*, *Ophthalmia*, *Atropia univerſalis*, & reliqui affectus Morbillos Malignos conſequentes difficiles admodùm curatu ſunt; neque equidem methodo vulgari ſanari poſſunt, quippe à ſeminio Morbilloſo poſt Criſin imperfectam ſuperſtite originem trahant; ideóque non, niſi reſpectu ad Morbum primarium habito, radicitùs evelli queunt. Quo nomine utplurimùm exitiales ac funeſtæ habentur.

CAP. IV.

De Methodo medendi Morbillis.

Cap. 4 *Indicationes Curativa.* INdicationes Curativæ in genere duæ ſunt in hoc Morbo; ſcilicet extinctio veneni febriferi, quod ſpiritus exagitat, ac humores colliquat, atque Allevatio Symptomatum ab humorum Colliquatione, ac niſu ſpirituum ſubortorum. Quandoquidem verò indoles Febris in variis hujus Morbi ſtadiis diverſa, atque Symptomata diverſa inde provenientia plures, eáſque differentes admodùm Indicationes ſuggerant, eæ non ſeparatim, ſed ſimul cum *Methodo medendi* tradendæ ſunt; ad quam igitur delineandam me jam accingo.

Regimen. Regimen propter Febrem præſentem hic Morbus commune cum aliis Febribus jure meritò exigit, ſcil. Diætam admodùm tenuem, Decubitum in Lecto quietum, & Calorem ſtragulorum injectorum moderatum. Sicut enim Frigus aeris externi Spirituum expanſionem impediendo Efflorescentiam in Cuticulà retardat; Ita ejus temperies impensè calida Spiritus nimiùm exagitat, unde in ſecundo Morbi ſtadio, cùm lege Naturæ hoſtem ſuperare incipiant, Glandulis Pharyngis, Polmonis vel Oculorum Diatheſin inflammatoriam impertiunt, cujus erroris Ægrotans ſerò luit pœnas, Symptomatis *Anginæ*, *Peripneumoniæ* vel *Ophthalmiæ* peraperam atque officiosè accerſitis, & variis affectibus Morboſis qui à Colliquatione nimia poſt Criſin peractam ſæpè ſubpullulant. Quapropter Author omnibus ſum, ut æquabili & moderato regimine ſi in quovis alio, ſaltem in hoc Morbo utantur, ubi re Naturæ commiſſa (modò nihil injurioſum officiosè perpetretur) optatum eventum brevi utplurimùm conſequamur.

Quod ſpectat ad Remedia ſive Pharmaceutica, ſive Chirurgica, ea pro indole Febris in diverſis Morbi ſtadiis varia, differenti & ſæpè contrario planè modo adhibenda ſunt. Nihil autem temerè, atque ſine evidenti neceſſitate faciendum eſt in quocunque Morbi adeò peracuti ſtadio, ubi Criſis præpropera jure merito, atque Naturæ lege expectatur, & ubi Symptomata efferata quotquot ſunt, Criſi inſtante vel ſpontè evanitura ſunt, vel ſaltem *Remedia Pharmaceutica & Chirurgica.*

mitio-

Cap 4 mitiora evaſura, atque interea robur Naturæ non diuturno conflictu attritum & fractum iis ſufferendis ſufficiat. Cùm autem ante Efflorescentiam ex *Deliriis*, *Spaſmis*, *Comatoſo affectu*, *Sternutatione indeſinenti*, *Tuſſi ferina*, *Diarrhæa enormi*, *Vomitione inani*, cæteriſque Symptomatis hoc ſtadium Morbi comitari ſolitis, conſtet Febris indolem prorsùs eſſe Malignam, ſcil. à Veneno, ſpiritus de præſenti peſſundante ortam, quodque maſſam Sanguinis in fluorem colliquat, duplex in genere Indicatio exurgit. Quarum prima eſt ut *Expanſio* Spirituum *Alexipharmacis* & *Veſicatoriis* applicatis ſi opus fuerit *promoveatur*, vel ſaltem *conſervetur*, ut viribus Naturæ integris Venenum Morbificum Comatis, Delirii cæterorumque Symptomatum cauſa deleatur vel ſubigatur, quod in hoc ſtatu Spirituum depreſſo, ut in cæteris Malignis Febribus, vires *Corticis Peruviani* aut alterius cujuſcunque Antidoti ſpecificæ ſpernit, ſiquidem totum negotium jam à ſpirituum expanſione dependet. Ideòque nihil ſaltem abſque evidenti neceſſitate, tentandum eſt quod Ægrorum vires coerceat vel deprimat, utut Symptomata id efflagitare videantur. Quo nomine in hoc Morbi ſtadio à *Venæſectione* (niſi vaſorum Sanguiferorum apertura, vel aliquod aliud grande ac inſolitum ſymptoma id neceſſarium fecerit (atque ab uſu *Opiatorum* liberali) utut Delirium, Tuſſis, Vigiliæ, &c. ea poſtulare videantur, apprimè, atque religiosè abſtinendum eſt, Spiritibus enim quocūque modo diſſipatis Venenum augetur, atque inde Morbili natura *Benigni* in *Malignos* non poſſunt non tranſire. E contra verò non quocunque modo atque Remediis ſine delectu adhibitis ſpirituum exſuſcitationem moliri jam oportet, quippe Criſis in hoc Morbo peracuto haud longè abeſt, quo tempore Natura proprias vires ultrò, ſine Artis adminiculis felicius exercere ſolet, cùm efferatum orgaſmum in ſpiritibus ex arte cieri impunè non poſſe ſera doceat experientia. Inde enim Inflammatio Glandularum accenditur, ac reliquorum affectuum moleſtorum & periculoſorum ſtrages Criſin comitatur, & conſequitur. Quocirca par eſt ut *Alexipharmaca* mitiora eligantur, atque in doſi ſolita minori exhibeantur, à *Veſicatoriis* autem abſtineatur, aut ſaltem ab eorum frequentiori applicatione; niſi *Spaſmi*, *Coma* ſolito majus, vel indoles Morbi evidenter *ſpuria* & Maligna id requirant. Formulam *Iulapii* quod ego in hoc ſtadio Morbi (modò ex Symptomatis benignus appareat) præſertim junioribus, qui præ aliis eo ſæpiſſimè corripiuntur, feliciter præſcribere ſoleo, ſubjicere non pigebit.

℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nig.* ā ℥iij. *Epidem.* ℥iſs. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lapid. Contrayerv. vel Goan.* ā ℈ij. *Syrup. Caryoph.* ℥x. vel *Sacchar. alb.* ℥ſs. *M. F. Iulap. de quo capiat Æger cochl.* iij. iv. v. vj. habito reſpectu ad ætatem, tertia vel quarta quaque hora, phiala priùs benè agitata. Ad ſpiritus etiam refocillandos in promptu ſit Julapium temperatum

ratum

ratum ſequens ad libitum hau-
Cap 4 riendum. ♃. *Aqu. Lactis Alexiter.* ℥vi. *Cinnamom. hordeac. Epidem.* āā. ℥j. *Syrup. Caryop.* ʒx. *M.*

Sin Febris, hoc morbi ſtadio ad *Quartum, Sextum, Octavum* diem ante efflorefcentiam protenſo indolem ſuam deleteriam ac malignam prodat ad *Alexipharmaca* magis calida, eorumque Doſes largiores tutò aſcendere licet, ac ad vires ſpirituum ſopitas exſuſcitandas aliquando neceſſarium eſt. In quorum uſu in ipſo Febris ſtatu, poſt Efflorefcentiam inchoatam etiam perſiſtendum eſt, modò efflorefcentia alternatim vegeta ac pallida ſit, vel unam partem Cuticulæ poſt alteram ſenſim occupet; vel ex ejus inſolita duratione Spiritus imperfectè expandi, & genium Febris deleterium eſſe certò ſciatur. Exempli gratia. ℞. *Pulv. è Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv.* āā. ʒj. M. & dividit. in *iv, vj, viij.* partes æquales, reſpectu habito ad ætatem Ægrotantis, quarum unam ſumat quarta vel ſexta quaque hora è Cochl. Iulap. ſimplicis ante præſcripti, vel cujuſcunque alterius ſimilis, ſuperbibendo hauſtum ejuſdem. Vel, ♃. *Theriac. Androm. Pulver. Goan.* āā. ʒſs. ℈j. ℈ſs. *gr.* v. reſpectu habito ad ætatem. M. cum tantillo Syrup. Caryoph. F. *Bolus* ſumendus una cum hauſtu Julapii, repetenduſque ſexta quaque hora. Vel, ſpiritibus maximè proſtratis; ubi ex *Syncope* frequenti pateat, eos in conflictu planè deficere, & Febrem indolem planè Peſtiferam ſapere, non incommodè in uſum adhibentur remedia maximè Alexiteria. Ex. gr. ♃. *Theriac. Andromed. Confect. Fracaſtor.* vel *Mitridat.* ʒſs. ℈i. ℈ſs *gr. v. Bezoar. Orient. Rad. Serpent. Virg.* āā. ℈i. *gr.* xv. ℈ſs. *gr. iii. iv. v. M. cum tantillo Syrup. Caryoph. F. Bolus*, exhibendus unà cum hauſtu Julapii, repetenduſque ſexta quaque hora, donec efflorefcentia vegeta reſtituatur, aut ſaltem inchoetur, & Æger Pulſu fortiori reddito, à deliquiis liberatus, elaſticitate Spirituum reduce potiatur. Veneno eliminando pari. *Veſicatoriorum* etiam frequentium uſus jam apprimè neceſſarius eſt, ad Spirituum expanſionem promovendam, & flammam in maſſa ſanguinis ritè accendendam, quæ aliàs à Lympha ſeroſa, in quam Sanguis in hoc Morbo magis quàm in alio quovis liqueſcit, extinguatur. Solicitè autem cavendum eſt ne nimio horum Remediorum uſu, perperam atque ſine neceſſitate adhibitorum, œſtro adeò efferato Spiritus incitentur, ut in ſtadio Morbi ſecundo ubi ad ἀκμὴν expanſi, ac ad Criſin parati ſint, hoſtem non tantum Regia via per Cuticulam inſequantur, ſed etiam per *Glandulas Oculorum, Pharyngis*, &c. (quod non rarò accidit) eum propellant, atque inde haſce partes Inflammatione moleſta afficientes ad Symptomata funeſtiſſima viam ſternant.

Denique ſi ex ſpaſmis in hoc

Morbi

Cap. 4. Morbi ſtadio compertum ſit, Spiritus vi Veneni irritatos in niſus adeò nimios ac efferatos paulò ante efflorefcentiam (quod ſæpe accidit) adactos eſſe, ut eorum, atque Veneni vires ſimul præpollentes eſſe deprehendantur; Vita autem Ægrotantis à niſu Spirituum immodico citiùs ac certiùs quam à Veneno in diſcrimen ducenda eſſe videatur; par eſt ut *Iulapium* Cordiale ex *Aquis Cephalicis*, quæ Cerebro ac generi nervoſo opitulentur, cum *Cordialibus* commixtis in promptu ſit, atque grana aliquot *Pulveris de Guteta ſive Antilyſſi* ſingulis Bolis & Pulveris doſibus adijciantur more ſequenti ℞ *Aqu. Flor. Tiliæ, Rutæ, Ceraſ. nigr.* āā. ℥iij *Pæon. Bryon. comp.* āā. ℥iſs. *Tinct. Caſtor.* ʒj. *Spirit. Sal. Armon. vel C. C.* ʒſs. *Syrup. Pæon. comp.* ℥jſs *M. F. Iulap.* ℞. *Pulv. è Chel. Canc. comp. Pulv. de Guttet.* āā. *gr.* xv. ℈ſs. *gr.* v. *M. F. Pulvis*. Vel, ℞. *Confect. Mithridat.* ʒſs. ℈j. ℈ſs. *gr.* v. *Bezoar. Orient. Pulv. de Guttet.* āā. ℈j. ℈ſs. *gr.* vj. iv. *Syrup. Pæon. comp. q. ſ. M. F. Bolus.* Imò ſi niſus Spirituum inde non minuatur, quandoquidem vitalis Indicatio ſit maximi momenti, *Laudan. Liquid. Helmont.* (utut ſpiritibus diſſipando Veneni vires quadantenùs adaugeat) gutt. iij. v. viij. x. xij ſingulis Bolis Cardiacis addantur, donec Spirituum niſu diminuto, Spaſmi lethiferi & exitiales ſoluti fuerint.

Quomodo Colliquatio humorum impedienda. Indicatio altera in hoc Morbi ſtadio eſt, *Colliquationis* Humorum inordinatæ (quoties opus fuerit) Moderatio; atque *Alleviatio* Symptomatum moleſtorum inde ortorum. Symptomata à *Colliquatione* provenientia pro ratione Glandularum diverſarum per quas Lympa acris & venenata acſi per portas patentes protruſa excernitur, ſunt admodum varia, *v. g. Tuſſis ferina & perpetua, Sternutatio moleſta & immodica*, à Limpha Papillas mammillares irritante, *Lacrymæ involuntariæ* & copioſæ, cum *Dolore Oculorum mordaci* conjunctæ, denique *Vomitio, Fluxus Alvi enormis & Tormina*. *Alleviandaeſt & Symptomata inde orta tollenda.* Verùm cùm in hoc primo ſtadio, omnia hæc Symptomata à Colliquatione provenientia, quaſi intentione Naturæ in Morbillis maximè Benignis in Machinæ laborantis conſervationem induci ſoleant, atque omnia (præter *Diarrhæam*, quæ iam Symptomatica ſemper habenda eſt, ob languorem Spirituum hanc enormem evacuationem conſequentem, ob incrementum quod inde Veneno accedit & Febrem quam reddit Maligniorem; atque ob efflorefcentiam inde diutius retardatam) omnia inquam præter Diarrhœam, plus moleſtiæ quàm periculi in ſe habeant, atque brevi, ſcilicet poſt Criſin peractam ultrò evaneſcant, vel ſaltem miteſcant; præſertim verò cùm abſque *Opii* uſu, aliorumque ejuſmodi Remediorum, quæ ſpiritibus ſubigendo Venenum augent, Febrem magis Malignam reddunt, reliquaque Malignitatis Symptomata periculoſiſſima & funeſtiſſima accerſunt, ægiè admodùm eurari queant; Satius eſt *Palliativa Curatione* eorum mole-

moleſtiam, quoties inſolito more ſæviunt. minuere, quàm contra Naturæ legem eas moleſtias penitùs tollendo, Ægrotantem ipſum occidere; vel eorum alleviationem ejuſmodi Remediis aggredi, quæ neceſſariò indolem Febris magis exitialem reddant, aut priora Symptomata verè funeſta, & à vi veneni deleteria orta in gradum intenſionem provehant.

Ut igitur coerceatur efferata & immanis hæc Maſſæ ſanguinis Colliquatio, quoties hiſce Symptomatis præter modum moleſtis cauſam dat, Æger penitùs abſtineat à *Cerevisia*, & quocunque alio liquore fermenteſcibili. qui ſpiritus irritando, & maſſam humorum inde agitando Colliquationem nullatenùs promovere poſſit; atque in ejus locum ſubſtituatur *Decoctum album Sacchara albiſſimo* edulcoratum, *Tinctura Roſarum*, vel *Lac* cum æquali parte *Aqua* commixtum pro potu ordinario. Inſuper Electuarium Adſtringens ad quantitatem Nucis Moſchatæ quarta vel ſexta quâque hora exhibeatur cum hauſtu Iulapij ſequentis. ℞. *Pulp. Conſ. Roſ. rub. Dyacydon. Fruct. Cynosbat.* āā. ℨſs. *Confect. de Hyacinth.* ℨſs. vel ℨvj. *Coral. rub. pp. Bol. ver.* āā ℨj. *Syrup. Myrtill. q. ſ. M. F. Electuar.* ♃. *Aqu. Germ. Querc. Plantag. Cinnam. hord.* āā. ℥iv. *Aqu. Stephan.* ℥ij. *Syrup. Granat. è Succo Citr.* āā. ℥jſs. *M. F. Iul.* Ad Tuſſim ferinam ex aeri Lympha copiosè per Bronchia, Trachæam, & glandulas Faucium ſcatente ortam quadantenùs cohibendam, *Saccharum Cant. Succus Glycyrrhiz. Hiſpan.* vel *Trochiſci* ex *Radic. Althaa*, ceteriſque *Mucilaginoſis* cum *Sacchara* confecti, in ore ſæpè & diu teneantur, atque demùm ſoluti ſenſim deglutiantur. Hauſtus, etiam *Decocti Pectoralis* calefacti, & cum *Syrup. Althaa*, *Capil. Vener.* vel quovis alio Mucilaginoſo gratè edulcorati, modò Fluxus alvi præſens non prohibeat, frequenter exhibeatur, unà cum cochl. 1. *Linctus ex Ol. Amygd. dulc rec. Syrup. Capil. Vener. & Sacchar. Cant.* confecti. Ad acrimoniam humoris è Glandulis Oculorum exſtillantis demulcendam, *Collyrium ex Aq. Plantag. vel Roſ. rubr.* ℥j. *Trochiſc. alb. Rhaſ. & Sacchar. Cant. alb. ſubtiliſ. trit.* āā. ℈ſs. confectum, ſæpiùs guttatim in oculos inſtilletur. Ad Sternutationem frequentem ac moleſtam compeſcendam, Lympha acris papillas mammillares perpetuò irritans *lacte tepido* ſæpiùs per Nares attracto demulceatur. Ad *Opiata* autem quia Febrem, atque Comatoſum affectum, funeſtiſſimum Febris Symptoma augent, non niſi extrema neceſſitate urgente ſcil. in *Diarrhœa* contumaci, quæ omnia alia Remedia priùs irrita reddidit, tanquam ad Aſylum confugiendum eſt. In iſto enim caſu vita Ægrotantis ex ſubito virium collapſu, & ſpirituum extinctione à Colliquatione enormi proveniente in citius ac certius diſcrimen ducitur, quàm ab *Opio* exhibito. Sed jam etiam cautè & parce, & partitis vicibus ad Fluxum minuendum, potiùs quàm ſiſtendum, atque cum *Alexipharmacis* generoſis ſemper commixta

Cap 4

adhi-

adhiberi debent; Adjiciantur ni- Cap. 4. nirum Bolis, vel ſingulis doſibus Pulveris Cardiaci ante præſcripti, *Laudan. Liq. Helmont.* gutt iij. iv. vj. x. xij. donec Fluxus decreſcere incipiat.

Quid agendum vigente poſt efflorescentia In ſtadio autem ſecundo ubi Febris à Spirituum expanſione, poſt efflorefcentiam inceptam ad ἀκμὴν provecta, ad ſtatum ſuum demùm pervenerit, indeque genium ſuum mutando, ſaltem ubi Morbus fuerit genuinus & benignus, ſpeciem *Febris verè Inflammatoria* induerit, & omnia indicia Malignitatis penitùs evanuerint, nova planè Tragœdia agitur, in qua nova Symptomata novam ſtragem edunt. Indicationes etiam planè diverſæ vel penitùs contrariæ ſæpiùs miniſtrantur, eæque ejuſmodi quæ non tantum *Opiata* exhiberi, & Venæſectionem celebrari & repeti eum fructu permittunt, ſed etiam nonnunquam poſtulant, & cardo totius curationis in ejus uſu vertitur: ſpiritus enim jam, quaſi vinculis & repagulis diruptis, ferociunt, atque in hoſtem undiquaque inſilientes uno quaſi ictu propulſare incipiunt, idque ſæpe non tantùm per Cuticulæ poros, ſed per Glandulas Faucium, &c. ubicunque datur via. Unde Lympha venenata copioſè in his partibus elicita, atque ab excandeſcentia Spirituum inſolito more calefacta, præſertim ubi error in *Regimine* præcedenti, vel in uſu *Remediorum* præter modum *Calidorum* admiſſus fuerit; non poteſt non partes plurimùm laceſſere, & nonnunquam inflammare, ac demũ exulcerare, indeque novos quaſi Morbos ad claſſem Inflammatoriorum ſpectantes ſcilicet *Peripneumòniam, Diarrhæam* efficere, &c. Quos morbos comitãtur *Dolor* excrucians, colliquatæ Lymphæ immodica per Inteſtina deturbatio, *Reſpiratio anheloſa, Strangulatio* ſuffocatiua, *Deglutitio* læſa, aliaque Symptomata pro ratione partis affectæ (quæ omnia *Venæſectionem* vel *Opii* uſum exigunt) diriſſima & exitialia. Quibus Symptomatis laborantes in *Morbilis Epidemiis, Londini* publicè graſſantibus, ob Venæſectionem omiſſam vel non maturè celebratam, aut ob prætermiſſum *Opii* uſum, plurimos è vivis ſublatos memini: At poſtquam ex eada veribus defunctorum qui iiſdem ſymptomatis laborarunt ſæpiùs inſpectis clare perſpexeram Ægros non tàm à *Morbilis* ex Veneno primario ortis, quàm à *Peripneumonia, Angina* vel *Diarrhea Colliquatiua* periiſſe, à vulgari opinione adversùs uſum Opiatorum & Venæſectionis in quocunque hujus morbi ſtadio liberatus ſum, plurimoſque prædictorum Remediorum tempeſtiva & liberali adminiſtratione, * ab ipſis Orci faucibus in hoc Morbi ſtadio ſubitò & feliciter eripui. Ideóque, multo uſu fretus, omnibus Author ſum, ut ſuffocatis & ſtrangulatis in hoc Morbillorum ſtadio (ſive à tumore & inflammatione Glandularum Faucium, ſive Bronchiorum, reſpiratio & deglutitio læſæ fuerint) non tantùm *Gargariſmi*, *Epithemata*, *Emplaſtra, Linctus*, & *Apozemata* incidentia & expectorantia, unà cum reliquis poſthàc in

Vide Hiſtor. 1, 4, 8, 9, 11.

Cap.

Cap. de Angina, & *Peripneumonia* memorandis adhibeantur; verùm præ reliquis, ut ſanguis copioſius educatur, ac ſi Æger Morbilloſo affectu correptus nõ fuiſſet. Idem in *Ophthalmia* moleſta ac periculoſa faciendum moneo. Atque equidem in hiſce Symptomatis Morbillorum Inflammatoriis eò magis obnixè hoc ſuadeo, quia nulla alia Methodo exulcerationem partis inflammatæ futuram & Phthiſin Pulmonarem, reliquamque Symptomatum diriſſimorũ ſtragem inde edendam. ſi Æger ex præſenti vitæ diſcrimine ſuperſtes evadat, præveniri poſſe certo certiùs ſcio. Ad *Fluxum Alvi* compeſcendum (quem in hoc Morbi ſtadio adeò enormem haud raró obſervare eſt, ut inde Æger Colliquatione feſtina confectus, cum ſummo vitæ diſcrimine, ac ſummo virium collapſu ad Deliquium uſque adigatur) non minùs tutus quàm neceſſarius eſt *Opiatorum* uſus, iſque partitis vicibus pro occaſione miniſtrata repetitus; Jam enim, ſpiritibus expanſis, non eſt quod *Opiatorum* vires deleterias ut in priori ſtadio ſuſpectas habeamus, modò non adſit *Strangulatio* præfocativa, quæ in hoc caſu eſt funeſtiſſima, & Opii uſum non admitttit.

Efflorеſcentia autem peracta, ſi *Febris* (quod in *Morbillis Epidemiis* mali moris aliquando contigiſſe memini) adhuc ſuperſtes fuerit, & Comate, Deliriis, reliquoque Symptomatum deleteriorum Satellitio ſtipetur, planè conclamatum eſt; namque Natura poſt Criſin fruſtrà tentatam cauſa cecidit, atque proinde Spiritus à Veneno adhuc integro oppreſſi, ope Artis rurſùs nequeunt excitari, & recens certamen inire. Sin perfectam fuiſſe Criſin jam conſtet, ex Febre penitùs evicta, *Tuſſi*, *Alvi* Fluxu, ceteriſque tam efferveſcentiæ quam colliquationis Symptomatis diminutis ac demùm ſublatis, nihil prorsùs agendum reſtat; Tantùm Catharticis præſertim *Hydragogis*, primùm lenioribus, deinde fortioribus Dolluvies ſeroſę Lymphæ à venenato fermento priùs colliquata, ac in habitu corporis congeſta, per alvum deturbetur. Quam evacuationem magis neceſſariam facit Natura fermenti morbifici quod maſſam ſanguinis præ reliquarum Febrium Fermentis in fluorem colliquat Lympha autem colliquata niſi Cathartieis maturè ſubducatur, *Tuſsim contumacem* demùm in *Phthiſi Pulmonari* funeſta terminaturam *Fluxum* alvi *Chronicum*, *Ophthalmiam*; *Scrophuloſo Tumores*, *Anaſarcam*, *Aſcitem*, alioſque multos Morbos exitiales paſſim infert. Non tamen præproperè priuſquam reliquiæ Fermenti venenati completa Spirituum expanſione penitùs ſubactæ fuerint, maſſa Sanguinis *Catharticis* exagitanda eſt, ne Sanguine præternaturali fluore adhuc affecto, fons perennis Lymphæ ſeroſæ non facilè ſiſtendus è Glandulis Oculorum, vel Glanduloſa tunica Aſperæ Arteriæ, & Inteſtinorum ſcaturiat, & *Tuſſis*, *Diarrhœa, Lacryma involuntaria*,

Digitized by Google

Cap. 4.

ceteraque id genus Symptomata augmentum inde accipiant. Novi puellam cui Alvus tertio die à *Morbill's* evaneſcentibus *Syrup. Cichor. cum Rh:o* ℥ß *& Syrup. de Spin. Cervin.* ʒi. ſubducebatur, quæ intra ſpatium tridui ferè centies dejecit, & tantùm non ad animi deliquium adigebatur; quam Colliquationem ægrè admodum uſu *Laudani* repetito ſiſtere valebam: At extunc Puella ad plures annos Tuſſi perpetua, Ophthalmia moleſta & incurabili, & aliis Scrophuloſis tumoribus affligebatur. Formulas *Catharticorum* ſub finem hujus Morbi exhibendorum mihi uſitatas adjicere lubet. ℞. *Calomelan. & Diagrid. Sulphurat. vel Reſin. Ialap.* āā. gr. iv. vi. viii. x. xiv. xvi. reſpectu habito ad ætatem, M. ſumatur in cochleari Lactis vel liquoris Poſſetici frigidi cum Regim. Vel, ℞. *Decoct. Sen. Gerecn.* ℥i. ij. iij. iv *Syrup. de Spin. Cerv.* ʒii. ʒiß. ʒi. ʒvi. ℥i. vel *Syr. è Flor. Perſic.* ʒi. ℥iß. M. F. Potio. Atque hoc modo ſemel vel bis in hebdomada alvum deturbare ſoleo, Pharmacum repetendo ad tertiam vel quartam vicem.

Sin ob reliquias Veneni hactenùs non ſubactas, Criſis fuerit magis imperfecta, ut in Morbillis *Malignis & Epidemiis*, indeque Febris Συνεχὴς cum Exacerbationibus & Remiſſionibus quotidianis conjuncta ſuperſtes fuerit, eam incunctanter * *Cortice* Peruviano profligare oportet, ne † (quod eveniſſe memini) Veneno ſenſim aucto Febris priſtinam ſuam malignitatem iterum accerſat, ſiquidem hanc veneni deleterii recrudeſcentiam certò certius funeſtam fore ritè exſpectandum eſt) atque finita operatione cujuſcunque doſis Catharticæ ad colluviem ſeroſam deturbandam adhibitæ, uſum *Corticis* ejuſdem repetendum imperare, ne ex hac Sanguinis agitatione Fermentum non penitùs ſubactum de novo proritetur, atque inde Febris vel Remittentem vel Intermittentem referens repullulet.

* *Vide Hiſtor* 4, 7, 8, 9.

† *Vide Hiſtor.* 5, 6.

Quomodo Symptomata poſt Morbillos remanentia tractanda ſunt.

Sicuti autem Venenatum hoc Fermentum ſæpenumero longè ante primum certamen à Natura inſtitutum in Corpore deliteſcat, & maſſam ſanguinis variò conturbet, in fluorem colliquefaciat; atque Tuſſi ferina, Lachrymatione oculorum involuntaria, &c. haud obſcurè indolem ſuam prodat, ita reliquiæ hujuſce Fermenti quæ poſt Criſin Febris perfectam ſuperſunt, utut Naturam ad novum prælium proritare nequeant, haud rarò tamen Sanguinis Maſſam diu exagitant, & colliquefaciunt, unde poſt Morbillos non rarò Oculi *Inflammatione*, Nares *Coriza*, vel *Ozæna* moleſta, Pulmones *Tuſſi ferina* quæ ad Phthiſin funeſtam viam ſternit, perpetuò obſidentur. Vel ex eadem colluvie in habitu Corporis congeſta, *Hydrops*, *Scrophula*, ceterique ejuſmodi Morbi ſuppullulare ſolent, qui methodo vulgari vix ſanabiles ſunt. Ideóque *Corollarii* loco hic oſtendam quo pacto Colliquatio hæc morboſa inchoata ſiſti, atque Symptomata inde orta curari, vel Morbi ſubſecuturi præcaveri,

aut

aut præſentes tolli poſſunt. Duo hic in genere indicantur, ſcilicet ut Lympha colliquata in habitu corporis congeſta per ſentinam communem deturbetur, atque Colliquatio nova antevertatur, extinguẽdo illud Fermenti quod ſupereſt & inter ſpiritus deliteſcit, ope propriæ Antidoti frequenter & copiosè exhibitæ, ut maſſa Sanguinis ab illo non ampliùs agitetur: & orgaſmum Spirituum Opiatis & Venæſectione ſæpe repetitis minuendo, ut in fluorem in poſterum non adigatur. Quo pacto ſecundùm Methodum inſtitutam hiſce Indicationibus ſatisfiat, ſymptomata hæc ſigillatim & ſuccinctè percurrendo, liquidò conſtabit. Ap primè autem hic notandum eſt, Fermentum hocce ſuperſtes, quod poſt Morbilloſam Febrem peractam Spiritus implicat, & maſſam ſanguinis in fluorem adigit, prout intenſius eſt aut remiſſius, varium admodum eſſe: jam enim inſtar *acuti Fermenti* magis vegetum eſt, atque utut non ſatis virium habeat ad certamen febrile recens inſtaurandum, ſpiritus tamen ita lacesſit & conturbat, ut non tantùm ſanguis inde in ſtatu Fluoris permaneat, ſed etiam ut calor lentus, & quaſi *Hecticus* accendatur. Hic gradus ſuperſtitis Fermenti *Tuſſim immanem*, vel levem & *Chronicam*, *Ophthalmiam*, vel *Diarrhœam* ciet. Jám verò magis effœtum & exhauſtum more fermenti Chronici Colliquationem ſenſim, & magis tardam efficit, colluvie potiùs in corpore congeſta quam per Glandulas eliminata; unde *Cachexia*, *Aſcites*, *Scrophula*, aliique affectus Chronici & pertinaces oriuntur. Juxta differentem hujus ſuperſtitis Fermenti gradum, atque indolem colliquationis diverſam inde provenientem Indicationes Curativæ diverſæ exurgunt, & Methodus medendi diverſa adhibenda eſt. Ubi reliquiæ magis activi Fermenti ſuperſint, neceſſe eſt ut antequam ſubductio Colluviei liquatæ Catharticis tentetur, Colliquatio futura præveniatur *Cortice Peruviano* copiosè exhibito, ut ſuperſtes Venenum deleatur; Atque ut *Venæſectione* repetita, & frequenti *Opiatorum* uſu Orgaſmus ſpirituum minuatur. Compertum enim eſt maſſam Sanguinis *Catharticorum*, præſertim fortiorum, uſu præmaturè exagitatam, ad colliquandum magis proclivem fieri, atque Symptomatis à Colliquatione provenientibus inde plurimum incrementi afferri, unde ad Phthiſin & ad alios graviſſimos Morbos via ſternitur. Atque hercle! non ſine delectu Cathartica in hoc caſu adhibenda ſunt, inter quæ mitiora tantum eligenda ſunt; Cardo enim curationis jam vertitur, non tantùm in colliquati humoris excluſione quantùm in Spirituum temperatione, & reliquiarum Veneni Colliquationem producentis extinctione. Erroris hac in parte admiſſi, bone Deus! quam funeſtos eventus novi, quot Tuſſes in Phthiſes conſummatas, quot leves Oculorum Taraxes in Ophthalmias veras, quot Alvi fluxus in Diarrhœas colliquativas incurabiles tranſiiſſe memini.

Cap 4

Cap. 4

Tuſſis Morbilloſæ ſuperſtitis curatio

ni * Quoties igitur Æger poſt Morbillos Tuſſi ferina, & perpetua vexetur; primo in loco Venæſectio celebretur, & ſi opus fuerit, poſt unum vel alterum diem iteretur, & unà cum *Linctibus, Apozematis Mucilaginoſis*, ceteriſque Medicamentis *Lenientibus* in *Cap. de Catarrho* memorandis *Cortex Peruv.* copioſè exhibeatur. Semper etiam addatur, doſim ſaltem nocturnæ, *Laudan. Liquid. Pilul. è Styrace, Philon. Roman. Pilul. à Cynogloſſ.* ad ætatem Patientis reſpiciendo, plus minus, uſque dum ex minoratione Tuſſis, & concoctione Phlegmatis conſtet ſanguinem non adeò colliquefieri ut prius. Poſthàc alvum licet leniter deturbare Pilulis ſequent. ℞. *Pil. Stomach. cum Gum.* ℨß. ℈j. *gr.* xij. *Laud.* Lond. *gr.* 1. ſemigran. M. F. Pilul. mediocres hora ſomni exhibendæ. Mane ſequenti propinentur Aquæ Minerales purgant. coct. & Lacte alterat. quæ juxtà alvum movent, ac maſſam Sanguinis leniunt & refrigerant. Quæ quidem Cathartica *quarto* vel *quinto* quoque die repetantur, ad quartam vicem, Mucilaginoſis & Opiatis Medicamentis una cum *Cortice Peruviano* in Purgationum intervallis jugiter exhibitis. Quo modo Phthiſis Pulmonaris à Morbilis orta curari oportet, antehàc inuenimus in *Phthiſiologiæ noſtræ Lib. 4. cap.* 12. quam conſulat Lector.

Curatio Ophthalmiæ poſt Morbilloſæ ſuperſtitis.

In *Ophthalmia* à ſuperſtite Morbilloſo fermento orta, Sanguis è vena *Iugulari* præſertim detrahatur; quo Remedio Venis Oculorum capillaribus ſubitò depletis, moleſtum hoc Symptoma poſt Venæſectionem priùs in aliis partibus incaſſum celebratam, atque plurima alia remedia fruſtrà adhibita, Spatio 24. horarum tamquam carmine magico allevatum fuiſſe ſæpe memini. Dein reliquiæ Veneni *Cortice Peruviano* deleantur, tandem Lymphæ Colliquatæ reſiduum Cathatticis priùs memoratis per Alvum deturbetur, ea lege tamen, ut poſt ſingulas Purgationes *Venæſectio*, & *Corticis Peruviani* uſus in intervallis iterentur, quoties opus fuerit. *Veſicatoria* nihil hic valent, utut communiter adhiberi ſoleant, ſed potiùs orgaſmum ſpirituum efferatum, & Sanguinis fervorem adaugent. *Collyriorum* Formulæ, & reliqua ad hanc curationem ſpectantia in *Cap. de Ophthalmia* poſthac tradentur.

Diarrhæa à Morbillis orta Curatio.

Sin per glanduloſam Inteſtinorum tunicam, Lympham hoc Fermento venenatam & colliquatam Natura deturbare ſata urgente oboriatur *Fluxus alvi* moleſtus & contumax, *Catharticis* hanc Colliquationem promovere haud omninò congruum eſt, verùm potiùs *Opiatis* Spirituum Orgaſmum compeſcere, & *Adſtringentibus* omnigenis fluorem Sanguinis ſiſtere, ac *Cortice Peruviano* cum *Opiatis* commixto Venenum ſuperſtes delere, more ſequenti. ℞. *Rhabarb. parùm torrefact.* ℈.j. *Diaſcord.* ℈ij. M. F *Bolus* hora ſomni exhibendus. Bibat etiam Æger *Decoctum album* pro potu ordinario, & ſexta quaque hora capiat ℨiß. vel ℨij. *Corall. rubr. ppt. Ocul. Cancror. ppt. Pulv. à Chel. Cancr.*

Digitized by Google

Vide Hiſtor. 10. *Cancl. Simpl.* vel alia quæcunque Alcaliſata, * modo in larga quantitate exhibeantur. Hora ſumat *Laudan. Lond. gr. ii.* *iß. i.* vel ſemigran. pro ætate. Vel Electuarii noſtri Adſtringentis & Opiati in *Cap. de Diarrhæa* memorandi, quantitas nucis Iuglandis plus minus pro ætate quarta quaque hora miniſtretur. Fluxu alvi quadantenus hoc pacto ſedato, reliquiæ Veneni *Cortice Peruviano* partitis vicibus exhibito, & cum *Laudano* ſemper commixto penitùs delendæ ſunt: Utut enim viribus *Opiatorum* & *Adſtringentium* Fluxus quadantenùs ſiſti poſſit, tamen ex levi quacunque occaſione recrudeſcere ſolet, modò quidquam Fermenti ſuperſit; Eo autem ſubacto, maſſa humorum priſtina firmitate iterum potitur. De his verò fuſiùs & exprofeſſo poſt hac in *Cap. de Diarrhœa* diſſeremus.

Ubi verò effœtæ ſunt Veneni reliquiæ, & Chronici fermenti indolem ſapiunt, Indicationes prorsùs diverſæ; ſi non contrariæ exurgunt; nempe ut Catharticis appropriatis *Phlegmagogis* dictis, iiſque fortioribus; & ſæpe repetitis, quæ receſſus Corporis intimos penetrent, atque ſaburram inibi deliteſcentem in fluorem adigant, liquor Colliquatus per ſentinam communem deturbetur: Et ut reliquiæ Veneni effœti, Antidotis quæ ad Fermento Chronica adaptantur, iiſque variis, pro multiplici Fermentorum indole, deleantur. Quoties Lympha in Glandulis congeſta, à ſegni hoc fermento, ſenſim lenteſcit, & *Strumoſos Tumores* generat, *Indicentibus & Attenuantibus* Remediis (quæ humores glutinoſos abſtergant, in fluorem adigant, ac per Inteſtina, Ureteres, per poros Cutis exeernant,) res agenda eſt modo ſequenri, ℞. *Calomelan. Diagrid. Sulphur. vel Reſin. Iulap.* ā̄ā. ℈ i. *gr. xv.* ℈. ß *gr. v* plus minus pro ætate, M. F. *Pulvis* ſumendus è Cochleari 1. Liquori Poſſetic. frigid. mane cum Regim. repetenduſque 5. vel 6. quoque die dum opus fuerit. Vel, ♃. *Fol. Sennæ* ʒ *iii. Agar. Trochiſcat.* ʒ ii. *Semin. Aniſ.* ʒ i. *Coq. in Aqu. F. q. ſ. ad* ℥ *iv. Colaturæ add. Syr. de Spin. Cervin.* ℥ ß vel ʒ vi. M. F. Potio pro adultis; Detur mane cum Regim. repetaturque quarto quoque die. Diebus intermediis bibat Æger Decoctum ſequens pro potu ordinario. ♃. *Sarſ. optim.* ℥ *vi. Rad. Chin.* ℥ *ii. Lign. Saſſafr. Santal. rubr.* Raſur. CC. *Ebor.* ā̄ā. ℥ ß. *Paſſul. major.* ℥ iii. *Coq. in Aqu.* F. (poſt debitam infuſionem) ℔ xii. ad vi. Colatura ſervetur in lagenis vitreis ad uſum prædict. Horis etiam Medieinalibus, diebus à purgatione liberis, capiat *Emulſionem* ſequentem. ♃. *Milleped. vivor.* num. 100. Contund. & tere in Mortario marmor. ſenſim affundendo *Aq. Pœnicul. Petroſelin.* ā̄ā ℥ i ß. Colaturæ fortiter expreſſæ adde *Syrup. è v. Rad.* ʒ vi. M. Vel, ♃. *Calc. viv.* ℥ vi. extingu. in *Decocti Sarſæ* ante præſcript. ℔ iii. dein cola; Sumat Æger ℥ ii. iv. vi. ter in die horis medicinalibus. De his autem fuſiùs diſſerendum eſt in *Cap. de Scrophulis.*

Curatio Strumarum à Morbillis ſubortarum.

Cap. 4 Hydropis à Morbillis orti Curatio.

Cachexia verò ſive ſpeciem induerit *Anaſarca*, ſive *Aſcitis*, Indicationes quadantenùs alias miniſtrat, atque Methodum medendi aliquatenùs diverſam poſtulat. *Chalybs* in utroque affectu multo uſu comprobatur, tanquam Antidotus Herculea, quæ ſola vires hujus Fermenti Chronici frangere & delere poteſt, atque inde Colliquationem humorum futuram ſiſtere; unde fibræ partium affectarum non ampliùs humore anguſtatæ tonum & robur ſuum nativum ſenſim recuperant, & interſtitia fibrarum non ampliùs lympha recens Colliquata infarcta & obſeſſa, ab *Obſtructionibus* penitùs liberantur. Quo nomine magnum hoc remedium apud veteres Medicos *Ecphracticum* ſemper audiit, ac in Chronicis affectibus debellandis æquè decantatum fuit, ac hodie *Cortex Peruvianus* in Acutis. Cardo enim Curationis in quacunque *Cachexia* ſeu *Leucophlegmatia* ſive *Aſcite*, in aſſiduo hujus Antidoti uſu vertitur. Licet enim centies Cathárticis Lympham congeſtam per alvum deturbes & ſubducas, modò Fermentum Colliquativum propria ſua Antidoto non ſubigatur, citiſſimè recrudeſcit Morbus. Ideoque in intervallis ab uſu Catharticorum liberis in utroque affectu *Chalybeata* aſſiduè exhibeantur in Forma *Pilularum*, *Bolorum*, *Electuariorum*, *Extractorum*, *Syruporum*, *Tincturarum*, &c. quorum formulas hic loci deſcribere ſuperſedeo, cum ad *Cap. de Cachexia*, *Leucophlegmatia* & *Aſcite* ſpectent.

Lympham autem congeſtam non eodem modo in utroque affectu deturbare licet, namque in *Anaſarca* tonus fibrarum univerſaliter evertitur, unde Æger fortiora Cathartica difficulter admodùm tolerat. Satius eſt igitur ut *Tinctura ſacra*, *Pilulis Stomachicis*, ceteriſque lenioribus per ἐπικρασιν purgantibus, poſt intervalla longiora colluvies seroſa detrahatur, & Colliquatio futura diligentiori, ac frequentiori *Chalybeatorum* uſu ſiſtatur.

Aſcites autem ut poſtulat Hydragoga fortiora; ita cum εὐφορίᾳ eadem tolerat, neque ſine præcedenti eorum uſu ſæpe repetito *Chalybs* ſcopum ſuum in Colliquante Veneno delendo aſſequi valet. Formula mihi uſitatiſſima eſt quæ ſequitur. ℞. *Conſerv. Flor. Cichor. Pulv. Rhei.* āā. ℨß. *Reſin. Ialap. gr. u.* ℈ß. *xv.* pro ætate, *Salis Abſinthii*, *gr. iii. v. vi. Syrup. Cichor. cum Rheo*, vel de *Spin Cervin. q. ſ.* M. F. *Bolus* manè exhibendus, & tertio quoque die repetendus cum Regimine. Vel ℞. *Calomelan.* ℈ß. ℈*i. Ialap. reſinoſ.* ℈ß. ℈*i. Conſ. Hamech.* ℨ*i.* ℨ*ii. Syup. de Spin. Cer. q. M. F. Bol.* Imò pro robuſtioribus, qui purgationem benè tolerant, adjicere licet *Gutt. Gamb.* vel *E- gr. an. ii. iii. iv.*

***

CAP:

CAP. V.

De Febre Scarlatina.

Cap. 5 HUnc Morbum (utut univerſali Medicorum conſenſu titulo peculiari donetur) prorsùs eundem eſſe cum *Morbillis* cenſeo, & ſolo efflorescentiæ modo ab illis diſtare. Quæ differentia tanti non eſt ut alterum Morbum conſtituat, niſi pari ratione *Variolæ confluentes & diſtinctæ*, *Herpes ſimplex & miliaris*, *Eryſipelas Plegmonodes & Oedematoſum*, *Pleuritis vera & Spuria*, ceterique Morbi ex accidenti aliquo inter ſe differentes, ubi Cauſæ, Symptomata, Prognoſtica, Curativæ Indicationes atque Methodus medendi ab invicem minimè diſtent, in diverſos Morbos dividantur; unde Morborum tituli nimis jam luxuriantes fruſtrà in Artis noſtræ & Profeſſorum damnum mirum in modum multiplicarentur. Ratio differentis Morborum *Nomenclaturæ* ritè petenda eſt à differenti eorum Cauſa, Symptomatis, & Indicationibus curativis differentibus. Quorsùm enim, ubi cauſa Morbi eſt eadem, eadem ferè Symptomata, atque Methodus medendi prorsùs eadem, nova nomina Affectibus imponantur, & Morbi tanquam ſpecie differentes ſub alio atque alio Titulo tractentur?

Indolem autem *Febris Scarlatinæ* dictæ, & *Morbillorum* prorsùs eandem eſſe ſequentia demonſtrant. Ab eadem cauſa evidenti, ſcilicet ambientis aeris injuriis, ſive frigore in poros cutis admiſſo, ſive miaſmate contagioſo in eoſdem poros invadente uterque Affectus originem ſuam trahit; Uterque venenatum Fermentum colliquativum & deleterium Morbi Cauſam continentem ſortitur; Febris primum utriuſque inſultum comitans ſpeciem prorsùs eandem induit, durante apparatu Efflorescentiam præcedente, & cum *Comate*, *Deliriis*, ceteriſque Malignitatis indiciis conjuncta eſt, & iiſdem Symptomatis à Colliquatione provenientibus, *Tuſſi* ſcil. *ferina*, *Cerebri gravitate*, *Sternutatione* indeſinenti *Diarrhœa*, Lachrymis involuntariis, &c. inſignitur. Inſuper efflorescentia in utroque affectu eandem partem, *Cuticulam* ſcil. occupat, nec non ſtadia utriuſque Morbi eodem modo pro genio Fermenti plus minus deleterii magis minuſve protenduntur: ubi Morbus eſt *Benignus* utraque Efflorescentia *Secundo*, vel *Tertio* Morbi die incipit, atque *Quarto*, vel *Quinto* die, unà cum Febre comitante recedit; Ubi *Malignus* eſt & *Epidemicus*, non rarò utriuſque Efflorescentiæ Apparatus ad *Sextum*, vel *Septimum* diem protrahitur, & Efflorescentia uſque ad decimum quartum & ultrà durat, & intereà Glandulæ Oculorum, Pharyngis, Laryngis & Bronchiorum inflammantur, Febris Inflammatoria accenditur, Deglutitio & Reſpiratio læditur, ceteraque *Anginæ* & *Peripneumoniæ* Symptomata ſæpiùs ingraveſcunt. Nec non Fe-

Digitized by Google

Cap. 5 bris poſt utramque efflorescentiam peractam pro ratione Veneni ſuperſtitis diverſa, naturam jam *συνεχέος*, jam *συνόχου* & malignæ ſibi adſciſcit, & denique Morbi ipſiſſimi, ſcilicet *Tuſſis* & *Phthiſis* Pulmonaris, *Ophthalmia*, *Diarrhœa pertinax* & *colliquativa*, *Affectus Strumoſus*, *Cachexia*, *Leucophlegmatia*, *Aſcites*, &c. utrumque Morbum indriſcriminatim conſequuntur; uterque eadem prorsùs Prognoſtica indifferenter miniſtrat, nec minùs eandem planè medendi Methodum poſtulat. Adeò ut actum agere videamur, ſi poſt ſermonem de *Morbillis* habitum, filum ejus protrahamus, ut de *Febre Scarlatina*, qui quoad Cauſas, Symptomata, Differentias, Prognoſtica, Indicationes Curativas atque Methodum medendi idem ipſiſſimus Morbus eſt, ulteriùs differamus. Exulet igitur per me è cenſu Morborum hæcce Febris, niſi cuiquam *Morbillorum Confluentium* titulo eam deſignare in poſterum viſum fuerit. Ideóque ſicco pede eam præterire conſultò ſtatuimus, tantùm inter *Hiſtorias* Morbillorum unum vel alterum ejus exemplar proferre lubet, unde conſtare queat, eam eandem planè Naturam cum Morbillis obtinere.

Hiſtoria Prima.

Filia Domini *Rainsford* habitantis in vico dicto *Butcher-hall-lane* annos quinque nata, Anno Domini 1672 (quo tempore Morbilli Epidemii *Londini* publicè graſſabantur) ad unam vel alteram hebdomadam *Fluxu Alvi, Tuſſi ferina*, & levi *Oculorum Inflammatione*, ceteriſque colliquationis Symptomatis afflicta malè ſe habuit: Demùm verò *Febre* correpta, delira & comatoſa per triduum jacebat, & ſymptomata priora in dies augebantur. Quarto die efflorescentia *Morbilloſa* ab una parte in alteram per totum corpus ſparſa in conſpectum venit, quæ quidem ſummè inflammata ferè ad inſtar *Eryſipelatis* apparebat, atque ad quartum uſque diem protenſa durabat, Febre unà cum Fluxu alvi, Tuſſi & ceteris Symptomatis potiùs aucta quàm diminuta, adeò ut miſera puella indeſinenter ejularet, tuſſiret, anhelaret, atque alvum dejceret, nihil autem intereà præter crudam cereviſiam deglutire voluit. Ego *Quarto* efflorescentiæ die vocatus eam inveni præ pulmonum inflammatorum Spaſmis planè ſtrangulatam, atque tanquam à faſcia injecta ſuffocatam. Efflorescentia de repente hic illic in luridum & pallidum colorem abierat, extrema quadantenùs frigeſcebant, atque Arteriæ vix, tactu judice, vibrabantur. In hoc præcipiti caſu Pharmacopola qui aderat juſſu meo illicò *Venam* tundebat: Cùm autem poſt tres vel quatuor uncias ſanguinis detractas ſtrangulationem fuiſſe diminutam perciperem, pulſationem arteriarum fortiorem redditam, atque colorem vegetiorem efflorescentiæ reſtitutum, Sanguinem ad ℥vj. vel vij. fluere ſinebam. Quo unico

Re-

Remedio ab ipſis orci faucibus
Cap. 5 Ægra prorsùs liberabatur, atque adhuc in vivis eſt.

Hiſtoria Secunda.

Advocabat Ianuar. 27. 86. ad *Filium Dominæ Pratt* habitantis in vico dicto *Pater noſter-rovv* ſex annos natum, Febre dicta *Scarlatina* laborantem, qui jam primum & ſecundum Morbi ſtadium uſque ad quartum effloreſcentiæ diem curæ trium Pharmacopœorum ſucceſſivè commiſſus tranſegiſſet, quorum unus Morbum eſſe *Varioloſum* pronuntiavit, adeo enim præter modum Cuticula ſicut in *Eryſipelate* inflammabatur, ut aliqualem intumeſcentiam renitentem & aſperitatem inæqualem referre videretur: Ceteri verò duo efflorescentiam eſſe *Morbilloſam* audacter affirmabant. Unuſquiſque autem *Remediis Cardiacis* pro modulo ingénii Venenum versùs Cuticulam propellere ſatagebat: Unde Inflammatio ſponte ſua nimia, mirum in modum ſæviebat, Pulmones *Peripneumonia* afficiebantur, Febris erat intenſa, pulſus celer & debilis, Puer miſellus hebes admodùm & attonitus ſummè languebat & penè ſtrangulatus eſt. Igitur ad Pulmones liberandos edico, Unciæ ſex *Sanguinis* ſtatim è brachio *detrahantur*, atque ne inde vires nimiùm dejicerentur, *Bolus è Pulv. è Chel. Cancr. comp.* & *Lapid. Contrayerv* āā. *gr*. vj. & *Syrup. Caryoph. q. ſ.* confectus poſt Venæſectionem exhibeatur, & mane ſequenti repetatur, unà cum Cochl. iij. *Iulap. Cardiac. Temperat.* de quo bibere licuit ad libitum; *Veſicatoria* etiam ad Nucham & Carpos internos, & *Emplaſtrum Cephalicum cum Euphorb.* ad plantas pedum applicentur, atque *Gargariſmus ex Aqu. Plantag.* ℥viij. *Diamor. Mellis Roſat. Colat.* āā. ℥j. in fauces ſiphone ſæpius injiciatur. Die vigeſimoctavo, quo Puerum iterùm inviſi, ſtupor & ſtrangulatio, ceteraque dira ſymptomata mirum in modum allevabantur, Pulſus fortior evaſerat & minus celer, Sanguis autem detractus valdè floridus colorem Scarlatinum vel in fundo ipſo referebat, ad inſtar ſanguinis *Maniacorum* vel *Hyſtericarum*, ubi Spiritus œſtro perciti maximam in maſſa effervescentiam cient. Idcóque ſolummodò juſſi ut Alvus pigra *Enemate è Lacte Saccharato Floribus Chamæmeli alterato* ſtimularetur; atque inde *Bolus* ex *Theriaca Androm. gr.* xij. *Pulv. è Chel. Cancr comp gr.* xj & *Syrup Caryoph. q. ſ.* confectus, & in Cochleari primo *Iulapii* ſequent. ſolut. exhiberetur, & ut ſuperbiberet ejuſdem Cochl. iij. atque etiam ad libitum, agitata phiala. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* āā. ℥ii. *Cinnam. hord.* ℥iſs. *Epidem Paon Comp.* āā. ℥ſs. *Marg. præp.* ℥i. *Sacchar. alb.* ℥iij. M. F. *Iulap.*

Exinde Puer poſt levem Diaphoreſim ἀπύρετος manſit, & à diris Symptomatis, præter ſpem Adſtantium liberabatur. Ideóque die ſequenti ſcilicet vigeſimonono duntaxat *Linctum ex Ol. Amygd. d. rec. Syr. Capil. Ven & Sacch. Cryſt. alb.* confect. ad Tuſſim

Tuſſim moderandā ſæpiùs exhibendum præſcripſi, & uſum *Inlapii Perlati* continuandum, atque ad alvum adſtrictam lubricandam *Poma* toſta, & *Pruna* cum ſaccharo cocta frequenter miniſtranda. Denique poſt triduum peractum, quia Alvus adhuc aſtringebatur, & uſitata Colliquationis indicia receſſerant, Bolum Catharticum ſequentem manè cum Regimine capiendum juſſi, atque ſemel in hebdoma da repetendum ad tres vices. ℞. *Calomelan. Diagrid. Sulphurat.* āā. gr. ix. *Syrup. de Spin. Cervin.* q. ſ. M. revaleſcebat autem puer ſine quocunque Morboſo affectu ſuperſtite, vel inde ſubſequenti.

Hiſtoria Tertia.

Filia mea dililectiſſima *Sarah. Morton* 8. Annos nata Anno 1685. Febre correpta, Oculorum Inflammatione & Tuſſi ferina vexabatur. Hiſce Colliquationis indiciis certior factus, indolem Febris à primo inſultu Morbilloſam eſſe deprehendi. Nihil autem præſcripſi niſi *Iulapii* ſequent. cochl. *iij.* vel *iv.* ſumenda quarta quaque hora, & ut debitum Regimen obſervaretur. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* āā. ℥iij. *Epidem.* ℥iſs. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* āā. ℈ſs. *Syrup. Caryoph.* ℥x. M. Et quia Pulſus nullum Malignitatis indicium dedit, nec aderant Coma, Delirium, vel aliud ejuſmodi Symptoma, *Laudan. Liquid. gutt. vj.* ad Tuſſim allevandam & Colliquationem ſanguinis futuram præcavendam in hauſtulo Iulapii ſingulis noctibus exhibebantur. Quo pacto omnia rectè ſucceſſerunt, & nuſquam in tota mea praxi Morbillos magis Benignos vidi Efſloreſcentia erat rariſſima, hic illic in Cuticula parcè admodùm ſparſa, & citiſſimè evanuit: Ægra autem à Febre ac Tuſſi abſque Symptomatis cujuſcunque moleſti ſubpullulatione ſpatio bidui ab effloreſcentia incepta, prorsùs liberata integrè revaleſcebat ac ſi nunquam decubuiſſet.

Hiſtoria Quarta.

Filia mea chariſſima *Marcia* 7. Annos nata, Anno 1689. in quo *Febris* dicta *Scarlatina* tempore præſertim æſtivo quadantenùs publicè graſſabatur, poſt apparatum *Rigoris*, *Horroris*, &c. plurimùm febricitate incepit, Nauſea, Vomitione, Comate ceteriſque Malignitatis Symptomatis afflicta. Quocircà *Inlapium Cord. cum Specieb.* in Hiſtoria præcedenti deſcriptum cochleatim exhibendum eſſe juſſi, atque *Veſicatorium Emplaſtr.* amplum ad Nucham applicandum. Quandoquidem verò nec Fluxus, Alvi, nec Tuſſis, nec Rubedo Oculorum, aut aliud aliquod uſitatum Colliquationis ſignum Apparatum comitabatur, in iſto ſtadio genium morbi non clare perſpectum habui: Quarto autem morbi die, effloreſcentia non interrupta derepentè ubique per totam Cuticula ſparsa, *Febris* dicta *Scarlatina* indolem ſuam palam prodebat, atq; equidem Inflammatio erat maxima omnium quas unquam vidi, tota cuticula ex Inflammatione ſenſim craſſeſcebat, æquali quadam

æ renitenti intumeſcentia affecta, & poſt Inflammationem peractam, non ſquamarum, verùm Pergamenæ ſimilis dehiſcens decidebat. Cùm verò Febris poſt quatriduum ab efflorescentia inceptа protenderetur, atque periodis certis quotidie reverteretur, ℥vj. Sanguinis detrahendas eſſe juſſi, atque ℈ß. *Corticis Peruviani* quarta quaque hora exhibendam, unde ſpatio bidui ἀπυρετός facta prorsùs revaleſcebat.

Hiſtoria Quinta.

Eodem ipſo tempore inviſi Mulierem in vico dicto *Smithfield*, ad quam accerſitus ſum, conſultandi gratia cum Medico ejus ordinario, magni nominis Viro. Mulier Febre Scarlatina laboravit, quæ jam ad diem decimum ſeptimum duraverat, & Medici conſueti conſiliis uſa priora duo Morbi ſtadia, Apparatum ſcil. & Efflorescentiam tranſegerat. Ego autem certior factus Febrem poſt Efflorescentiam peractam à reliquiis Veneni imperfectè deletis ad ſpatium integræ hebdomade συνεχέος Tertianæ typum induiſſe, exacerbatione alternis diebus hora ſtata ſemper recrudeſcente, atque jam ad biduum in σύνοχον Malignam cum Deliriis, Spaſmis, Subſultibus Tendinum, cæteriſque triũphatæ Naturæ indiciis, ſociatam degeneraſſe, jure merito Prognoſticon funeſtum proferebam. Probè enim novi, quòd Venenum uſu *Corticis Peruviani* tempeſtivo priùs facile ſuperabile, jam non obſtantibus Cardiacis, in quorum uſu diligenter perſeverarat Ægra, ſpiritus adeò extinxerat, ut nec à *Cortice* auxilium expectari, neque ab Alexipharmacis vires Spirituum elaſticæ exſuſcitari poſſent, ita ut pares fierent Veneno eliminando. Nihilominùs *Veſicatoriis* frequẽtibus, atque *Alexipharmacis* maximè generoſis experiebamur, nùm forte fortuitò Spiritus expandere poſſemus, ut occaſionem inde captaremus *Corticis* exhibendi. Incaſsùm verò omnia, Deliriis nempe, Spaſmis, cæteriſque deletorum Spirituum Symptomatis jugiter auctis, demùm Ægra confecta fatis cedebat, quæ facillimè ope unciæ unius *Corticis* prædicti maturè exhibita fatum hoc evaſiſſet.

Hiſtoria Sexta.

Paulò pòſt, eodem fere menſe accerſebar ad inviſendam *Filiolam Dominæ Hayns* habitantis in vico dicto *Foſter-lane*. Inflammatione Pulmonum Scarlatinam efflorescentiam primùm comitante, ſed poſt efflorescentiam jam ſuperſtite pænè confectam & ſuffocatam, comatoſam etiam, hebetem & deliram. Sub initium *Peripneumoniæ* ante meũ adventum Venæſectio ritè celebrabatur, Veneni autem Febriferi extinctio (utut Febris Συνεχὴς indolem ſuam Exacerbationibus atque Remiſſionibus ſeſe alternatim excipientibus liquido prodiderit) nequaquam tentabatur, unde ab incendio intùs continentur inſtaurato, flamma in Pulmonibus perſeverabat, à qua vires Ægræ adeò attritę ſunt,

ut

ut ſanguinem ampliùs detrahere non auderem; Expectorantia Remedia & Veſicatoria diligenter adhibebantur; At horum uſu non obſtante, miſella puellula brevi, Peripneumonia ſuffocata periit.

Hiſtoria Septima.

Febris Morbilloſa abſque ulla efflo-reſcentia vel comitante vel ſubſequente ſanata.

Filiolus *Domini Burrem* Mercatoris habitantis in Vico dicto *Mincing-lane*, Infantulus vix integrum annum natus, qui in eodem Cubiculo cum Sororcula *Morbillis* afflicta verſatus, Menſe Decembri, Anno 1691. Febre corripiebatur, cum *Palpebrarum gravitate*, *Capitis ſtupore*, *Tuſſi ferina*, *Diarrhœa*, *Rubedine Oculorum* & reliquis Febris Morbilloſæ Symptomatis ſociata quibus ſoror conflictabatur. Cum autem aeri Cubiculi aperto diutius expoſitus fuiſſet, nulla efflorеſcentia ad quintum uſque diem Morbi in Cuticula ſeſe prodebat. Quocirca ad expanſionem Spirituum Veneno deleterio jam diu nimis oppreſſorum promovendam *Veſicatoria* incunctanter ad Nucham & Carpos applicanda juſſi, & *Iulapium* Cordiale ad normam *Iulapii Perlati*, *Pulvere è Chel. Cancr. comp. & Lapid. Contrayerv.* ſaturatum ſæpius pitiſſandum; atque Bolum ex *Theriac. Andrem.* & *Pulv. è Chel. Cancr comp.* $\bar{a}\bar{a}$. *gr. v.* confectum quaque nocte exibendum. Quid fit? Octavo Morbi die cuncta Symptomata mitigata ſunt, atque Febris in novam formam mutata, ſpeciem *συνεχοῦς* cum Exacerbationibus & Remiſſionibus quotidiè hora diei ſtata alternatim ſeſe excipientibus induebat. Hanc Febrem autem facillimè curavi ope ℥*ij. Cortic. Peruv.* partitis vicibus exhibiti, unde perfectè revaleſcebat Infans & adhuc valet, nec ulla Cutanea Efflorеſcentia Febrem vel comitabatur vel ſubſecuta eſt.

Hiſtoria Octava.

Febris Morbilloſa primùm Maligna, dein Inflammatoria, & tandem Sinexis.

Eodem ipſo Menſe Filiolus Domini *Debilles* Mercatoris habitantis in vico dicto *Buſh Lane* (cujus ſorores *Morbilis* laborantes nuper revaluerant) eodem Morbo correptus, diu & periculosè *Stupore*, *Tuſſi ferina* & *Diarrhœa* affligebatur; ab his autem reliquiſque Symptomatis ope trium *Veſicatoriorum* ad Nucham ſc. & Carpos applicatorum; frequenti exhibitione *Iulapii Cardiaci* Speciebus ante memoratis ſaturati, & *Boli Theriacalis* ſingulis noctibus repetiti, brevi liberatus, demum (declinante jam Efflorеſcentia morbilloſa) Inflammationem Linguæ notabilem atque excruciantem perpeſſus eſt, quæ Venæſectione in Vena Iugulari ſine mora celebrata evanuit; at Febris ſuperſtes deinde ſibi *συνεχοῦς* ſpeciem induebat, & hora ſeptima veſpertina quotidiè cum fixa Genarum rubedine conjuncta recurrebat. Febris verò facillimè exhibitis ℥*ij.* vel *iij. Corticis Peruv.* profligabatur, & Puer pro tempore perfectè revaluit, utut recrudeſcente Veneno poſt tres hebdomadas elapſas unum vel alterum *Febris Intermittentis* paroxyſmũ paſſus fuerit; à qua *Cortice* iterum iterumque poſt debita intervalla

valla repetito, liberatus, huc uſque optima valetudine utitur.

Hiſtoria Nona.

Febris Morbilloſa poſt Efflore-ſcentiā peractā in Sine-xi quotidianam, Diarrhœa, Tuſſi & Lãguore maxime comitatam mutata.

Filia Domini *Tim* ſex annos nata, ſub initium Menſis Aprilis, Anno 1692. Febre & Tuſſi immani correpta, poſt triduum Morbilloſam Effloreſcētiam perpeſſa eſt, quæ ad quinque dies protendebatur. At poſtquam evanuiſſet Effloreſcentia, *Febre ευτακτῷ* quotidiè hora diei ſtata periodicè recurrente, *Diarrhœa* immani, *Tuſſi* importuna & ſummo virium languore Puella afficiebatur. Quo tempore ego acceſſitus ad reliquias Veneni morbilloſi (quas ſupereſſe liquidò deprehendi, delendas, ℥ß. *Cortic. Peruv.* in formam Boli redactam illicò exhibendam juſſi, repetendamque quarta quaque hora ſolut. in Cochl. Iulap. Cordialis temperati: Primæ doſi *Laudan. Liquid. gutt. vj.* & deinceps alterno cuique Bolo addendas curavi; unde Febris ſpatio bidui, Tuſſis, Diarrhœa, & reliqua Symptomata multùm állevabantur. Ob Phlogoſin autem, quæ certa diei hora præſertim in genis ſeſe quotidie prodebat, adhuc ſuperſtitem, ℥iv. vel *v.* ſanguinis è brachio tertio die detrahendas juſſi, atque Bolos Febrifugos repetendos. Unde poſt *xxiv.* horas per totum diem Puella ἀπυρετὸς manebat, atque ab omnibus Symptomatis liberata planè revaleſcebat. Hebdomadis autem duabus elapſis, appetitu priùs proſtrato, revireſcentiam aliqualem Febris Periodicam ſenſit, quæ citiſſime viribus *Cortic. Peruv.* repetiti victricibus cedebat. Quocirca, prophylaxeos gratia Alvum poſt octo dies elapſos bis, terve *Decoſt. Amar.* & Syrup. *de Spin. Cervin.* ſubducendam duxi, & poſt ſingulas Evacuationes *Corticem* incunctanter repetendum, & inde optimè convaluit.

Hiſtoria Decima.

Diarrhœa pertinax, & vires penitus fractæ poſt Febrem Scarlatinam.

Accerſitus ad inviſendum Filiolum *Dominæ Philips* habitantis in vico dicto *Le Old. Change*, qui ante v. hebdomadas *Febre Scarlatina* laboraverat, cujus effloreſcentia minùs vigebat, & diutius protendebatur, unde à reliquiis Fermenti iſtius Morbi non ſubactis ad dies 35. continua Diarrhœa Puer pænè conficiebatur, cùm primùm ad eum acceſſi animadverti os & labia tumida, inflammata & exulcerata, tanquam à toxico epoto, &c. puerulum ad ultimum Maraſmi gradum ex diutino alvi fluxu redactum. Natura autem ob ſummum virium languorem jam planè ſuccumbente ac à Veneno triumphata, nullum Febris præſentis κριτήριον ex temperie, Urina, vel Pulſu deſumere potui; ſpiritus enim certamini impares, nihil ampliùs moliri valebant. Unde ἀπυρετὸς, venenatus licet & confectus mihi videbatur. Ideoque ante omnia Symptoma ferale, Alvi nempe Fluxum, *Decocto Albo* in locum Potus ordinarii ſuffecto, & copioſa Alcalium exibi-

exhibitione modo ſequenti quadantenùs cohibere ſategi. ℞. *Ocul. Canc. ppt. Pulv. è Chel. Cancr. ſimpl. Coral. rub. ppt.* ana ʒß. *M. F.* Pulvis quem in *Cochl. iii. Julap. Cordialis ex Aqu. Lactis Alexiter. Cinnam. Hord. Epidem* & *Syrup. Caryoph.* confect. miniſtrandum juſſi, repetendumque deinceps ter in die ad triduum. Diarrhœa autem hoc modo ſedata, & viribus inde quadantenùs reſarcitis, venenatum fermentum Colliquationis cauſam propria Antidoto aggrediebar, exhibui ſcil. *Cortic. Peruv.* ℈ i. cum *gutt. iv. Laudan. Liqu.* & *Syrup. Carioph.* tantillo in bolum redact. ter in die quatriduum, unde Puer ex Orci faucibus liberatus ſenſim revaleſcebat.

Hiſtoria Vndecima.

Febris Scarlatina Symptomatis diriſſimis & peſtilentialibus comitata.

Ante ſexennium media æſtate ſimul decumbebant in domo Amici mei integerrimi *Domini Hook* Mercatoris habitantis in Vico dicto *Pye-Ally* prope *Fenchurch ſtreet*, tres ejus Filiæ, Filiolus unicus, atque *Domina Barnardiſton* ejus Matertera. Matrona annos ſeptuaginta plus minùs nata. Omnes quaſi Veneno deleterio perculſi Febre συνόχῳ unum tenorem ſervante corripiebantur, *Tuſſi Ferina*, *Comate*, *Deliriis*, ceteriſque malignitatis Symptomatis haud obſcuris afflicti. Ideoque natura Symptomatum id exigente, *Alexipharmaca* mitiora exhibenda, atque *Epiſpaſtica* applicanda juſſi. Die autem Morbi Quartò, Quintò, vel Sextò ſinguli *Scarlatinam* efflorеſcentiam per cuticulam ubique ſparſam perpetiebantur, eamque per 7 8 vel 10 dies protenſam, Duæ è Filiabus atque Filiolus Quartò, vel Quintò Efflorеſcentiæ die *Parotidibus* inſignibus affligebantur, unde Deglutitio adeò præpediebatur ut in præſens vitæ ſubſidium (inflammatione urgente, & forti Arteriarum vibratione adhortante) Venam ſecare & moderata manu Sanguinem detrahere coactus eſſem. *Alexipharmacorum* autem *Veſicatoriorum* ope continuata Glandulæ *Parotides* (utut Venæſectione earum dolor & ardor mitigarentur) debito tempore exulcerabantur, atque Apoſtematis ruptis Pus acre & corroſivum per Nares Aures & Fauces copiosè egerebatur, unde triginta dierum ſpatio ſenſim revaleſcebant. Filia autem natu ſecunda die 3 vel 4 Efflorеſcentiæ immaniter vociferabatur præ dolore ingente Axillam ſiniſtram occupante. Quocirca Sanguinem è brachio adverſo detraxi ad dolorem mitigandum, ex quo Dolor allevabatur. Continuatis autem Remediis *Alexipharmacis* Tumor increvit Buboni non diſſimilis, qui tandem exulceratus Pus copioſum per plurimos dies effudit, quo demum ſanato integram Sanitatem formoſa ac elegans puellula recuperavit. Verùm *Domina Barnardiſton* cùm ad plures dies malè ſe habuiſſet, & omnem remediorum uſum neglexiſſet, tandem poſt vi. vel vii. dies elapſos *Carcinomate* paulo ſupra pubem corripiebatur, quod ſpatio unius vel

alte-

alterius diei præ virulentia Veneni per partem affectam excreti *Gangræna* tentabatur. *Alexipharmacis* autem & *Epiſpaſticis* diligenter adhibitis, & auxiliis Chirurgicis peritè applicatis, præter ſpem Adſtantium ab hac Peſte, licet difficulter admodùm evaſit, atque poſtea ad tres Annos ſuperfuit. A *Peſte* (inquam) evaſit, quoniam Venenum Morbi prædicti, Peſtilentialis fermenti malignitatem adæquabat; & ſi quando Venenum iſtiuſmodi Morbilloſum Criſi perfectâ per Cuticulam propelli haud poteſt, tanquam Venenum peſtilentiale Glandulas ſponte petit Narium, Faucium, Inguinum &c. eaſque inflammat & exulcerat, nec non Carcinomata, Bubones & Parotidas excitat. Quantùm Tonſillas, Uvulam, Fauces, Nares, & quandiu intumuiſſe vidi! quàm turgida nonnunquam Labia! & quam ſordida Scabie obducta & exulcerata ab eadem cauſa animadverti! ut nuperrimè Filiolo Domini *Blaney* accidit, qui poſt efflореſcentiam peractâ Febre, Comate, & prædicto Symptomate diu affligebatur.

CAP. VI.

De Variolis, earum Subiecto, Stadiis & Differentiis, nec non de Cauſa Variolarum continente atque procatarctica.

Cap. 6 *Deſcriptio*

MOrbus de quo jam ſermonem inſtituimus, eſt *Febris conjuncta cum Inflammatione, quæ Cutim veram ſimul ac Cuticulam occupat, cujus Exanthemata pro ratione Veneni morbifici plus minus deleterii, vel in unum confluentia, vel ſibi invicem cohærentia, vel penitus diſereta in ſuperficie Corporis ubique in conſpectum veniunt.* (*Variolarum.*) Subjectum horum exinthematum eſſe *Cutim* veram ſimul ac Cuticulam probari poteſt primò ex renitenti Tuberculorum duritie, quæ ab ipſis eorum primordiis tactu percipitur; Cuticula enim utpote tenuiſſima membranula nequaquam adeò craſſeſcere & acuminari poteſt, Secundo, Ex Puſtularum Varioloſarum maturatione non minùs idem conſtat, nam liquor ille tenuiſſimus qui in Cuticulæ effloreſcentiis è vaſis ſuis ſecernitur, ſubtiliſſimus cum ſit, atque ſine ope Glandularum ſeparatus, proindeque illi congener, qui in *Rheumatiſmo* & *Arthritide*, è Nervis & Muſculorum Tendinibus ſcaturit, ejuſmodi Maturationis haud capax eſt, Denique res *αὐτοψία* patet, namque deformes iſtæ foveæ in Cute ſæpiùs excavatæ, inibi diu durant poſtquam Cuticula integrè renaſcatur.

Cutis vera ſubiectum Variolarum.

Apprimè autem hic notatu digna cenſeo quatuor illa *Stadia* quæ Morbus iſte ſolenniter decurrere ſolet, *Apparatum* ſcil. Exanthematum, *Eruptionem*, *Maturationem*, atque *Declinationem*, quippe Morbus adeò inſignem mutationem in variis hiſce Stadiis ſubit, (præſertim ubi mali moris fuerit) à peculiari Symptomatum in unoquoque

que

Digitized by Google

Cap.6 que Stadio ſuccreſcentium caterva: ut difficile admodùm ſit, hac diſtinctione omiſſa, veram ipſius Morbi Ideam formare, Symptomatum cauſas eruere, ſigna Diagnoſtica vel Prognoſtica ritè proferre, vel Indicationes Curativas rationi congruentes elicere & ſtabilire. Ideoque primò Ætiologiam huius Morbi generalem indagare, ejuſque cauſam tum continentem tum procatarcticam eluere conabimur, atque intereà rationem diſcriminis inter malignas Variolas & benignas non præteribimus. Hoc fundamento poſito, ut clarius & diſtinctius futuri ſermonis filium pertexamus, quatuor Morbi *Stadia* ſeriatim, more hiſtorico percurremus, ut inde cuiquam in Arte Medicinali exercitato fas ſit promptam atque facilem cujuſcunque Symptomatis rationem reddere, atque Indolem Morbi variam ſive benignam ſive malignam, & certum eventum perſpicere, ſimul & Methodum curandi rationalem in unoquoque Morbi Stadio inſtituere. Quod Penſum eo nomine lubentiſſimè aggredimur, ut Medicus in quocunque Stadio advocatus fuerit, ſciat expeditiùs quo pacto, & quam ob rationem procedendum ſit, potiſſimùm cùm mos, vel ob Ignorantiam vel Avaritiam Vulgi, ferè in hoc Morbo ubique prævaluerit, Medicum ſeriùs advocandi.

Deſcriptio ſtadiorum. Cùm dico *Apparatum*, intelligo Tempus illud omne à primo Morbi inſultu uſque ad univerſalem exanthematum eruptionem inceptam. Univerſalem, inquam, namque haud rarò videre eſt primo ipſo Invaſionis die Puſtulam unam vel alteram in facie, collo, vel manu, quaſi Eruptionis futuræ prænunciam, quæ cæteras magnitudine & vigore longè ſuperans, inde à Nutricibus & Mulierculis lingua vernacula nuncupari ſolet, *The Maſter Pock.* Eruptio autem harum Puſtularum Sporadicarum haud jure merito pro Critica habenda eſt, vel morbus inde cenſendus ſecundum ſuum Stadium iniiſſe. In *ſecundo* enim Stadio, Univerſali exanthematum eruptione in facie, collo & manibus primùm incepta, atque dein in trunco & artubus inferioribus continuata, Criſis pro ratione Morbi plùs minùs benigni, completa, vel ſaltem incompleta perficitur, & Symptomata ſaltem in genere nervoſo ſuborta, ſubitò vel evaneſcunt, vel notabiliter diminuuntur, præterquam in Variolis ſummè malignis, quæ Symptomatis omnibus exacerbatis funeſta Criſi in hoc Stadio nonnunquam terminantur. *Stadium tertium* eſt totum illud tempus quo d teritur in maturandis *Variolis*, ſive concoquendo Sero Venenato Exanthematum in Pus legitimum. A quo tempore demùm incipit *Stadium ultimum*, in quo Puſtulis exareſcentibus & ſcabie obductis, Intumeſcentia Faciei, Manuum & Pedum undiquaque declinat.

Cauſa Continens, hujuſce Morbi eſt Venenum activum, atque in laceſſendo procax, intimè Spiritibus implicatum, quod prout magis vel minùs deleterium eſt, eos magis vel minùs *Variolarum ætiologia.* peſſun-

Digitized by Google

Cap 6

peſſundat, aut laceſſit & interturbat, donec tandem Spiritus totis conatibus Hoſtem per Glandulas Cutaneas, Portam à Natura deſignatam, Criticè perſequantur, atque propellant, (maſſa humorum à Veneno peculiari modo in hunc finem prædiſpoſita.) Unde fibrilis Porulorum à niſu Spirituum contendentium jam conſtrictis, Cruor tubuſos præterfluens, inibi quadantenùs ſtagnare incipit, atque virulentum ac acre ſuum ſerum, in hiſce partibus deponere; unde partes affectæ primùm inflammantur, & dein corroduntur & exulcerantur. Hæc Mihi videtur eſſe ratio formalis hujus Morbi.

Cauſa Procatarctica. Venenum autem hoc vel ſenſim intus natum eſt, vel ab extra ex contagione admiſſum. Prius in actum ducitur à Frigore in Poros Cutis invadente, aliiſve quibuſcunque Aeris ambientis injuriis; à Crapula vel Cibis δυσπέπτοις, ſive à forti hujus Morbi Idea in Phantaſia impreſſa, vel à metu, mœrore, aut quocunque alio animi Pathemate graviori, quod Spiritus interturbando eorum œconomiam pervertit, & Semina Morboſa in eorum ſinu deliteſcentia excitat. Alterum verò, quoties hic Morbus Epidemius eſt, conſertim cum Aere vel inſpirando hauritur, vel Poros cutis ingreditur, & primo momento Spiritus miaſmate deleterio inficit.

A gradu hujuſce Veneni Spiritus plus minùs peſſundantis & obruentis oritur diſtinctio illa *Variolarum* apprimè animadvertenda in *benignas* & *malignas*, in unoquoque Morbi ſtadio inter ſe valdè diſcrepantes; quas à ſeſe invicem certis Criteriis dignoſcere, in Medicina exercenda multum momenti habet ut eventum Morbi prædicat Medicus, ut Indicationes curativas eliciat, atque Methodum medendi inſtituat. In primo Morbi inſultu ubi Venenum intimè ſpiritibus implicatum eſt, atque proinde tota ferè tragœdia in genere Nervoſo agitur, utut Febris ſæpiùs ſpeciem plus minus malignam induat, (ut ex *Delirio*, *Affectu Comatoſo*, *Subſultu Tendinum*, *Inſultibus Epilepticis*, *prægrandi Lumbagine* ceteriſque id genus Symptomatis conſtat) pro præſenti tamen Spirituum vel Veneni robore & præpollentia, Morbus *malignus* vel *benignus* appellari debet. Nonnunquam Spiritus ac ſi letho icti adeò deficiunt, ut vix Hoſtem adoriri, ſeu aciem inſtaurare valeant, ut ex debilitate Pulſus patet. Æger intereà in ſtatu ferè ἀπύρετος jacet, unde Natura in proximo morbi Stadio planè ſuccumbit, & * nullam Criſin eruptione Variolarum tentat (quod admodùm rarū eſt) vel ſaltem infidam ac imperfectā aſſequitur, unde Febris vel adhuc ſuperſtes ** *Continua* fit, aut ſaltem tempore Maturationis vel Declinationis funeſtè † revireſcit. Nonnunquam verò Spiritus potiùs irritati quam deleti, multo niſu & conamine Hoſtem petunt, unde Pulſus fortis & jactatio inquieta; Venenum per ſedes, vomitus, imò aliquando per hæmorrhagias, incaſſum licet atque Symptomaticè

* *Vide Hiſtor.* 39.

** *Vide Hiſtor.* 28. &c.

† *Vide Hiſtor.* 17 &c.

Cap.6 propellitur. Modò Spiritus in hac contentione adeò ſeſe expandere valeant ut totum virus è ſinu ſuo prorsùs excutiant, Criſis proximo ſtadio ſubſecutura ſit fida ac perfecta, *Variolæ* erumpunt magnitudine, colore, & figura regulari, eæque mites ac benignæ, quæ ex vigore Spirituum influorum citò creſcunt & maturantur, atque demum tempore determinato declinant & exareſcunt, ſine Febre quacunque recidivâ; adeò ut Æger regimine debito adhibito, ſine Remediorum ſuppetiis ſponte revaleſcat. Hujuſmodi ſunt Variolæ lingua noſtra vernacula dictæ †† *The Chickem Pocks* quarum Puſtulæ utut ſolito majores, admodùm raræ hic illic ſpargantur, & poſt moleſtos Apparatus labores ad biduum vel triduum exantlatos, Veneno criticè & perfectè eliminato, unà nocteturgent, & tertio die poſt citam Maturationem incruſtatæ exareſcunt, ſine Febre, vel alio quovis moleſto Symptomate præter Dolorem partium affectarum inflammatorium. Ad has prope accedunt)(*Variolæ* quæcunque perfectè *Diſcretæ*, modò non adſint Petechiæ interſperſæ, vel alia aliqua Spirituum deletorum indicia cum Pulſu debili conjuncta, (quæ rariùs Me in hac ſpecie Variolarum obſervaſſe memini.) Exacto enim triduo Apparatus, (quo ſpatio Spiritus cum Veneno colluctantes varia dira Symptomata præſertim in genere nervoſo producunt) illicò ſecundo Eruptionis die, Veneno Criſi perfecta exterminato ſponte exulat Febris, diraque quæcunque Symptomata; nec unquam poſthac (adhibito debito regimine, & miniſtratis Opiatis neceſſariis) vel in Maturatione vel in Declinatione recrudeſcunt. Ob vigorem etiam Spirituum influorum minimè jam veneno implicatorum, citiſſimè, idque ſpatio determinato, ſcil. tridui maturantur exanthemata, atque demùm flaveſcentia ſenſim ſcabie laudabili obducta exareſcunt. Siquidem lege quaſi unumquodque hujus morbi ſtadium, Natura ubi Veneno deliteſcente vel malo regimine non fuerit impedita, ſpatio tridui emitiri ſolet; unde Mulierculæ & Nutrices deceptæ, nonum Morbi diem (cujuſcunque ſpeciei Variolæ fuerint) pro Critico habent, ac ſi Æger poſteà extra periculi aleam poneretur. Cùm non inſolens ſit videre, ob vigorem Spirituum veneno implicatorum depreſſum, Puſtularum maturationem (utut tempore deſignato cetera ſtadia decurrantur) admodum ſeram, nempe ad diem *a* Morbi decimum quartum decimum octavum vel quidem vigeſimum protenſam. Verum quidem eſt quod Variolæ (*Diſcretæ*) ubi frequentiores fuerint; & *Cohærentes* utpote quæ prope ad *Confluentes* accedunt, atque inde Naturam quaſi mediam participant, non raro animadvertantur † *Depreſſæ*, *Seſſiles*, ſerò Maturatæ, atque tempore Maturationis ad inſtar Malignarum & Confluentium Salivatione, atque Febre recrudeſcente exceptæ ob Criſin in Eruptione minùs perfectè factam unde virus deliteſcens potiùs pro tempore retuſum quam penitus deletum poſt inducias duorum dierum

infidas

†† *Vide Hiſtor.* 2.

)(*Vide Hiſtor.* 3.

a Vide Hiſtor. 49. 53. *&c.*

† *Vide Hiſtor.* 15, 16. 17. *&c.*

Digitized by Google

infidas (veluti Febris Intermittens) reviveſcere atque prælium inſtaurare ſolet. Verùm has haud perfectè *Diſcretas* cenſeo, atque proinde ad Claſſem alteram Malignarum & Confluentium, de quibus jam ſermonem habituri ſumus referendas duco.

Variola Maligna. Ubi igitur Spiritus è contrà ſive à Toxico ſummè deleterio in primo morbi Stadio obruantur & ferè extinguantur, ſive ob ſiniſtrum aliquod accidens in regimine, vel in primo, vel alio quovis Stadio adeò peſſundentur ut inde certamini impares fiant, (quæ Spirituum proſtratio maximè à debilitate Pulſus & Febris manſuetudine dignoſcenda eſt) Criſis, quam Natura in *Secundo* ſtadio aggreditur, veneno ex parte dumtaxat profligato, imperfecta & infida ſequitur; cujus defectus Symptomata moleſta ſimul ac funeſta inde ſuboriri ſolita, in ſequentibus Morbi ſtadiis, ſcil. Maturatione ac Declinatione magis quàm in prioribus, in conſpectum veniunt, licet in hiſce ipſis nonnunquam non pauca adſint. Siquidem Spiritus Veneno adhuc ſibi intimè commiſto irretiti atque ferè enecati haud valent maſſam Sanguinis & Humorum (cui lege naturæ præſunt) dirigere; atque tempore Criſeos intra cancelos debitos cohibere; unde confertim ubique una cum efflореſcẽtia *Scarlatina* cuticulam occupante [a] *Confluentes* vel ſaltem *Cohærentes* erumpunt Variolæ. Malum ſanè Omen, atque funeſti eventus utplurimùm præſagium; eò pejus autem, ſi in Variolarum interſtitiis, vel in ipſarum apicibus [b] Petechiæ, veſiculæ aqueæ, maculæ purpureæ, præſertim ſi nigræ in Cuticula effloreſcant; e xinde enim de gradu veneni intus latentis intenſo, atque indole Febris Maligna ritè conjicere fas eſt, quæ quidem jam Petechialis, vel Purpurata, jure merito audit, vel Peſtis ipſius Naturam ſapit, atque mortem præ foribus in procinctu eſſe denunciat. [c] Equidem nonnullos Petechiis & eruptione Miliari notatos, ubi Variolæ fuerant Diſcretæ, Eruptionis *ſecundo* vel *tertio* die inexſpectatò delirantes, ſtupore profundo obrutos, vel Spaſmis & Lipothymiis confectos derepente è vivis ſublatos memini. [d] Ubi verò *Maculas nigras* Spirituum planè deletorum & extinctorum nuncias, in Cuticula ſparſas conſpexerim, compagem Sanguinis adeò ſolutam, atque ob defectum Spirituum regentium mortificatam, & in fluorem converſam obſervavi, [e] ut Exanthemata extra Cutim nuſquam propelli potuerint; verùm inſtar punctorum nigricantium profundè delituerint, dum Cuticula intenſa rubedine tincta, atque Cutis ipſa quaſi Eryſipelate affecta, ubique æqualiter intumuerit: Unde Æger ichorem ſeroſum, lintea viridi colore inficientem, è Naribus, Pulmone, Utero, Renibus, Inteſtinis, Ventriculo, imò & ſingulis Dentium Alveolis profuderit, demum citiùs vel ſeriùs, ſemper autem in primo vel ſecundo morbi ſtadio, ſcilicet ante maturationem inceptam, Deliriis, Comate, atque

Cap. 6

[a] *Vide Hiſt.* 14, 36, 37, 38, *&c.*

[b] *Vide Hiſtor.* 27, *&c.*

[c] *Vide Hiſt.* 26

[d] *Vide Hiſtor.* 37. 38. 39. 40.

[e] *Vide Hiſt* 44

Cap. 6 ceteris iſtiuſmodi vacillantium Spirituum Symptomatis confectus purpuream animam efflaverit; Neque unquam aliquem hoc modo laborantem (uno excepto) quacunque methodo, quocunque conſilio optimorum & expertiſſimorum Collegarum uſus fuerim, evaſiſſe memini. Indeque hanc Speciem Variolarum ſemper pro Peſte maximè exitiali, ac quaſi morte incepta, habere ſoleo.

Licet autem Venenum non in gradum adeò intenſum evehatur, nec Symptomata iſtiuſmodi funeſta ſeſe in conſpectum dent; tamen Variolæ *Confluentes* & *Cohærentes* pro ratione ac gradu ſuæ Malignitatis, dubium eventum in ultimo Morbi ſtadio ſemper denunciant. Virulentia enim intus retenta, quæ Spiritus debilitando, & imperio in humores, quo lege Naturæ pollent, ſpoliando, anſam primam præbuit feſtinanti huic & præproperæ Variolarum *Confluentium* vel *Cohærentium* eruptioni in *ſecundo* morbi ſtadio; non poteſt non inſuper œconomiam Spirituum interturbare, atque inde in ſtadiis reliquis Febrilem luctam de novo inſtaurare, & novas ſpiritibus moleſtias perpetim creare. Ea enim eſt Natura Principii Vitæ, ſeu Spirituum animalium, ut quamdiu ab hoſte laceſſantur, non poſſint non luctari, atque niſu virium, quæ ſuperſunt maximo, adverſus illum contendere. Indeque fit quod Febris, quæ ſaltem *ſecundo* Eruptionis *Variolarum Benignarum* & Diſcretarum die, veneno irritante jam prorſus eliminato, unà cum Deliriis, Vigiliis, ceteriſque Spirituum laceſſitorum Symptomatis exulare ſolet, in *Confluentibus* & *Malignis*, ipſiſſimis iiſdem Symptomatis, vel forſan auctis & gravioribus comitata, * per reliqua ſtadia protendatur. Aut ſi forte ob miaſma non adeò intenſum ſpiritibus communicatum *ſecundo* Criſeos die, totis conatibus ſeſe quantum poterant maximè expanderint, Febris quadantenùs miteſcere & cicurari incipiat; nihilominùs poſt inducias infidas primo Maturationis die, prælio recens inſtaurato, tanquam Febris † *συνεχὴς* reviréſcit, atque indies aucta, niſi Artis ſuppeditiis præveniatur, demùm inſtanti Declinatione cum Symptomatis funeſtiſſimis ſociata Ægrotantem è vivis tollit.

* *Vide Hiſtor.* 17, 18, 15, *&c.*

† *Vide Hiſtor.* 19. 20. 21, 22, *&c.*

Variolarum Malignarum Exanthemata.

Exanthemata etiam, ubi in maligno ſtatu vel ſimul confluant, vel cohæreant (ac ſi Morbus penitùs diverſus à *Variolis* benignis foret) à Puſtulis *Diſcretis* in ſingulis ſtadiis valdè diſtant. Primo enim Eruptionis die ob inordinatum Spirituum vacillantium niſum, qui jam Humores certo regimine moderari nequeunt, * Pori Glandularum cutanearum ubique & confertim conſtringuntur, atque ab effrænata & venenata colluvie inibi ſecreta, ſine delectu vel, ordine quovis, ac ſi à plaga Urticæ exaſperantur: unde Puſtulæ ferè ut in *Morbilis* formam incertam obtinent, ac indiſtinctæ in unum confluunt, aut ſaltem ſimul cohærent. Secundo verò aut tertio die ob exitialem

* *Vide Hiſtor.* 36, 37. 38, 39, 40.

eorun.

Digitized by Google

eorundem Spirituum influorum Languorem Tuberculi recens nati neque baſes ſuas ſenſim dilatant, neque acuminantur in ſummitate, verum utut numero augeantur, *Seſſiles*, *Depreſſi*, & ſine vivido colore, ſemineces & quadantenus luridi vel ad livorem vergentes manent.

Primo autem Maturationis die, (quo tempore lege Naturæ ſerum venenatum in tuberculis ſecretum turgeſcere incipit, & Cutilam à Cute vera ſeparare, unde apices Variolarum utpote Lympha referti derepentè acuminari & albeſcere ſolent) Apices inquam dicti ſecetrice Glandularum facultate ob ſpirituum venenatorum languorem jam plurimùm deficiente, liquore planè destituti ad inſtar ſquammarum prorſus paragra- *paragr.* fo aſperi & aridi redduntur, *Vide Hiſtor.* 18, 36, 37, 38, 39, 40 *&c.* vel Lympha parciùs miniſtrata in medio depreſſæ ſubſidunt. Baſes autem *Exanthematum* colorem luridum quadantenùs livideſcentem quaſi ſtrangulatæ referunt. Peſſimum ſanè omen, atque mortis inſtantis prænuntium, ſi non per Glandulas *Faucium* & *Renum* patentiores, aut aliam aliquam portam convenientem Spiritus Arte vel Natura expanſi peſtiferum hoc Venenum eliminare moliantur; cui foras amandando conſtrictæ Glandularum cutanearum ſemimortuarum portulæ minimè ſufficiunt. Ab eodem Spirituum venenatorum languore procedit ſera admodùm *Puſtularum* in ſequentibus hujus ſtadii diebus *Maturatio*, & hoc ſtadium, quod lege Naturæ tribus diebus ſicut præcedens Stadium (ubi Spiritus influi Veneno prorſus evicto nativo vigore pollent) abſolvitur, *a* ſæpiùs ad decimum quartum, decimum ſeptimum, imò vigeſimum uſque diem protenditur priuſquam ſerum in Tuberculis ſecretum concoqui, & in Pus laudabile converti queat. Adeò difficile eſt hujus Stadii terminum in Malignis & Confluentibus Variolis præſtituere; Natura ſiquidem libera ac integra plus unius vel alterius diei curriculo, quàm languida & oppreſſa viginti diebus efficit, indeque ſæpiùs videre eſt *Confluentes* & *Cohærentes* iſtas Variolas quæ per Hebdomadam unam vel alteram flaccidæ, atque ſero limpido ſemiplenæ fuerant, (Ægrotante interim moleſto *Ptyaliſmo*, atque Febre, Deliriis, Vigiliis, cæteriſque Spirituum cum Veneno colluctantium Symptomatis penè confecto) cùm primùm Venenum per glandulas ſalivales, vel aliam portam vicariam exterminetur, & Febris, ſpiritibus non ampliùs laceſſitis, ſpontè exulet, ſpatio unius noctis, licet decimo quarto vel decimo ſeptimo Morbi die, in partibus extremis ubi priùs non exarueerant, prorſus turgidas, acuminatas atque pure laudabili refertas.

a Vide Hiſtor. 49, 53, *&c.*

Ubi autem in ſecundo morbi ſtadio ſpiritus à prædominante Veneno ita deprimantur, ut Natura hoſtem per regiam viam, ſcilicet Poros Glandularum cutanearum propulſare haud potis ſit, neceſſe eſt totam Machinā

ſpaſmis confectam, ac ſi venenaram illicò corruere, niſi ab Arte vel Natura aliunde ſuppetiæ ferantur; Ideoque ad præſens fatum averruncandum Natura ejus eliminationem per Portas patentiores ſcilicet Glandulas *Inteſtinorum* vel *Faucium* vel *Renum* incunctanter moliri ſolet.

a Vide Hiſt. 50.

a Prior conatus per Alvum eſt ferè ſemper Symptomaticus, atque languentis & corruentis Naturæ indicium, vires veneni auget, & fatum accelerat; ſecundo verò modo tanquam Tabula poſt naufragium, Natura haud ratò cunctando reſtituit rem, diutino ſcil. & moleſto *Ptyaliſmo*, qui licet ſub finem prioris ſtadii nonnunquam invadat, uſitatò autem incipit, primo maturationis die, cum moleſta deglutitione gutturis, dolore, ceteriſque id genus Syptomatis ſociatus, à quo tempore Glandulæ cutaneæ officio ſuo deſunt: modò vires Spirituum pares fuerint huic officio fungendo, &

Salivatio.

Salivatio ſatis copioſa procedat, atque per totum Maturationis ſtadium protendatur, quouſque ſcilicet hac via vicaria venenum penitùs eijciatur, res eſt in vado Æger, utut moleſtis Salivationis Symptomatis vexatus, fere ἀπύρετος jacet, atque præſens vitæ diſcrimen Criſi licet tarda & ſuccedanea effugit, quomodocunque variolæ intereà ſeſe habeant. *a* Si verò ex Languore Spirituum huic muneri obeundo imparium, id veneni quod ſupereſt Salivatione copioſa non ſatis propulſetur, pari paſſu Æger febricitat; Sin ob ſiniſtrum aliquod accidens, ut

a Vide Hiſtor. 57. 58.

Hæmorrhagiam, *Frigus* in poros invadens, vel quodcunque aliud hujuſmodi, quod ſpiritus peſſundet, derepente ante maturationem perfectam, ſcil. priuſquam totum virus protruſum fuerit, Salivatio ſiſtatur, illicò exanthematiſ præmaturè & inopinatò exareſcentibus, Febris pro gradu veneni adhuc ſuperſtitis plus minùs deleterio, magis minuſve malligna exoritur, quæ utut prima invaſione συνεχὴς fuerit, citiſſimè in συνεχὸν malignam & fatalem degenerat, Spaſmis, Deliriis, ſubſultibus Tendinum, ceteriſque id genus Symptomatis funeſtis & exitialibus comitatã.

Huic *Salivationi* nimis properè declinanti ſuccedaneum non rarò animadverti *Profluvium Vrinæ* limpidæ copioſum & ferè Diabeticum, cujus eventus ſecundiſſimus fuit, atque venenum quod ſupererat per Renum Glandulas propell:batur quod è Glandulis faucium ampliùs excerni non potuit; Cataractis enim hiſce reſeratis, *b* illicò Febris, Anhelitus, Pectoris anguſtiæ, Deliria, ceteraque funeſta Symptomata mirum in modum derepente ſublevabantur, & exanthemata ipſa reduce quaſi ſpiritu animata vigebant quadantenùs & turgeſcebant, ac in Pus convertebantur, æquè ac ſi *Salivatio* ipſa non omninò ante juſtum tẽpus defeciſſet; Inſuper hoc *Vrinæ profluvium* Salivatione poſt unum vel alterum diem redeunte non raro excipi ſolet, & quidem generaliter loquendo, *Copia Vrinæ* in omni hujus Morbi ſtadio benè præſagit, ejuſque

Profluvium Vrinæ Salivationi ſuccedaneũ.

b Vide Hiſt. 33 34. 35.

Sup-

Digitized by Google

Suppreſſio aut frequens & inanis micturitio malè, ut jam diu Medicis innotuit: unde mihi perſuaſum eſt haſce Renum Glandulas Salivalibus in hoc Veneno exterminando opitulari, ut Salivales nonnunquam eſſe vicarias Glandularum cutanearum ante obſervavimus.

Ubi verò Salivationis ante Maturationem Variolarum completam præmaturè declinantis (glandulosis faciei partibus ubique derepente detumeſcentibus) nulla alia ſuccedanea Lymphæ venenatæ excretione, defectus ſuppleatur, provida Natura præſens machinæ tutamen molitur amandando quod *ſupereſt* inimici ſeri in partes quaſcunque Corporis extremas, manus ſcil. pedes, vel ſcrotum, &c) (*Vide Hiſtor.* 56.) præputium ipſum, inibique cum bonis avibus deponit congeritque (Variolis interim ex hoc Naturæ conatu matureſcentibus, atque Febre declinante, ac ſi Salivatio ad debitum tempus ſuperſtes duraſſet) utut haſce partes inde in adeò immenſam molem ultra tonum nonnunquam inde diſtentas viderim, ut metus jure merito mihi incuteretur, nè mortificatio ex ſubita flammæ vitalis extinctione in partibus intumeſcentibus mox ſequeretur, licet nuſquam aliquid hujuſmodi hactenùs eveniſſe memini.

Veriſſimum quidem eſt me (*Vide Hiſtor.* 53.) ſemel * virginem nobilem *Variolis cohærentibus* undique obſeſſam vidiſſe, quæ perſiſtente adhuc Salivatione copioſa, Variolis interim haud ſatis maturatis, vel in facie ipſa Scabie obductis, ob Venenum inexhauſtum intùs deliteſcens, ſine Febre obſervabili, viceſimo primo Morbi die media Salivatione, fatis cedere coacta fuit; cujus Accidentis in triginta annorum praxi nullum aliud ſimile unquam obſervavi.

Neque in ipſo ultimo Variolarum confluentium & cohærentium ſtadio deſunt deliteſcentis Veneni indicia ac Symptomata; imo jam ea ſæpiſſimè in gradum funeſtiſſimum evehuntur, unde ii qui ex cæteris Morbi ſtadiis ægrè admodum evaſerant, ſæpiùs derepente ac inopinato confecti ſupremum claudunt diem; cæteriſque qui artis ope ſuperſtites non niſi multis, iiſque moleſtis ſymptomatis malè mulctati, ex Orci faucibus eripiuntur. Atque horum omnium Symptomatum ratio clara ac evidens à languore Spirituum adhuc Veneno irretitorum jam ſæpiùs memorato ſolummodò petenda eſt. Siquidem ubi Natura (ſpiritibus à veneno ſuperante jam deletis & ferè enecatis) evicta, non ampliùs par Hoſti eliminando planè ſuccumbat & manus det, exanthemata acri humoris ſecreti virulentia irritata, moleſto pruritu ſtimulantur, & ubique ac confertim †*Scabie nigra* quaſi (†*Vide. Hiſtor.* 61.) ſphacelo viſu horrendo obducuntur, quæ incruſtata ac rimoſa à Cute turpiter ſanie fœdata decidit; unde Scabies partibus affectis, præſertim faciei recens obducta iterum iterumque reviveſcit. Ptyaliſmus etiam illicò ſubſiſtit, Oculis, qui jamdiu occluſi fuerunt, demum à repentina faciei detumeſcentia quam neque Profluvium Urinæ, vel intu-

Cap. 6. intumeſcentia extremorum Artuum excipit, ſponte apertis) unde Æger à reliquiis Phlegmatis glutinoſi Bronchiis impacti, atque lympha recens miniſtrata non ut prius in fluorem adacti ſtrangulatus, brevi anheloſus perit. A veneno autem in deleterium ac peſtiferum gradum jam provecto ac intùs occluſo recidiva inde ſuboritur Febris, eaque continua, mali moris ac fatalis, Deliriis, Vigiliis, Subſulribus Tendinum cæterorumque exitialium & funeſtiſſimorum Symptomatum ſatellitio ſtipata, à quâ miſellus & attritus Æger vix aut nè vix, idque non ſine frequentibus *Veſicatoriis, & Alexipharmacis, Opiatis*, cæteriſque Artis ſuppetiis uſquam liberatur, neque ut in *Variolis benignis* ubi venenum penitùs ab initio extruſum fuerit, cibum appetit, ſed Febricula ex reliquiis Veneni deliteſcentibus quaſi hectica detentus, adhuc ſitit, & appetitu, privatur, diutiùs ſæpiſſimè languet, quouſque ſcil Venenum tandem aliquando per)(*Furunculos* frequentes in extremis digitis, & toto Corporis habitu ſubortos eliminetur, unde Febris in *συνεχῆ* benignam mutata facilè ac brevi vires *Corticis Peruviani* victrices agnoſcit. Ubi verò Exanthemata ab initio effœta & arida, pauxillum tantùm Veneni eliminare potuerint, neque iſte defectus à providâ Natura Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ, vel intumeſcentia extremorum ſuppletus fuerit, utut Æger multa artis ope, *Veſicatoriis, Alexipharmacis* & *Opiatis* ſuſtentatus ſingula hujus Morbi ſtadia decurrerit? Venenum prorſus incluſum adeò ſenſim hinc incrementum ſumpſit, ut inde *Febricula Hectica* ſub finem quarti ſtadii accenſa ac diutiùs continuata, ac demùm * *Sphacelatione* oſſium Cervicis, Maxillæ, Humerorum & Tibiarum tricefimo vel quadrageſimo Morbi die miſerum in modum confectus è vivis tolleretur, quod bis vel ter me vidiſſe memini.

)(Vide Hiſtor. 27 28. 63.

* Vide Hiſtor. 59. 60. 61. 62.

Qui autem in hac maligna Variolarum ſpecie Venenum Morbificum *Salivatione*, *Vrinæ profluvio*, vel quocunque alio modo partim excluſerunt, tamen hoc ultimum Morbi ſtadium vix, aut ne vix abſque ſummis anguſtiis moleſtiſſimiſque Symptomatis tranſigunt. A Veneno nempe quod adhuc ſupereſt Spiritus irritati non poſſunt non luctari, unde † Febris recidiva accenditur Benigna licet, quæ more *συνεχοῦς* quotidiè exacerbatur & remittit periodicè donec Arte vel Natura ſeminium venenatum penitùs exterminatum fuerit, Atque)(unuſquiſq; hujus Febris utut mitis ac benigna Paroxyſmus, ubi vires priora Morbi ſtadia decurrendo fractæ fuerint ac depreſſæ, Deliris, Vigiliis cæteriſque ejuſmodi diris Symptomatis non rarò comitatus eſt, unde quam citiſſimè, ſc. poſt unam vel alteram exacerbationem in *συνόχον* malignam ac funeſtam degenerare ſolet, unde de vita Ægrotantis jam pænè conclamatum eſt. Natura autem intereà, ſcil. dum Febris *συνεχοῦς* typum ſervet, quippe quadantenùs

† Vide Hiſtor. 22. &c.

)(Vide Hiſtor. 2.

Digitized by Google

tenùs victrix & ſuperior, vel jam non deſinit pro modulo virium quæ ſuperſunt per glandulas ſalivales vel quidem per Exanthemata ipſa incruſtata licet ac Scabie obducta, ſeu quamcunque aliam portam patentiorem hoſtem à tergo proſequi; unde Æger miſerè attritus * ærumnoſa Salivatione & Scabie ulceroſa diutiùs mulctatur, atque inde hoc Morbi ſtadium quod tribus diebus in *Variolis* Benignis decurri ſolet, non raro, ubi tandem ex morbo Æger evadit, per hebdomadam unam vel alteram protenditur, ſi Naturæ reliquias Veneni expellenti Antidoto aliqua copioſè miniſtrata opem non ferat Medicus. Eò moleſtior autem jam & ærumnoſior eſt hæc Salivatio recidiva, ob vires priùs attritas, nec non quia vigore Veneni æquè ac Spirituum deficiente, Lympha non adeò copioſè per Glandulas Salivales excreta, tenacem quandam glutinoſitatem acquirit, unde difficiliùs excernitur, atque viribus ad profundam expectorationem haud ſufficientibus, Æger ferè omni momento ſuffocationis diſcrimen ſubit. *Scabies* etiam qua jam Exanthemata obducuntur, quæ in *Variolis Benignis* primo Declinationis die flaveſcit, ſecundo penitùs exareſcit, & proinde tertio, ferè Squamarum ad inſtar decidit, jam ex humore venenato ſubnigra redditur, eoque † quaſi ex perenni fonte indies miniſtrato, & ſpiritus debilitante ſeriùs concocta diutiùs hæret, atque iterum iterumque quotidiè renaſcitur, pure acri & venenato intùs concluſo intereà Cutim veram erodente, atque foveas aſpectu turpes ubique ſulcante; atque hæc Scabies quo diutiùs adhæreat, vel ſæpiùs renovetur, eo Cutim magis deformem reddit. Cuticulæ autem elegantem nitorem fortè non minùs deformat tenuis illa & venenata colluvies, quæ à ſcabie decidua teneras admodùm & raras Exanthematum partes continuò pervadens, ſub ultimi ſtadii finem, hanc Membranam ſenſim arrodit, Glutinis inſtar lentore quodam Cuticulam oblinens qui in porriginem furfuraceam ſive tenuem ſcabiem concreſcens partes turpiter admodùm fœdat, & hi furfures)(renaſci non deſinunt donec virulentia è Spirituum ſinu penitus excuſſa, Maſſa humorum benigna & leni ſua temperie iterum reduce potita fuerit. *Hydropicos & œdematoſos artuum tumores*, *Ophthalmias*, *Scrophulas*, *Tuſſes pertinaces*, *Phthiſes Pulmonares*, *Deliria melancholica*, cum aliis Morboſis affectibus, Variolas malignas à tergo excipere ſolitis, enumerare nunc non eſt locus.

a Vide Hiſtor. 35. 63.

† Vide Hiſtor. 64 &c.

c Vide Hiſtor. 64 &c.

Ratio tantæ diverſitatis inter differentes Malignitatis gradus in hoc morbo, (quantum ego vel conjectura vel obſervatione aſſequi poſſum) petenda eſt à vi Spirituum animalium expanſiva plus minùs deleta aut obruta, ſive ob innatam debilitatem primo ictu hæc vis ex improviſo peſſùndetur, ſive ex Pathematis animi gravioribus malo regimine

Cap. 6 mine, aut ſiniſtro aliquo accidente in quocunque ſtadio, præſertim verò inſtante Criſi deprimatur. * Priori de Cauſa Morbus iſte nonnullis Familiis ipſa Peſte non minùs exitialis eſt.

* *Vide Hiſt.* 53

Variola Maligna ex Accidenti.

Ubi verò ex ſiniſtro aliquo Accidente Venenum hancce indolem acquirat, utplurimùm non adeò præceps exitium imminet, utut enim Deliquia frequentia, & Pulſus debilis primum Morbi ſtadium comitantia, exanthemata confluentia vel cohærentia in ſecundo, atque eorum Depreſſio; Color ſubluridus, & ſera Maturatio in Tertio, Spirituum languentium & Veneni deleterii indicia haud obſcura in toto Morbi curſu ſeſe exhibeant, rariùs tamen priuſquam ultimum Morbi ſtadium attigerit, Æger ſupremum claudit diem. *Petechiæ* etiam ſeu Maculæ purpureæ (ſi quæ ſint) ſive quæcunque alia funeſta ſigna quæ Mortem præ foribus eſſe denunciant, vix unquam † decimum Morbi diem, ſeu Maturationem mediam antevertunt. Maculas autem nigras haud uſquam niſi in primo vel ſecundo Morbi ſtadio ſubortas memini. Quid? quod virulentia hæcce accidentalis raro vel nunquam primariam ac nativam vi ſua deleteria adæquat, ſed ſenſim in gradum iſtum exitialem evehitur; nonnunquam etiam in tertio aut ultimo Morbi ſtadio primùm animadvertatur.

† *Vide Hiſtor.* 51, 45. &c.

Accidentia quæ ſpiritus peſſundando Venenum in gradum adeò exitialem evehunt, ſunt præſertim *Pathemata* Animi, vel *Errores in Regimine*; Ad priorem cenſum refero *Triſtitiam*, * *Metum*, *Anxietatem*, *Intentam Cogitationem*, *Solicitum Amorem*, *Iram*, & alia pathemata graviora quæ ſpiritus deprimunt, delent aut diminuunt, quo minùs hoſti adoriendo pares ſint; aut ſaltem eos interturbant ac agitant & (præſertim ſi Criſeos tempore iſte tumultus contigerit) vigilias pertinaces accerſant, adeò ut humores nullatenus in ordinem redigi queant; ſed Exanthemata ubique poſteà confertim protrudantur. At iſtis tumultibus Paregoricorum ope cohibitis, ſæpiùs Variolas irregulares in ordinem Diſcretarum ſpatio unius noctis redactas novi.

* *Vide Hiſtor.* 7, 45.

Atque hinc proculdubiò Infantes, *ἀπαθεῖς* nimirum, rariùs quam Adulti ſorte Variolarum confluentium & malignarum admodùm dura plectuntur. E contra verò Studioſi, intentè Cogitabundi, Meticuloſi, Triſtitia depreſſi, anxii & ſoliciti Amatores, ſæpè pertinaciter vigiles & deliri in ipſis Variolis Diſcretis ſupremum oppetunt diem, & in confluentibus & cohærentibus duriùs tractantur, & ægrè admodùm evadunt; Adeo ut ſi mihi optio daretur, nunquam hujuſmodi Ægrotantibus medicinam facerem.

Accidentia autem quæ in Regimine contingunt, ſunt quæcunque ſpiritus nativa ſua ac miti temperie orbant, eos ſupra modum agitando, calefaciendo vel refrigerando. Spiritus enim animales calore ac motu moderato gaudent, & quo propiùs ad naturalem temperiem accedunt

natu-

(quantum ratio morbi patitur) minùs ægrotant, atque ad juſtam normam ſeſe magis expandentes, humores faciliùs compeſcunt & moderantur, ceteriſque muniis ad ſe pertinentibus feliciùs & magis ſtrenuè funguntur. Ideóque quocunque modo Spiritus in quocunque Morbi
* *Vide* ſtadio vel * paulò ante primum
Hiſtor. inſultum, præſertim inſtante
21, 22, Criſi interturbentur, in efferatos
41, 45. motus adigantur, vel juſta ac de-
46. 31, bita elaſticitate privati depri-
4, 5, 6. mantur, Venenum non poteſt non in gradum exitialem evehi, cujus erroris Æger in ſubſequentibus ſtadiis per totum Morbi curſum ſeras ſolet pœnas dare, ærumnoſa & protenſa admodùm ſymptomatum ſtrage, vel vitæ ipſius dulciſſimæ diſpendio. Ad hanc Claſſem refero, *Ingluviem* paulò ante primum morbi inſultum commiſſam, unde ſpiritus ſarcina Chyli crudi in Ventriculo congeſti non poſſunt non opprimi, atque Nauſea & Vomitione perpetua laceſſiri & fatigari; *Exercitia etiam vehementia*, quæ Orgaſmum in ſpiritibus ciendo iis multum officiunt: *Medicamenta* etiam *Calida* copioſè & ſine neceſſitate præſertim inſtante Criſi propinata, & *Stragulata* à Mulierculis & Nutricibus Ægro febricitanti ad ſudores copioſos eliciendos perperam ingeſta. E contrà verò *Frigus* in poros cutis durante Apparatu, præſertim inſtante Criſi, vel poſtea ſæpiùs admiſſum; *Venæſectio* officioſè ac ſine evidenti Cauſa celebrata; ante omnia verò *Cathartica* paulò ante Criſin exhibita, vel nonnunquam *Emetica* & *Opiata* Spiritus delendo aut fatigando Venenum in peſtiferum gradum mirum in modum evehunt. Atque benè novi quoſdam poſt Crapulam, Ebrietatem, Itinera, vel Exercitia alia vehementia, hoc morbo correptos, qui ab Oeconomia Spirituum interturbata, ac Criſi Humorum inde euerſa ac penitùs ſoluta primo vel ſecundo Apparatus die, loco Variolarum regularium, præpropera Effloreſcentia Scarlatina in Cute ac ſi Urticæ plaga exaſperata, & Maculis nigris interſperſis ubique notati purpuream animam Hæmorrhagia per Nares, Uterum, Renes, Inteſtina, derepente ſuborta ſub initium Maturationis efflarunt; Natura utut incaſsùm *Intumeſcentia* faciei, & *Ptyaliſmo* ſuccedaneo aliquali, tentante defectum Eruptionis ſupplere. Alios verò qui frigido Aeri ſeſe diutiùs expoſuerunt, atque Variolarum Eruptionem perperam ad ſextum vel ſeptimum uſque diem diſtulerunt, unde Veneno intus diutiùs concluſo & indies in gradum magis magiſque deleterium evecto, ſpiritibuſque inde ferè deletis & enecatis, hujus erroris ſeras pœnas luerunt *Confluenti vel cohærenti* utut ſera exanthematum eruptione, quæ ab initio livida quaſi & ſemimortua nunquam maturari potuerunt, *Quarto* autem vel *Quinto* Eruptionis die Maculis *Purpureis* vel *Petechiis* interſperſa diſtinguebantur, quæ ſupremum diem non longè abeſſe denunciarunt; Nullo autem tempore hujuſmodi errorum eventum magis funeſtum obſervari

Digitized by Google

Cap 6 ravi quam Criſi inſtante, ſpiritus enim jam hoſtem aggreſſuri ſi vel Cathartico miniſtrato, vel Phlebotomia ſine evidenti cauſa celebrata, Frigore in poros Cutis admiſſo, vel quovis alio infortunio ex improviſo diſſipentur aut debilitentur, vel Medicamentis calidis exhibitis, & multis ſtragulis Ægrotanti perperàm injectis præter modum agitati excandeſcant, non poſſunt non cauſa cadere, atque proinde nullam, vel ſaltem imperfectam Criſim efficere, à veneno verò in gradum planè exitialem evecto deleti, efflorescentia ferè plana & æquali (cui Maculæ nigræ vel purpureæ interſperguntur) Hæmorrhagiæ funeſtæ mox ſubſecuturæ prænuncia, indicia imperii ſui penitùs abdicati, Craſeos Humorum everſæ, atque mortis appropinquantis haud obſcura exhibent. Ubi vero mitiùs agitur, Exantemata erumpunt ſine ordine, *Confluentia*, ſcil. vel *Cobærentia*, aut ſi forte fortuitò *Diſcreta*, adeò languent, ut ſerò admodùm vel baſes ſuas amplient, aut apices tollunt, ſeriùs autem ſi unquam matureſcant; & Veneno adhuc ſpiritibus implicato Febre continua vel ſaltem continente Æger demum confectus ſupremum claudit diem, vel non ſine ſalivatione aliiſque ærumnoſis & moleſtis ſymptomatis evadit. Ætiologia hujuſce Morbi a Veneno plus minùs deleterio ſpiritibus implicato hoc pacto demonſtrata, atque Theoria Variolarum generali ſtabilita, ad *Apparatum* ſeu primum morbi ſtadium pleniùs tractandum me accingo.

CAP. VII.

De ratione Symptomatum in Stadio contingentium, de varietate Fermenti & Febris inde orta, de ſignis Præſagientibus, Diagnoſticis & Prognoſticis, nec non de Indicationibus curativis, & Methodo medendi Variolis durante Apparatu.

PRimo hujuſce Morbi momento, quamprimùm ſcilicet ſpiritus venenato miaſmate contaminentur, tota corporis machina derepente *Algore* perfunditur; donec *Horrore*, *Rigore*, *Oſcitatione*, *Pandiculatione*, *Vertigine* ceteriſque id genus Symptomatis primo hujus ac aliarum Febrium inſultui communibus, ſpiritus niſus ſui atque expanſionis inceptæ ſignum dent. Ab hac autem eorum expanſione ſic inchoata Calor febrilis in maſſa ſanguinis accenditur, qui cum *Siti* inexplebili conjungitur; *Dolor* ingens Caput ac Lumbos occupat, fibrillis Meningum ſcil. Propaginum Spinalis Medullæ mirum in modum à Spirituum exploſione contortis ac diſtentis, nec non totum corpus eadem de cauſa *Iactatione* inquieta agitatur, Veneno autem inde è gremio Spirituum in purpuream maſſam quadantenus eliminato Humores illicò inficiuntur, ac Fermenta quæque tanquam à Toxico præter naturam multifariam

Cap. 7 *Symptomata] primum morbi inſultũ comitantia*

riam alterantur; quare mirabile non eſt ſi *Ægritudo univerſalis*, *Nauſea continua*, *Vomitio immanis*, *Dejectiones frequentes* & reliquæ hujuſmodi Symptomaticæ humorum evacuationes inde producantur, Natura per Glandulas qua datur via, hoſtis infeſtiſſimi exterminationem in cunctanter moliente. Adde, quod pro ratione veneni Spiritus plus minùs opprimentis Æger magis minuſve *Stupore Comatoſo* affectus vix oculos nonnunquam tollere vel lumen aſpicere potis eſt; ex adverſo autem cùm ſpiritus laceſſantur & irritentur, pro ratione niſus quo hoſtem in certamine adoriuntur, perpetuò inquieti & in efferatos motus adacti *Vigilias pertinaces*, *Deliria Phrenetica*, *Subſultus Tendinum*, aliaque id genus dira Symptomata in genere Nervoſo (quæ in nulla alia Febre niſi in *Morbilloſa* & *Scarlatina* quantum ego ſcio, niſi ſub finem morbi idque paulò ante funeſtum diem ſuboriri ſolent) in hoc primo ſtadio efficiunt. Eaque Symptomata pro ratione Spirituum magis minuſve acriter contendentium indies augentur, unde ſub finem hujus ſtadii, paulò ante Criſin non rarò Ægrotans (præſertim ſi fuerit Infans teneræ texturæ) tanquam in articulo Mortis diris †*Spaſmis* & *Inſultibus Epilepticis* viſu horrendis corripitur & mirum in modum diu malè mulctatur. Inſuper *Tuſſis ferina & ſuffocativa*, *Sternutatio importuna*, *Vox rauca vel clangoſa*, *Gutturis dolor*, *Intumeſcentia Tonſillarum moleſta*, & alia Colliquationis Symptomata pro ratione varia Glandularum diverſarum per quas Lympham colliquatam excerni contingit, in hoc Stadio iſtum Morbum quoties tempeſtate hyemali vel ſaltem frigidiori invaſerit, haud rarò comitantur. *Pulſus celer* redditur ob Febrem præſentem, ac *fortis & magnus* in uno Ægrotante, in altero autem *parvus & debilis* pro ratione Veneni magis minuſve deleterii. Pariter ob eandem rationem Calor Febrilis varius ac diverſus admodùm obſervatur in diverſis Ægrotantibus, in uno ſcil. *acris* & fervidus, in altero *mitis* & blandus. *Urinæ* etiam *Color* non minus incertus eſt, ſæpiùs ſcil. rubedine tincta & contentis ſaturata, nonnunquam clara, tenuis & ſtraminea, qualis in Febre Maligna & Affectibus Nervoſis redditur. Denique attente intuenti in hoc ſtadio, & nonnunquàm primo ejus die, una vel altera *Puſtula*, morbi futuri prænuncia, ſeſe in conſpectum dat; aliquando paulò ante Variolarũ eruptionẽ (licet oppidò rarò) **Veſiculæ aqua*, *Petechiæ*, vel maculæ *Purpureæ*, aut *nigræ* in collo vel pectore efflorеſcentes indolẽ Morbi intenſiſſimè eſſe Malignã produnt, ut antè innuimus.

† *Vide Hiſtor.* 12. 13. &c.

* *Vide Hiſtor.* 30. 31. 40.

Indoles fermenti Varioloſi ingenere.

Unde fas eſt concludere Venenum hocce, quidquid ſit, naturaliter eſſe colliquativum, & in laceſcendo procax (quod etiam de Febris Scarlatinæ & Morbilloſæ fermento priùs obſervavimus) Colliquativum inquam, quia humores fundit præter naturam ac in fluorẽ adigit, ut patet ex *Ptyaliſmo*, *Profluvio*

Cap.7. vio *Vrina*, *Intumeſcentia Capitis & Artuum*, frequentium Puſtularum Eruptione, & in ſtadiis ſequentibus Maturatione, Sudore copioſo, Tuſſi & Sternutatione frequenti, Vomitione, Dejectionibus copioſis & ſymptomatis ſimilibus Morbum hunc in primo ſtadio comitari ſolitis Procax autem in laceſſendo dico, quia ſpiritus illicò in motus adeò efferatos adigit, ut Febris inde orta peracuta reddatur, & more Paroxyſmi Febris intermittentis vel remittentis diutiùs protenſi, accerſitis diriſſimis Symptomatis, cum pernicitate quadam varia ſua Stadia peragret. Concludendum etiam eſt, pro ratione Veneni Morbifici magis minuſve exitialis, Febrem hanc variam admodum indolem ſortiri; Namque reverà Peſtis ipſius virulentiam æquare vel ſuperare nonnunquam obſervatur, aliquandò autem Remittentis vel intermittentis mitiſſimæ typum ſervare, aliquando mediam quandam naturam obtinere, quod apprimè animadvertendum duco in toto morbi curſu, quia variis hujuſce morbi ſpeciebus eadem methodo Medicinam facere, non minus conſentaneum rationi mihi videtur, quàm Peſti exitioſiſſimæ & Scabiei vulgari una & eadem Methodo mederi, quia in differentibus hujus morbi ſpeciebus, Symptomata, ſigna Prognoſtica, & Diagnoſtica ac Curativæ Indicationes adeò toto cœlo differunt, ut neceſſariò Medicus indole præſentis Febris non attentè adnimadverſa, dubius & anxius, abſque certa aliqua Cynoſura in Indicationibus eliciendis hæreat, atque in eventu prædicendo & Methodo medendi adhibenda non minùs ceſpitet & hallucinetur.

De diverſis igitur Veneni gradibus, & varia hujus Febris indole, prout ſpiritus Venenum ſuperant, vel à Veneno ſuperantur, præcedens Caput conſulantur; eſt autem alia ſpecies hujus Morbi, in qua vires Spirituum & Veneni aggredientis ſunt ferè pares, unde diu, durante ſcil. *Apparatu*, dubio Marte dimicatur, & univerſa ſymptomata hoc Morbi ſtadium comitari ſolita ſupra modum exacerbantur, *Algor* nimirùm & *Coma* gravativum à vi Veneni Spiritus opprimente ſuborta intenſiùs urgent & diutiùs protrahuntur, *Rigor* autem & Horror ab impetu Spirituum colluctantium fortiori evidentiùs ſeſe produnt, *Iactatio* etiam redditur magis inquieta, *Vigiliæ* & *Deliria* adſunt magis pertinacia, *Nauſea*, *Vomitio*, *Ægritudo*, *Sudor Colliquativus*, *Fluxus Alvi* vehementius urgent, *Ardor Febrilis*, *Lumbago*, *Dolor Capitis & Artuum* à niſu vehementi Spirituum ſeſe expandere & extricare contendentium adeò ſæviunt, ut non rarò paulò ante Criſin Hæmorrhagiæ pro fuſiſſimæ per Nares, Uterum vel Pulmonem erumpant; Tendines muſculorum motibus convulſivis agitati ſubſilire, & tota machina ſpaſmis contorta convelli animadvertatur. Vehementia autem iſta Symptomatum ut procacem & ſtimulantem Venenati fermenti indolem, ita non minùs Spirituum

tuum fortitudinem arguit, & meliùs ominatur quàm cùm Spiritibus ſub finem hujus Morbi, ſive Febris cujuſcunque alterius diu attritis & fatigatis ſuperveniat. Tunc ſiquidem iſthæc Symptomatum vehementia triumphatæ naturæ indicium, fermè ſemper Mortem præ foribus adſtare denunciat, jam verò morbi Criſin à niſu Spirituum contendentium forti, eamque non rarò ſalutarem adeſſe præſagit. Diutiùs autem, ſcil per totum primum hujuſce Morbi ſtadium magis magiſque ſæviunt hæc Symptomata donec Critica exāthematum eruptione lis dirimatur, & certamen finiatur: Durante autem hac colluctatione dubius & incertus admodùm eſt eventus, ubi enim ſpiritus pari vigore nitentes, debito regimine adhibito, & ſuppetiis artis ritè allatis, in hoc ultimo agone ad juſtam normam ſeſe expandant, Febris proximo ferè momento prorsùs exulat, nec in proximis ſtadiis recrudeſcit, ſymptomata ſtatim ceſſant, atque exanthemata erumpunt regularia & diſcreta, ſpatio certo & determinato in Stadiis ſubſequentibus maturanda, ac tandem deſquamanda, niſi à ſiniſtro aliquo Accidenti in Regimine vel Medicamentis perperam miniſtratis Spiritus diſſipentur, & inde certamini obeundo impares reddantur, & Variolæ inde vel confluant vel cohæreant. Dum igitur res Ægrotantis ita in æquilibrio pendent, cautè Medicinam facere oportet, cùm errorem in hoc ſtadio commiſſum in ſubſequentibus ſtadiis corrigere inter difficillima ſit.

Hoc morbi ſtadium tribus diebus lege Naturæ (quoties ſcil. Variolas eſſe benignas contigerit ac diſcretas) fere ſemper abſolvitur, niſi indole veneni ſupra modum procax, vel regimen nimis fervidum intercesſerit, unde *Puſtulæ* citiùs ſcil. die Morbi primo vel ſecundo erumpant; vel ex adverſo, niſi Cathartica perperàm adhibita ſeu Fluxus alvi ſpontaneus, Fluxus menſtruus, aut alia aliqua Hæmorrhagia ſeu Phlebotomia abſque cauſa celebrata, vel Aeris injuriæ, aut errores in Regimine, aut alia aliqua cauſa venenum diutiùs intus cohibeat, unde exanthemata Varioloſa ſeriùs, quarto nempe, quinto, vel ſexto morbi die prorumpant, atque proinde hoc Morbi ſtadium diutiùs quàm par eſt protrahatur, & Morbus fere ſemper mali moris producatur, ſive Variolæ in ſtadiis ſubſequentibus ſine ordine confluant vel cohæreant, ſive Seſſiles, Subſidentes, Purpuraſcentes & ſeriùs matureſcentes, vigore & colore debito ob veneni exceſſum & Spirituum influorum languorem priventur. Quocirca quantum à ſpatio trium dierum hoc ſtadium ultra citrave deflectit, tantum Morbus Malignitatem ſuam prodit.

Fundamento ad Naturæ normam hoc ritu jacto, non adeò difficile eſt vel in Apparatu ipſo, ſcilicet ante Eruptionem hunc Morbum à quacunque alia Febre & ejus genium benignum vel malignum, ſaltem hario-

Cap. 7. hariolando præcognoſcere, evẽtum denuntiare, Indicationes curativas elicere atque methodum medendi certam & rationi congruentem inſtituere & ſtabilire, ad quam penſi partem Me jam accingo.

Signa Variolas ante eruptionem in Apparatu præſagientia.

Sunt autem præter generalia Febris Symptomata quædam quaſi Pathognomonica quæ à primo inſultu hunc Morbum comitantur, eumque à ceteris diſtinguunt, ſcilicet *Dolor* atrox & horrendus *Capitis* & *Lumborum*, cetera autem Symptomata quævis, ut *Tuſſis*, *Coma*, *Delirium*, *Vigiliæ*, *Ægritudo*, *Nauſea*, *Vomitio*, *Fluxus Alvi*, *Iactatio inquieta*, *Subſultus Tendinum*, *Linguæ Ariditas*, *Sitis*, *Inſultus Epileptiſi*, & quæcunque alia hoc ſtadium comitantur, adeò vehementia ſunt, atque adeò indies ab initio ſæviunt & augentur ut ultimum Naturæ conatum arguant, atque Griſin ſubitam & præproperam inſtantem, (quam nulla alia Febris excepta Varioloſa, Morbilloſa & Scarlatina aſſequitur) denuncient. Atque proinde Medicus ab Ægrotante hiſce Symptomatis violentis à morbi primordiis afflicto accerſitus percontetur oportet num Æger unquam Variolis antea laboraverit, [a] rariùs enim aliquis hoc Morbo bis tentatur, an ipſe de Variolis metuat, ac Conſuetudinem nuper habuerit cum aliquo iis infecto, an ſint in Vicinia frequentes, an illa tempeſtate ſint Epidemiæ, an illo tempore aliquis è conſanguineis iſto morbo laboret. Medicum de his certiorem factum jure merito ſuſpicari licet Febrem præſentem, Varioloſam eſſe potiùs quàm Morbilloſam aut Scarlatinam, ſaltem inde moneatur ut nihil tentet Venæſectione, Emeticis, Catharticis, vel quocunque alio ejuſmodi, quod opportunam Variolarum eruptionem impedire poſſit, vel apud Vulgus (modò Morbus tandem hujus generis ſeſe eſſe prodat) propriæ famæ officiat. Cautè tamen ante eruptionem univerſalem ſenſa ſua proferat, niſi ex uno aut altero Exanthemate præ̧nuncio obſervato de Morbi natura certus ſit.

[a] Vide Hiſtor. 1. 15, 96.

Signa malignitatis vel benignitatis Variolarum futura durante Apparatu.

In ſecundo ſtadio, ſcil. poſt Exanthematum eruptionem, ab ipſa Puſtularum indole atque ceteris ſymptomatis adeò facile eſt gradum Veneni Morbifici, atque conſequenter benignam vel Malignam Morbi naturam perſpectam habere, ut Nutrices ipſæ, modò ſagaces ſint & expertæ, haud raro ſententiam hac in re æquam & certam proferant; Medicum autem & Philoſophum decet, in primo ſtadio, ubi non tam ſenſu quàm ratione res agenda eſt ex certis criteriis morbi morem prædicere, ut Methodum veram ac juſtam inſtituendo, ſuppetias languenti & oppreſsæ Naturæ (quoties opus & quantum Arte fieri poteſt) opportunas ferat, & fundamentum Curationis ritè ponendo, nihil jam omittat vel officiosè patret, unde Æger in ſtadiis ſubſequentibus ſeras Erroris pœnas luere cogatur.

Criteria Maligni Morbi, ſeu Fermenti Morbifici exitialis & deleterii in primo morbi ſtadio

ſunt

Digitized by Google

ſunt vel *dubia* & incerta, quæ Medico ſuſpicionem ſaltem dant, & ut cautioribus conſiliis utatur ſuadent, vel *certa & demonſtrativa*. Prioris generis ſunt quæ ſequuntur, *Primo a* Si primum hoc ſtadium vel con.trahatur vel protendatur præter ſolitum, ſi nempe ante tertium diem Exanthemata erumpant, vel eorum eruptio poſt iſtum diem differatur. *Secundo* Si *b* Ægrotans ſtirpe prognatus ſit, cui hic Morbus jure quaſi hæreditario fermè ſemper exitialis & funeſtus fuerit. *Tertio* Si Morbus in flore ætatis Ægrotantem invadat, quo tempore ſpiritus fer, vore admodùm vegeto præditi ad febriles æſtus & inquietudinem magis propenſi ſunt. *Quarto* Si Æger metu, Triſtitia vel *c* Amore aut alio quocunque animi pathemate graviori torqueatur, quod ſpiritus nimiùm agitando, diſſipando vel obruendo, vim Veneni deleteriam adaugeat. *Quinto* Si ex Crapula, nimia liquorum ſpirituoſorum ingurgitatione, vehementi *d*. exercitio, vel quovis alio accidenti id genus infauſto ſpiritus ſupra modum irritante, & in efferatos motus adigente, adeò ut ſpiritus Venenum adoriri, vel humores regere minùs apti ſint, Morbus anſam arripuerit. *Sexto*. Si vel in tempore *e* Menſtruo, vel Puerperio, vel ſtatim poſt Abortionem, cùm ſpiritus continuo Maſsæ purpureæ diſpendio diſſipati & obruti certamini minùs pares evadant, Morbus aggrediatur. *Septimo f* Si à Cathartico vel Emetico perperam propinato, vel Venæſectione officiosè celebrata, ſive quacunque altera ejuſmodi mala praxi, vel quidem à Fluxu Alvi aut Sudore colliquativo Spiritus debilitentur, & pes fundentur. *Octavo g* Si ex Regimine nimis calido præcedente, & uſu nimio Remediorum Alexipharmacorum Spiritus ſupra modum agitati & excandeſcentes tonum naturalem admiſerint, ut non ampliùs queant humores coercere, vel in reliquis negotiis officio ſuo ritè fungi. *Nono*. *a* Si Æger iniuriis aeris ambientis, durante Apparatu, præſertim prope Criſin, ſeſe incautè diuque expoſuerit, unde tempeſtiva & opportuna Variolarum eruptio præpediatur, & ſpiritus frigore extremo obruti & oppreſſi minùs pares officiis ſuis fungendis reddantur. *Decimo*. *b* Si Morbus tempeſtate æſtiva vel hyemali invadat, præſertim ſi hyemali, quia ſpiritus media, ſeu moderata temperie maximè gaudent, atque ea præditi (quantum ratio Morbi patitur) feliciſſimè munia ſua exercent; A quovis autem exceſſu ſive caloris ſive frigoris læduntur, à priori nimirùm diſſipantur & debilitantur, à poſteriori verò deprimuntur & enecantur, ut ſileam jam tuſſes moleſtas ceteraque id genus gravia Symptomata à tempeſtate ipſa potiùs quàm à Morbi indole ſuborta. *Undecimo*. Si varioloſa Conſtitutio fuerit Epidemica, quippe in omni Epidemica Conſtitutione Uenenum morbificum utplurimùm vehementius eſt, & Morbus proinde gravior.

Cap. 7

a Vide Hiſtor. 37.38. 45,46.

b Vide Hiſtor. 53.&c.

c Vide Hiſtor. 45,33.

d Vide Hiſtor 21,22.

e Vide Hiſtor. 18,53, 36.

f Vide Hiſt 27, 32,29.

g Vide Hiſtor 5, &c.

a Vide Hiſtor. 46,39.

b Vide Hiſtor. 39.

Cap.7 *Duodecimo* Si Patiens ſit fœmina gravida vel nuperrimè nupta; Illi enim inſtat abortionis periculum, atque diſpendii virium, & ceterorum Symptomatum inde ſuboriri ſolitorum, quibus, ob tædium Morbi & Fœtus ægrotationem, fœmellæ gravidæ obnoxiæ ſunt; Huic verò morbus hic infenſior eſſe ſolet ob vigorem Spirituum frequenti amplexu conjugali diminutum & .. preſſum. *Tertiodecimo*. Si Patiens ſit Phthiſicus, Lue venerea infectus vel alia quacunque labe morboſa contaminatus & diu attritus, hic morbus haud rarò funeſtus & mali moris eſt; quippe Spiritus languore à priori morbo affecti haud pares ſint veneno recenti eliminando Denique ſi plurimùm metuat Æger de hoc morbo, & ſibi fore fatalem firmiter credat, unde perpetuò ſollicitus & meticuloſus reddatur, peſſimè ſignificat, cuncta enim animi Pathemata gravia, qualia ſunt Timor, Dolor, Anxietas, &c. Cerebrum & genus nervoſum labefactando, & Spiritus in iis hoſpitantes exhauriendo aciem Veneni mirum in modum adaugent, atque inde morbum naturaliter Benignum facillimè in malignum convertunt, ob quam rationem præcipuè (ut antè innuimus) infantes quia de morbi eventu minùs ſunt ſollicitis, rariùs quàm alii deleterias ejus vires experiuntur.

Certa autem & verè Diagnoſtica ſeu *Pathognomica* criteria quæ gradum Veneni morbici plus minuſve exitialem, & Morbum vel Benignum vel Malignum fore in hoc ſtadio certò denunciant, ea ſunt præſertim quæ ab indole Febris præſentis, atque ſymptomatis eam comitantibus petunt: Exempli gratia. *Primo* Si Febris à primo Morbi inſultu adeò benigna fuerit ut Typum *a* συνεχέος ſtatis & periodicis Exacerbationibus & Remiſſionibus notatum ſervet; vel, utut Periodicæ iſtæ Remiſſiones deſiderentur, modò ex forti & æquali Pulſus tenore, & ex Urinæ rubedine & contentis ſaturata (ut in Febre συνεχῆ) atque ex aliis indiciis Naturæ fortiter adverſùs Venenum luctantis, verbi gratia calore febrili vegeto, *b* Vomitione frequenti, Jactatione inquieta, Dolore atroci *c* verſatili, Inſultibus *d* Epilepticis, &c conſtet Spiritus veneno ſuperiores aut ſaltem pares eſſe, utut dira adſint Symptomata, Morbum expectare fas eſt plus minùs Benignum, atque Criſin perfectam & ſalutarem cum eruptione Exanthematum Diſcretorum & vegetorum in proximo ſtadio, quæ intra ſpatium à Natura determinatum in ſequentibus ſtadiis abſque Febre recidiva vel quocunque altero ſævo aut periculoſo Symptomate conjuncto, brevi matureſcant & exareſcant. *Secundo* *e* Ex adverſo autem, ubi venenum adeò ſpiritus obruat & peſſundet ut ii vix contrà inſurgere valeant, verùm prorſus ſuccumbant, unde Æger febricitare vix ſentiatur, Urina ſit clara & tenuis; Pulſus utut celer, ſit debilis, Deliquia more languorum & ſuffocationum Hyſtericarum ſæ-

a Vide Hiſt. 8.

b Vide Hiſtor. 10.

c Vide Hiſtor. 16.

d Vide Hiſtor. 12, 13, &c.

e Vide Hiſtor. 25, 30, 31, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 50, &c.

pe

Digitized by Google

pe recurrant, nullus Dolor præterquam in Capite, & Lumbis ad exitum Nervorum è ſpina adſit, is verò ſit atrox, frangens & planè ſpaſmodicus, Sitis ſit admodùm pauca: Nauſea, Vomitio, & Ægritudo ferè nulla, præſertim autem ſi Hæmorrhagia magna, aut Fluxus Alvi enormis ſupervenerit, ex Craſi humorum à veneno ſoluta, aut quodcunque alterum ex iis Symptomatis quæ non ſpirituum niſum; verùm proſtrationem & ruinam indigitant, aut ſaltem efficiunt, ut * Vigiliæ pertinaces, Coma profundum, &c. & potiſſimum ſi † Petechiæ, Maculæ Purpureæ vel Nigræ in Cuticula efflореſcant, aut Cuticula in Collo & Pectore tumore limpido à Cute vera ſeparetur, & more Veſicularum elevetur, utut cuncta ſymptomata præter dolorem Capitis & lumborum in hoc ſtadio mitia appareant, Morbus à veneno exitiali & intenſiſſimè deleterio procul omni dubio originem habet, quod ſpiritus adeò perſundat, & *ναρκωσει* quadam afficit, & Febris (quæ in proximo ſtadio, ſi Morbus fuerit benignus, Exanthematum diſcretorum eruptione legitima finiri ſolet) jam cum * Efflореſcentia Scarlatina univerſim per totam Cuticulam ſparſa Symptomaticè conjungitur, Deliriis, Vigiliis pertinacibus & reliquorum Symptomatum funeſtiſſimorum ſatellitio ſtipatur, quæ Hæmorrhagias immanes ſubſecuturas atque mortem præ foribus in hoc ſtadio, vel ſaltem ſub initio Maturationis adſtantem certiſſimè denunciant.

* *Vide Hiſtor.* 48, *&c.*

† *Vide Hiſtor.* 30, 31, 40, *&c.*

* *Vide Hiſtor* 37, 38, 39, 40, 41.

Tertiò Ubi verò ex pari Veneni & Spirituū robore certamen ſit fere æquale, (quod utplurimùm in hoc Morbi ſtadio contingit) † & Coma, Delirium, Vigiliæ, Nauſea, Ægritudo, Jactatio, Subſultus Tendinum, Dolores verſatiles, Inſultus Epileptici, durante lucta, ſæviant atque indies augeantur; Morbus eſt planè anceps & dubius, qui ut ſuppetiis Artis opportunè & ritè allatis ſæpiſſimè Benignus evadit, Criſin perfectam in ſubſequenti ſtadio eruptione Puſtularum diſcretarum utut frequentium aſſecuturus, ita ex infauſto quovis accidente, vel errore in Regimine commiſſo, facillimo negotio, in Malignum tranſit, licet non adeò malignum, ac ubi à Veneno deleterio Variolæ primum ortum duxerint, unde Variolæ cohærentes, ſi non confluentes in ſubſequenti ſtadio apparent, quæ tardè Eruptionis ſtadium decurrunt, & in tertio ſtadio diutiùs depreſſæ manent, & cum moleſta Salivatione conjunctæ ſeriùs matureſcunt, atque demum exareſcunt, pro ratione virium Veneni non ante ſubactarum Febrem recidivam, vel ſub initium Maturationis Continuam & planè Malignam, vel ſaltem, inſtante Declinatione, *ευ εχῆ* & magis Benignam, ſociam habituræ. *Quartò* Sagacis autem & admodùm experti Medici eſt, durante hoc dubio & æquali certamine, ex Symptomatis præſentibus genium Morbi hariolari, aut ſaltem certò definire; Noſtras tamen Obſervationes, quas multo uſu

Cap. 7

* *Vide Hiſtor.* 11, 12, 13, 14, 16, 19, 20, 23, 27, 42, 52, *&c*

veras

Cap. 7 veras eſſe comprobavimus, lubet hic adjungere. Atque equidem primò præ ceteris Pulſus diligentiſſimè jam explorandus eſt, quippe vigor Spirituum influorum hac via potiſſimùm ſeſe prodit. Ex fortitudine enim, & æquali Pulſus tenore, utut dira ſint cetera ſymptómata, vires Spirituum eſſe vegetas, & Veneni mitiores, & ex conſequenti Eventum Morbi fauſtum fore concludere æquum eſt. E
)(*Vide* contra verò,)(debilis & vacil-
Hiſtor. lans Arteriarum Vibratio, utut
37. 38. Symptomata conjuncta fuerint
39, *&c.* mitiora, ſemper νέκρωσιν Spirituum & gradum Veneni deleterium denuunciat. Quin & pro ratione Pulſus prope Criſin aucti vel deminuti, potiſſimum in hoc dubio certamine judicãdum eſt an Natura ſuperior evaſerit vel de Cauſa ceciderit, quæ Criſis expectanda, fida ac infida; & quis futurus ſit Morbi eventus. *Secundo* Urina utut in ceteris ſtadiis ſubſequentibus ad genium morbi dignoſcendum, vel eventum ejus prædicendum parùm aut nihil conferat, in hoc ſtadio admodùm obſervatu di-
* *Vide* gna eſt. Sicuti enim jam * rube-
Hiſtor. dine tincta & Contentis ſaturata
8. *&c* Febrem συνεχῆ & Benignam in-
† *Vide* dicat; † ita clara, tenuis & palli-
Hiſt. 36 da, præſertim ſi accedat Mictu-
73. 38 ritio frequens, peſſimè ſignificat. *Tertio* Symptomata comitantia utut dira & moleſta ſint, modò ejuſmodi fuerint quæ fortem niſum & conamen Naturæ ſolummodo arguunt, ut Jactatio, Vomitio, &c. utplurimum Benignam morbi Naturam indicant, & fauſtum eventum præſagium. *Quarto* E contrà verò †
Coma profundum uſque ad Cri- † *Vide*
ſin protenſum, unde Æger jaceat *Hiſtor.*
quaſi attonitus aut inebriatus, & 36, 37,
vix lumen aſpicere, vel Interro- 38, 39,
gatis reſpondere potis ſit: vel 40, 41,
atrox, fixus & ſpaſmodicus Lum- 42. 25,
borum vel Inteſtinorum dolor, 51. *&c.*
(Colici ſcil. vel Nephritici affectus æmulus,) aut quidem totius Corporis, præſertim ſi cum ἀπυρεξία conjunctus fuerit, peſſimè ominatur. Siquidem extremam eſſe Spirituum Veneno irretitorum proſtrationem, aut ſaltem inanem eorum conatum inde concludere licet. *Quinto*
* Symptomata vehementia jam
ſuborta, quæ ſpiritus continuo * *Vide*
peſſundant atque minuunt, ut *Hiſtor.*
Fluxus alvi enormis, ſudor Col- 50, 48.
liquativus, Hæmorrhagia im- 27. *&c.*
manis, Vigiliæ pertinaces, &c. Eventum funeſtum aut ſaltem dubium præſagiunt. *Sexto* Ubi)(paulò ante Criſin Pulſus fiat
fortior, Jactatio, Vomitio, Nau-)(*Vide*
ſea, Dolores verſatiles, Inſultus *Hiſtor.*
Epileptici, Deliria & reliqua 12. 13.
Symptomata, quæ fortem Spi- *&c.*
rituũ niſum & conatum arguunt augeantur; & Fluxus Alvi, Sudores Colliquativi, Hæmorrhagiæ, Vigiliæ, unà cum reliquis Symptomatis quæ ſpiritus peſſundãt declinent; Naturam inde victricẽ ſtatum Morbi in Benignum mutatum, atque ejus euenium in ſtadiis ſubſequentibus fauſtum ac ſalubrem fore conjicere fas eſt.

Genio Morbi in primo ſtadio ritè perſpecto, atq; Symptomatis eum comitantibus accuratè penſitatis, adeò facile eſt inde in primo limine evẽtum ejus futurũ ritè præuidere, ut fruſtaneũ videa-

Digitized by Google

Cap. 7 tur Sermonis filum in ſignis Prognoſticis proferendis protrahere.

Indicationes Curativæ. Hoc Morbi ſtadium *Indicationem* in genere miniſtrat unicam, ſcil. Subactionem Veneni Varioloſi, eatenùs ſaltem, ut Critica Exanthematum eruptio in ſtadio proximo ſubſequatur regularis & legitima, & quantum fieri poteſt fida ac perfecta. Penſum autem hoc lege Naturæ, non niſi viribus Spirituum ritè expanſis feliciter abſolvitur. Utut enim venenatum hocce fermentum Cortice Peruviano, vel alia aliqua Antidoto tempeſtivè exhibita, cùm Morbus Febris remiſſione periodica genium ſuum benignum prodiderit, nonnunquam eo uſque ſubactum meminerim, ut Ægra inde de fato ſuo averruncato ſibi feriò *a* gratularetur, eadem ſeras, poſt hebdomadas aliquot veletudinario tranſactas, pœnas, morbo eodem poſtliminiò recrudeſcente & quaſi recidivo, in gradum magis exitialem evecto, & vires ſpirituum diu attritas enecante, luebat. Quanquam etiam Variolas ab uſu Corticis inſecutas, (quoties earum eruptio exinde non fuerit præpedita) ſemper †Diſcretas & Regulares animadverterim, hoc tamen, benigno morbi genio, & mitiori Veneno à quo is ortum duxerat, potiùs quàm Antidoto miniſtratæ acceptum referendum duco Siquidem Cortex Peruvianus ubi Venenum Spirituum vires vel æquet, vel ſuperet (quod in quaque in Febre Maligna ac *συνόχῳ* accidit) nihil omninò valet, ut in *Exercitatione præcedenti* obſervavimus. In *συνόχει* autem Varioloſa, ubi ſpiritus Veneno potiores ſunt, Natura propriis Viribus inſtructa Victoriam Criſi perfecta in ſtadio proximo ſpõte, ſine ingrati hujus Remedii ope, reportatura eſt. Ideoq; nulli Author ero, ut in hoc morbi ſtadio, Venenati Fermenti extinctionem moliatur Cortice Peruviano, ſive quavis altera Antidoto, verùm potiùs, ubi vires ſpirituum ſuppetant ad Venenum eliminandum, ut Naturæ & regimini juſto totam rem committat; ubi verò deficiunt vires, ut iis ſuppetiis Artis, quoties opus eſt, ancilletur, atq; opportunè ſubveniat: Vel deniq; ubi æquali Marte jam dimicatur, ut Symptomata præter modum urgentia, præſertim ea quæ deleterium Veneni gradum arguunt, aut ſaltem ſpiritus nimium atterendo & peſſundando pro movent & adaugent, corrigat & intra cancellos juſtos cohibeat. Ideoque utut generalis Indicatio jam ſit unica, pro ratione tamen veneni plus minuſve deleterii diverſæ admodùm Indicationes ſubminiſtrantur. Atque proinde planè Empiricum & rationi abſonum mihi videtur, & Medico prorſùs indignum, in hujuſce Morbi primordiis (ubi ſumma cautela opus eſt, nec minimus error impunè committitur) eandem ſemper calcare viam, & Alexipharmaca, Emetica, Opiata, Venæſectionem, *&c.* ombusſolenniter præſcribere, cùm Indicationes ſæpenumerò adeò diverſę, vel quidẽ planè contrarię exurgant. Namq, ubi ex fortitudine Pulſus, Urinæ rubedinè & Con-

a Vide Hiſtor. 37.

† Vide Hiſtor. 8,

Cap. 7. & Contentis, & Febre typum *συνεχοῦς* referente, conſtet Morbum à mitiori Veneno quod Spiritus vix æquet, ortum ſuum duxiſſe, haud quicquam à Medico faciendum indicatur, niſi ut Regimen ita inſtituat ut Naturæ opus minimè interturbetur. Propriis enim viribus jam inſtructa (modò non interpelletur) non poteſt non Variolarum diſcretarum Eruptione mox Criſin perfectam aſſequi, unde Symptomata quotquot adſunt, utut dira, quippe à forti Spirituum niſu orta, ultrò evanitura ſunt.

Ubi verò ex Symptomatis conjunctis & genio Febris planè Maligno liquet Venenum deleterium ab ipſis Morbi primordiis ſpiritus longè ſuperaſſe, eoſque *κακώσει* quadam demùm affeciſſe, vis eorum expanſiva omnimodè atque incunctanter in hoc Morbi ſtadio promovenda indicatur; Veneno enim in ſubſequenti ſtadio, ubi Natura Criſi incepta Cauſa cecidit, mirum in modum provecto, hæc expanſio utplùrimùm quocunque modo incaſſùm tentatur.

Ubi autem vi Veneni & Spirituum propemodùm pari, certamen anceps & dubium fiat, Medicus cautis conſiliis utatur oportet, neq; Alexipharmacis perperam exhibitis ſpirituum œconomiam nimium agitet & interturbet, unde ad Venenum, Criſi inſtante, eliminandum minùs pares reddantur, aut ſymptomata inde ſupra modum vehementia; cum evidenti virium jactura, ſuboriantur, quo Natura labefactata Cauſa cadat; neque è contra, officioſa purpurei liquoris ſubtractione, vel alia quavis evacuatione, vel intempeſtiva & nimia Opiatorum exhibitiones eos adeò deprimat & debilitet, ut Venenatum fermentum in gradum exitialem evectum eos plane deleat & peſſundet. Prout autem ſymptomata poſtulint, præſertim præſens Spirituum expanſio, ex varia Arteriarum Vibratione accuratè penſitata dignoſcenda, Indicationes aliæ atque aliæ exſurgunt, quæ Medicum exercitatum latere haud facilè poſſunt. Sunt duo potiſſimum in genere quæ jam indicantur, ſc. Regimen, quantum fieri poteſt, moderatum, & quam proximè ad ſpirituum naturam accedens, ut ſpiritus minimè Errore aliquo ultrà citrave commiſſo peſſundentur: Et Symptomatum præter modum vehementium, quæ vires labefactant, ut Vigiliarum, Fluxus Alvi, Hæmorrhagiæ, Dolorum fixorum & Spaſmodicorum, Comatis admodum profundi, tempeſtiva & cauta Allevatio, Reliqua Symptomata à Spirituum niſu potiùs, quàm ab exitiali Veneni gradu orta, ut Iactatio, Vomitio, Deliria, *&c.* utut moleſta, modo intra Cancellos juſtos cohibita, permittenda ſunt, donec Criſi inſtante ſponte evaneſcant. Quo pacto autem hiſce Indicationibus ſatisfiat, in Methodo medendi mox fuſiùs oſtendemus.

Medendi autem *Methodum*, quæ *Diætam*, *Pharmaciam*, atque *Regiminis* rationem complectitur, haud aliam inſtituere par eſt, niſi quam vera Morbi cauſa, *Methodus medendi in primo Morbi ſtadio.*

ſcil.

Digitized by Google

ſc. fomes venenatus atq; ſymptomata inde in hoc ſtadio ſuborta jure poſtulant: Atq; ſervata hac regula non poſſumus in hoc penſo abſolvendo à ſcopo aberrare.

Diæta. Diætam quod attinet, ea ſit oportet (ut in alia quavis Febre) parca, & admodùm tenuis, quæ minimas Ventriculo inter concoquendum creet moleſtias, ut *Avenacea*, *Hordeacea*, *Poſſetala*, *Liquor Poſſeticus ſimplex*, vel Foliis *Salviæ rubræ*, & *Raſura CC.* & *Eboris* alteratus; Inſuper (modo Alvus non nimis jam fluat) Pulpa *Pomi cocti*, & *Cerevīſia* vel *Ala* mediocris pane toſto tepefacta, &c. quippe Fermentum Ventriculi è Maſſa Veneno jam infecta ſecretum, atque inde nativo vigore privatum, ægrè admodùm quicquam præter Potulenta, eaque ſimpliciſſima & tenuiſſima, digerere valet. Cetera, inutili quaſi ſarcina preſſus Ventriculus, cum Ægrotantis tædio & damno illico rejicit.

Regimen. *Regimen* adhibeatur moderatè calidum, quam proxime ad naturalem Spirituum temperiem accedens; in ceteris etiam ita ordinatum, ut in minimè laceſſiti aut labefactati ad officium ſuum magis ſint habiles; Quodcunque enim à mediocritate diſcedit, iis officit. Sicuti enim à multis ſtragulis impoſitis & medicamentis calidioribus perperam atque ſine neceſſitate miniſtratis ſpiritus in fluorem nimium & motus efferatos adacti non poſſunt non diſſipari; ita à Frigore nimio & ambiētis Aeris injuris coacti & obruti nequeunt prorsùs ſeſe ſatis expandere, atque robore nativo hoſtem adoriri. Quo nomine nunquam hactenùs in ſententiam Clariſſ. Doctiſſimique noſtri *Syndehamii* deduci potui, qui frigidum Regimen in Variolarum curatione (cujuſcunque fuerint generis) ubique idque indiſcriminatim adhibendum acriter contendit, & *Spiritu Vitrioli*, *Decocto albo*, *Syrupo de Meconio*, ceteriſque id genus infrigidantibus, & Aere ipſo Cubiculi frigido utramque curationis paginam adimplet, adeò autem ab uſu *Alexipharmacorum* abhorret, ut ægrè admodùm vel tantillum *Aquæ Epidemiæ*, *Theriacæ*, *Pulv. è Chel. comp.* vel quidem Liquoris poſſetici *Florib. Calendul.* & *Raſur. C. C.* alterati (utut Peſtilentialis vel deleterius fuerit morbi genius) concedendū opinetur. Quid! quod magnus ille Vir ad doctrinam Humorum & Qualitatum evidentium adhærens, fomitem Venenatum intra Spirituum ſinum deliteſcētem prorsùs ignoraſſe, vel ſaltem ex præconcepta opinione rejeciſſe videatur, atque proinde nihil, quod πρῶτον ejus ψεῦδος, præter caloris exceſſum pro deleterio habuiſſe, ac ſi quicunque hoc morbo interimeretur, quaſi calcinatus inteſtino incendio ſolummodò periret. Cùm quidem iſte calor febrilis in maſſa Sanguinis accenſus à lucta Spirituum fomite venenato irritatorum, atque motu eorum expanſivo inde accelerato, (quod in prima *Exercitatione* demonſtravimus) ſolummodò oriatur. Hanc flammam autem potiùs extinctione

Fermenti morboſi quod huic lu ctæ originem dat, quàm frigido quovis Regimine adhibito, quod ſpirituum vires peſſundando Venenum adaugeat, delere par eſt. Inſuper, cùm hic morbus funeſtiſſimus animadvertitur, ſpiritus prorsùs a veneno delentur ac ſuperantur, unde Caloris vegeti defectus magis quam exceſſus ex Vibratione Arteriarum debili & irregulari, atque pallido Urinæ colore ſeſe palā prodit. Ecquis autem frigidum Regimē in curatione jam adhibendum duxerit? Præterea ipſe Author Cl. ſæpè ſæpiùs agnoſcit Variolas Confluentes nonnunquā Peſtis ipſius Virulentiam æquare vel quidem ſuperare? Quis autem huc uſque Peſtis curationem frigido Regimine abſolvit, vel tentando aggreſſus eſt? Quod ad Hiſtorias Curationum hoc pacto feliciter abſolutarum à Clariſ. Authore relatas attinet, Nullus debito quin ubi ſpiritus nimio calore, præſertim exteriùs priùs adhibito, diu & perperam attriti & diſſipati fuerint, ad Ægrotantem è lecto derepente exſuſcitatum, vel ſaltem ab onere ſtragulorum liberatum, aliquid refrigerii & emolumenti acceſſerit, unde ſpiritus temperie miti poſtliminiò quadantenús reducere potiti, magis ſtrenuè & feliciter hoſtem adoriri potuerint; vel in benigno morbo ubi Spiritus venenum longè, ſuperarint injurias huiuſce regiminis abſ. que damno quovis inſigni to, lerarint; Inde aurem Regimen frigidum à primordiis ipſis Mor bi conſultò ac perpetuò, vel ubi

ex ἀπυρεξίᾳ præſenti & pulſu Cap.7
debili conſtet à veneno ſpiritus planè proſtratos eſſe, inſtitui debere pernego. Siquidem Variolas ſæpiſſimè vidi confluentes & maximè funeſtas, ubi ne [a] minima guttula, vel granum Medicamenti cujuſcunque Alexipharmaci, vel Regimen quovis modo Calidum durante Apparatu vel Eruptione adhibitum fuiſſet, & non alia de cauſa funeſtas & mali moris evaſiſſe vehementer ſuſpicatus ſum, quàm quod durante *Apparatu*, ſcilicet priuſquam ſpiritus νεκρώσει afficerentur, eorum vires hujuſmodi Remediis non ſatis tempeſtivè exſuſcitatæ fuerunt, quod multò magis accidit ubi Regimine frigido coactæ deprimantur. In qua ſententia eò magis perſiſto, quia (quod ceteros Profeſſores latere haud autumo) centies forſan memini Ægrotantes regimine nimis frigido priùs utentes, atque inde in proximis Morbi ſtadiis Vigiliis, Deliriis, Fluxu Alvi enormi, frequentibus Deliquiis, Madore colliquativo aliiſque funeſtiſſimiis Symptomatis malè mulctatos, & Petechiis, atq; Exanthematis ubique depreſſis & aridis Carbone quaſi nigros notatos ope Alexipharmacorum cum Opiatis conjunctorum & Veſicatoriorum aſſidua, ab ipſis Orci faucibus aliquando de repente, aliquando ſenſim ereptos. Cui Obſervationi fidem faciunt [b] Hiſtoriæ aliquot huc ſpectantes, è multis aliis ſelectæ, quas in Calce hujus *Tractatus* haud pigebit graphicè ac ſincere depingere, non tamen in iſtis Hiſtoriis intel-

[a] *Vide Hiſtor.* 36, 37, 38, 39, 40.

[b] *Vide Hiſtor.* 19, 21, 22, 25, 27, 29, 31, 47, 48, 49, 50.

ligi

ligi volo Variolas intenſiſſimè Malignas, quarum venenum à ad ſummum gradum exaltatum eſt. *e* Eſt enim ubi venenum à primo inſulta, ſive poſteà à quodam infauſto accidente adeò Spirituum vires proſternit, & quaſi Sphacelo afficit, ut compage humorum ſoluta, Mors hæmorragia effræni & Maculis nigris in Cuticula ſparſis denunciata præ foribus adſtet, quam neque Alexipharmaca, nec alia quæcunque Artis ſubſidia (conſitente ipſo Clar. Authore) unquam averruncare valeant. Sileo jam infauſtum, ne dicam funeſtum hujuſce frigidi Regiminis eventum, quem non tantùm ejus Aſſeclæ ſæpiùs & Fautores, ſed etiam Vir ipſe Doctiſſ. non ſine opprobrio ſuo nonnunquam expertus eſt, quam ob cauſam in poſtremis vitæ annis (ut mihi narratum eſt) diſciplinæ hujus rigorem ipſe quadantenùs relaxavit. Liceat igitur mihi veritatis ergo, renitenti licet animo, à magni *Sydenhamii* ſententia de Regimine in hoc morbo diſcedere.

e Vide Hiſt. 14. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 64.

Remedia Pharmaceutica & Chirurgica.

Regimen igitur moderatè calidum ita ordinetur, ut Calor quàm proximè ad ipſam Spirituum temperiem accedat, & æqualem tenorem ſervet. Quamprimùm igitur morbo iſto corripitur Æger, lectum petat, ibique decumbat ſtragulis ſolitis ab Aeris injuriis munitus, haud tamen nimiis opprimatur. A curis, timore, ceteriſque Animi Pathematis (quantum fieri poſſit) immunem ſe ſervet, neque Colloquiis quorumcunque interpelletur, verùm ſomnum aut ſaltem quietem quocunque modo captet; Aer Cubiculi tempeſtate hyemali luculento foco accenſo temperetur, fervente autem æſtate in lecto ut in ergaſtulo Æger minimè incarceretur. In reliquis Regiminis partibus omnia manu adeò æquabili ordinentur, ut ſpiritus in efferatos motus minimè adigantur vel diſſipentur, aut nimiùm coacti in hoſte adoriendo deficiant. Cap. 7

Ad *Pharmachiam* in hoc Morbi ſtadio quod attinet, eam pro diverſa Morbi indole, atque ratione Symptomatum conjunctorum diverſa, alio atque alio modo immutari pro re nata neceſſarium eſt. Symptomatum inquam, eorum ſcilicet quæ vel ſuprà modum vehementia ſpirituum vires prorsùs delere, atque officio ſuo fungendo minus pares reddere apta nata ſunt, vel ſaltem quæ eorum vires jam penitùs proſtratas eſſe demonſtrant: Ceterorum enim quæ à vigore Spirituum in hoſte adoriendo ſuborta ſunt, & nil mali præſagiunt, non eadem habenda eſt Ratio; quoniam ea, utut moleſta, ultrò, Criſi inſtante mox evanitura ſunt. Atque proinde Medicum & Philoſophum, quem ad Rationis normam oportet ſua mandata ſemper dirigere, in hoc morbi ſtadio haud decet eandem ſemper calcare viam, atque, Empirici ad inſtar, ſeſe intra eoſdem cancellos ubique cõtinere, & Emetica, Alexipharmaca, Opiata, Venæſectionem, Enemata, &c. Ordine & methodo quavis fixa & ſtabilita ſeriatim præſcribere, atque in eorum uſu

uſu pertinaciter ſine evidenti Cap. 7. Indicatione perſiſtere; eſt enim ubi ſingula hæc Remedia uſum ſuum habeant; eſt autem ubi valdè officiant, aut ſaltem incaſsùm adhibita curationem nullatenùs promoveant. In hoc igitur ſolertia Medici maximè requiritur, ut certa regula dirigatur, & nihil officiosè patret, vel injuriosè omittat. Atque ſanè eò magis hac in re ſumma cura jam adhibenda eſt, quia in hoc præſertim ſtadio Vitæ & Necis jacta eſt alea, ſiquidem Naturæ deficienti poſt Criſin peractam incaſſum ſubvenire ſæpiùs molimur, quæ ſuppetiis opportunè priùs allatis, facilè admodùm allevari poterat. Non rarò etiam Remediis perperàm adhibitis, Natura adeò labefactatur, ut venenum primò mite, illicò in gradum planè deleterium & exitialem evehatur, & poſt Criſin inde imperfectè peractam Æger in ſtadiis ſubſequentibus erroris Medici, Vitæ diſpendio, vel ſaltem variis ærumnis feras luit pœnas. Ad indolem igitur ac Symptomata Morbi, ante omnia Medicus in hoc obſcuro morbi ſtadio diligenter reſpiciat oportet, & accuratè penſitet, ne quid Philoſopho indignum agat; & hac regula obſervata non longè à vero ſcopo aberrabit.

In Benigno morbo. Ubi ex periodica Febris conjunctæ Exacerbatione & Remiſſione, forti & æquali Arteriarum vibratione, Colore & Contentis Urinæ, &c. conſtat Venenum à ſpiritibus adeo ſuperari, ut ſine Artis ſuppetiis Natura mox, tempore præſtituto, viribus propriis ſcopum aſſequi poſſit, modò non adſint Symptomata vehementiora, quę Spirituum vires evertere valeant (quæ, quo pacto tractanda ſunt, mox narrabimus) nihil à Medico agendum eſt, * Tantùm Diætam & reliquum Regimen ita ordinet, ut Natura in opere ſuo perficiendo minimè impediatur, atque Julapium aliquod temperatum ad Spiritus in agone refocillandos ſæpiùs miniſtret. Mihi familiare eſt id quod ſequitur. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. Flor. Calendul. Cinnam. Hord.* āā. ℥iij. *Epidem.* ℥ij. *Syrup. Caryoph* ℥ſs. *M. F. Iulap.* de quo cap. Cochl. ij. iij. iv. vj. reſpectu habito ad ætatem, ad libitum. Vel ℞. *Aqu. Cardu. Ceraſ nigr. Lact. Alexiter.* āā. ℥iij. *Epidem.* ℥ij. *Paon. comp.* ℥j. *Pulv. è Chel. Cancr. Comp. Lap. Congrayeru.* āā. ℥j. *Syrup Caryoph.* ℥iſs. Vel, *Sacchar. alb.* ℥vj. *M. F. Iulap.* de quo cap. Cochl. *ij, iij, iv, vj.* (agitata Phiala) quartaquaque hora.

** Vide Hiſtor. 3.*

Ubi verò è contrà ex Petechiis *In maligno morbo.* in Cute efflorcſcentibus, Maculis nigris vel purpureis in pectore vel Artubus hic illic ſparſis; * vel eruptione Miliari in Collo fas ſit ſuſpicari Humores à Veneno maximè exitiali ſpiritus delente ac ſuperante gradum νεκρώατος aliqualem jam perpeſſos eſſe, vel quidem ubi ex debili & vacillante Pulſu, Urina pallida & tenui, & temperie miti conſtet, ſpiritus à primo Veneni inſultu adeò enecari, vel ſaltem opprimi ut nunquam velitationem levem & niſum quendam inanè truculentis admo-

** Vide Hiſtor. 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 40, 41. &c.*

admodùm Lumborum Spaſmis, & Spaſmodica Ureterum contractione cum micturitione crebra prodant, nequeant tamen ad pugnam venire, & Symptomata acceſſere, quæ cum vires integræ ſunt, ſolent ſupervenire, ſcil. Vomitionem frequentem, ægritudinem univerſalem, Iactationem inquietam, Hypochondriorum Oppreſſionem ſive Diſtenſionem. Tunc univerſo Remediorum vel *Antipeſtilentialium* ipſorum apparatu flamma vitalis exſuſcitanda eſt, atque ſpirituum ferè extinctorum expanſio tempeſtivè & incunctanter in hoc primo ſtadio promovenda, antequam inani Criſi tentata de Ægro penitùs conclamatum fuerit. Neque eſt quòd de immodico hujus regiminis calore metuamus; Vita enim Ægrotantis, non tam à Febre quàm à Veneno ipſo Spiritus delente in diſcrimen ducitur. Ideoque Ægro non tantùm Vini generoſi momentum ſæpiùs propinare licet, verùm etiam *Electuarium de Ovo*, *Radicem Serpentariæ Virginianæ*, *Theriacam Andromachi*, *Mithridatium*, *Diaſcordium*, *Aquam Epidemiam*, *Theriacalem*, *Spirituum C. C. Veſicatoria* & reliqua Remedia generoſa in Peſtis curatione communi Medicorum conſenſu adhibita, miniſtrare. Ex. gr. ad Spiritus ſtimulandos applicentur jugiter Veſicatoria ampla & acria ad Nucham, Carpos ſive quamcunque alteram Corporis partem opportunam, in cujus Poros inter tractandum Frigus non invadat ℞. *Theriac. Androm. Mithridat. vel Diaſcord.* ℈ij. *Lau. Contrayerv. Pulv.* è *Chel. Cancr. comp. Rad. Serpentar. Virgin.* ãã. *gr. xij. Syrup. Caryoph. q. ſ. M. F.* Bolus, quem Æger deglutiat ſuperbibendo Coch. *iv.* vel *v. Iulap.* ſequentis, repetatque ſexta quaque hora vel ſæpiùs, ℞. *Aqu. Flor. Calendul. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* ãã. ℥iij. *Epidem Theriacal ſtillat.* ãã. ℥ij. *Syrup. Caryoph* ℥iß. M. F. *Iulap.* Vel, ℞. *Electuar. ex Ovo*, *Theriac. Androm.* ãã ʒß. *Pulv. Bezoar. Orient Rad. Serpentar. Virgin Cochinel.* ãã. ℈ß. *Syrup. Meliſſophyl. q. ſ.* M. F. Bolus; Sumat cum hauſtu Julap. ſequent. repetatque ſexta quaque hora ut priùs. ℞. *Aqu. Meliſſ Ceraſ. nigr.* ãã. ℥iv. *Epidem. Theriacal. ſtillat.* ãã. ℥ij. *Tinctur Croc.* ʒij. *Sp. CC. vel ſalis Armon.* ʒß *Sacchar. Perlat.* ʒvj. M. F. *Iulap.* Vel, ℞. *Pulv.* è *Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv. Rad. Serpentar. Virgin. Bezoar. Orient. Cochinel.* ãã. ʒß. M. pro Chartul. *iv.* quarum unam cap. quarta vel ſexta quaque horà è Cochleari Iulap. præſcript. ſuperbibendo Hauſtulum ejuſdem. In ſubſequenti equidem ſtadio raro admodum quibuſcunque Artis ſuppetiis ex Orci faucibus eripiuntur ejuſmodi Ægrotantes, cùm jam poſt Criſin funeſtam Hæmorrhagiis ceteriſque mortis adſtantis prænunciis Symptomatis tentantur. Ante Criſin verò inceptam haud adeò impoſſibile eſt hac methodo tempeſtivè & aſſiduò uſurpata ſpirituum expanſionem promovere, atque fatum Criſi magis fida ac perfecta antevertere.

Quòd ſi ex pulſu forti & æquali conjuncto cum *Vomitione* enor-

Cap. 7 a enormi, ſive cum *Fluxu Alvi*, *Dolore Capitis*, *Lumborum* & *Artuum* verſatili, *Inſultibus Epilepticis*, *Iactatione* inquieta, *Hypochondriorum oppreſſione*, *Sudore Colliquativo*, *Deliriis*, *Vigiliis*, cæteriſque id genus Spirituum cum Veneno fortiter luctantium Symptomatis conſtet eorum Vires & Veneni propemodùm eſſe pares, ut ſæpenumerò uſuvenit, Medici eſt à partibus Naturæ ſtare, & Alexipharmacis plus minùs pro re nata adhibitis Spirituum expanſionem conſervare, vel quidem promovere, atque Symptomata, quæcunque fuerint, quæ in hoc ancipiti ſtatu modum excedere ſolent, Remediis propriis tempeſtivè allevare, priuſquam ſcil. vires inde multùm labefactatæ fuerint; Quantùm enim ſpiritus obruuntur, tantum Venenum augetur, atque facilè admodùm à Symptomate quovis vehementiori in gradum planè exitialem & funeſtum evehitur, utut ab initio fuerit mitius, quod à ſubita Pulſus mutatione inde facta, cuivis attentè exploranti innoteſcit. Ad vigorem autem Spirituum in hoc æquali certamine conſervandum ſufficiunt Alexipharmaca mitiora, ut *Pulv. è Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv. Theriac. Androm. Aqu. Epidem. &c.* Ex. gr. Sæpiùs exhibeatur Iulapium Cordiale cum ſpeciebus antè memoratum. Vel, ℞. *Pul. è Chel. Canc. comp. Lapid. Contrayerv.* ā̄ā. ℈j. M. pro *iv* chartulis, quarum unam cap. quarta vel ſexta quaque hora è Cochleari Iulap. ſequent. ſuperbibendo ejuſdem Chochlearia *iij*. vel *iv*. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſor. nigr.* ā̄ā ℥iv *Epidem.* ℥ij. *Tinctur. Croc.* ʒj. *Syrup. Caryoph.* ℥iß. M. F. *Iulap.* Vel ubi Fluxus alvi aut Vigiliæ adſint, ℞ *Theriac. Androm.* ʒß. *Pulv è Chel. Cancr. comp. Lapid. Contrayerv.* ā̄ā. *gr. xv. Syrup. Meliſſophyll.* q. ſ. M. F. *Bolus*. Sumat cum Hauſtul. *Iulap.* præſcript. repetatque deinceps ſexta quaque hora.

In medio Morbi statu a Vide Hiſtor. 12. 14. 16. &c.

Symptomata etiam à niſu Spirituum nimio jam ſuborta (quoties ea modum excedere contigerit) opportunè mitiganda ſunt, utut hoc fieri non poſſit niſi *Venæſectione*, *Opiatis*, *Emeticis* vel *Enematis* & *Catharticis* ipſis, ceteriſque id genus, quæ ſpiritus quadantenùs minuendo in ordinem redigunt: Expanſionem enim Spirituum Alexiteriis utut generoſis adhibitis incaſſum molimur, quos proprio niſu & contentione nimia derepente corruere neceſſe eſt. A quovis enim hujuſmodi Symptomate vehementiori ſpiritus magis deleri, atque vitam Ægrotantis in diſcrimen citiùs ſæpenumerò duci quàm à primario Veneno omnibus ferè in Medicina exercitatis notum eſt: Cardo autem totius curationis in hoc maximè vertitur, & in hoc ſolertia Medici maximè requiritur, ut illa Remedia præſertim quæ ſingula ſymptomata vehementiora jure exigunt adhibeantur, idque opportùnè; priuſquam, ſcil. Spiritus hiſce ſymptomatis diu attriti ſeſe quodam *νεκρώσεος* haud facilè ſuperando gradu affici, vibratione Arteriarum debili ac inordinata prodant; atque denique ut aſſiduo. Alexite-

riorum

riorum incunctanter poſtea exhibitorum uſu vires Spirituum ſive à Symptomatis præcedentibus, ſive à Remediis in eorum allevationem miniſtratis priùs deletæ ac fractæ jam demùm Arte exſuſcitentur & in ordinem redigantur, ut articulo Criſeos inſtante officium ſuum ad normam Naturæ ritè exequi valeant.

In Fluxu alvi enormi.

A *Diarrhœa* præſertim torminoſa (utut mitis fuerit) ſpiritus adeò obrui & quidem diſſipari vel Nutricibus & Mulierculis notum eſt, ut ea perſtante eruptio Variolarum ſaltem genuina & legitima fruſtrà exſpectanda ſit. non ſanè eò quòd materia Variolarum, ut fert opinio Vulgi, inde ſubtrahatur, (ſic enim via compendiaria Morbi curatio feliciter abſolveretur, quod nuſquam hactenus obſervatum eſt.) Verùm potiùs eò quòd ſpiritus à Fluxu præſertim enormi planè fracti & diſſipati nequeunt ampliùs venenatum miaſma è ſinu ſuo fortiter excutere; unde neceſſe eſt, ut Machina inani Spirituum irretitorum niſu, Deliriis, Vigiliis atque variis Spaſmis agitata & confecta (ut quotidie fit) quaſi à Toxico quodam interempta extemplò corruat. Indeque par eſt ut Ægrotans à Cereviſia, Poſſetala, aut quovis alio liquore Floribus Cereviſiæ fermentato penitus abſtineat, eorumque in locum Decoctum album, ſive alium aliquem potum gratum ſubſtituat; qui Colliquationem Humorum, eorumque Fluxum versùs Inteſtina minimè promoveat; Opiata autem adſtringentia præterea adſciſcat, ſenſim aſcendendo ad eum gradum, quo demùm deleterium hoc ſymptoma, ſaltem ante tempus inſtantis Criſeos ritè coerceatur, ſiquidem à Fluxu Alvi collapſum virium citiorem, atque Spirituum deletionem magis properam exſpectare fas eſt, quàm à quacunque repetita licet Laudani doſi convenienti ac moderata in exitialis hujus ſymptomatis allevationem adhibita. Ideoque utut in hoc Morbi ſtadio Opiata ſpiritus ſopiant & eorum vires minuant ac coerceant, & quantùm fieri poteſt evitanda ſint; urgente tamen hoc, ſive quovis altero ſymptomate deleterio, quod eorum opem jure poſtulat, *a* non eſt quod eorum uſum ampliùs reformidemus, modò cum Alexipharmacis maximè generoſis, quæ ſpirituum vires ſimul fovent ac inſtaurant commixta adhibeantur, & ad præſens ſymptoma ita ſint accommodata, ut neque excedant quantitatem à Symptomate requiſitam neque diutiùs quàm res ipſa efflagitat, uſurpentur Exempli gratia ℞. *Theriac. Androm.* vel *Confect. Fracaſtor. grani iv, vj, viij.* ℈ſs. ℈j. ʒſs. reſpectu habito ad ætatem, *Spec. Confect. de Hiacinth. Pulv. è Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv. Serpentar. Virgin.* āā. *grani ij, iv, vj, viij.* ℈ſs. *Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. Bolus, quem cap. per ſe, vel ſolut in Cochleari Julap. ſequent. ſuperbibendo ejuſdem Cochl. *ij, iij, iv. v.* repetatque quarta vel ſextâ quaque hora pro re nata.

Cap. 7

a Vide Hiſtor. 31. partem ult. 70.

Opiatorum uſus & qualium.

Digitized by Google

nata. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. Cinnam. hord.* ā ā. ℥iij. *Epidem.* ℥ij. *Syrup. Caryoph.* ℥iß. M. F. *Iulap.* de quo bibat ad libitum. Singulis etiam Bolis (modo Fluxus vehementia id poſtulet) Laudan. Liquid. *gutt. ij, iv, vj, viij, xij.* adiicere licet. Vel, ℞. *Conſerv Roſ. rub. Diacydon. per Setac. traject.* ā ā. ʒß. *Diaſcord.* ℥ij. *Troch. de Carab.* ℥iij. *Bol. ver. Lachrym. Sang. Dracon. Pulv. Serpentar. Virg.* ā ā. ʒß. Syrup. Myrtil. vel Diacod. *q. ſ.* M. F. Electuar. de quo cap. quantum æquet nucem Moſcatam parvam, Avellanam, vel Iuglandem, quarta quaque hora ſuperbibendo hauſtum Julapii præſcripti. Iunioribus Cochl. *ij, iij,* vel *iv*, ſequentis quarta quaque hora agitata phiala propinanda cum eventu ſecundiſſimo præſcribere ſoleo. ℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. Cinnam. hord.* ā ā. ℥iij. *Epidem.* ℥j. *Confect. Fracaſtor* ℥j. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* ā ā. ʒß. *Syrup. de Mecon.* ℥j. M. F. *Iulap.* Fluxu autem ceſſante, convenit, uſque ad Criſin incœptam, Spirituum à ſymptomate præcedenti deletorum, ſive ab Opiatis ſopitorum expanſionem moliri, vel ſaltem conſervare continuato Alexiteriorum jam deſcriptorum uſu, demptis Opiatis, aut quidem diminutis.

In Vomitione enormi. Vomitionis autem non eadem habenda eſt ratio ac DiarrhϾ hoc Morbi ſtadium comitantis, quippe hæc uti à Spirituum imbecillitate ſemper oritur, ita in quemcunque gradum evehitur, pari paſſu eoſdem proſternit; illa verò utpote à Spirituum hoſtem aggredientium niſu primùm orta, ad eorum expanſionem debitam conſervandam plurimùm conducit, modò cancellis juſtis coerceatur; Ideoque haud ſtatim ſupprimenda eſt, licet materia Variolarum ſecundum Opinionem Vulgi (cui ratio & experientia refragantur) inde non ſubtrahatur vel diminuatur. *Vſus Vomitoriorum & qualiũ.* Ubi autem Crapula vel Ingluvies Morbum excitaverit, ubi Ventriculus ſarcina Chyli aut Humorum moleſta oppreſſus, ſeu quavis alia de cauſa inani vomendi conatu fatigatur, & ſeſe incaſsùm ab onere liberare diutiùs tentaverit, [a] haud abſonum eſt facultatem Ventriculi expultricem largis hauſtibus liquoris Poſſetici foliis *Cardui Benedicti* alteratis ſæpe propinatis, vel tantillo *Salis Vitrioli* vel *Oxymelitis Scyllitici* cum eodem liquore commixti (ſi opus fuerit) leniter irritare ut Spiritus oppreſſi liberiùs expanſi officio ſuo felicius fungi valeant; licet nulli Authorero, ut Antimoniale, ſive quodvis aliud Draſticum Emeticum ſine urgenti neceſſitate exhibeat, ne ſpe inani Materiæ Varioloſæ inde minuendæ deceptus, revera Spiritus enormi Vomitione adeò fatiget & diſſipet, ut inſtante Criſin, Veneno extirpando legitima Variolarum eruptione minùs pares evadant, [b] ut ſæpiſſimè uſu venit. Evacuatione autem hac levi peracta, illicò tumultum Spirituum compeſcere oportet, eorumque vires conſervare Alexipharmaco aliquo Remedio cum Opiato commixto, & poſt intervalla juſta, quoties opus fuerit,

[a] Vide Hiſtor. 10.

[b] Vide Hiſtor. 14.

fuerit, repetito. Exempli gratia. ℞. *Theriac. Androm.* ℨſs. ℈j. ℈ſs. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* aa. *gr. v. x. xv. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. Bolus ſumat per ſe vel ſolut in Cochl. Iulap. ſequent. ſuperbibendo ejuſdem Cochl. iii. vel iv. repetatque quarta vel ſexta quaque hora. ℞. *Aq. Meliſſ. Flor. Calendul. Synnam. hord.* aa. ℥iii. *Epidem. Menth.* aa. ℥ii. *Salis Abſinth. gr. xii. Syrup. Caryoph.* ℥ß. M. F. *Iulap.* Vel pro Iunioribus, ℞. *Aqu. Cinnam. hord. Ceraſ. nigr.* aa ℥iii. *Epidem.* ℥i. *Confect. Fracaſtor. Pulv. è Chel. Cancr. comp.* aa. ℨi. Commune adde *Syrup. Menth. compoſit* Vel *Caryoph.* ℥i M. F. *Iulap.* de quo ſumat Ægrotans Cochl. ii. iii. iv. (reſpectu habito ad ætatem) agitata phiala, tertia vel quarta quaque hora. Cum autem Vomitio eò proceſſerit, ut ſpiritus perpetuò fatigati & proſtrati Pulſum debilem & inæqualem reddere inceperint, quocunque modo convenienti compeſcantur oportet & coerceantur: Ex. gr. Formento Ventriculi venenato largis Hauſtibus decocti Pulli tenuiſſimi, liquoris Poſſetici, ſive alterius alicujus mitioris menſtrui prius diluto, pat eſt ut Opiatis ipſis ſenſus ejus exquiſitus quadantenùs obtundatur, nec non ope Alexipharmacorum commixtorum vis Spirituum expanſiva juxta conſervetur & foveatur. Formulam mihi familiarem lubet hic loci adjungere. ℞. *Aqu. Cardu. Lactis Alexiter. Cinnam. hord. Menth. Stephan.* aa ℥ii. *alSis Abſinth. gr. xii. Pulv. Serpentar. Virgin. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* aa. ℨß. *Syrup. Caryoph.* vel *Menth. comp.* ℥iß. M. F. *Iulap.* de quo cap. Ægrotans Cochl. ii. iv. vi. reſpectu habito ad ætatem (agitata phiala) repetatque quarta quaque hora addendo ſingulis doſibus *Laudan. Liquid. Helmont. gutt. ii iv. viii. xii. vel. xiv.*

Cap-7

In dolore ſpaſmodico fixo.

Eſt inſuper, ubi ſpiritus in hoc primo Morbi ſtadio à Venenato fermento laceſſiti in motus adeò efferatos ac planè ſpaſmodicos in Capite, Præcordiis, Lumbis, Inteſtinis vel alia quavis parte adigantur, ut ab atroci & lancinante Dolore inde orto *Pleuritica*, *Nephriticæ*, *Colicæ*, aut alterius alicujus Rheumaticæ affectionis æmulo tota machina in ſubitum diſcrimen ducatur. Pulſus illicò in debilem mutetur, atque temperies præſertim extremorum mitis ſi non frigida reddatur, unde neceſſariò ſpiritus labefactantur (quanquam mite fuerit primarium Venenum) & niſi artis ope Symptomata opportunè tollantur, Natura in ſubſecutura Criſi cauſa cadit; & Variolæ *confluentes* vel ſaltem *coherentes* erumpunt, & Morbus inde in reliquis ſtadiis malignam & planè funeſtam naturam induit; Ideoque Medicus ante omnia vehementia hæc Symptomata propriis Remediis tempeſtivè, ſcil. priſquam Spiritus quovis νεκρώσεως gradu inde afficiantur, mitiget oportet, quanquam Remedia in hunc finem adhibenda, v. g. *Venæſectio*, *Opiata*, vel quidem Cathartica ipſa minùs æqua & apta, reſpectu ad venenatum fer-

Cap. 7 fermentum habito videantur : quod verò violatum eſt iſta praxi compenſetur, non procraſtinata & liberali Alexiteriorum maximè generoſorum ope quam primùm ſcil. hæc ſymptomata, ſpiritibus in ordinem redactis ; ſublata fuerint. Atque equidem nullus dubito plures ex Symptomatum horum vehementium neglectu, quam à Veneno primario Variolis influentibus & malignis interemptos periiſſe; Quo pacto autem Symptomatis à Spaſmodico hoc ſpirituum ſtatu ſubortis ſubvenire liceat, reſtat jam dicendum.

In dolore Capitis, Artuum vel Lumborum lancinante & ſpaſmodico. Venæſectionis uſus. a Vide Hiſtor. 10. 42. &c.

Quamprimùm conſtet Cerebri Meninges, vel Lumborum aut Artuum Muſculos hujuſmodi Dolore fixo & ſupra modum truculento excruciari, Medicus Spaſmorum ſolutionem *a* Venæſectione Liberali, eaque (ſi opus fuerit) repetita moliatur oportet, idque incunctanter, & ſi fieri poſſit, priuſquam Spirituum inde effecta extremarum partium Algorem, atque Arteriarum vibrationem debilem & vacillantem induxerit, atque deinceps eorundem expanſionem moliatur Veſicatoriorum applicatione atque Alexiteris admodùm generoſis frequenter exhibitis; ea tamen lege, ut cum Opiatis Alexiteria ſemper commiſceantur, ut Spaſmi penitùs ſolvantur, aut ſaltem eorum revireſcentia præcaveatur : Ex. gr. applic. *Veſicatoria* ampla & acria ad Nucham & Carpos internos ſupra Pulſus, & quarta vel ſexta quaque hora *Bolus* ſequens cum Hauſtu *Julap.* miniſtretur. ℞. *Theriac. Androm. gr. v.* ℈ß. ℈i. ʒß. reſpectu habito ad ætatem, *Pul. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Serpentar. Virgin.* āā. *gr. iv. vi. viii.* ℈ß. *Laudan. Liquid gutt. iii. v. vii x. Syrup. Caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.* ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr.* āā. ℥iii. *Pæon. Bryon. comp.* āā. ℥iß. *Tinctur. Caſtor.* ʒiß. *Spir. Sal. Armon.* ℈i. *Syrup. Pæon. comp.* ℥iß. M. F. *Julap.* de quo Ægrotans bibat ad libitum.

In dolore Pleuritico ſeu Peripneumonico. a Vide Hiſtor. 16.

Ubi autem Pulmonem, Pleuram * & reliquas partes vicinas Reſpirationi dicatas dolore hoc fixo horrendo & atroci affici contingit, ad ſpaſmorum horum dirorum allevationem neceſſe eſt ut poſt Venæſectionem tempeſtivè celebratam *Linimenta* & *a* Fotus anodyni externè ad partes affectas calidè applicentur, & reliqua poſt hac in Cap. de *Pleuritide* memoranda adhibeantur ; Præ ceteris autem *Opiata* cum Alexipharmacis & Specificis commixta liberali manu atque repetitis doſibus miniſtrentur. Ex. gr. ℞. *Theriac. Androm. gr. v.* ℈ß ℈i. ʒß. *Pulv. Flor. Papav. Rhæad. gr. v. viii. xii. Mandibul. Lucii, Dent. Aprugn. Ciner. Priap. Cerv.* āā. *gr. iii. v. vii ix. Syrup. Caryoph q. ſ. Laud. liq. gutt. ii. v. vii. x.* M. F. *Bolus*

In dolore Colico.

Si ab explosione ſpirituum in inteſtinis, vel Inteſtinorum convolulo & dolore immani, tan quam in Colica Paſſione ſurſum omnia ingeſta rejiciantur, par eſt, ut non tantùm Venæſectione niſu Spirituum minuatur, & Spaſmorum allevatio incun-

ctanter

Digitized by Google

ſtanter tentetur, verùm etiam ut *Linimentis* anodynis ad partes affectas calidè applicatis *Opiatis*, *Enematis* & *Catharticis* ipſis, & reliquis poſthac in *Cap. de Colica Paſſione* memorandis, funeſtum hoc Symptoma averruncetur. Ab eo enim Vita Ægrotantis magis in diſcrimen ducitur, quàm à Veneno primario, vel Remediis in Symptomatis alleviationem exhibibitis labefactati, quo ſpiritus minùs pares officio ſuo redduntur. Adde quod, Spaſmis hoc pacto ſolutis, facilè admodùm Alexipharmacis cum Opiatis conjunctis Spiritus rursùs expanduntur & exſuſcitantur. Poſt Venæſectionem igitur injiciatur Enema *Lactis Sacchar. floribus Chamæmel.* alterat. Vel quodcumque alterum ejus æmulum: & foveatur Abdomen Linimento ſequenti calefacto, ℞. *Vnguent. Dialthææ* ʒſs. *Ol. Lil. alb. Laterit.* āā. ʒiij. M. F. *Liniment.* Quod ſi Spaſmi Dolor & reliqua Symptomata concomitantia inde non ſolvantur, nec fæces cum bombis copioſè dejiciantur, exhibeatur infantulis & delicatoribus Bolus ſequens, ℞. *Calomel. Diagrid. Sulphurat.* āā. *gr. vj, viij, x. xii. Syrup. è Flor. Perſic. q. ſ. Laudan. liquid. gutt. iv, vj, viii, x, xij.* reſpectu habito ad ætatem. M. F. Bolus. Adulti autem & magis robuſti Pilulas ſequentes deglutiant, ℞. *Extract. Rud.* ʒ*ſs. Laudan. Lond. gr. jſs. M. F. Pil. iv.* deaurand. Solutis autem Spaſmis, & motu Inteſtinorum Periſtaltico reſtituto, Fæcibus etiam & bombis copioſè dejectis, expanſio Spirituum promoveatur, & Spaſmorum recrudeſcentia illicò antevertatur, diligenter & frequenter repetito Alexipharmacorum & Opiatorum uſu. Ex. gr. ℞. *Theriac. Androm. gr. v, viij,* ℈*ſs.* ℈*j.* ʒ*ſs.* pro ratione ætatis, *Pulv. Bezoar. Mag. gr. iij, v, viij, x. Pulv. Serpentar. Virg. Bezoar. Orient.* āā *gr. iv, vj, viij, x, xij. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus* exhibendus cum Hauſtul. *Julap.* cujuſcunque Cardiac. ante memorat. Cap. 7

Ex Inſultibus Epilepticis. Exploſio autem univerſalis ac verſatilis orta Spiritibus in ultim quaſi agone contendentibus, in tota Machina Inſultus Epilepticos ſimulans, non adeò formidanda eſt, ac niſus eorum immanis & crucians & in quavis parte determinata fixus, ſiquidem univerſa vis ſpirituum in hoſte aggrediendo jam occupatur, unde brevi & ſine multa & diutina virium jactura, comate profundo ceteriſque id genus funeſtis Symptomatis præcedentibus ictu qnaſi oculi citiùs ultrò evaneſcentibus Natura ſæpiùs victoriam integram Criſi perfecta reportare ſolet. Vix enim uſquam aliam quàm regularem & diſcretam Variolarum eruptionem poſt dirum hoc & viſu horrendum Symptoma ſubſecutam memini, quod etiam Cl. noſter *Sydenhamius* olim obſervavit. Non eſt igitur ut Medicus hac in re anxius hæreat, verùm potiùs Amicis Ægrotantis diro hoc Symptomate perterritis animos addat, & Spiritibus in hoc agone attritis & fatigatis, *Veſicatoriis*, *Alexipharmacis* & *Cephalicis* opportunè ſuccurrat,

Digitized by Google

Cap. 7 ut vis eorum expanſiva conſervari, & Symptomatis adeò diri recrudeſcentia anteverti poſſit methodo ſequenti. Applicentur ſc. *Veſicatoria* ad Nucham & Carpos internos ſupra pulſus. Remedia autem intùs ſumenda utut repetitis vicibus parva tamen quantitate miniſtrentur, Iuniores enim ſolummodò huic ſymptomati ſunt obnoxii. ℞. *Aqu. Flor. Tiliæ, Ceraſ. nigr.* ãã. ℥.iii. *Pæon. comp. Epidem.* ãã. ʒ i. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Serpentar. Virgin. Pulv. de Guttet.* ãã. ʒß *Sacchar. a'b* ʒß vel *Syrup. de Pæon. comp.* ʒ x. M F. *Iulap* de quo cap. Ægrotans Cochl. *ii. iii. iv.* pro ratione ætatis tertia vel quarta quaque hora, agitata phiala. Durante verò inſultu ſæpe naribus admoveatur *Sp. CC*, vel *Salis Armon.* vel Tempora, Nares & Volæ manuum oleo *Succini* ſæpiùs illinantur. Sin Spaſmi diutiùs durent vel ſæpiùs recrudeſcant, præſertim ſi Ægrotans hiſce inſultibus antehac obnoxius fuerit, & Pulſus intereà fortis & æqualis permanſerit, a non abs re erit inſuper Sanguinis ℥ *iii. iv. vi.* pro ratione ætatis è brachio incunctanter detrahere, ad conſervandum tonum Cerebri, & ad Apoplecticum ſive quodcunque aliud grave ſymptoma durantibus hiſce procellis avertuncandum.

a Vide Hiſtor. 12., 16.

Sopor ſeu Gravedo Capitis eſt affectus (ſi quis alius) adeò huic Morbo proprius, atque ejus præ humorum in cerebro congeſtorum & à Veneno agitatorum copia ferè Pathognomonicus, ut dum modum ſervet non ſit quod cura aliqua ſpecialis ad eum tollendum à Medico adhibeatur: in Criſi enim mox ſubſecutura, cùm Spiritus à Veneno non ampliùs conturbantur, non poteſt non ſponte evaneſcere, ſi non priùs in Inſultu epileptico ex prægrandi ſpirituum niſu fuerit ſubito ſolutus (quod ſæpe accidit) Ubi verò præ Humoribus in Cerebrum undiquaque confluentibus (cujus rei Pulſus magnitudo indicium eſt,) vel deleterio Veneni gradu Spiritus obruente & ferè enecante, Pulſus debilitetur, & Subſultus Tendinum inducatur, & Æger, urgente ſymptomate, diu planè attonitus ferè ad inſtar Apoplectici decumbat, par eſt ut diverſimodè pro varia cauſæ ratione Naturæ languenti vel oppreſſæ ſtatim ſuccurratur. Ex. gr. ubi Pulſus fuerit debilis, Spirituum expanſionem promovere oportet frequenti Veſicatoriorum applicatione, & Alexipharmacorum exhibitione, in modum ſequentem, ℞. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contr.* ãã. ʒß *Serpentar. Virgin.* ℈ i. *M. F Chartul. ii. iii. iv. v.* pro ratione ætatis, quarum una detur Quarta vel Sexta quaque hora è Cochl. *Iulap.* cujuſcunque Cardiac. b Ubi verò ex forti & regulari Arteriarum vibratione conſtat Spiritus eſſe oppreſſos potiùs quàm deletos, detrahantur Sanguinis ℥ iii. v. vii. ix. pro ratione ætatis è brachio ante uſum Veſicatoriorum & Alexipharmacorum.

b Vide Hiſtor. 12. 42.

In Vigiliis & Delirio

Vigilias autẽ continuas & pertinaces in hoc atq; quovis altero ſub-

ſubſequenti hujus Morbi ſtadio ſemper, idque jure merito ſuſpectas habere ſoleo, atque proinde quamprimùm arte allevandas duco. Siquidem à niſu inani & inordinato Spirituum motu provenientes vires jam planè fractas atque à deleterio veneno interturbatas utplurimum arguant. Inſuper à jactatione corporis inquieta inde effecta, à motu efferato, & Deliriis conjunctis, Spiritus magis magiſque indies labefactati non poſſunt non demùm ſubitò corruere. Ea enim eſt peculiaris hujus venenati fermenti indoles, ut ab ipſis Morbi primordiis uſque ad ejus finem Spiritus magis minuſve inquietos reddat, qui quò magis agitantur, eò magis debilitantur; unde *Laudani* ipſius (utut Spiritus coerceat ac deprimat) uſus in hoc Morbo magis quàm in quovis alio, quanquam mali moris fuerit, adeò neceſſarius inveniatur, ut ſine eo nihil ferè in curatione Variolarum perfici poſſit. Mutationem autem ſtupendam in deplorato hujus Morbi ſtatu ex Paregorico exhibito paucarum horarum ſpatio ſæpenumerò effectam, atque * plurimos ab Orci faucibus ejus uſu repetito liberatos, & varia Morbi ſtadia, ubi omnia Symptomata exitialem & planè funeſtum Morbi genium prodiderint, adjuvante ſomni requie, tutò tranſegiſſe omnes ferè Medici obſervarunt. At ubi Vigiliæ in hoc ſtadio pertinaces fuerint, non rarò in proximo ſtadio Exanthemata confluunt, quorum eruptioni Deliria, Spaſmi, cæteraque funeſta Symptomata ſuperveniunt, quo nomine hoc Symptoma Venæſe- Cap. 7
ctione & Opiatis, utut Spirituum vires inde minuantur, in hoc ſtadio opportunè cohibere par eſt, adhibitis intereà Veſicatoriis & Alexipharmacis ad modum ſequentem; applicentur ſcil. illicò ad Nucam & Carpos internos *Veſicatoria* ampla & acria, atque Bolus ſequens ſolutus in Cochl. Iulap. exhibeatur, & quarta vel ſexta quaque hora donec ſomnus obrepere incipiat repetatur, ℞. *Theriac. Androm.* vel *Confect. Frocaſtor. gr. iij, vj,* ℈ſs. ℈j. ʒſs. pro ratione ætatis, *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* vel *Goan.* & *Pulv. de guttet.* ana *gr. iij, iv, v, vij.* ℈ſs. *Syrup. Pæon comp.* q.ſ. M.F. *Bolus* unicuique verò Bolo addantur *Laudani Liquid. gutt. ij, iv, viij, xij, xx,* imò *xxx.* pro ratione ætatis, Opii εὐφορίαν & ſymptomatis vehementia, ſenſim aſcendendo. ℞. *Aqu. Flor. Paralyſ. Ceraſ. nigr.* ana ℥iv. *Epidem. Pæon. comp.* ana ℥j. vel ʒx. *Tinctur. Caſtor.* ʒjſs. *Syrup. Pæon. comp.* ℥j. *de Mecon.* ʒiij, vel *vj,* M. F. *Iulap.* de quo bibat Æger Cochl. ij, *iij, iv. v.* poſt ſingulos Bolos atque etiam ad libitum. Sin Pulſus ſit fortis & conſtans, non abs re erit ut Opiata certiùs & feliciùs ſcopum aſſequi poſſint, imò plurimum conducet, venam priùs tundendo Spirituum orgaſmum quadantenùs ſedare, pro ratione igitur ætatis & virium ſanguinis ℥ *ij, v, vij, x.* è cubito detrahantur, priuſquam ex efferato hoc Spirituum motu diutiùs continuato vibratio Arteriarum vacillet, & vires

* *Vide Hiſtor.* 48. 19. &c.

G 2 Spi-

Spirituum adeo frangantur ut Venæſectionem prorſus non tolerent, nec Opiatorum uſum ſalubrem admittant. Atque hæc de hoc primo Morbi ſtadio dicta ſunto.

CAP. VIII.

De Variolarum eruptione ſive ſecundo Morbi ſtadio, quod ejus ſtatum atque Criſin continet ſive perfectam ſive imperfectam, atque de varia Febris, Exanthematum cæterorumque Symptomatum indole pro ratione Criſeos plus minuſve perfecta: de ſignis Diagnoſticis Variolarum in genere, atque Benignarum, vel plus minus Malignarum in ſpecie: de ſignis Prognoſticis ad hoc Morbi ſtadium ſpectantibus, Indicationibus Curativis atque methodo medendi.

Cap. 8 VBi Spiritus qui in priori ſtadio,) quod Morbi *Principium & Incrementum* continebat) cum Veneno crebriùs contenderunt, ſenſim tandem altiſſimum expanſionis gradum obtinuerint, exordium capit *ſecundum Variolarum Stadium*, quod Febris *Statum & Criſin* complectitur, in quo ſpiritus totis viribus quibus pollent Miaſma Venenatum è ſinu ſuo excutere ſatagunt, & per Portam à Natura deſignatam Glandulas ſcil. Cutaneas propulſare & perſequi moliuntur. *Eruptio* autem *Variolarum* ſpeciem non ſemper eandem induit, ſed pro ratione Veneni plus minus exterminati, atque vigoris Spirituum magis minuſve inde reſtituti valdè diverſimodam. Quo nomine, ſtatus hujus Morbi & Criſis non poſſunt non pro varia Eruptionis ſpecie diverſo admodùm modo ſeſe habere.

Ubi Spiritus à veneno penitùs liberati haud ampliùs laceſſuntur atque inde vigore quo lege Naturæ pollent reduce potiti partes ſuas, humores atque facultatē univerſæ Machinæ Secretricem atque Excretricem moderando ſtrenuè exſequuntur, Febris poſt breviſſimum atque ferè imperceptibilem ſtatum, eodem ipſo die, tertio nimirum vel quarto, eruptione incipiente Criſi perfecta exulat, nec poſteà (modò juſtum regimen adhibeatur) moleſtias creat, unde Patiens tanquam integra ſanitate frueretur, temperie, pulſu, & appetitu derepente reſtitutis, hoc & reliqua ſtadia tranſigit planè ἀσυμπτώτως, atque à *Dolore, Nauſea, Ægritudine, Vigiliis, Deliriis*, & reliquis Symptomatis Venenatis cum quibus Febris ante ſociata fuerat, vacuus. Quid? quod maſſa humorum, Spiritu à Veneno non ampliùs agitato, ultrò quieta in ſtatum ſanum illicò redeat; porrò * *Exanthemata* parva inſtar Acu-punctarum hic illic primùm in Facie, Collo, Pectore, Manibus, & Brachiis,

Eruptio Variolarum diſcretarum benignarum.

* Vide Hiſtor. 3.

chiis, dein ſenſim in toto Corpore diſcreta, placidè & quietè erumpunt, nec non ab ipſis primordiis renitentem tumorem & figuram exactiſſimè rotundam obtinent, & rubedine ſaturata imbuuntur; ſecundo die baſes ſuas ſenſim ampliant; tertio vero ultra quem hoc ſtadium non excurrit, in ſummitatibus acuminantur, ſine *Ptyaliſmò*, *Diarrhæa* vel quovis altero moleſto ſymptomate conjuncto, quoniam Venenum per regiam viam ſatis placidè eliminatur.

Ubi verò è contra Venenum ſive primariò, ſive ex Accidente ſeu ſymptomate aliquo vehementiori conjuncto deleterium ſpiritus adeò ſuperaverit & enecaverit (non obſtante ultimo eorum niſu in præcedenti ſtadio) ut eo adhuc irretiti, imbelles atque officio ſuo fungendo planè impares reddantur, efflorefcentia incœpta, Natura planè ſuccumbens derepentè Cauſa cadit; atque hoſti triumphanti manus dat, Febris adhuc perſtat, vires corruunt, ſymptomata diriſſima acceſſuntur & indies augentur uſque ad fatalem diem. Compages purpureæ Maſſæ non ampliùs à ſpiritibus animata in colluviem transſmutatur, unde nullus omninò Morbi ſtatus ſequitur, ſed effrænis effloreſcentia quæ pro Criſi funeſta meritò habenda eſt, quam Mors utplurimùm ſub initium proximi ſtadii excipit. At cùm diverſi ſint hujus Malignitatis gradus, de ſingulis aliquid dicendum eſt.

Variolarum Nonnunquam ſpiritus adeò ab initio à veneno peſſundantur, & compages Humorum inde adeò diſſolvitur & quaſi ſphacelo afficitur, ut ex efferato & inani vacillantium Spirituùm impetu jã præproperè, primo ipſo vel ſecũdo Morbi die, jam verò ob defectum juſti regiminis priùs adhibiti, vel ob ſymptoma aliquod vehementius conjunctum nimis ſero, 5. ſcil. vel 6. die *a* *Eruptio* ſeſe prodat, & univerſa cutis in inſtanti quaſi, rubedine ſaturata & profunda perfuſa, *Eryſipelatoſi* tumoris ad inſtar, (Maculis nigris hic illic interſperſis) cum æquali ſuperficie quadantenus craſſeſcit. Quam quidem Eryſipelatoſam rubedinem cutis univerſa per triduum Eruptionis integrum retinet, Intumeſcentia intereà durante hoc ſtadio, (præterquam in Facie & Labiis, ubi Humores ab inani Naturæ niſu ad Venenum per ductus ſalivales eliminandum quadantenùs congeſti ſunt) nequaquam aucta uſque ad primum *Maturationis* diem, & tunc demum Cutis univerſa, præſertim Faciei paulò ante fatalem horam colore in album mutato *Pergamenæ* ſpeciem viſu horrendam exhibet: atque hæc eſt peſſima & maximè exitialis *Variolarum confluentium Species*, utpote à veneno intenſiſſimè deleterio orta, *b* neque ſanè quenquam hac Effloreſcentia univerſaliter confluenti affectum, ad ſecundum Maturationis diem ſuperſtitem novi. Proximè ad hanc accedit altera illa magis vulgaris, ubi *c* tota Faciei Cutis æquali & plana hac Effloreſcentia perfuſa, quadantenùs ut in *Eryſipelate* incraſſeſcit & intumeſcit, atque primo

confluentium & malignarum eruptio.

a Vide Hiſtor. 39. 40. &c.

b Vide Hiſtor. iam moratas.

b Vide Hiſtor. 37. 38. &c.

Cap. 8. Maturationis die, Pergamenæ ad inſtar univerſa albeſcere incipit, dum in Artubus & iruneo Corporis Exanthemata fuerint ferè Diſcreta; quæ tamen ob Spirituum defectum neque colore, magnitudine, vel figura Variolis regularibus ſimilia ſunt, verùm quaſi Morbilloſæ efflore-ſcentiæ colorem minùs vegetum, figuram incertam & diverſam admodum magnitudinem obtinent, adeò ut primo eruptionis die non niſi ex duritie quadantenùs renitenti hæc exanthemata à *Morbilis* veris diſtinguere liceat, ſecundo autem & tertio die depreſſa adhuc & ſeſſilia manent, & vix aut ne vix ob Spirituum languorem apices tollunt, & ob eandem cauſam ac ſi ſtagnaret Sanguis liveſcunt, unde mortem Ægrotantis ſub initium Maturationis vix minùs certò præſagire licet, quàm ſi efflorеſcentia univerſalis in toto corpore conflueret. Eſt autem ubi Variolæ quaſi *Diſcreta*, verùm admodùm parvæ * & cohærentes ubique facie ipſa non excepta confertim erumpunt, quæ ut ab initio ob Spirituum languorem nullo ordine diſponuntur, ita ob eandem cauſam in cæteris hujus ſtadii partibus minimè acuminantur, cute ſolummodò ac ſi ab Urticæ plaga exaſperata, donec ſub initium Maturationis albeſcentes confluant, & ſpeciem Pergamenæ exhibeant; Quæ quidem Variolarum Confluentium Species non adeò fatalis eſt ac priores, rarius autem quenquam hoc modo affectum niſi ope Ptyaliſmi moleſti diutiùs protracti, ingentis Urinæ profluvii, vel Intumeſcentiæ Artuum diuturnæ ad decimum quartum vel decimum quintum Morbi diem ſuperſtitem novi. Eſt autem denique ubi Variolæ erumpunt † diſcretæ, colore, figura ac magnitudine regulari, verùm *Veſiculis aqueis*, *Petechiis*, vel *Maculis lividis* in interſtitiis, præſertim in Collo, Pectore & Artubus diſtinctæ; quæ Maculæ ſeu Veſiculæ in hoc ſtadio erumpentes non minùs malignam Morbi indolem produnt & funeſtum eventum præmonſtrant, quàm effloreſcentia confluens univerſalis jam ante deſcripta: Siquidem hi Ægrotantes utut Variolæ ſeſe habeant, Febre continua, Deliriis, Vigiliis, vel diro aliquo Symptomate à Veneno intùs deliteſcente & Spiritus obruente malè mulctati demùm Spaſmis inexpectatis vel Comate profundiſſimo, vel altero quodam funeſto ſymptomate correpti, ſub initium Maturationis ſatis derepente ut plurimū cedere ſolent.

* *Vide Hiſtor.* 22,25, 26,32, 33,36, 48.

† *Vide Hiſtor.* 29,30, 31,47.

Ratio Symptomatum in eruptione Variolarum malignarum.

Ad quemcumque autem gradum Venenum jam evehatur, atque qualiſcunque ſit effloreſcentia, ſive confluens univerſalis vel particularis, ſive diſcreta cum Petechiis & eruptione Miliari conjuncta, ſive aliqua alia ſpecies maligna, Febris & ſymptomata hoc ſtadium comitari ſolita eodem ferè modo ſe habent, ſiquidem ſpiritus poſt Criſin inanem adhuc Veneno irretiantur & obruantur, atque proinde Morbus ſive hanc ſive illam ſpeciem induerit, indolem ſuam planè malignam plus minùs prodit; quam ob cauſam * Febrem,

Cap.8 eamque continuam & mali moris poſt hanc funeſtam Criſin, cum lingua arida, temperie miti & Pulſu debili per totum hoc ſtadium protenſam obſervare eſt, quæ neque prorſus exulat ut in *Benignis* Variolis ſolet, neque ut in *Mediis* remittit vel intermittit; donec enim à Veneno ſaltem activo liberentur Spiritus, non poſſunt non luctando febrile certamen quantum poſſunt continuato niſu protrahere, utut viribus fractis incaſſum, atque conatu planè impari cum Veneno contendant: Atque ab hoc inquieto motu & inani Spirituum conatu oriuntur † *Subſultus Tendinum*, *Coma* profundum, vel *Deliria* & *Vigiliæ* pertinaciſſimæ, ad quas nulla *Opii* doſis modò ſalubris & tuta vel compeſcendas vel quidem allevandas ſufficit, cæteraque funeſtiſſima Symptomata quæ mortem inſtantem denuntiant & hoc ſtadium exitioſum reddunt. Porrò cùm per Regiam viam Glandularum cutanearum Venenum imperfectè protrudatur, Natura ope *Sudorum Colliquativorum* vel *Diarrhœæ* immodicæ, aut denique *Ptyaliſmi* reliquias ejus amoliri ſatagit, & cùm ſalivalium Glandularum porta non ſatis patula ſit, *Profluvio Urinæ* hunc defectum compenſare tentat, unde moleſta illa Symptomatica *a Micturitio* ortum habet, quæ ærumnoſorum ac funeſtorum ſymptomatum hoc ſtadium comitantium ſatellitio non rarò accedit, & ex ſpaſmodica Renum, Ureterum & Veſicæ urinariæ contractione ab inani & efferato Spirituum niſi in hiſce partibus, ſæpiſſimè in totali Urinæ ſuppreſſione terminatur, qua fatalis dies plurimùm acceleratur. Denique compage Sanguinis horum Spirituum ſemimortuorum vinculo non amplius cohibiti jam ſoluta, atque inde in lividſcentē vel viridſcentem ichorem transmutata illicò ſuboriuntur immanes § *Hæmorrhagiæ* (funeſtiſſimum ſiquod aliud ſymptoma) Uteri, Renum, Alvi, Narium, Aurium, Pulmonis, Faucium, unde Æger ac ſi Toxico maximè deleterio aſſumpto brevi purpureā efflat animam, & *b* ſanies quæ lintea conſpureat, tincturam haud rarò lividam vel planè viridem poſt ſe relinquit nullo ſapone facilè eluendam.

** Vide Hiſtor. 22,25. 29,30, 31,32. 37,38, 45,&c.*

† Vide Hiſtor iam memoratas.

a Vide Hiſtor. 36.&c.

§ Vide Hiſtor. 36,37. 38.

b Vide Hiſtor. 39.

Ubi verò, ut ſæpè, vires Spirituum & Veneni propemodum æquales fuerint, Criſis non adeò citò ſuccedit, verùm Lucta manet ad ſecundum vel tertium diem ab incepta eruptione, qua durante dubio quaſi Marte dimicatur, *c* Febre in eodem ferè ſtatu diutius perſtante, & cum Vigiliis, Delirijs, ceteriſque ſymptomatis prioris ſtadii adhuc ſociata; demùm verò ſecundo vel tertio die (Natura victoriam imperfectam licet reportante) poſt Criſin inſidam & minus completam Febris intermittit vel ſaltē remittit, Pulſus, Temperies & Appetitus reſtituuntur. & Symptomata reliqua Febrem comitantia ceſſant, donec Venenū intus deliteſcens & non penitùs excuſſum in ſtadio *Maturationis* reviteſcat, & Febrem *d* σύνοχον & quadantenus malignam recidivam inferat, vel in ultimo ſtadio (ut

Eruptio Variolarum mediarum

c Vide Hiſtor. 14.21, 42.

d Vide Hiſtor. 21,&c.

Cap. 8 ſæpè accidit) *e* εὐτυχῆ & magis benignam. Quamdiu autem duret Febris ſtatus, & Criſis non terminetur, recentia exanthemata quotidie nunc hic, nunc illic pullulant: Non enim ſimul ubique eodem die, ut Variolę Benignæ erumpunt, verùm primo die in Facie & Manibus, ſecundo in Brachiis & trunco Corporis, demùm verò in Cruribus & Pedibus; imò non raro ob debilitatam Spirituum œconomiam univerſus Truncus ab exanthematis liber animadvertitur, cùm interea admodùm frequentia & ferè cohærentia Faciem & Artus ubique occupent. Aliquando verò in Interſtitiis primigeniorum Tuberculorum alia atque alia quotidie ſuccreſcunt, adeò ut *d Variolæ* quæ primo die *Diſcretæ* & ferè Benignæ apparuerint, demùm tertio die *Confluentium* aut ſaltem Cohærentium Variolarum formam gerant, incerta magnitudine præditæ, ut plurimùm verò ob ſpirituum languorem *e* minutulæ, quæ ob eandem rationem in principio eruptionis neque figuram ubique exactè rotundam, neque ut Benignæ & Regulares, colorem vividum præ ſe ferunt, tardiùs etiam diebus ſequentibus baſes ſuas ampliant & apices tollunt, & quadantenus ſeſſiles & depreſſæ manent, atque tactui palpantis utpote humore non adeò refertæ minus renituntur. Porrò ſpiritibus Veneno latente adhuc quadantenùs irretitis, provida Natura ultimo hujus ſtadii die priuſquam Febris revireſcere incipiat, levi *f Ptyaliſmo* Fermentum opportunè amoliri ſatagit, quod per glandulas Cutis haud ſatis amādare valebat, & iſte Ptyaliſmus in ipſis Æſtivis Variolis animadvertitur, ubi nulla ex exanthematis Uvulam, Tonſillas reliquaſque Membranæ os intùs circumveſtientis partes obſideant, & anſam Salivationi miniſtrent: in hyemali enim tempeſtate, ubi à frigore in poros Cutis invadente, Morbus hic haud rarò procatarxin habet, unde à Tuſſi & Exſcreatione frequenti ſæpé ſæpiùs in Uvula, Tonſillis ceteriſque oris partibus æquè ac in externa Cute Varioloſa hæc Exanthemata ſuccreſcere atque demùm inflammari ſolent, haud mirum eſt Salivationem copioſam Variolas ipſas Benignas (ubi venenū perfecta Criſi priùs eliminatum fuerat) comitari ſolere. Hoc accidente autem duntaxat excepto, nunquam novi hunc Morbū eruptione regulari judicatū, cum Ptyaliſmo quovis leviſſimo in hoc aut ſubſequentibus Stadiis conjunctum, atque proinde *Salivatio* jure meritò habenda eſt Symptoma Veneni per glandulas Cutis ex parte tantùm protruſi, atque ex conſequenti Morbi maligni vel ſaltem medii, ubi Febris recidiva, & eventus ſaltem anceps expectari poſſit.

e Vide Hiſtor. 25, 26, 27, 28, 46, &c.

d Vide Hiſtor 21, &c

e Vide Hiſtor. 12.

f Vide Hiſt. 14 &c.

Hiſtoria hæc è rei natura petita penſi quod ſupereſt reliquo faciem præfert, cujus ope deſcribuntur, facilè Criteria, quibus hic Morbus à Febre Scarlatina, Eryſipelatoſa, Morbilloſa, & reliquis, ſi qui ſint, morbis congeneribus diſtinguitur, Indoles morbi ſive Benigna, Maligna vel Media perſpicitur, eventus vel fauſtus, fu-

nestus

Cap. 8 neſtus vel dubius denunciatur, Indicationes curativæ eliciuntur, atque Methodus medendi ad hoc ſtadium accõmodata ſtabilitur; quæ Capita cum brevitate quantum poſſumus perſpicua ſeriatim tractare lubet.

Diagnoſtica. Variolarum Benignarum. *Diagnoſis* hujus Morbi in genere, atq; peculiaris ejuſdem indolis in hoc ſtadio, potiſſimùm petenda eſt à modo Eruptionis & Febre concomitante. Ex. gr. Variolæ benignæ utut primùm in Fronte, Naribus, Labiis Collo & Pectore ſe prodant, eodem tamen primo die in univerſa ferè Corporis Cute ad extremos uſque pedes æquabili vegetorum Spirituum moderamini obſequentes diſcretæ, *a* & totidem Acupunctùris non diſſimiles in conſpectum veniunt, quarum prima rudimenta vividum colorem, figuram exactiſſimè rotundam, atque duritiem quandam tactui palpantis renitentem tanquam Tubercula obtinent, & raro admodùm diebus hujus Stadii reliquis numero augentur; quia Venenum à prima eruptione è ſinu Spirituum penitùs excuſſum erat, unde etiam Febris cum deliriis, Vigiliis, ceteriſque Symptomatis repente & quaſi momento temporis finitur; ſecundo die Tuberculorum baſes vegeto Spirituum influorum robore mirum in modum amplianttur; tertio autem apices acuminantur, & humore turgeſcunt, primigenium intereà colorem vividum, & figuram rotundam, ſine *Petechiis*, *Veſiculis Miliaribus*, vel quibuſcunque aliis Malignitatis notis in interſtitiis exanthematum, ſartam tectam ſervantes. Quæ harum Variolarum deſcriptio cum ſatis evidens ſit, atque à charactere diagnoſtico *Morbillorum*, *Eryſipelatis*, *Febris Scarlatinæ*, ſive cujuſcunque alterius efflorеſcentiæ cutaneæ longiſſimè diſtet, non eſt quod multa verborum ambage & Diagnoſticorum enumeratione hunc morbum ab aliis Morbis, vel haſce Variolas à ceteris differentis indolis diſtinguendo, filum ſermonis longiùs pertexamus. Hæc igitur Variolarum regularium & benignarum norma cùm ſui & obliqui index ſit, operæ pretium erit, ad eam reſpiciendo, fuſiori ſtylo oſtendere quo modo, & quam ob cauſam Natura in Variolis Mediis & Malignis formandis ab hac regula deflectat, & quibus Criteriis eæ à ſeſe invicem, atq; à Variolis benignis & ceteris cõgeneribus Morbis diſcerni poſſint.

a Vide Hiſt. 3.

Variolarũ Mediarũ. par Vide Hiſtor. 14 21. *Variolis Mediæ* §. (quæ frequentiſſimæ ſunt & maximè vulgares) à quacunque alia efflorеſcentia cutanea, ſive Eryſipelatoſa ſive Morbilloſa vel Scarlatina dignoſcere non adeò difficile eſt. Prima enim eruptione Variolis regularibus ſimillimæ ſunt, tubercula colorem plus minùs vividum, figuram rotundam, & duritiem tactui renitentem obtinent; quibus notis ſeſe à quocunque alio Morbo congeneri ſatis evidenter diſtinguũt, quippe in *Efflorеſcẽtia Scarlatina* tota Cuticula æquali & continuata rubedine ſine quavis renitentia perfunditur; in *Morbillis* etiã licet efflorеſcentia ſit interſtitiis diſtincta, incerta tamen figuram obtinet, & ſuperficiem planam

planam & æqualem ſine duritie quavis renitenti, quia Cuticula, tenuiſſima Membrana in hiſce efflorеſcentiis, non cutis vera afficitur: in *Eryſipelate* autem utut Cutis vera afficiatur & in tumorem elevetur, Tumor adeò latus & continuus atque ad partem aliquam ſingularem determinatus eſt, ut ne minima dubitandi occaſio ex hac parte detur. Quo pacto autem & quibus Criteriis hæ Variolæ durante hoc ſtadio à benignis & regularibus diſcernantur, reſtat adhuc inquirendum. Hæc autem Criteria præſertim ex duobus fontibus peti poſſunt, ſcil. ex Febris concomitantis differenti *Criſi*, & diverſo *Eruptionis* modo inde conſequēte Siquidem primò in *Variolis Regularibus & Benignis*, ubi à vi Spirituum forti & conſtanti univerſum venenum uno quaſi impetu perfectè eliminatum fuerit, Febris paucarum horarum ſpatio ſine perceptibili quovis Statu Criſi perfecta finitur, ut ante obſervatum eſt; ubi verò è contra ex æquali Veneni & Spirituum lucta ad unum vel alterum diem protenſa *Status Febris* longior fuerit & magis manifeſtus, & ſatellitio Symptomatum diro ſtipatus, Criſis demum ſuccedit imperfecta & minùs fida, & Febris nonnunquam ægrè admodùm *a* ultimo hujus ſtadii die Remiſſionem tandem aſſequitur: undeob reliquias Veneni deliteſcentes non poteſt non in Stadiis proximis, vel citiùs, ſcil. Maturatione incipiente ſpeciem *b* Malignam, vel ſerius inſtante Declinatione *c* συνεχέος formam induere atque recrudeſcere. Ipſa etiam exanthemata utut in prima eruptione *Variolas Diſcretas & Benignas* ſimulent, tamen ante finem hujus ſtadii *Mediam* ſolummodò naturam ſeſe ſortitas eſſe palam confitentur, imò nonnunquam ex vehementibus ſymptomatis hunc longiorem Statum comitantibus prope *d* ad *Malignas* ſe accedere produnt. Quò diutiùs enim protrahitur Febris Status, & quo imperfectior Criſis, eò longiùs Variolæ à norma diſcedentes propiùs ad *Malignas* deflectunt. *Secundò*, *Variola Benigna* primo eruptionis die unà *e* omnes protruduntur, adeò ut tertio hujus ſtadii die, rarò aliquæ reperiantur puſtulæ, quarum ſtamina primo die accuratè intuenti non ſeſe in conſpectum dederint, unde numerus Variolarum atque earum frequentia iſto die rectè cognoſci poteſt: veneno enim penitùs eliminato, & lite inde dirempta, non eſt quòd à ſuperfœtante Natura nova puſtularum ſoboles expectetur; è contra verò in Variolis *Mediis*, à prima eruptione durante toto Status tempore, donec Venenum Criſi aliquali excuſſum fuerit, Puſtulæ indies *f* aliæ atque aliæ exſurgunt in tuberculorum priùs natorum interſtitiis: unde ſub finem hujus Stadii in quibuſdam partibus Puſtulas ad maturandum aptas, in aliis verò recens natas unà videre eſt; & Variolæ quæ principio eruptionis Diſcretæ & Regulares videbantur, jam frequentes admodùm ſint & cohæreant, imò ferè confluant. Porrò *Tertiò*, Vigore Spirituum veneno adhuc irretitorum jam quadantenùs depreſ-

a Vide Hiſtor. 21, &c.
b Vide Hiſtor. 21 &c
c Vide Hiſtor. 27, &c.
d Vide Hiſtor. 21. &c.
e Vide Hiſto. 3.
f Vide Hiſtor. 21. 14. &c.

depreſſo, iſtæ Variolæ *Mediæ* neque *Secundò* die *a* baſes ſuas dilatant, neque tertio turgeſcunt & acuminantur, more Variolarum Benignarum; atque ad finem hujus ſtadii parvæ, languidæ, quadantenùs depreſſæ, ſeſſiles, & fere ad inſtar confluentium manent, neque colore vivido tinctæ, neque figuram exactiſſimè rotundam ſervantes. Denique *Quarto* Natura, cùm præ Spirituum Veneno labefactatorum languore haud valeat per exiles tuberculorum ſemineorum portas hoſtem amandare, eum per patentiores ductus Salivales levi *b* Ptyaliſmo exterminare ſatagit, quem *Ptyaliſmum*, (modo non à Variolis in ore ſcatentibus oriatur,) quippe à Veneno imperfectè per exanthemata exantlato ortum, jure merito habeo pro *Mediarum*, ſi non *Malignarum Variolarum* Diagnoſtico.

a Vide Hiſtor. 14,19, 20,21, 23,42, 46,&c.

b Vide Hiſtor. 14,&c.

Variolarum Malignarū.

Variolæ autem *Malignæ* pravam ſuam indolem characteribus evidentiſſimis produnt, ex quibus primo intuitu tùm à ceteris quibuſcunque Variolis, cùm à quovis alio Morbo congeneri facillimè diſtinguantur. *Primo* Ab Indole Febris concomitantis, quæ Maligna *c* eſt, cum Pulſu nimirùm debili & celeri, temperie miti, Deliriis, Vigiliis, Subſultibus Tendinum, reliquiſque id genus funeſtis Symptomatis conjuncta, & per totum hoc ſtadium, protenditur: ſpiritibus enim à veneno jam deletis & poſt ultimum agonem fere enecatis & extinctis, Febris funeſta Criſi in hoc effloreſcentiæ ſtadio ad ἀκμὴν Malignitatis provecta, utut Spirituum languore mitis videatur, uno tenore continuo non poteſt non progredi. Cum diriſſimis autem Symptomatis in genere nervoſo ex inani Spirituum triumphatorum niſu ſociatur, quæ neque prorſus exulat, ut in Variolis *Benignis*; vel intermittit, vel quidem remittit, ut in Variolis *Mediis* uſuvenit. Ab effloreſcentiæ modo qui in hac ſpecie pecularis eſt, & quamcunque formam induerit, adeò longè à ceterarum Variolarum eruptione differt, ut non admodùm difficile ſit eam ſtatim à Variolis Mediis vel Benignis diſcernere; ſiquidem *Primò*, Variolæ *Malignæ* rarò admodùm regulariter tertio Morbi die à natura præſtituto erumpunt, verùm potiùs aut præpropero *a* impetu primo vel ſecundo die confertim effloreſcunt, aut Regiminis errore procraſtinatæ, demum *Quarto*, *Quinto*, vel *Sexto* die vel quidem *b* ſeriùs, formam licet *Diſcretarum* induant. Ubi verò fortuitò more Variolarum Benignarum vel ſaltem *Mediarum* primò erumpant (quod nonnunquam fit) *c Fluxum Alvi* efferatum, *Sudorem Colliquativum*, *Delirium*, *Vigilias*, vel aliud aliquod ſymptoma mali moris conjunctum habent; vel exploratione *d* diligentiori facta, *Petechias*, *Veſiculas* miliares in interſtitiis Puſtularum, aut aliquas alias exitialis Veneni intùs deliteſcentis notas ſaltem ſecundo Eruptionis die in Collo, Pectore, & Brachiis deprehendere licet. Secundò. Ubi autem univerſa-

c Vide Hiſtor. 36,37, 38,39, 40,41.

a Vide Hiſt. 37 38. 39. 40.

b Vide Hiſt. 46. *&c.*

c Vide Hiſt. 49 48. *&c.*

d Vide Hiſtor. 30. 31. 47. *&c.*

liter

liter ab initio Eruptionis confluant, facilè à Variolarum Benignarum, vel Mediarum (cum quibus vix quicquam habent commune) eruptione, & à congeneri Morbilloſa, Scarlatina, vel Eryſipelatoſa hæc efflorescentia diſtinguetur, e ſi quidem hæc efflorescentia eſt plana & continua, nequaquam interpuncta ut Morbilloſa. Secundo. Rubedine magis ſaturata & profunda quàm Scarlatina efflorescentia, fere ad inſtar Eryſipelatis cutim perfundit, & quadantenùs incraſſat. Tertiò. Non autem Cutis inde adeò incraſſeſcit ut in *Eryſipelate*, nè dicam univerſam Cutim nunquam Eryſipelatoſa efflorescentia affici atque intumeſcere. Denique *Ptyaliſmus levis*, atque ejus comes *Intumeſcentia Labiorum* notabilis, frequens *Mingendi Conatus*, aut aliquando totalis *Vrinæ ſuppreſſio*, & *Maculæ* nigræ hic illic per Cutem rubentem ſparſæ, atque alia id genus Symptomata conjuncta hanc efflorescentiam à quavis alia congeneri ſatis ſuperque diſtinguunt. Tertiò. Ubi verò hæc efflorescentia fuerit ex parte duntaxat ſcil. in Facie *Confluens* (quod utplurimùm fit) minor adhuc ſupereſt dubitandi occaſio, ſiquidem ex eruptione in Corporis trunco & Artubus quadantenùs a diſtincta, ſatis conſtare poteſt Efflorescentiam in Facie confluentem eſſe reverà *Varioloſam*, non autem *Scarlatinam* vel *Eryſipelatoſam*: eam autem non eſſe Morbilloſam probat inæqualis Cutis *Aſperitas*, & *Duritie*s quadantenus renitens

e Vide Hiſtor. 37. 38. 39. 40.

a Vide Hiſtor. 37. 38. &c.

Tuberculorum, quæ licet ex incerta & varia figura quam primo Eruptionis die obtinent, Morbillos mentiri videantur; reverà autem Malignam ſuam indolem, atque vacillantem Spirituum debilatorum œconomiam inde ſolumodo oſtendunt, quam poſtremis hujus ſtadii diebus clariùs probant, ubi ne minimè quidem acuminata, verùm prorſus ſeſſilia, livida, atque quaſi mortua ubique apparent. Quarto. Variolæ quæ primo impetu *cohærentes* & confertim erumpentes cutem rubedine ſaturata ubique perfundunt, eamque quaſi Urticæ plaga exaſperant, Spirituum debilitatem, & Malignam ſuam indolem evidenter probant, & modo Eruptionis peculiari manifeſtò diſcernuntur à Variolis ceteris quibuſcunque, itidemque à Morbo quovis alio congeneri, ut non opus ſit hac in re ulteriori ſermone. Denique Malignarum harum Variolarum, quamcunque ſpeciem induerint, Diagnoſtica ſunt b *Hæmorrhagia* profuſæ, præcipue narium, renum, & alvi: *Fluxu autem Fœminarum menſtruus*, præſertim ſi tempore c à Natura præſtituto contigerit, & cancellos ſolitos non exceſſerit, non eſt adeò formidandus: utut enim ob impenſas Spirituum inde factas ſuſpectus ſit Morbi indoles ea de cauſa jure merito Maligna cenſenda non eſt.

b Vide Hiſtor. 36. 39. 40.

c Vide Hiſtor. 9. 52.

Ex prædictis ſatis in genere conſtat qualis eventus hujus Morbi expectandus ſit; Variolas regulares nimirum adhibito juſto

Prognoſtica.

juſto regimine fauſtas, malignas autem ſuppetiis artis quibuſcunque nō obſtantibus utplurimùm funeſtas, Medias demum dubias fore, & vix aut ne vix ſine multa artis ope eventum ſalutarem aſſecuturas, ut forſan ſupervacaneum videatur tempus adhuc terere in præſagiis hujus Morbi proferendis. In *Tyroum* autem & minùs exercitatorum gratiam non pigebit *Prognoſtica* ad hoc ſtadium ſpectantia magis ſpecialia in medium proferre, à Criſi Febris, & modo Eruptionis differenti deſumpta, & quæ multo uſu comprobavi, quorum primum ſit: *a* Qui poſt eruptionem Variolarum, Febre, Vigiliis, Subſultibus Tendinum, & ceteris Naturæ incaſsùm luctantis Symptomatis ſine Intermiſſione vel Remiſſione laborant, ineunte ſtadio proximo moriuntur. *Secundo b* Quò longior eſt Morbi Status eò periculoſior eventus expectandus eſt; at cùm ſecundo Eruptionis die Febris intermittat, & Puſtulæ recens ſuppullulantes ſint paucæ, & Salivatio atque extremarum partium Intumeſcentia diu protendatur, Febris non recrudeſcit ante ultimum Morbi Stadium, & tunc formam ξυνεχέος induit, & facilè ſuperatur; ſi è contra Febris non niſi *c* ultimo hujus ſtadii die Remiſſionem tantùm, non Intermiſſionem aſſequatur, Variolæ licet à principio Diſcretæ viderentur, ad Confluentes propiùs accedunt, & Febris proximo die in Malignam ξύνοχον tranſmutatur, Ptyaliſmus tantùm ad paucos dies durat, *d* Micturitio in locum legitimæ Criſeos ſuccedit, & Symptomatum dirorum agmen claudunt Petechiæ, quas excipit mors decimo vel undecimo die. *Tertio* Variolæ maximè Benignæ noſtro idiomate dictæ *e Chicken Pocks* maturantur, ſcabie obducuntur & exſiccantur intra quatuor dies; at quo frequentiores ſunt Puſtulæ, quanquam neque cohæreant neque confluant, eò pejus. *Quarto* Efflorescentia *f* confluens & ubique rubedine ſaturata more Febris Scarlatinæ vel Eryſipelatoſæ univerſam fere Cutim perfundens cum Petechiis intermixtis, tonum Spirituum planè deletum & Craſin humorum everſam ſignificat, & mortem ultra ſecundum Maturationis diem nulla Medicorum arte poſſe protelari. *Quintum*, Si *g* exanthemata in Facie tantùm, non in reliquo corpore confluant, tamen ante decimum diem plerumque moriuntur Ægrotantes. In hac ſpecie non raro accidunt *Hæmorrhagia*, & Exanthemata in trunco corporis quanquam diſtincta, nullam tamen certam figuram obtinent, & quaſi *h* ſtrangulatam peſſimo omine livideſcunt, cùm interea reliqua ſymptomata mitia videantur. *Sextum*, Quod ad Morbi eventum ſpectat, perinde Mihi ferè eſt utrùm Variolæ confluentium vel cohærentiū formam in principio Eruptionis induerint, cùm *l* Petechiæ, Veſiculæ Miliares, Hæmorrhagiæ, Deliria, Vigiliæ, Sopor, Spaſmi, vel iſtiuſmodi funeſta ſymptomata Mor-

a Vide Hiſtor. 37, 38, 39, 40.
b Vide Hiſtor. 21.
c Vide Hiſtor. 14, 21, 23, 27, 32, 52, &c.
d Vide Hiſtor. 36.
e Vide Hiſtor. 2.
f Vide Hiſtor. 37, 38, 39, 40.
g Vide Hiſtor. 41, &c.
h Vide Hiſtor. 37, &c.
Vide Hiſtor. 37 &c.
l Vide Hiſt. 29, 30, 31, &c.

Cap. 8

Mortem. *Secundo* Maturationis die in utraque ſpecie expectandam ſæpiſſimè denuncient, aut ſi fortè Ægrotans poſt ærumnoſum Salivationis tædium exantlatum tandem *a* die 15*to*, 17*mo*, vel 21*mo*, à morbo aliquando evadat; tamen ſæpiùs Salivatione temporiùs ſuppreſſa, nec profluvio Urinæ, vel extremarum partium Tumore compenſata; *b* die *x*, *xij*, *xiv*. Fatis cedit. *Septimo Petechiæ c* vel *Veſiculæ Miliares* in Variolarum Diſcretarum Interſtitiis ortæ in hoc ſtadio pejus ſignificant quàm in ſequentibus hujus Morbi ſtadiis, quia in hoc ſtadio vim Veneni primariò & non ex accidenti aliquo deleteriam denotant, & ferè ſemper cum *Fluxu Alvi enormi*, *Deliriis*, *Vigiliis* pertinacibus, *Sudoribus* colliquativis, vel aliis Symptomatis funeſtis conjunguntur. Ægroti verò hiſce ſtigmatis notati nunquam ſine ope *Alexipharmacorum*, *Opiatorum* & *Veſicatoriorum* mortem effugiunt ſub initium Maturationis, ſed Spaſmis, Comate aut aliis iſtiuſmodi ſymptomatis interimuntur. Harum inſuper Macularum vel Veſicularum Diminutio aut Receſſus benè ominatur, earum verò vel in numero vel in magnitudine Incremẽtum mortem denuntiat non procraſtinandam. *Octavo d Ptyaliſmus* eruptionem Variolarum comitans malus eſt, quia Venenum per regiam viam non ſatis eliminari ſignificat, ut & *Fluxus Alvi*, & *Sudor Colliquativus*, quia ab utroque ſymptomate Spiritus debilitantur. *Nono* Qui *Micturitione* laborant, raiò ad finem Maturationis ſuperſunt. *Decimo e Catharrhus* cum Variolis conjunctus Salivationem, Gutturis Inflammationem atque Tumorem in ſtadio Maturationis inducit. *Undecimo Tuſſis importuna* Spiritus & ſanguinem agitat, atque ideò illorum tonum labefactat, hujus verò compagem ſolvit; unde Febris & Venenum valdè augentur, & Vigiliæ inducuntur. *Duodecimo f* Quò diutius *Vigiliæ* in hoc ſtadio protenduntur, eò pejus, quia Phreneſin & Hæmorrhagias inferunt 13. Denique in ipſo Eruptionis initio Variolæ prænunciæ amplæ & turgidæ, niſi accidens aliquod ſiniſtrum interveniat, Variolas futuras Diſcretas & Regulares pollicentur.

a Vide Hiſt. 21.
b Vide Hiſt 54 55.
c Vide Hiſt. 39 31, 36, 37, 29, 45.
d Vide Hiſt 14. 27. &c.
e Vide Hiſt. 27.
f Vide Hiſt. 40, 48.

Indicationes.

Duæ ſunt *Indicationes* in genere quæ in hoc Morbi Stadio exſurgunt, *Una* ſcil. reliquiarum Veneni activi (ſi quæ maneant in priori ſtadio non ſubactæ) per Criſin jam inceptam abolitio & exterminatio; *Altera* correctio & cohibitio Symptomatum à reliquiis Veneni activi vel deliteſcentis, atque à Spiritibus cum iis colluctantibus ſubortorum, quæ Naturæ quocunque modo obſtare queant quò minùs perfectam victoriam reportet.

Curatio Variolarum Benignarum in ſtadio ſecundo.

Quando igitur Venenum, ſaltem Activum, perfecta Criſi integrè eliminatum fuerit (quod ſub hujuſce ſtadii initium univerſali & regulari Diſcretarum Variolarum eruptione derepente fieri ſolet) & Patiens à Symptomatis præcedentibus & eorum fomite liberetur, ac partem hujus ſtadii quæ ſuper eſt

planè

planè ἀπυρετός, & ſine ærumnoſo quovis ſymptomate decurret, haud par eſt ut Natura apparatu Medicamentorum cujuſcunque generis officioſè laceſſatur, quia propriis viribus inſtructa ſine artis ſuppetiis jam ſatis validè ſuo officio fungitur, neque Indicatio aliqua à veneno ſuperſtite vel ſymptomate quovis inde ſuborto miniſtratur; Quod autem officioſè fit, rarò admodùm impunè patratur. Quanquam autem indoles Morbi mitis fuerit & benigna, *Regimen* tamen in priori ſtadio inſtitutum, in hoc atque reliquis ſtadiis inviolatum obſervari omninò neceſſe eſt, ne particulæ quævis Veneni nuperrimè ſubacti intus deliteſcentes forte fortuitò regimine præmaturè mutato recrudeſcentes funeſtum aliquod ſymptoma inexpectatò inducant, cujus pernicioſi erroris exemplum unum vel alterum proferre non pigebit inter a *Hiſtorias* ſub finem hujus Tractatus recenſendas, nequis in poſterum in eundem ſcopulum impingat. Obſervata iſta Regiminis forma, nec Medicamentorum Formulæ, nec medendi methodus à nobis requiritur, cùm ſatius ſit ut Naturæ (cujus res eſt) totum negotium committatur.

a *Vide Hiſt. 4. 5, 6, 7 17.*

Curatio Variolarū Malignarū ſive Cōfluentiū ſive Cohærentium in hoc Stadio.

Ubi autem exanthemata vel *confluant* vel *cohæreant*, vel *Petechiæ*, *Veſiculæ Miliares*, hic illic ſparſæ, *Hæmorrhagia*; *frequens ad mingendum propenſio*, *Ptyaliſmus* inanis inceptus, aut quodvis alterum Symptoma Naturam poſt Criſin funeſtam cauſa cecidiſſe oſtendunt, non tantùm in uſu *Alexipharmacorum* & *Veſicatoriorum*, ut in præcedenti ſtadio perſtare oportet; verùm etiam incunctanter, priuſquam Spiritus prorsùs deleti fuerint atque ſphacelati (modò fieri poſſit) remediis Alexiteriis quibuſcunque generoſiſſimis, ut *Electuario Ovo*, *Radice Serpentariæ Virgin.* eorumque doſibus largioribus ſæpiuſque repetitis, atque Veſicatoriis ad quaſcunque partes convenientes jugiter applicatis, uno impetu eorum expanſionem tempeſtivè moliri, atque Deliriis, Vigiliis, Hæmorrhagiis, Micturitioni, ceteriſque ſymptomatis Spiritus adhuc labefactantibus, *Paregoricorum* ceterorumque id genus convenientium remediorum uſu aſſiduo ſubvenire, utut Febris ab hac Spirituum exaltatione augeri videatur. Non enim jam ab incendio inteſtino, verùm à Veneno de Spiritibus triūphante Ægrotanti periculum intenditur, quod ſine flamma arte in iis accenſa haud facilè arcetur. Veriſſimum quidem eſt, (confitente ipſo *Sydenhamio*, frigidi regiminis patrono acerrimo,) rarò admodùm ſive hac, ſive quavis alia methodo quoſcunque intenſiſſima hujus Veneni labe contaminatos, quippe ſideratos ac morte quaſi perculſos, poſt Criſin iſtiuſmodi funeſtam ex morbo evadere: quod fortè non alia de cauſa accidit, quàm quòd ſeriùs, aut parciùs quàm par eſt, hæc methodus medendi adhibeatur. Sæpenumerò autem Variolas malignas inferioris ſubſellii non tantùm cohærentes, verùm ex parte con-

Cap. 7 confluentes, Petechiis & Veſiculis Miliaribus interpunctas, atque Hæmorrhagiis & frequenti ac parca Mictione comitatas, utut exanthemata à prima pænè efflorescentia ubique delituerint & exaruerint, methodo noſtra ad felicem eventum perductas eſſe fidem faciunt variæ *a Hiſtoria* ſub finem hujus Tractatus ſumma cum ſinceritate memorandæ. Atque mehercule licet ab Orci faucibus haud omnes eripere poſſumus, tamen cordatus Medicus non malè officio ſuo fungitur, ſi, Prognoſtico vero priùs prolato, modò ſi quidquam tentandum ſit, ad rationis normam methodum ſuam pro rei natura in caſu adeò funeſto ubique dirigat.

a Vide Hiſtor. 19, 21. 22, 23. 25, 27. 29, 31. 32, 33. 34. 35. 47, 48. 49, 50. 63.

Sicuti autem cum *Alexipharmacis Opiata* jam commiſceri, ita horum doſes juxta ac illorum in hoc ſtadio pari paſſu augeri ſenſim oportet, donec perveniatur ad juſtam *Opii* doſin quantacunque fuerit, quæ efferatum Spirituum motum frænando, quietem, iis quadanteǹus conciliet; quoniam fermentum Varioloſum præ reliquis fermentis ſpiritus adeò ſtimulat & irritat, ut niſi veneno planè obruantur, & Ægrotans profundo Comate laboret, quo in caſu de Vita Patientis actum eſt) non poſſint non inquieto motu perpetuò agitari, & miſellum Ægrum Vigiliis ac Deliriis confectum mirum in modum laceſſere. Ea enim eſt Spirituum laceſſitorum indoles, ut quamdiu irritentur & robur ad luctandum ſuppetat, non poſſunt non hoſtem perpetuo & inani niſu aggredi: quò enim fortiores & vegetiores ſunt, eò magis quieti & conſtantes; quò autem præ debilitate magis vacillant, eò in efferatos motus magis magiſque adiguntur; A quo continuato motu (modò ſufficienti & repetito *Opiatorum* uſu non opportunè cohibeantur) plus quàm à quoquam alio Symptomate vires eorum peſſundantur. Quam ob cauſam, ut *Opiata* cum *Alexiteriis* conjungere, & hoc pacto una fideli a utrumque parietem dealbando, tranquillam ſcil. quietem, juxtà ac debitam expanſionem Spirituum promovere par eſt; ita nullam *Opiatorum* doſin formidare quouſque ſenſim progrediendo ad eam demùm devenerimus quæ ſomnum conciliet & efferatum eorum motum quadantenùs cohibeat; & ſenſim *Opiati* doſin diminuere pro gradu quietis redintegratæ; Spiritus enim durante ſua contentione multo majorem Paregoricorum doſin cum ὑφορίᾳ tolerare quam in ſano & quieto ſtatu, omnibus in Medicina exercitatis notum eſt. Atque idcircò Ego non ſine ſucceſſu in hoc, & reliquis Morbi ſtadiis ſubſecuturis ſæpius non tantum gr. i. *Laudani* cum Alexiteriis generoſiſſimis commixtum ſemel in die Ægrotantibus miniſtrandum juſſi, verùm (Vigiliis pertinacibus id requirentibus) ſexta, vel quidem quarta quaque hora repetendum, & junioribus *Laudanum liquidum*, vel *Syrupum* de *Meconio* in eadem proportione pro ratione ætatis, cum Iulapiis, *Teriacha Androm. Radic. Serpentar. Virgin.* ceteriſq; Ale-

Alexiteriis fortioribus ſociatum quo pacto ſomnum tempeſtivum Ægrotanti, & quietem Spiritibus conciliando, haud rarò Efflorеſcentiam confluere incipientem, ſpatio unius noctis in Diſcretam mutavi, & non rarò confluentibus & cohærentibus Variolis affectos, ubi exanthemata à primo ortu arida & depreſſa nunquam alias maturanda erant, jugiter repetita *Laudani* doſi cum *Alexiteriis* commixti, atque ad plures dies continuata, ſc. quamdiu opus fuerat, ſalvos ex ipſis *a* Orci faucibus (mirãtibus unà ac plaudentibus Ægrotantium amicis) eripui. Atque equidem quomodocunque ſe habeant exanthemata, & Symptomata reliqua, vix Mihi de vita Ægrotantis actum eſſe videtur, niſi ubi Vigiliæ doſibus Laudani moderatis & repetitis auſcultare pertinaciter recuſent, quo minor enim Laudani quantitas in hunc finem ſufficit, eo melius. Nullus autem dubito quin multi, hac re non animadverſa, in hoc & proximis hujus morbi ſtadiis, doctiſſimorum & expertiſſimorũ Medicorum cura non obſtante, perierint, quos paulò liberalior Opiatorum doſis, aut ſaltem frequentiùs repetita, vel diutiùs uſurpata ſalvos demùm feciſſet. Quam ob rationem Methodum medendi in caſu adeò deplorato Mihi familiarem deſcribere non pigebit. Applicentur *Veſicatoria* ampla & aeria illicò ad nucham, Carpos & Brachia interiora, ad Tibias, Femora, pone Aures, vel quaſcunque partes ad quas opportunè poſſint applicari, ad expanſionem Spirituum ope hujus ſtimuli artificialis promovendam. Liquor Poſſeticus cum vino *Canarino* factus ſæpiùs propinetur, nec non aliquando; præſertim in Deliquiis, merum Vinum Canarinũ per ſe, vel *Spiritu* CC. ſaturatum, exhibeatur etiam *Bolus* ſequens cum Cochl. *iii.* vel *iv.* Iulap. repetaturque pro ratione Vigiliarum ſexta, vel quidem quarta quaque hora: ℞. *Theriac. Androm. Electuar. ex Ov.* āā. ʒß. *Pulv. Serpentar.* Virg. *Lap Contrayerv. Bezar. Orient.* āā. ℈ ß. *Laudan. Lond. gr. i. Confect. Alcherm.* vel *Syrup. Caryoph. q. ſ. M.* F B*lus*. ℞. *Aqu. Cardu. Cinnam. Hord.* āā. ℥ *iv. Protker. Epidem.* vel *Paon. comp.* āā. ℥ *ii Syrup. Caryoph.* vel *è ſucco Cherm.* ℥ *i* ß. *M. F. Iulap.* imò *gut. x, xii, xv. Laudan. Liquid.* in hauſtulo *Iulapii* in Bolorum intervallis ſi opus fuerit propinentur, ſenſim ſcil. progrediendo donec Æger dormire incipiat, ex tunc autem doſis minuatur vel rariùs repetatur pro ratione ſomni plùs minùs obrepentis. Iunioribus Cochl. *ii, iii. iv.* Iulap. ſequent. pro ratione ætatis quarta quaque hora Miniſtranda jubeo, ℞. *Aqu. Card. Flor. Calendul. Cinnam. hord.* āā. ℥ *ii Epidem. Paon. comp.* āā. ʒ *vi.* vel ℥ *i. Syrup. de Mecon* ʒ *x. Theriac. Androm. vel Diaſcord.* ℈ *ii. Lap. Contrayerv. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Serpentar. Virg de Guttes* āā. ℈ *i.* M. F. *Iulap.* cujus ſingulis vel alternis doſibus pro ratione ætatis & Vigiliarum inſtillentur *gutt. ii, iv, vi. Laudani liquidi*.

a Vide Hiſtor. 14.19, 21,22, 23,25, 27,29, 32,33, 34.47, 48,49, 50,63, &c.

Digitized by Google

Cap. 8

Præter *Alvi fluxum*, *Deliria*, *Vigilias*, ceteraque id genus Symptomata *Variolis Malignis*, & Mediis, ſaltem in priori hujus Stadii parte, ſcil. ante Criſin conſummatam communia; (quæ mox venient ſpeciatim conſideranda) ſunt duo alia planè deplorata, utpote ferè certiſſima corruentis Naturæ indicia, & præcedentis funeſtæ Criſeos effecta, quæ hic loci, ubi ſermonem habemus de Variolis Confluentibus & Malignis (quas duntaxat, tanquam *Pathognomonica* comitari ſolent) jure merito perpendi requirunt, *Hæmorrhagiæ* nimirum *univerſales*, vel ſaltem *profuſæ*, atque Micturitio; illud à ſoluta ſanguinis compage ortum, hoc à præpedita Veneni per glandulas Cutis & Oris eliminatione, quorum Symptomatum curationem jam ſeorſim aggredimur.

Hæmorrhagias dico *univerſales & profuſas*, ut diſtinguantur à Fluxibus uterinis cruentis quibuſcunque legitimis & moderatis, *Menſtruis*, nimirum, & *Lochiis* poſt partum, vel abortum fluentibus, (quæ utut infauſtè jam occidant, ſpiritusque labefactando Variolas depreſſas, languidas & ſerò maturandas in Mediarum cenſum ritè reducant, quo nomine cum de curatione Symptomatum in iſtis Variolis accidentium verba faciemus, has *Hæmorrhagias* ex profeſſo tractabimus, nequaquam autem modò fluendi tempus, ordinem & modum à Natura præſtitutum ſervent, pravam & malignam *a* indolem Morbi produnt.) Malignæ enim Hæmorrhagiæ à ſoluta ſanguinis Craſi, & colantium Glandularum ob Spirituum languorem, laxitate per διαπήδησιν *b* ex Inteſtinis, Renibus, Naribus, nonnunquam ex Oculis, Auribus, Dentium alveolis, qua porta datur, æquè ac è vaſis uterinis inſtar loturæ carnium ubiq; profuſiſſimè ſcaturiunt; earumq; prænunciæ ſunt *Petechiæ* frequentiſſimæ, *Maculæ purpureæ & nigræ*, quales *Peſte* correptis paulò ante obitum accidunt, hic per univerſam Cutem, præſertim in pectore & Artubus (mortificationis incepte proculdubio indices) ſparſæ, quæ pari paſſu cum Hæmorrhagiis cum quibus conjunguntur numero & magnitudine unaquaque pænè hora augentur vel diminuuntur, quo nomine hoc Symptoma jure merito funeſtiſſimum habetur, & vix aut ne vix arte cohibendum, vel ſi *Vitrioli* freno præpotenti forte cohibeatur, (guttis enim 4. vel 5. *Aqu. Styptic. Reg.* ſingulis horis in hauſtu Iulapii convenientis exhibitis, porta s omnes obſignatas vidimus) nihil tamen proficimus ſi non una poſſimus Veſicatoriis, & *Alexiteriis* generoſiſſimis frequentiſſimè miniſtratis vires Spirituum penè extinctorum demùm reſuſcitare atque recens expandere: Uſu certè compertum eſt à *Venæſectione*, aut alio quocunque remedio ſpiritus peſſundante, ſymptoma hoc incrementum ſumere, & obitum Patientis accelerari.

Quod ad alterum Symptoma attinet, non eſt quòd *frequentem & parcam Mictionem* adeò formidemus, quippe utut iſti niſus ſeu

a Vide Hiſtor. 52. &c.

b Vide Hiſtor. 36, 37, 38, 39, 40, 41, &c.

Vſus A. qua Styptica Regia.

Micturitio.

ſeu ſpaſmodica Ureterum & Veſicæ urinariæ contractio moleſtias Patienti creet perpetuas; non indeſautem Natura adeò labefactatur, aut Spiritus adeò diſſipantur ut à præcedente ſymptomate: quanquam autem hæc Micturitio non adeò deleterios effectus habet, omen tamen funeſtum ferè ſemper eſt, & Spirituum ſummam imbecillitatem, præpollentem Veneni gradum, & pravam Morbi indolem ſemper indicat. Nullibi enim Natura hoc pacto cum niſi inani per patentiores hoſce Renum ductus venenum eliminare ſatagit, ubi via regia Glandularum Cutis vel Oris (ut ante innuimus) ſatis pateat. Atque proinde *a* ſicut Morbus ope *Alexipharmacorum* & *Veſicatoriorum* ſenſim ſubigitur, ita moleſtum hoc ſymptoma pari paſſu ultrò declinare animadvertitur; & è contra, Morbus fomite non ſubacto, eventum non minùs funeſtum ſortitur, utut *Salibus Lixivialibus* ſympſoma hoc correctum aut ſublatum fuerit: Salia enim Lixivialia, præſertim pulvis dictus Æthiopicus, nimirum *Cineres Buſonum* in Crucibulo ad nigredinem calcinatorum urinam copiosè fundendo, vi hujus ſymptomatis corrigendi, ante omnia alia egregii dotatos eſſe multo uſu Mihi compertum eſt, ſive Æger demùm convaliturus eſt, ſive non; Quam ob rationem *b* ℈i. (urgente hoc ſymptomate) Cinerum prædictorum quarta vel ſexta quaque hora exhibendum jubeo, ſemper autem cum generoſiſſimis Alexiteriis in Bolo vel hauſtu commixtorum, quo Morbo juxtà ac ſymptomati ſimul proſpicere poſſim; quid enim refert pereunte Ægro ſymptoma ſuſtuliſſe.

a Vide Hiſtor. 36, &c.

Uſus Cinerũ Buſonũ

b V. de Hiſtor 36.

Cap. 8

Curatio Variolarum Mediarum in hoc Statu.

Ubi verò ex vi Veneni & Spirituum contendentium fere pari, Febris *Status* per unum vel alterum diem protendatur, unum tenorem ſervet, & cum *Vigiliis*, *Deliriis* & pleriſque aliis præcedentis ſtadii, nec non novis quibuſdam Symptomatis ſocietur, & Exanthemata *medii generis*, frequentia nimiùm & languida admodùm erumpant; durante certamine, quouſque ſcil. Criſi perfecta Ægrotans à Symptomatis vehementibus quibuſcunque liberatus ἀπυρεξία integra fruatur, à partibus Naturæ dimicantis ſtare oportet, & Spirituum expanſionem jugiter promovere repetitis doſibus *a* mitiorum Alexipharmacorum in priori ſtadio deſcriptorum, quorum ope Veneni activi reliquias ſenſim ſubigere valeant, nec non vehementiora quæcunque Symptomata quæ Spiritus in hoc ultimo agone ſæpiſſimè peſſundant, atque proinde Morbi indolem in Malignam mutare ſolent, appropriatis Remediis tempeſtivè ſublevare & coercere: atque commixtis Alexipharmacis maximè generoſis, & adhibitis Veſicatoriis languenti Naturæ ſubvenire, modo à vehementiori quocunque Symptomate labefactata cauſa cadere incipiat. Quamprimùm autem Febris Criſin ſuo modo, hoc eſt ſeriùs aſſecuta eſt, & ultimo licet hujus ſtadii die, unà cum Symptomatis priùs conjunctis prorsùs

a Vide Hiſtor. 14, 19. 20, 21, 27. &c.

Digitized by Google

exulet, vel quidem (quod ſæpiùs evenit) intermittat, vel remittat, priuſquam Venenum deliteſcens in proximis ſtadiis reviveſcere incipiat & recens certamen inſtauret, non eſt quod adhuc naturam incaſsùm fatigemus remediis antè præſcriptis, ſive iis quæ in Venenum activum collineant, ſive iis quæ Symptomata reſpiciunt, quippe impræſentiarum haud omnino indicantur, neq; ad recrudeſcentiam veneni deliteſcentis antevertendam ſufficiunt; Ideoq; ſatius eſt ut Ægrotans perſtet in Regimine priùs inſtituto & ab ingratorum Medicamentorum deglutitione pauliſper ferietur, donec recrudeſcentia Febris, & Symptomatum cum ea conjunctorum in ſtadio Maturationis vel Declinationis eorum uſum poſtulaverit, quæ inde pro diverſa Febris recrudeſcentis indole alia atque alia adhibenda ſunt, ut poſthac in proprio Capite narrabitur, niſi fortè cuiquam in hoc intervallo vires *à Corticis Peruviani* experi libeat, quas ego ſæpè efficaces expertus ſum ad Febris repullulationem præveniendam.

Quæ autem ſint *mitiora ea Alexipharmaca*, quæ durante certamine ante Criſin peractam jugiter adhibere par eſt, & quæ ſint eorum præſcribendorum Formulæ ſatis conſtat ex Methodo medendi in præcedenti ſtadio memorata; Qualia etiam ſint *Alexipharmaca* ea generoſiſſima, & quo pacto cum prioribus commiſcenda ſint, ubi Natura à vehementiori quocunque Symptomate labefactata ſuccumbere incipiat, ex methodo Variolas Malignas & Confluentes curandi in hoc atque præcedenti ſtadio deſcripta petat Lector, ex quibus facilè admodùm Formulas Remediorum pro re nata plus minùs Alexiteriorum excogitare queat, quo nomine crambem eam bis coctam apponere non libet. In hoc autem lubrico rerum ſtatu dum Criſis eſt (ut ajunt) in *Fieri*, videat potiſſimùm ſolers Medicus nè Natura quovis ſymptomate vehementiori diutiùs attrita & laceſſita, & inde congreſſui impar reddita (quod haud rarò evenit) in Veneno Criticè eliminando prorsùs deficiat, & Morbus jam demùm pravam ac malignam indolem acquirat. Multa autem Symptomata quæ hunc Morbum in præcedenti ſtadio, dum Spiritus niſu difficili expanſionem ſuam ulteriorem moliebantur comitata ſunt, quæcunq; ſcilicet à conatu Spirituum contendentium ortum ſuum duxerunt, atque proinde *Evacuationes*, ſc. *Venæſectionem*, *Vomitum*, *Catharſin*, aut quamcunque ferè aliam poſtulaverint, *ver. gr.* Vomitio, Laſſitudo ulceroſa, Dolores Spaſmodici, ſive Verſatiles & Epileptici, ſive fixi in Capite, Lumbis, Artubus, Pleura, Inteſtinis, &c. jam à prima eruptione incepta ultrò indies magis magiſque (qualiſcunque futurus eſt eventus, ſive ſalutaris ſive funeſtus) declinant. Siquidè, (ut olim in *Puretologia* noſtræ Exercit. ſecunda obſervavimus,) quàprimùm ſpiritus ad ἀκμὴν ſuam expanduntur, & morbus ad ſtatum pervenerit, ceſſante prio-

priori niſu & conatu ſponte prorsùs exulant id genus Symptomata, nec ulteriorem Medici curam requirunt, & rarò admodùm in hoc ſtadio evacuatio cujuſcunque generis, ut in præcedenti ſtadio indicatur, & ferè nunquam ſine evidenti Ægri detrimento & virium diminutione celebratur. Symptomata autem quæ in hoc Stadio Medici curam poſtulant, ea ſunt potiſſimùm quæ vel ab Accidente aliquo, vel à Spirituum in Criſi languore oriuntur, ut *Fluxus Alvi, Sudores, Colliquativi, Vigiliæ, Deliria, Sopor profundus, Fluxus* Vterinus *cruentus, Tuſsis immanis, Ptyaliſmus* cum dolore Gutturis inflammatorio conjunctus; quæ Symptomata ut à Spirituum debilitate oriuntur, ita præ ceteris Alexiteriorum, Opiatorum & Veſicatoriorum quæ eos erigere & figere poſſint, uſum indicant, utut Symptomata duo, *Ptyaliſmus* nimirum cum Gutturis dolore conjunctus, & *Tuſsis* immanis, inſuper *Topica* quædam Remedia (ut mox narrabimus) requirant. Videamus igitur quo pacto ſingula hæcce Symptomata ſeorſim tractanda ſint, ne Natura iis fatigata præſente Criſi prorsùs deficiat.

De Fluxu Alvi immodico in hoc ſtadio. Quanquam in toto hujus Morbi curſu, præſertim ante & poſt Criſin, Alvus lubrica, quæ ſcilicet ſingulis vel alternis diebus ſtercora formata deijcit, minimè naturæ officiat, ſed eam à ſarcina liberando potiùs adjuvet; nunquam tamen ab alvo licet ad vigeſimum uſque diem conſtipata, præter moleſtam ſe- cum nimis induratarum egeſtionem ſub finem Morbi, noxam inde ſubortam hactenus deprehendi *Diarrhœa* verò præſertim torminoſa, in quovis Morbi ſtadio, potiſſimùm autem in hoc, ubi Venenum lege Naturæ uno quaſi impetu per Cutim criticè expellendum eſt, ut Symptomatica & planè deleteria, quàm citiſſimè, aſſiduo uſu * *Opiatorum* cum *Alexipharmacis* generoſiſſimis, quæ ſpiritus quadantenùs diſſipatos eri gant, conjunctorum incunctanter & diligentiſſimè ſiſtenda eſt, & ea Paregorici quantitate quæcunque fuerit, qua ſcopus attingi poteſt. Siquidem hoc ſymptoma ut à languore Spirituum Venenum per Cutem eliminare contendentium oritur, ita (ſi quod aliud) eos protinùs debilitando, officio ſuo impares in poſterùm reddit, adeò ut durante Fluxu alvi, *vel in infantili ipſa ætate* (pace magni *Sydenhamii*) Variolæ ægrè admodùm, ſaltem regulares & legitimæ erumpunt, quod vel Mulierculis & Nutricibus notum. Regimen autem, atque Formulas Remediorum huc ſpectantes non opus eſt ut hic recenſeam, cùm utrumque in priori ſtadio deſcriptum inveniat Lector.

Cap. 8

* *Vide Hiſtor.* 50. &c.

De Vigiliis, Deliriis & Subſultibus Tendinum. Proximè ad hoc ſymptoma accedunt *Vigiliæ & Deliria*, cum quibus *Subſultus Tendinum*, ceterique vacillantium Spirituum motus efferati & irregulares in genere nervoſo conjungi ſolent; quæ quidem ſymptomata ut in quocunque ſtadio, Spirituũ inaniter colluctantium languorem produnt atque ma-

è ſignificat; ita forſan, vix à quovis alio ſymptomate (ut antè innuimus) citiùs quàm ab hoc motu efferato Spiritus proſternuntur; adeò ut, durante hoc inteſtino tumultu, cum Natura clavum imperii dimittat, Variolæ regulariter nequeant erumpere: atque proinde par eſt ut *a Opiatorum* doſes ſenſim augeantur donec ſomnus concilietur & tumultus compeſcatur: & ut *Veſicatoriis* & *Alexipharmacis* Spirituum vires erigantur, atque expandantur; cui muneri, ob Spirituum priùs labefactatorum, mera *Paregorica*, *b* ad quemcunque gradum aſcenderis, haud ſufficiunt. Somno autem hoc pacto tempeſtivè conciliato, *Variolas Medias* quæ cohærere vel confluere inceperant, noctis unius ſpatio (quod antè innui) ſæpè ſæpiùs, Febre exulante, in Regulares & Benignas mutatas vidi. Tanta equidem eſt in hoc magis quàm in altero quovis hujus Morbi ſtadio, (ubi Variolæ Mediæ in Malignas tranſituræ ſunt) *Alexiteriorum*, præſertim autem *Paregoricorum* & *Veſicatoriorum* utilitas, ut abſq; eorum uſu vix quicquam egregium arte perfici jam poſſit. Formulas autem præſcribendi mihi in hoc ſymptomate tollendo ſolennes, quippe antè, in priori ſtadio, deſcriptas iterùm recenſere haud opus eſt, præſertim cùm eandem planè viam (*Venæ ſectione* duntaxat excepta) in hoc atque in illo calcare par ſit.

Sopor etiam in hoc uſq; Morbi ſtadium protenſus, qui non à prima Exanthematum eruptione ſenſim declinat, verùm potiùs augetur, nequaquam flocci faciendus eſt; quippe utut in præcedenti ſtadio, dum Spiritus ulteriorem expanſionem moliebantur, ab oppreſſione ſolummodò fortè oriatur, eaque in critico agone diſſlata ultrò receſſurus videatur; jam verò *e* perſtans ſummam proculdubiò Spirituum debilitatem & defectum arguit, ita ut luctari haud valeant, atque proinde deteriùs præſagium quam præcedens ſymptoma ſubminiſtrat, & Spaſmos funeſtos adfore utplurimùm denunciat. Quocirca frequenti *Veſicatoriorum* applicatione, & diligenti *Spirit.* CC. *Serpentaria Virgin.* ceterorumq; *generoſiſſimorum Alexipharmacorum* in priori ſtadio memoratorum exhibitione actutùm certandum eſt, ut priuſquam Natura prorſus cauſa ceciderit, vis Spirituum expanſiva, (quantum fieri poteſt) exſuſcitetur. Formulas Rem ediorum huc ſpectantes in priori ſtadio diſcreptas petat Lector.

e Vide Hiſt 42. 6, &c.

De ſudoribus profuſis.

Sudores d præterea profuſi *colli quativi* (quos Nutrices & Mulierculæ ſtragulorum pondere impoſito perperam & in ſummum Ægrotantis detrimentum perniciosè ſolent extorquere) à Medico in hoc ſtadio minimè negligendi ſunt. Ut enim mitis & blandus calor, qui quam proximè ad Naturalem temperiem accedit, cum levi Diaphoreſi conjunctus, ſpiritus fovendo eruptionem Exanthematum regularem promoveat; profuſi tamen ſudores Spiritus diſſipant & plurimùm debilitant, nec non ſi diu-

d Vide Hiſtor. 29, 5. 31. 41.

Digitized by Google

ſi diutiùs perſtent, utut Exanthemata fuerint Diſcreta, *Vigilias*, *Deliria*, *Fluxum* alvi enormem, *Petechias*, vel aliquod aliud funeſtum ſymptoma mox acceſſunt. Quam ob rationem non ſolùm ſtragula ſenſim detrahendo & minuendo, & * Ægrotanti veniam dando ut ſeſe ab uno latere in alterum ſæpiùs vertat, donec Calor ad mitiorem gradum redactus fuerit, colliquativos hoſce Sudores incunctanter coercere par eſt; verùm etiam Spiritus laſſatos & diſſipatos *Alexiteriis mitioribus* ſæpè refocillare, & *Veſicatoriis* applicatis recens expandere, non omiſſis etiam (ſi opus fuerit) Paregoricis ad ſomnum conciliandum, quæ inquietum Spirituum motum compeſcendo ad Sudores hoſce colliquativos ſiſtendos, ſiquid aliud, plurimùm conducant. v. gr. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* ā ℥ *iv. Aqu. Card. frig. Saxon. Epidem.* ā ℥ *iſs. Pulv. è Chel. Canc. comp. Lap. Contrayerv. Spec. Confect. de Hiacinth.* ā ℈ *ij. Syrup. de Mecon.* ℥ *iſs* M. F. *Iulap.* de quo cap. Æger pro ratione ætatis Cochl. *ij, iv, vj.* (agitata Phiala) tertia quaque hora. Addantur doſi hora ſomni propinandæ ſi Vigiliæ urgeant, *Laudan. liquid. Helmont. gutt. ij, iv, vj, x, xij.* Applicentur etiam *Veſicatoria* ad carpos internos, vel ſaltem ad nucham.

** Vide Hiſtor. 21, 5, &c.*

De Tuſſim. *Tuſſis* inſuper atrox & ferina, quæ haud rarò Variolas præſertim hyemales, à frigore in Poros cutis invadente frequentiſſimè ortas comitatur, & non tantùm ^a^ Craſin ſanguinis perpetua Pulmonis agitatione colliquat, verùm etiam Vigilias inducit & Spiritus laceſſit & peſſundat, in præcedenti ſtadio prorsùs negligere haud par eſt; jam autem Criſi incepta *Paregoricis* omninò cohibere atque *Mucilaginoſis* aliiſque Thoracicis remediis demulcere neceſſe eſt, ne Spiritus inde attriti in agone ultimo deficiant. Quapropter hoc in caſu præter *Paregorici* doſin pro ratione ætatis ad ſomnum conciliandum ſufficientem ſemel in die exhibitam, inſuper *Extractum Glycyrrhizæ*, *Pilulas Bechicas & Mucilaginoſas* in ore ad Tuſſim fallendam ſæpiùs ſolvendas, atq; *Linctum* ſequentem ſæpius è Cochleari lambendum, & ſenſim urgente Tuſſi deglutiendum præſcribere ſoleo. ℞. *Ol. Amygd. d. rec. Syrup. de Mecon* ā ℥ *iß. Sacch. cand. alb.* ℥ *i.* M. exactiſſ. F. *Linctus*.

Cap. 8

a Vide Hiſtor. 27. &c.

De Fluxu Catameniorum & Lochiorum. Eſt & alterum Symptoma, quod in hoc ſtudio, præſertim ſub ejus finem, cùm (Spiritibus in Criſeos agone laſſatis) Membranæ atq; vaſa univerſa tonum ſuum atque robur quadantenùs amiſerint, accidere ſolet,) *Fluxus* nimirum *Catameniorum*, quæ tempus à natura præſtitutum jam haud rarò anticipant, & *Lochiorum*, poſt partum vel abortionem ab eadem cauſa provenientem; ad quod Medicus quamprimum de eo certior factus ſit, in Methodo medendi inſtituenda attentiſſimè animum advertat oportet, utut prava Morbi indoles, ſicut ab aliis *Hæmorrhagiis* profuſis haud inde arguenda ſit. Quandoquidem autem à tumultu ſanguinis

Digitized by Google

ap. & inteſtino, atque pretioſiſſimi illius liquoris diſpendio, & à motu Spirituum inquieto, eorumque languore inde ſuborto (ut ſileam effectus planè funeſtos Fluxus Sãguinis immodici & nimis diu protracti, ad quem languida Natura jam proclivis eſt) exanthemata neceſſariò minùs vegeta erumpant, & in ſtadio Maturationis proximo deprimantur & ægrè maturentur, *Deliria*, *Vigiliæ*, *Deliquia frequentia*, & *Suffocationes Hyſtericæ*, hujus Fluxus ferè perpetui Comites, cum multis aliis id genus oppreſſæ Naturæ ſymptomatis accerſantur: eo inquam nomine *Remedia Cordialia mitiora* & qualitate quadantenùs adſtringente dotata quæ ſc. fluxum minimè cieant, verùm potiùs coerceant & ſiſtant copioſiùs atque frequentiùs propinentur, & *Opiata*, quæ motũ Spirituum tremulum & inquietum compeſcant, nec non *Antihyſterica*, quæ unà cum *Veſicatoriis* applicatis, Spiritus excitent & expandant durante *Catameniorum* vel *Lochiorum* fluxu.

Vide ... or. 33, Quo *a* pacto plurimas hujuſmodi Ægrotantes feliciter ſingula hujus Morbi ſtadia, ac ſi iſtud infortunium non accidiſſet, tranſegiſſe memini. Ex. gr. ℞ *Ther. Androm.* vel potiùs *Confect. Mitridat.* ℈ i. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Spec. Confect. de Hyacinth. Coral. rub. ppt.* āā *gr. xv Caſtor. gr. ii. Confect Alcherm. ſine Moſch. q. ſ. M. F. Bolus* quarta vel ſexta quaque hora exhibendus, addito hora ſomni *Laud. Lond. gr. i. vel Laud. liq. gutt. xv.* ℞ *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* āā ℥ *iv. Cinnam. Hord. Rut. germin. Querc.* āā ℥ *ij. Aqu. Pæon comp. Epidem* āā ʒ *ii. Pul. è Chel. Cancr. comp Spec. Confect. de Hyacinth.* āā ʒ *i. Pulv. Bezoar. Magiſt. gr. xv. Syrup. Caryoph.* ℥ *ii. M. F. Iulap.* de quo cap. Ægrotans Cochl. iv, vel v. poſt unumquemque Bolum deglutitum, atque etiam ad libitum in languoribus, agitata phiala; Applicentur etiam *Veſicatoria* ad Nucham & Carpos internos. Urgente etiam Deliquio vel Affectione Hyſterica, non abs re erit *Spirit. CC. & Tinctur. Caſtor.* āā *gutt. viii.* in hauſtum Iulapii inſtillatas miniſtrare, vel quidem *gutt.* xx. vel xxx. utriuſvis in unoquoque hauſtu Cerevisiæ propinare, atque *Spirit. Salis Armon.* in Phiala collo arcto & oblongo, vel nodulum *Galban. Caſtorei & Aſæ fœtid.* aceto irroratũ ſæpiùs naribus admovere.

De dolore Gutturis cum levi Ptyaliſmo conjuncto.

Symptomatum autem hoc Stadium comitantium agmen demùm claudit, illud alterum ab Accidente utplurimùm ortum, ſcil. *Gutturis Dolor*, ſæpiùs cum Ptyaliſmo levi conjunctus. Quoties enim vel Natura ob vires Spirituum minùs vegetas in Veneno per Cutim eliminando deficiat, & veneno per Glandulas ſalivales excreto defectum ſupplere molitur, vel Exanthemata (ut in Variolis hyemalibus cum Tuſſi enormi conjunctis fieri ſolet) Uvulam, Tonſillas, atq; reliquam Membranam Os internè inveſtientẽ obſideãt, latex ſetoſus copioſè in hiſce partibus ſcatet, unde partes teneræ acrimonia venenati liquoris inflammãtur. Quæ quidẽ Symptomata

in

in proximo Maturationis ſtadio pro ratione Salivationis auctæ, & Exantematum indies creſcentium eò demùm (ſi non arte tempeſtivè antevertantur) evehi ſolent, ut non tantùm Ægrotantem ceteris Symptomatis nimis attritum difficili Deglutitione affligant, verùm etiam vitæ ipſi inſtantis Suffocationis periculum intendant. *a* Quamprimùm igitur hoc Symptoma ingruere percipiatur, Fauces externæ diligenter ab aeris iniuriis pannis laneis mollibus duplicatis, quæ plus valent quàm *Croceata*, vel alia quæcunque amuleta à mulierculis adhiberi ſolita, muniantur, (ut in Salivatione *Mercuriali* prudenter fieri ſolet) nè Faucium glandulæ à ſero copioſiùs irruente inibique concreſcente intumeſcant, utut enormis Salivatio ſequatur. Inſuper Ingeſta quæcunque ſive Pharmaca ſive Alimenta, ſint admodùm lenia, quæque fauces minimè exaſperent; & ſedulò evitentur Cordialia calidiora, *Spirit. C C. Vitrioli*, ceteraque id genus quæ partes laceſſant, Pulveres Cordiales craſſiores qui partibus Deglutitioni inſervientibus adhæreſcunt & moleſtias creant, & Cereviſia ipſa, ejuſque in locum ſubſtituatur *Liquor Poſſeticus* mitis, *Decoctum C C.* &c. Denique *Gargariſmata* emollientia; quæ partes aſperatas demulcere valeant, & phlegma impactum educere, ſiphone Faucibus ſæpiùs immittantur Ex. gr. ℞. *Decoct. Ficuum* ℔iſs. *Mellis roſat. Colat.* ℥i. M. F. *Gargariſ* durante hoc Symptomate diligentiſſimè, aſſiduò uſurpandus.

a Vide Hiſt. 14. 21, 27, &c.

Cap 9 *De Hæmopto Inſultibus Epilepticis.*

Diffitendum equidem non eſt præter Symptomata memorata ſive à Spirituum languore, ſive ab Accidenti ſuborta, me ſemel in hoc ſtadio, ab orgaſmo Sanguinis forti & efferato *Hæmoptoen* à vaſorum Sanguiferorum diſtentione & ruptura ſubortam, itidemque nuperrimè, ſub finem hujus ſtadii à Spiritibus malo Regimine incitatis, *Inſultus* planè *Epilepticos* ſæpiùs recurrentes, viſu horrendos, & periculoſos vidiſſe. Quandoquidem autem hæc anomala Symptomata ſint admodùm rara, hoc in loco iis non immorari lubet, ſed in Calce hujus Tractatus eorum *b* *Hiſtorias* inter ceteras non vulgares, atque methodum medendi feliciter iis adhibitam deſcribere.

b Vide Hiſtor. 11, 6.

Atque de ſecundo ſtadio tantum, quod, quæcunque fuerit Morbi indoles, ſive Benigna, Maligna vel Media intra tridui Spatium terminatur; utut enim *Mediæ Variolæ* non omnes primo hujus ſtadii die protrudantur, univerſæ autem intra triduum ex quo primùm erupęrunt, ſuo modo maturari incipiunt, & nullæ poſt triduum à prima univerſali eruptione incepta recens ſeſe in conſpectum dant. Veneno enim vel ſubacto vel exaltato, Febris plus minùs ſalutari, vel funeſta Criſi judicatur; & vel non ſupereſt Venenum poſt hoc per Cutim eliminandum, vel vires haud ampliùs Spiritibus ſuppetunt ei eliminando pares. Nihil enim moror parvula illa Exanthemata, quæ ex reliquiis Veneni deliteſcentis ſanè contemnendis orta

in

in Interſtitiis Variolarum *Mediarum* quaſi ſuperfœtantium in ſtadiis *Maturationis* vel *Declinationis* nonnũquam ſubpullulant; utpote quæ abſque aliquo febrili certamine erumpunt, & quàm citiſſimè, aliquando ipſo ortus die, ſine Maturatione declinant & exareſcunt.

CAP. IX.

De tertio hujus Morbi ſtadio, quod à Variolarum prima Maturatione uſque ad earundem Declinationem protenditur; De Varia Indole Febris in hoc Stadio recrudeſcentis, & Salivationis, Intumeſcentia Extremorum, Diabetici Vrinæ profluvii, cæterorumque Symptomatum ratione hanc Febrim ejuſque Criſin in hoc ſtadio comitari ſolitarum; De ſignis Naturæ eius benignæ, malignæ vel mediæ Diagnoſticis, nec non de ſignis Prognoſticis, Indicationibus curativis & methodo medendi ad hoc ſtadium pertinentibus.

Riduo Eruptionis elapſo *Variolæ*, ſicut alia quævis Tubercula inflammata, concoqui incipiunt, & lympha venenata per glandulas cutaneas Naturæ lege colata acrimonia ſua cuticulam à vera cute ſeparat, in apices Exanthematum; paucarum horarum ſpatio, primùm albeſcentes quadantenus intumeſcunt; dein, lympha eadem pro Morbi indole & vigore Spirituum plus minuſve vegeto, citiùs vel ſeriùs in pus vel puriformem materiam mutata, flaveſcunt, aut ſaltem colorem cineritium vel ſubfuſcum obtinent, tandem in ſtadio ultimo cruſta obducti exareſcunt, modò exanthemata confluentia, cohærentia vel diſcreta ſimul, uno impetu ubique primùm eruperint. Variolæ enim *Mediæ* quæ ſenſim & non eodem die erumpunt, pro differenti ortus ratione albeſcere incipiunt, adeò ut primo vel ſecundo Maturationis die quædam tubercula in extremis partibus, vel corporis trunco ferè cruda, alia verò, in Facie, ſcil. collo ceteriſque locis vicinis plus minùs maturata reperiantur.

Cùm autem multiformis ſit hujus Morbi Indoles in hoc præcipuè ſtadio, & pro gradu Veneni morbifici differenti planè alia atque alia, ita ut nequeat Medicus ſine ſagacitate maxima in multiplici Symptomatum jam ſuboriri ſolitorum varietate praxin ſuam ad rationis normam ubique ritè dirigere, operæ pretium duco indolem morbi pro ratione veneni diverſam, [illegible]tante *Variolarum* Maturatione (quod in præcedentibus ſtadiis etiam conſultò feci) ſuccinctim primùm ob oculos pone-

ponere, incipiendo à *Variolis Benignis*, ut ſciat Medicus quam longe *Malignæ* vel *Mediæ Variolæ* ab iſta Regula deflectunt, & quibus ſubſidiis Naturæ jam deficienti ſubvenire oportet.

Variolarum Benignarum Maturatio. In *Benignis Variolis* ubi venenum in præcedenti ſtadio robore Naturæ integro è Spirituum ſinu ſecundùm primã Naturæ intentionem per Glandulas cutaneas Criſi fida ac perfecta propulſatum fuerit, nullum omninò Febris revireſcentis, aut alterius alicujus generis ærumnoſum ſymptoma repullulat, præter dolorem Exanthematum inter maturandum inflammatorium, à quo utut Patiens quadantenùs (ut in *Furunculi* vel alterius cujuſcunque Tuberculi cutanei maturatione) incaleſcat, & arteriæ fortiùs ſolito vibrentur, nullatenùs tamen Febre vel ægritudine ab inteſtina veneni & Spirituum luctatione afficitur, verùm ἀπυρεξία integra ac valetudine perfecta utens totum hoc ſtadium, quod ultra triduum non protenditur, ſecurè ac tranquillè decurrit, lympha à Spirituum influorũ vigore per glandulas copioſè colatur, atque tuberculis citiſſimè miniſtratur, unde * primo die Variolarum margines vegetè rubent, atque baſes ſuas ſenſim ampliant, apices elevant, atque ſero limpido implent; ſecundo autem die Puſtulæ adhuc turgentes ſero à benigno Spirituum calore ocyùs (ut ſolet) inſpiſſato atque in puriformem ſubſtantiam quadantenùs redacto, Colorem minùs pellucidum obtinent, & demùm tertio die humore lege Naturæ à blando Spirituum influxu in Pus concoctum & laudabile penitùs mutato, protinùs flaveſcentes in apicibus, ſtadium ultimum ingreſſuræ exareſcere & ſcabie obduci incipiunt. Cùm dico Variolas benignas eſſe ceterarum omnium normam, intelligo Variolas quaſcunque *Diſcretas* & *Regulares* cum *Petechiis*, eruptione *Miliari* aut altero quovis ſtigmate exitiali minimè conjunctas præter illas quas lingua Vernacula vocare ſolemus *Chicken Pocks*: Quippe hæ, † utut moleſtum Apparatus triduum, ut ceteræ Variolæ habeant, ſæpiùs tamen eodem die oriri, maturari atque declinare animadvertuntur; adeò ut poſt primum ſtadium finitum, nihil compertum & certum de ceteris eorum ſtadiis dici poſſit, niſi quod Cometarum ad inſtar citiſſimè diſpareant rarò admodùm ſpatium ceterarum Variolarum Regularium in ſtadiis ſuis ultimis decurſuræ. Quo ſigno Pathognomonico duntaxat à Variolis ceteris Benignis quas jam deſcripſimus diſtingui queant.

* Vide Hiſtor. 3.

† Vide Hiſt. 2.

Variolarũ Malignarũ indoles in hoc ſtadio. *Malignæ* autem *Variolæ* (eas volo quæ à primo inſultu tales extiterunt, utpote à Veneno ſummè deleterio ortæ, aut ſaltem à Symptomate aliquo vehementiori ſpiritus in primo ſtadio ante Criſin peſſundante in Malignas mutatæ) ſive *Confluentes*, ſive *Cohærentes*, vel *Diſcretæ* cum Petechiis aut alio aliquo exitiali ſtigmate conjunctæ immane quantum in hoc ſtadio à Benignis diſtant! Febris ſiquidem quæ à veneno Spiritus prorsùs obruente ſuam originem tra-

p. 9 trahens, à primo inſultu uno tenore fere continuo hactenus progrediebatur, jam demum à Criſi in præcedenti ſtadio funeſta mirum in modum aucta, cum *Hæmorrhagiis*, *Deliriis*, *Vigiliis* ceteriſque præcedentis Stadii Symptomatis plurium evectis, nec non *Spaſmis*, *Comate profundo*, aliiſque id genus ob vires Spirituum perpetim corruentes funeſtiſſimis ſociata utplurimū Ægrotantem miſerè confectum derepente [a] primo ſcil. vel ſecundo hujus ſtadii die è vivis tollit. Effloreſcentia intereà (ubi confluens fuerit) in albedinem non interruptam & viſu horrendam mutata; ſi verò Exanthemata in Pectore vel quacunque alia corporis parte *Morbilloſæ Efflore-ſcentiæ* ad inſtar figura incerta donata, quadantenùs Diſcreta apparuerint, utut in apicibus albedine obducantur, nequaquam margine rubro circumcinguntur, vix aut ne vix omninò elevantur, interſtitia rubedine deſtituuntur, verùm potiùs quaſi ex ſtrangulatione livideſcunt, quoniam cum Spiritus in machina ubique pænè extinguuntur & enecantur, neceſſe eſt ut ſanguis in univerſa cute quaſi ſtagnet, & lucidum colorem exhibeat, atque glandulæ cutaneæ inde Semineces in lympha venenata excernenda plurimùm deficiant; unde ſero jam non ampliùs aut ægrè admodùm ſuppeditato Tuberculorum Maturatio haud amplius jure merito exſpectanda eſt: Nec eſt quòd quiſquam miretur Variolas ſeſſiles & depreſſas manere, atque Cuticulam in earum apicibus venenata acrimonia ſeparatam ſquamæ exareſcentis ad inſtar ad cutim rurſus pænè adhærere. Natura verò quæ ſemper, pro viribus quæ ei ſuppetunt, cunctando rem reſtituere molitur, cùm hoc pacto Venenum per glandulas cutaneas eliminare juxtà primam ſuam intentionem non poſſit, hoſtem per patentiores Glandularum Faucium atque Renum portas, quod in præcedenti ſtadio aggrediebatur, pro virili propulſare contendit; at verò conatu inani, quia [b] *Ptyaliſmum* duntaxat levem & mox receſſurum, ſine aliqua inſigni capitis vel faucium intumeſcentia, atque moleſtam ſanè & inutilem *Micturitionem* abſque notabili quocumque Urinæ profluvio utplurimùm excitat. Adeo funeſtus & deploratus eſt hic caſus, ut rarò admodùm (quod ante innui) quiſquam hoc modò decumbens ad tertiū hujus ſtadii diem ſuperſit; ſiquis verò (quod oppido rarò hactenus obſervavi) meliori luto formatus & ſtaminibus vitę magis firmis præditus, artis ſuppetiis opportunè allatis forte fortuito adhuc ſuperſtes fuerit, ſtadium Morbi ultimum (Variolis poſthàc nunquam matureſcentibus, atque hoc defectu Salivatione copioſa aut Profluvio Urinæ neutiquam ſuppleto) diu [c] ad x. ſcil. vel xij. dies protendendum ingreſſus indies febricitat, nec non, ac ſi Venenatus, Vigiliis, Deliriis, Deliquiis, ceteriſque omnibus præcedentibus diris Symptomatis præter *Hæmorrhagias* (quæ ſi adhuc perſtarent, funeſtum diem illicò citiſſimè

[a] Vide ... tor. 38, 40

[b] Vide Hiſt. jam memorata.

[c] Vide Hiſtor. 32, 36, 41. &c.

tiſſimè accerſerent,) perpetim laceſſitus, donec Veneno viribus Artis & Naturæ conſpirantibus ſenſim cicurato, & die Morbi forſan xvijmo, vel viceſimo certamine febrili inde dirempto jam demum ἀπυρεξίαν aſſecutus inexpectatò revaleſcere incipiat. Quoſdam etiam novi à reliquiis Veneni deliteſcentis non jam ſubactis, quorum Hiſtorias ſub finem hujus Tractatus recenſere non pigebit, qui uſque ad † triceſimum diem, poſt Venæſectionem & ſolennes purgationes peractas, cū appetitu penitùs proſtracto hecticè quaſi decumbebant, & tandē *Sphacelo* Claviculæ, Oſſium, Maxillarum vel Tibiarum inopinatò trucidabātur.

† *Vide Hiſtor.* 59, 60, 61, 62. *&c.*

Variolarum Mediarum Maturatio.

Variolarum autem *Mediarum* Maturatio paulò fuſiori calamo deſcribenda eſt, quia frequentiſſimè iſta ſpecies occurrit, & præ ceteris, pro ratione Veneni in præcedenti ſtadio plùs minùſve ſubacti, indolem admodùm variam obtinet, & Medicorum ſagacitatem exercet in hoc ſtadio.

Mediarum Variolarū in Malignas tranſeuntiū indoles.

Namque ex lucta inter Venenum & Spiritus in præcedenti ſtadio propemodùm pari, haud rarò ob ſiniſtrum aliquod accidens, ſymptoma vehementius, aut methodum medendi non ſatis accuratè adhibitam, Natura cauſa ſua Criſeos tempore ex parte cadit, nec facilè ſuas vires in poſterum recolligit: & ſicut iſtæ Variolæ, *a* quæ prima facie more *Benignarum* diſcretè erumpere inceperant, demum cohærentium vel confluentium ſpeciem induunt; ita in hoc ſtadio poſt Criſin infauſtam *Variolæ* nonnumquam pravam ſuam indolem produnt, *b* Seſſiles nimirùm, depreſſæ & aridæ manent, maturationi neutiquam idoneæ atque aliquando *c Petechiis* jam demum efflоreſcentibus interpunctæ, & diſcrimen Ægrotanti non minùs, licet non adeò præceps ac primariò Malignæ intentant; Poſt inſidas enim Remiſſionis potiùs quàm Intermiſſionis inducias in ultimo præcedenti ſtadii die datas, *d* Febris mali moris ex lucta Spirituum Criſi præcedenti plurimùm labefactatorum jam adverſus Venenum recrudeſcens inſtaurata, una cum Maturatione incepta illicò revireſcere incipit, mox *Vigilias*, *Deliria*, & reliqua quotquot dira Spirituum vacillantium ſymptomata acceſſitura, quæ indies magis magiſq; adaugeri ſolēt; donec Æger quaſi Toxico penitùs infectus, demùm decimo *e* vel undecimo Morbi die (quod utplurimùm fit) fatis cedere cogatur, ſi non fortè Venenum multa artis ope & robore Spirituum haud vulgari adjutus, in ultimo Declinationis ſtadio diu, *f* ſcil. ad *xvij.* vel *xx*, dies protracto atque ærumnosè admodum emenſo, ſenſim concoquere & edomare potis fuerit: vires enim haud jam Spiritibus ſuppetunt ad venenatam colluviem (quæ per Glandulas cutaneas primariò propulſanda fuerat) per Fauces, Renes vel aliam aliquam portam ſuccedaneam amādandam. Quā ob rationē hæ Variolæ ſemper Seſſiles & Aridæ jam animadvertuntur, & *Salivationem inſignem*, *intumeſcentiam extremorum Vrinæ profluvium* nullatenus comites habent.

a Vide 21, 22, 44, *&c.*

Cap. 9.

b Vide Hiſt. 19, 21, 22, 23, 25. 32, 33. 35.

c Vide Hiſtor. 27. 45. 51.

d Vide Hiſt 32. 25 21. 22 *&c.*

e Vide Hiſtor. 45. 46. 41, *&c.*

f Vide Hiſtor. 32, 33, 21. 22. 23, 24, 25, 27, 29, 49.

Ubi

Ubi autem Spiritus in Criſi Venenum tantillum ſuperaverint, res Ægrotantis (ſi nihil poſtea accidat ſiniſtrum) pro ratione victoriæ partæ, plus minùs in vado ſunt, & Variolæ citiùs vel ſeriùs tandem maturitatem aſſequuntur; intereà *Salivatio*, *Profluvium urinæ & extremorum Intumeſcentia* exanthematum depreſſorum defectum plus minus compenſant; Febris etiam (modò revireſcat) vix ante initum ultimum Declinationis ſtadium repullulat, atque tunc *συντχίας* benignæ typum induit.

Eſt enim ubi Variolæ hujus generis, veneno in præcedente Criſi multùm fracto & ſubacto, prope ad benignas ipſas jam accedant, cum Natura per glandulas cutaneas juxta primam ſuam intentionem totum virus licet paulò ægriùs & tardius eliminare valeat, unde exanthemata figuram exactiſſimè rotundam poſſident, & margine rubro circumcinguntur; utut primo Maturationis die hic illic in medio deprimantur; *a* tertio autem vel quarto turgeſcunt & acuminantur; *ſto* demum die pure jam confecto referta, flaveſcunt & exareſcere incipiunt, atque Æger demum ſine quamcunque Febre recidiva, ærumnoſa Salivatione, vel extremorum Intumeſcentia, die Morbi ſaltem decimo tertio aut quarto prorsùs revaleſcit.

Si verò Spiritus in Criſi imperfecta paulo plus labefactati Veneno, & arctius cum eo implicati, totam virulentiam ſecundùm primam intentionem per glandulas cutaneas amoliri nequeant, provida Natura *b* Faucium glandulas incunctanter ſolicitat, quibus tanquam tabula poſt naufragium utitur, & per patentiores iſtas portas Veneni reliquias amandare ſatagit; Exanthematis intereà in dies, utut ſeriùs & ſegniùs maturеſcentibus, unde hujus Morbi ſtadii duratio incerta redditur, & pro copia & duratione ſalivationis ad dies quatuor, ſex, octo, duodecim vel *c* amplius protenſa, atque Variolæ intereà primùm ubique in *d* medio deprimuntur, utpote humore parcè ſuppeditato, neque margine vegetè rubenti circumcinguntur: dein verò cùm turgeſcant & acuminentur, admodùm albæ & pellùcidæ (humore adhuc minimè in pus mutato) aere vel aqua limpida impleri videntur; demùm verò debitam magnitudinem adeptæ, & pure jam confecto quadantenùs flaveſcentes *e* flacceſcunt tamen, & vigore Spirituum orbatæ magna ex parte in Artubus præcipuè confluunt, ſero admodùm in ſtadio ultimo exareſcunt, & Cutim haud rarò cicatricibus & foveis turpiter deformant.

Quamdiu Spiritibus vires ſuppetunt ad hoſtem per hanc portam fortiter propulſandum, Patiens (quomodocumque Variolæ ſeſe intereà habeant) penè *ἀκινδύνως* in tuto eſt, & ab omni alio ærumnoſo Symptomate, excepta Salivatione, gutturis Dolore, Deglutiendi difficultate ceteriſque id genus Ptyaliſmi ſatellitibus, liber. * Quamprimùm autem (modò ante maturationem Variolarum com-

ple-

Margin notes: Maturatio Variolarum ... ad benignas accedentium. — *a* Vide Hiſt. 5, 7, 9, 17. — ...tione, urina profluvio, &c. conſinflatum. — *b* Vide Hiſtor. 19, 27, &c. — *c* Vide Hiſt. 53. &c. — *d* Vide Hiſtor. 21, 23. — *e* Vide Hiſtor. 21, &c. — * Vide Hiſtor. 54, 55. &c.

pletam *Salivatio*, unà cum Capitis, Faciei & Faucium intumeſcentia ob Spirituum defectum declinare incipit, ſi non (ut ſæpe cum bonis avibus perepente fit) hic defectus profluvio Urinæ & Extremorum Intumeſcentia ſuppleatur, recrudeſcit illicò Febris, & plus minuſve periculi intendit pro ratione virium veneni in præcedenti ſalivatione magis minuſve ſubacti tum, atque maturationis Variolarum inde magis minuſve provectæ; ſiquidem Venenum, ſalivatione ob Spirituum languorem præmaturè deficiente intus concluſum, atque mox naturam obruens vel ſaltem irritans, febrilem luctam *a* cum vel ſine rigore manifeſto antecedenti non poteſt non recens inſtaurare, quæ pro ratione virium Veneni ſuperſtitum jam *b* συνεχὴς & benigna, jam verò *c* ξύνοχος plus minùs maligna redditur, quam ſine vigore Naturæ haud vulgari, aut ſaltem ſine Artis ſuppetiis opportunè allatis ſuperare haud fas eſt, & qua Æger plerumque tertio vel quarto die trucidatur: Variolæ autem vix unquam ab hoc tempore matureſcunt, & ſtadium Morbi ultimum, declinatione Salivationis incepta, exordium ſumit. Quam ob rationem ſalivatione declinante Medicus, quo ad præſagium proferendum, & medelam ritè adhibendam ſeſe expeditiùs accingat, non tam ad præcedentis Salivationis terminum, quam ad præſentem *Variolarum* maturationis gradum animum advertat. Novi enim Salivationem, Variolis jam maturatis, vel quarto die ſine Febre recidiva declinaſſe; atque nobilem Juvenculam, *d* cujus Hiſtoriam in fine hujus Tractatus recenſebo, quæ viceſimo primo Morbi die (hoc ſtadio eouſque durante) crudis adhuc & non integrè maturatis Variolis, perenni atque inexhauſtibili Salivatione planè confecta periit. Utut verò hæc ſe habeant generaliter loquendo quò diutiùs Salivatio duret, & quo copioſior fuerit, eò magis Venenum cicuratur & ſubigitur, & Salivatio tertio vel quarto die præmaturè finita, vel longius protenſa, modò non fuerit copioſa & libera *e* Febre ξυνόχῳ & mali moris malo omine excipitur; copioſus verò & diutiùs protenſus *Ptyaliſmus* (utut Variolæ non fuerint integrè maturatæ) ſæpiſſimè in *f* συνεχῆ benignam facillimè *Cortice Peruviano* ſubigendam deſinit; iſte autem qui ad Maturationem uſque Variolarum completam protenditur, ſive citiùs ſive ſeriùs ſubſiſtat, Ægrotanti *g* ſalvo & ἀπυρέτῳ valedicit.

Natura verò (ut antè innui) in præſens machinę tutamen pręproperam hanc Salivationis declinationem *e Profluvio Urinæ* immenſo vel *Extremorum Intumeſcentia* compenſat, & Cataractis Renum reſeratis Urina, ferè ut in Diabeticis, ad plures dies ſupra modum fluit; quo pacto ſolet in ſalivatione arte à Mercurio inſtituta, ubi Venenum exhibitum haud ſatis per glandulas ſalivales protruſum fuerit: vel *Manus*, *Pedes*, & *Præputium*, mole humorum immenſa in iis congeſta mirum in modum diſtenduntur: atque ſanè cùm utrũvis

Cap. 9

a Vide Hiſtor. 21, 26, &c.

b Vide Hiſtor. 22. 24, 25, 26, 46

c Vide Hiſtor. 21, 54. 55 &c.

d Vide Hiſtor. 53.

e Vide Hiſtor. 21, 55. &c.

f Vide Hiſtor. 24. &c.

g Vide Hiſtor. 19, &c.

e Vide Hiſtor. 32, 33. 34, 35. 36, 37, 62, 63, &c.

vis

vis horum Symptomatum ſuppreſſæ Salivationis locum teneat, quamdiu à vigore Spirituum ſuſtentetur, Variolæ plus minùs indies matureſcunt. Cùm autem ante Maturationem Exanthematum perfectam declinant, illicò reviteſcit Febris χύνοχος vel ξυνεχὴς, ſi non, quod ſæpiſſimè fit, Salivatione poſtliminiò reduce excipiantur. Quo diutiùs autem iſthoc Urinæ profluvium, vel Extremorum Intumeſcentia durat, eò melius. Modò autem abſque Salivatione recidiva ante maturationem Variolarum complemam præmemorata Symptomata derepente ſupprimantur, à Febre recens ſuppullulante vita Ægrotantis rurſùs in diſcrimen adducitur; adeò protenſam atque incertam durationem in hoc ſtadio hujuſmodi Variolæ emeriti ſolent.

Eſt autem ſæpiſſimè, ubi vires Spirituum & Veneni poſt Criſin peractam adeò propè ad æqualitatem accedant, ut Spiritus nequeant Veneni reliquias per cutim vel aliam aliquam portam ſuccedaneam fortiter propulſare; tumque venenum magna ex parte intus cohibitum, ferè ab hujus ſtadii initio Febrem *a* ciet, mitiorem licet, utplurimum ξύνοχον, nonnunquam autem ξυνεχῆ, quæ ſtadio hoc morbi diutiùs protracto, cum Deliriis, Vigiliis, cæteriſque id genus Symptomatis, utut non valdè intenſis conjuncta eouſque durare ſolet, donec *Variolæ* diu depreſſæ & pellucidæ, demùm Veneno ſenſim & gradatim per hanc vel illam portam protruſo, die 17. vel 18. derepente turgeſcere atque maturari inceperint. A quo tempore Febre unà cum Symptomatis conjunctis, poſtquam diu incerto Marte dimicatum fuerat, inexſpectato exulante, Ægrotans illicò revaleſcit.

Succincta hæc Maturationis Variolarum hiſtoria e rei natura petita, facilè admodum Indoles morbi durante hoc ſtadio benigna, maligna vel media diſcernitur; Eventus ejus fauſtus, infauſtus vel dubius prædicitur; Indicationes verè Curativæ ad rationis normam eliciuntur, atque methodus medendi certa & ſtabilis inſtituitur.

Variolarum benignarum maturantium Diagnoſis. — *b Vide Hiſtor. 3.*

Ubi *b Variolæ* fuerint figura exactiſſimè rotunda, ubique diſcretæ & margine admodum rubro circumcinctæ, neque *Petechiis*, *Eruptione miliari* vel qua vis alia nota exitiali interpunctæ, primo Maturationis die in ſummitate albæ, atque humore refertæ ac turgidæ; Secundo autem circa baſin auctæ atque in ſummitate acuminatæ, & minùs pellucidæ; atque tertio demum, ſcil. ultimo hujus ſtadii die, humore in pus mutato flaveſcentes, utpote cruſta mox obducendæ, Patiente intereà neque Febre, ægritudine vel quocunque altero ærumnoſo ſymptomate attrito; Virium robur admodùm vegetum, atque indoles Morbi maximè Benigna ſignificatur, & debito regimine adhibito, eventus felix duodecimo ſaltem Morbi die inſecuturus exſpectandus eſt, Natura ſingula ſtadia ſpatio trium dierum peragrante.

Ubi *c* autem Febris in præcedentibus ſtadiis fuerit continua

Variolarum primario malignarum Diagnostica.

Vide Histor. 36, 37, 38, 39, 40, 41.

& adhuc cum *Deliriis*, *Vigiliis* & reliquis Symptomatis indies auctis, & præterea *Hæmorrhagiis*, *Micturitione*, &c. conjuncta perſtet, & uno tenore progrediatur, atque Efflorescentia ubique confluat vel cohæreat, atque cutis albedine plana tanquam Pergamena obducatur; Ubi Exanthemata in Pectore & Artubus, quadantenùs Diſcreta, utut in apicibus albedine obducta depreſſa maneant & fermè ſeſſilia, atque in margine & interſtitiis quaſi ex ſtrangulatione lividescant, apices humore prorsùs deſtituantur, atque inde ſquamarum ad inſtar exareſcant, & ad Cutim penitus adhæreant; Vel ubi prorſus Diſcreta *a Petechias*, *Maculas purpureas*, *vel nigras*, vel *Eruptionem miliarem* in interſtitiis comites habeant; nulla intereà notabili *Salivatione*, *Profluvio* urinæ, aut extremorum *Intumeſcentia* jam ſuborta, morbus Veneno deleterio primario ſatus, indolem ſuam malignam palàm prodit, & Exãthemata ob ſummam Spirituum debilitatem ad maturationem prorsùs inepta eſſe arguit; vel ultimum declinationis ſtadium ſine maturatione præcedenti jam iniiſſe, ad cujus tertium diem oppidò raro Ægrotans ſuperſtes pervenit *b* Si quis autem fortuitò evadat, ægrè admodum ac ærumnosè illud ſtadium (Variolis nuſquam maturatis) diu & ſine definito aliquo termino protractum fere ſemper moribundus decurrit.

a Vide Hiſtor. 30, 31.

b Vide Hiſtor. 53, 59, 60, 61, 62.

Variolarum Mediarum in malignas

Variolæ Mediæ in malignas poſt Criſin mutatæ, eandem planè indolem cum primariò malignis ſortiuntur: ſunt enim depreſſæ, ſeſſiles, in margine lividescentes, atque ineunte maturatione exareſcentes; albis apicibus obductæ; nullo autem humore refertæ, neque Salivatione quavis notabili; profluvio Urinæ, vel extremorum Intumeſcentia comitatæ; haud rarò autem *c* Petechiis jam efflorescentibus interpunctæ: In hoc autem potiſſimùm differunt, quod non à primo ortu malignæ extiterunt, verùm in ipſa Criſi pravam hanc indolem Natura jam cauſa cadente ſibi acquirunt, indeque Criſi finita confluunt vel cohærent Variolæ quæ primò Diſcretæ, bene figuratæ & bene coloratæ erumpebant; Febris etiam, utut jam ſpiritibus in Criſi ſuperatis mali moris ſit, cum Vigiliis, Deliriis, &c. ſociata, ante Criſin peractam magis benigna erat, & ſub finem eruptionis more ξυνεχέος inducias dedit licet infidas, & intermittebat, vel ſaltem remittebat; quo nomine oppidò rarò *Hæmorrhagias*, *Micturitionem*, ceteraque id genus Pathognomoni caprimariæ Malignitatis ſymptomata ſibi adjungit, nec fatum adeò præcox atque certum acceſſit: verùm plures ex hiſce quàm illis Variolis ope Artis evadunt, atque pauci admodùm ante undecimum vel duodecimum diem ab iis interimuntur. Nam hoc ſtadium nullo certo termino continetur, ſed diutius utplurimum protenditur.

maturarum Diagnostica.

c Vide Hiſter. 29, 52, 32.

Mediæ autem *Variolæ* proximè ad * benignas accedentes à benignis parum differunt, eundemque eventum, ſcil. ſalutarem

Mediarum Var-

tarem aſſequuntur; ſed ob vires Spirituum ex Accidenti quadantenùs obtuſas, earum Maturatio diutius protrahitur: Exanthemata nimirum utut primo vel ſecundo die albeſcant, aliquatenus autem ob lympham parciùs miniſtratam, apices depreſſos habent; tertio verò vel quarto turgeſcunt & acuminantur; demùm quinto flaveſcere incipiunt, ſine Febre, Salivatione, Profluvio Urinæ, vel extremorum Intumeſcentia conjuncta: quia Spirituum vigore totum virus ſecundùm primam Naturæ intentionem per Cutem propulſatur, indeque iſtas *Variolas* à verè benignis in ſtadio Maturationis paulò protenſiori ſolummodò dignoſcere licet.

Ubi autem Spiritus arctiùs implicantur Veneno, ad quod per Glandulas cutaneas penitùs eliminandum vires deficiunt, Natura neceſſariò portas ſuccedaneas ſollicitat; & Variolæ, suborta † Salivatione, quæ indies magis magiſque augetur, diu depreſſæ & aquoſæ tardiùs matureſcunt: unde hoc Morbi ſtadium ad 6, 8, 10, 12, dies protenſum videre eſt, priuſquam Exanthemata pure maturo referta & turgeſcentia flaveſcere incipiant. Salivatione verò ante maturationem Variolarum conſummatam deficiente, modò *Urinæ profluvium* vel *extremorum Intumeſcentia* ad completam maturationem uſque vel ſaltem ad Salivationis reditum protenſa, defectum iſtum non ſuppleat, Febris reviviſcit συνεχὴς vel σύνοχος pro ratione Veneni priùs plus minus ſubacti magis minuſve periculoſa; ad ò ut in hiſce Variolis terminus hujus ſtadii ſit admodùm incertus, atque eventus planè dubius.

Variolarum Mediarū ſine Salivatione, &c. Diagnoſtica.

At ſi ſpiritus Veneno impl[i]cati & labefactati adeò defecerint, ut hoſtem nequeant ampliùs fortiter propulſare, & per Glandulas cutis vel aliam portam ſuccedaneam eliminare, *a Febris* Veneno intus cohibito, mitior licet cum *Vigiliis*, *Deliriis*, &c. conjuncta, unà cum Maturatione incepta illicò revireſcit, & pro ratione Veneni plus minùs ſubacti ut plurimùm σύνοχος, vel oppidò raró συνεχὴς; quæ per totum hoc ſtadium ſine notabili quocunque Ptyaliſmo, Urinæ profluvio, vel extremorum Intumeſcentia, durare ſolet uſque ad conſummatam maturationem exanthematum, quæ diu depreſſa & pellucida manent, & rariſſimè ante decimum octavum Morbi diem (veneno ſenſim per varias portas eliminato) humore turgeſcere, vel pure maturo flaveſcere incipiunt, Vita Ægrotantis intereà in ſummo diſcrimine verſante.

a Vide Hiſtor. 32, 14 21, 23 &c.

Prognoſtica.

Signa quæ in hoc Stadio eventum Morbi futurum ſive ſalutarem, funeſtum vel dubium denuntiant, è tribus potiſſimum fontibus petere oportet, nimirum à *Febre* maturationem concomitante, vel ſaltem eam excipiente; ab *Exanthematum* indole, præſertim eorum citiori vel tardiori, & plus minuſve perfecta maturatione; atque à *Salivatione*, *Profluvio Urinæ*, *Extremorum Intumeſcentia*, *Diarrhæa*, *Comate*, *Spaſmis*, *Deliriis*,

Vi-

Vigiliis, *difficili Reſpiratione* & *Deglutitione*, ceteriſque Symptomatis conjunctis. Ex. gr. 1. *a* ἀπυρεξία per totum hoc ſtadium protenſa, & maturatio demum nulla Febre excepta, ut in Variolis benignis vel mediis proximè ad benignas accedentibus, optimè ſignificat: Venenum nimirum adcò in præcedente Criſi cicuratum & ſubactum eſſe, ut ne minimæ ab eo in poſterum Spiritibus creentur moleſtiæ. 2. *b* Ubi Febris in præcedentibus ſtadiis inducias non dederit, ſed uno tenore progrediens huc uſque protendatur, peſſimè ſignificat, nimirùm Morbum à Veneno deleterio primùm ortum fuiſſe, & Spiritus hoſti per cutim vel aliam aliquam portam propulſando impares fore; unde Natura poſt Criſin funeſtam peractam prorſus ſuccumbente, atque Variolis ad maturitatem nequaquam pervenientibus (quod in Variolis confluentibus atque malignis ubique videre eſt) neceſſe eſt ut Ægrotans jam ultimum Morbi ſtadium ingreſſus, *Hæmorrhagiis* ceteriſq; diriſſimis Symptomatis confectus, mox fato præmaturo ſummum oppetat diem, vel ſaltem reliquam hujus ſtadii partem, modò protrahatur, ærumnosè admodùm tranſigat, atque demum ùt ſæpiſſimè accidit, fatis cedat. 3. Febris poſt inſidas inducias ultimo præcedentis ſtadii die datas, *c* jam cùm maturatione incepta repullulans, peſſimè ſignificat; nimirùm Spiritus ex Criſi imperfecta, vel Accidente aliquo aut ſymptomate vehementiori adeo jam proſtratos eſſe, ut nequeant amplius Venenum ſtrenuè expellere, ſed ab ejus reliquiis intus cohibitis luctam recens inſtaurandam, unde Ægrotantis vita non poteſt non plus minus pro ratione Veneni magis minuſve ſubacti in diſcrimen, licet non adeò præceps ac in Variolis à Veneno primariò deleterio ortis, adduci. Febris hæc utplurimum ξύνοχος ſpeciem induit, atque (ut in Variolis Mediis in malignas mutatis) abſque quacunque obſervabili Exanthematum maturatione vel notabili Ptyaliſmo, Intumeſcentia Extremorum vel Urinæ profluvio, duodecimo Morbi die Ægrotantem Deliriis, vigiliis, &c. confectum è vivis tollit. Cùm verò συνεχέος typum ſervat (ut in Variolis mediis proximè ad Malignas accedentibus, de quibus ultimo loco in Diagnoſticis verba fecimus) Æger demum decimo ſeptimo vel octavo Morbi die ægrè ex Morbo evadit, citiùs autem utplurimùm fatis cedit. 4. Febris autem quæ non niſi poſt quartum *d* vel quintum maturationis diem recrudeſcit (ſcil. poſtquam vires Veneni à præcedenti utut imperfecta & ſera Exanthematum maturatione, atque Salivatione, profluvio Urinæ vel Extremorum Intumeſcentia conjunctis quadantenus cicuratæ fuerint) non adeò timenda eſt, utpote maxima ex parte συνεχὴς, quæ *Cortice Peruv.* tempeſtivè priuſquam Febris συνοχὺς ſpeciem induerit, miniſtrato, facilè admodùm ſupprimitur. 5. *e* Exãthemata primo maturationis die

a Vide Hiſtor. 3.

b Vide Hiſtor. 30,31, 36,37, 38.39. 40,62, &c.

c Vide Hiſt. 10 19,21. 23.25, 26,27.

29,32. 45,48, 02,59. 60,61, &c.

d Vide Hiſt. 19 24,14. 46,&c.

e Vide Hiſt. 3.

alba, ampla, turgida, & margine rubro cincta, quæ ſecundo die baſes ſuas extendunt, acuminantur & minus pellucent, tertio autem, vel quidem quarto vel quinto flaveſcunt, optimè ſignificant vigorem nimirum Spirituum vegetum, atque conſummatum Veneni abolitionem; inde enim hæc Exanthemata tam citò maturantur: Quo citior autem Maturatio fit, eò melius. *Sexto a* Exanthemata diu depreſſa, atque margine parum rubente cincta; & pellucida, languorem Spirituum, & Veneni vigorem, & malum vel ſaltem dubium eventum ſignificant: quo diutiùs autem poſt tertium Maturationis diem hujuſmodi extiterint, eo pejus; atque Ægrotans niſi Salivatione vel aliquo alio modo relevetur, Spiritibus demum obrutis decimo tertio vel quarto Morbi die fatis cedit. 7. *b* Exanthemata tribus primis Maturationis diebus humore nullatenus referta, arida & ſeſſilia, atque in margine livideſcentia mortem denuntiant, quæ præ foribus adſtat. Morbus enim, Spiritibus jam planè deletis & enecatis, abſque omni maturationis ſpe ultimum ſuum declinationis ſtadium ingreſſus eſt. 8. Petechiæ, Eruptio Miliaris, aut alia quævis exitialis nota in interſtitiis Variolarum maturantium jam *c* ſuborta, Spirituum extinctionem ſubindicando eventum utplurimùm funeſtum, licet non adeò præcocem, ut cum in præcedenti ſtadio apparuerit, denunciat. Ægrotans enim, utut exanthemata fuerint *d* Diſcreta, atque ad maturationem apta, *Diarrhœa*, *Phreneſi*, *Spaſmis*, vel aliquo alio ſymptomate exitiali inopinatò correptus, oppidò rarò ad decimum quartum Morbi diem ſuperſtes eſt. 9. Exanthemata parvula hic illic in interſtitiis Variolarum matureſcetium jam ſuccreſcentia, utut omen funeſtum non miniſtrent, flocci autem jure merito haud quaquam æſtimanda ſunt; quippe Veneni reliquias in præcedente Criſi non penitus ſubactas hactenus Spiritibus implicari palam produnt. 10. Quo *e* ſeriùs maturantur Exanthemata, eò pejus, atque eò majus ægrotanti diſcrimen impendet; quamdiu autem, utut tardiùs matureſcant, ſpes aliqua affulget, licet Æger ante conſummatam maturationem haud penitus ſecurus ſit. 11. Salivatio huic Morbo ſuperveniens generaliter loquendo in optimis ominibus nunquam habenda eſt; utut enim ſit Tabula poſt naufragium, ſemper tamen ſignificat primam naturæ intentionem ex parte ſaltem fruſtrà eſſe, atque eventum ex conſequenti magis dubium & incertum fore; atque ſemper cum ærumnoſis ſymptomatis conjunctum; 12. Ptyaliſmus *f* levis & brevis inanem Naturæ conatum ſubindicando peſſimè ſignificat, nimirum vires Spirituum à Veneno implicato adeò ſuperari, ut nec juxta primam nec ſecundam Naturæ intentionem virus amandare valeant; unde Veneno intus cohibito, Ægrotans mox febre mali moris reduce confectus perit.

a Vide Hiſtor. 18, 21, 23, 25, 27, 49, 33, 52,

b Vide Hiſtor. 38, 40

c Vide Hiſtor. 38, 40

d Vide Hiſtor. 30, 31, 29, 45, 52, &c.

e Vide Hiſtor. 53.

f Vide Hiſtor. 62, 37, 38, 39.

petit. 13. Salivatio copioſa & diu protenſa cum inſignis Capitis & Faciei intumeſcentia benè ſignificat, vires nimirum Spirituum eſſe vegetas, & (modo ſatis diu perſtet) fauſtum eventum utut diutius procaſtinatum, atque cum Symptomatis ærumnoſis conjunctum, promittit. 14. Salivatio *a* quarto vel quinto die derepente ſuppreſſa, ſive hoc à frigore fiat, ſive à vigore Spirituum veneno obſeſſorum diminuto, niſi profluvio Urinæ, aut Intumeſcentia extremorum ea excipiatur, malum omen exhibet; vires nimirum Spirituum à Veneno ſuperatas eſſe oſtendit, unde Febris pro ratione veneni plus minus ſuperſtitis ξύνοχος vel ξυνεχὴς mox neceſſariò revireſcit, 15. Salivatio, profluvium Urinæ, atq; extremorum Intumeſcentia utut protenſa fuerint, *b* modò ante Variolarum maturationem conſummatam defecerint, Febrem plus minus periculoſam mox repullulaturam ſignificant. 16. *c* Tarda Variolarum maturatio perſtante Salivatione malè ſignificat, maturatio autem Exanthematum cita qualiſcunque fuerit ſalivatio; benè; quo citiùs autem eo meliùs, & vice verſa. 17. Salivatio poſt *d* profluvium Urinæ vel intumeſcentiam extremorum poſtliminio redux, vigorem Spirituum reſuſcitatum oſtendit; unde Febris ſpatio unius noctis fugatur, atque maturatio exanthematum quam celerrima licet decimo ſeptimo vel octavo Morbi die inſequitur. 18. Horror *d* & Rigor media Salivatione inexſpectatò ingruens malè ſignificat, nempe Veneni vel ſpontaneam, vel accidentalem recrudeſcentiam, & certamen febrile mox recens inſtaurandum. 19. Salivatio, *e* profluvium Urinæ & extremorum Intumeſcentia modica & parca, vires Spirituum debiles, & conatum Naturæ inanem oſtendunt, & malè ſignificant, Febrem nempe portendunt, mitem licet, atque ſeram admodum Exanthematum, maturationem: unde eventus Morbi dubius, ærumnoſus, atque diu procraſtinandus ritè exſpectandus eſt. 20. Salivatio *f* Diarrhœa excepta peſſimè ſignificat, ſubitum nimirum virium collapſum, & ſive ſponte, ſive ex Accidente aliquo contigerit, modò non cum vigore Spirituum reſtituto mox cohibeatur, funeſtum eventum & ruinam præcipitem certiſſimè denunciat. 21. *g* Deliquia more *Suffocationum Hyſtericarum* frequenter recurrentia, Virium languorem & Veneni vigorem oſtendunt, & funeſtum eventum utplurimùm denunciant, utut Febris ob Spirituum defectum non palam ſeſe in conſpectum det. 22. *h* Deliria & Vigiliæ pertinaces quæ viribus *Opiatorum* non facilè cohibentur, motum Spirituum inquietum atque conſequenter Venenum intùs deliteſcens hactenus non ſubactum oſtendunt, & peſſimè ſignificant, utut indicia Febris comitantis præ langnore Spirituũ non adeò manifeſtò ſeſe prodant. 23. *i* Comatoſus affectus cum Variolarum maturatione conjunctus non meliùs ominatur, præſertim ubi maturatio tardè

a Vide Hiſtor. 54. 55. &c.

b Vide Hiſtoriam memoratam.

c Vide Hiſtor. 53.

d Vide Hiſtor. 35. 63. &c.

e Vide Hiſtor. 21. 26. &c.

e Vide Hiſtor. 32. 14.

f Vide Hiſtor. 27. 29. 62. &c.

g Vide Hiſtor. 52.

h Vide Hiſtor. 44. 27. 25. &c.

i Vide Hiſtor. 6. &c.

tardè admodùm procedat, cum inde Spirituum Veneno implicatorum languor & defectus manifeſtò prodatur. Denique, * Deglutitio impedita & Reſpiratio difficilis atque anheloſa Salivatione declinante ſuborta, Spaſmos œſophagi, Bronchiorum infarctum, atque ſummam virium debilitatem oſtendunt, & præ ceteris quibuſcunque Symptomatis mortem præ foribus adſtantem denunciant.

** Vide Hiſt. 62. 3 &c.*

Gutturis Dolorem ex Inflammatione Tonſillarum, ſive ab Exanthematis Fauces obſidentibus, ſive ex acri ſáliva in illis partibus exereta ſubortum, difficilem Deglutionem ex intumeſcẽtia glandularum Salivalium, & difficilem Aeris per nares in Reſpiratione tranſitum ob Glandularum Naſi tumorem, vel ob copiam muci glutinoſi adhæreſcentis & nares infarcientis, cum aliis ejuſmodi conſultò jam omitto; utpote quæ in cenſum ærumnoſorum potius quam funeſtorum Symptomatum redigenda ſunt, & inde in Methodo medendi jure merito locum vendicant: nullatenùs autem inter ſigna eventûm Morbi præſignificantia locum merentur.

Indicationes curativæ in ſtadio maturationis.

Indicationes Curativæ in hoc ſtadio in genere ſunt, tres ſcil. 1. Ut Venenum in præcedenti Criſi integrè è Spirituum ſinu excuſſum, nequaquam ad eos recens interturbandos durante Variolarum maturatione retrocedat. 2 Ut Venenum poſt Criſin imperfectam vel funeſtam ex toto, vel ex parte Spiritibus adhuc implicatum, quãtocyus jure Naturæ intentionem durante Exanthematum maturatione penitus aboleatur & eliminetur. 3. Ut Symptomata quæ vel Spiritus labefactant & ad reliquias veneni durante Exanthematum maturatione propulſandas prorſus impares reddunt, aut ſaltem quæ conditionem Ægrotantis magis ærumnoſam efficiunt, corrigantur & cohibeantur.

Methodus medendi Variolis à benignis durante maturatione.

In *Benignis* igitur *Variolis* ubi Natura propriis viribus pollens, perfecta Criſi totum virus jam eliminaverit, ſatis eſt *Regimine* accuratè ordinato, * cavere nè à frigore in poros Cutis admiſſo, erroribus in Diæta, Pathematis animi ſive altero aliquo accidenti, Venenum in Spirituum gremium iterum reſorbeatur; unde priuſquam Exanthemata ad maturitatem perveniant, certamen Febrile rurſus inſtaurari poſſit. Adeò ut ſervato debito Regimine, Patientem durante iſtiuſmodi Variolarum maturatione, ſine quavis certa Indicatione pharmaco quocunque officiosè oblato, laceſſi † non opus ſit. Infantibus tantùm & junioribus dolorem Variolarum maturantium inflammatorium ægrè tolerantibus guttas aliquot *Laudani liquidi* in hauſtulo *Cerevisiæ* vel quocunque alio vehiculo idoneo, ſemel vel bis in die pro re nata concedere licet, ut ſomnus concilietur, inquietudo & jactatio releventur, ejulatus efferati compeſcantur, atque tædium hujus ſtadij ærumnoſum fallatur.

** Vide Hiſtor. 4, 5, 6, 17.*

† Vide Hiſt. 3.

Methodus me-

3. Ubi autem Spiritus vel ob Criſin præcedentem minùs per-

tus vel ex parte obſeſſi & implicati fuerint, vel ob accidens ſeu infortunium aliquod languent, & exanthematum maturationem non promoveant; Medicus à parte Naturæ colluctantis ſtans, Artis ſubſidia opportunè adferat, alio atque alio modo pro diverſo Veneni & languoris Spirituum gradu *v.g.* Ubi Fluxu *Catameniorum* vel *Lochiorum* præſertim, ſive altero aliquo Accidente ſeu infortunio, Spiritus utut à Veneno liberati debilitantur, & maturatio Exanthematum procraſtinatur, & Variolæ interea diutius, verùm abſque Febre quavis conjuncta in medio depreſsæ manſerint (ut in Variolis mediis proximè ad benignas accedentibus fieri ſolet) par eſt ut mitioribus *Cardiacis* vi quadantenùs adſtringenti donatis ſæpiùs exhibitis Spiritus languidi foveantur atque refocillentur, eorumque motus præ languore inquieti *Paregoricis* parca manu miniſtratis cohibeantur; donec Accidente tandem ſponte recedente, vel ſaltem vigore Spirituum demum reſuſcitato, Exanthematum apices eleventur, atque humore impleti denuò ritè maturari inceperint, more ſequenti a ℞. *Lentium craſsè contuſ.* ℥i. *Ficuum pingu. ſciſſ. par. vj. Raſur. CC.* ʒß. *M. & coq. in Liquor. Poſſetic.* ℔ij. Colaturam parum tepefactam bibat Patiens copiosè ad libitum. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* aa. ℥iij. *Cinnam. Hord.* ℥ij. *Epidem. Paeon. comp.* aa. ℥j. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Spec. Confect. de Hyacinth* aa. ʒj. *Theriac. Androm. Confect. Fracaſtor.* aa. ʒß *Sacchar. alb.* ʒv. Mſ. F. *Julap.* de quo cap. Patiens Cochl. *ij, iv, vj.* pro ratione ætatis. Addantur hora ſomni (modo vigiliæ urgeant) *gutt. ij, iv, viij, xij. Laudan. liq. Helmont.*

Variolis Mediis proximi ad benignas accedentibus durante maturatione

a Vide Hiſtor. 7, 9, 17, 18, 23, 20. &c.

Quanquam Venenum juxta primam Naturæ intentionem per glandulas Cutis non expeditè eliminetur, tamen modo juxta ſecundam intentionem per glandulas Salivales ſatis propulſetur, ut in Uariolis Mediis cum inſigni Salivatione atque Capitis & Faciei notabili intumeſcentia matureſcentibus; Res Ægrotantis quamdiu perſtet & vigeat Salivatio, eſt in vado. Quid? quòd Æger Exanthematis ſenſim matureſcentibus plane ἀπυρετοὶ maneant, à Symptomatis quibuſcunque funeſtis liber, utut moleſta ſalivæ venenatæ exſpuitione, Dolore gutturis inflammatorio, difficili Deglutitione, ceteriſque id genus ærumnoſis Symptomatis laceſſatur. Ideoque vigente Salivatione non eſt quod Æger *Alexipharmacis majoribus* ad venenum expellendum (quod Natura ſua ſponte facit, atque efficere potis eſt) officiosè atque ſæpiùs exhibitis fatigetur, ſatis eſt ſi Medicus à partibus Naturæ ſtans Regimine rite ordinato, Alimentis liquidis, atque quocunque alio modo convenienti Spirituum vires ſedulò foveat, & hunc Naturæ conatum promoveat, ut Veneni deliteſcentis reliquiæ per glandulas Cutis, & Salivatione (quantum fieri poteſt) protenſa penitus protrudantur & eliminentur, ut Febris repullulatio (ſi fieri poſſit) anteverta tur, & denique ærumnoſa

Methodus medendi, durante maturatione Variolarum mediarum cũ Salivatione inſigni &c. conjunctarũ.

Cap 9 noſa Symptomata ſalivationem comitantia pro virili ſubleventur. Ex. *a* gr. Regimen priùs ordinatum exactiſſimè obſervetur, Alimenta Potulenta ut *Hordeacea*, *Avenacea*, &c. cum vel ſine Lacte commixto, *Cerevifia* pane toſto tepefacta, *Poma* vel *Pyra* cocta, potiſſimum veró *Liquor Poſſeticus* antè deſcriptus ad vires Spirituum fovendas & ſuffulciendas ſæpius & copioſius miniſtretur; necnon *Iulapia* ex *Cardiacis mitioribus* confecta ſæpius propinentur, vel nonnunquam (præſertim Ægro horreſcente aut tantillùm languente) *Vini Canarini* generoſiſſimi Cochlearia aliquot concedantur. Ex. gr. ♃. *Aqu.* Lact. *Cardu.* āā. ℥iv. *Epidem. Cinnam. hord.* āā. ℥ij. *Marg. ppt.* ʒiß *Sacchar. alb.* ʒv. Mſ. *F. Iulap.* de quo ſumat. Æger Cochl. *iij. iv, v*, vel *vj*. (agitata phiala) ad libitum. Vel ♃. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr* āā. ℥iv. *Epidem* ℥iß. Pæon. *comp.* ʒj *Pulv. à Chel. com. Lap. Contrayerv.* āā. ʒj. *Sacchar. alb.* ʒv. Mſ. F. *Iulap.* de quo cap. Cochl. *iij. iv, vi.* pro ratione ætatis (agitata Phiala) tertia vel quarta quaque hora. *Opiata* etiam ad tumultus Spirituum compeſcendos & ſomnum conciliandum *Cardiacis* commixta, quæ moderata manu miniſtrata vigente Salivatione ſcopum attingere ſolent, ſaltem omni nocte exhibere convenit; quorum uſu utut *Ptyaliſmus* pro tempore cohibeatur, Spiritus autem intra cancellos debitos retenti plurimùm refocillantur; quo pacto (atteſtante ipſo experiſſimo noſtrate *Sydenhamio*) Salivatio diutius protrahitur, & maturatio Exanthematum plurimùm promovetur. Capiat igitur Æger omni nocte *gutt. iij, vj, xii, xvi.* pro ratione ætatis, *Laudani liqu* in *Hauſtulo Iulapii Cardiaci*, cum ſpeciebus jam præſcriptio vel ſumat Hauſtum *Paregoricum* ſequentem, ♃. *Aqu. Flor. Calendul. Paralyſ. Cinnam. Hord.* āā. ℥j. *Epidem.* ʒiij. *Syrup. de Mec.* ʒj. Mſ. F. *Hauſt.* Doſis vero minuatur pro Infantibus & Iunioribus. Inſuper quo faciliùs Phlegma viſcidum è *Tonſillis* educatur, exſcreatio promoveatur, & inde Ptyaliſmus provehatur, ſequens *Gargariſma* ex Detergentibus cum Emollientibus ad tædium Salivationis ſublevandum commixtis compoſitum (Aſtringentibus conſultò omiſſis, quæ fluxum Salivæ quovis modo ſiſtant) in Fauces ſingulis horis modò ſomnus non prohibeat, ſiphone jàm cum impetu iniicere oportet, ℞. *Lentium craſsè contuſ.* ℥i. *Rad. Alth.* ℥ß. *Ficuum ping. ſciſſ. par. vi*, vel *viii. Hord. mund.* p. *i. Glycyrrhiz. raſ.* ʒii. *Coqu. in Aqu. F. q ſ. ad* ℔iſs. *Colaturæ add. Mell. Roſ. Colat.* ℥iß. Mſ. F. *Gargariſma*.

Quamprimùm *b* autem (primo ſcilicet momento ſi fieri poſſit) *Diarrhæa*, *Horror*, vel quidem minima faciei *Detumeſcentia*, *Febris* repullulatio *Deliria*, vel *Vigilia* inſolitæ, Salivationis præpropere, *h. e.* priuſquàm Exanthemata in Trunco corporis & Artubus æquè ac in Facie perfectam maturationem aſſecuta ſint, declinaturæ ſuſpicionem dederint, illicò incūctāter ad Alexipharmaca majora

a Vide Hiſtor. 54, 55, &c.

b Vide Hiſtor. 21, 24, 27, 35, 54, 55, 63, &c.

majora conſentiente magno ipſo *Sydenhamio*, qui jam vel vinum ipſum Canarinum concedit miniſtrandum) *Theriacam Androm.* ſc. *Scerpentar Virgin.* &c. eorumque doſes largiores in forma Bolorum vel hauſtuum ſæpiùs repetendas confugiendum eſt, & ad *Epiſpaſticorum* frequentium applicationem, ut Spirituum expanſione recens inſtaurata Salivatio (quod non rarò fit) reducatur, quamdiu opus fuerit in poſterum duratura, vel ſaltem ſi præmaturè deficiat Intumeſcentia Extremorum, vel profluvio Urinæ notabili compenſetur *Opiata* etiam ad compeſcendum Spirituum tumultũ à Veneno intus cohibito subortum, manu magis libera & frequentiùs repetenda ſunt, ſenſim etiam aſcendere par eſt ad doſin (quæcunq; illa fuerit) quæ eos ſedare & ſomnum inducere valeat. Ex. gr. applic. *Veſicator.* ad *Nuch.* & *Carpos* internos illicò, dein quarta vel ſexta quaque hora Adultis exhibeatur Bolus ſequens ſolut. in Cochl. *Iulap.* & ſuperbibantur Cochl. iv. vel v. & pro ratione ætatis doſis minuatur. ℞. *Theriac. Androm. vel Confect. Fracaſtor.* ʒ ß. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Pulv. Serpentar. Virg* āā. ℈ ß. *Laudan. liquid. gutt. xii, vel xiv. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus*. ℞. *Aqu. Meliſſ. Flor. Calendar. Ceraſ. nigr.* āā. ℥ iii. *Cinnam. Hord. Epidem. Paeon. comp.* āā. ℥ i ß. *Confect. Alcherm. cum vel ſine Moſch.* ʒ i ß. *Syrup. Meliſſophyll. vel Caryoph.* ℥ i ß. *M. F. Iulap. Sin ex a Micturitione* vel profluvio *Urinæ*

a Vide Hiſtor. 35. 55, &c.

ſolito majori conſtet Naturam Renum cataractas reſeraturam eſſe, ut per eos veneni reliquias protrudat, quas per glandulas Salivales haud ampliùs potis eſt eliminare, Medicum oportet omninò illi in hoc ultimo conatu manus adjutrices opportunè porrigere, atque ſingulis Bolis Cardiacis *gr. xii. xv.* vel quidem ℈ i. *Cinerum Bufonum* in crucibulo calcinatorum addere. Sæpiùs enim memini res Ægrotantium ubi Salivationi præmaturè deficienti nulla Extremorum intumeſcentia ſucceſſerit ferè deploratas; in hoc ultimo Naturæ conamine profluvio Urinæ quaſi Diabetico præter ſpem reſtitutas, Exanthematis intereà matureſcentibus, ac ſi Salivatio perſtitiſſet, vel Intumeſcentia Extremorum ſucceſſiſſet, & nonnunquam Salivationem inde poſtliminio rediſſe. Attamen ut Ptyaliſmus ſubſiſtens revocetur & protrahatur, Papillas ſalivales Epithematis acidulatis ſæpiùs admotis ſollicitare non nocebit. Ex. gr. ℞. *Mellis Roſat. Col.* ℥ i *Spir. Sul.* ʒ ß. vel *Ol. Vitr.* ℈ i. M. F. *Liniment.* & panno lineo apici baculi alligato & huic liquori intincto, leniter ac ſæpiùs fricentur papillæ ductuum Salivalium. Si hoc pacto ſive quovis alio Salivatio protrahi poſſit, vel Intumeſcentia extremorum aut profluvium Urinæ quouſque Exanthemata maturationem ſuam conſummatam aſſecuta fuerint, Ægrotantis res adhuc integræ ſunt; ſin ſecus acciderit, Morbus illicò, Febre jam reviteſcente, atque pro ratione Vene-

Cap. 9

Veneni plus minùs ſubacti, ſpeciem *συνέχου* vel *συνεχοῦς* induente, ultimum ſuum ſtadium ſcil. Declinationem init; quæ *Declinatio* quo ritu tractanda ſit mox in ultimo ſtadio narrabimus. Symptomata autem ærumnoſa Salivationem comitari ſolita enumerare, atque eorum medelam jam deſcribere conſultò omitto, utpote de iis inter cetera Symptomata ad hoc ſtadium ſpectantia ſub finem hujus Capitis ſermonem habiturus.

Spiritus autem, utut poſt Criſin perfectam non penitùs à Veneno franguntur ut in *Variolis* verè *Malignis*, ſæpiſſimè tamen adeò ſubiguntur, ut licet juxta ſecundam atque equidem juxta primam Naturæ intentionem Venenum adoriantur, eiuſque eliminationem per glandulas Cutis, Renum, Faucium, atque per extremas Corporis partes unà ubique tentant, nullibi autem ſtrenuè id perficere valent: Unde, licet à debili & languido Naturæ conatu levis jam *Ptyaliſmus*, jam *profluvium Urinæ* ſolito paulò copioſiùs, vel aliqualis *Extremorum Intumeſcentia* animadvertatur, & diutiùs protrahatur; Eyanthematum tamen maturatio tardo greſſu procedit ad octo vel decem dies, utplurimùm protenſa, Febre interea, mitiori licet, atque utplurimùm *συνόχῳ*, nonnunquam autem *συνεχεῖ* cum Deliriis, Vigiliis, Deliquiis, &c. conjuncta, totum hoc ſtadium ab initio uſque ad finem comitante. Atque ſanè hæcce maturantium Variolarum ſpecies ut admodùm vulgaris eſt, atque dubium eventum protendit, ita exercitatiſſimorum Medicorum ingenia plurimum torquet & excruciat, atque maximam eorum ſolertiam in Methodo medendi ritè adhibenda exigit. Quo pacto igitur in maturantium harum Variolarum curatione tutiſſimè procedatur ad variam Febris jam comitantis indolem, conatum natu æ diverſum, atque Symptomata Spiritus atterentia jam ſuborta reſpicientes, paulò fuſiùs diſſeremus: Febris enim pro diverſa ſua indole aliam atque aliam medendi methodum exigit. Conatus Naturæ in veneno eliminando (quamprimùm quo tendat ſatis conſtet) omni modo promovendus eſt, atque Symptomata, ſpiritus atterentia, ut *Diarrhœa*, *Phrenitis*, *Vigiliæ*, &c. quantocyùs arte alleviandа & corrigenda ſunt. Ubi igitur & quamdiu Febris ab ineunte maturatione uno tenore progrediens *συνόχῳ* utut mitioris, & cum ſymptomatis non adeò diris ſociatæ ſpeciem induerit, pareſt durante toto hoc ſtadio *Veſicatoriis* applicatis, atque *Alexipharmacis* majoribus cum mitioribus *Cardiacis* conjunctis, eorumque doſibus largioribus ſæpiùs repetitis præſentem ſpirituum expanſionem, qualis qualis fuerit, ſartam tectam ſervare, & quantum fieri poſſit, promovere, adjecta ubique ea *Opiatorum* quantitate (quæcunque fuerit) quæ ſpirituum tumultus compeſcere, ſomnumque inducere, atque *Phrenetin*, *Fluxum Alvi*, & reliqua id genus Symptomata cohibere valeat, & hac,

Me-

Methodo multos hujuſmodi Ægrotantes ab *a* Orci faucibus liberatos memini — *a Vide Hiſtor. 14, 19, 21, 23, 26 27, 32, &c.* — ℞. *Theriac. Androm.* ʒſs. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap Contrayerv.* āā. ℈ſs. *Serpent. Virg. gr. v. Syr. Caryop.* q. ſ. *Laudan. Liquid gutt. xii, xv, xx, xxv.* M. F. *Bolus* ſolvendus in Cochl. *Iulap.* Cordial. ſequent. & repetendus ſexta vel octava quaque hora. ℞. *Aqu. Flor. Calandul. Paralyſ. Ceraſ. nigr.* āā. ℥iii *Epid. Pœon. comp.* āā. ℥ifs. *Confect. Alcherm. cum vel ſine Moſch.* ℥iſs. *Syrup. Caryoph* ℥iſs. M. F. *Iulap.* de quo Hauſtulum ſumat Æger poſt ſingulos Bolos & ad libitum. Quamprimùm verò ex profluvio Urinæ ſolito majori conſtet naturam per glandulas renales Veneni eliminationem ex parte moliri *b* par eſt omninò unicuique Bolo *Cineribus Bufonum ad* ℈ß. *gr. xv.* ℈. *i.* additis, hunc Naturæ conatum adjuvare. — *b Vide Hiſtor. 21. 32, 36, &c.* — Satis autem eſt ſi Junioribus, præſertim Infantibus, Cochl. *ij, iij, iv.* Julapii ſequentis quarta vel ſexta quaque hora propinentur, agitata phiala. ℞. *Aqu. Lact. Alexit.* ℥iv. *Card.* ℥ii. *Cinnam. Hord. Epid. Pœon. comp.* āā. ℥i. *Syrup.* In his Aquis commixtis diſſolv. ad ignem *Confect. Fracaſtor.* ʒii. *Colaturæ* fortiter expreſſæ add. *Pulv. è Chel. Canc. comp. Bezoar. Orient. Rad. Serpentar. Virgin.* āā. ʒſs. *Syrup. de Mec.* ℥i. *Caroyp.* ʒii. *M. F. Iulap. Veſicatoria* etiam ad Nucham, Carpos, & ſi opus fuerit, demum ad Tibias, (unum ſcil. poſt alterum, ita ut ſaltem una vel altera pars durante univerſi hujus ſtadii ſpatio inde recens excoriata lympha vel — *Cap. 9* — purè ſemper ſcateat) applicare neceſſe eſt, ut ſpiritus arte expanſi ad opus ſuum inceptum magis gnaviter perficiendum perpetuò ſtimulentur. Ubi autem, & quamdiu, ob vires Veneni paulò plus ſubactas, Febris ſub inicium Maturationis ſuborta, exacerbationibus & remiſſionibus periodicè recurrentibus *ουιεχεος* typum ſervaverit, (*c* quod nonnumquam, licet oppidò rarò, videre eſt) utut ſub — *c Vide Hiſt. 23 24. &c.* — initium uniuſcujuſque Paroxyſmi ad vires ſpirituum in certamine ſuffulciendas, & deliria, Deliquia, Vigilias, & cetera Symptomata Paroxyſmum comitantia ſublevanda, *Alexipharmaca* cum *Opiatis* comixta miniſtrare oporteat, & *Veſicatoria* applicare: Apprimè autem convenit durante remiſſione *Corticis Peruv.* doſes ſæpiùs exhibere in formam Ægrotanti quam gratiſſimam concinnatas, unde duorum vel trium dierum ſpatio, Febre prorsùs exulante, Variolæ citiſſimè, ferè benignarum more, maturantur. A quo tempore, viribus, ſpirituum moderato *Alexipharmacorum* & Opiatorum uſu, uſque ad conſummatam Varialorum maturationem, continuò refocillatis, curatio facilè admodùm & brevi atque tutò ad Vmbilicum ducitur, more ſequenti. Applic. *Veſicatoria* ampla & Acria, primum ſcilicet ad Nucham, cetera ad Carpos internos. ℞. *Theriac. Androm.* ʒſs. *Pul. è Chel. comp. gr. xxv. Serpentar. Virgin. gr. viii.* Laud. *Londin, gr.* j. *Syrup. Caryoph.* q. ſ. M. F. Bollus mollis,

ſu-

ſumend. paulò ante Paroxyſmum ſolut. in Cochl. Iulapii ante præſcript. vel cujuſcunque alterius iſtius æmuli, cujus etiam ſuperbibantur Cochl. *iii.* vel *iv*, repetaturque deinceps inſtante Paroxyſmo, quotieſcunque ſcilicet Paroxyſmus recrudeſcat. Infantibus & Junioribus ſufficiunt Cochl. *ii*, *iv*, *vi*. pro ratione ætatis, *Iulapii cum Speciebus* nuperrimè præſcript. quarta quaque hora durante Paroxyſmo propinata. In Paroxyſmorum autem intervallis exhibeatur Adultis *Hauſtus* ſequens Febrifugus, repetendus tertia vel quarta quaque hora durante Paroxyſmo propinata. In Paroxyſmorum autem intervallis exhibeatur Adultis *Hauſtus* ſequens Febrifugus, repetendus tertia vel quarta quaque hora ad *viii*, *x*, vel *xii* vices.

℞. *Aqu. Cardu. Flor. Calendul.* āā. ℥i. *Epidem.* ℥ß. *Pulv. Cortic. Peruv. Elect.* ʒi. *Syrup. Carioph.* ℥iii. M. F. *Hauſt.* Infantibus ∋ß. vel *g.* xv. & Junioribus ∋i. vel ʒſs. *Pulv. Peruv.* ſolut. in cochl. *Iulap.* cum ſpecieb. tertia vel quarta quaque hora in os ingeratur, repetaturque ad *viii*, *x*, vel *xii* vices. Interea alimentum aliquod liquidum copioſè miniſtretur, potiſſimùm liquor *Poſſetic.* medicatus ante deſcriptus, nonnunquam tantillum *Vini Canarini* ad ſpiritus refocillandos propinetur. Febre autem hoc ritu fugata; ſufficit *Bolus Theriacalis & Paregoricus* duntaxat ſemel in die uſque ad conſummatam Variolarum maturationem continuatus.

De Variolis Variolas autem verè *Confluentes & malignas* quod attinet, ſive primariò ſive ſecundariò ſic dictas, cùm à primo ipſo maturationis die quo albeſcere incipiunt, prorsùs ſeſſiles, depreſſæ & ſublividæ exareſcentes, necſus in margine rubro circumcinctæ, utpote maturationi ineptæ appareant, non eſt quòd de iis hic loci ſermo habeatur; quandoquidem poſt funeſtam Criſin, Morbus ob vigorem Spirituum penitùs depreſſum jam ultimum Declinationis ſtadium ſine quavis maturatione tentata ingreſſus ſit, quod dicendum reſtat de ejus curatione in iſto ſtadio, ad quod jure pertinet, trademus.

malignis maturationi prorſus inepris.

Symptomata hoc ſtadium comitantia quæ Medici curam poſtulant, ſunt, vel magis generalia, quæ à prava ipſius Morbi indole ſuborta in unoquoque ſtadio fermè eadem inveniuntur, ut *Vigiliæ*, *Deliria*, *Diarrhœa*, *Coma*, *Inſultus Epileptici*, *Deliquia Hyſterica*, &c. quæ currenti calamo jam perſtringere lubet, ne cramben bis coctam reponere videar, vel ea quæ ab ipſa Variolarum maturatione, & à Ptyaliſmo, vel à Profluvio Urinæ, & extremorum intumeſcentia declinantem ſalivationem excipientibus exſurgentia, jure magis ſpeciali ad hoc ſtadium pertinent, atque ob eam rationem calamo paulo fuſiori hic loci jure merito tractanda veniunt, ad quem cenſum refero *Dolorem Gutturis inflammatorium*, *difficilem Deglutitionem*, *anheloſam & difficilem Reſpirationem*, *Infarctionem Narium moleſtam*, *Exanthematum*, *Dolorem inflammatorium*, *ærumnoſum*, vel *Pruritum admodùm mole-*

De curatione Symptomatum hoc ſtadium comitantium.

moleſtum, *Diabeticum Vrinæ Profluvium*, atque *Intumeſcentiam Extremorum*, præſertim *Præputii* in immenſam molem aucti.

Vigiliæ, Deliria & Diarrhæa. Quod ad *Vigilias*, *Deliria* & *Diarrhœam* attinet in hoc ſtadio, ſiquidem hæc ſymptomata languoris Spirituum œſtro percitorum & tumultuantium procul omni dubio ſigna ſint, atque ex conſequenti Veneni ſupra modum deleterii intus deliteſcenris, ob eam rationem quivis minimus horum ſymptomatum gradus, utut Exanthemata intereà matureſcere videantur, atque temperies Ægrotantis appareat mitis ac blanda, & vibratio Arteriarum mollis & ordinata, nequaquã contemnendus & flocci habendus eſt, cum dubium ſemper præſagium exhibeat. *a Vide Hiſtor. 48 &c.* Quapropter, *a* novis additis *Veſicatoriis* atque doſibus *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* adauctis & frequentiùs repetitis, ſenſim aſcendatur ad gradum quicunque is fuerit, qui iſthæc ſymptomata coercere poſſit, atque incunctanter in ordinem redigere, priuſquam Spiritus inde fracti & diſſipati ſubitò corruant. Formulas autem remediorum huc ſpectantium novas jam adjicere non operæ pretium duco, cùm quivis in Medicina vel mediocriter verſatus non poſſit non proprio acumine fretus Formulas prius deſcriptas ad hunc uſum pro re nata accommodare.

Coma & Inſultus Epileptici. *Comatoſus* etiam *affectus*, & *Inſultus Epileptici*, quoties in hoc Morbi ſtadio contingant, (quod oppidò raro & non niſi errore aliquo graviori in regimine admiſſo fit) etſi leviſſimè tantùm Ægrotantem afficiant, negligendi non ſunt. Siquidem utut in præcedentibus ſtadiis, nimirum ante Criſin inceptam, vel dum Criſis *in Fieri* eſt, hæc Symptomata præſagium non adeò funeſtum exhibeant, utpote quæ à Spiritibus Veneno hactenus minimè eicurato, vel Criſi ſubacto depreſſis, vel ab eorum tumultu & ultimo agone in ipſa Criſi ſuborta, Variolas Medias vel quidem Benignas ipſas comitari obſerventur: In hoc autem ſtadio, Criſi nimirum jam peracta, leviſſima horum ſymptomatum veſtigia gradum veneni Spiritus hactenus ſuperantem vel laceſſentem ſuperſtitem monſtrando, pravam Morbi indolem & eventum feneſtum vel ſaltem dubium ubique ſubindicant. Quo nomine Spirituum expanſionem *b Veſicatoriis* non paucis, & generoſiſſimis *Alexipharmacis* & *Cephalicis* adhibitis & ſæpiùs repitis incunctanter moliendam ritè exigunt. *b Vide Hiſtor. 6, &c.*

Ex. gr. ℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. Cinnam. Hord. Flor. Til.* ℥. ℥ij. *Paon. comp.* ℥iß. *Epidem* ℥ß. *Pulv. è Chel. comp.* *Lap. Contrayerv. Serpentar. Virgin. Pulv de Guttet.* ãa. ℥ß. *Syrup. Caryoph.* ℥x. vel ſacchar. alb. ℥ß M.F. *Iulap.* de quo capiat Æger, modo Infans fuerit, vel ex Ephebis non exceſſerit Cochl. *ii, iii, iv.* pro ratione ætatis (agitata phiala) tertia quaq; hora, *Veſicatoriis* intereà ad Nucham & Carpos, vel quidẽ ad internas tibias ſucceſſivè applicatis. Adultis autem *Specierum Cordialium & Cephalicarũ* prædict. ℥ß. vel ℈ii quarta quaq; hora.

Cap 9 hora in cochl. Julapius convenientis exhibere magis convenit.

Deliquia & Suffocationes Hyſterica.

Nonnunquam etiam *Deliquia* & *Suffocationes* in hoc ſtadio Morbi frequenter recurrunt. Quæ quidem ſymptomata quaſi affectus *Hyſtericos* & levioris momenti vulgus Medicorum ſpernete ſolet, vel ſaltem Remediis merè *Cephalicis* & *Antihyſtericis* contenti, adoriri incaſsùm moliuntur; cùm reverà ab aura Venenata poſt certa intervalla recrudeſcente ſuborta * atque cum Petechiis hic illic ſparſis conjuncta præſagium verè funeſtum exhibeant, niſi frequenti *Veſicatoriorum* applicatione, atque Remediorum ſummè *Alexipharmacorum* ope, ceteriſque id genus copioſè adhibitis oppreſſorum Spirituum expanſio tempeſtivè promoveatur, atque Venenum deleatur, pari paſſu quo eorum tumultus & orgaſmi à *Cephalicis* & *Antihyſtericis* compeſcuntur. Hæc igitur ſymptomata modo ſequenti tractanda ſunt. ℞. *Theriac. Androm.* vel *Confect. Mithridat.* ʒſs. vel ℈ij. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Serpentar. Virgin.* āā. *gr. xv. Cochinel.* Pulv. de Gutter. āā. *gr. vi. Caſtor. gr. ij.* Syrup *Caryophyl.* q. ſ. M. F. *Bolus*, qui deglutiatur ſolut. in cochl Julap. ſequent. cujus ſuperbibantur cochlear. *iij.* vel *iv.* ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr.* āā. ʒiij. *Epidem. Pœon. Bryon. comp.* āā. ʒj. *Tinctur. Caſtor.* ʒiſs. *Syrup. Pœon. comp* ʒiſs M. F. *Iulap.* de quo Patiens bibat ad libitum. Repetatur itidem Bolus præſcriptus quarta vel ſexta quaque hora. Concedatur etiam tantillum *Vini Canarini Spirit CC.* ſaturat. in Deliquiis, atque omni hauſtui Cereviſiæ inſtillentur gutt. aliquot *Spir. CC.* vel *Salis Armon.* Sufficiant Infantibus & Junioribus cochl. *ij*, *iij*, vel *iv*, pro ratione ætatis Julapii ſequentis tertia quaque hora propinati vel ſæpiùs: ℞. *Aqu. Rut. Ceraſ. nigr. Flor. Calendul.* āā. ʒij. *Aqu. Epidem. Bryon. Pœon. comp.* āā. ʒvj. vel ʒj. *Confect. Fracaſtor.* ʒi *Pulv. Serpentar. Virgin. Bezoar. Orient.* āā. ℈ij. *Pulv. de Guttet. Extract. Croc.* āā. ℈j. *Cochinel. Caſtor.* in nodulo ligat. āā. ʒſs. *Sacchar. alb.* ʒſs. M. F. *Iulap.*

* Vide Hiſtor. 21, 52, &c.

Dolor Gutturis Inflammatorius.

Dolor Gutturis Inflammatorius e duplici fonte oritur, nempe ab acri & venenata lympha per Tonſillas & ductus Salivales poſticos excreta; quæ partes Deglutitioni inſervientes pertranſiens inibique diutiùs congeſta, eas non poteſt non atterere atque inflammare; vel ab Exanthematis haſce partes obſidentibus: * Priori modo fit in Variolis mediis potiſſimum *cohærentibus*, ubi Natura in Veneno per cutim eliminando deficit, idque per glandulas Faucium, fortiter propulſare molitur; unde, à Ptyaliſmo ſub initium hujus ſtadii ſuborto Dolor admodùm moleſtus in Gutture primùm ſentitur, & pari paſſu cum Salivatione, durante toto hoc ſtadio, indies augetur, donec demùm Ptyaliſmus declinet; vel ſaltem ſalivæ acrimonia Veneno ſenſim cicurato & ſubacto obtúndatur. Poſteriori modo fit in Variolis ferme quibuſcunq; *Hyemalibus*, etiā

* Vide Hiſt. 14. 45. &c.

Be-

Benignis & Regularibus, ubi Morbus anſa à frigore in Poros Cutis admiſſo arrepta *Tuſſi ferina* comitatus primùm ingruit, unde Exanthemata ab acri & venenata lympha in hiſce partibus excreta Tonſillas, & totam membranam os internè inveſtientem ubique obſident, cum Ptyaliſmo, accidentali licet, ſociata, atque proinde à prima Exanthematum eruptione, ſc. ſub initium prioris ſtadii Dolor quadantenùs moleſtus in Gutture, potiſſimum inter deglutiendum percipitur, qui in hoc ſtadio plurimum viget, indies, durante Exanthematum maturatione, magis magiſque auctus, uſque ad Morbi declinationem. Sive autem ab hac, ſive ab illa cauſa iſthoc ſymptoma ortum ſuum ducat, moleſtias tantas Ægrotantibus creat ut *a* nonnunquam ægrè admodùm & non ſine ejulatibus vel tenenuiſſimos liquores deglutire poſſint, atque de iſthoc dolore ſolummodò conqueruntur, & hoc ſymptoma deglutitionem alimenti & Pharmacorum impediendo, & vigilias pertinaces inducendo, haud rarò vitam ipſam in diſcrimen adducit; quo nomine ad ejus allevationem diligentiſſima Medici cura jure merito poſtulatur. A primo igitur hujus ſymptomatis inſultu, vel quidem priùs, ubi ab eruptionis modo fas ſit hoc ſymptoma expectare, Fauces panno laneo molli ab externi aeris injuriis muniantur, (quod in *Salivatione Mercuriali* prudenter fieri ſolet) quo Glandulæ ſalivales, laxitate debita conſervata, per ductus proprios lympham inibi ſecretam expeditè, & priuſquam mora acrimoniam contrahat, excernere valeant. Secundo vitentur Alimenta, vel quidem Medicamenta quæcunque calida, acida, vel acria (quantum ipſius Morbi ratio patitur) quibus partes jam inflammatæ & irritatæ ampliùs exaſperari poſſint, atque in locum eorum mitiora quævis ſufficiantur, ut Iulapia temperata, *Margaritis* vel *Speciebus Cordialibus* mitioribus & *Laudano* ſaturata, *Poma dulcia cocta*, atque loco Cereviſiæ Poſſetala *Ficubus*, *Glycyrrhiza*, *Raſur. CC.* & *Lentibus* alterata, *Hordeacea*, *Avenacea* cum Lacte commixta, & ſimilia. Tertio. *Gargariſmata* Emollientia & parùm abſtergentia (*b* ſedulo tamen evitentur acida quævis, acria & adſtringentia) Siphone lingua depreſſa faucibus frequenter & ſtrenuè ingerantur, ut Tonſillæ, Uvula, & reliquæ Faucium partes glanduloſæ, exſcreatione forti inde excitata, à lympha acri & erodente impacta expeditiùs ſeſe liberent. Ex. gr ℞. *Rad. Althæ.* ℥ ii. *Fung. Sambuc.* ℥ iii. *Lentium contuſ.* ℥ ß. *Raſur. Ebor.* ℥ ß. *Ficuum ping. ſciſſ.* par. v vel vi. *Coq. in Aqu. F. q. ſ.* ad ℔ ii. Colatur. *add. Syrup.* Viol. *Althæ* ā ℥ i. *Mell. Roſ. Diamor.* ā ℥ ß. M. F. *Gargariſm.*

Cap. 9

a *Vide Hiſtor.* 34.

b *Vide Hiſtor.* 43.

Difficilis Deglutitio.

Deglutitio autem impeditur non tantùm ab inflammatione partium deglutitioni inſervientium (quod in præcedenti commate obſervavimus) ve-

Digitized by Google

Cap grùm etiam nonnunquam in Malignis & Confluentibus Variolis à mera Tonſillarum, Uvulæ & reliquarum glandularum in Faucibus ſitarum intumeſcentia atque à Phlegmate viſcidiori iis adhærenti vel impacto, unde Ægrotans, via per Oeſophagum jam obſtructa, ingeſta quævis, & potulenta ipſa per nares rejicit, nempe quia Natura ſegnis & oppreſſa utut per haſce partes hoſtem perſequi moliatur, Portas tamen reſerare nequit, per quas lympha inibi ſecreta excerni debuit: unde Glandulæ, potiſſimùm ubrearum tonus ob neglectum tegumentorum opportunè adhibitorum, ab aeris externi injuriis labefactetur, in immenſam molem diſtenduntur. Funeſtum utplurimùm ſymptoma, quippe quod deſcenſum Alimentorum & Pharmacorum in Ventriculũ, ad vires Spirituum jam nimis exhauſtorum & obrutorum reſarciendas fere præcludit. Si quid autem in caſu adeò deplorato ab arte exſpectandum ſit, Tonus partium injuriis Aeris labefactatus, tegumentis laneis mollibus externis Faucibus admotis reſtituatur, atq; *Gargariſmata* acidulata & abſtergentia tepefacta, Siphone fortiter faucibus ingerantur, ut facultas Glandularum excretrix ſtimuletur, atque Phlegma impactum exſcreatione forti educatur, Ex. gr. ℞. *Decoct. Fic.* ℔ i ß. *Mel Roſat. Colat.* ℥ i ß. *Sp. Sulph.* q. ſ. ad levem acidulationem, F. *Gargariſm.* Tonſillæ & Uvula leviter fricentur Mixtura ex *Melle Roſar. Alumine* uſt. & *Spirit. Sulph.*

Sub finem hujus ſtadiis, declinante nimirum Salivatione, ſæpiſſimè *Reſpiratio* ſubitò atque inexſpectatò vel in citiſſimam & debilem, vel in difficilem & ſuſpirioſam mutatur. Prius fit à ſummo languore Spi-[a] rituum proſtratorum, & veneno revireſcenti prorſus deletorum, atque proinde mortem præ foribus adſtantem certiſſimè denunciat, nihilque præter *Alexipharmaca* (ſi modo quicquid) indicat. Quapropter Medicum propriæ famæ conſulentem jam nequaquam *Emeticis*, vel magno quovis remedio incaſsùm adhibito artis ſuæ honorem proſtituere decet; verùm potiùs, utut Variolæ vel cetera ſymptomata jam adblandiantur, prognoſtico fatali priùs pronunciato, ſeſe ſubducere. Poſterius autem fit à Phlegmate in Salivationis declinatione jam viſcidiori Bronchiis & Tonſillis tenaciter adhærente, eaſque infarciente. Qua ratione *Gargariſmate* abſterſivo in præcedenti commate deſcripto frequenter & ſtrenuè injecto par eſt Phlegma Tonſillis impactum ſingulis horis vel quidem ſæpius educere, atque humorem Bronchia obſtruentem *Linctibus & Apozematis* incidientibus copioſè miniſtratis abſtergere, & nonnunquam, modò vires ſuperſint, & Dyſpnœa adſit periculoſa, leniori & abſterſivo Emetico propinato pulmonem fortiter agitare, ut phlegma Bronchiis altiùs impactum inter vomendùm ejiciatur; v. gr. ℞. *Ol. Amygd. d. rec. Syrup. è v. Rad.* ana ℥ i ß. *Sacchar. Cant. Alb.* ℥ i. M. exa-

Anhelosa & difficilis Reſpiratio.

[a] *Vide Hiſtor. 62. &c.*

Digitized by Google

M. exactiſſ. F. *Linctus*, qui ſingulis vel alternis horis cochleatim miniſtretur unà cum cochl. x. vel x. *Apozem.* ſequent. calid. ℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔ i ß. *Tinctur. Croc. Syrup. ex Eryſim. Oxymel. ſimp.* āā. ℥ i. *M F. Apoz.* ℞. *Oxymel. Scyllitic.* ℥ ii. *Sal. Vitriol. Vomitiv.* ℥ i ß. *Aqu. Cinnam. fort.* ℥ ii. *Cap. Æger. cochl. iii.* bis terve in hora ad ciendam vomitionem, & inter ſingulas doſes Apozema Pectorale tepefactum copioſè miniſtretur.

Nariũ Infarctis. Eſt alterum inſuper ſymptoma ſatis moleſtum, *Narium* ſc. Infarctio & Obturatio, quod ut in præcedenti ſtadio Ægrotantem affligere incipiat, potiſſimùm in Mediis & Cohærentibus Variolis, ubi primùm Exanthemata membranam nares internè inveſtientem obſident, atque glandulæ ad excernendum Mucum deſtinatæ, inſtante jam ſalivatione, unà tum glandulis ſalivalibus lympha infarctæ intumeſcunt. In hoc autem ſtadio, Exanthematis inter maturandum jam mole auctis, atque glandulis narium lympham copioſiùs excernentibus, quæ Exanthematis implicata & concreta eas infarcit & obturat; plurimùm augetur, moleſtias attrito Ægro creans haud negligendas, dum Aerem inter reſpirandum non niſi ore aperto, atque proinde majori cum difficultate, tædio & labore, & non ſine frequente ſomni interruptione inſpirare & exſpirare cogitur. Adeò moleſtum hoc ſymptoma fuiſſe non nunquam obſervavi, *a* ut Æger inde diutius inſomnis factus non ſine maximo diſcrimine evaſerit, licet cæteræ circunſtantiæ optimè præſagirent. *b* Ad allevandum hoc ſymptoma *Turundas* rigidiores *Butyro* non ſalit. vel Ol. Amygdal. d. illitas frequenter Naribus intrudendas jubeo, quæ diutiùs inibi relictæ materiam incruſtatam tandem ita liquefaciant ut facilius emungatur. Inſuper *Mixturam* ſequentem emollientem & abſterſivam ſæpe leniter, tepidè & parca quantitate naribus Siphone injiciendam, ℞. *Decoct. Pectoral.* ℔ i. *Mel. Roſat. Colat.* ℥ i ß. M. F. *Errhinum.*

a Vide Hiſt. 57 Tomo III.

Cap. 9

b Vide Hiſtor. 21, 57.

Exanthematum Dolor inflammatorius. *Dolor* Exanthematum maturantium utut moleſtus ſit, præſertim in priori hujus ſtadii parte, ſemper autem Spirituum vigorem, & perfectam Veneni eliminationem, atque proinde benignam Morbi indolem, & fauſtum ac citum eventum expectandum indicat. Neque ejus allevatio *Epithematis* quibuſcunque externis tentanda eſt, ne Naturæ dum rectè officio ſuo fungatur officiant, atque dolore mitigando vitam Ægrotantis in diſcrimen adducant. Satius eſt Adultorum animos ſpe futuri eventus erigere, Infantibus autem & Iunioribus qui conſiliorum non ſunt capaces gutt. aliquot *Laudan. Liquid.* bis terve in die miniſtrare, ut tædium Morbi ſomno fallatur, nè Spiritus continuo ploratu & vigiliis triti & exhauſti deficiant.

Exanthematum Pruritus. Deterioris autem farinæ eſt *Pruritus* Exanthematum maturantium moleſtus, qui in Variolis malignis, vel me-

Digitized by Google

Cap. 9. diis prope ad Malignas lignas accedentibus, ubi maturatio tardè admodùm vel non omnino procedat ob acrimoniam humoris ad maturationem prorſus inepti, adeò ſævire obſervatur, ut Æger inde inſomnis & pænè delirus redditus, haud rarò ſcalpendo, fricando & atterendo Exanthemata, non tantùm Artus verùm etiam Faciem, Cuticula ubique deraſa, ſanguine diffluentem turpiter deformet. Malum ſanè omen; atque utplurimum Mortis inſtantis prænuncium, cui averruncando haud alias ſuppetias ars noſtra miniſtrat pręter Doſes *Opiatorum* prælargas & frequenter repetitas, quibus iſta ſenſatio obtunditur; miſceantus autem *Opiata* cum *Alexipharmacis* generoſiſſimis (quoreum Formulas ex antedictis petere licet) quæ ſpirituum expanſionem promovendo ſeroſam colluviem in Exanthematis congeſtam cicurare, maturare & demulcere poſſint: Applicentur etiam *Veſicatoria* frequentia, quæ in eundem ſcopum conſpirant; *Epithemata* quævis externa Venenum repercutiunt, & ideò fatum accelerant.

Ingens Vrinæ Profluvium. Nonnunquam in hoc ſtadio Salivationem declinantem *Profluvio Vrinæ* ingenti exceptam videre eſt, ac ſi *Diabetes* mox inſecuturus eſſet. *a* Verùm cum hoc Profluvium nulla ſiti immodica comitatum hactenùs animadverterim, ſemper autem cum εὐφορίᾳ, toleratum, atque cum maturationem Exanthematum indies aucta conjunctum, & demùm, ubi ſatis diu duraverit, ſponte in ordinem redactum, non eſt quod quivis de eo cohibendo ſolicitus ſit; verùm potiùs, ubi ex parte defecerit, in eo ope *Cinerum Buſonum* ante memoratorum promovendo, à partibus Naturæ ſtet.

a Vide Hiſtor. 34, 35, 36, 62.

Intumeſcentia Extremorum & Præputii. Inſuper, *Salivatione* ante completam maturationem Exanthematum decreſcente, à lympha copioſè in partes extremas amandata inibique congeſta, iſtæ partes œdematoſo tumore in molem adeò immenſam nonnunquam tolluntur, & quaſi ex ſtrangulatione nigreſcunt, ut cuivis, in Medicina parùm exercitato jure merito metus incuti poſſit, ne ex ſubita flammæ vitalis extinctione partes affectæ Sphacelo corrumperentur. Verùm nuſquam hactenus quodvis hujuſmodi infortunium inde accidiſſe memini ſi ſemel equidem vidi *b Præputium* adeò inde tumefactum, ut tranſitus Urinæ planè præpeditus eſſet, quo in caſu partem affectum ſpongia *Fotu Lixiviali Spirit. Vin. ſaturato* imbuta & expreſſa cum ſecundiſſimo eventu calidè ſæpiùs in die foveri imperavi. Morbo autem finitò quod ſupereſt œdematoſi tumoris *Hydragogis* ſæpiùs repetitis ſubduci fas eſt.

b Vide Hiſtor. 56.

Salivatio funeſtè protenſa. Eſt denique ubi ex veneno intus deliteſcente fixo & perenni, humores in fluorem adeò perpetuum adiguntur, ut Patiens Salivatione immani marceſcat, & inde deliquis confectus ſatis cedere cogatur; quem caſum ſemel duntaxat in tota mea praxi *c* obſervavi. *b* Arduum ſanè & diffi-

c Vide 63.

difficile Dilemma, ſiquidem ex utraque parte vita in diſcrimen adducitur; ſi enim Ptylaliſmus ſupprimatur, Patiens Veneno inteſtino citiſſimè & certiſſimè interimetur; colliquatione autem cui vires haud pares ſunt, non ſuppreſſa inanitus emarceſcet.

Duratio hujus ſtadii pro diverſa Morbi indole incerta.

Atque hæc dicta ſunt de Exanthematum Maturatione, ſeu tertio hujus Morbi Stadio, quod non (ut priora) ſpatio tridui, vel quovis alio definito dierum numero Natura emetiri ſolet, verùm pro indole Morbi varia, alio atque alio. Utut enim in *Benignis* & perfectè Diſcretis Variolis, ubi vis Spirituum influorum vegeta eſt & integra, hoc opus intra triduum perficiatur: In *Malignis* tamen & *Confluentibus*, ubi Spiritus Veneno irretiti & oppreſſi aut extincti huic muneri impares ſunt, primò ipſo die quo Cuticula à vera Cute ſeparata albeſcere incipit, Maturatione jam prorſus deficiente, *a* Morbus ultimum, & utplurimùm funeſtum ſuum Declinationis ſtadium ingreditur. In *Mediis* autem & *Cohærentibus*, præſertim in iis quæ propè ad Malignas accedunt, pro ratione vigoris Spirituum plùs minùs vegeti hoc ſtadium ad *b* ſex, novem, duodecim dies protenditur, priuſquam Morbus, Maturatione Exanthematum completa, ultimum ſuum ſtadium ineat.

a Vide Hiſt. 37, 38, 39, 40.

b Vide Hiſtor. 32, 27, 36, 45, 46, 49, 62. *&c. Sadis*

CAP. X.

De Variolarum Declinatione ſive Statio Morbi ultimo, ejuſque pro ratione venenati Fermenti diverſi varia Indole atque eventu. De Febre & Symptomatis in hocce Stadio ſuboriri ſolitis. De Signis Indolis Morbi Diagnoſticis, de Prognoſticis, nec non de Indicationibus Curativis & methodo Medendi in hoc ſtadio, itidemque de morboſis affectibus hunc Morbum excipientibus.

Cap. 10. ultimi Deſcriptio.

QUamprimum Glandulæ cutaneæ haud ampliùs novos venenatæ Lymphæ proventus exanthematis ſuppeditant, *Variolæ* lege quadam fixa, ſquamis vel ſcabie obducuntur & exareſcere incipiunt, ſive quia Hoſtis jam penitus profligatus ſit, ſive quia Spiritus Veneno prorſus obruti eum amplius perſequi & protrudere nequeant; atque Morbus ultimum ſuum *Declinationis* ſcil. Stadium injiſſe reputandus eſt, Lege (inquam) fixa & ſtabili: Natura enim copias ſuas nunquam poſthac recolligit, & novum prælium inſtaurat, quanquam in media Variolarum *Maturatione* haud rarò ex Frigore in poros cutis invadente, vel Accidente quovis altero, Natura obruta adeò pro

P 9 noſa Symptomata ſalivationem comitantia pro virili ſubleventur. Ex. *a* gr. Regimen priùs ordinatum exactiſſimè obſervetur, Alimenta Potulenta ut *Hordeacea*, *Avenacea*, &c. cum vel ſine Lacte commixto, *Cereviſia* pane toſto tepefacta, *Poma* vel *Pyra* cocta, potiſſimum veró *Liquor Poſſeticus* antè deſcriptus ad vires Spirituum fovendas & ſuffulciendas ſæpius & copioſius miniſtretur; necnon *Iulapia* ex *Cardiacis mitioribus* confecta ſæpius propinentur, vel nonnunquam (præſertim Ægro horreſcente aut tantillùm languente) *Vini Canarini* generoſiſſimi Cochlearia aliquot concedantur. Ex. gr. ℞. *Aqu. Lact. Cardu.* ā. ℥iv. *Epidem. Cinam. hord.* ā. ℥ij. *Marg. ppt.* ʒiſs *Sacchar. alb.* ʒv. Mſ. F. *Iulap.* de quo ſumat Æger Cochl. *iij. iv, v*, vel *vj.* (agitata phiala) ad libitum. Vel ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr* ā. ℥iv. *Epidem* ℥iſs. *Paon. comp.* ℥j *Pulv. à Chel. com. Lap. Contrayerv.* ā. ʒj. *Sacchar. alb.* ʒv. Mſ. F. *Iulap.* de quo cap. Cochl. *iij. iv, vi.* pro ratione ætatis (agitata Phiala) tertia vel quarta quaque hora. *Opiata* etiam ad tumultus Spirituum compeſcendos & ſomnum conciliandum *Cardiacis* commixta, quæ moderata manu miniſtrata vigente Salivatione ſcopum attingere ſolent, ſaltem omni nocte exhibere convenit; quorum uſu utut *Ptyaliſmus* pro tempore cohibeatur, Spiritus autem intra cancellos debitos retenti plurimùm refocillantur; quo pacto (atteſtante ipſo experitiſſimo noſtrate *Sydenhamio*) Salivatio diutius protrahitur, & maturatio Exanthematum plurimùm promovetur. Capiat igitur Æger omni nocte *gutt. iij, vj, xii, xvi.* pro ratione ætatis, *Laudani liqu* in *Hauſtulo Iulapii Cardiaci*, cum ſpeciebus jam præſcriptio vel ſumat *Hauſtum Paregoricum* ſequentem, ℞. *Aqu. Flor. Calendul. Paralyſ. Cinnam. Hord.* ā. ʒj. *Epidem.* ʒiij. *Syrup. de Mec.* ʒj. Mſ. F. *Hauſt.* Doſis vero minuatur pro Infantibus & Iunioribus. Inſuper quo faciliùs Phlegma viſcidum è *Tonſillis* educatur, exſcreatio promoveatur, & inde Ptyaliſmus provehatur, ſequens *Gargariſma* ex Detergentibus cum Emollientibus ad tædium Salivationis ſublevandum commixtis compoſitum (Aſtringentibus conſultò omiſſis, quæ fluxum Salivæ quovis modo ſiſtant) in Fauces ſingulis horis modò ſomnus non prohibeat, ſiphone jàm cum impetu iniicere oportet, ℞. *Lentium craſſè contuſ.* ℥i. *Rad. Alth.* ʒſs. *Ficuum ping. ſciſſ. par. vi*, vel *viii. Hord. mund.* p. i. *Glycyrrhiz. raſ.* ʒii. *Coqu. in Aqu. F. q. ſ. ad* ℔iſs. *colaturæ add. Mell. Roſ. Colat.* ℥iſs. Mſ. F. *Gargariſma.*

Quamprimùm *b* autem (primo ſcilicet momento ſi fieri poſſit) *Diarrhœa*, *Horror*, vel quidem minima faciei *Detumeſcentia*, *Febris* repullulatio *Deliria*, vel *Vigilia* inſolitæ, Salivationis præpropere, *h. e.* priuſquam Exanthemata in Trunco corporis & Artubus æquè ac in Facie perfectam maturationem aſſecuta ſint, declinaturæ ſuſpicionem dederint, illicò incũctãter ad Alexipharmaca

a Vide Hiſtor. 55.

b Vide Hiſtor. 21, 24, 27, 35, 54, 55, 63, &c.

Digitized by Google

majora conſentiente magno ipſo *Sydenhamio*, qui jam vel vinum ipſum Canarinum concedit miniſtrandum) *Theriacam Androm.* ſc. *Scerpentar Virgin.* &c. eorumque doſes largiores in forma Bolorum vel hauſtuum ſæpiùs repetendas confugiendum eſt, & ad *Epiſpaſticorum* frequentium applicationem, ut Spirituum expanſione recens inſtaurata Salivatio (quod non rarò fit) reducatur, quamdiu opus fuerit in poſterum duratura, vel ſaltem ſi præmaturè deficiat Intumeſcentia Extremorum, vel profluvio Urinæ notabili compenſetur *Opiata* etiam ad compeſcendum Spirituum tumultû à Veneno intus cohibito ſubortum, manu magis libera & frequentiùs repetenda ſunt, ſenſim etiam aſcendere par eſt ad doſin (quæcunq; illa fuerit) quæ eos ſedare & ſomnum inducere valeat. Ex. gr. applic. *Veſicator.* ad *Nuch.* & *Carpos* internos illicò, dein quarta vel ſexta quaque hora Adultis exhibeatur Bolus ſequens ſolut. in Cochl. *Iulap.* & ſuperbibantur Cochl. iv. vel v. & pro ratione ætatis doſis minuatur. ℞ *Theriac. Androm. vel Confect. Fracaſtor.* ʒ ß. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayeru. Pulv. Serpentar. Virg* āā. ℈ ß. *Laudan. liqu. guet. xii, vel xiv. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus.* ℞ *Aqu. Meliſſ. Flor. Calendar. Ceraſ. nigr.* āā. ℥ *iii. Cinnam. Hord. Epidem. Paeon. comp.* āā. ℥ *i ß. Confect. Alcherm. cum vel ſine Moſch.* ʒ *i ß. Syrup. Meliſſophyll. vel Caryoph.* ℥ *i ß. M. F. Iulap. Sin ex* [a] *Micturitione* vel profluvio *Vrinæ* ſolito majori conſtet Naturam Renum cataractas reſeraturam eſſe, ut per eos veneni reliquias protrudat, quas per glandulas Salivales haud ampliùs potis eſt eliminare, Medicum oportet omninò illi in hoc ultimo conatu manus adjutrices opportunè porrigere, atque ſingulis Bolis Cardiacis *gr. xii. xv.* vel quidem ℈ i. *Cinerum Bufonum* in crucibulo calcinatorum addere. Sæpiùs enim memini res Ægrotantium ubi Salivationi præmaturè deficienti nulla Extremorum intumeſcentia ſucceſſerit ferè deploratas; in hoc ultimo Naturæ conamine profluvio Urinæ quaſi Diabetico præter ſpem reſtitutas, Exanthematis intereà matureſcentibus, ac ſi Salivatio perſtitiſſet, vel Intumeſcentia Extremorum ſucceſſiſſet, & nonnunquam Salivationem inde poſtliminio rediſſe. Attamen ut Ptyaliſmus ſubſiſtens revocetur & protrabatur, Papillas ſalivales Epithematis acidulatis ſæpiùs admotis ſollicitare non nocebit. Ex. gr. ℞. *Mellis Roſat. Col.* ℥ i *Spir. Sul.* ʒ ß. vel *Ol. Vitr.* ℈ i. M. F. *Liniment.* & panno lineo apici baculi alligato & huic liquori intincto, leniter ac ſæpiùs fricentur papillæ ductuum Salivalium. Si hoc pacto ſive quovis alio Salivatio protrahi poſſit, vel Intumeſcentia extremorum aut profluvium Urinæ quouſque Exanthemata maturationem ſuam conſummatum aſſecuta fuerint, Ægrotantis res adhuc integræ ſunt; ſin ſecus acciderit, Morbus illicò, Febre jam reviveſcente, atque pro ratione Vene- Cap. 9

[a] Vide Hiſtor. 35. 55, &c.

Cap. 9. Veneni plus minùs ſubacti, ſpeciem ſυνόχου vel σύνοχος induente, ultimum ſuum ſtadium ſcil. Declinationem init; quæ *Declinatio* quo ritu tractanda ſit mox in ultimo ſtadio narrabimus. Symptomata autem ærumnoſa Salivationem comitari ſolita enumerare, atque eorum medelam jam deſcribere conſultò omitto, utpote de iis inter cetera Symptomata ad hoc ſtadium ſpectantia ſub finem hujus Capitis ſermonem habiturus.

Methodus medendi Variolis mediis malignæ, ac cedentibus, tum levi tantum Salivatione, profluvio Vrinæ vel tumore Extremorum coniunctis in hoc ſtadio.

Spiritus autem, utut poſt Criſin peractam non penitùs à Veneno frangantur ut in *Variolis* verè *Malignis*, ſæpiſſimè tamen adeò ſubiguntur, ut licet juxta ſecundam atque equidem juxta primam Naturæ intentionem Venenum adoriantur, ejuſque eliminationem per glandulas Cutis, Renum, Faucium, atque per extremas Corporis partes unà ubique tentant, nullibi autem ſtrenuè id perficere valent: Unde, licet à debili & languido Naturæ conatu levis jam *Ptyaliſmus*, jam *profluvium Vrinæ* ſolito paulò copioſiùs, vel aliqualis *Extremorum Intumeſcentia* animadvertatur, & diutiùs protrahatur; Exanthematum tamen maturatio tardo greſſu procedit ad octo vel decem dies utplurimùm protenſa, Febre interea, mitiori licet, atque utplurimùm σύνοχος; nonnunquam autem σύνοχει cum Deliriis, Vigiliis, Deliquiis, &c. conjuncta, totum hoc ſtadium ab initio uſque ad finem comitante. Atque ſanè hæcce maturantium Variolarum ſpecies ut admodùm vulgaris eſt, atque dubium eventum protendit, ita exercitatiſſimorum Medicorum ingenia plurimum torquet & excruciat, atque maximam eorum ſolertiam in Methodo medendi ritè adhibenda exigit. Quo pacto igitur in maturantium harum Variolarum curatione tutiſſimè procedatur ad variam Febris jam comitantis indolem, conatum naturæ adverſum, atque Symptomata Spiritus atterentia jam ſuborta reſpicientes paulò fuſiùs diſſeremus. Febris enim pro diverſa ſua indole aliam atque aliam medendi methodum exigit. Conatus Naturæ in veneno eliminando (quamprimùm quo tendat ſatis conſtet) omni modo promovendus eſt, atque Symptomata ſpiritus atterentia, ut *Diarrhæa*, *Phreneſis*, *Vigiliæ*, &c. quantocyùs arte alleviandа & corrigenda ſunt. Ubi igitur & quamdiu Febris ab ineunte maturatione uno tenore progrediens σύνοχος utut mitioris, & cum ſymptomatis non adeò diris ſociatæ ſpeciem induerit, pareſt durante toto hoc ſtadio *Veſicatoriis* applicatis, atque *Alexipharmacis* majoribus cum mitioribus *Cardiacis* conjunctis, eorumque doſibus largioribus ſæpiùs repetitis præſentem ſpirituum expanſionem, qualis qualis fuerit, ſartam tectam ſervare, & quantum fieri poſſit, promovere, adjecta ubique ea *Opiatorum* quantitate (quæcunque fuerit) quæ ſpirituum tumultus compeſcere, ſomnumque inducere, atque *Phreneſin*, *Fluxum Alvi*, & reliqua id genus Symptomata cohibere valeat, & hac.

Me-

Methodo multos hujuſmodi Ægrotantes ab *a* Orci faucibus liberatos memini ℞. *Theriac. Androm.* ʒſs. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap Contrayerv.* āā. ℈ſs. *Serpent. Virg. gr. v Syr. Caryop.* q. ſ. *Laudan. Liquid gutt. xii, xv, xx, xxv.* M. F. *Bolus* ſolvendus in Cochl. *Iulap.* Cordial. ſequent. & repetendus ſexta vel octava quaque hora. ℞. *Aqu. Flor. Calandul. Paralyſ. Ceraſ. nigr.* āā. ℥iii *Epid. Pœon. comp.* āā. ℥iſs. *Confect. Algherm. cum vel ſine Moſch.* ʒiſs. *Syrup. Caryoph* ʒiſs. M. F. *Iulap.* de quo Hauſtulum ſumat Æger poſt ſingulos Bolos & ad libitum. Quamprimùm verò ex profluvio Urinæ ſolito majori conſtet naturam per glandulas renales Veneni eliminationem ex parte moliri *b* par eſt omninò unicuique Bolo *Cineribus Bufonum ad* ℈ſs. *gr. xv.* ℈. *i.* additis, hunc Naturæ conatum adjuvare. Satis autem eſt ſi Junioribus, præſertim Infantibus, Cochl. *ij, iij, iv.* Julapii ſequentis quarta vel ſexta quaque hora propinentur, agitata phiala. ℞. *Aqu. Lact. Alexit.* ℥iv. *Card.* ℥ii. *Cinnam. Hord. Epid. Pœon. comp.* āā. ℥i. *Syrup.* In his Aquis commixtis diſſolv. ad ignem *Confect. Fracaſtor.* ʒii. *Colaturæ* fortiter expreſſæ add. *Pulv. è Chel. Canc. comp. Bezoar. Orient. Rad. Serpentar. Virgin.* āā. ʒſs. *Syrup. de Mec.* ʒi. *Caroyp.* ʒii. *M. F. Iulap. Veſicatoria* etiam ad Nucham; Carpos; & ſi opus fuerit, demum ad Tibias, (unum ſcil. poſt alterum, ita ut ſaltem una vel altera pars durante univerſi hujus ſtadii ſpatio inde recens excoriata lympha vel purè ſemper ſcateat) applicare neceſſe eſt, ut ſpiritus arte expanſi ad opus ſuum inceptum magis gnaviter perficiendum perpetuò ſtimulentur. Ubi autem, & quamdiu, ob vires Veneni paulò plus ſubactas, Febris ſub inicium Maturationis ſuborta, exacerbationibus & remiſſionibus periodicè recurrentibus αυτεχεος typum ſervaverit, (*c* quod nonnumquam, licet oppidò rarò, videre eſt) utut ſub initium uniuſcujuſque Paroxyſmi ad vires ſpirituum in certamine ſuffulciendas, & deliria, Deliquia, Vigilias, & cetera Symptomata Paroxyſmum comitantia ſublevanda, *Alexipharmaca* cum *Opiatis* comixta miniſtrare oporteat, & *Veſicatoria* applicare: Apprimè autem convenit durante remiſſione *Corticis Peruv.* doſes ſæpiùs exhibere in formam Ægrotanti quam gratiſſimam concinnatas, unde duorum vel trium dierum ſpatio, Febre prorsùs exulante, Variolæ citiſſimè, ferè benignarum more, maturantur. A quo tempore, viribus, ſpirituum moderato *Alexipharmacorum* & Opiatorum uſu, uſque ad conſummatam Varialorum maturationem, continuò refocillatis, curatio facilè admodùm & brevi atque tutò ad Vmbilicum ducitur, more ſequenti. Applic. *Veſicatoria* ampla & Acria, primum ſcilicet ad Nucham, cetera ad Carpos internos. ℞. *Theriac. Androm.* ʒſs. *Pul. è Chel. comp. gr. xxv. Serpentar. Virgin. gr. viii. Laud. Londin, gr.* j. *Syrup. Caryoph.* q. ſ. M. F. Bollus mollis, ſu-

a Vide Hiſtor. 14, 19, 21, 23, 26 27, 32, &c.

b Vide Hiſtor. 21, 32, 36, &c.

c Vide Hiſt. 23 24. &c.

Cap. 9

ſumend. paulò ante Paroxyſmum ſolut. in Cochl. Iulapii ante præſcript. vel cujuſcunque alterius iſtius æmuli, cujus etiam ſuperbibantur Cochl. *iii.* vel *iv*, repetaturque deinceps inſtante Paroxyſmo, quotieſcunque ſcilicet Paroxyſmus recrudeſcat. Infantibus & Junioribus ſufficiunt Cochl. *ii, iv, vi.* pro ratione ætatis, *Iulapii cum Speciebus* nuperrimè præſcript. quarta quaque hora durante Paroxyſmo propinata. In Paroxyſmorum autem intervallis exhibeatur Adultis *Hauſtus* ſequens Febrifugus, repetendus tertia vel quarta quaque hora durante Paroxyſmo propinata. In Paroxyſmorum autem intervallis exhibeatur Adultis *Hauſtus* ſequens Febrifugus, repetendus tertia vel quarta quaque hora ad *viii, x,* vel *xii* vices.

℞. *Aqu. Cardu. Flor. Calendul.* ãã. ℥*i.* *Epidem.* ʒß. *Pulv. Cortic. Peruv. Elect.* ʒ*i.* *Syrup. Carioph.* ℥*iii.* M. F. *Hauſt.* Infantibus ℈ß. vel *g.* xv. & Junioribus ℈*i.* vel ʒ*ſs.* *Pulv. Peruv.* ſolut in cochl. *Iulap.* cum ſpecieb. tertia vel quarta quaque hora in os ingeratur, repetaturque ad *viii, x,* vel *xii* vices. Interea alimentum aliquod liquidum copioſè miniſtretur, potiſſimùm liquor *Poſſetic.* medicatus ante deſcriptus, nonnunquam tantillum *Vini Canarini* ad ſpiritus refocillandos propinetur. Febre autem hoc ritu fugata, ſufficit *Bolus Theriacalis & Paregoricus* duntaxat ſemel in die uſque ad conſummatam Variolarum maturationem continuatus.

De Variolis Variolas autem verè *Confluentes & malignas* quod attinet, ſive primariò ſive ſecundariò ſic dictas, cùm à primo ipſo maturationis die quo albeſcere incipiunt, prorsùs ſeſſiles, depreſſæ & ſublividæ exareſcentes, nec margine rubro circumcinctæ, utpote maturationi ineptæ appareant, non eſt quòd de iis hic loci ſermo habeatur; quandoquidem poſt funeſtam Criſin, Morbus ob vigorem Spirituum penitùs depreſſum jam ultimum Declinationis ſtadium ſine quavis maturatione tentata ingreſſus ſit, quod dicendum reſtat de ejus curatione in iſto ſtadio, ad quod jure pertinet, trademus. *malignis maturationi prorſus ineptis.*

Symptomata hoc ſtadium comitantia quæ Medici curam poſtulant, ſunt, vel magis generalia, quæ à prava ipſius Morbi indole ſuborta in unoquoque ſtadio fermè eadem inveniuntur, ut *Vigiliæ, Deliria, Diarrhœa, Coma, Inſultus Epileptici, Deliquia Hyſterica, &c.* quæ currenti calamo jam perſtringere lubet, ne cramben bis coctam reponere videar, vel ea quæ ab ipſa Variolarum maturatione, & à Ptyaliſmo, vel à Profluvio Urinæ, & extremorum intumeſcentia, declinantem ſalivationem excipientibus exſurgentia, jure, magis ſpeciali ad hoc ſtadium pertinent, atque ob eam rationem calamo paulo fuſiori hic loci jure merito tractanda veniunt, ad quem cenſum refero *Dolorem Gutturis inflammatorium, difficilem Deglutitionem, anheloſam & difficilem Reſpirationem, Infarctionem Narium moleſtam, Exanthematum, Dolorem inflammatorium, ærumnoſum, vel Pruritum admodùm mole-* *De curatione Symptomatum hoc ſtadium comitantium.*

moleſtum, *Diabeticum Vrinæ Profluvium*, atque *Intumeſcentiam Extremorum*, præſertim *Præputii* in immenſam molem aucti.

Vigiliæ, Deliria & Diarrhœa.

Quod ad *Vigilias*, *Deliria* & *Diarrhœam* attinet in hoc ſtadio, ſiquidem hæc ſymptomata languoris Spirituum œſtro percitorum & tumultuantium procul omni dubio ſigna ſint, atque ex conſequenti Veneni ſupra modum deleterii intus deliteſcentis, ob eam rationem quivis minimus horum ſymptomatum gradus, utut Exanthemata intereà matureſcere videantur, atque temperies Ægrotantis appareat mitis ac blanda, & vibratio Arteriarum mollis & ordinata, nequaquã contemnendus & flocci habendus eſt, cum dubium ſemper præſagium exhibeat. Quapropter, *a* novis additis *Veſicatoriis* atque doſibus *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* adauctis & frequentiùs repetitis, ſenſim aſcendatur ad gradum quicunque is fuerit, qui iſthæc ſymptomata coercere poſſit, atque incunctanter in ordinem redigere, priuſquam Spiritus inde fracti & diſſipati ſubitò corruant. Formulas autem remediorum huc ſpectantium novas jam adjicere non operæ pretium duco, cùm quivis in Medicina vel mediocriter verſatus non poſſit non proprio acumine fretus Formulas prius deſcriptas ad hunc uſum pro re nata accommodare.

a Vide Hiſtor. 48 &c.

Coma & Inſultus Epileptici.

Comatoſus etiam *affectus*, & *Inſultus Epileptici*, quoties in hoc Morbi ſtadio contingant, (quod oppidò raro & non niſi errore aliquo graviori in regimine admiſſo fit) etſi leviſſimè tantùm Ægrotantem afficiant, negligendi non ſunt. Siquidem utut in præcedentibus ſtadiis, nimirum ante Criſin inceptam, vel dum Criſis *in Fieri* eſt, hæc Symptomata præſagium non adeò funeſtum exhibeant, utpote quæ à Spiritibus Veneno hactenus minimè cicurato, vel Criſi ſubacto depreſſis, vel ab eorum tumultu & ultimo agone in ipſa Criſi ſuborta, Variolas Medias vel quidem Benignas ipſas comitari obſerventur: In hoc autem ſtadio, Criſi nimirum jam peracta, leviſſima horum ſymptomatum veſtigia gradum veneni Spiritus hactenus ſuperantem vel laceſſentem ſuperſtitem monſtrando, pravam Morbi indolem & eventum feneſtum vel ſaltem dubium ubique ſubindicant. Quo nomine Spirituum expanſionem *b Veſicatoriis* non paucis, & generoſiſſimis *Alexipharmacis* & *Cephalicis* adhibitis & ſæpiùs repitis incunctanter moliendam ritè exigunt. Ex. gr. ♃. *Aqu. Ceraſ. nigr. Cinnam. Hord. Flor. Til.* ãã. ℥ij. *Pæon. comp.* ℥iſs. *Epidem* ʒſs. *Pulv. è Chel. comp.* Lap. *Contrayerv. Serpentar. Virgin. Pulv de Guttet.* ãã. ʒſs. *Syrup. Caryoph.* ʒx. vel ſacchar. alb. ʒſs M.F. *Julap.* de quo capiat Æger, modo Infans fuerit, vel ex Ephebis non exceſſerit Cochl. *ii, iii, iv,* pro ratione ætatis (agitata phiala) tertia quaq; hora, *Veſicatoriis* intereà ad Nucham & Carpos, vel quidẽ ad internas tibias ſucceſſivè applicatis. Adultis autem *Specierum Cordialium* & *Cephalicarũ* prædict. ʒſs. vel ℈ii quarta quaq; hora.

b Vide Hiſtor. 6, &c.

Cap 9

Cap 9 hora in cochl. Julapius convenientis exhibere magis convenit.

Deliquia & Suffocationes Hyſterica. Nonnunquam etiam *Deliquia Suffocationes* in hoc ſtadio Morbi frequenter recurrunt. Quæ quidem ſymptomata quaſi affectus *Hyſtericos* & levioris momenti vulgus Medicorum ſpernere ſolet, vel ſaltem Remediis merè *Cephalicis & Antihyſtericis* contenti, adoriri incaſsùm moliuntur; cùm reverà ab aura Venenata poſt certa intervalla recrudeſcente ſuborta * atque cum Petechiis hic illic ſparſis conjuncta præſagium verè funeſtum exhibeant, niſi frequenti *Veſicatoriorum* applicatione, atque Remediorum ſummè *Alexipharmacorum* ope, ceteriſque id genus copioſè adhibitis oppreſſorum Spirituum expanſio tempeſtivè promoveatur, atque Venenum deleatur, pari paſſu quo eorum tumultus & orgaſmi à *Cephalicis & Antihyſtericis* compeſcuntur. Hæc igitur ſymptomata modo ſequenti tractanda ſunt. ℞. *Theriac. Androm.* vel *Confect. Mithridat.* ʒſs. vel ℈ij. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Serpentar. Virgin.* ana. *gr. xv. Cochinel.* Pulv. de Gutter. ana. *gr. vi. Caſtor. gr. ij. Syrup Caryophyl.* q. ſ. M. F. *Bolus*, qui deglutiatur ſolut. in cochl Julap. ſequent. cujus ſuperbibantur cochlear. *iij.* vel *iv.* ℞. *Aqu Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr.* ana. ℥iij. *Epidem. Pœon. Bryon. comp.* ana. ℥j. *Tinctur. Caſtor.* ℥iſs. *Syrup. Pœon. comp.* ℥iſs M. F. *Iulap.* de quo Patiens bibat ad libitum. Repetatur itidem Bolus præſcriptus quarta vel ſexta quaque hora. Concedatur etiam tantillum

*Vide Hiſtor. 21, 52, &c.

Vini Canarini Spirit CC. ſaturat. in Deliquiis, atque omni hauſtui Cereviſiæ inſtillentur gutt. aliquot *Spir. CC.* vel *Salis Armon.* Sufficiant Infantibus & Junioribus cochl. *ij*, *iij*, vel *iv*, pro ratione ætatis Julapii ſequentis tertia quaque hora propinati vel ſæpiùs: ℞. *Aqu. Rut. Ceraſ. nigr Flor. Calendul.* ana. ℥ij. *Aqu. Epidem. Bryon. Pœon. comp.* ana. ʒvj. vel ℥j. *Confect. Fracaſtor.* ʒi *Pulv. Serpentar. Virgin. Bezoar. Orient.* ana. ℈iſ. *Pulv. de Guttet. Extract. Croc.* ana. ℈j. *Cochinel. Caſtor.* in nodulo ligat. ana. ʒſs. *Sacchar. alb.* ʒſs. M. F. *Iulap.*

Dolor Gutturis Inflammatorius. *Dolor Gutturis Inflammatorius* e duplici fonte oritur, nempe ab acri & venenata lympha per Tonſillas & ductus Salivales poſticos excreta, quæ partes Deglutitioni inſervientes pertranſiens inibique diutiùs congeſta, eas non poteſt non atterere atque inflammare; vel ab Exanthematis haſce partes obſidentibus: * Priori modo fit in Variolis mediis potiſſimum *cohærentibus*, ubi Natura in Veneno per cutim eliminando deficit, idque per glandulas Faucium, fortiter propulſare molitur; unde, à Ptyaliſmo ſub initium hujus ſtadii ſuborto Dolor admodùm moleſtus in Gutture primùm ſentitur, & pari paſſu cum Salivatione, durante toto hoc ſtadio, indies augetur, donec demùm Ptyaliſmus declinet, vel ſaltem ſalivę acrimonia Veneno ſenſim cicurato & ſubacto obtùdatur. Poſteriori modo fit in Variolis ferme quibuſcunq; *Hyemalibus*, etiā

*Vide Hiſt. 14. 45. &c.

Benignis & Regularibus, ubi Morbus anſa à frigore in Poros Cutis admiſſo arrepta *Tuſſi ferina* comitatus primùm ingruit, unde Exanthemata ab acri & venenata lympha in hiſce partibus excreta Tonſillas, & totam membranam os internè inveſtientem ubique obſident, cum Ptyaliſmo, accidentali licet, ſociata, atque proinde à prima Exanthematum eruptione, ſc. ſub initium prioris ſtadii Dolor quadantenùs moleſtus in Gutture, potiſſimum inter deglutiendum percipitur, qui in hoc ſtadio plurimum viget, indies, durante Exanthematum maturatione, magis magiſque auctus, uſque ad Morbi declinationem. Sive autem ab hac, ſive ab illa cauſa iſthoc ſymptoma ortum ſuum ducat, moleſtias tantas Ægrotantibus creat ut *a* nonnunquam ægrè admodùm & non ſine ejulatibus vel tenenuiſſimos liquores deglutire poſſint, atque de iſthoc dolore ſolummodò conqueruntur, & hoc ſymptoma deglutitionem alimenti & Pharmacorum impediendo, & vigilias pertinaces inducendo, haud rarò vitam ipſam in diſcrimen adducit; quo nomine ad ejus allevationem diligentiſſima Medici cura jure merito poſtulatur. A primo igitur hujus ſymptomatis inſultu, vel quidem priùs, ubi ab eruptionis modo fas ſit hoc ſymptoma expectare, Fauces panno laneo molli ab externi aeris injuriis muniantur, (quod in *Salivatione Mercuriali* prudenter fieri ſolet) quo Glandulæ ſalivales, laxitate debita conſervata, per ductus proprios lympham inibi ſecretam expeditè, & priuſquam mora acrimoniam contrahat, excernere valeant. Secundo vitentur Alimenta, vel quidem Medicamenta quæcunque calida, acida, vel acria (quantum ipſius Morbi ratio patitur) quibus partes jam inflammatæ & irritatæ ampliùs exaſperari poſſint, atque in locum eorum mitiora quævis ſufficiantur, ut Iulapia temperata, *Margaritis* vel *Speciebus Cordialibus* mitioribus & *Laudano* ſaturata, *Poma dulcia cocta*, atque loco Cereviſiæ Poſſetala *Ficubus*, *Glycyrrhiza*, *Raſur. CC.* & *Lentibus* alterata, *Hordeacea*, *Avenacea* cum Lacte commixta, & ſimilia. Tertio. *Gargariſmata* Emollientia & parùm abſtergentia (*b* ſedulo tamen evitentur acida quævis, acria & adſtringentia) Siphone lingua depreſſa faucibus frequenter & ſtrenuè ingerantur, ut Tonſillæ, Uvula, & reliquæ Faucium partes glanduloſæ, exſcreatione forti inde excitata, à lympha acri & erodente impacta expeditiùs ſeſe liberent. Ex. gr ℞. *Rad. Althæ.* ℥ ii. *Fung. Sambuc.* ℥ iii. *Lentium contuſ.* ℥ ß. *Raſur. Ebor.* ℥ ß. *Ficuum ping. ſciſſ.* par. v vel vi. *Coq. in Aqu. F. q. ſ.* ad ℔ ii. Colatur. *add. Syrup. Viol. Althæ* āā. ℥ i. *Mell. Roſ. Diamor.* āā. ℥ ß. M. F. *Gargariſm.*

Deglutitio autem impeditur non tantùm ab inflammatione partium deglutitioni inſervientium (quod in præcedenti commate obſervavimus) ve-

Cap. 9

a Vide Hiſtor. 34.

b Vide Hiſtor. 43.

Difficilis Deglutitio.

Cap grùm etiam nonnunquam in Malignis & Confluentibus Variolis à mera Tonſillarum, Uvulæ & reliquarum glandularum in Faucibus ſitarum intumeſcentia atque à Phlegmate viſcidiori iis adhærenti vel impacto, unde Ægrotans, via per Oeſophagum jam obſtructa, ingeſta quævis, & potulenta ipſa per nares rejicit, nempe quia Natura ſegnis & oppreſſa utut per haſce partes hoſtem perſequi moliatur, Portas tamen reſerare nequit, per quas lympha inibi ſecreta excerni debuit: unde Glandulæ, potiſſimùm ubrearum tonus ob neglectum tegumentorum opportunè adhibitorum, àb aeris externi injuriis labefactetur, in immenſam molem diſtenduntur. Funeſtum utplurimùm ſymptoma, quippe quod deſcenſum Alimentorum & Pharmacorum in Ventriculū, ad vires Spirituum jam nimis exhauſtorum & obrutorum reſarciendas fere præcludit. Si quid autem in caſu adeò deplorato ab arte exſpectandum ſit, Tonus partium injuriis Aeris labefactatus, tegumentis laneis mollibus externis Faucibus admotis reſtituatur, atq; *Gargariſmata* acidulata & abſtergentia tepefacta, Siphone forciter faucibus ingerantur, ut facultas Glandularum excretrix ſtimuletur, atque Phlegma impactum exſereatione forti educatur, Ex. gr. ℞. *Decoct. Fic.* ℔ i ß. *Mel Roſat. Colat.* ℥ i ß. *Sp. Sulph.* q. ſ. ad levem acidulationem, F. *Gargariſm.* Tonſillæ & Uvula leviter fricentur Mixtura ex *Melle Roſar. Alumine* uſt. & *Spirit. Sulph.*

Sub finem hujus ſtadiis, declinante nimirum Salivatione ſæpiſſimè *Reſpiratio* ſubitò arque inexſpectatò vel in citiuſculam & debilem, vel in difficilem & ſuſpirioſam mutatur. Prius fit à ſummo languore Spi-[a] rituum proſtratorum, & veneno reviteſcenti prorſus deletorum, atque proinde mortem præ foribus adſtantem certiſſimè denunciat, nihilque præter *Alexipharmaca* (ſi modo quicquid) indicat. Quapropter Medicum propriæ famæ conſulentem jam nequaquam *Emeticis*, vel magno quovis remedio incaſsùm adhibito artis ſuæ honorem proſtituere decet; verùm potiùs, utut Variolæ vel cetera ſymptomata jam adblandiantur, prognoſtico fatali priùs pronunciato, ſeſe ſubducere. Poſterius autem fit à Phlegmate in Salivationis declinatione jam viſcidiori Bronchiis & Tonſillis tenaciter adhærente, eaſque infarciente. Qua ratione *Gargariſmate* abſterſivo in præcedenti commate deſcripto frequenter & ſtrenuè injecto par eſt Phlegma Tonſillis impactum ſingulis horis vel quidem ſæpius educere, atque humorem Bronchia obſtruentem *Linctibus & Apozematis* incidientibus copioſè miniſtratis abſtergere, & nonnunquam, modò vires ſuperſint, & Dyſpnœa adſit periculoſa, leniori & abſterſivo Emetico propinato pulmonem fortiter agitare, ut phlegma Bronchiis altiùs impactum inter vomendùm ejiciatur; v. gr. ℞. *Ol. Amygd. d. rec. Syrup. è v. Rad.* āā. ℥ i ß. *Sacchar. Cant. Alb.* ℥ i.

Anhelosa & difficilis Respiratio.

[a] *Vide Histor. 62. &c*

M. exar-

M. exactiſſ. F. *Linctus*, qui ſingulis vel alternis horis cochleatim miniſtretur unà cum cochl. *x.* vel *x. Apozem.* ſequent. calid. ℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔ i ß. *Tinctur. Croc. Syrup. ex Eryſim. Oxymol. ſimp.* ana ℥ i. *M. F. Apoz.* ℞. *Oxymel. Scyllitic.* ℥ *ii. Sal. Vitriol. Vomitiv.* ℥ i ß. *Aqu.* Cin*nam. fort.* ℥ *ii. Cap. Æger. cochl. iii.* bis terve in hora ad ciendam vomitionem, & inter ſingulas doſes Apozema Pectorale tepefactum copiosè miniſtretur.

Narium Infarctio. Eſt alterum inſuper ſymptoma ſatis moleſtum, *Narium* ſc. Infarctio & Obturatio, quod ut in præcedenti ſtadio Ægrotantem affligere incipiat, potiſſimùm in Mediis & Cohærentibus Variolis, ubi primùm Exanthemata membranam nares internè inveſtientem obſident, atque glandulæ ad excernendum Mucum deſtinatæ, inſtante jam ſalivatione, unà tum glandulis ſalivalibus lympha infarctæ intumeſcunt. In hoc autem ſtadio, Exanthematis inter maturandum jam mole auctis, atque glandulis narium lympham copioſiùs excernentibus, quæ Exanthematis implicata & concreta eas infarcit & obturat; plurimùm augetur, moleſtias attrito Ægro creans haud negligendas, dum Aerem inter reſpirandum non niſi ore aperto, atque proinde majori cum difficultate, tædio & labore, & non ſine frequente ſomni interruptione inſpirare & exſpirare cogitur. Adeò moleſtum hoc ſymptoma fuiſſe non nunquam obſervavi, *a* ut Æger inde diutius inſomnis factus non ſine maximo diſcrimine evaſerit, licet ceteræ circunſtantiæ optimè præſagirent. *b* Ad allevandum hoc ſymptoma *Turundas* rigidiores *Butyro* non ſalit. vel Ol. Amygdal. d. illitas frequenter Naribus intrudendas jubeo, quæ diutiùs inibi relictæ materiam incruſtatam tandem ita liquefaciant ut faciliùs emungatur. Inſuper *Mixturam* ſequentem emollientem & abſterſivam ſæpe leniter, tepidè & parca quantitate naribus Siphone injiciendam, ℞. *Decoct. Pectoral.* ℔ i. *Mel. Roſat. Colat.* ℥ i ß. M. F. *Errhinum.*

a Vide Hiſt. 57 — Cap. 9 — *b Vide Hiſtor.* 21, 57.

Exanthematum Dolor inflammatorius. *Dolor* Exanthematum maturantium utut moleſtus ſit, præſertim in priori hujus ſtadii parte, ſemper autem Spirituum vigorem, & perfectam Veneni eliminationem, atque proinde benignam Morbi indolem, & fauſtum ac citum eventum expectandum indicat. Neque ejus allevatio *Epithematis* quibuſcunque externis tentanda eſt, ne Naturæ dum rectè officio ſuo fungatur officiant, atque dolore mitigando vitam Ægrotantis in diſcrimen adducant. Satius eſt Adultorum animos ſpe futuri eventus erigere, Infantibus autem & Iunioribus qui conſiliorum nōn ſunt capaces gutt. aliquot *Laudan. Liquid.* bis terve in die miniſtrare, ut tædium Morbi ſomno fallatur, nè Spiritus continuo ploratu & vigiliis triti & exhauſti deficiant.

Exanthematum Pruritus. Deterioris autem farinæ eſt *Pruritus* Exanthematum maturantium moleſtus, qui in Variolis malignis, vel me- K… diis

Cap.9 diis prope ad Malignas lignas accedentibus, ubi maturatio tardè admodùm vel non omnino procedat ob acrimoniam humoris ad maturationem prorſus inepti, adeò ſævire obſervatur, ut Æger inde inſomnis & pænè delirus redditus, haud rarò ſcalpendo, fricando & atterendo Exanthemata, non tantùm Artus verùm etiam Faciem, Cuticula ubique deraſa, ſanguine diffluentem turpiter deformet. Malum ſanè omen; atque utplurimum Mortis inſtantis prænuncium, cui averruncando haud alias ſuppetias ars noſtra miniſtràt preter Doſes *Opiatorum* prælargas & frequenter repetitas, quibus iſta ſenſatio obtunditur; miſceantur autem *Opiata* cum *Alexipharmacis* generoſiſſimis (quorum Formulas ex antedictis petere licet) quæ ſpirituum expanſionem promovendo ſeroſam colluviem in Exanthematis congeſtam cicurare, maturare & demulcere poſſint: Applicentur etiam *Veſicatoria* frequentia, quæ in eundem ſcopum conſpirant; *Epithemata* quævis externa Venenum repercutiunt, & ideò fatum accelerant.

Ingens Vrinæ Profluvium.

Nonnunquam in hoc ſtadio Salivationem declinantem *Profluvio Vrinæ* ingenti exceptam videre eſt, ac ſi *Diabetes* mox inſecuturus eſſet. *a* Verùm cum hoc Profluvium nulla ſiti immodica comitatum hactenùs animadverterim, ſemper autem cum εὐφορίᾳ toleratum, atque cum maturationem Exanthematum indies aucta conjunctum, & demùm, ubi ſatis diu duraverit, ſponte in ordinem redactum, non eſt quod quivis de eo cohibendo ſolicitus ſit; verùm potiùs, ubi ex parte defecerit, in eo ope *Cinerum Bufonum* ante memoratorum promovendo, à partibus Naturæ ſtet.

a Vide Hiſtor. 34, 35, 36, 62.

Intumeſcentia Extremorum & Præputii.

Inſuper, *Salivatione* ante completam maturationem Exanthematum decreſcente, à lympha copioſè in partes extremas amandata inibique congeſta, iſtæ partes œdematoſo tumore in molem adeò immenſam nonnunquam tolluntur, & quaſi ex ſtrangulatione nigreſcunt, ut cuivis, in Medicina parùm exercitato jure merito metus incuti poſſit, ne ex ſubita flammæ vitalis extinctione partes affectæ Sphacelo corrumperentur. Verùm nuſquam hactenus quodvis hujuſmodi infortunium inde accidiſſe memini; ſemel equidem vidi *b Præputium* adeò inde tumefactum, ut tranſitus Urinæ planè præpeditus eſſet, quo in caſu partem affectum ſpongia *Fotu Lixiviali Spirit. Vin. ſaturato* imbuta & expreſſa cum ſecundiſſimo eventu calidè ſæpiùs in die foveri imperavi. Morbo autem finitò quod ſupereſt œdematoſi tumoris *Hydragogis* ſæpiùs repetitis ſubduci fas eſt.

b Vide Hiſtor. 56.

Salivatio funeſtè protenſa.

Eſt denique ubi ex veneno intus deliteſcente fixo & perenni, humores in fluorem adeò perpetuum adiguntur, ut Patiens Salivatione immani mareſcat, & inde deliquis confectus ſatis cedere cogatur; quem caſum ſemel duntaxat in tota mea praxi obſervavi. *b* Arduum ſanè & diffi-

Vide 63.

difficile Dilemma, ſiquidem ex utraque parte vita in diſcrimen adducitur; ſi enim Ptyaliſmus ſupprimatur, Patiens Veneno inteſtino citiſſimè & certiſſimè interimetur; colliquatione autem cui vires haud pares ſunt, non ſuppreſſa inanitus emareeſcet.

Duratio hujus ſtadii pro diverſa Morbi indole incerta.

Atque hæc dicta ſunt de Exanthematum Maturatione, ſeu tertio hujus Morbi Stadio, quod non (ut priora) ſpatio tridui, vel quovis alio definito dierum numero Natura emetiri ſolet, verùm pro indole Morbi varia, alio atque alio. Utut enim in *Benignis* & perfectè Diſcretis Variolis, ubi vis Spirituum influorum vegeta eſt & integra, hoc opus intra triduum perficiatur: In *Malignis* tamen & *Confluentibus*, ubi Spiritus Veneno irretiti & oppreſſi aut extincti huic mûneri impares ſunt, primò ipſo die quo Cuticula à vera Cute ſeparata albeſcere incipit, Maturatione jam prorſus deficiente, *a* Morbus ultimum, & utplurimùm funeſtum ſuum Declinationis ſtadium ingreditur. In *Mediis* autem & *Cohærentibus*, præſertim in iis quæ propè ad Malignas accedunt, pro ratione vigoris Spirituum plùs minùs vegeti hoc ſtadium ad *b* ſex, novem, duodecim dies protenditur, priuſquam Morbus, Maturatione Exanthematum completa, ultimum ſuum ſtadium ineat.

a Vide Hiſt. 37, 38, 39, 40.

b Vide Hiſtor. 32, 27, 36, 45, 46, 49, 62. &c. Sadis

CAP. X.

De Variolarum Declinatione ſive Statio Morbi ultimo, ejuſque pro ratione venenati Fermenti diverſi varia Indole atque eventu. De Febre & Symptomatis in hocce Stadio ſuboriri ſolitis. De Signis Indolis Morbi Diagnoſticis, de Prognoſticis, nec non de Indicationibus Curativis & methodo Medendi in hoc ſtadio, itidemque de morboſis affectibus hunc Morbum excipientibus.

Cap. 10. ultimi Deſcriptio.

QUamprimum Glandulæ cutaneæ haud ampliùs novos venenatæ Lymphæ proventus exanthematis ſuppeditant, *Variolæ* lege quadam fixa, ſquamis vel ſcabie obducuntur & exareſcere incipiunt, ſive quia Hoſtis jam penitus profligatus ſit, ſive quia Spiritus Veneno prorſus obruti eum amplius perſequi & protrudere nequeant; atque Morbus ultimum ſuum *Declinationis* ſcil. Stadium injiſſe reputandus eſt, Lege (inquam) fixa & ſtabili: Natura enim copias ſuas nunquam poſthac recolligit, & novum prælium inſtaurat, quanquam in media Variolarum *Maturatione* haud rarò ex Frigore in poros cutis invadente, vel Accidente quovis altero, Natura obruta adeò pro-

Cap. 10. tempore deficiat, ut Exanthemata illicò ubique ac ſi in ultimo ſtadio deprimantur & langueant donec Spiritus ſponte ſua, vel Artis ope opportunè allata iterum expanſi poſtliminio Variolarum maturationem tardè licet & ægrè ad umbilicum tandem ducunt.

Varia Indoles, & varius Eventus Morbi in hoc ſtadio. Pro diverſa autem Veneni in præcedentibus ſtadiis plus minuſve ſubacta ratione Morbus in hoc (ſi in quovis alio) ſtadio variam admodùm indolem prodit, atque cum ſymptomatis non unius generis ſociatur, & eventum ſortitur nunc fauſtum nunc funeſtum. Eſt enim ubi Patiens planè *ἀπυρετός*, atque nullo ærumnoſo ſymptomate multatus integrum hoc ſtadium tranquillè decurrit; eſt autem ubi, Febre à primo inſultu unum tenorem perpetuò ſervante, Æger confectus, accerſitis undique novis, vel ſaltem prioribus funeſtis ſymptomatis adauctis, vix aut ne vix ex hoc ſtadio evadit; eſt deniq; ubi Febris quæ in ſtadio pręcedenti evanuerat, primo hujuſce ſtadii limine, pro ratione ſuperſtitis Veneni plus minuſve deleterii, illicò, momento quaſi revireſcit *συνεχὴς* vel *συνοχος* & mali moris, cum Deliriis, Vigiliis, Subſultibus tendinum, atq; ceteris omnibus diriſſimis Symptomatis ſociata, *Exanthemata* etiam ipſa non minùs invicem in diverſis Ægrotantibus jam diſtare animadvertuntur, jam undique albeſcentia & humore nullo impleta & ſeſſilia cuti adhærent, atque deniq; exareſcentia ſquamarum ad inſtar decidunt, jam verò poſt maturationem tridui ſpatio peractam flaveſcentia. Illico Scabie ſubflava vel cineritia obducta, exſiccata ubique in tubercula arida deſinunt. Eſt autem ubi Exanthemata poſt tardam atque diutiùs protractam maturationem, priuſquam pure maturo turgeant Scabie nigra vel ſubfuſca obducta, quaſi à *Cauſtico*, applicato, præſertim in Facie derepente exareſcunt; eſt deniq; ubi Exanthemata præſertim in Artubus priuſquam incruſtentur ad plures dies integrè maturata, atque pure plena conſpiciantur, vel rimoſa Scabie obducta (præſertim in facie) diutiùs ſanioſo, pure intùs ſcateant, quæ Scabie ſæpiùs decidua iterum iterumque renaſcitur, & demùm in Scabiem tenuem ſeu porriginem furfuraceam deſinens; cuticulam nitore ſpoliat, atque cutem ipſam foveis & cicatricibus ſulcat & deformat. Nullibi tamen hujus ſtadii varietas magis animadvertitur, quam in ejus duratione ac termino, ſive reſpiciamus ad ejus *Terminum à Quo*, vel *Terminum ad Quem*; jam enim hoc ſtadiū abſque ulla præcedente Exanthematum maturatione, vel ſaltem ſub initium *maturationis*, ſexta vel ſeptima Morbi die derepentè atque inexpectatò initur atque utplurimùm uno vel altero die funeſtè terminatur: ubi autem hocce præmaturum fatum averruncetur, ad decimum quartum, decimum ſeptimum diem, vel quidem ad viceſimum vel triceſimum ærūnoſè atque periculoſè protenditur, donec ſc. Venenùm intùs cohi-

cohibitum Arte vel Natura ſubactum & ſenſim profligatum fuerit. Eſt autem ubi poſt Maturationem Variolarum præcedenti triduo conſummatam, hocce ultimum ſtadio pariter tridui ſpatio, duodecimo ſcil. Morbi die, abſque Febre recidiva finitur; Appetitu jam integrè reſtituto, atque Exanthematis ubique ad deſquamandum paratis, aut ſaltem exſiccatis. Eſt etiam ubi poſt Maturationem Variolarum longiùs nempe ad 12 vel 14 Morbi diem protractã, atque tunc vel ſine *Ptyaliſmo*, aut *Profluvio Urinæ*, &c. tandem peractam, Exanthemata pure maturo plena ubique ſine Febre recrudeſcente tridui ſpatio exareſcunt. Eſt denique ubi poſt ſeram, minùs autem perfectam Variolarum Maturationem, Exanthemata priuſquam pure maturo turgeant, derepente incruſtentur, atque Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ, & Tumore extremorum ſubſiſtentibus Febris illicò recrudeſcat, hoc ſtadio præmaturè ineunte. Quo in caſu duratio hujus ſtadii eſt admodum incerta, jam nimirum ubi funeſtè terminatur, triduum non excedit; ubi autem magis fauſtum ſortitur Eventum, ad 6. 8, 10, 12, dies periculosè protenditur, Exanthematis intereà ubique exareſcentibus; ubi autem citiùs ac feliciùs terminetur, ſanioſo pure diu ſcatentibus, Ptyaliſmo etiam recidivo jam accedente. Quo enim diuturnior fuerit *Salivatio*, & quo magis perfecta *Maturatio* Variolarum in præcedenti ſtadio, & quo magis ope Ptyaliſmi jam recidivi & ſanieì, purulentæ Venenum protruſum fuerit, cò faciliùs & citius ærumnoſum hoc ultimũ ſtadiũ optatũ eventum aſſequitur; Præmatura enim Salivationis declinatio & Variolarũ immaturarũ & flaccidarũ incruſtatio & exareſcẽtia ſubita funeſtũ, aut ſaltem diuturnũ hocce ſtadium reddit. Cap. 10.

Rationem autem differentium φάσεων hujus ſtadii aſſequi haud licet niſi ex ejus hiſtoria graphicè depicta, ideoque eam (quod in præcedentibus ſtadiis mihi ſolenne fuit) ſuccinctè narrare jam aggredior, ut ſignorum indolis Morbi in hoc ſtadio dignoſcendæ, Prognoſticon eliciendorum, atque Indicationum Curativarum & Methodi Medendi ritè ſtabiliendæ fontes aperiam, à Variolis Benignis ſui & obliqui indicibus exordium ducens; ubi enim Venenum in ſecundo hujus Morbi ſtadio è ſinu Spirituum critica Variolarum *Benignarum* & *Diſcretarum*, eruptione penitùs eliminatum fuerit, & Febris hoſte jam protruſo prorſus exulaverit, prout bina prima ſtadia qualiſcunque fuerit Morbi indoles triduo ſeorſim peragrabantur; ita tridui ſpatio ſubſequens Maturatio & tandem *Declinatio* ἀπυρέτως pariter abſolvitur, robore Spirituum integro & Veneno haudquaquam obſeſſo. *a* Patiens autem à Febre liberatus nullo ſymptomate ærumnoſo prçterquam *Fame* importuna ab appetitum reſtitutum multatur: Exanthemata autẽ pure maturo & laudabili referta primùm incruſtari &

Declinatio Variolarum Benignarum & Diſcretarum.

a Vide Hiſt. 3.

Cap. 10.

Scabie ſubflava obduci incipiunt; dein poſt unum vel alterum diem, pure concreſcente exſiccantur, & in arida tubercula ubique mutantur, quæ ſenſim emollita ſponte evaneſcunt, cute demum æquabilem ſuam levitatem ac nitorem recuperante, adeò blandus mitis eſt Variolarum Benignarum & Diſcretarum exitus.

Declinatio Variolarum Mediarum prope ad Benignas accedentium.

Haud ſecus res ſe habet in ceteris quibuſcunque *Variolis*, quotquot ante Declinationem, initam, Exanthematum vegeta intumeſcentia atque perfecta maturatione præcedente, Veneni eliminati atque vigoris Spirituum reducis jam indubitata ſpecimina exhibuerint: Imo a *Variola Mediæ* quæ eruptione ſua admodùm frequenti & ferè cohærenti, haud obſcura Veneni adhuc deliteſcentis indicia dederunt, quæque diutiùs languidæ, depreſſæ atque tardiùs maturatæ tertium Morbi ſtadium longè ultra triduum ſæpiùs protrahunt, modò *Salivatione* à Naturæ viribus vel Artis ſuppetiis accerſitè, *Profluvio Vrinæ* vel *Extremorum Intumeſcentia* notabili atque diu protenſa iſtud Venenum adeò penitùs demum eliminatum fuerit, ut Exanthemata ante Declinationem inceptam pure maturo turgeſcant, more legitimarum & Benignarum Variolarum ante deſcriptârum primo Declinationis momento flaveſcunt: atque inde Scabie ſubflava obducuntur, atque tandem tertio die planè exſiccata in tubercula arida cineritia vel ſubnigra mutantur, & univerſum hoc ſtadium ſine Febre recidiva, vel quovis ſymptomate ærumnoſo ſpatio tridui perfectè abſolvitur, & appetitus integer ſtatim redit.

a Vide Hiſtor. 17, 7, 20.

Ubi autem Spiritus poſt Criſin in ſecundo Morbi ſtadio minus perfectè peractam adeò adhuc veneno obſeſſi & irretiti fuerint, ut ejus reliquias in ſtadio ſequenti per glandulas cutaneas, ſalivales, renales, vel per extremas corporis partes excutere & amandare nequiverint, & Variolæ priuſquam Pure turgent, declinare inceperint, harum Declinatio à præcedentibus longè diſtat; Febris nempe pro ratione Veneni plus minuſve ſubacti *συνεχὴς* vel *σύνοχος* non poteſt non in hoc ſtadio recrudeſcere, quæ diverſorum Symptomatum ærumnoſorum ſatellitio ſtipata, plus minùs protenditur, euſque ſc. donec Natura veneno ſuperata fato ceſſerit, vel Venenum Spirituum viribus aut Artis ſuppetiis manſuefactum & eliminatum fuerit; unde varia redditur hujus ſtadii duratio, atque Exanthematum & Symptomatum in eo contingentium admodùm diverſa indoles, quæ calamo paulò fuſiori deſcribi neceſſariò poſtulat.

Declinatio Variolarum prope ad Malignas accedentium.

Ubi Venenum in præcedente Criſi, non adeò fractum fuerit quin adhuc Spirituum vires prope æquet, (quod in *Variolis Mediis* non tantùm Cohærentibus, ſed in ipſis *Diſcretis* quoties admodùm frequentes eruperint nonnunquam videre eſt) unde Exanthemata diutiùs deprimuntur & languent, ſeriùs

& ægriùs

Cap. 10.

& ægriùs ſine *Ptyaliſmo*, *Profluvio Urinæ* vel *Extremorum intumeſcentia* concomitante matureſcunt, & non rarò *Vigiliæ*, *Fluxus Alvi*, vel aliquod aliud vehementius Symptoma vel Accidens infauſtum; aut error in Regimine commiſſus, aut defectus ſuppetiarum Maturæ luctanti jure merito adferendarum Venenum adeò exaltant, ut Spirituum viribus ſuperius evadat; unde Salivatio derepente atque inopinatò in media ipſa Variolarum maturationem priuſquam pure maturo turgeſcant ſubſiſtit, *a* Febris pro ratione ſuperſtitis Veneni incluſi & recrudeſcentis plus minuſve deleteri ξύνοχος vel συνεχὴς illico revireſcens, cùm vel ſine Horrore, Rigore & Algore invadit, Siti, Jactatione inquieta, Vigiliis, Deliriis, Ariditate linguæ, Pulſu celeri & Calore præternaturali comitata; Intumeſcentia Capitis & Faciei (ultimo Morbi Stadio jam primùm initio; ſi qua adfuerit, ſtatim declinat, cujus detumeſcētiæ primum ſignum eſt *Oculorum* priùs occluſorum *Apertio*; Exanthemata incruſtata in Facie Scabie ſubfuſca vel ſubnigra obduci incipiunt; quæ Scabies vel planè arida in Exanthematis immaturis & ſubſidentibus firmiter adhæret, atque demum ſquamarum ad inſtar decidit: jam verò ubi aliquis Ptyaliſmi gradus adhuc duraverit, Natura per haſce vias Veneni excluſionem, languidè licet moliente, vel ſaltem poſtliminio redierit, pure copioſo diutiùs ſcatet, rimis fatiſcit, incraſſatur, & ſæpiùs decidit iterumque renaſcitur; *b* atque tandem in *Porriginem* furfuraceam deſinit; quæ quamvis abradatur, indies repullulat, quamdiu ſcil. quivis vel minimus Caloris Febrilis vel Hectici gradus à venenato fomite non penitus ſubacto excitetur; quæ *Porrigo* faciem Nitore & Levitate ſua nativa mirum in modum ſolet ſpoliare, eandemque foveis & cicatricibus ubique turpiter deformare. Exanthemata intereà in trunco corporis, præſertim autem in Artubus ſemiplena & flaccida in medio ſubſidunt, & nonnunquam in interſtitiis *Veſiculis* aqueis vel *c* *Petechiis* jam ſubortis interpuncta ſunt, atque tardè admodùm, præ Spirituum languore, etiam ubi Febris veneno penitus expulſo exulaverit, maturantur, *d* atque non niſi poſt quatriduum, vel quidem hebdomadam exſiccantur & incruſtantur, adeo incertè diuque terminus Declinationis jam protrahitur, ſi non præcipitanter in primo triduo morte terminetur Stadium. Res *d* autem Ægrotantis in vado ſunt cum primùm Spiritibus à Veneno activo liberatis, atque inde non ampliùs luctantibus Febris ceſſet, ſive ea fuerit συνεχὴς ſtel σύνοχος, utut ſæpiùs Ægrotans à reliquiis Veneni Hectico quodam calore affectus appetitu planè privetur, donec virus per *Furunculos* hic illic ſuccreſcentes penitus demum protruſum fuerit: nonnunquam etiam gravis aliquis & *Chronicus* affectus ab eadem radice ortum ſuum ducit, *f* *Ophthalmia* nimirum contumaciſſima atque curatu difficillima,

a Vide Hiſtor. 14, 19, 21, 24, 27, 35, 46, 54, 55, 63, &c.

b Vide Hiſtor. 21, &c.

c Vide Hiſtor. 55.

d Vide Hiſtor. 21, 62, 63, &c.

e Vide Hiſtor. 21, 63, &c.

f Vide Hiſtor. 49, &c.

Digitized by Google

Cap. 10. præſertim ubi Palpebræ & Tunica adnata à Variolis acre ſerum diu inibi depluentibus inflammentur, atque Oculi vi externa Inflammatione adhuc vigente diducantur; Vel cùm Salivatio à non interrupto utut languido Naturæ conatu (ut ſæpiſſimè fit) in hoc uſque Stadium protenditur *a Strangulatio* & *Suffocatio* à lentore Phlegmatis bronchiis impacti atque ægrè rejecti periculoſa illicò ſuboritur, quam præſertim in Variolis hyemalibus *Tuſſis* demùm arida & importuna, atque tandem *Phthiſis* verè *Pulmonaris* ſolet excipere: Cùm humor Venenatus ultimo Naturæ niſu in extremas corporis partes copiosè protruditur, haſce *b* partes *hydropicè* & *ædematosè* diu diſtentas haud inſolens eſt videre, ſcil. uſque dum Artis ope Natura relevetur: à reliquiis ejuſdem Veneni in Spirituum ſinu incluſi & cohibiti *c* *Stuporem* & *Delirium Melancholicum* productum memini, qui Affectus diu durare ſolet poſtquam veneni vires adeò franguntur ut recens certamen febrile non ampliùs excitare poſſint. Denique ob tonum Glandularum hocce Veneno debilitatum, atque viſcidum humorum inibi ſecretorum & ſtagnantium lentorem *Strumæ* in variis corporis partibus contumaces & curatu difficillimæ ſepiſſimè jam ſuccreſcunt, unà cum pluribus aliis Morboſis & Chronicis affectibus, quos ſi hic loci recenſerem, nimius forſan viderer.

a Vide Hiſtor. 21, 27, 35. 62. 63. &c.

b Vide Hiſtor. 56. &c.

c Vide Hiſtor. 58, &c.

Declinatio Variolarum

Variolæ autem verè *Confluentes* quippe à Veneno ſummè exitiali atque peſtifero primùm ortæ, quo Spiritus jam planè ſiderantur, quod ab ineunte eruptione ſecundo vel tertio Morbi die per univerſam Cutem vel ſaltem Faciem ſine quovis delectu, ordine vel diſtinctione, ut in effloreſcentia *Eryſipelatoſa* vel *Scarlatina* confertim & præpropere protrudere Natura ſatagit, iſtæ inquam Variolæ à Criſi ipſa incepta ſine ullo Maturationis veſtigio *d* ultimum Declinationis ſtadium derepente ineunt, ſiquidem Natura in Criſi funeſta prorſus ſuperata, utut Intumeſcentia Labiorum & levi Ptyaliſmo Veneni eliminationē inani niſu moliatur; tamen *Maculæ nigræ* hic illic in Cute jam ſparſæ, *Hæmorrhagiæ* exitiales, *Pulſus* debilis & celer, *Lipothymiæ*, *Deliria*, *Vigiliæ* pertinaces, *Subſultus* tendinum, ceteraque id genus funeſtiſſima febris Peſtilentialis ſymptomata indicia proſtratarum virium haud obſcura dant, unde Æger triduo utplurimùm hoc ſtadium emetitur, & ſexto Morbi die tanquam toxico epoto, *Febre* mali moris, *Comate* profundo, *Spaſmis*, *Deliriis*, ceteriſque diriſſimis id genus Symptomatis confectus fatis cedit: Siquis autem (quod oppidò raro accidit) ſuppetiis Artis quibuſcunque generoſiſſimis opportunè allatis, aut benignitate Naturæ ex hac Peſte evadat, hocce ſtadium non poteſt non ad *e* plurimos dies protendi priuſquam Venenum adeò exitiale viribus Spirituum ſenſim expanſis edomari poſſit, & *f* morboſis affectibus præcedenti Commate memoratis, atque aliis deterioris notæ (modo Spiri-

à primo ortu Malignarū & Confluentium.

d Vide Hiſtor. 37, 38, 39, 40.

e Vide Hiſtor. 22, 25, & 33, 36,

f Vide Hiſtor.

Cap. 10. 28,59, Spiritus à miaſmate adeò dito non penitus liberati fuerint) demum excipi.

60,61, 62,63, Eſt autem altera Variolarum Malignarum ſpecies prope ad priùs memoratas accedens, ubi ex infortunio aliquo, vel regimine in ipſo Criſeos articulo perperam ordinato, *Variolæ* quæ à Veneno non adeò exitiali primario ortæ fuerant, ſed Spiritibus ex accidente obrutis, Confluentibus ſimillimæ, aut ſaltem intimè *Cohærentes* vel valdè frequentes erumpunt, *a* Febre intereà mali moris (quod Malignarum Variolarum certiſſimum atque pæne Pathognomonicum ſignum cenſendum eſt) ab ipſa Eruptione ob vires Spirituum veneno peſſumdatas perpetim continuata. Eſt verò in hac ipſa Specie pro ratione Veneni plus minuſve deleterii, & Spirituum inde magis minuſve proſtratorum, hoc Morbi Stadium diverſiſſimè ſe habet. Utut enim in quibuſcunque Malignis Variolis Febris, eaque utplurimùm mali moris (ut jam innuimus) ab ipſa Eruptione jugiter continuata ſit; jam autem, præſertim in *Cohærentibus* vires, veneno licet adeò fractæ ut Febrem amoliri nequeant, Spiritibus adhuc ſuppetunt ad id ex parte per *b* glandulas Cutaneas, Renales, Salivales vel partes extremas propulſandum: unde Exanthemata, Febre adhuc perſtante, per plures dies, conſpirante aliquali Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ, aut extremorum Intumeſcentia, ſerò tandem matureſcere videntur, donec hoc Naturæ conatu demum deficiente ſanguida, flaccida & planè immatura demùm derepente Scabie nigra incruſtata, pro ratione humorum & Spirituum Sphacelationis (Febre intereà adaucta, & funeſtiſſimorum quorumcunque ſymptomatum Satellitio ſtipata) declinare incipiant. A quo tempore Morbus ultimum ſuum ſtadium jam primum iniiſſe reputandus eſt, in quo plurimi intra triduum, nempe *c* 13. vel 14. Morbi die fatis cedere coguntur; Quotquot autem me liori luto formati, atque opportuna *Alexipharmacorum*, *Opiatorum*, & *Veſicatoriorum* ope adjuti evadunt, Declinationis Stadium diuturnum & nullo *d* certo dierum numero terminatum decurrunt, Scabie ſanioſa atque ſæpius renaſcente, Phlegmate è bronchiis ægrè admodùm rejecto, atque demum *Ophthalmia*, *Tuſſi arida*, *Phthiſi Pulmonari*, *œdematoſo pedum tumorem*, *Furunculis*, ceteriſque id genus ærumnoſis ſymptomatis ante memoratis diu malè multati. Nonnunquam autem Spiritus ab efficaci Veneno in ipſa Criſi adeò ſiderantur & enecantur, ut nequeant ampliùs poſt eruptionem peractam *e* reliquias ejus vel per Cutem, Ductus Salivales, Renes, Artus aut aliam alteram portam eliminare, Morbo vel jam ultimum ſuum ſtadium, ſine maturationis veſtigio, ſine Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ, vel Extremorum Intumeſcentia præcedente derepente ingreſſo, unde Variolæ hujuſmodi *Cohærentes* aut admodùm frequentes jam primo

Declinatio Variolarum Secundariò Malignarum ſive Cohærentium & valdè frequentium.

a Vide Hiſtor. 14,19, 21,22, 25,26, 32,33, 41,45, 49,&c.

b Vide Hiſtor. 21,26, 27,35, 46,54, 36,62, 63.

c Vide Hiſtor. 26,45, 52,&c.

d Vide Hiſtor. 21,27, 28,32, 49,63,

e Vide Hiſtor. 22 25, 33 &c.

Cap. 10.

primo Maturationis die more verè *Confluentium* in *a* apicibus albeſcunt atque planè exareſcunt, quia nullo humore diſtenduntur, atque demùm ſquamarum ad inſtar decidunt; Cute ubique in interſtitiis colorem rubrum, at verò minùs vegetum atque quaſi ex Strangulatione ſeu ſuffocatione luridum aut ſublividum exhibente. Febris *b* intereà mali moris ex Veneno prorsùs intùs cohibito jam perpetim continuata cum Vigiliis, Deliriis, Spaſmis, Pulſu debili, ceteriſque quibuſcunque diriſſimis Symptomatis undique accerſitis ſociatur; Malum ſanè omen, atque Naturæ pænè triumphatæ indicium indubitatum. Æger autem ſymptomatis adeò funeſtis citiſſimè attritus *c* triduo hoc Stadium emetitur, & nono vel decimo Morbi die (*Petechiis* atque *Maculis* lividis aut nigris hic illic in Cute ſubortis fatalem eventum præſagientibus) inter Hæmorrhagias immanes purpuream animam efflat, vel ubi ex hoc periculo evaſerit (quod *d* ope *Veſicatoriorum* frequentium opportunè applicatorum, atque *Alexipharmacorum* generoſiſſimorũ cum Opiatis commixtorum & ſæpiùs exhibitorum haud rarò contigiſſe memini) ærumnoſis atque diris Symptomatis, præſertim in genere nervoſo diu malè multatus vix, aut ne vix ante viceſimum Morbi diem hocce ultimum Stadium decurrere potis eſt. Vires enim ad Venenum adeò exitiale intus cohibitum haud citiùs edomandum & concoquendum Spiritibus ſuppetunt, quomodocunque arte Medica ſuffulciantur, expandantur & corroborentur: *e* Nonnunquam autem (quod bis terve mihi contigit obſervaſſe) ex Veneni adeò deleterii reliquiis, hujuſmodi Ægrotantes vel ad quadrageſimum uſque diem Appetitu privantur, elumbes redduntur, atque Calore Hectico afficiuntur, & poſt ſolennes Humorum & Sanguinis evacuationes peractas, tandem funeſto *Claviculæ*, *Maxillæ*, vel *Tibiarum* Sphacelo inexſpectatò ſuborto interempti ſupremum diem miſerè oppetunt. Adeò intensè deleterium hoc Venenum diù intus cohibitum ſuam indolem demum prodit, atque adeò ſemper ſuſpectam jure merito habere licet ἀνορεξιν atque Hecticum Calorem Variolis deciduis ſuperſtitem.

a Vide Hiſt. 35, 59, 60, &c.

b Vide Hiſtor. 32, 33, &c.

c Vide Hiſt. 41 &c.

d Vide Hiſtor. 32, 33, 59, 60, 61, 63, &c.

e Vide Hiſt. 59, 60, &c.

Denique *Variolæ* ipſæ *Diſcretæ*, in quarum Interſtitiis *Veſiculæ miliares*, *Petechiæ*, *Maculæ nigræ* vel *lividæ* unà cum primà Variolarum eruptione efflorefcunt & pravam Morbi indolem produnt; (iſtiuſmodi *f* enim Variolæ ſæpiùs occurrunt) iſtæ, inquam, ſi quæ aliæ, non minùs peculiari modo declinant, quàm anteà maturabantur. Quomodocunque enim exanthemata ſeſe habeant, nimirùm ſive *g* more Variolarum Benignarum intra triduum in Pus mutentur, ſive (ut *h* ſæpiùs) deprimantur & langueant, atque ſeriùs matureſcant, Febris à veneno deleterio Spiritus intùs peſſundante accenſa uno tenore per ſingula Stadia Morbum comitari ſolet, atque cum *Deliriis*, *Vigiliis* pertinacibus, *Deliquiis* frequentibus.

Declinatio Variolarum Malignarũ Diſcretarum.

f Vide Hiſt. 29, 30 31, 47, &c.

g Vide Hiſt. 30, 31.

h Vide Hiſtor. 29, Vide Hiſtor. 29, 30, 31.

bus, *Pulſu debili & celeri*, *Alvo lubrica*, *Sudoribus colliquativis*, &c. conjungi; unde exanthematum maturationi minùs jam fidendum eſt, ſiquidem nonnunquam hoc modò decumbentes in media ipſa Variolarum maturatione, ne minima quidem Exanthematum declinatione præcedente, ſed puſtulis adhuc vigentibus & turgentibus a veneno deleterio intus delitefcente, Spaſmis, *a* Deliquiis vel Comate profundo inexpectato correpti derepentè fatis cedunt. Ubi autem Morbis poſt Stadium Maturationis diutiùs & ærumnoſiùs protenſum, *Petechiis*, *Veſiculis* ceteriſque id genus Malignitatis notis vi Naturæ vel Artis jam ſublatis, Declinationis Stadium ingreſſus eſt, tantum abeſt ut Æger ex periculo evaſerit, ut jam à Veneni deleterii reliquiis, frequentibus Deliquiis, Deliriis, &c. tentetur, & per plures dies in maximo diſcrimine verſetur, donec *b Parotidibus* (quod ſemel eveniſſe memini) vel aliquo alio modo id Veneni quod reliquum eſt ſubactum prorſus eliminetur.

a Vide Hiſtor. 30.

b Vide Hiſtor 29.

Ex Hiſtoria hujuſce Stadii rei natura petita atque graphicè deſcripta facile admodum quivis in Medicina vel mediocriter verſatus Signa *Diagnoſtica* & *Prognoſtica* in hoc Stadio ritè proferre, *Indicationes* Curativas veras elicere, & *Methodum medendi* certam pro ratione diverſæ Morbi indolis ſtabilire poteſt. Atque hoc penſum lubentiſſimè jam aggredior.

Diagnoſis

Variolæ Benignæ & Regulares (quæ ceterarum norma in omni Stadio ritè cenſendæ ſunt) ſicut tertio Morbi die erumpere, & ſexto maturari; ita jam pure maturatio turgide *c* nono declinare incipiunt, Scabie ſubflava primò obductæ, atque demùm die ſaltem duodecimo, pure in ſpiſſato, in tubercula arida & ſubfuſca ſenſim mutantur; nec Febris accenditur recidiva, vel quodvis ærumnoſum Symptoma aliquod ex his Stadiis comitatur vel ſequitur. Quid? quod veneno in ſecundo ſtadio è Spirituum ſinu Criſi perfecta eliminato nihil reſtat quod Naturam ad prælium recens inſtaurandum denuò irritet, vel quocunque modo functiones perturbet, unde Patiens in hoc ſtadio ultimo ἀσυμπτωτὶς jacet, optima valetudine atque appetitu integro utens, nullo morboſo affectu ex reliquiis Veneni oriundo poſthàc plectendus.

Variolarum Benignarũ in hoc Stadio.

c Vide Hiſt. 3.

Variolas equidem, quas ob luctam Spirituum & Veneni poſt Criſin peractam propemodùm æqualem *Medias* appellare ſoleo, modò Natura demùm in media Exanthematum maturatione Venenum illud per glandulas Salivales, Renes vel quamcunque aliam portam convenientem fortiter propulſando victoriam integram reportaverit, & Puſtulæ ante declinationem pure legitimo refertæ turgeant, haud adeò facile eſt à Beniguis ipſis antè memoratis in hoc ultimo ſtadio certis Criteriis diſcernere. Quid? quod hæ ipſæ Variolæ, Veneno in præcedente Maturationis ſtadio, viribus Spirituum expanſis, vel Artis ſuppetiis tandem manſuefacto & pro-

Variolarum Mediarum proximè ad Benignas accedentiũ Diagnoſis in hoc Stadio.

Cap. 10.

& prorſùs eliminato, unde Spiritus non ampliùs laceſſiti vigore nativo reduce potiuntur, benignam admodum naturam induunt, atque eo nomine jam more Regularium Variolarum declinant, *a* primo momento flaveſcentes, atque dein poſt triduum in tubercula eineritia vel ſubnigra concreſcentes, ſine Febre recidiva, vel quovis ærumnoſo Symptomate conjuncto. Atque ſanè hæ Variolæ nequaquam à Benignis differunt, niſi quòd ſeriùs nempe 13. vel 14. Morbi die primùm declinare animadvertuntur, ob pares enim Spirituum & Veneni vires ineunte maturatione *b* tertium Stadium longè ultra triduum protendi ſolet, atque Exanthemata inde diu languida & depreſſa ægræ admodùm, priuſquam Ptyaliſmo vel aliquo alio modo Venenum exterminatum fuerit, pure turgeſcere & maturari incipiunt; extunc aut Benignarum naturam induentes, eventum blandum & ſalutarem ſortiūtur.

a Vide Hiſt. 20. &c.

b Vide Hiſt. 5, 6, 7, 12, 17, 49.

Diagnoſis Variolarum Mediarum proximè ad Malignas accidentium.

Ubi autem res, lite in præcedente Criſi non integrè dirempta, jam quaſi in æquilibrio pendeant, unde Natura languida, atque adhuc veneni minùs ſubacti reliquiis quadantenùs obſeſſa haud valeat eas fortiter per glandulas Cutaneas propulſare, atque inde ſuccedaneas vias Glandularum Salivalium vel Renum patentiores ſollicitet: Si forte (inquam) Spiritus jam ob errorem in Regimine commiſſum, Remediorum defectum vel infauſtum quodvis Accidens aut Symptoma in media maturatione ſubortum manus dare cogantur, atque Variolæ hæ *Mediæ* inde, priuſquam Pure legitimo turgeant, languidæ & ſemiplenæ (Stadio ultimo jam derepente inito) exareſcere & ſcabie nigra obduci incipiant, facilè admodùm quivis in hoc Stadio certis Criteriis quæ pravam Morbi indolem produnt, à Benignis & Regularibus eas dignoſcere poteſt; nempe, *Primò*, Spiritus *c* fermento recrudeſcente jam ſuperati atque debilitati, vigore, quo anteà potiebantur, per ductus Salivales, Renes, vel Artus Venenum propellere & perſequi nequeant: unde *Ptyaliſmus* (Variolis perfectam maturationem nequaquam hactenùs aſſecutis) & *Vrina profluvium* derepente declinare, Intumeſcentia Capitis, Faciei & Artuum minui, atque inde Oculi priùs occluſi ſponte aperiri incipiunt. *Secundò*, Spiritus hoc pacto Veneno intus cohibito obſeſſi & irretiti, non poſſunt non rursùs luctare, atque certamen recens inſtaurare; unde *d* *Febris* illicò revireſcit cum vel ſine videnti Horrore, quę utut primùm Benigna & *ξυνεχὴς*, periodicis nimirùm exacerbationibus & remiſſionibus inſignita ſit, ob vires Veneni in præcedentibus ſtadiis ex parte fractas, citiſſimè tamen in *ξύνοχον* mali moris mutatur; deliriis, Vigiliis & diriſſimorum ac funeſtiſſimorum ſymptomatum Satellitio ſtipatam. *Tertiò*, *e* Exanthemata in facie jam ſubitò incruſtata, ſub fuſco, vel, pro Veneni deleterii & Sphacelationis inde ortæ gradu, nigro colore in apicibus in-

c Vide Hiſt. 21, 24, 35, 54, 55, 62, 63, &c.

d Vide Hiſt. 21 &c. *iā memorat.*

e Vide Hiſt. iam memorat.

inficiuntur, cohærent, atque in contiuuatam Scabiem coeunt; atque hæcce Scabies ubi Spiritus planè ſiderati nihil omninò moliuntur, illicò exareſcit, Ptyaliſmus etiam ob eandem rationem prorſus deficit, & ſtrangulatione ſuffocativa peſſimo omine excipitur. Ubi autem aliquid roboris ad Venenum adhuc per Exanthemata ductus Salivales, vel Artus Extremo propellendum Spiritibus ſuppetit, Scabies diu purè ſcatens decidit & renaſcitur, Phlegma viſcidum copioſè ſed ægrè & non ſine Suffocationis periculo è Tonſillis exſcretatione rejicitur, atque Intumeſcentia partium extremarum non adeò præproperè declinat: Exanthemata intereà in trunco & artubus diſcreta, & flaccida, vel Scabie nigra obducta, illicò exareſcunt, vel, ſaltem ad plures dies, pure minùs laudabili ſemiplena manent priuſquam Scabie obducantur. *a Quartò*, ob eandē rationem hujus Morbi ſtadii duratio incerta eſt, & ſæpiùs longè ultra ſolenne triduum protrahitur: licet enim ubi Febris mali moris ob vires veneni recrudeſcentis deleterias revireſcat, Exāthematis ubique derepente exareſcentibus, atque Spiritibus Venenum excutere nō ampliùs molientibus; Æger funeſtiſſimis ſymptomatis attritus intra triduum utplurimùm ſupremum diem claudat. Ubi autem Viribus veneni magis fractis (ut ſæpè fit) Febris *συνεχέος* typum ſervet, & ſpes reconvaleſcentiæ effulgeat, haud raro hocce ſtadium exanthematis intereà vix incruſtatis, aut ſi Scabie obducantur adhuc tamen ſanioſis ad ſex, decem, duodecim dies, cum ærumnoſa & penè ſuffocativa Phlegmatis viſcidi Expectoratione conjunctū protrahitur, donec Spiritibus expanſis venenum edometur; & putrida hæcce Febris demùm *b* Hectico calore & *ἀνορεξία* excipiatur, euſque durante donec reliquiæ veneni ex parte priùs ſubacti quaſi criticè per *Furunculos* vel aliū aliquē modū penitùs exterminētur, niſi *Cortice Peruv.* vel alia aliqua Antidoto quæ venenum ocyùs ſubigere par ſit, duratio hujus ſtadii arte contrahatur.

a Vide Hiſt. memoratas.

Cap. 10.

b Vide Hiſt. 28, 63, &c.

In *Malignis* autem *Variolis*, quæcunque eæ fuerint, ſive *Confluentes* ſive *Coharentes* vel quidem ipſæ *Diſcretæ*, Diagnoſis magis certa eſt & indubitata: Morbus enim ipſe pravam ſuam indolem certiſſimis Criteriis palàm prodit. Quia enim Spiritus in præcedenti ſtadio planè fracti erant & fugati, *Primò* Febris *c* quæ jam non poteſt non eſſe mali moris, ſine quavis Intermiſſione vel Remiſſione unum tenorem à Criſi ipſa funeſta peracta perpetim ſervans, Pulſu celeri & debili, Linguæ ariditate, Jactatione inquieta dignoſcitur; & à vigiliis, deliriis, ſubſultibus tendinum ceteriſque vacillantis & triumphatæ naturæ ſymptomatis jam ſubortis plurimùm indies augetur & evehitur. *Secundo d Variola Confluentes* vel quidem *Coharentes* intensè Malignæ ne minimam Maturationem aſſequi valent; unde Efflorescentia ab ipſa Eruptione completa (Variolis 5. aut 6. die ultimum ſuum ſtadium intrantibus) illicò declinat, cuticula ubique Pergame-

Diagnoſis Variolarum Malignarum in hoc Stadio, ſpeciatim Confluentium & Cohærentium ad Malignas prope accedentium.

c Vide Hiſt. 36, 37, 38, 39, 40, 41, 29, 30, 31, 32.

d Vide Hiſt. antimemoratas.

me-

Cap. 10.

menæ ad inſtar albeſcente, atque exanthematis ubi in trunco vel artubus quadantenùs Diſcreta fuerint, quin & eorum interſtitiis quaſi ex ſtrangulatione, vel Spirituum influorum defectu ubique livideſcentibus. *Tertiò* Utut levi *a* Ptyaliſmo & Labiorum intumeſcentia, aut moleſta Micturitione, Natura jam incaſsùm Glandulas Salivales vel Renales ſollicitare videatur nequaquam tamen per haſce portas hoſtem adeò eliminare potis eſt, ut inſtantem machinæ ruinam antevertat. Atque inde *Quartò* Craſi humorum à Veneno adeò exiciali intus cohibito penitus everſa atque in fluorem peſtilentialem adacta, *b* *Hæmorrhagiæ* immenſæ, *Petechiæ*, *Maculæ purpureæ* & *nigræ* in Cuticula efflorescentes unà cum ceteris veneni peſtiferi diriſſimis indiciis ſubortæ deterrimam atque maximè exitioſam Morbi indolem evidentiſſimè demonſtrant. Hinc fit denique quod Duratio *c* hujus Stadii ſit admodùm incerta, utut enim longè major pars Ægrotantium ſymptomatis adeò atrocibus intra triduum, octavo ſcil. vel nono die trucidetur. Qui tamen *d* ex hoc Stadio evaſuri ſunt, ſæviſſimis ſymptomatis diu malè multati, rarò ante viceſimum diem hocce ſtadium penitùs emetiuntur, & aliqui (ut antè innuimus) poſtquam ſingula ſtadia peragraſſe viſi ſunt, à veneno intus cohibito, Hectico calore & ἀτροφίᾳ fatigati, demum triceſimo vel quadrageſimo die Carie oſſium tentati, fatis cedere coguntur.

a Vide Hiſt. iã memoratas.

b Vide Hiſt. iã memoratas.

c Vide Hiſt. 37, 38, 39, 40, 41.

d Vide Hiſt. 59, 60, 61, 62.

Variolarum Cohærentium & admodùm frequentium propiùs ad Medias accedentium Diagnoſis in hoc Stadio.

Iſtæ autem Malignæ Variolæ ſive Cohærentes, ſive admodùm frequentes, quæ ob vires Spirituum non adeò penitùs à veneno ſideratas, adjuvante aliquandiu Ptyaliſmo, Profluvio urinæ vel Extremorum Intumeſcentia, ad tempus aliquantulùm matureſcunt, quo nomine propiùs ad Medias accedunt. Hæ inquam ab illis dignoſcuntur potiſſimùm Febre, quæ neque ut in Mediis poſt Criſin vel intermittit vel remittit; verùm *e* uno tenore jugiter perſeverans non obſtante aliquali Exanthematum Maturatione, Ptyaliſmo, Profluvio Urinæ, aut Artuum Intumeſcentia per totum Stadium protenditur. Quid? quod Spiritus pro ratione virium ſuperſtitum venenum exterminare quocunque modo jugiter contendunt, ſuperari autem & ex parte ſaltem enecati virus ſatis validè excutere nequeunt, unde eo adhuc irretiti & oppreſſi non poſſunt non (impari licet robore) hoſtem perpetuò adoriri, atque inde Febris quæ in *Mediis Variolis* ſaltem durante Maturatione intermittere ſolet, jam quadantenùs mali moris uno tenore à primo Morbi inſultu perſeverat. Secundò, Cùm autem inanis ſit hic naturæ conatus, & demùm in ultimo Stadio (quod non jam à Criſi peracta, ut in præcedentibus Variolis Malignis; verùm à Declinatione Variolarum, Ptyaliſmi, &c. inire cenſendum eſt) derepente & præproperè deficiat, Febris huc uſque protenſa & veneno intùs ubique cohibito magis deleteria facta, & *f* Vigiliis, de-

e Vide Hiſt. 14, 21, 23, 27, 32, 35, &c.

f Vide

Hiſtor. iam memorat. deliriis, ceteriſque Symptomatis auctis intenditur. Tertio *a* Exanthemata flaccida & pure minimè referta ubique Scabie nigra obduci incipiunt, *Petechiis*, aut *Veſiculis* miliaribus, veneni potentioris indiciis, in Variolarum interſtitiis nonnunquam jam primùm ſeſe in conſpectum dantibus. Denique *b* incertus admodùm durationis hujus Stadii terminus eſt, in iis enim, qui poſt brevem Exanthematum Maturationem diriſſimis jam Symptomatis attriti nono vel decimo Morbi die fatis cedunt, hoc Stadium ultra bibuum vel triduum non excurrit. In ceteris autem, quotquot Scabie ſanioſa & purulenta, atque diuturna Phlegmatis glutinoſi Exſcreatione penè ſuffocativa, ceteriſque iſtiuſmodi ſymptomatis ærumnoſis diu multati demùm ſubſidiis artis vel naturæ ſanantur, raró admodùm ante 17. vel 18. Morbi diem, qui Declinationis octavus vel nonus eſt, finitur, & Febris penitus extinguitur.

a Vide Hiſtor. iam memoratas.

b Vide Hiſtor iam memoratas.

Diſcretarum Variolarum Malignarum Diagnoſis in hoc Stadio. Denique, neque deſiderantur certiſſima Criteria, quibus *Diſcretarum Variolarum* in hoc Stadio prava indoles dignoſci poſſit, eaque (quod in ceteris mali moris Variolis anteà obſervavimus) è triplici fonte potiſſimùm petenda ſunt, Febre nimirùm comitante, ſymptomatis peculiaribus jam ſuboriri ſolitis, atque duratione ſtadii protenſiore. Diffitendum quidem non eſt hoc eſſe huic Variolarum ſpeciei peculiare, quòd ad ſtadium Declinationis haud raró minimè perveniant: iis enim laborantes nonnunquam ſub initium Maturationis Exanthematis turgeſcentibus, ob deleteriam Veneni indolem Petechiis & Veſiculis Miliaribus notati, Comate, Spaſmis, Vigiliis & Deliriis pertinacibus vel alio aliquo funeſto Symptomate derepente correpti, *c* inexſpectató animam efflant. Ubi autem iſtæ Variolæ ope Artis vel Naturæ aliqualem maturationem, ægrè licet, aſſequuntur, in hoc Stadio unà cum Petechiis ceteriſque Malignitatis evidentibus indiciis declinare incipiunt, & in hoc Stadio à Benignis diſtinguuntur. Primò *d* Præſenti Febre, quæ cum hiſce Variolis & ceteris quibuſcunque Malignis in omnibus Morbi Stadiis conjungitur, & jam plurimùm exacerbatur. Secundò *e* Deliquiis frequenter recurrentibus, Sudoribus immenſis, Fluxu alvi immodico, ceteriſque Colliquationis Symptomatis; & denique protenſa hujus Stadii duratione, quod rariſſimè intra ſex dierum Spatium finitur, nec Ægrotans ἀπυρεξίᾳ potitur, donec Venenum per *Parotides* vel alium aliquem modum integrè eliminatum eſt.

ſub Cap. 10.

c Vide Hiſt. 30.

d Vide Hiſtor. 29.

e Vide Hiſt. 29.

Prognoſin quod attinet in genere primò Eventus hujus Morbi vel fauſtus vel funeſtus, generaliter loquendo, potiſſimùm huic Stadio reſervatur: exceptis enim Variolis mali moris *Diſcretis* laborantibus, raró admodùm quiſpiam niſi in Declinationis ſtadio hoc Morbo interimitur: Variolæ enim ipſæ *Confluentes* quæ Ægrotantem ſæpiſſimè ſexto vel ſeptimo Morbi die

bi die è vivis tollunt, eodem die naſcuntur, exareſcere & declinare incipiunt. Secundò, Quæcunque primo Invaſionis momento fuerit Morbi indoles, benigna nimirùm vel maligna, in hoc ultimo ſtadio pro ratione præſentis Morbi indolis eventum aſſequitur; Fauſtum nempe ubi Veneno manſuefacto Morbus jam demùm benignam indolem induerit; Funeſtum ubi pravam & deleteriam; Ancipitem & dubium ubi Mediam.

Prognoſtica autem inſuper magis ſpecialia multo uſu comprobata in juniorum & minùs exercitatorum gratiam proferre non nocebit. *Primò*, Declinatio morbi cum *a* *ἀπυρεξία* & Appetitu reſtituto conjuncta optimè ſignificat, Venenum nimirùm iam integrè eſſe eicuratum & eliminatum; è contrà *b* *Febris* Morbi declinationem excipiens vel concomitans malè, Venenum nempe ſaltem ex parte intus cohibitum eſſe, unde vita Ægrotantis vel in præſens diſcrimen adducitur, vel Morboſis affectibus pòſt ſuppullulaturis obnoxia redditur. *Secundò*. Pro ratione *Febris* atque ſymptomatum eam comitantium diverſa, Ægrotanti plus minuſve periculi intentatur. *Tertiò*, *c* *Febris* uno tenore à primo inſultu Morbum in ſingulis ejus ſtadiis concomitans; atque jam demùm in Declinatione evecta & exacerbata peſſimam Morbi indolem palàm prodit, atque eventum ſæpiſſimè funeſtum denunciat. *Quartò* Febris quæ durante Exanthematum maturatione intermittit vel remittit, utut jam denuò recrudeſcat, tamen ob vires Veneni in Stadiis præcedentibus ex parte fractas *d* *συνεχὴς* eſt ut plurimùm atque Benigna; ideoque præſagium non valdè funeſtum miniſtrat, præſertim ſi *Corticis Peruv.* juſta quantitas (cujus efficacia non minor eſt in hac quàm in alia quacunque *συνεχεῖ*) opportunè exhibeatur. *Quintò*, Hæc ipſiſſima Febris in malignam & funeſtam diriſſimorum ſymptomatum ſatellitio ſtipatam facillimè & ſæpiſſimè *e* degenerat, modò ante tertium Paroxyſmum non tollatur. *Sextò*, Cùm *f* primùm *Febris* in hoc ſtadio exulat, res Ægrotantis in vado ſunt, quomodocunque Exanthemata atque ceteræ circumſtantiæ ſeſe habeant: Febre autem perſtante, temerè & ſecurè ceteris ſignis nequaquam fidendum eſt. *Septimò*, *g* *Petechiæ ſeu Veſiculæ Miliares* in hoc Stadio efflorescentes, qualitercumque cetera ſe habeant, Venenum jam demùm in gradum exitialem evectum ſubindicando, funeſtum eventum atroci aliquo ſymptomate mox inopinatò introducendum denunciant. *Octavò*, *Deliria*, *h* *Vigiliæ* pertinaces, *Subſultus tendinum*, aliaque id genus vacillantium Spirituum dira ſymptomata pejus in hoc quàm in præcedentibus ſtadiis omen exhibent, & omnes ferè hiſce ſymptomatis jam oppreſſi pereunt. *Nonò*, *i* *Hæmorrhagiæ* immanes, *Maculæ* nigræ & *Micturitio* in hoc Stadio Morbum exitialem denunciant, pauciſſimi enim aut nulli hoc modo affecti reconvaleſcunt. *Decimò*, *l* *Fluxus Alvi*, *Sudores Colliquativi*

a Vide Hiſt. 3.

b Vide Hiſt. 62. 63, 24, &c.

c Vide Hiſt 21. 22, 25, 29, 32, 36, 37, 38, 39, 40, 45, 62,

d Vide Hiſt 24. 25, 26. 27, 46, 63, &c.

e Vide Hiſt. 46 &c.

f Vide Hiſt. 21 &c.

g Vide Hiſt. 52 55, &c.

h Vide Hiſt. 30 45, 46. 62.

i Vide Hiſt. 36 37. 38, 39, 40, 41, &c.

l Vide Hiſt. 29 &c.

Cap. 10.

tivi & *Deliquia* frequenter recurrentia, Venenum intus cohibitum & jam Spiritus peſſundans ſubindicando (utut ceteræ circunſtantiæ adblandiantur) res Ægrotantis haudquaquam eſſe in vado monſtrant. 11*mò*, *a* Anheloſa reſpiratio, Deglutitio impedita, & vibratio Arteriarum debilis ac vacillans mortem præ foribus eſſe denunciāt 12*mò*, Ab *b* *ἀνορεξία*, *Calore Hectico* & *Tuſſi* hoc Stadium excipientibus, *Cariem oſſium*, *Phthiſin* acutam & funeſtam, vel grādem aliquem alium morboſum affectum ſubſecuturum præſagire licet, modò ſubſidiis Artis vel Naturæ Venenum intus cohibitum *Furunculis* frequentibus, *Parotidibus* vel alio aliquo modo non fuerit tempeſtivè protruſum. 13*tiò* Faciei *c* & Artuum *Detumeſcentia*, vel *Salivationis Suppreſſio* ante completam Exanthematum maturationem derepente contingens (quamvis diu priùs duraverat) modo iſte defectus *Profluvio Urinæ* inſolito non fuerit ſuppletus, Uenenum ex parte intus cohibitum indicando Febrem illicò redituram eſſe demonſtrant, cujus eventus inde anceps futurus eſt: è contrà verò *d* Salivatio iam poſtliminio redux, utut ob Phlegmatis viſciditatem ærumnoſa ſit, perſtans extremorum Intumeſcentia, & inſolitum Urinæ profluvium, modò cum forti Arteriarum vibratione conjungantur, Medico animos addunt, utcunque cetera ſymptomata malum eventum minentur, ſiquidem vigor Spirituum adhuc hoſtē eliminare manifeſtò nititur. 14*tò* *e* Variolæ pure laudabili ubique priùs turgidæ, lege Naturæ jam ſponte declinantes optimè ſignificant, vires nimirum Veneni prorſus eſſe ſubactas: è contrà Variolæ ſine quavis maturatione præcedenti præmaturè *f* ſexto vel ſeptimo Morbi die exareſcentes peſſimè, Venenum nempe penitus intùs cohiberi atq; Spiritus inde peſſundari, unde Febris mali moris & ſuperatu admodum difficilis peſſimo omine non poteſt non inſequi. 15*tò* *g* Variolæ autem quæ poſt maturationem minùs perfectā flaccidæ & ſemiplenæ, Lympha pellucida potiùs quàm pure diſtentæ, malè ominantur, ſiquidem incruſtantur Veneno adhuc incocto, & non penitus protruſo. Ex accidenti enim infauſto, aut Spirituum in Veneno propulſando defectu præmaturè declinant, unde Febris recidiva, cuius dubius eventus eſt, ſuboritur: Quo autem plus minuſve Exanthemata ante incruſtationem turgeant, & quo magis minuſve Lympha in iis ſecreta in Pus vertitur, eò Febris recidiva indolem magis benignam vel malignam induit & eventus magis minuſve dubius vel ſalutaris eſt. 16*tò* *h* Variolæ, quæ, inter declinandum pure laudabili jam concreſcēte, in Tubercula abeunt, optimè præſagiunt. Quæ autem Scabie ſeſſili & adhærenti obducuntur, pejus: quippe ob Spirituum languorem & defectum, Lympha ſanioſa & non concreſcibili potiùs quàm pure, ſi quidem ullo omnino humore refertæ ſint, 17*mò* *Scabies* diu *i* pure ſanioſo ſcatens,

a Vide Hiſtor. 62,&c.

b Vide Hiſt 59 60,61, 28,29, 63.

c Vide Hiſt 21 24,27, 35,36, 46,54 55,62, 63.&c.

d Vide Hiſtor. 35.63. 19,&c.

e Vide Hiſt. 3.

f Vide Hiſtor. 36 37, 38,39, 40,&c,

g Vide Hiſtor. 21,23, 24,27, 35,45, 46 52, 54,55. 63.

h Vide Hiſtor. 22,25, 32,33, 36,63,

i Vide Hiſtor. 21,63.

ſcatens, atque inde ſæpiùs decidens & renaſcens, meliorem ſortitur eventum, quam ea quæ derepente exareſcit; vires enim Spirituum, & aliqualem Veneni expulſionem per Exanthemata incruſtata arguit. 18*vò* Hæc autem *a Scabies* ſanioſa & purulenta mille ærumnas Ægrotanti adfert, atque demùm in Scabiem tenuem & diuturnam ſæpiuſque renaſcentem deſinens, faciem nitore ſuo maxime ſpoliat, niſi arte præveniatur. 19*nò* *b Scabies* flava, quia præcedentem Veneni concoctionem monſtrat, optimè ſignificat: *c* Nigra autem vel ſubnigra deleteriam Veneni intus cohibiti indolem prodens, vitam Ægrotantis in præſens diſcrimen adductam eſſe arguit, & affectus exitioſos poſthàc inde ſuborituros præſagit. *Vigeſimò* Exanthemata declinantia quæ ſeriùs & ægriùs incruſtantur, & non niſi poſt plures dies Scabie *d* obducuntur, languorem Spirituum produnt, & inde eventum ancipitem ſaltem præſagiunt: quo enim diutiùs ultra triduum hoc ſtadium protenditur, eo ſaltem à norma Benignarum & Regularium Variolarum deflectitur, utut Natura jam nonnunquam cunctando rem reſtituat; & quo longiùs ultra triduum in Variolis mali moris hocce ultimum Stadium protenditur, eo ſpes major affulgeat.

a Vide Hiſtor. 21, 63. &c.

b Vide Hiſt 3. 20. &c

c Vide Hiſt 21 63, &c.

d Vide Hiſt. 21 62.

Indicationes Curativæ in hoc Stadio.

Indicationes Curativæ in hoc Stadio fermè eædem ſunt ac in præcedenti; nempe integra (quâtum fieri poſſit) reliquiarum Veneni Febrilis, quas in præcedentibus Stadiis minùs ſubactas eſſe contigerit, abolitio & exterminatio: atque deinde Correctio Symptomatum à Veneno activo jam ſubortorum, & Prophylaxis morboſorum iſtorum affectuum, quos deliteſcentia ejus minùs ſubacta ſemina poſthac proferre poſſunt.

Atque eo nomine Variolarum Benignarum, earumque quæ prope ad Benignas accedunt in hoc Stadio, quod curationem ſpectat, eadem planè eſt ratio. Cum enim venenatum fermentum in utriſque penitùs ſubactum fuerit, in iſtis nempe uno impetu, Critica exanthematum eruptione, in His autem ſenſim Criſi quaſi ſera & ſecundaria, Salivatione ſcil. inter maturandum ſuperveniente ſive quovis alio modo; unde & hæ & illę pure cocto turgidæ jam demum Scabie ſubflava obductæ pariter declinant, ſine Febre recidiva, vel quovis ærumnoſo ſymptomate, Appetitu inſuper integrè redeunte. Unde non eſt quod Morboſus quivis affectus inde ſuppullulaturus ritè metuatur. Quocirca durum & iniquum videtur Patientem ſive his ſive illis Variolis laborantem, Pharmacis quibuſvis officioſè & abſque evidenti Indicatione adhibitis plectere & laceſſere. Satius eſt ut Medicus, quem decet ſemper & ubique mandata ſua ad rationis normam dirigere, *e* rem totam jam Naturæ intactam relinquat: modò Humorum effetorum colluviem ſeu ſordium Morbi craſſiorum intus ſtabulantium, Stadio hoc finito, *Catharticis* ſolennibus (quorum Formulas & Canones in proprio loco

e Vide Hiſt. 3. 5 6, 7. 8, 10. 17 20. &c.

loco ſubiiciemus) per alvum deturbare non negligat; ne habitus Corporis inde infarctus prægrandi alicui morboſo affectui Chronico anſam præbeat, atque intereà parcam & tenuem diætæ rationem imperet, ne ex victu pleno, labes aliqua cum Humoribus nondum depuratis communicetur, & Phlogoſis inde in iis excitetur.

Curatio Variolarũ Malignarũ, & Mediarum ad Malignas prope accedẽtium in hoc Statio.

At verò, in Malignis quibuſcunque Variolis, atque in his quæ proximè ad eas accedunt, ubi vel Febris uno tenore à primo inſultu jugiter perſeverat, & Symptomatis ingraveſcentibus exaltatur; vel Recidiva poſt Intermiſſionem vel Remiſſionem notabilem recurrit, & Venenum ex parte ſaltem intùs cohibitum, Vigiliis, Deliriis cæteriſque id genus Symptomatis ſeſe prodat, res ſecus ſe habet. Quapropter, Veneno jam collectis viribus & maximo impetu Spiritus aggrediente & ſubitam machinæ ruinam intentante, Medicum oportet in hoc articulo ſedulò & incunctanter à partibus Naturæ ſtare, hoſtiſque inſultibus aſſiduo, opportuno & repetito uſu *Corticis Peruv. Veſicatoriorum*, *Opiatorum* & *Alexipharmacorum* generoſiſſimorum, pro ratione Febris & Symptomatum præſentium diverſa, atque Indicationibus evidentibus inde ſubortis, fortiter reſiſtere Atq; equidem ipſe *Cl. Sydenhamius*, ſtrenuus frigidi regiminis Patronus & propugnator, ſaltem in hoc ſtadio, *Alexipharmaca* & vinum generoſiſſimum multo uſu doctus concedit. Quo pacto autem hæce remedia pro diverſa Febris & Symptomatum conjunctorum indole adhibere, & methodicè diſponere oporteat, jam reſtat dicendum

Ubi viribus, Veneni, durante Exanthematum maturatione, Ptyaliſmo vel quovis alio modo ex parte fractis, licet non penitus deletis, atq; inde uſque ad Stadium Declinationis intus cohibitis & reviviſcentibus, Febris recidiva indolem induerit benignam, Periodicis exacerbationibus & remiſſionibus ſeſe alternatim excipientibus (quem typum in *Variolis Mediis prope ad Malignas accedentibus* ferè ſemper obſervare licet) Curatio nulla methodo aut Remedio certiùs ac feliciùs abſolvitur, quàm celebri Antidoto, *a Cortice* ſcil. *Peruv.* qui reliquias Veneni ſubigendo, ut in cæteris quibuſcũq; συνεχέσι, certandi anſam tollit, atq; inde luctam febrilem derepente componit: unde Ægrotãs poſt biduum vel triduum ἀπύρετος factus, illico ſine quovis ærumnoſo ſymptomate ſubſequente reconvaleſcit; cùm quidem omnes aliæ methodi ſine regula certa excogitatæ vel Empiricæ & pernicioſæ, vel ſaltem dubiæ & incertæ uſu reperiantur; ſive enim jam juxta quorundam ſententiam *b* frigido regimine, Venæſectione, vomitione vel purgatione Febrem tollere moliaris, Spiritus laceſſendo & diſſipando Venenum ad funeſtũ gradum illico evehes; *c* ſin Spiritus *Alexipharmacis* & *Veſicatoriis* erigendo, eorumque motus efferatos & inordinatos *Opiatis* compeſcendo ſcopum aſſequi

a Vide Hiſtor. 22, 23, 24. 25. 63, &c.

b Vide Hiſtor. 46, 63.

c Vide Hiſtor. iam memoratas.

Cap. 10. contendas, methodum fallacem certæ & comprobatæ antepones, & eventum ancipitem, curationemque difficilem ac longam reddes. *Canones* autem *Corticis* feliciter adminiſtrandi multo uſu comprobatos hicloci ſubiicere non pigebit. *Primò* Uſum Herculeæ hujus Antidoti auſpicari ab opportuna ejus exhibitione apprimè oportet, nimirùm, cùm prima Remiſſione Febris indolem ſuam benignam prodat, vel ſaltem *a* ante tertiũ acceſſum, cùm abhinc hæcce Febris, adauctis funeſtis omnibus Symptomatis, *b* in συνοχον malignam degenerare mirum in modum apta nata ſit: à quo tempore Spiritus debilitati & ſiderati nequeunt ampliùs Antidoti vires evolvere & in actum ducere; Quo citiùs igitur, Morbo Declinationis ſtadium ingreſſo, hocce Pharmacum miniſtretur, eò ſalubriùs. *Secundo*, in Paroxyſmorum *c* intervallis cum Ventriculi fermentum activo Veneno minimè inficiatur, quo Pharmacum adeo ingratum faciliùs retineatur, atque retentum citiùs in actum ducatur, *Corticem* miniſtrare oportet, atque repetere tertia vel quarta quaque hora in formam Ægrotanti maximè gratam concinnatum. *Tertiò*, In *d* hujus Antidoti uſu perſtandum eſt, donec *iam me*febriles Paroxyſmi penitùs tollantur, cum nonnunquam Variolosa hæcce Febris *Cort. ce Peruv.* ægriùs fugetur, quàm quævis altera συνοχης. Denique, ubi Vigiliæ, Deliria, ſubſultus tendinum, cetera que id genus dira ſymptomata cum Febre durante acceſſu (quod non inſolens eſt) conjuncta Spirituum debilitatem ſummam produnt, & Febrem proximè ad Malignam accedere monſtrant, tùm ad *e* ſpiritus erigendos cùm ad efferatos eorum motus compeſcendos *Veſicatoria* frequentia applicare, atque inſuper paulo āte acceſsũ *Alexipharmaca* cum *Opiatis* mixta exhibere, atque *Iulapia Cardiaca Perlata* ſępiùs in Paroxyſmo pitiſſanda propinare apprimè convenit. Hoc pacto plurimos, quorum exempla aliquot mox proferam, brevi ſpatio à Morbo liberatos, atq; ab Orci faucibus ereptos vidi; methodum autem quamcunque aliam dubiam ſaltem ac incertã ſemper expertus ſum. Formula hujus methodi eſto quæ ſequitur, ℞. *Teriac. Andr. Pulv. e Chel. Cancr. Comp.* ana ʒß. ℈j. ℈ß. *Laudan. liquid. Helmont. gutt xx xv. x v. Syrup Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus* ſumendus paulò ante adventum Paroxyſmi expectatum, & ſuperbibantur *Cochl. ii iij. iv. Iulap.* ſequent; & repetantur Bolus & Iulapium deinceps ante unumquemque Paroxyſmi acceſſum, ℞ *Aq. Flor. Calendul. Ceraſ. nigr. Cinnam. Hord.* ana ℥iij. *Stephan. Epidem Pæon cõp.* ana ℥i. *Sacchar. Perlat.* ℥vi. M F. *Iulap.* ℞ *Cortic. Peruv. elect ſubtiliſsimè pulv.* ʒi. ʒß ℈i. *gr. xv.* pro ratione ætatis, *Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F *Bolus* quam ſumat Æger ſolut. in Cochl. *Iulap. Cord al.* declinante Paroxyſmo repetatque deinceps tertia vel quarta quaque hora durante Remiſſione. Applic. etiam ad Nuchã & Carpos internos (ſi Deliria

De modo utẽdi Cortice Peruv.

a Vide Hiſtor. 63.

b Vide Hiſtor. 46.

c Vide Hiſtor. 22, 23, 24, 25, 63.

d Vide Hiſtor. iam memorat.

e Vide Hiſtor. 22, 23, 24, 25, 63.

Digitized by Google

ria vel Vigiliæ præſente acceſſu urgeant) *Veſicatoria* ampla & acria.

Curatio Variolarum Malignarum in hoc Stadio. In *Variolis* autem verè *malignis* ſive Diſcretæ, vel Cohærentes vel Confluentes fuerint, ubi Venenum in ipſa Critica eruptione Spiritus adeò ſuperaverit, ut Febris *συνόχου* ſpeciem inducẽs unum tenorem ſervet; & augeantur, vel de novo inducantur Vigiliæ, Deliria vel alia quævis dira ſymptomata, *Corticis* vires Febrifugæ nequeunt ampliùs evolvi & in actum duci. In hiſce igitur Variolis cum primùm à Criſi peracta declinare cœperint, Curatio reliqua *Alexipharmacis* & *Veſicatoriis* jugiter repetitis, quæ Spiritus ſtimulent atque erigant, atque *Opiatis* quæ inordinatos & efferatos eorum motus coercendo deleteria ſymptomata inde orta corrigant; duntaxat perficienda eſt. Ne cramben autem bis coctam reponam, vel in Formulis Remediorum, quas ubique in ſtadiis præcedentibus, vel ſaltem in exemplis poſthac proferendis reperire licet, nimius videar, methodum noſtram in hoc caſu quorundam Canonum cancellis comprehenſam, non autem fuſiori calamo deſcriptam adjicere lubet. *Primò* [a]
Alexipharmaca jam non tantùm mitiora, ut *Theriacam*, *Diaſcordium*, *Mitridatium*, *Pulv. è Chel. Cancr. comp*, *Lap. Contrayerv. Confect. Alcherm. de Hyacinth. Aquam. Epidem. Steph. Pæon. Comp.* in uſum vocare par eſt, ſed & *Electuar. ex Ovo*, *Pulv. Rad. Serpent. Virg. Cineres Bufonum*, *Vinum* ipſum *generoſiſſimum*, atque id genus cetera, quotquot Spiritus erigendi & expandendi virtute maxima pollent; non enim jam à Febre & inflammatoria Spirituum & Humorum diatheſi, verùm à Veneno Spiritus obſidente & planè ſiderante vita ægrotantis in diſcrimen adducitur: atque certò certiùs mihi uſu compertum eſt, Ægrotantes jam vel in medio mitiorum Alexipharmacorum uſu quæ Veneno ſubigendo imparia ſunt, perire ſolere, non minùs quam in frigida vel alia quacunque methodo incongrua perperam ordinata, cum in ſummo diſcrimine nimis remiſsè agere ſemper perniciosum ſit. *Secundò*, In Pharmacorum horum *Alexiteriorum* uſu poſt juſta ac certa intervalla repetendorum quotidie perſtare oportet, donec ſc. Veneno viribus Spirituum expanſis demum penitus ſubacto Febris prorsùs exulaverit, vel ſaltem ex parte manſuefacto typum *συνεχοῦς* obtinuerit. *Tertiò*, Doſes autem horum Pharmacorum augere vel minuere par eſt pro ratione ætatis Ægrotantis, ſiquidem eorum ℈ ß. in ætate infantili æquale ℈ i. in Puerili, vel ʒ ß. aut ℈ ii. in juvenili vel virili inveniatur; eandem etiam eſſe *Opiatorum* proportionem duco. *Quartò*, Pro ratione gradûs Veneni magis minuſve intenſi (haud enim ubique id vires ſuas prodit æquè deleteria) doſin *Alexipharmacorum* quadantenùs [b] augere vel minuere oportet, & ſæpiùs vel rarius eam repetere am ſcil. ubi *a Maculæ nigræ* inter Variolas Confluentes efflorescentes

a Vide Histor. 14, 18, 21, 22, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63.

Vide Hiſt. iã memoratas præſertim Hiſt. 24, 25, 26, 27, 29, 32, 63.

b Vide Hiſt. 36, 37, 38, 39, 40.

Cap. 10.

ſcentes exitialem & peſtiferam Veneni indolem produnt, tertia quaque hora: *a* In Cohærentibus cum *Petechiis* vel *Veſiculis Miliaribus* conjunctis, quarta: In ceteris ſexta quaque hora repetantur. *Quintò*, Cum *Alexipharmacis* inſuper quæ Spiritus erigunt, *Opiata* (modo abſit *Comatoſus affectus*) quæ effrænes eorum motus cohibendo, Fluxum Alvi, Deliria, Vigilias, ceteraque deleteria ſymptomata coerceāt commiſcere admodùm neceſſarium eſt.& ad illam quantitatem, quæcunque fuerit, ſenſim aſcendere, qua ſcopum aſſequi poſſimus. *Sextò*, Ubi primùm Febris hæc continua (ut nonnunquam uſu venit) Spiritibus *Alexipharmacorum* uſu expanſis,& veneno ex parte eiecurato in *curſū* benignam exacerbationibus & remiſſionibus periodicis inſignitam immutari incipit. *b Corticem Peru.* ad reliquias fermenti Venenati abigendas cum *Opiatis* & *Alexipharmacis* commixtum, atque tertia vel quarta quaque hora quamdiu opus fuerit repetitum adhibere convenit. Denique *c Veſicatoriis* (uno ſcilicet ſucceſſivè poſt alterum recens applicato) ſpiritus elumbes & ſopitos per totum curſum Morbi iugiter excitare & ſtimulare admodùm neceſſarium eſt; ſine his enim Alexipharmaca generoſiſſima ne hilum valere Medicos haud latere arbitror.

a Vide Hiſtor. paulò ante memoratas.

b Vide Hiſt. 22, 25, 26, 27, 29, 63, &c.

c Vide Hiſtor. paulò ante memoratas.

Symptomatum in hoc ſtadio Correctio.

Utut Symptomata in funeſta Morbi declinatione in gradum altiorem evehantur, vix tamen alia iam videre eſt præter ea quæ in Morbi Apparatu & Criſi occurrunt; (oppidò rarò enim iſtiuſmodi Variolæ ad maturitatem aliquam perveniunt) ea autem ſunt *Deliquia* frequenter recurrentia cum cita & debili Arteriarum vibratione à languore Spirituum veneno exitiali pænè extinctorum *Sudores* profuſi, *Fluxus* alvi colliquativi, & *Hæmorragia* immanes à compage humorum ſoluta & tono Membranarum & vaſorum deleteria veneni vi everſo; *Iactationes* inquietæ, *Vigilia* pertinaces, *Deliria* inſana & ſubſultus tendinum à motu Spirituum vacillantium & veneni œſtro percitorum & labefactorum inordinatio; *Micturitio* frequens ab inani Spaſmodico licet Naturæ conatu Venenum per Renes protrudere molientis; *Suffocationes* & *Strangulationes* partium Reſpirationi & Deglutitioni inſervientium, pariter à niſu Spirituum fruſtra per ductus Salivales hoſtem exterminare contendentium; *Spaſmi* varii hic illic in Artubus verſatiles à Spiritibus vi Veneni irritativa in exploſiones adactis, atque *Comatoſus Stupor* à vehementi Veneno Cerebrum & Nervorum originem obſidente & planè opprimente. Cùm autem horum aliorumque plurimorū id genus ſymptomatum curationem in præcedentibus Stadiis conſultò & exproſeſſo tractaverimus, non eſt quòd actum agamus Conſulat Lector Obſervationes noſtras hac de re potiſſimùm in Cap. VII. & VIII. hujus *Exercitationis* graphicè deſcriptas. Hoc duntaxat hic loci adiiciendum duco, quòd prout ſingu-

ſingula hæcce ſymptomata ob Venenum jam ad gradum altiorem evectum, & debilitatem Spirituum in hoc Morbi Stadio inde auctam, magis quàm in præcedentibus ſæviant; ita remediorum quorumcunque doſes augendæ, vel frequentiùs repetendæ ſunt, ut (modo fieri poſſit) ſymptomata quam citiſſimè corrigantur. In tanto enim diſcrimine omnis mora noxia eſt, nec res cunctando unquam reſtituitur. Ingenuè fateor nonnullos hiſce mali moris Variolis correptos exactiſſimè ad noſtræ methodi normam tractatos in hoc Morbi Stadio periiſſe, potiſſimùm ubi Venenum exitiale & peſtiferum à primo ortu Spiritus planè ſideraverat, (eſt enim ubi quivis minimus Morbus immedicabilis penitùs reddatur.) Hoc tantùm contendo, plurimos Variolis tàm Confluentibus quàm Cohærentibus, atque Diſcretis mali moris, affectos, & pro deploratis habitos; ubi nimirùm Exanthemata vix parùm vel non omnino maturabantur, ſed illicò ab eruptione exaruerunt; ubi Febris uno tenore à primo inſultu perſeveravit, & cum Deliriis, Vigiliis ceteriſque omnibus diriſſimis ſymptomatis in ſingulis Stadiis ſociata fuerit, vel ſaltem in hoc ultimo Stadio repullulaverit, & dira hæc ſymptomata demùm revocaverit; ubi Petechiæ, Maculæ purpureæ & nigræ, vel Veſiculæ miliares in Exanthematum interſtitiis efflore ſcentes indolem Morbi deleteriam & exitialem prodiderint; & denique ubi Micturitio frequens, Inſultus Epileptici, ſtupor Comatoſus & cetera omnia funeſta Sympto mata (exceptis duntaxat *Hæmorrhagiis* univerſalibus, quas quidem ſemper mortis inſtantis prænuncias duco) præſagiū peſſimum dederint: plurimos (inquā) hujuſmodi Ægretantes hac noſtra methodo rationi rectæ congruenti reſtitutos fuiſſe & ab Orci faucibus ereptos. Cui rei fidem faciunt Hiſtoriæ aliquot è pluribus ſelectæ, quas in Capite proximo ſincerè narraturus ſum, ubi priùs de modo Purgādi poſt hunc Herculeum Morbum exantlatum, atq; Morboſis affectibus eum ſæpe excipientibus præcavendis obſervationes noſtras ſubjecerimus.

Methodus Purgandi poſt Variolas.

Sordes craſſiores, ubi primùm quis ex diſcrimine ſingulorum Morbi Stadiorum evaſerit, *Catharticis* miniſtratis, & poſt intervalla debita ſolenniter repetitis, per alvum deturbare apprimè par eſt, non tantùm in primis Viis ob conſtipatam alvum per totum Morbi decurſum ſtabulantes, quæ Purgantibus Lubricantibus & Lenitivis ſubducendæ ſunt: ſed eam etiam ſaburram, quæ in habitu Corporis altiùs deliteſcit, & grandem aliquem Morboſum affectum proculdubiò productura eſt, ſi non tempeſtivè Purgantibus fortioribus foras educatur, quæcunque fuerit Morbi præcedentis indoles, ſive Maligna ſive Benigna. In Pharmacorum *Lenitivorum* cenſu habeo *Diaprun. Solutiv. Elect. Lenit. Mann. Senn. Rhab. Pil. Stom. cum Gum. è Succ. Turar. Quercet. Alaph. Aqu. Miner. Pur. Decoct. Sennæ Ger. Syr. Roſ. Solut.*

[Cap. 10.] *de Cich. cum Rheo*, *è Flor. Perſic.* Fortiora Cathartica ſunt *Extrat. Rud Reſin. Iulap. Diagr. Sulph. cum Calom. Syr. de Spin. Cerv. Conſ. Hamech.* &c.

Cum verò Fæces in Inteſtinis craſſioribus congeſtæ, alvo diu, ſc. nonnunquam ad duas hebdomadas conſtipata adeò incraſſatæ & induratæ ſint, ut Inteſtina grandi mole diſtenta eas nequeāt ampliùs egerere, Catharſin auſpicari par eſt [a Enemata.] *a Enemati Catharticis Oleoſis* & Lubricantibus, quę parva quantitate injecta & fæcibus commixta eas ſenſim emolliant, & fiſtulam inteſtina lem lubricando earum deſcenſum promoveant, ut & Prunis & Pomis coctis ſæpius miniſtratis, Iuſculo Vitulino, & nutrimento quovis lubricante aliquandiu exhibito fæcum in Colo mora induratarum emollitionem & deturbationem ſenſim moliri, ne *b* ex [b Vide Hiſtor. 14.] impetu Pharmaci Cathartici, temere dum Inteſtina ſordibus obturantur propinati, *Colica tormi noſa* cum dolore quaſi parturiētium, ac ærumnoſa egeſtio (ut ſæpius accidit) inducatur. *Enema* Mihi in hoc caſu familiare deſcribere non pigebit, ℞. *Decoct. Carminat.* ℥*iv*, *vj*, *viij*. pro ratione ætatis *Ol. Lin.* ℥*i*, *ij*, *iij*, *Sacch rub Mell. Mercur.* ā̄a. ℥*i*. ℥*ij*. *Spec. Hier. Picr.* ʒ*ß*, ʒ*j*, ʒ*iß*. M. F. *Enema.* Ubi moles fæcum in Inteſtino recto congeſtarum & induratarum Enematis tranſitū præclūdat, ſatius eſt ut *Glās* ex ęqualibus partibus *Mellis* & *Aluminis* in debitam formām coctorum, & *Spec. Hier. picr.* ℈j, ʒß, vel ʒj. confectus intrudatur, quo colliquato fæces in Inteſtino recto emollitæ facilius educuntur. Ubi autem à prægrandi fæcum in Recto & Colo congeſtarum & induratarū mole Inteſtina ea adeo labefactātur & tono nativo privantur, ut nequeāt ampliùs egerendi officio rite fungi; *Fotus* ſequentis parva quantitate indies injecta eorum tonus reſtituatur, donec fæces, globulorum ad inſtar, compactæ ſenſim, licet non ſine niſu quaſi parturientium penitùs deturbatæ fuerint. ℞. *Abrotan Centaur. min Summit. Abſinth. Flor. Chamæm.* ā̄a. *m. j. Bacc. Laur.* ℥ij. *Coq. in Aq. F. qu. ſ. ad* ℔iß. *Colaturæ add. Sp. Vin. Olei Lin.* ā̄a. ℔ß. *M. F. Enema* ex ℥iij. vel *iv. decoct. præſc.* Siphone iniiciendum, & quotidie repetendū donec omnes globuli rejecti fuerint. Novi autem mulierem (cui alvus per octodecim dies conſtipata fuerat) quam, niſu egerendi pænè confectam, nec Clyſteris, Glandis vel Fotus ope à fæcibus induratis liberare potui, donec Sphincter ani ſpeculo ſenſim dilataretur, & Stercora forcipibus confracta vi extracta fuerint.

Globulis Stercoraceis hoc pacto (ubi opus fuerit) ex inteſtino recto eductis, fæces in ſuperiori Fiſtulæ inteſtinalis parte congeſtas etiamnùm Lenitivo aliquo pharmaco deturbare par eſt. Exempli gratiā Deglutiat Patiens hora ſomni ℥ß. vel ℥vj. *Electuar. Lenitiv. Diapr. Solut.* vel *Caſſiæ Sacharo* aſperſæ in formam Boli concinnat vel *Pil. Stomach. cum Gum. Aloephangin. Tartar. Quercet. à Succin Ruff. Maſtic.* vel cujuſcunque alte-

alterius ejuſmodi ℨ ß. in *Pil. iv.* redact. repetatque poſt unius vel alterius diei intervallum; Matutinis, ſequentibus propinetur ℔ ii, iii. vel iv. *Aq. Miner. Purg.* coct. & Lacte alterat. Dein bis vel ter poſt intervalla trium quatuorve dierum ſordes Humorum in habitu corporis altiùs latitantes fortiori Cathartico educere par eſt, ex. gr. ℞. *Dec. Senna Gereon* ℥ iiiß. *Syrup. de Spin. Cervin.* ℨ x. M. F. *Potio* alto mane propinando cum Reg. vel ℞. *Extract. Rad.* ℨ ß. F. *Pil. iv.* deaurand. & manè exhibend. cum Reg. vel ℞. *Pil. Fœtid. Coch. min.* ā ā. ℈ i. *Reſin. Ialap. gr. viii. Elix. Propr.* q. ſ. M F. *Pil. vi.* deaurand. eodem modo exhibend. vel ℞. *Confect. Hamech.* ℨ iii. *Ialap. Reſ. gr. xii. Elater. gr. i.* vel *ii. Syr. de Rhamn. Cathart.* q. ſ. M. F. *Bolus* Infantum alvus ſubducatur primùm *Syrup. Cichor. cum Rheo.* ℨ i ß. vel è *Flor. Periſic.* ℨ *i.* tantillo *Aq. Pæon. Comp.* dilut. vel *Manna* ℥ ß. ℨ *vi.* vel ℥ *i.* (pro ratione ætatis) Solut. in Hauſt. Liq. Poſſetic. atq; demùm *Potione* ſequenti, ℞. *Aq. Cinn. Hord.* ℥ *i. Syrup. è Rham. Cath.* ℨ *ii.* ℨ *iii. vel* ℥ ß. pro ratione ætatis & purgationis εὐφορία. Vel ℞. *Calom. Diag. Sulph.* ā ā *gr. iv, vi. vii.* M. & exhibe horis matutinis jejuno ſtomacho in Cochl. *Lact. frigid.* cum Reg. & repet. bis vel ter, poſt intervàllum quinque vel ſex dierum.

In *Catharticis* autem exhibendis eandē ubiq; calcare viā haud æquum eſt, cū pro ratione præcedentis Morbi plus minuſve deleterii, Symptomatū præſentiū, & morboſorum Affectuum ſuborum plane alia atque alia purgandi ratio indicetur. Eſt enim [a] ubi Morbo ipſo finito, uſus *Catharticorum* prorsùs deleterius reperitur, & *Curiem oſſum*, *Fluxum alvi* pertinacem ſive grandem aliquem alterum Morboſū affectum inducit, nempe cùm adbibentur Cathartica, priuſquam deliteſcentis Veneni ſemina prorsùs aboleantur; eſt etiam ubi ob partem aliquam ex Accidenti inflammatam, vel diatheſin ſanguinis ex Veneno acri & irritante inflammatorium Morboſi Affectus Catharticis valdè promoveantur, ſi exhibeantur antequam *Febrifugis* & *Alexipharmacis* id veneni quod ſupereſt penitùs tollatur, vel ſaltem *Inflammatio* venæſectione repetita extinguatur: Eſt denique ubi Morboſi affectus ex veneno imperfectè elimento ſuborti *Hydragogorum* & fortiorum Catharticorum uſum ſæpiùs repetendum indicant. Poſt Variolas autem Benignas ubi Venenum perfecta Criſi ſubactum fuerat, ſatis eſt Lenioribus, iiſque non adeò frequenter repetitus, alvum ſubducere: quo enim variolæ præcedentes indolem magis pravam induerant, atque venenum febrile intenſius fuerat, atque maturatione minùs manſuefactum; eò, generaliter loquendo, Catharſin fortiorem & frequentiorem (modò non præproperè celebretur) inſtituere par eſt. *Canones*, potiſſimum quatuor, de uſu Catharticorum hic loci ſubjicere lubet. 1. *Cathar.* ſaltem violentius nullatenùs exhibendū eſt, priuſquā *Appetitu & Temporie* integrè

[a] *Vide Hiſtor.* 59, 60.

Cap. 30. tegrè reſtitutis conſtet Venenũ foras penitùs expulſum eſſe, ne ſpiritibus labefactatis Venenum intùs cohibitum Oſſium Cariem Hypercatharſin, ſive grandem aliquem morboſum affectum inducat, quę incommoda non rarò inde eveniſſe memini. Secũdò, Ubi ex *Ophthalmia*, *Peripneumonico* vel quocunq; altero id genus affectu Phlogoſis in ſanguine & Spiritibus, exeũte Morbo, accenſa deprehenditur, maſſam humorum Catharticis ampliùs conturbare & agitare haud æquum eſt, donec *Venæſectione* celebrata, & ſi opus fuerit repetita, flamma ex parte ſaltem extincta fuerit. Quod quod humores motu inteſtino agitati incaleſcunt & aceſcunt, atq; inde copioſiùs per glandulas ſecreti non poſſunt non in Ægrotantis dãnum mirum in modum Inflammatione promovere & augere. Tertiò, Ubi ex appetitu diminuto calore Hectico nocturnis Sudoribus, Scabie ſanioſa, Furunculis, Imperigine furfuracea in cute adhærente & indies renaſcente, ſive quocunq; alio modo conſtat quidquam Veneni intus cohiberi, ſatius eſt ante quamcunq; Catharſin *Alexipharmacis* & *Cortice Peruviano* virus penitùs amoliri. Deniq; Quàrtò, Quanquam ſordes humorum poſt Morbum benignum per alvum deturbare par ſit, magis autem neceſſaria eſt purgatio poſt mali moris Variolas, quæ miaſmate ſuo humores inficientes grandi alicui Morboſo affectui ſuppullulaturo anſam præbere ſolent.

Cùm autem ab hoſce Morboſos affectus tanquam ad Cynoſuram in Catharſi inſtituenda & reliquo regimine poſt morbum peractum ordinando potiſſimũ reſpicere oporteat, filo Sermonis eò jam ducti, obſervationes nonoſtras huc ſpectantes conſultò proferemus, quo ratio totius inſtitui omnibus innoteſcat, ac inde Æger minimas, ſi modò ullas inſcitiæ vel temeritatis Medici morboſis affectibus à Catharticis intempeſtivè adhibitis aliàs producendis pœnas luat.

In *Morboſorum horum affectuũ* agmine jure merito *Inappetentia* primum locum vendicat, quam quidem cum Calore quaſi hectico continuato, vel periodicè recurrente conjunctam poſt Variolas mali moris adeò obſervabilem nonnunquam memini, ut Æger ad plurimos dies ab omni cibo, juſculis & potulentis ipſis planè abhorreret. Indicium ſane certiſſimum Veneni minus ſubacti atque adhuc intùs deliteſcentis, (quod modo *Alexipharmacis*, *Febriſugis* vel aliis Artis ſuppetiis non deleatur, aut viribus Spirituum expanſis per *Parotidas*, *Furunculos* vel aliam aliquam viam demùm non propulſetur; multò magis ubi à Venæſectione, aut Catharticis præproperè & intempeſtivè adhibitis vires naturæ depreſſæ fuerint & Venenum exaltatum). Oſſium Sphacelo, DiarrhϾ enormi vel alteri alicui diriſſimo morboſo affectui non poteſt non anſam præbere, atque hoc pacto funeſtum diem accelerare, ut in [a] Hiſtoriis mox recenſendis oſtendemus, quo nomine ἀνορεξίαν & Intẽperiei calidę leviſſimũ gradum

Morboſi Affectus Variolas ſuboriri ſoliti.

Appetitus proſtratus cum Calore hectice conjunctus.

[a] *Vide Hiſt.* 29, 28, 59, 60, 61, 63.

28, 59, 60, 61, 62. gradum poſt Variolas permanentem ſemper ſuſpectum habeo: In Variolis enim Benignis, ubi primùm perfecta Criſi Venenum eliminatum fuerit, Temperiem exactiſſimè mitem illicò reſtitui, & Appetitum, ut in quibuſcunque aliis Morbis acutis fidè judicatis (pro tempore, & donec impenſæ Naturæ reſarcitæ fuerint) voracem vigere omnes in Medicina exercitati probè norunt. Quid? quod veneno penitùs ſubacto non eſt quo cum Natura ampliùs luctetur, maſſa etiam Humorum non laceſſita ſponte quieſcit, temperie priſtina potita; unde ventriculus (fermento è ſana maſſa ſuppeditato) officiis ſuis alimenti appetendi & macerandi non poteſt non ſtrenuè fungi. Intemperies autem calida & *Inappetentia* (utut Morbus, Exanthematis jam deſquamatis, finiri videatur) ſemina venenata poſt Criſin infidam aut ſaltem imperfectam intùs in Spirituum gremio deliteſcentia, & maſſam Humorum inde contaminatam palam produnt. Qua de cauſa purpureum liquorem perperam minuendo, vel Humorum ſordes per alvum deturbando, Spirituum jam nimis veneno depreſſorum vires frangere haud æquum eſt, priuſquam *Alexipharmacis* Spiritus erigantur & legitimam Criſin effecerint, vel ſaltem venenatum fermentum Antidotis *Febrifugis* deleatur. Ideòque quoties Appetitum poſt Variolas proſtratum, aut leviſſimum Hectici Caloris gradum animadverto, Ego multo uſu doctus *Alexipharmaca* (quod ceteros Profeſſores ſeriò moneo) Cap. 10. ubi Calor fuerit continuus, jugiter miniſtranda duco; *Corticem* autem *Peruvianum* ubi calor ſtatis Periodis recurrit, cum fœlici ſucceſſu exhibendum impero, quouſque Appetitu & Temperie integrè reſtitutis (quod brevi fieri ſolet) ſemina Venenata prorsùs abolita vel ſubacta eſſe deprehenderim. Poſteà tutò in alvo ſubducenda modo ante deſcripto progredior; intereà autem à quacunque evacuatione, quæ ſpiritus peſſundare poſſit, abſtinere Mihi religio eſt: ſi quis ſecùs fecerit, illum fortè, ut me nonnunquam, Gangræna vel diro & funeſto aliquo alio affectu inde ſuborto, temeritatis ſuæ pœnitebit.

Parotides ſub finem Variolarum ſubortæ. Ubi Spiritus ob Criſin in præcedenti Morbo minùs fidam ac perfectam veneno adhuc implicati, maſſam Humorum agitando, & glandularum fermenta depravando, intemperiem calidam & *Ἀνορεξίαν* jam memoratam induxerint, Natura ſæpe ſponte ſua ſarcinam deponit, atque integram ejus expulſionem qua porta datur pro virili ſatagit, nonnunquam (ut in *Febre Scarlatina*, *Morbillis* mali moris aliiſque peſtilentialibus Morbis fieri ſolet) in *Parotides*, quas infercit, atque in molem immenſam auget; qui quidem Tumores jam tamquam *Strumæ* diu crudæ, ſine calore *Vide Hiſt. 29* quocunque notabili vel dolore, jam verò pro ratione Veneni protruſi & fervidæ ſanguinis Diatheſeos ad inflammandum & exulcerandum admodùm aptæ deprehenduntur; utut verò

ubi

Cap. 10.

hæc ſe habeant, nequaquam vel in his vel in illis priuſquam Appetitu & Temperie reſtitutis conſtet Venenum penitùs è Spirituum ſinu propulſatum eſſe, impunè licet * *Emplaſtris* vel *Linimentis* repercutientibus Naturæ conatui obviam ire, multò minùs Venæſectione vel Purgatione ejus vires obtundere, & operationem interturbare; verùm potiùs *Fotibus*, *Emplaſtris* & *Cataplaſmatis* maturantibus exteriùs applicatis, atque Vino generoſo & Remediis *Alexipharmacis* quotcunque Spirituum energiam erigere & refocillare par eſt. Illum cui ſecus fecerit, & venenum intus deliteſcens exaltando Patientem in * Deliquia, Fluxus alvi enormes & præſentiſſimum vitæ diſcrimen adegerit, conſilii fortè pœnitebit. Tumores autem iſti *Parotides* dicti, ubi primùm Temperies & Appetitus veneno eliminato reſtituti fuerint, vel ſenſim ſponte evaneſcunt, vel ſaltem *Catharticis* repetitis, *Milleped. Emplaſt. Diachalcit.* frigid. *Diachyl. cum Gum* &c. tutò admodùm tolluntur, ut in Hiſtoria mox recenſenda liquido patebit.

* Vide Hiſt. immemoratā.

* Vide Hiſt. iam memoratam.

Vide Hiſt. iam memoratam.

Sudores Nocturni.

Eſt autem inſuper, ubi Spiritus Veneno poſt *Variolas* adhuc obſeſſi, id quod ſupereſt per glandulas cutaneas protrudere moliuntur, & *Sudores* * nocturnos profuſos excitant; qui, modò res Ægrotantis non ſint deploratæ, non poſſunt non ſingulis noctibus recurrere, donec deliteſcens Venenum viribus Naturæ ſubactum penitus eliminatum fuerit: Ægrotante interea *Inappetentia* & Languore pænè confecto, non ob *Sudores* quos lege Naturæ atque in ejus levamen deſtinatos Venæſectione & Purgatione perperam adhibitis, vel frigido quovis regimine jam cohibere haud impunè licet; verùm ob Miaſma venenatum Spiritus adhuc obſidens & labefactans, in quo amoliendo à partibus Naturæ ſtare, atque ejus conatum *Alexipharmacis* & *Febrifugis* promovere par eſt: nullatenùs autem quavis alia evacuatione ejus vires frangere, vel niſum interturbare, donec Appetitu Temperie integrè reſtitutis conſtet Spiritus ſeminio Morboſo non ampliùs irretitos eſſe.

* Vide Hiſt.

Furunculi, Scabies ſanioſa, ulcera mali moris, Impetigo furfuracea.

Quod de *Parotidibus* & nocturnis *Sudoribus* jam dictum eſt, pari ratione accommodari poteſt ad *Furunculos* illos, qui poſt Variolas deſquamatas in pedum & manuum digitis, atque ſæpenumerò hic illic in tota Cute diu recens ſuccreſcunt; itidemque ad *Scabiem ſanioſam* quam in Facie & ceteris partibus nonnunquam diu adhærentem & pure ſcatentem obſervare eſt; ad *Virulenta* & mali moris *Vlcera* ubique, potiſſimum in *Lumbis* ſuborta, & ad *Impetiginem furfuraceam* ſeu tenuem illam Scabiem in Facie ceteriſque partibus poſt Variolas indies renaſcentem; variis enim hiſce viis, nunc hac nunc illa pro ratione vigoris Spirituum & diverſæ Veneni indolis Natura obſeſſa & irretita ſarcinam deponere & amandare molitur ſine lucta notabili; unde Intemperies calida & *ἀνορεξία*, quoui ſ-

quouſque totum virus expulſuum fuerit, perſtat, quibus ſymptomatis durantibus *Purgatione* & *Venæſectione* perperam celebratis Naturam dum officio ſuo fungitur interturbare eiuſque vires frangere haud fas eſt; ſi verò Spiritus *Alexipharmacis* erigantur, vel Venenum *Antidotis Febrifugis* deleatur, expeditiùs quàm quovis alio modo Appetitus, & Temperies æquabilis reſtituitur; quo facto venam tundere, Alvum ſubducere, vel quamcunque aliam evacuationem indicatam tutò & cum fructu celebrare licet.

Vide Hiſtor. 27, 28, 62 63, 21, &c.

Caries Oſſium & Gangrana Carnis Muſculoſa.

Ubi verò Natura poſt *Variolas* deſquamatas languida & congreſſui impar, aut evacuationibus intempeſtivis elumbis facta, hoſtem adhuc delitеſcentem adoriri, & propulſare nequeat; vìrus verò, Ægrotante intereà diu ἀνορεξίᾳ, & Intẽperie hectica confecto; eò exaltatum fuerit, ut demùm Oſſibus aut Carni muſculoſæ in quavis parte *Sphacelum* intentet, de vita Patientis planè conclamatum eſt. Quid? quod non ex quovis Accidente, verùm ex flamma vitæ Veneno pænè extincta, & maſſa Humorum inde in ſtatum gangrænoſum redacta ac ſi à perenni fonte *Sphacelus* jam ortum ſuum ducat, plures Artus vel Oſſa ſimul derepente prehendens, aut ſaltem ab una parte in alteram ſenſim ſerpens, cui ſiſtendo nullus Remediorum apparatus par eſt. Ægrotans autem vanis jam Artis ſubſidiis, quippe jam ſerò nimis, atq; inde incaſsùm allatis, inter frequentes & nigras *Exoſtoſes*, & excedentes & fœtidas *Gangranas* animam brevi efflat.

Vide Hiſtor. 59. 60, 61, 62,

Cap. 10.

Cicatrices & Foveæ.

Inter cetera infortunia quæ hunc Morbum à tergo inſequuntur, haud flocci jure merito habentur, præſertim à fœminis quæ elegantem vultus nitorem fermè vitæ ipſi anteponunt; *Cicatrices* & *Foveæ* illæ quibus ſæpenumerò Facies quaſi ſulcatur, & turpiſſimè deformatur, præſertim cùm iis medelam adhibere inter difficillima ſit. Quo nomine Medici eſt, ubi primùm vitæ Patientis ſatis proſpexerit, quantum poterit, turpis hujus & immedicabilis affectus cauſam, ſubſidiis in methodo curationis opportunè adhibitis, tollere: cauſa autem continens hujus affectus proculdubio eſt mora ſolita diuturnior acris & venenati puris inter cuticulam Scabie incraſſatam & cutem veram ſubiectam cohibiti, unde cutem ipſa renaſci neſciam non poteſt non plus minùs atterere & corrodere. Scabies autem incruſtata inde pure ſanioſo tamdiu ſcatet, quia Cutis ſubiecta Lympha venenata indies protruſa, quam calor partis non poteſt in puriformem ſubſtantiam itidem concoquere, quotidie attrita recens inflammatur. Quid? quod Pus (modò non à novo materiæ appulſu fluidum ſervetur) quantocyùs in Variolis Benignis & Diſcretis à calore partis affectæ inſito ſponte concreſcere videmus Inſuper hæc Inflàmmatio in Cute non poteſt non plus minùs vigere quamdiu quicquam Veneni intus deliteſcat, quod Natura ad ha-

Cap. 10.

haſce partes amandare & propellere contendit; unde fit quòd Scabies utut ſponte, vel vi *Linimentorum* illitorum coacta decidat, quotidie pro ratione Inflammationis præſtantis plus minùs vegetæ, vel craſsa, vel tenuis & furfuracea indies renaſcitur, donec tandem Cutis hoc pacto ubique fere corroſa, inflammatione ceſſante, Faciem foveis & cicatricibus fœdo ſanè ſpectaculo deformatam exhibet. Atque hac de cauſa poſt Variolas *Diſcretas & Benignas*, vel quidem *Medias* ad haſce prope accedentes, ubi Venenum Criſi fida & perfecta uno impetu adeò protruſum erat, ut nullæ ejus reliquiæ ad Febrem recidivam ciendam deliteſcant raro aut nunquam turpis hic affectus animadvertitur, Pus etiam in Exanthematis concluſum nulla nova venenatæ lymphæ ſcaturigine ſuppeditata ſponte miteſcit, & in tubercula arida citiſſimè concreſcit. Cutis vero acribus & virulentis particulis non ampliùs laceſſita atque inde inflammationis expers, nec ſcabie renaſcenti nec furfuracea Porrigine fœdatur.

Similiter in Variolis primario *Malignis* & *Confluentibus*, vel quidem in *Mediis* & *Cohærentibus* proximè ad malignas accedentibus, ubi Scabies à primo ortu ſine quacunque maturatione præcedenti exareſcens decidit, quia natura juxta primam ſuam intentionem Venenum per poros Cutis eliminare nequit, Patiens, ſi modò ex vitæ diſcrimine evaſerit, hunc turpem affectum ſubſecuturum minimè metuat oportet, aut Linimentis vel alio quovis apparatu præſcavere ſtudeat: Veneno enim intùs cohibito, Cutis nitorem uum illæſum ſervat, utut vita in diſcrimen adducatur. In Variolis verò iſtis *Mediis* & *Cohærentibus* quæ ſerò admodùm, nec ſine Salivatione matureſcunt, Facies nitore ſuo eleganti potiſſimùm ſpoliatur, nimirùm cùm Spiritus languore affecti Venenum uno impetu expellere nequeunt, ſed juxta primam & ſecundam Naturæ intentionem ſimul, ſed tardè, amoliri ſatagunt; unde Cutis acribus & virulentis particulis protruſis attrita & corroſa, atque inde diu inflammata, vel Scabie perpetuò purulenta & ſanioſa tardè ſe exuit, vel Scabie renaſcenti, aut ſaltem pro ratione Inflammationis levioris Porrigine furfuracea recenti indies obducitur; Ægrotante intereà ob Veneni reliquias non penitùs eliminatas, & adhuc Spiritibus implicatas Appetitu proſtrato, Intemperie hectica, Sudoribus nocturnis ceteriſque id genus ſymptomatis poſt Variolarum diſceſſum malè multato. Cauſa turpis hujus affectus inveſtigata, veram ac certam ejus Prophylaxin inſtituere non difficile eſt. Indicatur enim tantùm Veneni ſuperſtitis quam citiſſima Abolitio; abolctur autem venenum vel diligenti & ſæpe repetito *Alexipharmacorum* uſu, quæ Spiritus erigendo Naturam in Criſi compendioſiùs abſolvenda adjuvant vel *Cortice Peruviano* ſine quacunque altera Antidoto. Veneno

Digitized by Google

neno enim penitùs ſubacto, certamen febrile ſponte ceſſat, Appetitus & Temperies derepente in ſtatum integrum reſtituuntur. Inflammatio in Cute non amplius viget, atque inde Scabies ſanioſa & purulenta, & Impetigo furfuracea quantocyùs exareſcit & deſquamatur, nullatenùs in poſterum in formæ perniciem reditura. Quocirca Ego ratione & multo uſu fretus, poſt Variolas haſce tardè maturatas ante Purgationem *a Corticem* Polychreſtum, vel nonnunquam ipſa *Alexipharmaca* exhibere ſoleo, præſertim ubi ob Appetitum diminutum, Intemperiem vel leviuſculè calidam, Sudores nocturnos, Scabiem diu purulentam & renaſcentem, vel Porriginem adhærentem à particulis Veneni deliteſcentis ſenſim ad Cutim amandatis, deformitatem vultui intentatam deprehendam; quo pacto plus in nitore faciei conſervan do profeci, quam *Linimentis* quibuſcunque *Vnguentis* vel *Tegumentis* impoſitis, vel quidem præmatura puris ex Exanthematis Acicula perforatis extractione. *Linimentum* fateor ex *Ol. Amyg dulc.* ℥i & *Sperm Cet.* ℥i. confect. atque alia ejuſmodi illita utilia ſunt ad ſcabiem emolliendam & detergendam: Quid autem inde lucri accedit dum Cutis particulis Veneni non ſubacti perpetuo protruſis attrita & corroſa indies recens inflammetur, atque inde Sabie nova vel ſaltem Porrigine quotidie deturpetur? *Tegumenta* faciei perpetam impoſita effluvia virulenta cohibendo, & Cutis inflammationem adaugendo, plurimùm officiunt; Exanthemata autem Acu perforata Lymphæ venenatæ jugi fluxiori non ſine inſigni faciei injuria anſam dant.

a Vide Hiſt. 7, 21, 63, &c.

Haud raro inſuper præſertim in *Variolis Cohærentibus* ubi Natura tardè & imperfectè juxta primam intentionem Venenum per Exanthemata protrudit, Salivatione verò ſubotta juxta ſecundam intentionem hoſtem expellere molitur, vicinæ *Oculorum* glandulæ (faciei ubique mirum in modum intumeſcente) particulis virulentis laceſſitæ, atque inde inflammatæ Ichorem purulentum copioſè effundant, unde tonus earum nonnunquam adeò labefactatur, ut vix aut ne vix in ſanum ſtatum poſteà reduci poſſint; atque *Tunica Adnata* & *Palpebris* perpetua lymphæ acris ſcaturigine irritatis, inflammatis & debilitatis, diu poſt Morbi finem Patiens ægrè lumen aſpicere potis ſit: fundamento hoc modo jacto, *b Ophthalmia* contumaciſſimæ inſecuturæ Potiſſimùm autem hoc fit ubi ob Lympham præter modum glutinoſam atque inde Glandulas facilè obſtruentem *Strumoſa* Diatheſis præceſſerat, vel Criſis Variolarum, particulis venenati fermenti non penitùs protruſis, tardior & imperfectior fuerat; vel denique ubi Tunica Adnata & Palpebræ Exanthematis obſeſſæ, inflammatæ & ultra tonum naturalem diſtentæ plurimum intumuerant, atque Palpebræ adhuc Tumore & Inflammatione affectæ vi Externa per-

Ophthalmia.

b Vide Hiſt. 32, 27, 63, &c.

Cap. 10.

perperam diductæ fuerant: unde teneræ illæ partes lumine externo perpetuò irritatę non poſſunt non laticis aeris & ſeroſi copiam continuò excernere, & viam ad *Ophthalmiam* contumacem ſternere. Satius eſt igitur ut Oculi clauſi maneant donec, Exanthematis ubique exareſcentibus, Inflammatio & Tumor Palpebrarum ſenſim ſponte diſcedant, atque tunc quidem potiùs *Lacte tepefacto*, velleni aliquo liquore Humor tenax quo agglutinantur abſtergeatur, ut ſponte ſeſe diducant, quam ut vi externa aperiantur. Intereà tamen ad acrimoniam Puri demulcendam & Inflammationem minuendam, Palpebræ ſæpe quotidie *Collyrio* ſequenti leniente, vel quovis alio ejuſmodi, plumæ illito diu foveantur, ♃. *Aq. Plant.* vel *Roſ. rub* ℥ i. *Troch. alb. Rhaſ. Sacchar. Cryſtal alb. ſubtiliſſ. pulver.* āā. ℈ß M. F. *Collyrium* Sin his non obſtantibus Inflammatio in Palpebris & Tunica Adnata vigeat, apprimè par eſt ut ante Catharſin inſtitutam Veneni delitesceñtis reliquiæ (ſiquæ ſint quæ ſanguinem agitando huic affectui anſam præbent) *Cortice Peruviano* ſubigantur & deleantur, atque deinde ſanguis præſertim è *Vena Iugulari* copioſè detrahatur, atque demùm *Calomel. Agarich. Troch. Ialap.* ejuſque *Reſina*, *Aquis Mineral. Purgant.* ceteriſque id genus Catharticis pro more repetitis quæ glutinoſam Lympham abſtergendi, & glandulosum genus repurgandi vi Specifica pollent, Alvus copioſè ùs ſubducatur; quorum Catharticorum Formulam unã vel alteram hic loci ſubjicere lubet. ♃. *Calomel. Agar. Troch. Ialapi Reſinoſ.* āā. ℈i. *Zinzib. Sem. Fœnic. dulc.* āā, *gr. v Syrup. de Spin. Cerv. q. ſ.* M. F. *Bolus* mollis, mane cum Reg. deglutiendus. Vel ♃. *Pil Macr. Ruff.* āā *gr xv.* M. F. Pil. vi. inaurand. quibus nocte præcedenti exhibitis, manè ſequent. propinentur ℔ iii, iv, v, *Aq. Mineral. Purgan.* crud. vel coct. & *Lacte* alterat. Infantibus & Junioribus ſufficiunt *gr. iv. vi. viii. x.* pro ratione ætatis, *Calomel.* & *Reſin. Iulap* vel *Scamm. Sulphurat.* è Cochl. Lactis vel Liquor. Poſſet. frigid. deglut. Hiſce autem adhibitis ſi optatus effectus non ſubſequatur, proculdubiò Affectus *Ophthalm. Scrophuloſa* nomen meretur: quocirca ad copioſum uſum *Millepedum*, *Decoct. Sarſ. Aqu. Liberant. Scrophular. Filip.* ceterorumque poſthac in *Cap. de Ophthan.* & *Strumoſu Affectu* recenſendorum confugere atque in eorum uſu diligenter & diu perſtare oportet; methodum autem eorum exhibendorum jam delineare haud vacat.

In *Hyemalibus* præſertim Variolis, ubi Morbus à frigore in poros invadente anſam primam arripuit, ſæpiſſimè Lympha ſanguinis Venenato fermento colliquati, & in *Trachæam* ejuſque ramulos copioſè depluẽtis, *Tuſſis* enormis & ferè perpetua excitatur, qualem *Morbilli* habent conjunctam; quam ſæpiſſimè diu à Morbo exacto perſtare obſervamus, quamdiu ſc. quidquam Veneni poſt Chriſin imperfectam ſuperſtitis intùs deli-

Tuſſis atrox & Peripneumonica viã ad Phthiſin Pulmonarem ſternens

deliteſcat, motui inteſtino in ſanguine ciendo par: unde, Pulmonibus Levi *Peripneumonia* affectis, Æger Vigiliis, Intemperie hectica, & ἀνορεξία diu attritus, demùm (modo ſubſidiis artis non tempeſtivè proſpiciatur) Phthiſi Pulmonari peracuta è vivis tollitur, quod in *Phthiſiolog. noſtr. Lib.* 3. *Cap.* 12. olim obſervavimus. Quo in caſu Catharſis inſtituta, priuſquam Venenum ſuperſtes quod Cruorem fundit & agitat, Antidoto aboleatur, atque Inflammatio in Pulmonibus Venæſectione cohibeatur, vires minuendo, venenum adaugendo, & ſanguinem agitando, Curationi plurimùm officit, & Tuſſim, Anhelitum, Calorem febrilem & cetera Symptomata conjuncta promovet. Quocirca jam æquum eſt ſanguinis miſſione, eaque ſi opus fuerit repetita, Spirituum orgaſmum, & ſanguinis efferveſcentiam cohibere, atque *Opiatis* & medicamentis *Pulmonaribus* ſedulò miniſtratis Lymphæ in Pulmones influxum ſiſtere, atque colluviem in iis congeſtam maturando Tuſſim effrænum moderari, atque cauſam ejus Procatarcticam Veneni nimirum ſuperſtitis vires *Cortice Peruviano* frangere & abolere, priuſquam Catharticis cruorem exagitare aggrediamur; ne fortè temeraria & intempeſtiva purgatione, morboſum affectum, quem coercere in animo eſt, reverà evehere videamur. Ex. gr. Detrahatur ſanguis è Vena Cubiti ad ℥*iv. vi. viii, x.* pro ratione ætatis, & Venæſectio poſt juſta intervalla bis vel ter (ſi opus fuerit) repetatur. ℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſ. trit.* ʒ*ſs.* ʒ*i*, ʒ*iſs.* pro ratione ætatis, *Ol. Amyg. d. recent. Syrup. Capil. Ven.* āā. ʒ*ii, iv, vi, Sacchar. Cant. alb.* tantillum M. exactiſs. F. *Linctus* de quo ſumat Æger Cochl. unum vel alterum quarta vel ſexta quaque hora, ſuperbibendo Hauſtum Apozem. ſequent. calid. ℞. *Decoct. Pectoral. Depurat.* ℔*iſs. Tinctur. Croc. Syrup. Balſam. è Rub. Idæ.* āā ℥*i.* M. F. *Apozema*. Doſi autem Apozematis nocturnæ ſemper *gutt. iv, viii, x, xii, xiv. Laudan. liquid.* addere oportet, ut Fluxio feroſi laticis in Pulmones irruentis cohibeatur; & materia congeſta in Tuſſis allevationem faciliùs concoquatur & egeratur. Quo facto Catharticorum uſum auſpicatò aggrediamur; incipiendum autem eſt à lenioribus & mitioribus: In hac re verò conſultat. Lector *Phthiſiolog.* noſtr. præſertim Lib. 3. Cap. 12. Cap. 11.

Vigor autem Spirituum poſt imperfectam præcedentis Morbi Criſin, veneno adhuc ex parte implicatorum diminutus, nullibi magis quàm in Glanduloſo genere ſeſe prodit; unde Lympha in Colatoriis hiſce jam flaccidis & naturali robore orbatis ſecreta non, ut fieri debet & ſolet; expeditè excernitur, atque ex hacce mora acrimoniam & lentorem acquirens glandulas præter modum infercit, earumque tonum pro ratione humoris congeſti, cum *Affectus Strumoſus.*

Cap. 10. vel ſine Inflammatione evidenti diſtendens, *Strumoſos* tumores hic illic efficit, quos inde *Variolis*, *Morbilis* & *Febri Scarlatinæ* Morbis congeneribus plùs quàm ceteris quibuſcunque Morbis ſupervenire ſolere omnes in Medicina exercitati probè norunt. Quare incaſsùm jam Catharſis, vel Methodus *Scropulas* ſanandi inſtituitur, priuſquam veneni reliquiæ quæ Colatoria debilitant *Cortice Peruv.* ſubigantur, & cauſa Affectus Procatarctica tollatur, atque Inflammatio Glandularum (modo ea conjuncta fuerit) venæſectione celebrata extinguatur. Hiſce autem factis methodo Strumoſum affectum curandi ritè inſtituta (quam hic loci deſcribere fortè nimium videretur) faciliùs ſcopum ſuum Medicus aſſequetur.

Deliriũ Melancholicũ a Vide Hiſt. 58 Inſuper *a Hebetudine* cum *Delirio Melancholico* conjuncta nonnunquam Variolas exceptas memini; ſive id factum fuerit à reliquiis Veneni Spiritus deprimentis eoſque in motus inordinatos adigentis, ſive à multo *Opiatorum* uſu, quem efferatus Spirituum tumultus in præcedente Morbo ritè poſtulaverit, diu continuato, eos demùm nimiùm figente. Quomodocunque verò hæc ſe habeant, facilè admodùm poſt *Cortic. Peruv.* ad reliquias Venenati fermenti delendas (ſi quid intus deliteſcat) exhibitum, morboſum hunc affectum ſublatum animadverti. *b Vide Hiſt. iã memoratã.* *b* Sanguis autem torpidum deinde *Venæſectione* parca ventilandus eſt, Spiritus *Veſicatoriis* frequenter applicatis ſtimulandi; eorumque vires depreſſæ Remediis *Chalybeatis* erigendæ ſunt, atque ſaburra Humorum effœtorum per alvum ſubducenda Pharmacis lenioribus poſt juſta intervalla repetitis, quæ per ἐπίκρασιν ſine tumultu vel virium jactura ſcopum aſſequi poſſunt.

Tumor partiũ extremarum Oedematoſus. Denique ubi natura venenatam Lympham Criſi quaſi ſecundaria in partes corporis extremas adeò copioſè amandaverit, ut ex ſeroſo latice inibi congeſto infarctæ & in molem immenſam auctæ ſupra modum intumeſcant, hæ partes, præſertim Manus & Pedes, diu poſt Morbum exactum à Lympha extravaſata ſtagnante & concreſcente œdematoſo tumore Hydropicorum ad inſtar diſtentæ, frigidæ, nigricantes atque ad motum inhabiles animadvertuntur, verùm abſque Siti vel Febre conjuncta. Affectus ſanè moleſtus, qui neque periculo vacat, utut enim ab Accidente procedenti, non autem à perenni fonte intùs ſcaturiente oriatur, *Gangrænis* & *Vlceribus* mali moris diu ſcatentibus anſam dat. Quid? quod Spirituum influxus à tono partium affectarum diu nimiſque diſtento non poſſit non præpediri. Quare *c Frictionibus* validis & *Fotibus Lixivialibus* ſaltem bis in die adhibitis Lympham *c Vide Hiſt 56*

pliam coagulatum attenuare, & tonum partium reſtituere, atque Pharmaeis *Hydragogis* fortioribus (demùm ad *Reſinam Ialap.* vel *Elaterium* aut *Guttam Gamb.* aſcendendo) ſeroſum laticem copioſè & quàm citiſſimè per alvum deturbare par eſt. In intervallis etiam (ſi opus fuerit) *Diureticis* efficaciſſimis Renum cataractas reſerare, atque *Chalybeatis* fibrarum tonum roborare, ut in Hydropis curatione. Atque hæc dicta ſunto de ultimo hujus Morbi Proteiformis Stadio.

CAP. XI.

In quo varia Exẽpla multiformis hujus Morbi ſincerè proferuntur, diverſa Variolarum Indoles, Symptomata conjuncta & Morboſi Affectus ſubſequentes illuſtrantur, atque Methodus Medendi ſuperiùs tradita confirmatur.

UT conſtet Ideam Variolarum à nobis traditam non eſſe fictam & commentitiam, ſed ex rei natura petitam, utque noſtra Medendi Methodus ad Accidentium varietatem in hoc Morbo accommodata clariùs intelligatur, lubet jam Hiſtorias hujus Morbi aliquot è plurimis ſelectas Coronidis loco ſubnectere. Non tamen illorum ſolummodò Ægrotantium hiſtorias proferam qui ex Morbo feliciter evaſerunt, verùm illas potiſſimùm quæ Indolem Morbi variam, vehementiora ejus Symptomata, atque effectus diros ab eo producto maximè illuſtrant, ut penes Medicum ſit in Diagnoſi formanda, Prognoſi proferenda, Indicationibus curativis eliciendis, & Methodo Medendi adhibenda, ad Artis normam ſeſe dirigere; atque eas Hiſtorias quæ Methodum Medendi variam complectuntur fuſiori calamo more plenioris Commentarii deſcribere viſum eſt; illas verò quæ ſingulare aliquod Symptoma vel Morboſum affectum à Variolis productum explicant, compendioſiùs recenſere. Cap. XI.

Hiſtoria Prima.

FIlius Domini *Hunt* habitantis in vico dicto *Snore-hill*, 11. annos natus, tempore hyemali Anno 1686. Laſſitudine, Nauſea, Vomitione, Cephalalgia ingenti, &c. correptus per biduum intensè febricitabat, tertio autem die *Variolæ Benignæ ſtatim ab Eruptione ſine præcedenti maturatione exsic-*

M 2. Exan-

Cap. 10. *de Cich. cum Rheo*, *è Flor. Perſic.*
Fortiora Cathartica ſunt *Extrat. Rud Reſin. Iulap. Diagr. Sulph. cum Calom. Syr. de Spin. Cerv. Conſ. Hamech.* &c.

Cum verò Fræces in Inteſtinis
craſſioribus congeſtæ, alvo diu,
ſc. nonnunquam ad duas heb-
domadas conſtipata adeò incraſ-
ſatæ & induratæ ſint, ut Inteſti-
na grandi mole diſtenta eas ne-
a Enemata. queāt ampliùs egerere, Cathar-
ſin auſpicari par eſt *a Enemati*
Catharticis Oleoſis & Lubrican-
tibus, quę parva quantitate inje-
cta & fæcibus commixta eas
ſenſim emolliant, & fiſtulam in-
teſtina lem lubricando earum
deſcenſum promoveant, ut
& Prunis & Pomis coctis ſæ-
pius miniſtratis, Iuſculo Vi-
tulino, & nutrimento quovis
lubricante aliquandiu exhibito
fæcum in Colo mora indura-
b Vide Hiſtor. 14. tarum emollitionem & detur-
bationem ſenſim moliri, ne *b* ex
impetu Pharmaci Cathartici, te-
mere dum Inteſtina ſordibus ob-
turantur propinati, *Colica tormi-*
noſa cum dolore quaſi parturiē-
tium, ac ærumnoſa egeſtio (ut
ſæpius accidir) inducatur. *Enema*
Mihi in hoc caſu familiare de-
ſcribere non pigebit, ℞. *Decoct.*
Carminat. ℥*iv*, *vi*, *viij*. pro ratio-
ne ætatis *Ol. Lin.* ℥*i*, *ii*, *iii*, *Sacch*
rub Mell. Mercur. āā ℥*i*. ℥*ij*. *Spec.*
Hier. Picr. ʒ*ſs*, ʒ*j*, ʒ*iſs*. M. F. *Ene-*
ma. Ubi moles fæcum in Inteſti-
no recto congeſtarum & indu-
ratarum Enematis tranſitū præ-
cludat, ſatius eſt ut *Glās* ex ęqua-
libus partibus *Mellis* & *Aluminis*
in debitam formām coctorum,
& *Spec. Hier. picr.* ℈j, ʒß, vel ʒ*j*.
confectus intrudatur, quo colli-
quato fæces in Inteſtino recto
emollitæ facilius educuntur. Ubi
autem à prægrandi fæcum in Re-
cto & Colo congeſtarum & in-
duratarū mole Inteſtina ea adeo
labefactātur & tono nativo pri-
vantur, ut nequeāt ampliùs ege-
rendi officio rite fungi; *Fotus* ſe-
quentis parva quantitate indies
injecta eorum tonus reſtituatur,
donec fæces, globulorum ad in-
ſtar, compactæ ſenſim, licet non
ſine niſu quaſi parturientium pe-
nitùs deturbatæ fuerint. ℞. *Ab-*
rotan Centaur. min Summit. Ab-
ſinth. Flor. Chamæm. āā. *m. j. Bacc.*
Laur. ℥*ij*. *Coq. in Aq. F. qu. ſ. ad*
℔*iß*. *Colaturæ add. Sp. Vin. Olei*
Lin. āā. ℔ß. *M. F. Enema* ex ℥*iij*.
vel *iv. decoct. præſc.* Siphone inii-
ciendum, & quotidie repetendū
donec omnes globuli rejecti fue-
rint. Novi autem mulierem (cui
alvus per octodecim dies con-
ſtipata fuerat) quam, niſu ege-
rendi pænè confectam, nec Cly-
ſteris, Glandis vel Fotus ope à
fæcibus induratis liberare po-
tui, donec Sphincter ani ſpeculo
ſenſim dilataretur, & Stercora
forcipibus confracta vi extracta
fuerint.

Globulis Stercoraceis hoc pa-
cto (ubi opus fuerit) ex inte-
ſtino recto eductis, fæces in ſu-
periori Fiſtulæ inteſtinalis parte
congeſtas etiamnùm Lenitivo
aliquo pharmaco deturbare par
eſt. Exempli gratia Deglutiat
Patiens hora ſomni ʒß. vel ʒ*vj*.
Electuar. Lenitiv. Diapr. So-
lut. vel *Caſſiæ Saccharo* aſper-
ſæ in formam Boli concinnat
vel *Pil. Stomach. cum Gum. Aloe-*
phangin. Tartar. Quercet. è Succin.
Ruff. Maſtic. vel cujuſcunque
alte-

alterius ejuſmodi ℨ ß. in *Pil. iv.* redact. repetatque, poſt unius vel alterius diei intervallum; Matutinis, ſequentibus propinetur ℔ ii, iii. vel iv. *Aq. Miner. Purg.* coct. & Lacte alterat. Dein bis vel ter poſt intervalla trium quatuorve dierum ſordes Humorum in habitu corporis altiùs latitantes fortiori Cathartico educere par eſt, ex. gr. ℞. *Dec. Sennæ Gereon* ℥ iiiß. *Syrup. de Spin. Cervin.* ℨ x. M. F. *Potio* alto mane propinando cum Reg. vel ℞. *Extract. Rad.* ℨ ß. F. *Pil. iv.* deaurand. & manè exhibend. cum Reg. vel ℞. *Pil. Fœtid. Coch. min.* āā. ℈ i. *Reſin. Ialap. gr. viii. Elix. Propr.* q. ſ. M F. *Pil. vi.* deaurand. eodem modo exhibend. vel ℞. *Confect. Hamech.* ℨ *iii. Ialap. Reſ. gr. xii. Elater. gr. i.* vel *ii. Syr. de Rhamn. Cathart.* q. ſ. M. F. *Bolus* Infantum alvus ſubducatur primùm *Syrup. Cichor. cum Rheo.* ℥ *i* ß. vel è *Flor. Periſic.* ℥ *i.* tantillo *Aq. Pæon. Comp.* dilut. vel *Manna* ℥ß. ℨ *vi.* vel ℥ *i.* (pro ratione ætatis) Solut. in Hauſt. Liq. Poſſetic. atq; demùm *Potione* ſequenti, ℞. *Aq. Cinn. Hord.* ℥ *i. Syrup. è Rham. Cath.* ℨ *ii.* ℨ *iii. vel* ℥ß. pro ratione ætatis & purgationis εὐφορία. Vel ℞. *Calom. Diag. Sulph.* āā *gr. iv, vi. vii.* M. & exhibe horis matutinis jejuno ſtomacho in Cochl. *Lact. frigid.* cum Reg. & repet. bis vel ter, poſt intervallum quinque vel ſex dierum.

In *Catharticis* autem exhibendis eandē ubiq; calcare viā haud æquum eſt, cū pro ratione præcedentis Morbi plus minuſve deleterii, Symptomatū præſentiū, & morboſorum Affectuum ſuborum torum planè alia atque alia purgandi ratio indicetur. Eſt enim [a] ubi Morbo ipſo finito, uſus *Catharticorum* prorsùs deleterius reperitur, & *Curiem oſſum*, *Fluxum alvi* pertinacem ſive grandem aliquem alterum Morbosū affectum inducit, nempe cùm adhibentur Cathartica, priuſquam deliteſcentis Veneni ſemina prorsùs aboleantur; eſt etiam ubi ob partem aliquam ex Accidenti inflammatam, vel diatheſin ſanguinis ex Veneno acri & irritante inflammatorium Morboſi Affectus Catharticis valdè promoveantur, ſi exhibeantur antequam *Febrifugis* & *Alexipharmacis* id veneni quod supereſt penitùs tollatur, vel ſaltem *Inflammatio* venæſectione repetita extinguatur: Eſt denique ubi Morboſi affectus ex veneno imperfectè elimento ſuborti *Hydragogorum* & fortiorum Catharticorum uſum ſæpiùs repetendum indicant Poſt Variolas autem Benignas ubi Venenum perfecta Criſi ſubactum fuerat, ſatis eſt Lenioribus, iiſque non adeò frequenter repetitus, alvum ſubducere: quo enim variolæ præcedentes indolem magis pravam induerant, atque venenum febrile intenſius fuerat, atque maturatione minùs manſuefactum; eò, generaliter loquendo, Catharſin fortiorem & frequentiorem (modò non præproperè celebretur) inſtituere par eſt. *Canones*, potiſſimum quatuor, de uſu Catharticorum hic loci ſubjicere lubet. 1. *Cathar.* ſaltem violentius nullatenùs exhibendū eſt, priuſquā *Appetitu & Temperie* in-

[a] *Vide Hiſtor.* 59, 60.

Cap. 30. tegrè reſtitutis conſtet Venenū foras penitùs expulſum eſſe, ne ſpiritibus labefactatis Venenum intùs cohibitum Oſſium Cariem Hypercatharſin, ſive grandem aliquem morboſum affectum inducat, quę incommoda non rarò inde eveniſſe memini. Secūdò, Ubi ex *Ophthalmia*, *Peripneumonico* vel quocunq; altero id genus affectu Phlogoſis in ſanguine & Spiritibus, exeūte Morbo, accenſa deprehenditur, maſſam humorum Catharticis ampliùs conturbare & agitare haud æquum eſt, donec *Venæſectione* celebrata, & ſi opus fuerit repetita, flamma ex parte ſaltem extincta fuerit. Quod quod humores motu inteſtino agitati incaleſcunt & aceſcunt, atq; inde copioſiùs per glandulas ſecreti non poſſunt non in Ægrotantis dānum mirum in modum Inflammatione promovere & augere. Tertiò, Ubi ex appetitu diminuto calore Hectico nocturnis Sudoribus, Scabie ſanioſa, Furunculis, Imperigine furfuracea in cute adhærente & indies renaſcente, ſive quocunq; alio modo conſtat quidquam Veneni intus cohiberi, ſatius eſt ante quamcunq; Catharſin *Alexipharmacis* & *Cortice Peruviano* virus penitùs amoliri. Deniq; Quartò, Quanquam ſordes humorum poſt Morbum benignum per alvum deturbate par ſit, magis autem neceſſaria eſt purgatio poſt mali moris Variolas, quæ miaſmate ſuo humores inficientes grandi alicui Morboſo affectui ſuppullulaturo anſam præbere ſolent.

Cùm autem ab hoſce Morboſos affectus tanquam ad Cynoſuram in Catharſi inſtituenda & reliquo regimine poſt morbum peractum ordinando potiſſimū reſpicere oporteat, filo Sermonis eò jam ducti, obſervationes nonoſtras huc ſpectantes conſultò proferemus, quo ratio totius inſtitui omnibus innoteſcat, ac inde Æger minimas, ſi modò ullas inſcitiæ vel temeritatis Medici morboſis affectibus à Catharticis intempeſtivè adhibitis aliàs producendis pœnas luat.

In *Morboſorum horum affectuū* agmine jure merito *Inappetentia* primum locum vendicat, quam quidem cum Calore quaſi hectico continuato, vel periodicè recurrente conjunctam poſt Variolas mali moris adeò obſervabilem nonnunquam memini, ut Æger ad plurimos dies ab omni cibo, juſculis & potulentis ipſis planè abhorreret. Indicium ſane certiſſimum Veneni minus ſubacti atque adhuc intùs deliteſcentis, (quod modo *Alexipharmacis*, *Febrifugis* vel aliis Artis ſuppetiis non deleatur, aut viribus Spirituum expanſis per *Parotidas*, *Furunculos* vel aliam aliquam viam demùm non propulſetur; multò magis ubi à Venæſectione, aut Catharticis præproperè & intempeſtivè adhibitis vires naturæ depreſſæ fuerint & Venenum exaltatum) Oſſium Sphacelo, Diarrhœæ enormi vel alteri alicui diriſſimo morboſo affectui non poteſt non anſam præbere, atque hoc pacto funeſtum diem accelerare, ut in [a] Hiſtoriis mox recenſendis oſtendemus, quo nomine ἀνορεξίαν & Intēperiei calidę leviſſimū gradum

Morboſi Affectus Variolas ſuboriri ſoliti. Appetitus proſtratus cum Calore hectico conjunctus.

[a] *Vide Hiſt.* 29 28, 59, 60, 61, 63.

28, 59, 60, 61, 62. gradum poſt Variolas permanentem ſemper ſuſpectum habeo: In Variolis enim Benignis, ubi primùm perfecta Criſi Venenum eliminatum fuerit, Temperiem exactiſſimè mitem illicò reſtitui, & Appetitum, ut in quibuſcunque aliis Morbis acutis fidè judicatis (pro tempore, & donec impenſæ Naturæ reſarcitæ fuerint) voracem vigere omnes in Medicina exercitati probè norunt. Quid? quod veneno penitùs ſubacto non eſt quo cum Natura ampliùs luctetur, maſſa etiam Humorum non laceſſita ſponte quieſcit, temperie priſtina potita; unde ventriculus (fermento è ſana maſſa ſuppeditato) officiis ſuis alimenti appetendi & macerandi non poteſt non ſtrenuè fungi. Intemperies autem calida & *Inappetentia* (utut Morbus, Exanthematis jam deſquamatis, finiri videatur) ſemina venenata poſt Criſin infidam aut ſaltem imperfectam intùs in Spirituum gremio deliteſcentia, & maſſam Humorum inde contaminatam palam produnt. Qua de cauſa purpureum liquorem perperam minuendo, vel Humorum ſordes per alvum deturbando, Spirituum jam nimis veneno depreſſorum vires frangere haud æquum eſt, priuſquam *Alexipharmacis* Spiritus erigantur & legitimam Criſin effecerint, vel ſaltem venenatum fermentum Antidotis *Febrifugis* deleatur. Ideòque quoties Appetitum poſt Variolas proſtratum, aut leviſſimum Hectici Caloris gradum animadverto, Ego multo uſu doctus *Alexipharmaca* (quod ceteros Profeſſores ſeriò moneo) Cap. ubi Calor fuerit continuus, ju- 10. giter miniſtranda duco; *Corticem* autem *Peruvianum* ubi calor ſtatis Periodis recurrit, cum fœlici ſucceſſu exhibendum impero, quouſque Appetitu & Temperie integrè reſtitutis (quod brevi fieri ſolet) ſemina Venenata prorsùs abolita vel ſubacta eſſe deprehenderim. Poſteà tutò in alvo ſubducenda modo ante deſcripto progredior; intereà autem à quacunque evacuatione, quæ ſpiritus peſſundare poſſit, abſtinere Mihi religio eſt: ſi quis ſecùs fecerit, illum fortè, ut me nonnunquam, Gangræna vel diro & funeſto aliquo alio affectu inde ſuborto, temeritatis ſuæ pœnitebit.

Ubi Spiritus ob Criſin in præcedenti Morbo minùs fidam ac perfectam veneno adhuc implicati, maſſam Humorum agitando, & glandularum fermenta depravando, intemperiem calidam & Ἀνορεξίαν jam memoratam induxerint, Natura ſæpe ſponte ſua ſarcinam deponit, atque integram ejus expulſionem qua porta datur pro virili ſatagit, nonnunquam (ut in *Febre Scarlatina*, *Morbillis* mali moris aliiſque peſtilentialibus Morbis fieri ſolet) in *Parotides*, quas infercit, atque in molem immenſam auget; qui quidem Tumores jam tamquam *Strumæ* diu crudæ, ſine calore quocunque notabili vel dolore, jam verò pro ratione Veneni protruſi & fervidæ ſanguinis Diatheſeos ad inflammandum & exulcerandum admodùm aptæ deprehenduntur; utut verò

Parotides sub finem Variolarum subortæ.

Vide Hist. 29

hæc

Cap. 10.

hæc ſe habeant, nequaquam vel in his vel in illis priuſquam Appetitu & Temperie reſtitutis conſtet Venenum penitùs è Spirituum ſinu propulſatum eſſe, impunè licet * *Emplaſtris* vel *Linimentis* repercutientibus Naturæ conatui obviam ire, multò minùs Venæſectione vel Purgatione ejus vires obtundere, & operationem interturbare; verùm potiùs *Fotibus*, *Emplaſtris* & *Cataplaſmatis* maturantibus exteriùs applicatis, atque Vino generoſo & Remediis *Alexipharmacis* quotcunque Spirituum energiam erigere & refocillare par eſt. Illum cui ſecus fecerit, & venenum intus deliteſcens exaltando Patientem in * Deliquia, Fluxus alvi enormes & præſentiſſimum vitæ diſcrimen adegerit, conſilii fortè pœnitebit. Tumores autem iſti *Parotides* dicti, ubi primùm Temperies & Appetitus veneno eliminato reſtituti fuerint, vel ſenſim ſponte evaneſcunt, vel ſaltem *Catharticis* repetitis, *Milleped. Emplaſt. Diachalcit.* frigid. *Diachyl. cum Gum* &c. tutò admodùm tolluntur, ut in Hiſtoria mox recenſenda liquido patebit.

* Vide Hiſt. immemoratā.

* Vide Hiſt. jam memoratam.

Vide Hiſt. jam memoratam.

Sudores Nocturni.

Eſt autem inſuper, ubi Spiritus Veneno poſt *Variolas* adhuc obſeſſi, id quod ſupereſt per glandulas cutaneas protrudere moliuntur, & *Sudores** nocturnos profuſos excitant; qui, modò res Ægrotantis non ſint deploratæ, non poſſunt non ſingulis noctibus recurrere, donec deliteſcens Venenum viribus Naturæ ſubactum penitus eliminatum fuerit: Ægrotante interea *Inappetentia* & Languore pænè confecto, non ob *Sudores* quos lege Naturæ atque in ejus levamen deſtinatos Venæſectione & Purgatione perperam adhibitis, vel frigido quovis regimine jam cohibere haud impunè licet; verùm ob Miaſma venenatum Spiritus adhuc obſidens & labefactans, in quo amoliendo à partibus Naturæ ſtare, atque ejus conatum *Alexipharmacis* & *Febrifugis* promovere par eſt: nullatenùs autem quavis alia evacuatione ejus vires frangere, vel niſum interturbare, donec Appetitu Temperie integrè reſtitutis conſtet Spiritus ſeminio Morboſo non ampliùs irretitos eſſe.

* Vide Hiſt.

Quod de *Parotidibus* & nocturnis *Sudoribus* jam dictum eſt, pari ratione accommodari poteſt ad *Furunculos* illos, qui poſt Variolas deſquamatas in pedum & manuum digitis, atque ſæpenumerò hic illic in tota Cute diu recens ſuccreſcunt; itidemque ad *Scabiem ſanioſam* quam in Facie & ceteris partibus nonnunquam diu adhærentem & pure ſcatentem obſervare eſt; ad *Virulenta* & mali moris *Vlcera* ubique*, potiſſimum in *Lumbis* ſuborta, & ad *Impetiginem furfuraceam* ſeu tenuem illam Scabiem in Facie ceteriſque partibus poſt Variolas indies renaſcentem; variis enim hiſce viis, nunc hac nunc illa pro ratione vigoris Spirituum & diverſæ Veneni indolis Natura obſeſſa & irretita ſarcinam deponere & amandare molitur ſine lucta notabili; unde Intēperies calida & ἀνορεξία, quouſ-

[Furunculis, Scabies ſanioſa, ulcera malè moris, Impetigo furfuracea.]

quouſque totum virus expulſuum fuerit, perſtat, quibus ſymptomatis durantibus *Purgatione* & *Venæſectione* perperam celebratis Naturam dum officio ſuo fungitur interturbare eiuſque vires frangere haud fas eſt; ſi verò Spiritus *Alexipharmacis* erigantur, vel Venenum *Antidotis Febrifugis* deleatur, expeditiùs quàm quovis alio modo Appetitus, & Temperies æquabilis reſtituitur; quo facto venam tundere, Alvum ſubducere, vel quamcunque aliam evacuationem indicatam tutò & cum fructu eelebrare licet.

Vide Hiſtor. 27, 28, 62, 63, 21, &c.

Caries Oſſium & Gangrana Carnis Muſculoſa.

Ubi verò Natura poſt *Variolas* deſquamatas languida & congreſſui impar, aut evacuationibus intempeſtivis elumbis facta, hoſtem adhuc deliteſcentem adoriri, & propulſare nequeat; vlrus verò, Ægrotante intereà diu *ἀνορεξία*, & Intẽperie hectica confecto; cò exaltatum fuerit, ut demùm Oſſibus aut Carni muſculoſæ in quavis parte *Sphacelum* intentet, de vita Patientis planè conclamatum eſt. Quid? quod non ex quovis Accidente, verùm ex flamma vitæ Veneno pænè extincta, & maſſa Humorum inde in ſtatum gangrænoſum redacta ac ſi à perenni fonte *Sphacelus* jam ortum ſuum ducat, plures Artus vel Oſſa ſimul derepente prehendens, aut ſaltem ab una parte in alteram ſenſim ſerpens, eui ſiſtendo nullus Remediorum apparatus par eſt. Ægrotans autem vanis jam Artis ſubſidiis, quippe iam ſerò nimis, atq; inde incaſsùm illatis, inter frequentes & nigras *Ex.ſtoſes*, & excedentes & fœtidas *Gangranas* animam brevi efflat.

Vide Hiſtor. 59, 60, 61, 62,

Cap. 10.

Cicatrices & Foveæ.

Inter cetera infortunia quæ hunc Morbum à tergo inſequuntur, haud flocci jure merito habentur, præſertim à fœminis quæ elegantem vultus nitorem fermè vitæ ipſi anteponunt; *Cicatrices* & *Foveæ* illæ quibus ſæpenumerò Facies quaſi ſulcatur, & turpiſſimè deformatur, præſertim cùm iis medelam adhibere inter difficillima ſit. Quo nomine Medici eſt, ubi primùm vitæ Patientis ſatis proſpexerit, quantum poterit, turpis hujus & immedicabilis affectus cauſam, ſubſidiis in methodo eurationis opportunè adhibitis, tollere: cauſa autem continens hujus affectus proculdubio eſt mora ſolita diuturnior acris & venenati puris inter cuticulam Scabie ineraſſatam & cutem veram ſubiectam cohibiti, unde cutem ipſa renaſci neſciam non poteſt non plus minùs atterere & corrodere. Scabies autem incruſtata inde pure ſanioſo tamdiu ſcatet, quia Cutis ſubiecta Lympha venenata indies protruſa, quam calor partis non poteſt in puriformem ſubſtantiam itidem concoquere, quotidie attrita recens inflammatur. Quid? quod Pus (modò non à novo materiæ appulſu fluidum ſervetur) quantocyùs in Variolis Benignis & Diſeretis à calore partis affectæ inſito ſponte concreſcere videmus. Inſuper hæc Inflàmmatio in Cute non poteſt non plus minùs vigere quamdiu quicquam Veneni intus deliteſcat, quod Natura ad ha-

Cap. 10. haſce partes amandare & propellere contendit; unde fit quòd Scabies utut ſponte, vel vi *Linimentorum* illitorum coacta decidat, quotidie pro ratione Inflammationis præſtantis plus minùs vegetæ, vel craſsa, vel tenuis & furfuracea indies renaſcitur, donec tandem Cutis hoc pacto ubique fere corroſa, inflammatione ceſſante, Faciem foveis & cicatricibus fœdo ſanè ſpectaculo deformatam exhibet. Atque hac de cauſa poſt Variolas *Diſcretas & Benignas*, vel quidem *Medias* ad haſce prope accedentes, ubi Venenum Criſi fida & perfecta uno impetu adcò protruſum erat, ut nullæ ejus reliquiæ ad Febrem recidivam ciendam deliteſcant raro aut nunquam turpis hic affectus animadvertitur, Pus etiam in Exanthematis concluſum nulla nova venenatæ lymphæ ſcaturigine ſuppeditata ſponte miteſcit, & in tubercula arida citiſſimè concreſcit. Cutis vero acribus & virulentis particulis non ampliùs laceſſita atque inde inflammationis expers, nec ſcabie renaſcenti nec furfuracea Porrigine fœdatur.

Similiter in Variolis primario *Malignis & Confluentibus*, vel quidem in *Mediis & Cohærentibus* proximè ad malignas accedentibus, ubi Scabies à primo ortu ſine quacunque maturatione præcedenti exareſcens decidit, quia natura juxta primam ſuam intentionem Venenum per poros Cutis eliminare nequit, Patiens, ſi modò ex vitæ diſcrimine evaſerit, hunc turpem affectum ſubſecuturum minimè metuat oportet, aut Linimentis vel alio quovis apparatu præſcavere ſtudeat: Veneno enim intùs cohibito, Cutis nitorem suum illæſum ſervat, utut vita in diſcrimen adducatur. In Variolis verò iſtis *Mediis & Cohærentibus* quæ ſerò admodùm, nec ſine Salivatione matureſcunt, Facies nitore ſuo eleganti potiſſimùm ſpoliatur, nimirùm cùm Spiritus languore affecti Venenum uno impetu expellere nequeunt, ſed juxta primam & ſecundam Naturæ intentionem ſimul, ſed tardè, amoliri ſatagunt; unde Cutis acribus & virulentis particulis protruſis attrita & corroſa, atque inde diu inflammata, vel Scabie perpetuò purulenta & ſanioſa tardè ſe exuit, vel Scabie renaſcenti, aut ſaltem pro ratione Inflammationis levioris Porrigine furfuracea recenti indies obducitur; Ægrotante intereà ob Veneni reliquias non penitùs eliminatas, & adhuc Spiritibus implicatas Appetitu proſtrato, Intemperie hectica, Sudoribus nocturnis ceteriſque id genus ſymptomatis poſt Variolarum diſceſſum malè multato. Cauſa turpis hujus affectus inveſtigata, veram ac certam ejus Prophylaxin inſtituere non difficile eſt. Indicatur enim tantùm Veneni ſuperſtitis quam citiſſima Abolitio; aboletur autem venenum vel diligenti & ſæpe repetito *Alexipharmacorum* uſu, quæ Spiritus erigendo Naturam in Criſi compendioſiùs abſolvenda adjuvant vel *Cortice Peruviano* ſine quacunque altera Antidoto. Ve-

neno

nino enim penitùs ſubacto, certamen febrile ſponte ceſſat, Appetitus & Temperies derepente in ſtatum integrum reſtituuntur. Inflammatio in Cute non amplius viget, atque inde Scabies ſanioſa & purulenta, & Impetigo furfuracea quantocyùs exareſcit & deſquamatur, nullatenùs in poſterum in formæ perniciem reditura. Quocirca Ego ratione & multo uſu fretus, poſt Variolas haſce tardè maturatas ante Purgationem *a Corticem* Polychreſtum, vel nonnunquam ipſa *Alexipharmaca* exhibere ſoleo, præſertim ubi ob Appetitum diminutum, Intemperiem vel leviuſculè calidam, Sudores nocturnos, Scabiem diu purulentam & renaſcentem, vel Porriginem adhærentem à particulis Veneni deliteſcentis ſenſim ad Cutim amandatis, deformitatem vultui intentatam deprehendam; quo pacto plus in nitore faciei conſervando profeci, quam *Linimentis* quibuſcunque *Vnguentis* vel *Tegumentis* impoſitis, vel quidem præmatura puris ex Exanthematis Acicula perforatis extractione. *Linimentum* fateor ex *Ol. Amyg dulc.* ℥i. & *Sperm Cet.* ℥i. confect. atque alia ejuſmodi illita utilia ſunt ad ſcabiem emolliendam & detergendam: Quid autem inde lucri accedit dum Cutis particulis Veneni non ſubacti perpetuo protruſis attrita & corroſa indies recens inflammetur, atque inde Sabie nova vel ſaltem Porrigine quotidie deturpetur? *Tegumenta* faciei perperam impoſita effluvia virulenta cohibendo, & Cutis inflammationem adaugendo, plurimùm officiunt; Exanthemata autem Acu perforata Lymphæ venenatæ jugi fluxiori non ſine inſigni faciei injuria anſam dant.

a Vide Hiſtor. 21, 63, &c.

Cap. 10.

Ophthalmia.

Haud raro inſuper præſertim in *Variolis Cohærentibus* ubi Natura tardè & imperfectè juxta primam intentionem Venenum per Exanthemata protrudit, Salivatione verò ſuborta juxta ſecundam intentionem hoſtem expellere molitur, vicinæ *Oculorum* glandulæ (faciei ubique mirum in modum intumeſcente) particulis virulentis laceſſitæ, atque inde inflammatæ Ichorem purulentum copioſè effundant, unde tonus earum nonnunquam adeò labefactatur, ut vix aut ne vix in ſanum ſtatum poſteà reduci poſſint; atque *Tunica Adnata* & *Palpebris* perpetua lymphæ acris ſcaturigine irritatis, inflammatis & debilitatis, diu poſt Morbi finem Patiens ægrè lumen aſpicere potis ſit: fundamento hoc modo jacto, *b Ophthalmia* contumaciſſimæ inſecuturæ Potiſſimùm autem hoc fit ubi ob Lympham præter modum glutinoſam atque inde Glandulas facilè obſtruentem *Strumoſa* Diatheſis præceſſerat, vel Criſis Variolarum, particulis venenati fermenti non penitùs protruſis, tardior & imperfectior fuerat; vel denique ubi Tunica Adnata & Palpebræ Exanthematis obſeſſæ, inflammatæ & ultra tonum naturalem diſtentæ plurimum intumuerant, atque Palpebræ adhuc Tumore & Inflammatione affectæ vi Externa per-

b Vide Hiſt. 32, 27, 63, &c.

Cap. 10.

perperam diductæ fuerant: unde teneræ illæ partes lumine externo perpetuò irritatæ non poſſunt non laticis aeris & ſeroſi copiam continuò excernere, & viam ad *Ophthalmiam* contumacem ſternere. Satius eſt igitur ut Oculi clauſi maneant donec, Exanthematis ubique exareſcentibus, Inflammatio & Tumor Palpebrarum ſenſim ſponte diſcedant, atque tunc quidem potiùs *Lacte tepefacto*, velleni aliquo liquore Humor tenax quo agglutinantur abſtergeatur, ut ſponte ſeſe diducant, quam ut vi externa aperiantur. Intereà tamen ad acrimoniam Puri demulcendam & Inflammationem minuendam, Palpebræ ſæpe quotidie *Collyrio* ſequenti leniente, vel quovis alio ejuſmodi, plumæ illito diu foveantur, ℞. *Aq. Plant.* vel *Roſ. rub* ℥i. *Troch. alb. Rhaſ. Sacchar. Cryſtal. alb. ſubtiliſſ. pulver.* ā̄ā. ℈ſs M. F. *Collyrium* Sin his non obſtantibus Inflammatio in Palpebris & Tunica Adnata vigeat, apprimè par eſt ut ante Catharſin inſtitutam Veneni deliteſcẽtis reliquiæ (ſiquæ ſint quæ ſanguinem agitando huic affectui anſam præbent) *Cortice Peruviano* ſubigantur & deleantur, atque deinde ſanguis præſertim è *Vena Iugulari* copiosè detrahatur, atque demùm *Calomel. Agarich. Troch. Inlap.* ejuſque *Reſina*, *Aquis Mineral. Purgant.* ceteriſque id genus Catharticis pro more repetitis quæ glutinoſam Lympham abſtergendi, & glandulosum genus repurgandi vi Specifica pollent, Alvus copioſè ùs ſubducatur; quorum Catharticorum Formulam unã vel alteram hic loci ſubjicere lubet. ℞. *Calomel. Agar. Troch. Ialapi Reſinoſ.* ā̄ā. ℈i. *Zinzib. Sem. Fœnic. dulc.* ā̄ā. *gr. v Syrup. de Spin. Cerv. q. ſ.* M. F. *Bolus* mollis, mane cum Reg. deglutiendus. Vel ℞. *Pil. Macr. Ruff.* ā̄ā *gr xv.* M. F. Pil. vi. inaurand. quibus nocte præcedenti exhibitis, manè ſequent. propinentur ℔ iii, iv, v, *Aq. Mineral. Purgan.* crud. vel coct. & *Lacte* alterat. Infantibus & Iunioribus ſufficiunt *gr. iv. vi. viii. x.* pro ratione ætatis, *Calomel.* & *Reſin. Inlap* vel *Scamm. Sulphurat.* è Cochl. Lactis vel Liquor. Poſſet. frigid. deglut. Hiſce autem adhibitis ſi optatus effectus non ſubſequatur, proculdubiò Affectus *Ophthalm. Scrophuloſa* nomen meretur: quocirca ad copioſum uſum *Millepedum*, *Decoct. Sarſ. Aqu. Liberant. Scrophular. Filip.* ceterorumque poſthac in *Cap. de Ophthan.* & *Strumoſis Affectu* recenſendorum confugere atque in eorum uſu diligenter & diu perſtare oportet; methodum autem eorum exhibendorum jam delineare haud vacat.

Tuſſis arroxiſ. Peripneumonica viâ ad Phthiſin Pulmonarem ſternens

In Hyemalibus præſertim Variolis, ubi Morbus à frigore in poros invadente anſam primam arripuit, ſæpiſſimè Lympha ſanguinis Venenato fermento colliquati, & in *Trachæam* ejuſque ramulos copiosè depluẽtis, *Tuſſis* enormis & ferè perpetuà excitatur, qualem *Morbilli* habent conjunctam; quam ſæpiſſimè diu à Morbo exacto perſtare obſervamus, quamdiu ſe quidquam Veneni poſt Chriſin imperfectam ſuperſtitis intùs deli-

deliteſcat, motui inteſtino in ſanguine ciendo par: unde, Pulmonibus Levi *Peripneumonia* affectis, Æget Vigiliis, Intemperie hectica, & ἀνορεξίᾳ diu attritus, demùm (modo ſubſidiis artis non tempeſtivè proſpiciatur) Phthiſi Pulmonari peracuta è vivis tollitur, quod in *Phthiſiolog. noſtr. Lib.* 3. *Cap.* 12. olim obſervavimus. Quo in caſu Catharſis inſtituta, priuſquam Venenum ſuperſtes quod Cruorem fundit & agitat, Antidoto aboleatur, atque Inflammatio in Pulmonibus Venæſectione cohibeatur, vires minuendo, venenum adaugendo, & ſanguinem agitando, Curationi plurimùm officit, & Tuſſim, Anhelitum, Calorem febrilem & cetera Symptomata conjuncta promovet. Quocirca jam æquum eſt ſanguinis miſſione, eaque ſi opus fuerit repetita, Spirituum orgaſmum, & ſanguinis efferveſcentiam cohibere, atque *Opiatis* & medicamentis *Pulmonaribus* ſedulò miniſtratis Lymphæ in Pulmones influxum ſiſtere, atque colluviem in iis congeſtam maturando Tuſſim effrænum moderari, atque cauſam ejus Procatarcticam Veneni nimirum ſuperſtitis vires *Cortice Peruviano* frangere & abolere, priuſquam Catharticis cruorem exagitare aggrediamur; ne fortè temeraria & intempeſtiva purgatione, morboſum affectum, quem coercere in animo eſt, reverà evehere videamur. Ex. gr. Detrahatur ſanguis è Vena Cubiti ad ℥*iv. vi. viii, x.* pro ratione ætatis, & Venæſectio poſt juſta interval-la bis vel ter (ſi opus fuerit) repetatur. ℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſ. trit.* ℥*ſs.* ℥*i*, ℥*iſs.* pro ratione ætatis, *Ol. Amyg. d. recent. Syrup. Capil. Ven.* ana ℥*ii, iv, vi*, *Sacchar. Cant. alb.* tantillum M. exactiſs. F. *Linctus* de quo ſumat Æger Cochl. unum vel alterum quarta vel ſexta quaque hora, ſuperbibendo Hauſtum Apozem. ſequent. calid. ℞. *Decoct. Pectoral. Depurat.* ℔*iſs. Tinctur. Croc. Syrup. Balſam. è Rub. Idæ.* ana ℥*i*. M. F. *Apozema*. Doſi autem Apozematis nocturnæ ſemper *gutt. iv, viii, x, xii, xiv. Laudan. liquid.* addere oportet, ut Fluxio ſeroſi laticis in Pulmones irruentis cohibeatur; & materia congeſta in Tuſſis allevationem faciliùs concoquatur & egeratur. Quo facto Catharticorum uſum auſpicatò aggrediamur; incipiendum autem eſt à lenioribus & mitioribus: In hac re verò conſultat. Lector *Phthiſiolog.* noſtr. præſertim Lib. 3. Cap. 12.

Cap. II.

Affectus Strumoſus.

Vigor autem Spirituum poſt imperfectam præcedentis Morbi Criſin, veneno adhuc ex parte implicatorum diminutus, nullibi magis quàm in Glanduloſo genere ſeſe prodit; unde Lympha in Colatoriis hiſce jam flaccidis & naturali robore orbatis ſecreta non, ut fieri debet & ſolet; expeditè excernitur, atque ex hacce mora acrimoniam & lentorem acquirens glandulas præter modum infercit, earumque tonum pro ratione humoris congeſti, cum

Digitized by Google

Cap. 10. vel ſine Inflammatione evidenti diſtendens, *Strumoſos* tumores hic illic efficit, quos inde *Variolis*, *Morbilis* & *Febri Scarlatinæ* Morbis congeneribus plùs quàm ceteris quibuſcunque Morbis ſupervenire ſolere omnes in Medicina exercitati probè norunt. Quare incaſsùm jam Catharſis, vel Methodus *Scropulas* ſanandi inſtituitur, priuſquam veneni reliquiæ quæ Colatoria debilitant *Cortice Peruv.* ſubigantur, & cauſa Affectus Procatarctica tollatur, atque Inflammatio Glandularum (modo ea conjuncta fuerit) venæſectione celebrata extinguatur. Hiſce autem factis methodo Strumoſum affectum curandi ritè inſtituta (quam hic loci deſcribere fortè nimium videretur) faciliùs ſcopum ſuum Medicus aſſequetur.

Delirii Melancholici. *a Vide Hist. 58.* Inſuper *a Hebetudine* cum *Delirio Melancholico* conjuncta nonnunquam Variolas exceptas memini; ſive id factum fuerit à reliquiis Veneni Spiritus deprimentis eoſque in motus inordinatos adigentis, ſive à multo *Opiatorum* uſu, quem efferatus Spirituum tumultus in præcedente Morbo ritè poſtulaverit, diu continuato, eos demùm nimiùm figente. Quomodocunque verò hæc ſe habeant, facilè admodùm poſt *Cortic. Peruv.* ad reliquias Venenati fermenti delendas (ſi quid intus deliteſcat) exhibitum, morboſum hunc affectum ſublatum animadverti. *b Vide Hiſt. iā memoratā.* *b* Sanguis autem torpidum deinde *Venæſectione* parca ventilandus eſt, Spiritus *Veſicatoriis* frequenter applicatis ſtimulandi; eorumque vires depreſſæ Remediis *Chalybeatis* erigendæ ſunt, atque ſaburra Humorum effœtorum per alvum ſubducenda Pharmacis lenioribus poſt juſta intervalla repetitis, quæ per ἐπίκρασιν ſine tumultu vel virium jactura ſcopum aſſequi poſſunt.

Tumor partiū extremarum Oedematoſus. Denique ubi natura venenatam Lympham Criſi quaſi ſecundaria in partes corporis extremas adeò copioſè amandaverit, ut ex ſeroſo latice inibi congeſto infarctæ & in molem immenſam auctæ ſupra modum intumeſcant, hæ partes, præſertim Manus & Pedes, diu poſt Morbum exactum à Lympha extravaſata ſtagnante & concreſcente œdematoſo tumore Hydropicorum ad inſtar diſtentæ, frigidæ, nigricantes atque ad motum inhabiles animadvertuntur, verùm abſque Siti vel Febre conjuncta. Affectus ſanè moleſtus, qui neque periculo vacat, utut enim ab Accidente procedenti, non autem à perenni fonte intùs ſcaturiente oriatur, *Gangrænis* & *Vlceribus* mali moris diu ſcatentibus anſam dat. Quid? quod Spirituum influxus à tono partium affectarum diu nimiſque diſtento non poſſit non præpediri. Quare *c Frictionibus* validis & *Fotibus Lixivialibus* ſalſem bis in die adhibitis Lym- *c Vide Hiſt. 56.*

pham

pliam coagulatum attenuare, & tonum partium reſtituere, atque Pharmacis *Hydragogis* fortioribus (demùm ad *Reſinam Ialap.* vel *Elaterium* aut *Guttam Gamb.* aſcendendo) ſeroſum laticem copioſè & quàm citiſſimè per alvum deturbare par eſt. In intervallis etiam (ſi opus fuerit) *Diureticis* efficaciſſimis Renum cataractas reſerare, atque *Chalybeatis* fibrarum tonum roborare, ut in Hydropis curatione. Atque hæc dicta ſunto de ultimo hujus Morbi Proteiformis Stadio.

CAP. XI.

In quo varia Exẽpla multiformis hujus Morbi ſincerè proferuntur, diverſa Variolarum Indoles, Symptomata conjuncta & Morboſi Affectus ſubſequentes illuſtrantur, atque Methodus Medendi ſuperiùs tradita confirmatur.

Ut conſtet Ideam Variolarum à nobis traditam non eſſe fictam & commentitiam, ſed ex rei natura petitam, utque noſtra Medendi Methodus ad Accidentium varietatem in hoc Morbo accommodata clariùs intelligatur, lubet jam Hiſtorias hujus Morbi aliquot è plurimis ſelectas Coronidis loco ſubnectere. Non tamen illorum ſolummodò Ægrotantium hiſtorias proferam qui ex Morbo feliciter evaſerunt, verùm illas potiſſimùm quæ Indolem Morbi variam, vehementiora ejus Symptomata, atque effectus diros ab eo producto maximè illuſtrant, ut penes Medicum ſit in Diagnoſi formanda, Prognoſi proferenda, Indicationibus curativis eliciendis, & Methodo Medendi adhibenda, ad Artis normam ſeſe dirigere; atque eas Hiſtorias quæ Methodum Medendi variam complectuntur fuſiori calamo more plenioris Commentarii deſcribere viſum eſt; illas verò quæ ſingulare aliquod Symptoma vel Morboſum affectum à Variolis productum explicant, compendioſiùs recenſere. Cap. XI.

Hiſtoria Prima.

Filius Domini *Hunt* habitantis in vico dicto *Snore-bill*, 11. annos natus, tempore hyemali Anno 1686. Laſſitudine, Nauſea, Vomitione, Cephalalgia ingenti, &c. correptus per biduum intensè febricitabat, tertio autem die *Variolæ Benignæ ſtatim ab Eruptione ſine præcedente maturatione exate-*

Cap. II.

ſcẽtes, atque demùm poſt unum integrum elapsũ repullulantes.

Exanthemata Specie tenus variolоſa in Facie, & ubique in univerſa Cute diſperſa hic illic erumpebant, quæ neſcio qua de cauſa (namque Puer tunc temporis ab Avunculo ſuo Pharmacopola tractabatur) paulatim poſt unum vel alterum diem nullam maturationem aſſecuta planè evanuere; A quo tempore, veneno intus cohibito, infirma ſemper & ægra valotudine tentabatur, pallore, ἀτροφίᾳ, Capitis dolore & diris Symptomatis in genere nervoſo malè perpetuò multatus, & prætereà menſibus Februario & Maio ſequentibus *Inſultus Epilepticos* horrendos paſſus eſt, qualibus nunquam antea conflictabatur; à repetitis Spaſmis ad unum latus diu incurvatus, donec demùm venenum ſub finem Anni, certamine recens à Natura inſtaurato, propulſatum penitùs fuiſſet, *Variolis Cohærentibus* de novo ſuccreſcentibus, quibus tandem, licet tardè, admodùm ad maturitatem noſtra methodo perductis, integrè iterùm valebat, & adhuc in vivis eſt robuſtus & athleticus.

(∴)

Hiſtoria Secunda.

Variola maximè Benigna dicta Chickẽ-Pox.

Filiola Domini *Warem* habitantis in vico dicto *Lugdate Hill*, annos circiter quinque nata, nuper levi Horrore & Rigore correpta, deinde per unum vel alterum diem, durante nimirùm conflictione Spirituum cum veneno ſupra modum incaleſcebat, ægrotabat, ingeſta vomitione rejiciebat, Cerebri oppreſſione gravata, & jactatione frequenti laceſſita decumbebat; donec tandem tertio die in quo Ego eam primùm inviſi, venenum per Exanthemata ſolito majora hic illic, uno impetu erumpentia, perfecta Criſi ſtrenuè propulſatum eſſet, quo tempore Puellam inveni planè εὐεξίᾳ, cibi appetentem, more ſolito veſtitam, atque in area domus curſitantem & ludentem. Ideòque Naturam, quæ propriis viribus victoriam jam integram reportarat, Remediis neſcio quibus præter æquum & bonum laceſſere nolui: Imperavi tantùm ut ingluviei minimè indulgeret Puella, atque ab externis aeris injuriis ſarta tecta in cubiculo muniretur. Quid fit? nullum omninò ſymptoma Patienti moleſtias creat, Variolæ die proximo pure laudabili turgent, tertio Scabie obductæ exareſcunt, nullo omnino remedio adhibito: Quid? quod Variolæ iſtæ (quod primo monui) erant maximè Benignæ, eæ ſcil. quæ vulgò dicuntur *Chicken-Pox.* Nihilominùs alvũ poſt Hebdomadam elapſam iterùm iterùmque uncia *Mannæ* unæ

in

in Hauſtulo liquoris Poſſetici calidi ſolutæ & manè exhibitæ cum Regimine, ſedulò evacuandam juſſi. Hujus autem noſtri mandati poſthabiti poſt tres menſes elapſos ſeras puella luebat pœnas, Scabie eryſipelatoſa univerſam faciem diu occupante & conſpurcante, à qua illam non niſi repetita Venæſectione frequenti calomelan. & Diagridii atque multo Cortic. Peruv. uſu ægre liberavi.

Hiſtoria Tertia.

Variolæ Regulares diſcreta & Benigna.

FIlius meus unicus, nunc Medicinæ ſtudioſus, ineunte Anno ætatis ſuæ quarto, tempore hyemali, Nauſea, Vomitione, Iactatione inquieta, Stupore comatoſo, Delirio, ceteriſque id genus Symptomatis vehementioribus quæ Variolarum apparatum comitari ſolent, correptus, per triduum intensè febricitans decumbebat. Ego intereà præſcripſi *Pulv. è Chel. cancr. comp. Iulap Contrayerv.* ãa. *gr vi.* cum Cochl. Iulap. Cordialis temperat. capienda, repetendaque bis vel ter poſt intervalla ſex horarum. Cùm autem ſub finem tertii diei Febrem unà cum Symptomatis conjunctis declinaſſe animadverterem, (veneno nimirùm quod luctationi cauſam dedit per Exanthemata Diſcreta hic illic ubique erumpentia criticè propulſato) nullum amplius medicamentum adhibui; Ægrotantem ſolummodò in lecto (foco in Cubiculo accenſo) à frigore muniendum, atque victu tenui alendum juſſi. Quid fit? Variolæ perfectè rotundæ ſecundo eruptionis die margines ſuos ampliant, & vegetè rubent, tertio autem acuminantur, quarto in apicibus albeſcunt, quinto flaveſcere incipiunt, ſexto pure concocto turgent, ſeptimo flaveſcentes incruſtari incipiunt, nono autem exareſcentes ubique in tubercula mutantur, ſine Febre vel moleſto quovis Symptomate recidivo, vel Morboſo quovis affectu poſteà ſuborto. Tempe- *Cap. II.* rie verò & Appetitu integrè reſtitutis, leni Pharmaco ſemel vel bis exhibito, Curatio feliciter abſoluta eſt.

Eadem planè erat, Benigna nimirùm indoles Variolarum, quibus tres meæ Filiæ annis licet longè diſtantibus tentabantur; quas inde eodem fermè modo tractavi, niſi quod illarum natu maxima paulò ante criticam Exanthematū eruptionem Spaſmis Epilepticis diu excruciaretur, Spiritibus nimirum in exploſionem actis, & non ſine ſtrenuo niſu victoria potitis; quam ob cauſam *Epiſpaſtica* ad Nucham & Carpos applicanda, atque Cochl. *iij. Iulap.* ſequent. durante hac conflictione ad vires Spirituum erigendas, & motus eorum inordinatos compeſcendos quarta quaque hora propinanda juſſi. ♃. *Aqu. Flor. Tiliæ, Ceraſ. nigr.* ãa. ℥*iij. Pæon. comp.* ʒ*i. Epidem.* ʒ *ſs. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* ãa. ℈*ij. Pulv. de Guttet.* ʒ*ſs. Syrup. de Mecon.* ℥*j.* M. F. *Iulap* Cùm primùm autem, Febre & Symptomatis ſublatis, atque Exanthematis regularibus & diſcretis ſtatim apparentibus, certum habui Naturam vi-

Digitized by Google

Cap. 10.

victoria integra potitam fuiſſe, & venenum penitus protruſiſſe, regimine debito ordinato, naturæ, cujus provincia erat, rem reliqui; Exanthemata autem in dies legitimè progrediebantur atque demùm matureſcebant, atque in tubercula arida intra ſpatium à Natura præſtitutum ſine ærumnoſo quovis ſymptomate vel morboſo affectu conſequenti, vel ope Artis aſtipulante mutabantur. Natu ſecundæ, quia jam, ut ab ipſis vitæ primordiis, alvus nimis flueret, *gut. iv, v, vi, Laudan. liquid.* unaquaque nocte durante toto Morbi curſu in hauſtulo *Julap. Cordialis* temperati propinavi, atque *Decoctum album* in locum potus ordinarii ſuffeci, quo pacto alvo ritè cohibita, quieta & planè ἀπυρετὸς poſt eruptionem Variolarum inceptam reliqua Morbi ſtadia intra ſpatium à Natura præſtitutum ſecurè & tranquillè decurrebat, & quidem omnes hæreditario quaſi jure Benignis iſtis Variolis tentabantur, quæ (Deo favente) eventum ſecundum habuerunt; nunquam enim quenquam mea vel Conjugis meæ ſtirpe ortum hoc Morbo periiſſe memini.

Hiſtoria Quarta.

Variola Benigna ob malum Regimen funeſta exitu terminata.

Filius unicus *Cauſidici* habitantis in vico dicto *Saliſbury Court*, ſex annos natus, quem non ita pridem altero Morbo penè confectum præter ſpem adſtantium ſuppetiis Artis ab Orci faucibus planè liberaveram, febre Varioloſa correptus, Nutrice ſolummodò & mulierculis nullo omninò Medico conſultò tractabatur, Parentes enim ex communi quadam vulgi opinione Artem medicinalem ad hunc Morbum prorsùs inutilem eſſe perperam exiſtimabant. Fuit ſanè morbus primariò ad modùm Benignus & Naturæ viribus facilè ſuperabilis, modò Regimen legitimè ordinatum fuiſſet: Venenum enim tertio die Critica Exanthematum diſcretorum eruptione uno impetu penitus eliminabatur; unde Puer ab omni moleſto ſymptomate liberatus, quarto die prorsùs revaleſcebat, atque cibum appetebat, Exanthematum baſes ſenſim ampliabantur, quinto die acuminabantur, ſexto albeſcebant, ſeptimo pure concocto ubique ferè turgebant perfectè rotunda, & margine vividè rubenti circumcincta, a deò ut pharmaco cuicunque exhibendo non eſſet locus, neque puer in lubrico verſaretur. Nutrix autem officioſa hoc ipſo die (Variolis adhuc ubique eleganter turgentibus & matureſcentibus) Pullum gallinaceum aſſum Puero comedendum affert. Quid fit? Ventriculo hoc pacto ſaginato & oppreſſo, & Cerebro inde nutrimento hoc incongruo gravato, Puer derepente ſopore affectus profundè dormit per totam noctem: die autem proximo, cùm Puerum clamore expergere facie nequirent. Parentes perterriti, Me incunctanter ſed nimis ſerò acceſſebant. Variolas animadverti Diſcretas atque ubique pure adhuc repletas, & margine vegeto

geto cinctas; Puerum autem more Apoplecticorum ſtertentem. Incaſſum ventriculum Emeticis, atque Alvum Enematis ſollicitavi, Cucurbitulis etiam cum ſcarificatione & Veſicatoriis frequentibus applicatis, atque Sternutatoriis Spiritus in Cerebro torpentes excitare tentavi; die enim proximo Puer admodùm formoſus, Convulſus fatis ceſſit, non Veneno Varioloſo interemptus, verùm Regimine perverſo trucidatus, atque in Apoplexiam fortem temerè adactus. Tantùm momenti habet in ipſis Benignis Variolis Medici conſilium, in Regimine ordinando, ubi Pharmaca forſan haud deſiderantur.

Hiſtoria Quinta.

Variola Diſcreta benigna ob malum Regimē cū ſymptomatis penè exitialibus coniuncta.

FIlia Domini *Mitchell* 12. annos nata, habitans, tunc temporis ad inſigne *Corone* in vico dicto *Fleetſtreet*, Anno 1692. media Æſtate febricitabat & in Lecto decumbebat, Dolore Capit's, Nauſea & reliquis Symptomatis Variolarum Benignarum, Apparatum comitari ſolitis affecta. Tertio autem Morbi die Exanthemata hic illic Diſcreta viribus Naturæ, ſine pharmaco quovis adhibito protruſa ſponte erumpunt; Vetula autem cui Virgo elocabatur haud contenta naturalem Variolarum eruptionem & maturationem expectare, ſtragulis multis perperam & officioſè impoſitis, Naturæ opus accelerare moliendo Ægram per triduum in profuſos & planè colliquativos Sudores adegit; unde vires evidenter proſternebantur, Ægra verò perpetuò inter ſudandum languente, delirante & vigilante, Exanthemata utut Diſcreta & ſua Natura Benigna nequaquam progrediebantur, ſed cruda & depreſſa manebant. Cùm jam ob ſymptomatum vehementiam res planè deplorata videretur, Ego ſeptimo Morbi die accerſitus, illicò tegumenta inſolita amovenda juſſi, Ægramque in alteram lecti partem moderatè calefactam removendam, atque ibi non quaſi in carcere brachiis in lecto detentis continendam, verùm ut ad libitum ab uno latere in alterum ſeſe verteret, veniam dedi. Intereà ad ſpiritus debiles erigendos, & tumultum eorum compeſcendum *Veſicatoria* tria ad Nucham & Carpos internos applicanda imperavi, & Iulapii ſequentis Paregorici & Cordialis Cochl. *iv*, vel *v*, quarta quaque hora propinanda, atque ſi non inde placidè dormiret *gutt. x. Laudani liq* Hauſtulis Julapii alternis inſtillanda, ℞. *Aqu. Meliſs. Ceraſ. nigr.* āā. ℥iij. *Epidem. Paeon comp.* aa. ℥i. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* āā. ʒi. *Syrup. de Mecon.* ℥iſs. M. F. *Iulap.* Quid fit? à ſudoribus immenſis liberata poſt ſecundam Laudani doſin placidè dormit, viribus inſtauratis integram mentem, temperiem moderatam & Pulſum regularem & fortem recuperat, Variolæ ubique quàm citiſſimè turgent & matureſcunt, atque virgo iiſdem remediis deinde uſa, Stadia Morbi reliqua tempore

Cap. 10.

 à Na-

Cap. 11. à Natura præſtituto feliciter decurrit.

Hiſtoria Sexta.

Altera eiuſmodi. Filiolus Domini *Fowler* habitantis in vico dicto *Siſe-Lane* 15. menſes natus, Variolis laborans Diſcretis & Benignis in Cubiculo ambientis Aeris inclementiæ, ſæviente jam gelu (Pharmacopola, qui Puerum tunc temporis tractabat, haud renuente) indeſinente objectus, ob venenum à frigore externo intùs cohibitum diris Spaſmis, Inſultibus Epilepticis & Comate profundo, Apparatu peracto, quinto morbi die & Eruptionis ſecundo præter ſolitum corripiebatur; unde Infans per octo horas, Spiritibus Veneno repercuſſo recens implicatis & irritatis, & palleſcebat, & languebat ac ſi illicò moriturus; Ego autem die Octob. 27. 1692. ſub noctem accerſitus deprehendi Exanthemata hic illic pauca & diſtincta, ob defectum autem Regiminis debiti intùs quaſi cohibita & depreſſa. Ideòque ad Spiritus ſtimulandos, eorumque expanſionem promovendam *Veſicatoria* tria ad Nucham ſcilicet & Carpos internos illicò applicanda juſſi, atque Cochl. *ij*, vel *iij*, Julapii ſequent. tertia quaq; hora propinanda (agitata phiala) ℞. *Aq. Flor. Tiliæ, Ceraſ. nigr.* āā. ℥iij. *Epidem.* ʒſs. *Paeon. comp.* ʒi. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. de Guttet. Lap. Contrayerv. Serpentar. Virgin.* āā. ℈ij. *Syrup. de Caryoph.* ʒix. M. F. *Iulap.* Poſt ſecundā doſin liberabatur à Spaſmis & Sopore, pervigil autem manſit & præ dolore à Veſicatoriis excitato perpetuo ferè vagiebat Die autem ſequenti animadverti Temperiem mitem, Pulſum fortem & æqualem, atque Exanthemata diſcreta utut paulò frequentiora Ob Vigilias autem & perpetuum ejulatum *gutt. iii. Laudani liquid* ſemel vel bis in die in Hauſtulo Julapii exhibenda juſſi, inde benè dormiebat, & cùm res hoc pacto in vado erat memet ſubduxi, tantùm Julapium ad ſuffulciendas vires regimine priùs adhibito labefactatas quarta vel ſexta quaque hora repetendum præſcripſi, atque doſin *Laudani* ſaltem ſemel in die miniſtrandam ad dolorem Exanthematum maturantium & Ulcuſculorum à Veſicatoriis inductorum fallendum, atque ut Infans ab aeris injuriis muniretur imperavi. Reverſus autem primo die Novembris, inveni Puellum ἀπυρετός, atque ab omni ſymptomate ærumnoſo liberum, atque Exanthemata utut in trunco corporis parva, frequentia & ferè cohærentia, pure tamen maturo turgentia & flaveſcentia, atque Morbo jam ultimum Stadium ingreſſo hic illic incruſtata, atque in tubercula arida cineritio colore concreſcentia. Ideoq; poſtquam Parentes admonueram de tempore & modo purgationis, Patienti valedixi.

Hiſtoria Septima.

Domina *Pettifer* habitans in vico dicto *Old Change* menſe Decembri 1692. ægrotans abortiit, poſtridie Abortionis *Altera eiuſmodi.*

tionis Variolæ erumpebant Diſcretæ & Regulares, Febris etiam veneno eliminato ſponte ceſſavit. Perterrita autem Fœmina ab Obſtetrice & Mulierculis adſtantibus, vitam ſuam penitùs deſperabat, inſomnis planè permanſit & delirabat per triduum, ſcilicet uſque ad primum maturationis diem, quo die ſub veſperam ego acceſſebar; Ægrotantem autem inveni ἀπυρετὸν, Exanthemata ubique Diſcreta, depreſſa verò & figura Morbillorum ad inſtar variegata, ſiquidem Spiritus terrore perculſi & in motus effrænatos adacti nec humores moderari, neque venenum, licet ſua natura mite, fortiter expellere valebant, unde prima Naturæ intentio ſcil. Veneni eliminatio per Cutim irrita fuit, & venenum tonſillas & glandulas Salivales (incaſsùm licet) laceſſere cœpit atque inibi tumorem atque dolorem adeò atrocem excitavit, ut miſera Mulier ærumnoſo hoc Symptomate preſſa & ferè præfocata vix quicquam deglutire poſſet. Ubi autem nullam ex Pulſu vel Temperie Febrem adeſſe deprehenderim, cauſam dirorum ſymptomatum, & peſſimæ Exanthematum φάσεως vacillationi Spirituum terrore perculſorum, potiùs quam exitiali Veneni gradui acceptam referendam duxi; ideoque poſtquam Spes Mihi eſſet meliùs fore, & promiſſis deſpondentis Mulieris animum confirmaveram, & metum depellere ſategeram, ad Spiritus erigendos, eorumque tumultus compeſcendos *Veſicatoria* ad Nucham & Carpos illicò applicanda juſſi, atque Coch. *v*, vel *vi*. *Iulap.* ſequent. tertia vel quarta quaque hora (agitata phiala) propinanda, & primo Hauſtulo *Laudan. liquid. gut. xv.* inſtillandas, ℞. *Aqu. Flor. Tiliæ, Ceraſor. nigr.* āā. ℥*iv Epidem. Pæon. Comp. Syrup. de Mecon.* āā. ℥*iſs Pulv. è Chel. Cancr. Comp. Lapid. Contrayerv.* āā. ʒ*i*. M. F. *Iulap* Inde benè dormivit per totam noctem, & Delirium ceſſavit; mane ſequenti ego reverſus deprehendi Exanthemata intra cancellos iuſtos coacta, acuminata & inflammata, figuram fere ubique rotundam induiſſe, quæ dein, Dolore Gutturis ſponte evaneſcente, brevi maturabantur: Repetito enim hujus Iulapii uſu, reliqua Morbi Stadia (ut in Variolis Benignis & Regularibus fieri ſolet) ſine febre recidiva vel ærumnoſo quovis ſymptomate poſtea ſuborto, tempore legitimo ſenſim ſaluberiter Patiens decurrebat.

Hiſtoria Octava.

Variola Benigna post Abortionem & uſum Corticis Peruviani.

DOmina *Baxter*, quæ iam poſt viduitatem Collegæ noſtri eximii D. Doctoris *Goodal* thalamum cohoneſtat, circa Annum 1680. abortionem paſſa eſt, & Febre correpta illicò me acceſſivit, Bolum Theriacalem ſtatim exhibui, & Iulapium Cordiale ad libitum pitiſſandum; mane ſequente reverſus cùm animadverterem manifeſtam Febris & ſymptomatū omnium Remiſſionem, *Corticis Per.* ʒ*i*. tertia vel quarta quaque hora exhibendam iuſſi: Paroxy-

ſmo

Cap. 11.

ſimo autem poſt ſextam doſin die proximo recrudeſcente, Variolæ inexpectatò eruperunt, bene figuratæ & coloratæ, & prorſus Diſcretæ; Febris verò poſt hanc Criticam Veneni per Cutim expulſionem derepente adeò evanuit, ut Patienti non ampliùs moleſtias crearet. Exanthemata ſine Febre recidivâ vel ærumnoſo quovis ſymptomate ſuborto, tempore legitimo ſine ope cujuſcunque Pharmaci ſponte maturata demùm die Morbi nono in tubercula arida concreverunt. Nuſquam vidi Variolas magis vegetas, regulares & benignas, non obſtante Lochiorum fluxu; ſive autem hoc indoli Veneni morbifici minùs exitiali (quod ex typo Febris Morbi apparatum comitantis conjicere fas eſt) ſive uſui Corticis Peruviani ante Criſin miniſtrati acceptum referendum ſit, ſub judice relinquo.

Hiſtoria Nona.

Variolæ Diſcretæ cum menſtrua purgatione conjuncta.

VIrgo elegans & formoſa annos natas 21. habitans in ædibus Domini *Bright* in vico dicto *Little Britain* Anno 1680. ægrotabat. Die morbi tertio Ego accerſor, quo die Variolæ Diſcretæ erumpere cœperunt ſine quovis ſymptomate vehementiori conjuncto, ſed menſes alieno tempore unà fluere incœperunt; unde viribus plurimùm exhauſtis Exanthemata diſcreta licet diutius depreſſa tardè admodùm & ægrè maturabantur. Qua de cauſa Iulapium Perlatum ſæpiùs in die exhibendum juſſi, atque Bolum ſequentem bis terve in die deglutiendum, ℞ *Theriac. Androm. Confect. Alcherm.* ana ℈j *Spec. Confect. de Hyacinth. Lap. Contrayerv.* ana *gr. xv. M. F. Bolus.* Quorum uſu diligenti ſuſtentata, reliqua Morbi ſtadia ſecurè, utut quadantenus tardiùs decurrebat, & demum reconvaluit.

Hiſtoria Decima.

Variolæ admodum Benignæ poſt ſymptomata vehementiora durante Apparatu.

SErvus Domini *Bradford* Veſtiarii habitantis in vico dicto *BlaK Friers*, circa Annum 1670. nauſea, ægritudine ingenti, & tantùm non deliquio oppreſſus, primo Morbi die Me incunctanter accerſendum curavit. Ubi autem à celeri Arteriarum vibratione Febrem adeſſe manifeſtò deprehenderem, eam propter ſymptomatum vehementiam & ceteras circumſtantias Varioloſam fore ritè arbitratus ſum. Ne autem Spiritus Nauſea adeo intolerabili diutiùs labefactati ad Venenum exterminandum prorſus deficerent, æquum duxi *Vini Emetic.* ℥vi. illicò propinatis (Tempore Morbi huic conſilio favente) eam allevare. Vomitionem Æger bene toleravit, & à nauſea inde plurimùm liberatus eſt, Spiritibus vero ſtimulatis & ſupra modum expanſis non minùs de Cephalalgia Spaſmodica queſtus eſt quam anteà de Nauſea & Ægritudine. Et quidem dolor Capitis adeò ſæviebat, & Arteriæ adeò validè vibrabantur, ut Hæmorrhagiam immanem (modò phlebotomia opportuna

tuna

Digitized by Google

tuna haud præcaveretur) inſtare ſuſpicarer. Ideoque ℥x. ſanguinis è Cubito illicò detrahendas juſſi, & Bolum cardiacum & paregoricum hora ſomni miniſtrandum cum hauſtu Iulapii Cordialis temperati ad libitum pitiſſandi, unde Æger bene dormivit; mane ſequenti reverſus eum inveni planè ἀπύρετον, à dolore capitis, nauſea & omni altero ſymptomate ærumnoſo liberum: nullum autem Exanthema, vel quidem prænuncium explorando deprehendere potui; nihilominùs ut ſe in Cubiculo regimini juſto obſequens per unum vel alterum diem contineret, in mandatis dedi. Iuvenis autem nullo ſymptomate affectus, & quia tempeſtas erat præfervida, monitis noſtris minùs auſcultans, è lecto ſurgit, ad negotia ordinaria ſe accingit, edit, bibit, ſomnum capit ut anteà, donec uno vel altero die elapſo, conſervis perterritis, exanthemata hic illic in facie & manibus ſeſe palam prodere incipiunt. Ego iterum jam ſtatim accerſor, cùm autem eruptionem admodùm regularem animadverterem, ſine Febre recidiva, ægritudine, vel quovis altero moleſto ſymptomate conjuncto, cùm diætam tenuem & regimen quoad cetera moderatum imperaveram, diſceſſi. Iuvenis verò reliqua Morbi ſtadia intra ſpatium octo dierum tranquillè decurrens, abſque omni omnino pharmaco perfectè convaluit.

Cap. 11.

Hiſtoria Vndecima.

NEpos Domini *Major* habitantis in vico dicto *Pater noſter-rovv*, annos 17. natus circa annum 1674. ad quatuor dies intensè febricitans decubuit, quarto autem die cùm jam prænunciæ Variolæ per unum vel alterum diem ſeſe hic illic in facie & manibus, palam prodidiſſent, Hæmoptoe inſigni tentabatur, eò quod natura Plethora oppreſſa, Criſin ægrè admodùm perficere valeret. Ego iſto die accerſitus, cùm à forti & conſtanti arteriarum vibratione hanc Hæmorrhagiam ex orgaſmo enormi, non à Spirituum vacillatione & languore ortam deprehenderem, ſanguinis ℥*vii.* vel *viii.* è brachio detrahendas juſſi. Hæmoptoe inde derepente ſubſiſtit, atque Bolo cardiaco & paregorico exhibito Arteriæ juſtè & legitimè, vibrantur, Exanthemata intra ſex horas ubique Criſi perfecta protruſa admodùm frequentia erumpunt, quæ demum in progreſſu morbi cohærebant & plurimùm confluebant, quia Spiritus inſtante Criſi ſanguinis profluvio labefactati, munus quod legitimè ſuſceperant explere non potuerunt: unde Variolæ quæ primò Diſcretæ apparebant, demum cohærebant ac tandem confluebant. Nihilominus Æger continuato uſu Iulapii noſtri Paregorici cum Speciebus ſomnum ſufficientem quotidiè capiens, ſingula Morbi ſtadia reliqua ſine Febre recidiva vel ſymptomate quovis vehementiori

Variolæ Diſcretæ ob Hęmoptoen tempore Eruptionis contingentem Confluentes factę.

Cap. II. tiori ſecurè ſed tardius decurrebat, atque tandem poſt Salivationem tempore maturationis ſatis diu protractam convaleſcebat.

Hiſtoria Duodecima.

Variolę Diſcretę ſed admodù exiguę poſt inſultus Epilepticos erumpentes.

FIlius Domini *Wheeler* habitantis in vico dicto *Princeps Street*, (cujus Hiſtoriam olim conſcripſi in Cap. 8. Lib. I. *Phthiſiologiæ* noſtræ) qui poſt Phthiſin Diabeticam arte ſuperatam ſemel ſaltem in Anno Inſultibus Epilepticis corripi ſolebat, die Menſis Iulii 23. 1692. cùm jam ſeptimum ætatis annum ageret, Febre correptus ad triduum planè hebes & comatoſus jacebat; tertio autem Morbi die ego acceſſitus, cùm deprehenderem ſpiritus veneno diu preſſos, maximo niſu colluctaſſe, atque inde in exploſionem adactos inſultus Epilepticos viſu horrendos excitaſſe, ita ut Apoplexiam, non autem Variolas inſtare conjicerem, ſanguinis ℥vj. derepente ad motus Spirituum inordinatos compeſcendos è vena jugulari detrahendas jubeo, atque *Veſicatoria* ad eorundem vires excitandas ad Nucham & Carpos internos, & *Emplaſtr. Cephalic* cum *Euphorb.* ad plantas pedum applicandum, atque Cochl. iij, vel iiij. Iulap. ſequent. quarta quaque hora vel ſæpius propinanda, ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr.* ãã. ℥ij. *Paon. comp. Epidem.* ãã. ℥vj. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Pulv. de Guttet.* ãã. ℥ß. *Syrup. Caryoph.* ℥x. M. F. *Iulap.* Die autem proximo, ſcil. Iulii 26. reverſus cùm animadverterem Puerum, veneno per exanthemata Varioloſa propulſato, à Comate & Febre liberatum, atque Variolas utut admodùm exiguas punctorum acicularum ad inſtar, verùm diſtinctas, uſum *Iulapii cum Speciebus* repetendum præſcripſi, in locum *Syrup. Caryoph.* ſubſtituendo *Syrupum de Mecon.* atque Cochl. ij. vel iij. Julapii ſequentis ad libitum in languoribus exhibenda, ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr.* ãã. ℥ij. *Paon. comp.* ℥iß. *Tinctur. Caſtor.* ℥j. *Spirit. Sal. Armon.* ℈j. *Syrup. Paon. comp.* ℥x. M. F. *Iulap.* Die autem Iulii 27. cùm ſpiritus quadantenùs languidos ob præcedentem Venæſectionem, & Exanthemata flaccida deprehendiſſem, Bolum ſequentem in Cochl. Iulap. ſolut. illicò deglutiendum juſſi: ℞. *Theriac. Androm. gr. v. Pulv. de Goa, de Guttet.* ãã. *gr. vij. Syrup. Paon. comp. q. ſ.* M. F. *Bolus.* Die 28. ad Maturationem Exanthematum promovendam Ingredientia ſequentia in ℔ij. liquoris Poſſetic. coquenda pro potu ordinario imperavi, ℞. *Ficuum ping. inciſ. n.* vij. *Lentium craſsè contuſ.* ℥ß. *Raſur. CC. Ebor.* ãã. ℥ß. *M.* Die 29. ad vires ſpirituum fovendas Cochl. iij. vel iv. Iulap. ſequent. ad libitum propinabantur agitata phiala, ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* ãã. ℥iii. *Epidem. Cinnam. hord.* ãã. ℥iß. *Marg. ppt.* ℨß. *Sacchar. albiſſ.* ℨß. M. F. *Iulap.* Die 30. cùm jam Exanthemata, utut admodùm exigua & minutula, pure turgere inceperant, atque

inde

inde Puer pro dolore parùm dormiret, Hauſtulum ſequent. hora ſomni propinavi, ℞. *Aqu. Card.* ℥i. *Epidem. Syrup. Caryoph.* āā. ʒ *i. Theriac. Androm.* ℈ß. *Pulv. de Guttet. Lapid. de Goa.* āā. *gr. v. M.* Die autem Auguſti primo ad pus meliùs concoquendum, Hauſtulum ſequentem hora ſomni exhibendum, & mane proximo repetendum curavi, ♃. *Aq. Ceraſ. nigr. Cinnam. Hord. an.* ℥ß. *Theriac. Stillat.* ʒ *ii. Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr. Comp* āā. *gr. vi. Syrup. Caryoph* ʒ *ii.* M. F. *Hauſtulus.* Die autem ab Eruptione ſexto, ubi jam Exanthemata ubique optimè maturata exareſcere, atque in tubercula concreſcere cœperant, ſine Febre recidiva, Tuſſi, Salivatione, Gutturis dolore, vel altero quovis ærumnoſo ſymptomate ſuborto, Memet ſubduxi uſque ad diem Auguſti nonum: jam autem ad fæces Morbi per alvum deturbandas, *Cathartica* ſequentia in formam pilularem, utpote Patienti gratiſſimam, redacta præſcripſi, ♃. *Pil. fœtid. Stomac. cum Gum.* āā. ℈ß. M. F. *Pil. iii.* deaurandæ, hora ſomni exhibendæ Mane ſequenti deglutiat Pilulas ſequentes cum Regim. ♃. *Extract. Rud.* ℈ i. (ſiquidem alvo erat difficiliori) F. *Pil. iii.* deaurand. Cùm autem ſordes non ſatis inde ſubductæ fuerint, demùm Auguſti 12. *Bolum* ſequentem nebula involutum deglutiebat, ♃. *Elect. Lenitiv.* ℈ii. *Pil. Stomach. cum Gum.* ℈i. *Syr. è Flor. Perſic. q. ſ. M. F. Bolus* mollis. Mane autem proximo Bolum ſequentem pariter nebula involut. ♃. *Elect. Lenit.* ℈ *ii. Extr. Rud.* ℈ *i. Syrup. è Florib. Perſic. q. ſ. M. F. Bolus* mollis. Alvo hinc optimè deturbata, Puer huc uſque bene valet. Cap. 11.

Hiſtoria Decima Tertia.

E*Lizabetha* Filia Domini *Bright* habitantis in vico dicto *Little Britain*, Neptis Reverendi D. Doctoris *Bright* Eccleſiæ Sancti *Aſaphi* Decanni anno circiter 1678. 12*um.* ætatis annum agens, Febre correpta decubuit. *Altera ejuſmodi.* Puellam tertio Morbi die Inſultibus Epilepticis admodùm horrendis jam per plures horas laborantem inviſi; cum autem circumſtantiis ritè penſitatis deprehendiſſem haſce diras contorſiones ſolummodò ex forti Spirituum Venenum Varioloſum adorientium niſu ortas eſſe, de eventu non admodùm anxius adſtantibus animos addidi. Ideoque poſtquam applicato ad frontem, nares & volas manuum *Oleo Succini*, & uſu interno Sp. CC. & Julapio Antiepileptico, dires hoſce Spirituum ferocientium niſus in ordinem redegeram, ad vires eorundem erigendas *Veſicatorium* ad Nucham applicandum, atque Cochl. *iv.* vel *v.* Iulap. ſequent. tertia vel quarta quaque hora exhibenda jubeo, ♃. *Aqu. Flor. Tiliæ, Ceraſ. nigr. Rut. an.* ℥*iii. Paeon. comp.* ʒ *ii. Pulv. è Chel. Canc. comp. Lap. Contr. Pulv. de Guttet. an.* ℈ *ii. Syrup. Carioph.* ʒ *x.* M. F. *Iulap.* propinandum agitata phiala. Quid ſit Veneno in hac luctatione ad Cutim protr-

ſus

Cap. II.

ſus eliminato, Variolæ die proximo (quod poſt Epilepſiam Symptomaticam fermè ſemper contingit) ubique diſcretæ, rotundæ & regulares erumpunt, atque Spiritus non amplius laceſſiti & è motu inordinato liberati ſponte quieſcunt, Ægrotante intereà placidè dormiente & à Febre liberata. Qua de cauſa Iulapium parciùs & minùs frequenter exhibitum eſt, & regimine legitimo continuato, Exanthemata ſpatio à Natura præſtituto ſponte Pure referta maturabantur, atque demum nullo morboſo ſymptomate ſuborto, in tubercula arida concreſcebant. Atque equidem dirum hoc Symptoma in Variolarum Apparatu fortem Spirituum niſum ſubindicat, indolèmque Morbi fere ſemper benignam, & eventum proſperum fore denunciat.

Hiſtoria Decima Quarta.

Variola Media admodū frequētes & proximè ad malignas accedētes.

Dominus *Shepherd* Iuvenis generoſus 20. Annos natus hoſpitans ad inſigne Adami & Evæ ex adverſo Hoſpitii dicti *Staples. Inn*, in vico dicto *Holborn*, media æſtate anno 1692. rigore ſub veſperam correptus, dein tota nocte febricitans, mane ſequenti univerſali madore perfuſus eſt, dolore autem Capitis & Nauſea adhuc perſtantibus, Medicum ante meridiem accerſendum curavit; qui pro ratione ſymptomatum urgentium ſecundo Morbi die nempe Iulii 23. ſanguinem è cubito ſtatim detrahendum juſſit, & ℥i. *Vini Emetici* miniſtrandum ſub veſperam, atque hora ſomni *Syrup. de Mecon.* ℥i. in Hauſtu paregorico propinandum. Die Morbi tertio Variolæ erumpunt paucæ admodùm & Diſcretæ, Benignarum figuram & colorem obtinentes: Patiens juxta ſententiam *Cl. Sydenhamii* tractatus, Decocto albo & Laudano utitur, nullò omninò Alexipharmaco conceſſo. Variolæ ſecundo eruptionis die numero valdè auctæ pænè coherebant, ubique autem languebant, & in centro ſubſidebant, utut margine vegetè rubro circumcingerentur; Vigiliæ etiam non obſtante liberali *Laudani* uſu perſtabant ob Venenum intus cohibitum pertinaces: Febrilis autem intemperies ob Spirituum languorem admodùm obſcura erat & vix perceptibilis. Tertio Eruptionis die, ſcil. Iulii 26. quando Ego conſultandi gratia accerſitus ſum, Ægrotans vigiliis & delirio tentabatur, pulſus erat admodum debilis & celer, temperies verò mitis, Exanthemata ubique deprimebantur, & languebant; acceſſit Dolor in Gutture atrox, ſiquidem vires in Veneno juxta primam intentionem per Cutim eliminando Naturam deficiebant ideoque virus Tonſillas & ductus Salivales laceſſere demum cœpit. Quare conſilio cum Medico ordinario inito; ſtatuimus Spiritus languidos veſicatoriis ſtimulandos eſſe, eorumque vires erigendas atque motus effrænatos compeſcendos Alexipharmacis & Opiatis ſimul junctis. Cùm autem Ægrotans monitis noſtris minùs obſequens

Veſi-

Digitized by Google

Cap. 11.

Veſicatoria penitùs reſpueret, ægriùs ſcopum aſſecuti ſumus ope Remediorum internorum, in quibus ea de cauſa copioſiùs atque diutiùs exhibendi perſtare neceſſarium erat, ut ex ſequentibus conſtat. Iulii 26 Cochl. v. vel *vj.* Julap. ſequent. quarta quaque hora agitata phiala propinavimus, atque Hauſtum Paregoricum hora ſomni, ℞. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr.* ā. ℥ii. *Epidem Paon. comp.* ā ℥i. *Tinctur. Croc.* ℨj. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv.* ā. ℈iſ. *Syrup de Macon.* ℨiſs. M.F. *Iulap.* Cùm autem inde non omninò dormiret, atque propter dolorem Gutturis inflammatoriū ab uſu Pulverum abhorreret, Iulii 27. *gutt xx Laudani liquid.* Cochl. *vi.* Julap. ſequent. inſtillatas illico exhibendas juſſimus, atque quarta quaque hora repetendas quouſque ſomnus obreperet, ℞. *Aqu. Flor. Calendul. Cinnam. Hord.* ā. ℥iii. *Epidem.* ℥i. *Theriacal. ſtillat. Diacod.* ā. ℥iſs. atque hora ſomni Hauſtulum ſequentem propinandum, ℞. *Aqu. Cinnam. Hord. Ceraſ. nigr.* ā. ℥i. *Aqu. Flor. Paralyſ. Diacod.* ā. ℨvi. *Laudan. Liquid. Cydoniat. gutt. x.* M. F. *Hauſtulus.* Inſuper ad dolorem Gutturis leniendum, & maturationem Variolarum promovendam, Gargariſmum ſequentem in fauces calidè ſæpe ſiphone iniiciendum (hiſce partibus priùs panno Wallico ab iniuriis aeris externi munitis) atque liquorem Poſſeticum, Ingredientibus mox deſcribendis alteratum, copioſè atque frequenter bibendum curavimus, ℞. *Decoct. Ficuum* ℔iſs. *Mel roſat. colat.* ℥ii. *Diamor.* ℥i. M. F. *Gargariſmus.* ℞. *Fic. ping. inciſ. n. vii. Lentium craſsè contuſ.* ℥i. *Raſur CC. Ebor.* ā. ℨiii. M. & Coq. in ℔ii. *Liquor. Poſſetic.* exinde aliquantiſper dormivit, verùm neque Pulſum fortiorem, neque Exanthemata humore magis referta deprehendimus, quare Iulii 28. reverſi *Alexipharmaca* magis generoſa cum *Opiatis* ad Spirituū expanſionem promovendam coniungere decrevimus more ſequenti, ℞. *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr comp.* ā. ℈ſs. *Laud. liquid. gutt. xv. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M.F. *Bolus* ſtatim ſumendus, unà cum Hauſtu Julap. nuperrimè præſcript. repetenduſque denuò quarta vel quinta pomerid. Julapium etiam Perlatum ſequens ad libitum pitiſſandum præſcripſimus, & uſum Gargariſmi & liquoris Poſſetic. repetendum. ℞. *Aqu. Lact. Alexiter. Ceraſ. nigr. Cinnam. Hord. an.* ℥iii. *Paon. comp. Epidem. an.* ℨvi. *Marg. ppt* ℨiſs. *Sacchar. alb.* ℨx. M. F. *Iulap.* Julii 29. reverſi animadvertimus Exanthemata ubique inflammata & humore aqueo referta, ideoque præſcripſimus *Decocti albi* ℔i. cum ℈i. *Laudan. liquid. Cydoniat.* commiſcenoum, ut ex hoc liquore copioſiùs epoto ſomnus, cui jam ſatis Patiens indulgebat, perſeveraret, & Iulapio Perlato repetito ſpiritus fovendos curavimus. Julii 30. cùm Ægrotantem iterum Vigiliis fatigatum inveniremus, duplam *Laudani* quantitatem *Decocto albo* inſtillavimus, atque Julapium Perlatum de novo præſcripſi-

mus

Mannæ opt. ℥iſs. M.F. *Potio*. Septimo Auguſti, quandoquidem Oculi fuerant debilitati & levi inflammatione tentati, ℥*viii.* ſanguinis (qui admodum mucoſus erat) è cubito ſiniſtro mane ſequenti detrahendas curavimus; & quia Appetitus minus vigebat, *Decoct. amar. abſque purgant.* ℥*iv.* horis duabus ante prandium, itidemque quinta pomerid. exhibendas juſſimus. Auguſti octavo, quandoquidem Oculi diu debilitati fuiſſent, alvum *Calomel.* deturbandam eſſe decrevimus more ſeq. ℞. *Calomel.* ℈*j. Electuar. Lenitiv. Conſerv. Roſ pallid an.* ʒß. M.F. *Bolus* hora ſomni deglutiend. mane proximo propinavimus Potionem ſequentem, ℞. *Decoct. Amar. cum dupl. Senn.* ℥*iv. Syrup. de Spin. Cerv.* ℥*vii.* Alvo autem inde non copioſè ſubducta, tandem Auguſti nono *Pil. Stom. cum Gum.* ʒß in Pil. *iij.* redact. hora ſomni deglutiendas, & mane proximo Pilulas ſequentes præſcripſimus, ℞. *Extract. Rud.* ℈*i. Pil. fœtid.* ℈ß. *Ol. Cinnam. Chym. gutt. ij.* M.F. Pil *iv.* deaurandæ. Hoc pacto Juvenis egregius & familiæ ſuæ unica ſpes, plaudentibus amicis, à Variolis hiſce languidis & ſerò matureſcentibus liberabatur, nec febre recidiva notabili, faciei vel extremorum intumeſcentia vel Salivatione, nec cicatricibus in facie, Tuſſi vel quovis altero ærumnoſo ſymptomate poſteà ſuborto plectebatur, atque huc uſque ruri firma & conſtanti valetudine utitur.

Hiſtoria Decima Quinta.

Cap. 11. *Variolæ Diſcretæ bis intra ſpatium unius menſis erumpentes & declinantes ſine maturationis & tandem funeſta Diarrhœa excepta.*

Filiola Domini *Nois* habitantis ad Inſigne *Equi albi* in vico dicto *Fleetſtreet* duos annos nata menſe Decembri 1692. ægrotabat; poſt triduum elapſum, Variolæ frequentes ubique in Facie & Artubus erumpebant, quæ penitùs intra tres vel quatuor dies ſine maturatione exareſcebant. A quo tempore ad duas hebdomadas valetudine incommoda tenebatur, qua de cauſa Pharmacopola ſuffragantibus Mulierculis pharmacum Catharticum Puellæ propinavit, extunc autem ingraveſcebat valetudo & acceſſerunt ſymptomata Variolarum Apparatum comitari ſolita; atque demùm uno vel altero die elapſo, Variolæ ubique in trunco corporis admodum frequentes repullulant, atque brevi iterum ſuborta Diarrhœa ſine maturatione declinant. At inde miſera Puellula veneno hoc modo intus cohibito, fluxu alvi immodico cum torminibus conjuncto, & Hectica febre correpta intra unum vel alterum menſem confecta, atque ad maraſmum uſque redacta planè attonita jacebat, Deliquiis & Spaſmis ſæpiùs recurrentibus afflicta. Ego jam demum acceſſitus, neque Veſicatoriis, neque ullo Remediorum Alexipharmacorum, Antiſpaſmodicorum & Adſtringentium apparatu mortem imminentem præcavere potui, quam poſt triduum vel quatriduum calamitosè tranſactum tandem obiit.

Cap. II.

Hiſtoria Decima Sexta.

Variola diſcretæ, quarũ eruptio nẽ atrox & verſatilis dolor quaſi Rheumaticus antecedebat.

Filius unicus Domini *Hooke* Mercatoris habitantis in angiportu dicto *Magpye Ally* prope plateam dictã *Fanchurch-ſtreet* Februar. 16. 1693. currente jam duodecimo ætatis anno intenſè febricitavit: die autem 17. Dolore verſatili jam in latere dolorem Pleuriticum ſimulante, jam in artubus Rheumatiſmi æmulo; atroci & ſpaſmodico corripiebatur; & Parentes, vehementia doloris commoti, me incunctanter acerſebant. Quandoquidem verò ex Pulſus robore & doloribus Spaſmodicis conjunctis Febrem deprehenderim adeſſe inflammatoriam; ututindicia Variolarum mox erupturarum ſimul adfuerint, ℥vii. ſanguinis illicò detrahendas juſſi; atque poſteà *Bolum Theriacalem* exhibendum cum Hauſtu Julapii cordialis temperati ad libitum pitiſſandi. Reverſus die 18. inveni Variolas diſcretas legitimè protruſas; puerum autem placidè dormiẽtem, atque à Febre & doloribus prorsùs liberatum, ideoque ſolummodo Julapii ſequentis Cochl. *iv*, vel *v*. tertia vel quarta quaque hora ad vires Spirituum ſuffulciendas, & motus eorundem regulares ſuſtentandos propinanda iuſſi; ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an* ℥*iv. Epidem Paon. comp. an.*℥*i. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.*ʒ*i. Syrup. de Mecon.*℥*iſs.* M F. Julap. Variolæ ope hujus Julapii indies legitimè augentur & acuminantur uſque ad diem Februar. 21. cùm jam ſine evidenti occaſione (maturatione jam incepta) derepente Febris quaſi inflammatoria cum Pulſu celeri & forti, Vigiliis, jactatione inquieta & ceteris id genus ſymptomatis conjuncta reviреſcit, Exanthematis ſine Salivatione vel Extremorum intumeſcentia ſuborta undiquaque ſubſidentibus. Guttulis autem aliquot *Laudan.liquid.* hauſtui Julapii additis placidè denuò dormit Puer, atque inde ſub veſperam Exanthemata rurſus acuminata evidenter matureſcunt, facies inflammatur, atque extrema artuum, mirum in modum; nullo omnino Ptyaliſmo ſuborto, derepente intumeſcũt, atque tandem die 23. uſu Iulapii adhuc continuato Patiens planè *ἀπύρετος* reconvaleſcit, nullumque morboſum affectum poſt morbum paſſus eſt præter levem Oculorum Taraxin, quæ facilè Collyrio ex *Aq. Plantag. Troch. alb. Rhaſ. ſ. Opio* & *Sacchar. Cryſtal. alb.* ſubtiliſſ. pulveriſat. ſæpius inſtillato ſanabatur. Ideoque die Martii tertio (reſtituto jam Appetitu) alvum Potione ſequenti; itidemque die ſeptimo & undecimo ſubducendam juſſi, ℞. *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥*iiſs. Syrup. è Spin. Cerv.* ℥*ſs.* M. F. *Potio.*

Hiſtoria Decima Septima.

Variolæ diſcretæ ſub initiũ maturationis...

Domina *Vpton* habitans in vico dicto *Lothbury* Virgo gracilis & Melancholica, menſe Decembri 1693. currente jam anno ætatis viceſimo, fermento Varioloſo tẽtata febricitavit, & Ap-

tura-tioni d'preſ-ſa & Vigiliis ac de-liriis per bi-dui ſpa-tium comi-tata.

& Apparatum Morbi ſine quovis vehementi ſymptomate tranſegit, tertio die Variolæ erumpunt legitimæ & diſcretæ; ſecundo autem eruptionis die horrendi inſomniis ſine cauſa quavis evidenti perterita, biduo ſequente, nimirùm ad ſecundum uſque maturationis diem, depreſſis ubique & ſubſidentibus Exanthematis, vigilavit perpetuò & deliravit, acceſſit Pulſus quadantenus celer, debilis & tremulus. Ego tunc primùm acceſſitus, *Iulapium noſtrum Paregoricum cum Speciebus* parandum curavi, atque ejus Cochl. *v.* vel *vi.* tertia quaque hora (agitata Phiala) miniſtranda, atque horum hauſtulorum primo, atq; etiam nocturno *Laudan. liquid. Helmont. gutt. xv.* inſtillandas; liquorem etiam Poſſeticum noſtro modo alteratum copiosè & calidè propinandum juſſi. Quid fit? poſt primam Laudani doſin benè dormit & ad ſe redit Ægra, Exanthemata protinùs acuminata turgeſcunt, atque ſine Ptyaliſmo vel quovis altero moleſto ſymptomate ſenſim matureſcunt, atque continuato Julapii uſu intra biduum in tubercula concreſcunt more Variolarum regularium. Deinde Appetitu reſtituto poſt purgationem peractam ſine quovis morboſo affectu brevi perfectè revaleſcebat.

Hiſtoria Decima Octava.

Variolæ Diſtre-ta cum fluxu men-

Domina *Terry* habitans in Vico dicto *Old Baily*, non ita pridem maritata, ſub finem menſis Maii 1693. Febre, & ſymptomatis apparatum Variolarum comitari ſolitis correpta, ſub finem tertii diei Variolarum Diſcretarum eruptione tentata fuit: Menſes autem jam extra ſolitum tempus fluere incipientes, atque Pathemata animi graviora Spiritus adeò depreſſerant, ut quinto die à maturatione incepta (quo ego primum acceerſebar) exanthemata ubique in centro ſubſiderent, & ſero limpido ſemiplena nullatenùs purè concocto turgerent; acceſſit Pulſus debilis, celer & tremulus, Linguæ ariditas, Mentis vacillatio, Vigiliæ pertinaces non obſtantibus Opiatis liberali manu à Pharmacopola miniſtratis, & frequenter repetitis, quippe nè granum quidem Alexipharmacorum ad vires Spirituum ſuffulciendas, atque ad eorundem obrutorum expanſionem promovendam hactenus exhibitum fuerat. Ego die ſeptimo Iunii advocatus, uſu *Veſicatoriorum* frequentium & *Alexipharmacorum* cum *Opiatis* conjunctorum incaſsùm, quippe nimis ſerò, Spiritus pæne extinctos erigere, atque fatum præproperum averruncare moliebar: Fœmina enim intra ſpatium 24. horarum, nempe octavo Iunii, vigiliis, deliriis & Spaſmis planè confecta fatis cedebat. Adeò ſine fructu eſt Medela efficaciſſima ſi modò nimis ſero adhibeatur: quod in vituperium Remediorum, & Methodi uſu probatæ verti non debet: eſt enim ubi quivis leviſſimus Morbus neglectus, funeſtus evadat, & vim omnium Remediorum eludat.

Cap. 11.

ſtrue & gravibus animi Pathematis conjunctæ, Remediis Alexipharmacis non opportunè exhibitis, funeſta.

Cap. II.

Hiſtoria Decima Nona.

Variola Media prope ad Malignas accedentes.

PUER 12. Annos natus habitans in domo Domini *Shepherd* Zythepſæ in *Horſee dovvns*, decimo die Septemb. Anno 1692. atroci Lumbagine correptus decubuit. Calor mitis & blandus erat, Ægritudo & Vomitio fere nulla; ſpiritus enim à Spaſmodico Lumborum dolore diu fatigati & labefactati, haud pares certamini ineundo, à munere ſuo planè defecerunt: Exanthemata inde, utut Diſcreta, parva admodum, frequentia & livida ubique confertim ſub initium diei tertii erumpunt. Puer autem ad tertium diem Eruptionis (quo Ego ad eum inviſendum accerſor) perpetim delirus & inſomnis jacebat: acceſſit pulſus adeò celer & debilis, ut Pueri vitam planè deſperarem, utcunque Spirituū ſemimortuorum expanſionem ſtimulo *Veſicatoriorum* ad Nucham & Carpos internos applicatorum promovere ſategi, atque eorum vires erigere & motus effrænatos compeſcere *Bolo* ſequenti *Alexipharmaco & Opiato* ſexta quaque hora repetito. ℞. *Theriac. Andrem* ℈j. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Serpentar Virgin. an. gr.* xii. *Laud. liquid. gut.* x. *Syr. Carioph. q ſ.* M. F. *Bolus Iulapium Cordiale* inſuper poſt unumquemque Bolum & ad libitum pitiſſandum præſcripſi, & liquorem Poſſeticum Ficubus & Lentibus alteratum copioſè exhibendum juſſi. A tertio Bolo exhibito demum dormivit. Exanthemata inde evidenter inflammata matureſcere cœperunt, Febris miteſcere, Pulſus robuſtè & rhythmicè vibrari: ideoque die proximo ut in præſcriptis perſtet jubeo, & inſuper ut *Laudani liquid. gut. x.* in hauſtulo Julapii exhibeantur in intervallis inter Bolorum uſum, quouſque placidè dormiat; quid fit? poſt primam doſin Laudani placidè dormit, ſalivam copioſè egerit, caput & facies derepente intumeſcunt, arteriæ fortiter & æqualiter vibrantur. Febris prorsùs exulat. Variolæ tamen artus obſidentes ubique in centro adhuc deprimebantur, & dolor una cum tumore fauces adeò tentabat, ut ægrè admodum Patiens deglutitionis munere fungeretur; Ideoque fauces externè Panno Wallico muniendas, atque Gargariſmum è *Decocto Ficuum* cum *Melle Roſat.* & *Diamor.* ſæpiùs Siphone faucibus in iiciendum curavi, atque uſum bolorum non eſſe intermittendum. Die proximo, nempe Morbi octavo, Ptyaliſmo adhuc vigente, Artus intumeſcunt, atque Exanthemata eos obſidentia ubique maturata pure laudabili turgere incipiunt, atque hoc pacto ſine Febre recidiva brevi revaluit Puer, ab orci faucibus Arte Medica planè liberatus.

Hiſtoria Vigeſima.

Variolæ Mediæ prope ad Benignas accedentes.

EDvardus Helms Adoleſcens 16. annos natus, in Matris ſuæ ædibus in vico dicto *Bush.lane* habitans, Julii 29 1693. præ grandi capitis dolore, ægritudine ventriculi & Alvi Adſtrictione correptus febricitavit: Per tri-

triduum Apparatus nullum omninò pharmacum exhibebatur; Venæſectio ab atroci Capitis dolore indicata forſan cum Ægrotantis damno omiſſa fuit; ſub finem tertii diei Exanthemata ſeſe ubique in conſpectum dederunt: præ timore verò quo Æger ubi primùm intellexerat ſeſe Variolis infectum, perculſus erat, ſuborta jam perpetua Cordis palpitatione, derepente ſeſe ſubduxerunt; mane autem ſequenti, Natura certamen recens inſtaurante; rursùs ubique Exanthemata inter Deliria & Vigilias efflorefcunt; nihil autem omnino præter Bolum Theriacalem & Julapium Perlatum à Pharmacopola qui Ægrum tunc temporis tractabat, miniſtrabatur. Auguſti quarto, die ſcil. eruptionis tertio, Ego ad Ægrotantem Vigiliis & Delirio laceſſitum & pænè confectum (Exanthematis jam ubique depreſſis, at frequentibus admodum & pæne cohærentibus) advocatus ſum. Febris aderat vehemens, cum Pulſu celeri & debili, atque palpitatione Cordis fere perpetua conjuncta; qua de cauſa Spiritus *Alexipharmacis* erigere, atque motus eorum inordinatos *Opiatis* compeſcere ſategi, more ſequenti ℞. *Theriac. Androm. gr. xxv. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an. gr. xij. Laudan. liquid. Helmont. gut. xij. Syrup. de Mecon. q. ſ.* M. F. *Bolus*, quem ſumat Æger quamprimùm ſolut. in Cochleari Iulapii ſequent. ſuperbibendo ejuſdem Cochl. *iii*, vel *iv* repetatque denuò hora ſomni, ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥*iii Epidem. Paeon. comp. an.* ℥*i. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.* ℈*ij. Syrup de Mecon.* ℥*iſs.* M. F. *Iulap.* de quo cap. Cochl. *iv*, vel *v.* agitata Phiala, tertia vel quarta quaque hora. Ut Liquorem Poſſeticum Ficubus, Lentibus, &c. alteratum & tepefactum copioſè biberet inſuper imperavi. Die proximo, Auguſti nempè quinto, bene dormivit, atque ceſſante Palpitatione, ad ſe rediit planè *ἀπυρετος*, ideoque licet unam vel alteram Petechiam in pectore, efflorefcentem deprehenderem, eventum fauſtum expectans, Veſicatoriis cruciandum Adoleſcentem non duxi; verùm uſum Julapii continuandum, & Bolum ſtatim, itidemque hora ſomni & manè ſequenti repetendum. Auguſti ſexto, Exanthemata jam demùm ſero licet, influxu Spirituum expanſorum vegeto inflammata in facie, quæ jam mirum in modum intumuit, matureſcere cœperunt, in trunco autem & artubus Tubercula, utut margine rubro cincta, adhuc deprimebantur. Guttur à niſu Naturæ inani per ductus Salivales venenum protrudere molientis inflammabatur; Ptyaliſmo autem nullo ſuperveniente, Lingua ob vicinam inflammationem & Variolas quibus copioſè obſeſſa erat, arida & ſcabra reddebatur, ſine aliquo alio Febris præſentis ſymptomate conjuncto: quocirca Gargariſmum ſequentem calidum ſiphone faucibus ſæpiùs injiciendum juſſi, uſum Iulapii Paregorici continuandum, & Bo-

Cap. 11.

lum hora ſomni repetendum. ℞. *Decoct. Ficuum* ℔iſs. *Mell. Roſat. colat Diamor. an.* ℥i. M.F. *Gargariſm.* Auguſti ſeptimo benè dormivit, & Exanthemata in trunco verſùs maturitatem aliquantulùm progrediebantur, uſu Julapii Paregorici, & Bolorum Alexipharmacorum mane & veſperi adhuc continuato. Auguſti octavo, utut uſu præſcriptorum continuato ſomnus protractus eſſet atque Exanthemata ubique pure turgere inciperent, ex celeritate autem Pulſus & Linguæ ariditate Febrem aliquantulùm recruduiſſe deprehendi, ideoque Bolum Alexipharmacum ſub veſperam exhibendum & mane proximo repetendum juſſi, & uſum Julapii Paregorici & Gargariſmi non intermittendum: Auguſti, nono, Ptyaliſmo demùm ſuperveniente, atque Extremis artuum ex univerſali & ęquali Variolarum maturatione intumeſcentibus Æger benè dormit, & ἀπυρετὸς jacet, de colore Exanthematum inflammatorio duntaxat conqueſtus; ideoque Bolum ſolummodò hora ſomni repetendum duxi, atque uſum reliquorum continuandum Auguſti decimo, Morbi ſcil. 12 poſtquam alvum per triduum præcedens ſemel in die ſponte dejeciſſet bonis avibus Æger, & Exanthemata ubique in pectore & artubus pure concocto turgerent atque flaveſcerent ſine Febre præſente, Julapium Paregoricum mane & veſperi durante Morbi declinatione uſurpandum imperavi, & Cochl. j. Mucilaginis ſequentis ſuper linguam imponendum ad illius Scabritiem à Variolis ortam emolliendam & detergendam, ℞. *Mucilag. Sem. Cydon. Aqu. Plantag. extract.* ℥vj. *Syrup. de Rub. Idæ.* ℥ii. M. Exanthemata autem uti maturationem perfectam non ante duodecimùm Morbi diem aſſecuta ſunt; ita quamvis pure concreſcente in Tubercula more Variolarum benignarum mutata ſunt, vix autem incruſtata & Scabie obducta penitùs erant ante diem Auguſti 13. Morbi autem 15. tandem 17. Auguſti (Appetitu jam & temperie integrè reſtitutis) fæces Morbi per alvum deturbandas Potione ſequenti mane proximo exhibenda, atque quarto quoque die repetenda juſſi, ℞. *Decoct. Senn. Gereon.* ℥iii. *Mannæ ſelectiſſ.* ℥iſs. M. F. *Potio.* Atque hoc pacto Ægrotans præter ſpem adſtantium liberatus reconvaluit, nec quivis Morboſus affectus poſteà ſubortus eſt.

Hiſtoria vigeſima prima.

Variolæ Medica pro ad Malignas accedites.

DOminus *Northcott* vir ingenio acerrimo, ſtudio Medicinæ operam dans, poſt exercitia vehementiora præcedenti die admodùm fervido diutiùs protracta, 7. Junii Ann 1693. Algore & horrore derepente correptus, deinde Calore febrili Capitis dolore, nauſea; ceteriſque Symptomatis Variolarum apparatum vulgò comitantibus laborans decumbebat. Die proximo ſcil. Junii 8. Febrem nullatenùs Varioloſam eſſe ſuſpicatus, ad Symptomata allevāda Chirurgo acceſſito Venam

nam ſibi in brachio tundendam, atque ſanguinis ℥x, vel *xii.* detrahendas curavit; hoc forſan perperàm, quia nullum Symptoma præter modum urgebat: Cùm autem nihil inde levaminis percepiſſet, Junii 9. Collegam noſtrum Cl. D. D. *Goodall* accerſebat, qui ad efferveſcentiam ſanguinis moderandam, ſordes oris detergendas, ſomnum conciliandum, vires Spirituum erigendas atque efferatos eorum motus compeſcendos, ceteraque ſymptomata tollenda præſcripſit ſequentia. ℞. *Aqu. Cichor. Cardu.* ãã. ℥iſs. *Salis abſinth.* ℨſs. *Spir. Vitriol. gut. xx.* M. F. *Hauſtus*, quem cap. ſecunda pom. & ſudoribus indulgeat ℞. *Aqu. Hord. optimè depurat.* ℔j. *Syrup. Viol. è Succo Citr. Lujul* ãã. ℥i. M. F. *Iulap.* de quo bibat ad libitum urgente ſiti. ℞. *Pulv. è Chel. Cancr. com.* ℈j. *Sal. Prunel. CC. volat. optimè rectificat.* ãã. *gr. vi. Laudan. Lond. gr. i. Confect. Alcherm ſ. odoral. q ſ.* M. F. *Bolus* quem deglutiat octava veſpertina ſuperbibendo hauſtum liquoris Poſſetiei *Salvia* alterati. ℞. *Aqu. Hord. optimè depurat.* ℥iv. *Spir. Vitriol. gut. xv. Syrup. è Mor.* ℥i. M. F. *Gargariſm* ℞. *Mucil. Semin Cydon. Ex. tract. Syr. è Rub. Ida.* ℥vj. M. F. *Mucilago.* Super linguam ſæpiùs tenenda. Applicetur *Veſicatorium* ad Nucham quamprimùm, vel ſaltem ſub veſperam. A primo Morbi inſultu una vel altera Variola prænuncia ceteris major in manu ſe prodiderat, iam verò ſub tertii diei veſperam Exanthemata ubique erumpere cœperũt admodùm Diſcreta; Ægrotans autem inquietus & vigil tota nocte deliravit. Junii 10. *Decoctum album* præſcriptum erat ad ſitim ſedandam, Pulvis etiam ſequens è Cochl. uno Julap. ſequent. ſtatim exhibebatur, propinatis ſubinde eiuſdem Cochl. iii. ℞. *Pulv. è Chel. Cancr. comp* ℈i. *Sacchar. Perlat.* ℈ß. M. F. *Pulvis.* ℞ *Aqu. lact. Meliſſ. an.* ℥iii. *Epidem. Cinnam. Hord. an.* ℥i. *Margar. ppt.* ℥i. *S acchar. alb.* ℥iii. M. F. *Iulap.* Cùm autem Vigiliæ & Delirium adhuc urgerent, ſub veſperam Hauſtus ſequens Paregoricus miniſtrabatur, atque alter eiuſmodi parabatur media nocte propinandus, modò Æger ſomnum non caperet. ℞. *Aqu. Lact.* ℥ii. *Epidem. Cinnam. Hord. an* ℥iii. *Laudan. liquid. gut. xii. Syrup. de Mecon.* ℥i. *Spir. Vitriol. gut. vii.* M. F. *Hauſtus*. Hauſtu hoc propinato aliquantulùm dormire cœpit, minùs delirabat, neque multùm febricitabat; Exanthemata autem numero indies aucta iam demùm Junii 11. (quo die Ego conſultandi gratia aecerſebar) ferè cohærebant, ubique autem depreſſa erant & ſemimortua, Pulſus inſuper languebat, atque ſomnus (ſpiritibus adhuc veneno irretitis & inde in motus inordinatos adactis) uſu Opiatorum non facilè Ægrotãti conciliabatur: unde rectè conicecimus Morbum poſt Criſin imperfectè peractam, Mediam naturam ſortitam eſſe, atq; Febrem ſubinde poſtliminio inſtanti maturatione redituram, niſi Spiritus *Alexipharmacis* cum *Opiatis* coniunctis & copioſè exhibitis demùm expanſi, venenum jam ſaltem ultimo Eruptionis die

Cap. 11.

Cap. 11. fortiter propulſare valerēt, & tumultus eorū cōponerentur. Ideoque poſtquā liberum ei fuit ſeſe ab uno latere lecti in alterū volvendo immodicos ſudores quibus iàm ubique ſcatebat, compeſcere Cochl. v. vel vi. Jul. ſequent. agitata phiala quarta quaque hora propinavimus, ℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. Meliſſ. Cinnam. Hord. an* ʒiii. *Epidem. Pæon. comp. an.* ʒvj. *Lap. Goa, Pulv. è Chel. Cancr. comp. an.* ℈ii. *Syrup. de Mecon.* ʒiſs. M. F. *Iulap.* Hauſtum inſuper paregoricum nocte præcedenti præſcriptum illicò exhibendum juſſimus; & Hauſtum ſequentem hora ſomni miniſtrandum & media nocte, atque craſtina aurora, ſi modò vigiliæ, id poſtulaverint, repetendum. ℞. *Aqu. Lac. Flor. Paralyſ. an.* ʒiſs *Epidem.* ʒiii. *Succ. Lim. Semicochleare, Laud. liq. Sydenh. gut. xii. Syrup. de Mecon.* ʒ*vi.* Uſus Julapii Perlati & Decocti albi non intermittebatur. Non obſtante autem Opiatorum copia ægrè admodùm ſomnum capiebat, aliquantulùm etiam delirabat, Exanthemata ubique in apicibus depreſſa albeſcere incipiebant. Reverſi Junii 12. primo verò maturationis mane, uſu Opiatorum aſſiduo motus Spirituum vacillantium inordinatos compeſcere adhuc moliebamur, more ſequenti. ℞. *Aqu. lac. Ceraſ. nigr. an.* ʒiß. *Pæon. comp. Epidem. an* ʒii. *Laudon. liquid. Sydenh. gut. xv. Syrup de Mecon.* ʒi. M. F. *Hauſtus* illicò exhibendus, & poſt quatuor horas repetendus niſi ſomnus obrepat; Iulapium Paregoricum adhuc quarta quaque hora repetendum, & Iulapium Perlatum pro re nata miniſtrandum iuſſimus, & Liquorem Poſſeticum *Ficubus* & *Cicer. rubr.* alteratum in locum Decocti albi ſubſtituimus. Fruſtrà autem in tanto Spirituum languore Opiatis & Alexipharmacis minoribus ſcopum attingere contendimus: Sub veſperam enim reverſi Ægrotantem invenimus vigilem, inquietum & delirum; adeò enim Spiritus veneno irretiti, Opiatis opprimebantur, ut non tantùm depreſſu Cerebri gravativo, ſed etiam de ſpirituum defectu & ſummo languore conquereretur: ac ſi illicò animam efflaturus foret; quocirca Julapio cum ſpeciebus, & Opiatorum uſu non omiſſo, ad *Alexipharmaca ſequentia majora & Veſicatoria* confugimus, ℞. *Theriac. Androm.* ʒß. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Rad. Serpentar. Virgin. an.* ʒ*ſs. Caſtor. gr. vj. Laudan. Lond. gr. ij.* M. F. *Bolus* ſtatim exhibendus cum hauſtu Iulapii Perlati, repetenduſque quarta quaque hora ſi Vigiliæ urgeant. Unciam etiam unam *Aq. Epidem.* Iulapio Perlato addidimus, atque Veſicatoria ii. ampla & acria ad interna brachia ſupra Pulſus applicanda juſſimus. Media autem nocte, incipiente jam ſecundo maturationis die, Æger algore correptus ad horæ dimidium deliquium paſſus eſt; mane autem ſequenti Junii ſcil 13. reverſi Febrem continuam, verùm neque Petechiis, neque alia quavis nota exitiali comitatam recens accenſam ex ſiti, oris ariditate & Pul-

Pulſus celeritate deprehendimus: ſpiritibus autem hoc pacto quadantenùs expanſis, Ægrotans jam demùm placidè dormiebat atque delirare deſinebat, Exanthemata jam maturationem aliqualem aſſequi incipiunt, Facies quadantenùs intumeſcit, & Ptyaliſmus, exulante jam Gutturis dolore, ſupervenit, ideòque Bolum Alexipharmacum abſq; Laudano ſtatim exhibuimus, & cum Laud. media nocte miniſtrandũ juſſimus, modò vigiliæ reverterentur; ad Ptyaliſmum etiam promovendum, Gargariſmum ſequentem tepidè faucibus Siphone ſæpiùs injiciendum curavimus, atque uſum Liquoris Poſſetici antè præſcripti Julapii Perlati, & Julapii Paregorici cum Speciebus repetendum, ℞. *Decoct. Ficuum* ℔ *ii, Mell. Roſ. colat. Diamor. an.* ℥*i.* M. F. *Gargariſm.* Per Biduum jam ſcil. 14 & 15 Iunii res Ægrotantis ferè in eodem ſtatu manent, Febris adeſt mitis, verùm continua, Ptyaliſmus levis protenditur, facies & extrema artuum quadantenùs incraſſantur, non verò in tumorem altum attolluntur, utcunque durãte hac levi naturæ velitatione parcior Opiatorum uſus Vigilias & Delirium arcebat; ideòq; uſu Iulapii Paregorici cum Speciebus quarta quaq; hora miniſtrati jam contenti Bolum Theriacalem abſq; Laudano ter in die miniſtrandum parari imperavimus, verùm cum *Laudano* modò fortè Vigiliæ reverterentur, Sub finem autem diei 15. viribus jam in veneno propulſando Naturam quadantenùs deficientibus, (cujus rei voluntaria Oculorum apertio, & Tumor faucium di. Cap: minutus primum ſignum dedit) 10: Æger ad Vigilias & delirium magis proclivis erat; unde conjecimus Morbum præproperè ante maturationem Variolarum completam, ultimum ſuũ Declinationis ſtadium iniiſſe: ideòque *Bolum Theriacalem* cum *Laudano* hora decima miniſtrandũ juſſimus, & poſt quatuor horas elapſas repetendum, modo vigiliæ vel deliria augerentur. ſexta autem matutina abſque *Laudano*: *Veſicatoria* duo parabantur ad Tibias applicanda, ſi modò vigiliæ vel delirium iſtud remedium poſtularet, Iulapium Paregoricum repetebatur: Verùm Jun. 16. utut ab Opiatis Ægrotantis ſomni protraherentur, nihil autem inde meliùs ſe habuit; Morbo enim jam evidẽter funeſtè declinante, Variolæ ubique coherentes ſcabie una cõtinuata, eaque nigra obductę, derepente in facie incruſtantur, in trunco autẽ & artubus ſero limpido potius quam pure maturo ſemiplenæ ubique ſubſidunt, Ptyaliſmus exulat, extrema non ut priùs incraſſantur, urina pauca & quaſi ſana redditur; Natura denique haud ampliùs per Cutim, Ductus ſalivales vel extremas partes Venenum ſuperſtes protrudere potis, prorſus triumphata ſuccumbit: Æger poſt dejectionem liquidam & copioſam mox vigilat & delirat, Pulſus celer, inordinatus & languidus indicia fati appropinquantis haud obſcura exhibet, ideòque nobis viſum eſt, applicatione Veſicatoriorum præcedenti nocte perperam

Cap. 11.

ram omiſſorum, atque diligenti & ſæpiùs repetito *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* uſu, Spiritus expandere, & effrænatos eorum motus *Cinerum Bufonum* Lympham venenatam per Cataractas Renum deturbare; quo nomine *Veſicatoria* ij. ampla & acria ad internas Tibias ſtatim applicantur, atque *Bolus Theriacalis* cum *Serpentar. Virgin.* ℈i. *Laudan. Lond. gr. ii* & *Ciner. Bufon.* ℈i. illico exhibetur, quarta vel quinta quaq; hora repetendus cum vel ſine *Laudano* pro ratione Dejectionũ, Delirii & Vigiliarum. Inſuper liq. Poſſetic cum Vino Canar. & ℔ii. *Decoct albi* cum *Vin. Canarin.* ℥ii. & *Sacch. albiſs.* ℥i. pro potu ordinario parantur; & Vinum Canarinum meracum cum vel ſine Spirit. CC. in Deliquiis vel magno quovis languore conceditur. Mandatis hiſce noſtris ſtrenuè executis benè dormit Æger, atque rurſùs mente integrà fruitur, alvo etiam adſtricta Urinæ quantitatem triplo majorem quàm priùs reddit, ideòque die 17. *Bolum Theriacalem* cum *Ciner. Bufon.* & *Laudan. Lond. gr. ii.* rurſùs exhibuimus; Febris enim (ut ex Pulſu patebat) adhuc aderat, veſperi Bolum ſine Laudano repetebamus, & alterum cum Laudano in promptu eſſe media nocte exhibendum, ſi Vigiliæ urgerent vel alvus iterum flueret, curavimus. Mentis adhuc compos benè dormit, & urinam copioſè reddere pergit: quandoquidem verò adhuc febricitaret, atque inde ſomnum minùs placidè caperet, die 18. Bolum Theriacalem cum *Serpentar. Virgin. Ciner. Bufon.* & *Laudano* rurſùs ſtatim exhibendum duximus, repetendumque hora ſomni, & (niſi intereà bene dormiret) media nocte; abſque Laudano verò aurora proxima; iſto die, Morbi ſcil. undecimo, declinationis verò tertio vel quarto, poſt dejectionem alvi moderatam, Pulſus, Lingua & Temperies Patientis benè ſe habebant, Febris exulabat, Exanthemata in trunco & artubus, quamvis cruda, depreſſa & ſero minùs cocto ſemiplena ſenſim declinabant, ideòque ſolummodo Julapium Paregoricum cũ Speciebus quarta quaq; hora repetendo juſſimus, atq; Bolũ cum *Cin. Bufon.* & *Laudan.* exhibendum (hucuſque enim urina fluebat copioſè) modò Vigiliæ vel Fluxus alvi reverterentur. Die viceſimo (Collega Cl. in rus vocato) cùm animadverterem Patientem planè reconvaleſcentem, niſi quod nares & trachæa glutinoſo phlegmate & ſcabie moleſtè obturarentur, præter uſum Julapii Paregorici repetendum, Apozematis ſequentis Cochl. *xii*, tepidè ſexta quaque hora propinanda juſſi, ℞ *Decoct. Pector. depurat.* ℔i. *Tinctur. Croc. Syrup. è* 5. *Rad. an.* ℥i. M. F. *Apozema.* Et ad nares deobſtruendas, mixturam ſequentem, tepidam naribus leniter Siphone injiciendam, unde ſordibus glutinoſo & viſcido humore implicatis excitata ſternutatione deterſis, vir ingenioſiſſimus me adſtante à moleſto ſymptomate derepente liberabatur, ℞ *Decoct. Pectoral.* ℥iv. *Mell. Roſ.*

Ol.

Ol. Amyg. dulc. an. ℥ ß. M. Atque cùm jam res Patientis e-rant in vado, id penſi quod ſu-pererat expertiſſimo & ſagaciſ-ſimo Collegæ jam è rure reverſo abſolvendum reliqui. Vir Cl. Iunii 29. ſanguinis ℥ix. è bra-chio detrahendas juſſit, atque die proximo Potionem ſequen-tem alto mane propinavit, ℞. *Tamarind.* ℥ ß. *Fol. Senn.* ℥ *ii. Rhab. inciſ* ℥ i ß. Coq. in Aq. F.q.ſ. ad ℥ *iii*ß. Sub finem Coctionis addendo *Cremer. Tar. tar.* ℥ *i.* In colatura diſſolv. *Mannæ ſelectiſſ.* ℥ *vi. Syrup. Roſ. ſolutiv.* ℥ ß *è Spin. Cerv.* ℥ *ii.* M. F. *Potio.* Quæ repetebatur Iulii tertio, & peracta purgatio-ne, Hauſtus paregoricus ſe-quens propinabatur. ℞. *Aqu. Lactis* ℥ *ii. Cinam. Hord. Epidem. an.* ℥ ß. *Laudan. liquid gutt. xii. Syrup. de Mecon.* ℥ ß. *Confect. de Hyacinth.* ℈ *i. M,* Die Iulii 6, alvus ſubducebatur Pilulis ſe-quentib. poſt primum ſomnum deglutitis. ℞. *Maſſ. Pil. Coch. mai.* ℈ *ii. Tartar.* Vitriolat. *gr. iii. Ol. Iuniper. Chym gutt. ii.* M. F. Pil. v. deaurand. Die Iul. 9. Pilulæ prædictæ additis *Dia-gid. gr. iii.* repetebantur primo mane, & hora ſomni propina-batur Hauſtus paregoricus ante deſcriptus.

Hoc pacto Vir ingenioſiſſimus & (ſi mihi vaticinari fas ſit) fu-turus olim noſtræ facultatis de-cus & ornamentum, ex Orci faucibus ereptus demùm recon-valeſcebat, nec ærumnoſum aliquem affectum deinde paſſus eſt; tantùm Appetitus non ſta tim integrè reſtitutus eſt, no-cturnis ſudoribus madebat, at-que facies furfuracea ſcabie in-dies renaſcente quadantenùs de-formabatur: quo nomine cùm poſt hebdomadas aliquot grato animo me inviſit; ſuaſi ut *Corti-cis Peruviani* ℥*i.* quam primùm devoraret, ad reliquias vene-nati fermenti adhuc intus cohi-bitas (horum malorum procul-dubio cauſam) delendas, quas tamen nullus dubitabam Natu-ram viribus propriis inſtructam tractu temporis longiori edo-mituram. An monitis noſtris hac in re morem geſſit, Mihi non conſtat: ex literis verò ab illo non ita pridem ſcriptis, in-telligo eum perfecta valetudine uti. Cap. 11.

Hiſtoria Vigeſima ſecunda.

IOhannes Iorden Servus Domi-ni *Tod* Pharmacopolæ habi-tantis in vico dicto *Ave-Mary-lane* Adoleſcens 16. annos na-tus, die Sabbati Iulii 23. poſt citam & diutinam obambulatio-nem tempeſtate præfervida, do-lore capitis immani & Spaſmis Lumborum excruciantibus cor-reptus, ſine algore, horrore vel febre evidentis, decubuit, ſpiritibus vehementi dolore multùm diuque attritis, (in cu-jus allevationem Venæſectio il-lico me judice celebranda, at-que inde Opiata & Alexiphar-maca miniſtranda erant, quæ in hoc caſu perperam omitte-bantur) die proximo Variolæ admodùm frequentes & parvæ erumpere cœperunt. Ego die 26. accerſitus deprehendi Fe-brem continuam, Pulſum debi-lem & celerem, temperiem ve-

Variolæ Coha-rentes lignæ. & Ma.

Cap. 11.

rò ob ſpirituum languorem mitem, acceſſerunt Vigiliæ pertinaces, Iactatio inquieta, Dolor capitis vehemens & gravativus, Exanthemata ubique liveſcebant & languebant, & cum Petechiis hic illic ſparſis conjungebantur. Igitur Veſicatorium ſtatim ad Nucham applicandum juſſi, atque Bolum ſequentem illicò exhibendum, repetendumque veſperi cum vel ſine *Laudano* pro ratione vigiliarum: ℞. *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. cancr. comp. Lap. Contr. Serpentar. Virg. an. gr. vii. Laudan. Lond. Syrup. Caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.* Iulapium etiam *Paregoricum cum Speciebus* ſæpiùs propinatum eſt. Die 27. utut uſu Opiatorum Æger aliquantiſper ſopitus fuerat, tamen dolore capitis vehementi adhuc laborabat, Exanthemata ubique depreſſa pæne cohærebant, atque Petechiæ numero & magnitudine augebantur, atque inde *Bolum* cum *Laudano* & *Serpentar. Virg.* ſexta quaque hora repetendum, atque *Veſicatoria* etiam ad carpos applicanda duxi, atque Vinum Canarinum frequenter propinandum. Die 28. Exanthemata præter ſpem adſtantium, ceſſante jam Febre & Capitis dolore, atque ſuborta Salivatione, ubique quadantenùs acuminata matureſcere incipiunt, Petechiæ evaneſcunt, Æger quietè dormit, Spes affulget, ideòque Bolorum uſum ſexta quaque hora adhuc repetendum imperavi, atque Liquorem noſtrum *Picubus*, &c. alteratum pro potu ordinario uſurpandum. Die 29. Natura per ductus ſalivales hoſtem haud ampliùs propellere valente, Ptyaliſmus derepente atque inopinatò ſubſiſtit; Æger autem non obſtante Pulſus debilitate & oppreſſione adhuc ἀπυρετος, mente integra fruitur, & bene dormit, extremæ autem partes nequaquam intumeſcebant, ideoque Boli ſexta quaque hora adhuc repetebantur, additis unicuique Bolo *Ciner. Bufon. gr. xv.* Die Iulii 30. Morbi verò 7. Æger Urinam reddit copioſam & benè dormit Exanthemata in facie pure concocto turgida legitimè maturantur, in trunco autem & Artubus cruda & depreſſa manent. Pulſus acceleratur, & ulcuſcula à Veſicatoriis excitata areſcunt; ideoque *Veſicatoria* ii. ampla & acria primo hoc Declinationis momento ad Tibias internas applicanda curavi, & ut perſeveraret in uſu Bolorum ſexta quaque hora, & Vini Canarin. & Liquoris Poſſetic. medicat mandavi. Die 31. manus, (Febre unum tenorem adhuc ſervante, & Urinà copioſè reddita) intumeſcere incipiunt, atque Exanthemata in pectore & brachiis quadantenùs matureſcere in cruribus adhuc deprimuntur, dormit verò ſatis Æger & mente ſana fruitur, ideoque in uſu Bolorum adhuc ſexta quaque hora perſeverandum duco. Aug. 1. nono autem Morbi die Exanthemata in Pectore & brachiis humore aquoſo referta Scabie obduci incipiunt, una manus inſigniter intumeſcit, atque Febris, Natura jam victoriam aliqualem reportante, poſt

poſt exacerbationem præcedenti nocte notabilem bonis avibus in *συ'εχῆ* evidenter mutatur, ideòque ad expanſionem Spirituum ſuſtentandam Bolos Alexipharmacos ſexta quaque hora adhuc repetendos juſſi, atque hauſtum Febrifugum ſequentem in mediis Bolorum intervallis propinandum. ℞. *Aq. Card.* ℥ii. *Epidem. Syrup. Caryoph.* aa. ℥ii. *Pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒi. M. F. *Hauſtus*. Ad Phlegma viſcidum ad Tonſillas adhærens educendum, *Gargariſmum* ſequentem Siphone calidè & ſæpè faucibus injiciendum curavi; ℞. *Decoct. Ficuum* ℔iſs. *Mell. roſ. colat.* ℥iſs. M. F. *Gargariſm.* Aug. 2. Variolæ ubique in corpore membranas pellucidas ſimulantes areſcunt, præterquam in facie, ubi pure magis concocto, in tubercula concreſcunt, Pedes verò quadantenùs adhuc intumeſcunt. Æger poſt exacerbationem febrilem nocturno tempore contingentem (urina adhuc copiosè reddita) placidè dormit & minimè delirat; quocirca uſum Bolorum & Hauſtum febrifugorum adhuc ſexta quaque hora repetendum duco. Aug. 3. Exanthematis jam ubique etiam in ipſis cruribus areſactis, febrilis paroxyſmus media nocte vehementior recrudeſcit, eo autem horis matutinis declinante, Æger rurſùs bene dormit, atque mente integra fruitur, Phlegma ope Gargariſmi copiosè educitur; inter dormiendum tamen Æger ſuſpiriosè reſpirat, atque crura tremore Convulſivo ſæpiùs agitantur, ideòque Bolos & Hauſtus febrifugos adhuc præſcribo ſexta quaque hora repetendos: Cap. 11. cùm autem nocte ſequenti Æger bene dormiret, atque nullam exacerbationem paſſus, quoad cetera omnia bene valeret, Bolum, & Hauſtum febrifugum ſolummodò bis in die, ſcilicet nocte & mane, exhibendum juſſi Aug. 5. Morbi 13. Patientem planè *ἀπυρετον* inveni, eique valedixi, poſtquam Bolum per duas noctes ſequentes ſumendum, & *Linimentum* ex *Oleo Amygd. dulc.* & *Sperm. Ceti* faciei illinendum, atque *Emulſionem* ad Dyſuriàm jam ſubortam tollendam præſcripſeram: Atque hoc pacto Adoleſcens artis ope proculdubio ſanatus reconvaleſcebat, & hucuſque integra valetudine utitur.

Hiſtoria vigeſima tertia:

GEorgius Rèade Juvenis robuſtus, ſervus Domini *Cares Medigby* in vico dicto St. *Thomas Apoſtle*, ſub finem menſis Decembris 1692. Febre Varioloſa cum ſymptomatis uſitatis coniuncta corripiebatur. Tertio Morbi die; nempe primo Januarii Variolæ Diſcretæ erumpere cœperunt, Veneno verò, neſcio quam ob cauſam minus perfectè eliminato, Exanthemata (febre adhuc perſtante) indies nova ſuppullularunt languida ubiq; & ſeſſilia, donec tandē tertio die magna ex parte planè cohęrerent, Morbo mediam indolem ſortito. Tertio autem Januarii, quo primùm Variolas maturеſcere oportuit, deprimebantur ubiq; Exãthemata, & in apicib. albeſcebant.

Variolę Medię diu depreſſa & pene cohęrē-tes cum Febre ſinexis-durāte maturatione coniuncta.

bant, Æger tota nocte frequentibus deliquiis tentatus, Vigil & ferociens ægrè in lecto detinebatur, & eodem modo ſe habuit nocte ſequenti. Proximo autem mane, nempe Ianuar. 5. cùm ego primùm à Domino *Marlouu* Pharmacopola exercitatiſſimo & ingenioſiſſimo ad Iuvenem re pænè deſperata advocaret, Variolas animadverti ſecundo hoc Maturationis die ſeſſiles ubique & ſemineces. Pulſum debilem & quadantenùs celerem, temperiem mitem, Ægrotantem inſomnem, hebetem & nonnihil delirum, ideoque Bolum ſequentem in Cochl. Iulap. ſequent. ſolut ſtatim exhibendum juſſi, & media nocte atque aurora ſequenti repetendum, niſi ſomnus iuterea obreperet, & Cochl. iv. vel v. ejuſdem Julap. ſuperbibenda, ♃. *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr. comp. an.* ʒß *Laudan. liquid. Helmont. gut. xii. Syrup. Caryoph. q. ſ. M. F. Bolus*. ♃. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ nigr. an.* ℥iß. *M. F. Iulap. Veſicatoria* etiam iii. ampla & acria ad Nucham & Carpos internos illicò applicanda imperavi, & liquorem *Poſſeticum* noſtro modo alteratum tepidè & copioſè miniſtrandum. Hinc Æger bene dormit, & meliùs ſe habet, exacerbatione autem media nocte recurrente, rurſus inſomnis factus per aliquot horas fuerit & delirat, mane verò proximo ad ſe redit, atque Exanthematis vigentibus & quadantenùs matureſcentibus fere ἀπυρέτως dormit. Ex febre συνεχοῦς typum ſervante (quod oppidò raro in hoc Morbi tempore hactenus obſervaram) certior factus, Cap. II.
ſat virium Spiritibus ſuperaſſe ad vires *Corticis Peruviani* in actum ducendas, Ianuar. ſexto Hauſtum ſequentem illicò propinandum juſſi, itidemque quarta pomerid. ſeptima & decima veſpertina, craſtina aurora, & deinceps quarta quaque hora repetendum. ♃. *Aqu. Cardu. Cinam Hord ann.* ʒi. *Aqu. Epidem* ʒii. *Pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒi. *Syrup. Caryoph.* ʒii. *M. F. Hauſtus*. *Bolum* etiam *Theriacalem* cum *Laudano* hora undecima noctis paulò ante expectatum paroxyſmum ad vires Spirituum ſuffulciendas, & ſymptomata durante exacerbatione corrigenda exhibendum curavi, atque uſum Iulapii Cordialis repetendum. Quandoquidem verò Variolis tardè matureſcentibus & veneno Glandulas ſalivales demùm ſollicitante Dolor inflammatorius in Gutture ſuboriri jam cœperit, Gargariſmum ex *Decoct. Ficuum, Mel. Roſat. colat.* & *Diamor.* Siphone ſæpiùs in die faucibus injiciendum juſſi. Nocte ſequenti Æger tempore exacerbationis aliquantulùm friget & horret, non tamen delirio, vel deliquio, vel evidenti Febre tentatur, & placidè dormit, Ptyaliſmus ſupervenit, & manus quadantenùs intumeſcunt, & Variolæ ubique aliquantiſper matureſcunt, ideoque Ianuar. 7. Hauſtum Febriſugum ſtatim exhibendum repetendumq; juſſi quarta pom. ſeptima veſpertin. & craſtina aurora, *Bolumque Cardiacum* rurſùs ut priùs ante

me-

mediam noctem miniſtrandum cum hauſtulo Iulap. & Gargariſmum adhuc uſurpandum, & Cochl. iv. vel v. Iulap. ſequent. quarta quaque hora propinanda, præſertim durante exacerbatione. ♃. *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr an.* ℥iii. *Epidem. Paon. comp. Syrup. Caryoph: an.* ℥ß. *Pulv. è Chel. Cancr. comp.* *Lap. Contrayerv. an.* ℈ii. M. F. *Iulap.* Nocte ſequente febricitat aliquantulùm Æger per quatuor horas, Variolæ in facie & pectore exareſcere incipiunt, in manibus autem priùs cohærentes confluunt, ſero minimè concocto ſemiplenæ, Guttur adhuc dolet, Ptyaliſmus, manu utraque inſigniter intumeſcente, declinat, ideoque Ianuar. 8. tres hauſtus Febrifugos, quarta ſcilicet pomerid. ſeptima veſpertina & mane proximo exhibendos juſſi, Bolum Cardiacum hora ſomni repetendum, Gargariſmum ſæpius uſurpandum, & Iulapium cum Speciebus ut antè miniſtrandum. Cùm autem Paroxyſmus febrilis nullatenùs nocte proxima recruduiſſet, ſolummodò Bolum Paregoricum Ianuar. 9. hora ſomni & mane ſequenti repetendum duxi, atque *Gargariſmum* & *Iulapium cum Speciebus* ut ante exhibendum, atque ad expectorationem Phlegmatis in bronchiis jam concreſcentis promovendam Cochl. *x*, vel *xii*. Apozem ſequent. calidè ſæpiùs propinanda. ♃. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔iß. *Tinctur. Croc. Syrup. Capill. Ven. an.* ℥ß. M. F. *Apozema*. Ianuar. 10. eadem, quæ præcedenti die præſcripſeram, repetebantur, Ianuar. verò 11. Morbi verò 14. cum Æger iterùm febricitaret, & levem quandam exacerbationem nocte præcedenti paſſus eſſet, atque dyſuria tentatus urinam ægrè retineret, Hauſtum febrifugum illicò exhibendum mane proximo repetendum juſſi, Bolum Cardiacum hora ſomni iterùm miniſtrandum, uſum Gargariſmi & Julapii cum ſpeciebus non intermittendum, atque Cochl. *x*. vel *xii*. Emulſionis ſequentis tertia vel quarta quaque hora propinanda, ♃. *Sem. iv. frig. maj. an:* ℥i. *Semin. Papav. alb:* ℥ß. *Amygd. dulc. decortic.* n. *vii*. *Aq. Hord. depurat.* ℔iß. F. *Emulſio*, cui add. *Aqu. Roſ rubr.* ℥ii. *Sacchar. alb.* ℥iß Ianuar. 12. Morbi 15. Patientem planè urinam copiosè ſine Dyſurias reddentem & ab omni ærumnoſo ſymptomate lyberatum inveni, ideoque ſolummodo gut. xv. *Laudan. liquid.* in Hauſtu *Iulap Cordial. Simplicis* duabus noctibus ſequentibus hora ſomni miniſtrandas, atque Linimentum ex *Ol. Amyg. dulc* & *Spermate Ceti* pro facile parandum curavi. Demùm Januarii 24. reverſus, cùm Patientem robuſtum, cibi appetentem, & nullo morboſo affectu tentatum animadverterem, Potionem ſequentem mane proximo propinandam & quarto quoque die repetendum juſſi. ♃. *Decoct. Senna Gereon.* ℥iv. *Manna ſelectiſſ.* ℥iß. M. F. *Potio*: Addatur ſi opus fuerit Potioni ſecundæ & tertiæ *Syrup. de Spin. Cervin.* ℥ß.

Cap. II.

Cap: II: Convaleſcebat inde Juvenis præter ſpem Pharmacopolæ & Adſtantium, & huc uſque firma valetudine utitur.

Hiſtoria vigeſima quarta.

Variola Mediæ poſt imperfectâ maturationē in declinatione Febre ſinexis except. Domina *Smith* virgo elegans habitans ad Inſigne *Iridis* in vico dicto *Fetterlane* ægrotans, 6. die menſis Auguſti Anno 1691. decubuit, die nono erumpebant Variolæ diſtinctæ, quæ indies uſque ad duodecimum (Febre adhuc perſeverante) more mediarum Variolarum numero augebantur, demùm frequentes & pænè cohærentes, ubique verò flaccidæ & depreſſæ ſuborta notabili ſalivatione ſine febre matureſcere cœperunt. Ptyaliſmo verò neſcio quam ob cauſam (hactenus enim à Domino *Brad-ford* Pharmacopola habitante in vico dicto *Old-Baily* tractabatur) ante perfectam Exanthematum maturationem derepentè, die decimo ſexto ſubſiſtente, tota nocte ſequenti vigil & delira Ægra vehementem febrilem paroxyſmum ad xii. horas protenſum perpeſſa eſt. Die proximo nempe Auguſt. 17, & Morbi xi Ego primùm accerſitus, ex Pulſu debili & celeri Febris remiſſionem deprehendi, Exanthemata animadverti ubique depreſſa, lympha non pure concocto ſemiplena, Ægram vigilem, deliram, non tamen ut præcedenti nocte furentem: ideòque ad Spiritus erigendos, eorumque vacillantium motus inordinatos compeſcendos, *Veſicatoria ii.* ampla & acria ad internos Carpos ſtatim applicanda juſſi, atque Cochl. iv. vel v. *Iulap.* ſequent. (agitata phiala) quamprimùm exhibenda, & deinceps quarta quaque hora repetenda, ℞. *Aq. Meliſſ. Ceraſ. nigr.* āā. ℥iv. *Paon. comp. Epidem.* āā. ℥i. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv* āā. ʒß. *Syrup. de Mecon.* ℥iß. M. F. *Iulap.* Atque primo ejus hauſtulo, & proximo mane *gutt. xv. Laudan. liquid.* inſtillent. Inſuper Julapium ſequens ad libitum propinandum præſcripſi, ℞. *Aqu. Lactis Alexiter.* ℥viii. *Epidem.* ℥ii. *Syrup. Caryoph.* ʒx. M. F. *Iulap* Hinc ſomnum capiebat, & mente ſana fruebatur uſque ad mediam noctem, quo tempore certamine à Natura recens inſtaurato, paroxyſmum alterum pænè ad xii. horas vigil & furibunda perpeſſa eſt. Quocirca 18. Auguſt. doſin *Laudani* in hauſtu *Iulap. cum Speciebus* rursùs ſtatim exhibendam, itidemque mane proximo repetendam juſſi, atque utrumque Julapium adhuc uſurpandum ut priùs. Cùm autem nocte ſequenti alteram exacerbationem cum vigiliis & delirio conjunctam non obſtante Alexipharmacorum & Opiatorum uſu, ſtata periodo jam tertia vice recurrentem obſervaveram, Febrifugas *Corticis Peruviani* vires in caſu hoc deplorato experiri decrevi, ideòque Hauſtum ſequentem Aug. 19. illicò propinandum juſſi, repetendumque quarta quaque hora extra paroxyſmum, ℞. *Aqu. Cardu.* ℥ii. *Epidem. Syrup. Caryoph.* āā. ʒii. *Pulv. ſubtiliſſ Cortic. Peruv. elect.* ʒi *Laudan. liquid. Helmont. gutt. xii.* M. F. *Hauſtus*. Durante

Pa-

Paroxyſmo perſtabat Ægrotans in uſu Iulapii cum Speciebus. Auguſti 20. poſt paroxyſmum finitum Hauſtum Febrifugum iterùm quarta quaque hora ad iv. vices repetendum imperavi, nocte ſequenti nullus repullulabat Paroxyſmus, ingenti autem Ptyaliſmo demum reduce, & fluxu alvi ſuborto, Patiens planè *ἀπυρετος* iacuit, atq; utut debilis & languida ſomnum placidum capiebat & delirare deſinebat, ideòq; Auguſti 21, *Decoctum albũ* ſuffeci in locum Potus ordinarii, atque *gut. xiv. Laudan. liquid* in hauſtu Iulapii ſequentis ſtatim propinavi, ℞ *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr an.* ʒiii. *Cinam. hord.* ʒiv. *Stephan.* ʒii. *Syrup. Caryoph.* ʒiß. M. F. *Iulap.* De quo bibat ad libit. atque Bolum ſequentem hora ſomni miniſtrandum curavi cum Hauſtu *Iulap.* ℞. *Theriac. Androm. Pulv.* è *Chel. Cancr comp.* ãã. ʒiß. *Syr. Caryoph q. ſ.* M. F. *Bolus.* Cum autem Auguſti 23. Patientem languore & ſuffocatione (alvo jam conſtricta) more Hyſtericarum tentatam animadverterem, aliquid venenati fermenti adhuc ſupereſſe conjeci, quod Spiritus agitando, licet paroxyſmis febrilibus ſtato tempore inſtaurandis haud par eſſet, ſaltem eos in incertas exploſiones adigere poſſet, ideòque Bolum ſequentem quamprimum degluciendum juſſi, repetendumque deinceps ſexta quaque hora ad tres vices, unà cum hauſtu Iulap. ſequent. ad libitum etiam pitiſſandi, atque *Spir. Salis Armoniac.* ſæpius in languoribus olfaciendum. ℞. *Pulv. ſubtiliſſ.* *Cortic. Peruv. elect.* ℈ii. *Caſtor.* Cap. *gr. iii. Laud. liquid. Helmont. gut.* 11.
xii. Syrup. Caryoph. q. ſ. M. F. *Bolus.* ℞. *Aqu. Rut. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an* ʒiii. *Bryon. Pæon. comp. Syrup. Pæon. comp. an.* ʒiß. M. F. *Iulap.* Inde reconvaluit virgo, nec ullum omnino morboſum affectum paſſa, in rus ſeſe contulit priuſquam Catharſin quamcunque præſcripſiſſem.

Hiſtoria Vigeſima Quinta.

DOminus *Iones* cognitor, annos 26. natus, habitans in vico dicto *Schoe lane*, ſub veſperam diei 13. Februar, 1691. prægrandi Capitis dolore correptus ſine quovis evidenti Horrore vel Algore, die 14. ægrotans licet & crebrò vomens per totum diem obambulabat, ſub veſperam verò ſudore frigido ſæpius perfuſus, & Lumbagine plurimùm attritus, cœpit quadantenus febricitare. Sub veſperam diei 15. Exanthemata ubique in Cute derepente efflorefcunt confluentia, vel racematim cohærentia. Die 20. Febr. ſeptimo autem Morbi, quo ego accerſitus ſum, Ægrotans, cujus Pulſus erat tunc temporis celer admodùm & debilis, temperies verò mitis, planè inſomnis jacebat & attonitus, & pæne delirabat: Febris enim (Veneno neque per Exanthemata quæ ſecundo maturationis die ubique ſeſſilia exareſcebant, neque per ductus Salivales qui obturabantur, fortiter propulſato) indolem prorsùs malignã ſortiebatur, uno tenore progreſſa eſt, & mortem præ foribus adſtare denunciavit.

Variolę Confluentes & Malignę, Febre ſimexis exceptę

Cap. 11. Æger de vigiliis tantùm conquerebatur. Ideòque re adeò deſperatâ, Spiritus languidos ſtimulare, motuſque eorum inordinatos compeſcere more ſequenti ſategi. Applic. ſtatim ad Nucham & Carpos internos *Veſicatoria* iii. ampla & acria. ℞. *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr. comp. an.* ʒß. *Laudan. liquid. Helmont. gutt. xiv. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus*, illicò exhibendus, repetenduſque hora ſomni & craſtino mane, poſt ſingulos Bolos & ad libitum propinentur Cochl. iv vel v. *Iulap.* ſequent. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥vi. *Epidem. Paeon. comp. an.* ℥iß. *Syrup. Caryoph.* ʒx. M. F. *Iulap.* Liquorem etiam Poſſeticum noſtro modo alteratum, pro potu ordinario præſcripſi, & Gargariſmum ex Decocto Ficuum, &c. ad linguam aridam emolliendam, & papillas ductuum Salivalium irritandas, & Ptyaliſmum promovendum, ſingulis horis Siphone faucibus injiciendum. Cùm autem Febr. 21. ex continuatis adhuc vigiliis & celeritate ac debilitate pulſus Ægrotantem ope horum mitiorum Alexipharmacorum ſeſe non meliùs habere intelligerem, ad majora ſequentia confugi. ℞. *Theriac. Androm. Electuar ex Ovo an.* ℈i. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Serp. Ciner. Bufon. an.* ℈ß. *Laudan. Lond. gr. i. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus.* Quem ſumat quamprimùm, repetatque deinceps ſexta quaque hora, ad iv. vices, ſuperbibendo Cochl. v. vel vi. *Iulap.* ſequent. ℞. *Aq. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥iii. *Epidem.* ℥ii. *Syrup. de Mecon.* ℥iß. M. F. *Iulap.* Perſtet etiam in uſu Gargariſmi, & Poſſetalæ medicatæ. Æger ab horum Remediorum uſu ſomnum capiebat, minùs delirabat, urinam copioſiorem reddidit; acceſſit fortior Arteriarum vibratio, Variolarum tamen maturatio, Salivæ profluvium & extremorum intumeſcentia nullos progreſſus fecit, Tracheæ ramuli phlegmate viſcido ob Salivationis defectum plurimùm infarcti reſpirationem minùs liberam reddebant; ideòque Februar. 22. præter uſum Bolorum Iulapii Paregorici & Liquoris Poſſetic. repetendum Cochl. ix. vel x. *Apozemat.* ſequent. calidiuſculi ſæpiùs propinanda juſſi, ℞. *Decoct. Pectoral depurat* ℔iß. *Tinctur. Croc. Syrup. ex Eryſim. an.* ℥iß. M. F. *Apozema.* Ad ulteriorem autem Spirituum expanſionem *Veſicatoria* ij. ampla & acria ad interna Brachia propè axillas applicanda curavi. Februar. 23. Ægrotantem ferè in eodem ſtatu inveni, ideòque ante præſcripta adhuc uſurpanda imperavi, & præterea ad expanſionem Spirituum (quos ex vibratione Arteriarum quadantenùs debili adhuc Veneno oppreſſos deprehenderam) *Veſicatoria* ii. ampla & acria ad internas Tibias applicanda quamprimùm, & non niſi poſt 24. horas amovenda. Februar. 24. Æger meliùs dormit, ferè ἀπυρετὸς redditur, atque Arteriis jam fortiùs & tardiùs ſeſe vibrantibus, ſpes ſalutis affulget, cùm tamen ſine quavis evidenti Criſi Morbus declinare videretur

Va-

Variolis nempe adhuc immaturis & depreſſis, partibus extremis non intumeſcentibus, & Urina parce reddita, in ante præſcriptorum uſu jure merito adhuc perſtandum duxi; Nocte etenim ſequenti (Morbo jam die duodecimo ultimùm ſuum ſtadium ingreſſo) Æger derepente ſine quavis evidenti cauſa à Veneno recrudeſcente Febre recidiva correptus, exacerbationem vehementem per 12. horas protenſam perpeſſus eſt, inſomnis & delirus. Februarii verò 25. Febre unà cum Symptomatis plurimùm remittente, Naturam remediis priùs adhibitis corroboratam jam aliqualem victoriam reportaſſe deprehendi, atque Febrem ſubinde à ξυνεχῶ maligna in Benignam συνεχῆ fuiſſe mutatam, ideoque fidenter, non obſtante Amicorum deſperantium ploratu, Hauſtum Febrifugum illicò propinandum juſſi, repetendùmque tertia & quinta promerid. & craſtina aurora hora ſomni verò ante expectatum Paroxyſmum, & quinta matutina ſub Paroxyſmi finem Bolum Alexipharmacum, ad Spiritus in certamine erigendos, & motus eorum inordinatos compeſcendos exhibendum curavi, & Iulapium Cordiale durante exacerbatione frequenter propinandum. Eodem fere modo Ægrum tractavi duobus diebus proximi, nempe Februar. 26. & 27 Cùm autem nocte ſequenti nullam exacerbationem recruduiſſe intellexiſſem atq; proximo die, nempe Febr 28 Morbi autem 15. Patientem planè ἀπύρετον inveniſſem, Linimentum ex *Oleo Amygd. dulc. & Sperm. Cet.* quo facies illineretur parandum curavi, atque *Bolum Cardiacum* hora ſomni, & craſtina nocte unà cum Hauſtu Julapii exhibendum, Hauſtum etiam Febrifugum mane ſequenti & quinta pom. repetendum. Inſuper, quandoquidem Linguam Ptyaliſmo nullo ſuborto quadantenùs aridam, & Bronchia adhuc Phlegmate viſcido infarcta animadverterem, *Mucilag. Semin. Cydon Syrup. Diamor.* extractam ſæpiùs in Ore ſuper linguam tenendam, & Cochl. i. *Linctus ex Ol Amygd. dulc. recent. Syrup. Capil. Ven. & Sacch. Cryſt. alb.* conf. quarta quaque hora unà cum Hauſtu Apozem. Pectoral. calid. miniſtrandum imperavi. Extunc Vir ingenioſiſſimus Arte Medica planè ex Orci faucibus ereptus, ſine quavis Variolarum maturatione, ſine Ptyaliſmo, vel Extremorum intumeſcentia (appetitu & temperie integrè reſtitutis) atque nullo Morboſo affectu poſteà ſuborto reconvaleſcebat, atque hucuſque, fæcibus Morbi ope Pharmacorum Catharticorum opportunè deturbatis, ſtupentè panè Pharmacopola; atque Amicis plaudentibus, firma valetudine utitur. Plures Variolarum malignarum declinantium, & Febre συνεχεῖ exceptarum, & *Cortice Peruviano* feliciter ſanatarum Hiſtorias narrare poteram; verùm unum, & quidem unicum caſum, quem hactenùs obſervaſſe mihi contigit, potiùs lubet apponere, ubi (ſive ob parcum, vel nimis ſerum Alexipharmacorum majo- Cap. 14.

O 2 rum

Cap. 11. rum & Cortic. Peruv. uſum ſive ob gradum Veneni Morbifici exitialem) prædictam Praxin infauſtus eventus dedecoravit.

Hiſtoria Vigeſima ſexta.

Variolæ Confluẽtes Malignæ in Declinatione Febre Sinexi exceptæ & non obſtante Cortice Peruviano funeſtæ.

Filius Domini *Rainsford* annos 17. natus Ianuarii 20. 1693. Symptomatis Variolarum apparatum comitari ſolitis correptus, Ianuar. 22. ad noſocomium privatum in vico dicto *Warvvick-lane*, sæviente jam hyeme, & Variolis jamjam erupturis, in curru vehitur; Ian. 23. ſub veſperam ad eum inviſendum Ego acceerſitus ſum, cùm jam Exanthemata confluentia & depreſſa ubique ſeſe in conſpectum dederant. Ægrum, cujus temperies erat mitis, Pulſus verò quadantenus celer & debilis, inſomnem deprehendi, ideoque Hauſtum ſequentem ſtatim propinandum & ſex quaque hora repetendum juſſi, ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥ *i. Epidem. Syrup. Car. an.* ʒ *iii. i. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contr. an gr xii. Laud. liquid. gut. xv.* M. F. *Hauſtus*. Inſuper Cochl. iv vel v. Julapii ſequentis ad libitum miniſtrabantur. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥ *iv. Epidem.* ℥ *ii. Syrup. Caryoph.* ʒ *x.* M F. *Iulap.* Die 24. quandoquidem Æger eſſet ferè ἀπύρετον & ad ſomnum proclivis, utut exanthemata deprimerentur, & in apicibus quaſi maturatione incepta albeſcerent, præſcripſi Liquorem Poſſeticum noſtro modo alteratum calidè frequenter propinandum, atque Cochl. iv. vel v, Iulapii ſequent. quarta quaque hora miniſtranda, agitata phiala. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥ *iv. Epidem* ℥ *i ß. Paeon. comp.* ℥ *i. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.* ℈ *ii. Syrup. de Mecon.* ℥ *i ß.* M. F. *Iulap.* Die 25. horum levium remediorum ope bene dormivit Æger & ferè ἀπύρετος evaſit, ſuborto jam aliquali Ptyaliſmo, cum Gutturis dolore & faciei intumeſcentia conjuncto: unde ego in Spem inductus ſum, utut Exanthemata juxta primam Naturæ intentionem nequaquam matureſcerent, ſed hactenus areſcerent & deprimerentur, ideoque ductus ſalivales *Gargariſmo* calido ex *Decocto Ficuum, Diamor.* & *Melle Roſat.* ſiphone faucibus ſæpiùs injecto perpetim ſollicitandos duxi, uſum Iulapii Paregorici cum Speciebus, & Poſſetalæ medicatæ repetendum, atque inſuper *Bolum* ſequentem ad vires Spirituum erigendas, & motum eorum ordinatum ſi forte quid Venenati fermenti adhuc deliteſceret, ſervandum, hora ſomni exhibendum, & mane proximo, unà cum Hauſtu Iulapii repetendum juſſi. ℞. *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an. gr. xvi.* *Laudan. liquid. gutt. viii. Syrup. Caryoph. q. ſ* M. F. *Bolus* Die 26. cum res Ægrotantis eodem fere modo progrederentur, in uſu remediorum præcedenti die præſcriptorum perſtandum duxi; quandoquidem verò die 27. Salivatio (Exanthematis adhue depreſſis) non legitimè procederet

atque

atque Bronchia inde Phlegmate te viſcido quantenus eſſent infarcta, præter uſum Iulapii Paregorici cum Speciebus, Gargariſmi, & Poſſetalæ medicatæ continuatum, Coch. xii. Apozematis ſequentis quarta quaq; hora calidiuſculè propinanda juſſi, ℞. *Decoct. Pector. depurat.* ℔ iſs. *Tinctur. Croc. Syrup. ex Eryſimo an.* ℥i. Atque ad Lympham venenatum per Renes deturbandam, & vires Spirituum ulteriùs erigendas, *Cinor. Bufon.* ℈ſs & *Rad. Serpent. Virg. gr.* vi. Bolo veſperi & aurora repetendo addenda curavi. Die 28. & 29. Ægrotans eodem ferè modo ſeſe habuit, niſi quod die 29. Ptyaliſmo jam declinante. Bronchia magis infarcta viderentur, ideoque præter uſum præſcriptorum continuatum Cochl. i. Linctus ſequ. quarta quaque hora exhibendum juſſi una cum Hauſtu Apoz. Pector. ℞. *Ol. Amygd. dulc. rec. Syr. Capil. Ven. an.* ℥iſs. *Sacchar. cand. alb.* ℥i. *M. F. Linctus.* Die 30. Ptyaliſmus, nullo notabili Urinæ fluxi ſuborto, planè ſubſiſtebat, Exanthemata ubique areſcebant, Ægrotante intereà ſatis dormiente, nec manifeſtò febricitante. Nihilominus ob aliqualem linguæ ariditatem, & Pulſum jam quadantenùs acceleratum, venenatum miaſma adhoc in Spirituum ſinu cohiberi, quod languida Natura per nullam portam hactenùs protrudere valuerit, & novam Symptomatum ſtragem mox daturum, deliteſcere ſuſpicabar: ideoque non tantùm Liniment-tum ex *Ol. Amyg. dulc.* & *Spermat. Cet.* Faciei illinendum curavi, verùm uſum Iulapii Paregorici, & Bolorum Alexipharmacorum per triduum aſſiduè repetendum juſſi. Nocte ſequenti eventus præſagium comprobavit, Æger enim totam noctem inſomnis & delirus (exacerbatione febrili jam in ultimum Morbi ſtadio ſuborta) tranſegit; Mane verò, finito paroxyſmo, ad ad ſe rediit; & ſomnum aliqualem capiebat. Ianuar. 31. (Collega noſtro C. D. Doctore *Carolo Goodall* conſultandi gratia acceſſito) ad Spiritus exigendos, & compeſcendos *Veſicatoria* iii. ampla & acria ſtatim ad Nucham & Carpos applicabantur, & Bolus ſequens illico miniſtrabatur, unà cum Hauſtu Iulapii Paregorici cum Speciebus, cujus uſum repetendum decrevimus, ℞. *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr. comp. an.* ʒſs. *Laudan. Lond. gr. i. M. F. Bolus* Poſt trihorium hauſtum febriſugum è Cortic. Peruv. propinavimus, quem deinceps repetendum juſſimus tertia quaque hora uſque ad proximum Paroxyſmum, itidemque Paroxyſmo finito, tertia ſcil. ſexta & nona matutina, niſi ſomnus intereà obreperet, ſuo initium autem exacerbationis *Bolum* ſequentem cum hauſtum Iulapii exhibendum, & poſt trihorium repetendum, modo Æger vigilaret, præſcripſimus, ℞. *Theriac. Venet.* ʒi. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.* ℈ii. *Laud. Lond. gr. i. M. F. Bolus* ℞. *Aqu. Mel. Cer. nig. Lact. Alex. an.* ℥iii.

Cap. 11. ℥iii. *Paeon. comp. Epidem* aa. ℥ii. *Syrup. Caryoph* ℥iſs. M. F. *Iulap.* Ægro autem (paroxyſmo ſub veſperam recrudeſcente) plane inſomni & delirante, atque ob Bronchiorum obſtructionem, neque Bolos vel Hauſtus deglutire valente, rurſus accerſiti ſumus, atq; Hauſtum ſequentem ſtatim exhibendum, atque poſt 4. horas repetendum in locum Boli ſubſtituimus, ℞. *Aqu Ceraſ. nigr. Meliſſ. Cardu. Theriac. Stillat. an.* ℥ſs. *Epidem. Paeon. comp. an.* ℥ii. *Theriac. Androm ſolut.* ℥ſs. *Pulv.* è *Chel. Cancr. comp.* Lap. *Contrayerv. Bezoar. Orient. an.* ℈ſs. *Syrup. Caryoph.* ℥iij. M. F. *Hauſtus*. Et loco Hauſtum Febrifugorum extra Paroxyſmum exhibendorum, Cochl. ix. Apozemat. ſequent. calid. quarta quaque hora propinavimus, ℞. *Cortic. Peruv. non contuſ.* ℥ii. Coch. lento in *Aqu. Font.* ℥xii, ad ℥vi. *Cortici* relicto recens Aqua addatur, coq. & cola iterum ad ſextam vicem; Colaturis commixtis & per ſubſidentiam optimè depuratis add. *Vini alb. optim. Syrup. Caryoph. an.* ℔ſs. M. F. *Apozema*. Cùm autem prae languore & difficili Deglutitione Æger Februarii 1. paenè delirus, Hauſtus cùm Febrifugos, tùm Cordiales planè reſpueret, *Veſicatoria* ii. ad Tibias internas illico applicanda juſſimus, atque *Suppedanea* ex aequal. quantitate *Emplaſtr. Cephalic. cum Euphorb.* & *Pic. Burgundic.* ad plantas pedum adaptanda, atque ut perſeveraret (quantum poſſet) in uſu Hauſtuum Cardiacorum, Apozematis Febrifugi; & Julapii Cordialis. Sub veſperam autem ob jactationem inquietam Æger ope Adſtantium è lecto ſuſcitatus, illicò incertis rigoribus, nauſea, & perpetua Vomitione per totam noctem durante, correptus eſt, & proximo mane ſcil. Februar. 2. Deglutitione & Reſpiratione plurimùm laeſis quaſi ſuffocatus jacebat; quocirca Prognoſtico funeſto priùs prolato, Potione ſequenti evacuationem ſive ſurſum ſive deorſum moliri tentavimus, ℞. *Decoct. Amar.* ℥iv. *Vini Benedict.* ℥iii. M. F. *Potio* ſtatim exhibenda. Poſt quatuor horas elapſas, ſi modo aliqua evacuatio contingeret, Hauſtum Cardiacum repetendum, atque ſaepiùs exhibendum imperavimus. Natura autem jam planè deficiente, Ægrotans nihil omnino vel vomitu, vel ſeceſſu, vel mictione rejecit; ideòque ſub veſperam Glandes duas ſucceſſivè (ſi opus fuerit) intrudendas ſtatim parandas imperavimus, ℞. *Mell. Anglic.* in formam debitam coct. ℥ii. *Hier. Picr.* ℥ii. *Alum. crud. pulveriſat.* ℥ſs. M F *Suppoſitoria* duo. Sin vero alvus non reſponderet, *Enema Terebinthinatum* injiciendum curavimus, & poſt evacuationem finitam, Hauſtum Cardiacum ante praeſcriptum miniſtrandum, vel *Bolum* ſequentem in Cochl. i. Iulap. Cordial. ſolut ℞. *Electuar. ex ovo* ℈i. *Theriac. Androm.* ℈ſs. *Pulv. Rad. Serpentar. Virgin.* ℈ſs. *Syrup. Caryoph. q. ſ. M.* Incaſsùm autem omnia; Spiritibus enim jam Veneno prorſus obrutis & extinctis, Æger, poſt-

poſtquam noctem anhelus, delirus & inſomnis, licet *ἀπύρετος* tranſegiſſet, pulſu deficiente, demum 14. Morbi die fatis cedebat.

Hiſtoria Vigeſima Septima.

Variolæ quadátenus Confluentes depreſſæ & tardè matureſcentes cum Tuſſi & Vigiliis pertinacibus coniunctæ, atque demum Furunculis frequentibus exceptæ.

VXor Domini *Poxon* habitantis in *Bargeyard* iuxta vicum dictum *Bucklersbury*, die Maii 14. Anno 1692. ægrotans, atque Symptomatis Variolarum apparatum vulgò comitantibus, ſed non præter ſolitum vehementibus correpta, die 17. Variolis iam erumpentibus, Pharmacopolæ conſilio ſanguinis ℥ viii, vel x. è brachio detrahendas juſſi; Spiritibus autem à venæſectione perperam atque ſine neceſſitate celebrata debilitatis, atque præ languore in motus inordinatos adactis, & veneno ſuccumbentibus ad Exanthemata quæ principio diſtinctè erumpebant, mox ſenſim cohærere atque confluere cœperunt, atque ad viceſimum uſque Maii diem (quo die ego primum accerſebar) languebant, & deprimebantur, maturationem fere nullam aſſecuta, acceſſerunt vigiliæ pertinaces & Tuſſis importuna, (non obſtantibus Opiatis copioſè miniſtratis) Deliquia frequenter recurrentia, atque debilis admodum ac celer Arteriarum vibratio, quod præ ceteris ſymptomatis me ſollicitudine affecit. Ideòque tum ad Spiritus erigendos, cùm ad efferatos eorum motus compeſcendos & Tuſſim frænandam *Veſicatoria iii.* ampla & acria illicò ad Nucham & Carpos internos applicanda curavi, & *Bolum* ſequentem hora ſomni, itidemque proxima aurora exhibendum, una cum hauſtu Julap. ſequent. ad libitum pitiſſandi, atque *Laudan. liquid. gutt. xv.* in hauſtu Julapii propinandas, modò poſt trihorium à primo Bolo ſomnum non caperet, atque inſuper *Liquorem Poſſeticum* noſtro modo alteratum calidiuſculè ſæpiùs miniſtrandum, ℞. *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr. comp. an* ʒß. *Laudan Lond. gr. i. Syrup. Caryoph. q. ſ.* M. F. *Bolus* mollis ℞. *Aq. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥iv. *Epidem.* ℥ii *Paon. comp.* ℥i *Syrup. Caryoph.* ʒx. M. F. *Iulap.* Ab his ſomnus quadantenùs conciliabatur, Tuſſis aliquantiſper mitigata eſt, Pulſus etiam & vires erigebantur, deliquia tollebantur, atque Exanthemata proximo mane matureſcere videbantur. Ideòque die 21. Bolum Cardiacum quamprimùm cum *Laudan. Lond. gr. ii.* exhibendum, iterùmque hora ſomni & proximo mane repetendum juſſi, atque *gutt. xx. Laudan. liquid.* poſt trihorium à Bolo nocturno exhibito in hauſtu Iulapii propinandas, modò Vigiliæ vel Tuſſis urgerent; atque Iulapium Cordiale & Liquorem Poſſeticum non omittendum. Inſuper ob *Stranguriam* vehementem à Veſicatoriis inductam, Coehl. xii. *Emulſionis* ſequentis calidiuſculè quarta quaque hora vel ſæpiùs miniſtranda imperavi, ℞. *Sem. iv. frigid. mai. an* ℥i. *Sem Papav.*

Cap. II. *alb.* ℥ß. *Amygd. dulc. decorticat. n. vii.* cum *Aqu. Hord.* ℔iß. F. *Emulſio*, cui add. *Aqu. Roſ. rub.* ℥*ii.* *Sacchar. albiſs.* ℥iß. Cùm autem Vigiliæ ope præſcriptorum ſatis coercerentur die 22 & Variolæ (tardius licet) matureſcere pergerent, atque Ptyaliſmus aliqualis jam ſuboriretur , *Gargariſmo ex Decoct. Ficuum* & cet calidè ſæpiùs ſiphone faucibus fortiter iniecto , papillas ſalivales ad lympham copioſiùs egerendam ſtimulare decrevi, & ſpiritus frequenti uſu *Iulap. Cordial.* & *Liquor.* noſtri *Poſſetic.* refocillare, ut maturatio Exanthematum incepta ulteriùs promoveretur ; Inſuper Bolum Cardiacum cum *Laudan. Lond. gr. ii.* proximo manè exhibendum juſſi, modò non tota nocte placide dormiret Ægra . Die 23. res Ægrotantis fere eodem modo ſe habebant, ideòque in uſu præſcriptorum perſtabat , *Bolum Cardiacum* & *Opiatum* aurora ſequenti deglutiendum, modo vigiliæ urgerent imperabam, atque ad vires Spirituum fovendas Cochl iv, vel v. Iulap. ſequent. agitata phiala, ſæpiùs propinanda. ℞. *Aqu. Meliſſ Ceraſ nigr an.* ℥*iv, Epidem. Pæon. comp. an* ℥*i Margarit. ppt.* ℥iß *Sacchar. alb.* ℥ß. M. F. *Iulap.* Morbo autem jam unà cum Ptyaliſmo & Exanthematis die Maii 24. à decubitu verò undecimo , ſenſim declinante , bronchiis verò & faucibus pituita viſcida quadantenùs infarctis , *Cochl. i,* Linctus ſequentis unà *Cochl xii.* Apozematis tepefactis quarta quaque hora [illegible], ℞. *Ol. Amygd dulc. rec. Syrup Capil. Vener. an.* ℥ß. *Sacchar. cand. alb.* ℥i. M. F. *Linctus.* ℞. *Decoct. Pector. depurat.* ℔iß *Tinctur. Croc. Syr. Capill. Vener. an.* ℥*i.* M. F. *Apozema.* *Bolum* verò *Cardiacum* & *Opiatum* ad vires Spirituum ſuſtentandas , eorumque motus inordinatos compeſcendos & Tuſſim frænandam hora ſomni repetendum duxi, uſumque *Iulapii Perlati* & Gargariſmi non omittendum . Cum autem die 25. declinationis verò ſecundo nullam febrem recidivam , atque nullum Symptoma vehementius præter pulmonum infarctum adeſſe animadverterem , uſum *Linctus Apozematis Pectoral Gargariſmi* & *Iulap. Perlat.* ſolummodò repetendum præſcripſi . Die 26. *Linimentum* pro facie parandum curavi , atque inſuper *Bolum Opiatum* & *Cardiacum* hora ſomni exhibendum , ne forte jam ultimo Declinationis die, Veneno penitùs intùs cohibito , ſpiritus recenti miaſmate inficerentur , novam Morboſorum Affectuum ſtragem mox daturo : Cùm autem die 27. nullum Symptoma vehementius adeſſet præter Tuſſim , quæ ſomnum quadantenùs adhuc interturbabat , præſcripſi duntaxat hauſtum Paregoricum ſequentem hora ſomni propinandum, ℞. *Aqu. Card. Cinam. Hord. an.* ℥*i Epidem. Syrup. de Mecon. an.* ℥ß *Laudan. liquid. Helmont. gutt. xii.* M. F. *Hauſtus* . Die verò 28. colliquationem humorum à reliquiis Veneni intùs cohibiti ortam , levis *Opthalmia* cum Tuſſi coniuncta prodebat,

quoad

quoad cetera autem Patiens jam planè ἀπυρετὸς bene ſe habebat, Exanthematis ubique incruſtatis & deſquamatis, ideoque rem Naturæ pauliſper reliqui, & tenuiori Diætæ, ſperans naturam morborum medicatricem huic Colliquationi moderandæ non imparem fore, modo Symptomata præſentia, ſcil. Tuſſis & *Ophthalmia* arte cohiberentur, quo nomine Cochl. ii. *Syrup. de Mecon.* ad Tuſſim frænandam quaque nocte in hauſtu liquoris Poſſetici *Flor. Paralyſ.* alterat. exhibenda juſſi, atque gut. aliquot *Collyrii* ſequentis tepefact. ſæpius oculis inſtillandas (agitata priùs phiala) ad demulcendam humoris per glandulas Lacrymales excreti acrimoniam, ℞. *Aq. Roſ. rub.* ℥i. *Troch. alb. Rhaſ.* ſ. *Opio, Sacchar. cryſtal. alb. ſubtiliſs. pulveriſat. an* ℈ß. M. F. *Collyrium.* Die autem Iunii quarto reverſus deprehendi Patientem (humoribus à Veneno adhuc intùs deliteſcente magis colliquatis) ἀπυρετὸν licet, toxico quaſi infeſtam, nauſea, vomitione, & fluxu Alvi indeſinenter laceſſitam; quocirca Electuarium ſequens ad quantit. nuc. Iugland. omni nocte exhibendum juſſi unà cum hauſtu *Iulapii Perlati* ante præſcripti, ℞. *Pulp. Conſerv. Roſ. rub. Diacydon. an* ℨß. *Troch. de Carab.* ℨiii. *Bol. ver. Lacrym. Sang. Drac. an.* ℨß. *Laudan. Lond. gr. iii. Syrup. Myrtill. q. ſ.* M. F. *Electuar.* Cùm autem die Iunii 6 morboſi affectus jam memorati adhuc perſeverarent, atque ſtato tempore, licet ſine Febre evidenti exacerbarentur, Venenum deliteſcens, horum malorum fontem, *Cortice Peruv.* aggredi & ſubigere decrevi, more ſequenti, ℞. *Aqu. Cardu.* ℥ii. *Epidem. Syrup. Caryoph. an.* ℥ï. *Pulv. Cortic. Peruv. ſubtiliſſ. trit.* ℨi. M. F. *Hauſtus* ſtatim ſumendus, repetenduſque hora ſomni, & mane ſequenti, & ſic deinceps per tridui ſpatium. Addantur *Laudani liquid.* gut. xii. hauſtui nocturno, vel reliquis hauſtibus, ſi fluxus alvi poſtulet. Inſuper ad Vomitionem coercendam Cochl. iv. vel v. *Iulap ſequentis* propinanda juſſi, urgente Vomitione, ℞. *Aqu. Menth Cinnam. Hord. an.* ℥iv. *Aq. Stephan.* ℥ii. *Sal. Abſinth.* ℈i. *Syrup. Lim.* ℥ii. M. F. *Iulap.* Veneno hoc pacto ex parte cicurato, Natura reliquias ejus per *Furunculos* hic illic ſuccreſcentes fortiter expellit, atque demum Appetitus (nauſea, vomitione & alvi fluxu ſenſim declinantibus) integer redit. Ideòque die Iunii 12. Alvum Potione ſequente ſubducendam curavi: ℞. *Decoct. Amar cum dupl. Senn.* ℥iv. *Syr. de Spin. Cerv.* ℨß. M. F. *Potio.* Iunii autem 13. Pilulas ſequentes præſcripſi, & quia alvus jam conſtipata erat, 16. & 19. repetendas. ℞ *Pil. cum Stomach. cum Gum* ℨß. F. Pil. iv. deaurand. & hora ſomni exhibendæ, Aurora verò proxima *Extract. Rud.* ℈i. in Pil. iii redact. cum *Reſin. Ialap. gr. iv.* & *Ol. Cinam. gut. ii.* Atque hoc pacto planè revaleſcebat Patiens, ab affectibus morboſis liberata, & huc uſque integra valetudine utitur.

Cap. 11.

Cap. II.

Hiſtoria Vigeſima *Octava.*

Variola maligni moris demũ Furunculis excepta.

Filiolus Domini *Durrant* habitantis ad Inſigne *Crucis & Stellæ* in vico dicto *Cheapſide*, poſtquam Anno 1692. media æſtate à Variolis cohærentibus & mali moris, cura & conſilio Cl. Collegæ Domini *Edmundi King*, Equitis Aurati, ſpatio 14. dierum ægrè admodùm liberatus fuerat, reliquis Veneni adhuc non ſatis exterminatis obſeſſus, Exanthematis ubique deſquamatis, malè ſe habuit uſque ad viceſimum tertium à primo Morbi inſultu diem, poſt incertas periodos quadantenus febricitans, atque dolore prope Os Sacrum adeò atroci correptus, ut ſitum erectum non ſine ejulatu pati poſſet, adeò ut Parentes oſſa ſemorum luxata eſſe ſuſpicarentur: acceſſit *ἀνορεξία* gravis, adeò ut Cibum vel Potum non omnino appeteret, vel deglutire vellet Ideoque Cl. viro & mihi æquum videbatur *Linimento Anodyno* partes dolentes fovere, atque *Bolo Alexipharmaco* mane & veſperi per triduum exhibito Spiritus erigere, ut Veneni reliquias intus delitefcentes, dolorum Spaſmodicorum autores quovis modo fortiter expellere valerent. Quid fit? Veneno hac methodo propulſato, *Furunculi* omnes pænè articulos digitorum manuũ & pedum ſuccreſcentes obſident, qui demùm quam citiſſimè maturabantur. *Ἀνορεξία* autem cum Febre aliquali periodicè recurrente conjuncta adhuc perſeverabat, unde *Tabem* ab Inanitione expectare fas erat. Hac Febre autem ope ℥ſs. *Cortic. Peruv* demùm ſublata, appetitus ſtatim redit, & temperies admodùm mitis & æquabilis; deinde alvo poſt debita intervalla Catharticis lenioribus evacuata, planè revaleſcebat Puer, nec Morboſo quovis affectu poſtea tentabatur.

Hiſtoria Vigeſima Nona.

Variola diſcreta, Malitrebiis interpunctis, & demũ Parotide excepta.

Acceſſitus die Julii 10. 1692. inviſi Neptim Domini *Cockerill* habitantis ſub Inſigni *Trium Crurum* in vico dicto *le Poultry*, ſedecim annos natam, Variolis laborantem, quarum Apparatus ad biduum tantùm durabat; jam verò ſecundo ab eruptione die Exanthemata animadverti Diſcreta, ubique tamen depreſſa & languida, Fluxum alvi copioſum & frequentes dejectiones, Pulſum debilem admodùm & pęnè formicantem, vires valdè proſtratas, & vigilias pertinaces, Febris verò vel in Pulſu, vel in temperie, vel in Lingua nulla manifeſta indicia. Quo nomine venenum plus ſolito deleterium hiſce Variolis, quamvis diſtinctis, anſam præbuiſſe jure ſuſpicatus ſum: atque proinde *Decoctum album* cum tantillo *Vini Canarini*, & liquorem Poſſeticum cum *Vino Canarino*, parandum pro potu ordinario curavi; quin & tantillum *Vini Canarini* meraci interdum propinandum duxi, *Veſicatorium* amplum & acre ad nucham illicò applicandum, atque Bolum ſequentem ſtatim exhibendum, & deinceps ſex-

ta quaque hora repetendum juſſi, unà cum Cochl. iv, vel v. Julap. ſequent. ℞. *Theriac. Andr.* ℈i. *Pulv. è Chel. Cancr. Comp. Lap. Contrayerv. an. gr. xv. Laudan. liquid. Helmont. gutt. vi. Syrup. Caryoph. q ſ.* M.F. *Bolus* ℞. *Aqu. Meliſſ Ceraſ. nigr. Cinam. hordeat. an.* ℥iii. *Epidem. Pæon. comp. an.* ℥i. *Syrup. Caryoph.* ʒx. M.F. *Iulap.* Proximo die ſcil. Julii 11. mane reverſus, Pulſum adhuc debilem, & Variolas in medio depreſſas, nequaquam acuminatas, vel margine rubro cinctas inveni; Vigiliæ autem & Diarrhœa minùs urgebant quàm priùs ideoque Cochl. v. vel vj. *Iulap.* ſequent. ſtatim exhibenda juſſi & quarta quaque hora repetenda (agitata phiala) & *gut. viij. Laud. liquid.* poſt ſingulas dejectiones hauſtui proximè ſumendo inſtillandas; ℞. *Aqu. Flor. Calendul. Carduo Benedict. Cinam. hordeat an.* ℥iij. *Pæon. comp. Epidem an.* ℥i. *Spec. Confect. de Hyacinth. Lap Contrayerv. Pulv. è Chel. Cancr. comp. an.* ℈ii. *Syrup. de Mecon.* ℥iiſs. M. F. *Iulapium* ſequens ad libitum pitiſſandum præſcripſi. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ nigr. Cinnam. hordeat. an.* ℥iii. *Epidem.* ℥ij *Margar t. ppt.* ʒiſs. *Sacchar. albiſſ.* ʒv. M. Sub veſperam autem reverſus Petechias aliquot purpureas hic illic in interſtitiis Exanthematū in pectore effloreſcentes deprehendi, qua de cauſa *Veſicatoria* ij ampla & acria ad Carpos internos illicò applicanda juſſi, atque *Bolum* ſequentem ſtatim exhibendum, unà cum Cochl. v, vel vj. Julapii, repetendumque deinceps ſexta, octava, vel duodecima quaque hora pro ratione Vigiliarum & Fluxus alvi. Cap. 11. ℞. *Theriac. Androm. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. Ciner. Bufon. an gr. xv. Laudan. Lond. gr. j. Syrup Cayoph. q. ſ.* M F. *Bolus* ℞. *Aqu. Meliſſ Ceraſ. nigr. an* ℥iij *Epidem. Pæon. comp. Syrup. de Mecon. an.* ℥i. M. F. *Iulapium*. Petechiis autem adhuc die 12, & 13. numero, & magnitudine auctis, utut Fluxus alvi & vigiliæ, ceteraque ſymptomata jam non urgerent ut priùs, uſum Bolorum ſexta vel octava quaque hora, ut & *Iulapii* Paregorici & Perlati adhuc repetendum duxi, uſque ad diem decimum quintum, quo die ego in rus vocatus, Ægram Collegæ Cl. D D. *Goodall*, cùm jam primùm Petechiæ, ceteraque Symptomata (veneno plurimùm cicurato) evaneſcere cœpiſſent, tractandam reliqui; Cl. Vir die Julii 15 Bolum ſequentem ſtatim deglutiendum juſſit, atque ſexta quaque hora ad iv. vices repetendum, unà cum Hauſtu ſequenti. ℞. *Theriac. Androm.* ʒſs. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap Goa. Contrayer. an.* ℈ſs. *Laudan. Lond. gr. i. Syrup. è Conditur. N. M. q. ſ.* M. F. *Bolus*. ℞. *Aqu. Card. Bened Ceraſ. nig. Cinam. hord. Epidem. an.* ℥ſs. *Tinctur Croc. Aqua Theriacal. Extract.* ʒii. *Laudan. liquid. gut. x. Syrup. Caryoph.* ℥iii. M. F. *Hauſtus*. Uſum *Iulapii Perlati* in languoribus & *Decocti albi* pro Potu ordinario non omittendum voluit, unicuique verò libræ Decocti, *Aqu. Cinnam. hord Epidem an.* ℥vi. addendas curavit, die 16. Cl. Vir in eorun- [illegible] dem

Bryon. Paeon. comp. an ℥iſs. *Tinctur. Caſtor.* ʒiſs. *Sp. Sal. Armon.* ℈i. *Syr. Paeon. comp.* ℥iſs. M. F. *Iulap* Inſuper *Spiritum* CC. ſæpius naribus admovendum juſſi, atque ejuſdem *gut. vj*, vel *vii.* in languoribus in hauſtu Iulapii propinandas, *Veſicatoria* ii ampla & acria ad Brachia interna prope Axillas applicanda, & *Cataplaſma* calidum ex *Vng. Dialth. & Theriac. Lond. an. p. aqu.* commixtis cum panno lineo duplicato Parotidi imponendum. Inde proximo die mane Patientem inveni ſomno refectam, atque ab omni ſymptomate morboſo liberatam, Exanthematis jam demum in Artubus exareſcere incipientibus, atque Parotide ſine dolore adhuc intumeſcente, ideoque die Iulii viceſimo, poſtquam *Cataplaſma* Parotidi recens imponendum & *Bolum Alexipharmacum* hora ſomni & proximo mane repetendum juſſeram, rurſus Patienti pro tempore valedixi Iulii autē 22. cùm linguam ægræ quadantaridam & rubeſcentem deprehenderem, Os *Gargariſmo* ſequenti ſæpius colluendum juſſi, ℞. *Fol. Plantag Roſ rub. ſummit. Rub. an. M. i.* coq. *in Aqu. Font. q. ſ.* ad ℔iſs. Colaturæ add. *Diamor.* ℥ii *Mel roſ. colat* ℥i. M. F. *Gargariſmus*. Interea Iulapium Perlatum ad libitum Ægra pitiſſabat. Die vero 25. cùm Parotis adhuc Scrophulæ ad inſtar tumeret, nullatenus autem inflammaretur, *Emplaſt Diachyl. cum Gum.* ſuper tenui aluta extenſum parti affectæ imponendum juſſi, atque alternis diebus renovandum, atque *Electuarium* ſequens ad reliquias Veneni de liteſcentis ſubigendas, ne forte tumor hic è perenni fonte ſcaturiens in moleſtam Strumam curatu difficilem degeneraret, deglutiendum, & Cochl. i. vel alterum Vini *Canarini* ſuperbibendum, ℞. *Pulv. ſubtiliſſ Cortic. Peruv. Elect.* ʒvi. *Syrup. è Rub. Idæ. q. ſ.* M. F. *Elect.* de quo cap. quantit. nuc. Iugland. ter in die horis medic. Iulii autem 29. cùm ex redintegrato appetitu Venenum penitùs ſubactum fuiſſe certum haberem, alvum *Potione* ſequenti mane proximo exhibenda cum Regimine deturbandam curavi, iterumque Auguſti primo, ℞. *Decoct Sennæ Gereon.* ℥iv. *Mannæ ſelectiſſ.* ℥iſs. M. Has evacuationes bene toleravit, atque inde perfectè reconvaluit Patiens, tantùm adhuc Parotis tumebat, quo nomine Emplaſtrum adhuc uſurpādum duxi, atque ʒſs. *Pil. Stomach. cum Gum in iv. Pil. redact.* poſt triduum elapſum hora ſomni exhibendam, atque deinceps quarta quaque nocte ad *v.* vices repetendam, & horis matutinis ſequentibus ℔*iv. Aqu Mineral. purgant.* crudarum vel ad ℔*iii.* coctarum & ℔ſs. *Lactis* alterat. bibendas; quo pacto Parotis ſenſim demùm evanuit, & Patiens integram ſanitatem tandem aſſecuta eſt.

Cap. 11.

Hiſtoria Trigeſima.

Variolæ Diſcretæ malignæ paulo ante initium maturationis funeſtæ.

Filiolę duę Vicini mei Domini *Pinke* Aromatari habitantis in vico dicto *Nevvgate ſtreet*, menſe Iulio Anno 1692. quarum una ſex, altera quatuor annos nata erat, Varioloſo veneno admodùm

Cap. II. *Decima ſeptima* (?) *maturationis funeſta.*

dùm deleterio infectæ, eodem die decubuerunt, utraque durante Morbi apparatu blandè calebat, & febre miti tentabatur, (Natura nimirùm veneno obruta) nullum Symptoma aderat vehementius præter Vigilias perpetuas & contumaces uſque ad ſecundum ab eruptione diem protenſas. Exanthemata ubique diſtincta ſatis pro ratione temporis acuminabantur, unde animi Pharmacopolæ qui eas tractabat addebantur; Non enim Veſiculas miliares ubique in interſtitiis Variolarum in collo & pectore natu majoris, atque Petechias in pectore Junioris efflореſcentes animadvertebat, ideoque de eventu Morbi parùm ſollicitus, nullum iis Remedium præter Julapium Perlatum temperatum exhibuit; Natu autem major ſecundo ab eruptione die derepente, & ſine quavis evidenti cauſa, Spaſmis univerſalibus correpta, attonita & ſuffocata more Apoplecticorum eodem ipſo die fato cedebat, quanquam ego incunctanter accerſitus *Veſicatoriis*, & generoſiſſimis quotquot remediis ſerò adhibitis ſpiritus ſtimulare atque Venenum ſubigere incaſſùm ſtategeram: Fatum etiam non minùs acerbum ſortiebatur altera, quæ perpetuò delira & vigil non obſtante Opiatorum & Alexipharmacorum remediorum à me & Cl. Collega D. D. *Brovvm* præſcriptorum uſu, tertio ab eruptione die ſummum diem oppetiit: Adeò præcipitem ruinam infert, atque funeſtum prognoſticon ſuggerit hic Morbus, quoties ortum ſuum duxerit à Veneno deleterio, quod durante Apparatu vel Eruptione per Petechias, Eruptionem miliarem, vel quamcunque aliam id genus notam, indolem ſuam prodat, qualiſcunque fuerit Exanthema. tum eruptio; nullatenus enim eruptioni Variolarum diſtinctæ fidendum eſt, ubi indicia malignitatis ſeſe in cōſpectum dant; namque Diſcretas Variolas non minùs quàm Confluentes, Peſtilentialem indolem nonnunquam (licet oppidò raro) induere exercitatos medicos haud latet, quod anteà innuimus.

Hiſtoria trigeſima prima.

Variola magna ex parte Diſcreta, verùm Maligna cum maculis purpureis in ipſa eruptione conjuncta.

Filios Domini *Ryley* habitantis prope *Aulam Chirurgorum*, ſeptem annos natus, die Junii 19. 1693. Varioloſo fermento deleterio in actum deducto cœpit febricitare, atque totum Apparatus ſtadium Symptomatis uſitatis affectus decucurrit; à primo verò inſultus momento perpetuò vigilavit, & deliravit. Incipiente quarto Morbi die, Junii ſcil. 23. ubi jam Exanthemata fere per integrum diem quaſi in cute latitantia ſeſe obſcurè in conſpectum dederant, ego accerſitus inveni Puerum perperam in Ancillæ lachrymantis ſinu, Adſtantibus omnibus plorantibus, in lecto, tempeſtate admodùm fervida, æſtuantem, ut Variolarum protruſio juxta opinionem vulgi eò magis accelleraretur; Spiritibus autem à Veneno, & hoc Regimine valde oppreſſis & debilitatis, atque vigiliis, & deliriis inde plurimùm auctis (quæ Symptomata Pharmaco-

macopola medicamentis frigidis, *v.g. Decocto Albo* & *Spiritu Sulphuris*, atque etiam *Laudano* ſuperare incaſsùm tentaverat) Variolæ ubique magis magiſque intus quaſi repercuſſæ ſubſidebant; Petechiæ etiam in pectore efflorecentes indolem Morbi pravam indigitarunt. Ancilla autem à me non ſine jurgiis è lecto excitata, æſtuans & pænè ſuffocatus Puer ab aeris injuriis tegumentis levioribus munitus, illicò liberiùs reſpirare cœpit. Ad Spiritus autem pænè ſuffocatos & extinctos reficiendos & ſtimulandos, atque eorum motus inordinatos & vacillantes compeſcendos, *Veſicatorium* amplum & acre illicò ad Nucham applicandum juſſi, atque Cochl: iij: vel iv: *Iulap.* ſequent. tertia vel quarta quaque hora (agitata phiala) propinanda, ℞. *Aqu: Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥iiſs. *Epidem.* ℥i. *Paon. comp.* ℥iii: *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lapid. Contrayerv. an* ʒ ſs. *Syrup. de Mecon* ℥iſs. M. F. *Iulap.* Æger poſt ſecundam Iulapii doſin per quatuor horarum ſpatium tempore pomeridiano dormivit, Exanthemata intereà ubique evidenter protrudebantur, media nocte Puer inſomnis factus rurſus cœpit delirare, atque inde Variolæ in multis locis numero auctæ cohæſerunt, Petechiæ etiam in interſtitiis numero & magnitudine auctæ ſubnigrum colorem induebant: unde Hæmorrhagiam univerſalem & funeſtum à ſoluta ſanguinis craſi illicò inſecuturam expectavi, non niſi remediis generoſiſſimis quæ Spiritus pænè extinctos expandere valerent, antevertendam: Ideoque Iunii 24. *Veſicatoria* ij. ampla & acria ad internos Carpos ſtatim applicanda juſſi, atque *Bolum* ſequentem ſolut. in Cochleari *Iulapii* (de quo bibere fas erat ad libitum) illicò deglutiendum, repetendumque deinceps ſexta quaque hora, ℞. *Theriac. Andr.* ℈ſs. *Pulv. è Chel. Cācr. comp. Lap. Contrayerv. an. gr. viij. Serpent. Virg. gr. iv Laud. liquid. Helmont gutt x. Syrup. de Mecon. q. ſ.* M.F. *Bolus*. ℞. *Aqu. Meliſſ. Cinam. Hord. Ceraſ. nigr. an.* ℥ii. *Paeon. comp.* ℥i. *Epidem.* ℥ſs. *Syrup. Caryoph* ℥i. *Confect. Alcherm.* ℥i M.F. *Iulap.* *Liquorem* etiam *Poſſeticum* noſtro modo alteratum copioſè & frequenter ſubtepidè propinandum præſcripſi. Inde placidè dormivit Æger, utut quadantenùs deliraret, maculæ autem nigræ adhuc manebant, verùm nulla omninò Hæmorrhagia (quod valdè miratus ſū) ſuborta eſt. Quandoquidem verò Natura jam planè iners & languida, neque per ductus ſalivales neque per Renes Venenum quod per Exanthemata protrudere nō potuit, eliminaret, decrevi quocunque modo defectum illum ſupplere, ideoq; die 25. ad Cataractas Renum reſerandas *Cineres Bufonum* cum Bolis commiſcendos curavi, & doſin *Serpent. Virgin.* ad ulteriorem Spirituum ſtimulationem augendam, more ſequenti, ℞ *Theriac. Androm Lap. Contrayerv. pulv: an:* ℈ ſs. *Rad. Serpentar. Virgin. gr: vj:* Ciner. *Buſon gr. viii. Laudan. liquid. gut. x. Syrup. de Mecon. q ſ.* M.F. *Bolus*, quem ſumat ſtatim ſolut. in Cochl. i. Iu-

lap

Cap. 11.

lap. nuperrimè præſcripti, repetatque tertia pomerid. Inſuper *gut. x, xii, xviii. Sp. CC.* optimè rectificati unicuique hauſtui Alæ inſtillandas, atque ductus ſalivales Gargariſmo ex *Decocto Ficuũ & melle Roſat.* faucibus ſæpius injecto ſollicitandos imperavi, atque *Iulap. cum Confect. Alcher.* adhuc uſurpandum. Ægro inde ſatis ad ſomnum propenſo, Ego ſub veſperam reverſus, Bolum cum *Ciner. Bufon.* abſque *Laudano* ſexta quaque hora repetendum duxi. Die 26. Puer ſomnum placidè capiebat ſine ope *Laudani*, urinam reddidit copioſam, Exanthemata ubique acuminari cœperunt, Petechiæ autem adhuc manebant admodùm frequentes, amplæ & ſublividæ; quocirca *Bolum Alexipharmacũ* cum *Ciner. Bufon.* abſque *Laudano* quarta quaque hora repetendum juſſi, unde Junii 27. primo ſcil. maturationis die Puer delirare deſinebat, atque ſine Opiato medicamento placidè dormiebat. Exanthemata ubique turgentia matureſcebant, facies & manus ſine febre evidenti plurimùm intumeſcebant, maculæ (urina jam etiam copioſè reddita rubeſcebant, diminuebantur, & evaneſcere cœperunt: unde ego ad ſpem maximam erectus ſum; Parentes autem jam de vita Pueri non ampliùs ſolliciti atque monita noſtra ſpernentes, Bolum Alexipharmacum reluctanti puero ampliùs obtrudi noluerunt, atque me dimiſerunt. Ægrè equidem coactus diſceſſi, non ſine Prognoſtico funeſto prolato, utcunque *Iulapium* ſequens potandum juſſi, atque ejus Cochl. tria ſtatim, atq; deinceps tertia quaque hora (agitata phiala) propinanda. ℞ *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥ii. *Epidem. Paon comp. an.* ℥ß. *Theriac. Andr. Lap. Contrayerv. an.* ʒß. *Serpent. Virgin. Ciner Bufon an.* ℈i. *Syr. Caryoph* ℥i. M. F. *Iulap.* Quamdiu hoc Iulapium exhibebatur, licet nimis parcè, per bidui ſpatium, ſcil. uſq; ad nonum Morbi diem (ut ex Pharmacopola audivi) ſomnum placidum capiebat Puer, Exanthematis indies matureſcentibus, atque maculis ſenſim declinantibus; demùm autem uſu Iulapii ipſius poſt habito, Deliriis & Vigiliis recrudeſcentibus, atque maculis nigris rursùs efflореſcentibus, die Iulii 2. atque declinationis Morbi tertio, miſer Puer proculdubiò præ remediorum neglectu, ſpem Amicorum fallens, ſupremum clauſit diem.

Hiſtoria trigeſima ſecunda.

Variolę Cohęrentes & Malignę Profluvio Vrinę ſolũmodò indicatę.

Honoratiſſimus Vir *Thomas Coventri* nobiliſſimi Domini *Baronis de Coventry* Filius natu maximus, familiæ ſuæ decus atque columen, præcedenti æſtate in ipſo ætatis ſuæ flore à Phthiſi verè pulmonari (Deo favente) à me ægrè admodùm liberatus, atque adhuc Catarrho ex levi quavis occaſione obnoxius, die Martii 22. 1686. Tuſſi, dolore capitis, vomitione atque ceteris Symptomatis Variolarũ apparatum comitari ſolitis correptus, atq; febricitans decubuit. Pharmacopola die 23. accerſitus ſequens Lene *Vomitorium* (an ritè, atque certa indicatione innixus neſcio.) ſub veſperam ei pro-

Google

propinavit, unde liquore Poſſetico copiosè epoto ſæpius vomuit, ♃. *Infuſ. Croc. Metall.* ℥iiſs. *Aqu. Hyſſop.* ℥i. *Syrup.* è ſ. *Rad.* ℥iiſs. M. F. *Potio Emetica*. Symptomatis autem inde nequaquam manſuefactis, verùm potiùs exacerbatis, atque Variolis die ſequenti ſcil. 24. Martii confertim erumpentibus, ego poſt meridiem incunctanter acceſſitus inveni Nobilem Juvenem delirum ac vigilem, Febre, (quæ tamen temperiem naturalem non immutaverat) Pulſu celeri debili, Tuſſi, & Lingua arida laborantem, Exanthematis in ipſa prima eruptione fere ubique cohærentibus. Quapropter ad Spiritus erigendos, & inordinatos eorum motus compeſcendos, & ad Tuſſim importunam quadantenùs frænandam, Cochl v, vel vi. Julap. ſequent. quarta quaque hora propinanda juſſi (agitata priùs phiala) atque hauſtum Paregoricum ſequentem hora ſomni (modo ope Julapii non bene dormiret) exhibendum, ♃ *Aqu. Meliſſ. Cardu. Ceraſ. nigr. an.* ℥ii. *Epidem. Syrup. de Mecon. an.* ℥iſs. *Pulv.* è *Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.* ℨſs. M. F. *Iulap.* ♃. *Aqu. Papav. Rhœad. Cardu. an.* ℥iſs. *Epidem.* ℥iii. *Syrup. de Mecon.* ℨvi. *Laudan. liquid. gutt. xii.* M F. *Hauſtus*. Horum ope Nobilis Juvenis ſomnum capiebat, Exanthemata autem eodem ferè modo ſe habebant, depreſſa nimirum adhuc & ſublurida, Pulſus adhuc celer & debilis perſeverabat, Lingua magis areſcebat, atque utut Guttur doleret, nullus omnino Ptyaliſmus ſupervenit; ad ariditatem igitur linguæ leniendam, mixturam ex *Aq. Plantag.* ℔ſs. & *Diamor.* ℨvi. juſſi parandam, verùm etiam ad allevandum Gutturis dolorem, quo præ ceteris Symptomatis Vir Nobilis angebatur, atque ad Ptyaliſmum excitandum, Gargariſmum ex *Decoct. Ficuum* ℔iſs. *Mell. Roſat. & Diamor. an.* ℥i. Siphone faucibus calidum ſtrenuè & frequenter injiciendum curavi, atque Iulapium Paregoricum cum Speciebus adhuc uſurpandum, additis ad ſingulos vel alternos Hauſtulos *gut. xii. vel xiv. Laudan liquid. Helmont.* pro ratione Vigiliarum. Die 26. Exanthemata quæ iam matureſcere oportebat, deprimebantur, atque utut in apicibus albeſcerent, ſine quavis maturatione areſcebant. Febrem inſuper mali moris ex pulſus celeritate & debilitate & linguæ ariditate adeſſe deprehendi, cùm Natura planè iners & languida jam neque per Cutim, Ductus Salivales vel quamvis aliam viam Venenum intùs coactum protrudere valeret, non obſtante ſomno, in quem ope præſcriptorum ſatis propendebat; ideòque motum Spirituum ordinatum (qui me in hoc caſu in ſpem maximè erexit) uſu *Iulapii Paregorici* & Laudani repetito adhuc conſervandum apprimè neceſſarium duxi, probè ſciens Spiritus adeò attritos facillimè deliriis & vigiliis recurrentibus quàm citiſſimè avolaturos; inſuper *Liquorem Poſſeticum* noſtro modo alteratū copiosè propinandum juſſi, atq; *Turundas* li- Cap. II.

Cap. II. neas *Ol. Amygd. dulc.* illitas naribus intrudendas, ut liberior fieret per hares reſpiratio, & Os inter dormiendum clauſum inde minùs areſceret. Die menſis 27. Morbi autem 6. cùm animadverterem Febrem & Exanthemata eodem ferè modo ſe adhuc habere, atque vigilias ex motu Spirituum minùs ordinato quadantenùs protractas, præter uſum *Iulapii Paregorici Hauſtum* ſequentem illicò propinandum juſſi, iterùmque tempore nocturno (ſi vigiliæ urgerent) repetendum, ℞. *Aqu. Paralyſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥i. *Epidem.* ℥iii. *Syrup. de Mecon.* ʒvi. *Laudan. liquid. Helm. gutt. xx.* M. F. *Hauſtus*. Inſuper Cochl. iv. vel v. Iulapii ſequentis ſæpiùs exhibenda imperavi, atque aliquando Hauſtulum *Vini Canarini*, quippe Pater nobiliſſimus, atque ceteri Adſtantes uſum *Alexipharmacorum* generoſorum (quæ proculdubio jam admodùm neceſſaria erant) admittere noluerunt. ℞. *Aq. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥v. *Epidem.* ℥iii. *Cinam. hordeat.* ℥ii. *Margarit. ppt.* ʒiß. *Sacchar. alb.* ʒv. M. F. *Iulap.* *Gargariſmum* etiam repetendum juſſi. Die autem 28. Spiritibus ob defectum generoſorum *Alexipharmacorum* vacillantibus, Nobilis vir malo omne rurſus cœpit delirare; quanquam motu Spirituum ordinato, aucta *Opiatorum* quantitate adhuc conſervato, ſatis ad ſomnum eſſet proclivis. Ideòque de eventu Morbi ego valdè ſollicitus (poſtquam multis precibus hanc veniam impetratam) Spiritus ſtimulare *Veſicatorio* amplo & acri ad Nucham applicato, & hoc modo Alexipharmacorum quæ adeò neceſſaria duxeram defectum ſupplere decrevi; inſuper *Hauſtum Opiatum*, *Iulapium Paregoricum*, *Vinum Canarinum*, & *Liquorem Poſſeticum* noſtro modo alteratum adhuc uſurpandum imperavi. Die 29. Vir Nobilis adhuc febricitans & quadantenus delirus, Exanthematis ubique exareſcentibus & depreſſis, ad Vigilias magis proclivis erat: qua de cauſa *Veſicatoria* ii ad brachia interna applicanda, Iulapium Paregoricum adhuc uſurpandum, atque Hauſtum Opiatum bis in die repetendum curavi. Die 30. (veneno neque per Cutim, neque per ductus ſalivales vel partes extremas protruſo) Pulmones quadantenus infarciebantur, & nobilis Iuvenis deliriis & vigiliis pænè ſuccumbebat; ego verò, venia in tanto diſcrimine ægrè priùs impetrata, chartulam unam *Pulveris Alexipharmaci* ſequentis ſexta quaque hora exhibendam juſſi, in Cochl. Iulap. ſequentis, & Cochl. iv. vel v. ejuſdem Julapii ſuperbibenda, ad vires Spirituum pæne extinctorum erigendas, ut eo meliùs Venenum per Cataractas Renum patentiores amandare valerent, quod per Cutim vel ductus ſalivales exterminare non poterant, ℞. *Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayerv. an.* ℈i. *Ciner. Bufon.* ʒß. *Pulv. Bezoard. Magiſtral.* ℈ß. M & divid. in tres chartulas. ℞. *Aqu. Meliſſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥iii. *Epidem. Pæon. comp. an.* ℥i. *Confect. Alkerm.* ʒii. *Syrup. Caryoph.*

ryoph. ℥i. M. F. *Iulapium*. Inſuper Hauſtum Paregoricum bis in die exhibendum juſſi, Julapium Perlatum & Gargariſmum repetendum, & Cochl. viii. vel x. *Apozem.* ſequent. repeſact. propinanda, ℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔i. *Syrup. Capill Vener. Tinctur. Croc an.* ʒß M F. *Apozema.* Unde Æger (urina copioſè reddita, atque Arteriis fortius ſeſe vibrantibus) placidè dormire cœpit, atque ad ſe redire; quandoquidem verò Reſpiratio adhuc (uti ſæpè in hoc ultimo Morbi ſtadio) pulmonibus infarctis erat quadantenùs difficilis, die 31. Cochl. i *Linctus* ſequent. cum Hauſtu Apozematis Pectoralis quarta quaque hora miniſtrandum curavi, ℞. *Ol Amygd. dulc. rec. Syrup. Capill. ven. an* ʒiß. *Sacchar cand. alb.* ʒiß. M F. *Linctus.* Hauſtum etiam Paregoricum hora ſomni repetendum imperavi. Aprilis 1. Nobilem Juvenem planè ἀπυρετον atque in nullo diſcrimine verſantem inveni, quanquam adhuc obſtructione Pulmonum, Tuſſi violenta & levi Ophthalmia affligeretur; quapropter *Linctum* & *Apozema Pectorale* adhuc uſurpandum duxi, *Hauſtum Paregoricum* hora ſomni propinandum, *Gargariſmum* & *Iulapium Perlatum* repetendum, *Linimentum* ex *Ol. Amygd. dulc.* &c. pro facie parandum, atque gut. aliquot *Collyrii* ſequentis ſæpiùs oculis inſtillandas, ℞. *Aqu. Plantag.* ℥i, *Troch. alb. Raſ ſine Opio*, *Sacch. Cryſtal. alb. an.* ℈i. M. F. *Collyrium*. Quandoquidem verò Pulmones nobilis viri (qui à Tabe præcedenti aliquali labe inficiebantur) hoc Morbo calefacti debilitarentur, adhuc obſtruerentur, & demùm moleſta Tuſſi angerentur, atque Scabies inſuper pertinaciter ad faciem adhæreſceret, & alvus adhuc adſtringeretur, Aprilis 2. *Apozema* pectorale & *Linctum* diligenter uſu pandum duxi, atque etiam *Linimentum* & *Gargariſmum* uſque ad diem ſextum. Die 3. inſuper alvum *Glande* ex *Melle & Alumine* cum ʒii. *Spec. Hier. picr. coct.* ſollicitandam curavi: Die 4. ad calorem pulmonum temperandum *gr. xv. Salis Nitr. puriſs.* & ʒß. *Sacchar cryſtal. alb.* in ſingulis hauſtibus cereviſiæ ſolvend. præſcripſi; atque demum die 6. ad Tuſſim importunam frænandam *gutt xii. Laudan. liquid.* in Cochl. i. *Syrup. Balſam.* hora ſomni quavis nocte exhibendum. Hoc pacto ſublatis omnibus ſymptomatis, planè reconvaleſcebat nobilis Vir, appetitu etiam integrè reſtituto, nec morboſus aliquis affectus poſteà ſuboriebatur, præter levem oculorum Taraxin, à qua facilè & brevi repetito Collyrii præſcripti uſu liberabatur. Alvum igitur Pilul. ſequentibus nocte deglutitis primùm die Aprilis 11. leniter ſubducendam juſſimus, ℞. *Pil. Stomach. cum Gum. Aloes roſat. an.* ℈i. *Sal. Tartar gr vi. Elix. Propr. q. ſ.* M. F. *Pil. n. vi*, deaurandæ. Die 14. hora ſomni deglutiit Nobilis Vir *gr. xxv. Pil. Stom. cum Gum.* & ad alvum fortiùs deturbandam proximo mane *Extract. Rud. gr. xxv.* in iii. Pil. redact. atque denique die 17, *Pil. Stomach.* ʒß.

Cap. 11.

hora ſomni, mane verò proximo Pilulas ſequentes, ℞. *Extract. Rud.* ʒß. *Sal Tartar gr. v. Ol. Aniſ gut. iii* M. F. *Pil. iii*, deaurand.

Hiſtoria Trigeſima tertia.

Altera ejuſmodi.

VXor Domini *Levvis* habitantis in vico dicto *Pater-noſter-rovv*, mulier elegans & formoſa Anno 1670. ægrotans, atque immodico menſium fluxu tentata, ſexto impraegnationis menſe, Varioliſ jam ubique erumpentibus abortionem paſſa eſt. Exanthemata mali moris à prima eruptione ubique confluebant, acceſſerunt Pulſus admodùm debilis ſine evidenti Febre, Vigiliæ pertinaces & delirium; interrogatis tamen placidè reſpondebat Ægra, ſecundo maturationis die à priore medico deſerebatur quaſi deplorata: ego verò tunc acceritus, deprehendi (Lochiis adhuc fluentibus) Pulſum admodùm debilem, temperiem mitem. Variolas ubique depreſſas, adeò autem fuit attonita & animi impos, ut ſeſe benè valere crederet, neque de Morbi eventu ſollicita eſſet, neque de Morbo, neque de quovis ſymptomate conquereretur. Inſuper Natura veneno per glandulas cutaneas juxta primam intentionem propulſandoimpar, planè languida & ignava, neque per glandulas ſalivales, neque per aliquam aliam portam hoſtem proſequi moliebatur. Hoc in caſu ad præcavendam funeſtam Diarrhœam, quam merito inſecuturam ſuſpicatus ſum, atque ad eliminationem lymphæ venenatæ ſaltem per Cataractas Renum promovendam, præſcripſi doſin *Ciner. Buſon. Pulv è Chel. Canc. comp.* & *Lap. Contrayerv.* quarta quaque hora cum hauſtu *Iulapii Opiati* miniſtrandam, unde fluxu urinæ notabili ſuborto optimè dormiebat Ægra. Poſt unum verò vel alterum diem exareſcentibus ubique Exanthematis, pulſum ſenſim fortiorem deprehendi, atque mentem ſanam; qua ratione, medicamenta non adeò frequenter repetenda juſſi, verùm ſexta tantùm vel octava quaque hora, atque tandem bis vel ſemel in die, fluxu Urinæ continuato, & Paciente indies reconvaleſcente; atque quidem die Morbi viceſimo prorsùs convaluit, ſine ulla omninò Exanthematum maturatione, Salivatione vel extremorum intumeſcentia per totum Morbi curſum ſuborta.

Hiſtoria trigeſima quarta.

Altera ejuſmodi.

FIliolus Domini *Allot* habitantis in vico dicto *Covv-lane*, ſex annos natus, circiter annum 1671. media hyeme Variolis laborabat. Exanthemata à prima eruptione ante meum adventum ubique confluebant, vel ſaltem magna ex parte cohærebant, Febris inſuper mali moris à primo Morbi inſultu uſque ad maturationem protendebatur. Inſtante autem maturationem (cùm ego primùm acceſſebar) Exanthemata quæ jam matureſcere & turgeſcere oportebat, ubiq; ſubſidentia & exareſcētia, atq; in pectore Petechiis interſperſa

ſperſa deprehendi, acceſſit alvi fluxus enormis cum vigiliis & deliriis ſociatus, poſtquam oppreſſa Natura venenum per ductus Salivales levi Ptyaliſmo, quaſi velitando eliminare incaſsùm tentaverat; Ope autem *Iulapiorum Opiatorum*, *Enematum Adſtringentium & Pulverum Cardiacorum & Adſtringẽtium* cum *Ciner. Buſon.* cõmixtorum, ſæpiùs repetitorum, Fluxus alvi licet ſæpiùs recurrens demùm penitùs ſublatus erat, Æger placidè dormiebat, atque urinam copioſè reddebat, atque tandem evaneſcentibus Petechiis, (utut Variolæ per totum Morbi curſum ad inſtar pellicularum pellucidæ adhæſiſſent & exaruiſſent) perfectè reconvaleſcebat, & nullus omninò morboſus affectus poſteà ſubortus eſt, præter *Ophthalmiam*, à qua methodo alibi deſcripta facilè liberabatur.

Hiſtoria trigeſima quinta.

Variola cum diris ſymptomatis ob Salivationem intempeſtivè ſuppreſſam ſociatę, quę ſymptomata ſuborto urinę profluvio tollebantur.

Conſobrina Domini *Tipton* habitantis ſub Inſigni *Solis* prope *Holborn-bridge*, Anno 1673. currente jam 14 ætatis anno, Variolis cohærentibus laborans, à Pharmacopola tractabatur, uſque ad undecimum Morbi diem, quo die Salivatione à frigore in poros Cutis admiſſo derepentè ſuppreſſa & Variolis ubique depreſſis, ego incunctanter accerſitus inveni miſeram Puellam pulſu admodùm debili, ſubſultu Tendinum, vigiliis & delirio laborantem, anhelam etiam & ſuffocatum ac ſi illicò animam efflaturam, Igitur *Veſicatorium* amplum & acre ſtatim ad Nucham applicandum iuſſi, atque *Bolum* ex *Electuar. de Ovo* & *Ciner. Buſon.* exhibendum, & cum hauſtu *Iulapii Opiati* quarta quaque hora repetendum; unde (quod optabile fuit) inſigne & quaſi Diabeticum Urinæ profluvium ſuboriebatur, vires ſtatim evidẽter refocillabãtur, & Puella melius reſpiravit. Demùm decimo quarto Morbi die, cùm iam febris penitùs exulaverat, uſu Bolorum non ampliùs continuato, reviveſcebat (mirabile dictu) ingens Ptyaliſmus, qui ſponte duravit, uſque ad completam Exanthematum maturationem, & donec Patiens integrè reconvaleſceret, quæ hoc pacto (ſi quæ alia) ab Orci faucibus planè eripiebatur.

Cap. II.

Hiſtoria trigeſima ſexta.

Variolę Malignę & cohærentes fluxu.

Uxor Domini *Goddard* habitantis in vico dicto St. *Botolphs lane*, annos duodeviginti nata, die Octobris 21. 1692 ſub veſperam dolore Lumborum Spaſmodico derepente adeò atroci corripiebatur, ut tota machina Spaſmis agitari videretur. Febris autem intemperie, ſiti vel Pulſus mutatione nondum ſeſe prodebat. Die proximo alvum frequenter deiiciebat, non multùm autem ægrotabat, lumbagine ſolummodò attrita, indeque ſeſe non continebat in lecto ut par erat, verùm ubique in domo, tempeſtate admodũ frigida pallida licet & languida obambulabat Die 23. ſub veſperam unum vel alterum Exãthema ſeſe in labiis primũ in

Menſiũ immodico & Diarrhœa ſuborta die Morbi 15. ſuneſte terminata.

Cap. 11. conſpectum dedit. Die 24 erumpebant Variolæ ubique cohærentes, Ægra jam multùm languebat, ſuffocatione ſtrangulatoria ſæpiùs tentata, atque madore frigido perfuſa: Pulſus ut ex Adſtantibus audivi) erat debilis, & Vigiliæ à primo Morbi inſultu uſque ad 27 Menſis diem, pertinaciter urgebant, & ne granum quidem Medicamenti alicujus Opiati vel Cardiaci ad vires ſuſtentandas à Pharmacopola qui eam hactenus tractabat miniſtratum erat; Decoctum album, & Julapium Perlatum frigidum & minimè Cardiacum per totum hoc Apparatus & Eruptionis tempus concedebatur, ſolummodò tantillum Vini Canarini in deliquiis ægrè admodùm, & non ſine multis precibus impetravit, ægrota utut inde ſeſe plurimùm refectam ſentiret. Ego 27. menſis, & ſexto Morbi die advocatus, quamprimùm animadverti Exanthemata admodùm frequentia & pænè ubique cohærentia, depreſſa verò & lurida, Pulſum debilem & celerem, micturitionem, urinam verò tinctam & contentis ſaturatam, vires admodùm languidas, & ſuffocationes quaſi Hyſtericas frequenter recurrentes, cum Vigiliis pertinacibus conjunctas: quoties enim obdormiſcere cœpit, ſuffocatione & deliquio excitata ſtatim expergefacta eſt. Ideoque *Veſicatorium* ſtatim ad Nucham applicandum juſſi, & *Bolum* ex *Theriac. Androm.* ℥ ſs. *Pulv. è Chel Cancr. comp. Lap. Contrayerv. & Rad. Serpentar. Virgin. an.* ℈ſs. *Laud. liquid. gut* xv. *& Syrup. Caryoph. q. ſ.* illico exhibendum, atque ſexta quaque hora repetendum cum hauſtu Julapii, & *gut xij Laudani liquidi* hauſtui Julapii media nocte propinando, inſtillandas, modo non dormiret: A *Laudano* vertigine quadantenùs afficiebatur Ægra, urinam verò ſine micturitione moleſta jam reddebat, & poſt univerſalem dolorem quem per bihorium ſenſerat, demùm per trihorium quietè decubuit, atque denuò placidè dormivit. Octobris 28. mane pulſum deprehendi manifeſtò fortiorem, Exanthemata ferè ubique (tardè licet) matureſcentia atque quadantenùs acuminata, faciem etiam licet ſine Ptyaliſmo intumeſcentem, Ægra hilari erat animo, & plurimùm refecta, atque à languore, ſuffocatione, madore, reliquiſque funeſtis ſymptomatis, liberata quietè jacebat, indeq; in ſpem inductus Bolum ſexta quaque hora adhuc repetendum duxi, donec ſomnus ſatis conciliaretur, atque Venenum magis ſubigeretur. Die 29. menſes qui præſtituto tempore, ſcil. ſub initium Morbi fluere debebant, jam erumpebāt, ſubſidebat faciei intumeſcentia, atque Exanthemata eam obſidentia, pure minimè concocto; exareſcebant; Ægra verò mentis adhuc compos erat, utpote frequenti, licet brevi & ſuſpenſo ſomno refecta, ideoque *Veſicatoria* duo ad Carpos internos applicanda juſſi, & *Bolum è Theriac. Androm.* ℈ſs. *Pulv. Serpentar. Virgin. Spec. Confect. de Hyacinth. è Chel. Cancr. com. an. gr. xii. Laudan. Lond. gr. j.* & tantillo

tillo *Syrup. Caryoph.* confectum, atque hauſtulum cum *Syrup. de Mecon.* ℥ß. ſtatim exhibendum, atque denuò ſexta quaque hora repetendum. Bene inde dormivit & mente integra fruebatur, Lingua mollis erat & humida, Guttur autem dolebat ſine Ptyaliſmo vel Aphthis in ore ſuccreſcentibus, vel Tuſſi conjuncta: margines Exanthematum in pectore & Artubus rubedine magis vegeta perfundebantur, Glandulæ prope naſum ſitæ intumeſcebant, & ſerum copioſè excernebant, una manus in tumorem tolli cœpit, Veſicatoria autem vix quicquam effecerunt, Sanguis ex Arteriis uterinis fluere haud deſinebat, parciùs autem quam præcedente die effluxit; Vibrationem Arteriarum deprehendi citatiorem, atque urinam rubedine ſaturatam, atque contentis & arenulis refertam, iterumque frequenter & moleſtè redditam. Ideoque præter uſum Bolorum Alexipharmacorum & Opiatorum quos ſexta quaque hora uſurpandos duxeram, die Octob. 30. Hauſtum *Apozematis Pectoralis* cum *Tinctur. Croc.* vel *Emulſionis è ſemin. frigid. cum Aqu. Roſ. rub.* calidè ſæpiùs miniſtrandum juſſi, atque Gargariſmum ex decocto Ficuum, *Diamor. & Mel Roſ.* calidè Siphone faucibus frequenter inijciendū. Die Oct. 31. bene adhuc dormivit & ſana mente fruebatur, manus utraque tumore notabili afficiebatur, Exanthemata in manibus, atque in cruribus hactenùs depreſſa inflammari, & pure turgere incipiebant; urina autem pauca admodum frequenter & difficulter reddebatur, fluxu uterino adhuc non penitus ſublato, quo nomine *gr. xv*, vel ℈j *Pulv. Æthiopic.* ſingulis Bolis addendum duxi, eorumque uſum unà cum hauſtu Paregorico ſexta quaque hora repetendum, atque in ceteris perſtandum eſſe. Novembris 1. Fluxus uterinus ſiſtebatur, urina reddebatur copioſa, & contentis ſaturata & ſine dolore, ſomnus ſatis protrahebatur, tumor extremarum partium (Exanthematis in iis ubique jam pure refertis) in magnam molem elevabatur, Reſpiratio facilis erat & libera, pituita viſcida ope Gargariſmi copioſè è faucibus educta. Novemb. 2. Ægram poſt levem ſudorem ſponte ſubortum, atque per trihorium univerſum corpus perfundentem pænè ἀπυρετὸν inveni, unde in omnibus præſcriptis perſtandum eſſe duxi. Novemb. autem 3. & Morbi 13. ultimo Morbi Stadio jam primùm inito, Ægra bis alvum ſponte dejecit, partes extremæ evidenter detumeſcebant, ſitis etiam & Linguæ ariditas Febris auctæ indicia dederunt, ſatis quidem dormivit Ægra, ſed in nonnullis deliravit, & rursùs ſuffocatione tentabatur; qua de cauſa *Bolum* cum hauſtu Paregorico bis in die duntaxat repetendum duxi ad linguam autem emolliendam tantillum *Mucilaginis Sem. Cydon. Syrup. è Mor. Extract.* ſæpiùs in Os ingerendum juſſi, atque in ceteris perſtandum. Nocte proxima bis iterùm alvum deiecit Ægra, & urinam nonnunquam involuntariò reddidit, Pulſus erat

R[illegible] celer.

Cap. 11.

Cap. 11. celer & quadantenùs debilis, ſomni erant breves, ſæpè enim ut in principio Morbi ſuffocatione ſtrangulatoria perterita expergefacta eſt. Hæmorrhagia uterina rediit jam plurimùm aucta. Igitur Novemb. 4 præſcripſi *Decoctum album* pro potu ordinario, atque loco Bolorum, Cochl. v, vel vi, Iulapii ſequent. alternis horis propinanda juſſi, ℞. *Aqu. Germ. Querc. Cinam. hord. an.* ℥ *iv. Epidem Paeon comp. Syrup. è Mecon. an.* ℥ *i ß. Pulv. è Chel. Cancr. comp Spec Confect. de Hyacinth. Pulv. Bezoard. magiſt. an.* ℥ *ß.* M. F. *Iulap.* Ante veſperam quinquies dejecit fæces copioſas & ſeroſas, pulſus autem inde non multùm labefactabatur, quo nomine Bolum ex *Theriac. Androm.* ℥ *ß. Pulv. è Chel canc. comp. Spec. Confect. de Hyacinth. an. gr xv Laudan. Lond. gr. i.* & tantillo *Syrup. Caryoph.* confectum illicò exhibendum curavi, & quarta matutina (ſi fluxus alvi perſeveraret) repetendum, cum hauſtu Iulapii ex *Aqu. Meliſſ. Rut. Ceraſ. nigr. Bryon. & Paeon. comp. & Syrup. Caryoph.* de quo fas erat bibere ad libitum in languoribus vel ſuffocationibus, atque etiam *Spirit. Sal. Armon.* in phiala collo arcto & oblongo ſæpiùs naribus admovendum, ſin alvus à primo Bolo cohiberetur, ſecundū omittendum juſſi, & in locum ejus ſubſtituendum curavi Iulapium cum *Pul. Bezoar.* durante quidem alvi fluxu evigilavit Ægra, verùm ſine delirio vel ſuffocatione, ante mediam autem noctem deliria & ſuffocata, hora prima matutina ad plures migrabat. Adcò inter duo Symptomata vehementia, nimiùm enormem Diarrhœam, & ſuffocationem, difficili dilemmate demùm preſſus, vel miſeram Patientem poſt ſpem ſanitatis redintegrandæ amplam, jam fluxu alvi colliquativo diffluere, vel ſtrangulatione præcipiti perire permittere coactus ſum.

Hiſtoria trigeſima ſeptima.

Variola primariè Maligna & univerſim Confluentes

FIlius Domini *Hackenvill*, octodecim annos natus, ſub finem menſis Sept. 1692. atroci & planè Spaſmodico Capitis & Lumborum dolore correptus, ſine intemperie febrili, ſine nauſea, ægritudine, vomitione, vel quovis altero vehementi ſymptomate præter dolores memoratos, ad bidui fere ſpatium vigil ac delirus, pulſu interea debili, decumbebat. Sub finem ſecundi diei tota facies efflorefcentia æquali & continua derepente perfundebatur, minimè coccinea ſed ſublurida, Pectus univerſum, & Artus Exanthematis livideſcentibus, & penè ubiq; cohærentibus, varia admodùm figura ad inſtar Morbillorum (maculis nigris & Petechiis illic interſperſis) notabũtur; pervigil etiam erat & deliravit Æger uſque ad ſecundum Eruptionis diem, quo ego primùm accerſitus eum inveni inquietum vigilem & delirum, pulſu admodum debili & vacillante laborantem, & quaſi potionatum, magis quàm febricitantem, nam ne granum quidem Alexipharmaci alicujus, aut cujuſvis alterius medicamenti hactenus miniſtra

ſtratum fuerat, unde ſpiritus, nullis ſuppetiis Artis tempeſtivè adhibitis, veneno penitùs ſuccumbere videbantur: Ex inani verò Naturæ conatu, aliqualis labiorum intumeſcentia, & levis Ptyaliſmus demùm ſuboriebatur: Quocirca funeſto prognoſtico prius prolato (ut importunis Amicorum precibus ſatisfacerem) miſerum Ægrotantem repetito uſu *Theriac. Androm. Pulv. Gaſcon. Serpentar. Virgin. Iulap. Cordialium* & frequentium *Veſicatoriorum* (quod unicè faciendum reſtabat) ab Orci faucibus eripere & ſomnum ei conciliare moliebar; incaſsùm verò, ſub initium enim primi maturationis diei, comatoſus & convulſus fatis cedebat.

Soror hujuſce Juvenis in eadem domo cum Fratre diverſata, atque ei miniſtrans, terrore & mœſtitia ob mortem Fratris præproperam affecta, paulò ante illius obitum Paroxyſmum Febris quam Varioloſam eſſe ipſa opinabatur, ad 24 horas protenſum perpeſſa eſt. Alvo autem ejus, quæ priùs nimiùm adſtricta erat, Enemate ſoluta, atque Bolo Theriacali poſtea exhibito, die proximo mane planè *ἀπύρετος* videbatur, Arteriæ validè & ordinatè ſe vibrabant, qua de cauſa nullum aliud medicamentum deglutire voluit, præter *Cortic. Peruv.* quem parcè admodùm deglutiit, labe autem hacce infecta tres hebdomadas valetudinario tráſegit mœſta & præterrita menſes deinde ſubſiſtebant; demùm verò derepente dolore ſpaſmodico caput, lumbos & totum corpus occupante transfixa decumbebat, ſine Febre evidenti, nauſea etiam & vomitione non multùm laceſſita. Die autem proximo tota facies coccinea efflореſcentia æquali perfundebatur, Pectus verò & Artus Exanthematis ſublividis pænè cohærentibus, quorum apices haud pauci fuſcum vel nigrum colorem induebant. Secundo Eruptionis die, quo ego primùm accerſebar, fluxum menſium enormem perpetiebatur, dormiebat autem, atque minimè delirabat; Pulſum autem deprehendi debilem admodùm atque Temperiem mitem, & ne granum quidem medicamenti cujuſvis Alexipharmaci hucuſque ei miniſtratum fuerat. Terrore autem mortis quam exſpectabat perculſa, tremula jacebat, pathematis gravioribus attrita; quibus etiam acceſſit dolor ob inexſpectatum Avi obitum, qui è rure eam inviſendi cauſa huc ſeſe contulerat, atque domum jam primùm ingreſſus, Apoplexia fortiſſima correptus, intra ſemihoræ ſpatium animam efflarat. Utcunq; (funeſto Prognoſtico priùs prolato) ope *Alexipharmacorum* generoſſimorum & *Opiatorum*, atq; *Veſicatoriorum* frequentium applicatione funeſtum diem differre pro virili conatus ſum; ſed fruſtrà: ſecundo enim maturationis die, cùm jam univerſa facies pergamena quaſi candida obducta videbatur, comatoſa fatis cedebat.

Cap. II.

Cap: 11:

Hiſtoria Trigeſima octava.

Altera eiuſmodi. ADoleſcens 16. Annos natus habitans in *Soho* (cujus nomen mihi jam non occurrit) die Septembris 26. 1693. Varioloſo fermento infectus decubuit. Biduum valetudinariò tranſegit, dolore capitis & lumborum immani correptus, nondum autem, tactu judice, intemperie febrili tentabatur, vel Comate, Nauſea, Vomitione, Fluxu Alvi, vel quovis altero vehementiori ſymptomate apparatum hujus Morbi comitari ſolito affligebatur, tantùm de ſpaſmodico hoc dolore & vigiliis cõiunctis cõqueſtus eſt. Die autem 28. univerſa cutis effloreſcentia æquali, continua atque intenſè rubra ſine puſtulis notabilibus, derepentè perfundebatur, unde Æger pellicula quaſi ſcarlatina undique obductus illicò cœpit delirare & furere. Die menſis 29. eruptionis autem ſecundo, cùm à primo Morbi inſultu non omninò dormiviſſet, vel Remedium quodcunque Alexipharmacum vel Opiatũ ſumpſiſſet, ad eum inviſendum acceſſitus, animadverti pulſum admodùm debilem, celerem & inordinatum, atque Urinam paucam, tenuem, & minimè rubedine vel contentis ſaturatam, ipſum autem Ægrum inſomnem, delirum, & ſenſu omni penitùs privatum. Caſus hic (ſi quis alius) prognoſticon funeſtum ſuggerebat, nullam autem Indicationem præbebat, niſi ut quocunque modo ſpiritus pænè extincti ſuſcitarentur, atque motus eorum vacillantes & inordinati compeſcerentur. Quo nomine, poſtquam fatum inſtare denunciaveram, monitis Amicorum morem gerens *Veſicatoria* iii. ad Nucham & Carpos illicò applicanda juſſi, & *Bolum Theriac.* cum *Pulv. Gaſcon. Lap. Contrayerv. & Serpent. Virgin. an.* ∋ß. atque *Laudan. liquid. gut. xiv.* exhibendum, & quarta vel quinta quaque hora, ſolutum in hauſtu Iulapii Cordialis repetendum. Unde Æger qui à primo Morbi inſultu non omninò dormiverat, per duas horas integras ſomnum placidum capiebat, neque ut priùs delirabat, Ptyaliſmus etiam aliqualis jam ſuboriebatur, indeque proximo die mane *Veſicatoria* ii. ad Tibias internas applicanda curavi, & quantitatem *Serpentariæ Virgin.* in unoquoq; Bolo duplicandam: Die autem ſequenti, primo ſcil. maturationis, pellicula undiquaque pergamenæ ad inſtar albeſcente, & planè exareſcente obductus, maculis inſuper quibuſdam griſeis hic illic in Cuticula effloreſcentibus, comatoſus, delirus & convulſus animam exſpirabat, ſanguinis tantillo paulò ante obitum è naribus ſtillante.

Hiſtoria trigeſima nona.

MArtha Meade ancilla nobiliſſimi Domini *Baronis de Coventry* duodevigintiannos nata, die 24. Ianuarii 1691. derepentè Cephalalgia & Lumbagine immani corripiebatur, cùm autem ſeſe non calore, ſed potiùs algore ſenſiſſet perfuſam, *Altera eiuſmodi.*

ſam, rata hanc affectionem eſſe Nephriticam, ubique in domo obambulabat, tota nocte ſequenti, gelu jam admodùm ſæviente, Conſervo ſuo ægrotanti miniſtrans evigilavit, cùm potiùs in lecto ſomno indulgendum erat. Unde ſpiritus frigore & vigiliis pænè extincti minùs pares certamini cum Veneno ineundo reddebantur. Proximo die, cum jam ego morbum Varioloſum pronuntiaram, in curru, cautela maxima adhibita, in domum Amitæ ſuæ (ut percupiebat) ſecundo morbi die deducebatur. Die Morbi tertio, menſis nimirum 27. Pharmacola accerſitus, poſt Bolum neſcio quem præcedenti nocte exhibitum, nulla effloreſcentia in Cute ſeſe prodente, audacter è Vena Cubiti ℥ xiv. vel xvi. ſanguinis eduxit, qui cum impetu exſiliebat, atque nullatenùs, Rheumatici ſanguinis ad inſtar, concreſcebat, fibris penitus privatus. Die Morbi quarto mane ego accerſitus animadverti univerſam Cutem efflorefcentia continua & plana, intenſe rubra, non ſcarlatina verùm quaſi levi & plano *Eryſieplate* perfuſam, maculis rubris minoribus, & nigris majoribus ubique per totum pectus ſparſis. Urinam inſuper Ægra reddidit copioſè & frequenter atque ſinceri ſanguinis ad inſtar intensè rubram. Dormiebat quidem quadantenùs, verùm oppreſſa & languida, atque pulſu tremulo & inordinato laborans, ſeſe plurimùm atque pænè perpetuò jactabat. Prognoſtico igitur funeſto priùs prolato, *Tinctur. Roſ. ſicc. Aqu.* Cap. *Cinam. hord.* & Spirit. *Sulph.* 11. extract. atque *Saccharo albiſſ.* edulcorat. præſcripſi pro potu ordinario, atque chartulam unam Pulveris ſequentis cum hauſtu Julapii quarta quaque hora exhibendam juſſi, ℞. *Pulv. Bezoard. Magiſtr. Spec. Confect. de Hyacinth. an.* ʒ ß. *Coral. rub. ppt.* ʒ *ii. Pulv. Serpent. Virg* ʒ ß. M pro v. Chartulis. ℞. *Aqu. Cinam. hord. Stephan. Germin. Querc. Ceraſ. nigr. an.* ℥ *iii. Acet. Stillat.* ℥ *v. Myrtil.* ℥ *i ß. M. F. Iulap.* Sub finem autem quinti Morbi diei ſanguine confertim è Bronchiis exſiliente ſuffucata periit, labiis & manibus (ut in Confluentibus Variolis plerumque contingit) quadantenùs ab inani Naturæ niſu tumefactis. Cadavere inſpecto Cutum deprehendi (viſu horrendum) ubique planè nigricantem proximo autem die calore cæruleo imbutam, qualem colorem etiam omnia lintea ſanguine conſpurcata Aquæ Saponaceæ primùm immerſa planè exhibebant, ac ſi fuiſſent arte tincta, quæ labes haud facilè delebatur. Tantum valet hocce Venenum ubi ad ἀκμὴν pervenit in Humorum ipſorum Craſi immutanda.

Hiſtoria Quadrageſima.

Variola Cohærentes atque à primo ortu mali morie

FRater natu minor Domini *Warren* habitantis in vico dicto *Ludgate-hill*, menſe Auguſto 1692 frequenti rigore, lumbagine & demùm febrili calore correptus (uno vel altero Exanthemate Varioloſo demùm

ſub

Cap. II.

ſub finem ſecundi Apparatus diei inter innumeras Maculas purpureas ſeſe prodente) decumbebat. Die eruptionis ſecundo ego accerſitus animadverti Exanthemata valdè frequentia, & pænè ubique cohærentia, verùm depreſſa & ſemimortua, maculis nigris magnis ubique interſperſis; Æger erat inquietus, inſomnis & delirus, urinam reddidit frequenter tenuem & copioſum, Lingua nigreſcens areſcebat, nullum aderat Ptyalyſmi futuri indicium. Pulſus erat tremulus & admodum debilis. Prognoſtico igitur funeſto prolato, *Veſicatoria* illico ad Nucham & Carpos applicanda juſſi, & *Bolum Theriacalem* cum *Pulv. Gaſcon. Serpentar. Virg.* & *Laudan. liquid. gut. xx.* ſtatim exhibendum, atque ſexta quaque hora cum hauſtu *Julap. Cordialis* repetendum, Liquorem etiam Poſſeticum noſtrum præſcripſi pro potu ordinario. Miſellus autem Juvenis jam ferè extinctus, die proximo mane delirus ac inſomnis animam efflavit.

Hiſtoria Quadrageſima prima.

Altera eiuſmodi.

SOror Domini *Thompſon*, habitantis in vico dicto *Snore-hill*, virgo fere quadragenaria, media æſtate *1692*. tempeſtate admodùm fervida, atroci & ſpaſmodico lumborum dolore derepente correpta, atque nulla notabili temperiei mutatione, vel alio quovis Symptomate vehementi attrita, hanc affectionem inde Nephriticam rata, à lecto abſtinebat, in domo obambulabat, atque ad rem familiarem animum attendebat; biduo verò elapſo, Lumbagine ſenſim aucta, & deliquis invadentibus decumbebat, tota nocte inſomnis & inquieta. Die proximo mane ego accerſitus inveni miſeram Ægram ſtragulis oppreſſam & perperã æſtuantem, pulſu debili & celeri laborantem atque ſudore immodico perfuſam: In ſubſidium igitur Spirituum pænè ſuffocatorum partem magnam ſtragularum illico detrahendam juſſi, atque unum brachium levi tegumento munitum è lecto eximendum, ut reſpiraret Ægra liberiùs & faciliùs, quippe Criſin Variolarum jam inſtare ſuſpicabat. Inſuper *Bolum Theriacalem* cum *Pulv. è Chel. Cancr. comp.* illico deglutiendum, atque *Julapium Cordiale* temperatum ad libitum propinandum imperavi, ad vires Spirituum in agone Critico plurimùm exhauſtorum refocillandas. Veſperi autem reverſus inveni Ægram Nutricis & Mulierculárum Adſtantium conſilio rursùs ſtragularum onere preſſam, atque utroque brachio in lecto retento quaſi in Balneo æſtuantem. Undæ Variolæ pænè ubique cohærentes confertim jam erumpebant, cuticula ubique ut in Scarlatina vel Eryſipelatoſa efflorescentia inflammata, & Maculis purpureis vel nigricantibus hic illic ſparſis. Utcunque ope *Veſicatoriorum*, & *Opiatorum* atque *Alexipharmacorum* aſſiduè repetitorum, Variolis (licet tardè) quadantenus ma-

matureſcentibus, ad decimum Morbi diem vitam produxit Ægra, quo die Hæmorrhagia immani ab Utero & Renibus ſuborta periit.

Hiſtoria Quadrageſima ſecunda.

Variolę Cohęrentes cum atroci Lumbagine invadētes Venæſectione, &c. in benignas mutatæ.

SErvus Domini *Buſſy*, habitantis in vico dicto *Fleetſtreet*, menſe Julio 1692. dolore capitis & lumborum atrociſſimo correptus, atque per biduum attritus, demùm vertigine affectum, ſub finem ſecundi diei conſilio Medici obiter occurrentis decumbebat, atque ſanguinis ℥xij. è brachio educi ſinebat. Nullo medicamento autem *Alexipharmaco* vel *Opiato* pręſcripto vel miniſtrato tota nocte inſomnis, hebes & delirus jacebat, erumpentibus jam undiquaq; Variolis propemodum ubique Cohærentibus. Proximo mane ego ſedulò accerſitus animadverti Pulſum admodum debilem, celerem & vacillantem, Ægrum ipſum inſomnem, hebetem & delirum; quo nomine *Veſicatoria* tria ampla & aeria ſtatim ad Nucham & Carpos internos applicanda juſſi, *Julapium Parègoricum & Cordiale cum Specieb.* quarta quaque hora miniſtrandum, atque *Bolum Theriacalem Opiatum* ſtatim exhibendum, iterumque hora ſomni repetendum Die proximo Patientem inveni prorsùs ἀπυρετον, nullo ſymptomate vehementiori affectum & placidè dormientem, Ptyaliſmo jam ſuborto, atque Variolis vegetè rubentibus & quadantenùs acuminatis; igitur uſum *Julapii* Paregoric. cum Specieb. adhuc uſurpandum imperavi, atque Hauſtum cum ℥i. *Syrup. de Mecon.* hora ſomni propinandum & quaque nocte repetendum. Quo pacto Variolæ ante nonum ab eruptione diem integram maturationem aſſecutæ (Ptyaliſmo uberrimo hucuſque protenſo atque manibus demum inſigniter tumentibus) & pure concreſcente declinantes, ſine Febre recidiva more planè legitimo exaruere. Tantum momenti habet (me Iudice) Venæſectio in hoc morbo ad excruciantes Lumborum Spaſmos allevandos opportunè celebrata, modò vires Spirituum fractæ poſteà aſſiduò Opiatorum & Alexipharmacorum uſu, atque Veſicatoriorum applicatione tempeſtivè erigantur.

Hiſtoria quadrageſima tertia.

Variolę admodum frequētes cū ſtrangulatione coniunctæ prę uſu ſpi. Sulphuris copioſo.

UXOR cujuſdam Lanionis (cujus nomen jam mihi non occurrit) habitantis prope *Smithfieldbars*, ſexto ingravidationis menſe Variolis correpta, (Exanthematis admodum frequentibus erumpentibus) frigido regimine ſine Alexipharmacis vel Opiatis tractata ad quartum uſque diem (quo ego primum accerſebar) planè inſomnis iacebat, atque præ largo uſu *Spir. Sulphur.* quo Variolæ in Gutture ſuccreſcentes irritabantur, adeò ſuffocata & ſtrangulata erat ut vix quicquam deglutire poſſet. Temperiem Ægrotantis inveni admodùm mitem, pulſum verò celerem & debilem, vires languidas, atque Variolas ubique depreſſas & ſemineces. Qua de cauſa

Cap. 11.

Cochl. v, vel vi, *Iulapii Paregoric. cum Speciab.* quarta quaque hora propinanda juſſi, inſtillatis guttulis xiv *Laudan. liquid.* hauſtui nocturno & matutino. Inſuper loco Gargariſmi *Spiritu Sulph.* Saturati, *Gargariſmum ex Decoct. Ficuum & Melle Roſat.* Sæpiùs faucibus Siphone tepidè injiciendum curavi ; Exinde quodvis oblatum facile deglutiit, à ſtrangulatione prorſus liberata, optimè etiam dormiit, Variolis jam demum ubique maturari incipientibus. Spes reconvaleſcentiæ tanta affulgebat, ut omnes Adſtantes admiratione perculſi planè ſtuperent. Die autem proximo Ægra abortionem perpeſſa eſt, illicò corruunt vires, ſubſidunt Exanthemata, atque Ægra atrociſſimo & ſpaſmodico Femoris ſiniſtri dolore correpta brevi fatis cedit.

Hiſtoria quadrageſima quarta.

Variolæ funeſtæ quæ ob fluxum Menſiũ immodicũ & abortionem ſubſequentem nunquã protrudi potuerunt.

VXOR Domini *Higby* habitantis in vico dicto *Snore hill*, non ita pridem maritata, atque gravida ; fluxu menſium immodico atque ceteris abortionis ſubſecuturæ ſymptomatis tentata, in Febrem Varioloſam incidit. Variolæ autem neque Naturæ viribus, neque artis ſuppetiis (quanquam generoſiſſima Remedia adhiberentur) protrudi potuerunt ; verùm altiùs in cute deliteſcebant, Unde tertio eruptionis die inflammatione & intumeſcentia faucium inſigni, ob lympham venenatam versùs glandulas ſalivales raptam, derepente ſuborta, atque indies ſenſim aucta, demùm vix deglutire vel reſpirare potuit, abortionem inſuper paſſa eſt, & quinto morbi die anhela & ſuffocata periit.

Hiſtoria quadrageſima quinta.

Variolæ regiminis defectũ in apparatu funeſtæ.

THomas *Iclliff* Armiger, optimæ ſpei Juvenis, habitans in Hoſpitio *Medii Templi* circa Annum 1669. Virginem nobilem & formoſam mox ducturum uxorem, ſine Febre evidenti ægrotans de dolore capitis vehementi ſolummodò conquerebatur. Ipſe autem amore captus atque inde ſui ipſius negligens, quotidiè (cum in lecto potius decumbendum erat) in aere frigido, ſæviente jam hyeme, verſabatur, imò ipſo primo eruptionis die ſub ingreſſum noctis in cymba, *Vueſtmonaſterium* uſque, Thameſin trajecit ad ſponſam inviſendam, ubi ab ipſa Amaſia inter oſcula, Exanthemata in facie primùm deprehendebantur confertim admodum erupentia. Domum autem media nocte reverſus decubuit, atque me proximo die ſub veſperam ſecundo eruptionis die nimis ſerò acceſſivit. Variolas etenim animadverti ubique lividescentes & ſeſſiles cum Febre aliquali conjunctas. *Bolum Theriacalem* illicò exhibendum juſſi cum hauſtu *Iulap. Perlati* de que fas erat bibere ad libitum, unde febre jam remittente bene dormiit Æger, Pulſum proximo die mane deprehendi ordinatum & æqualem ; ſed quadantenùs debilem, atque Variolas adhuc depreſſas, neque colore magis vivido imbutas,

aut

aut magnitudine, numero vel acumine auctas; & licet *ἀπύρετος* & quiete decumberet, ſiti & Gutturis ardore quaſi Salivationis prodromo afficiebatur. Veneno autem neque per Cutem, ductus, ſalivales, aut aliam quamvis viam protruſo, pulſus admodùm delibitabatur & quadantenùs accelerabatur. Primo maturationis die apicibus Variolarum albeſcentibus atque in earum interſtitiis demùm in cruribus & pectore Petechiis & Maculis nigris frequentibus ſubortis, jactabat ſeſe Æger inquietè, vigilabat pertinaciter, & evidenter febricitare cœpit. Igitur *Bolum Theriacalem* cum *Elect. ex Ovo* repetendum duxi, atque Veſicatoria (*Venia* id faciendi ab Amicis ægrè impetrata) juſſi applicanda. Denique conſilio Cl. D *Georgii Ent*, Equit. Aurat. jam conſultandi gratia accerſiti, Opiatis cum Alexipharmacis conjunctis, ſomnum conciliare ſategi. Verùm incaſsùm, cùm Natura planè languida hoſtem per Cutim, glandulas ſalivales, vel aliam quamcunque portam eliminare non poterat. Unde juxta Prognoſticon à nobis prolatum, tertio maturationis die convulſus & phreneticus periit Juvenis ampliſſimus.

Hiſtoria Quadrageſima ſexta.

Variolæ ob malum regimen in apparatu Cõfluentes

VIR doctus (cujus nomen mihi jam non occurrit) Socius Collegii cujuſdam in *Academia Cantabrigenſi*, poſtquã ægritudine Ventriculi, & dolore capitis per integram hebdomadam laborarat, ab externi ae-ris injuriis ſeſe non munivit, ſed in itinere conficiendo quotidie equum conſcendebat, unde materia varioloſa à frigore externo diutiùs intùs cohibita, Exanthemata quæ mane ſeſe per plures dies in conſpectum dederunt, vèſperi iterum latitabant. *Londinum* autem demùm advectus Cl. *Williſium* accerſivit, qui *Thoracica* quædam Remedia, ob difficilem reſpirationem, qui poſt frigus in poros Cutis frequenter admiſſum Æger plùrimùm angebatur, ſæpiùs exhibenda præſcripſit, atque nonnulla *Cardiaca*, quorum ope (debito regimine in lecto adhibito) Variolæ mane proximo confertim erumpebant ubique cohærentes vel confluentes. Febre autem adhuc perſeverante, tertio die à maturatione incepta ego accerſitus pulſum Ægrotantis animadverti ſatis fortem at celerem, Variolas verò admodùm frequentes & cohærentes, depreſſas autem, & in centro ſubſidentes, Vigilias pertinaces, jactationem inquietam, mentem deliram, nullum autem Ptyaliſmum notabilem, vel alvi fluxum, vel aliam quamvis evacuationem. Utcunque ope *Julapiorum Opiatorum*, & Remediorum *Alexipharmacorum* cum *Ciner. Bufon. Pulv. Æthiopic. dict.* commixtorum Æger multò meliùs ſeſe habebat, delirare deſinebat, atque placidum ſomnum capiebat, Exanthematis demùm ſenſim turgeſcere & matureſcere incipientibus, adeò ut ſpes reconvaleſcentiæ aliqualis affulgeret, uſq; ad declinationem

Cap. II. atque in Febrem Sinex, funeſtâ deſinentes.

Cap II.

nem Variolarum inceptam, quo tempore Febris derepente recrudeſcebat, cùm vigiliis, deliriis, jactatione inquieta, & totali Ptyaliſmi ſuppreſſione conjuncta Exâthematis jam ubiq; eruſta nigra obductis. Cum primùm autem die tertio paroxyſmum febrilem more ευτάκτως recurrentem obſervaſſem, Cl. *Sydenhamio* in conſilium advocato. (cùm jam vires *Corticis Peruviani* in hac Febre debellanda nondum mihi perſpectę fuiſſent) poſt Sermonem de Venæſectione habitum, quam Senex ipſe jam celebrari non paſſus eſt, Ægrotanti exhibuimus *Iulapium Opiatorum* & *Alexipharmacum* ut priùs, & quaque nocte Hauſtum Paregoricum cum ℥ i. *Syrup. de Meconio*. Quid fit Paroyſmo tertio die, nimirùm à decubitu duodecimo, recrudeſcente, inter Phreneſin & Coma ſeſe alternatim excipientia, vir doctus animam efflavit.

Hiſtoria quadrageſima ſeptima.

Variolę Diſcretę Petechiis comitatę Alexipharmacis & Opiatis feliciſſimè ſanatę.

ANNO 1676 Filiam Domini *Reyner*, Eccleſiæ Anglicanæ Presbyteri annos xii. natam Variolis laborantem, in vico dicto *Vuarvvick-lane* diverſatâ, accerſitus inviſi ſecundo maturationis die. Variolas animadverti Diſcretas, verùm ubiq; depreſſas & ſeſſiles, Petechias verò in interſtitiis Variolarum in collo, bracchiis & pectore effloreſcentes, pulſum debilem & celerem, Puellam inſuper inſomnem & deliram. Qua ratione præſcripſi Cochl. iii. vel iv. Iulap. ſeq. quarta quaque hora (agitata phiala) exhibenda; ℞. *Aqu. Ceraſ. nigr. Meliſſ. Paralyſ. Epidem an.* ℥ *ii. Pulv. è Chel. Cancr. comp. Lap. Contrayer. Pulv. Bezoard. Magiſtr. an.* ℈ *i. Syrup. è Mecon.* ℥ *i. M. F. Iulap.* Hujus Iulapii ope Puella placidè dormit atque Variolis indies ſenſim matureſcentibus, & Petechiis evaneſcentibus, nec Fluxu alvi nec Ptyaliſmo, nec quovis alio moleſto Symptomate tentata, planè reconvaluit.

Hiſtoria quadrageſima octava.

Variolę cohærentes Vigiliis pertinacibus comitatę, uſu Opiatorum & Alexipharmacorũ feliciter curatę.

FIlius *Iohannis Owen*, S. T. P. diverſatus in *Bunhil-fields*, anno circiter 1674. in ipſo ætatis ſuæ flore Varioloſa Febre correptus, à primo Morbi inſultu uſque ad ſecundum maturationis diem (quo die ego primum accerſebar Vigiliis adeò pertinacibus afficiebatur, ut ne unam horam ſomno frueretur, febricitans perpetim & delirus ac quaſi moribundus, Variolis jam ferè ubique depreſſis & cohærentibus. Præſcripſi igitur *Pulverem* ſequentem quarta quaque hora miniſtrandum in hauſtu *Iulapii Paregorici*, ℞. *Pulv. è Chel. Cancr. Comp. Lap. Contrayer. Pulv. Æthiop. an.* ℈ ß. M. Hoc verò Remedio ſæpè repetito ſomnus placidus obrepebat, Variolis indies ſenſim turgeſcentibus & matureſcentibus, & Æger nec Ptyaliſmo, nec quovis altero moleſto ſymptomate laceſſitus brevi convaluit. Tantùm medicamentum pro ratione declinationis Febris & Symptomatum, ſexta, octava vel

duo-

duodecima quaque hora tandem exhibebatur.

Hiſtoria quadrageſima nona.

Tarda Variolarum cohærentium maturatio.

Tomas Brook Armiger, diverſatus in vico dicto *Black Friers*, Anno circiter 1675. Febre varioloſa corripiebatur, ſecundo die à decubitu variolæ effloreſcebant ferè ubique cohærentes, Febre adhuc perſtante, deprimebantur verò & ſubſidebant Exanthemata uſque ad undecimum Morbi diem, quo ego primùm conſultus ſum, cùm jam vita Ægrotantis non tantùm ab Adſtantibus, verùm etiam à Cl. Collega D. D. *Gaſparo Needham* planè deſperaretur; Ægrum inveni pulſu debili & prorſùs languido laborantem, perpetuò delirum, & jam pertinaciter vigilem, jam comate profundo oppreſſum; uſu verò frequenti & continuato *Tincturæ Diaſcord. Opiatæ* & *Pulverum Cardiacorum* alibi memoratorum, atque Veſicatoriorum frequentium applicatione, ſymptomatis demum in ordinem redactis die Morbi 14. vel 15. Variolæ quæ huc uſque ad inſtar pellicularum aridarum mortuæ apparuerunt, Veneno jam tandem per glandulas Cutaneas protruſo, intumeſcere & pure repleri cœperunt; unde vir ornatiſſimus nec Salivatione, nec Diarrhœa vel Urinæ profluvio tentatus, 18. Morbi die, Febre ſponte exulante prorſùs reconvaleſcebat: Tantùm levi Ophthalmia & Tuſſi aliquandiu affligebatur, utpote ante decubitum labe Rheumatica affectus.

Hæc autem Symptomata veneſectione tempeſtivè miniſtrata, & methodo alibi memorata facilè admodùm ſuſtuli. Cap. 11.

Hiſtoria quinquageſima.

Variolæ in Puero ab Diarrhœam diu ſubſidentes.

Acceritus Anno 1672. ad inviſendum Filium Domini *Chapman* Veſtiarii habitantis in vico dicto *Fleetſtreet*, tres annos natum, Variolis laborantem, die maturationis ſecundo animadverti Pulſum celerem & debilem, Febrem intenſam, Variolas ubique depreſſas, ſubſidentes & cohærentes atque tumorem Faciei ab immani Diarrhœa prorſùs ſublatum. Nullum remedium Alexipharmacum vel Opiatum hactenùs miniſtratum erat, qua ratione *Iulapium noſtrum Paregoricum* cum ſpeciebus quarta quaq; hora juſſi propinandum; cùm autem die ſequente, Fluxu alvi perſeverante facies adhuc minùs intumeſceret, Cochl. iii. ſequent. Julap tertia quaque hora exhibenda curavi (agitata phiala) ℞. *Aq. Ceraſ. nigr. Meliſſ an.* ℥iii *Epidem Cin. bord. an* ʒiſs. *Electuar. ex ovo* ʒſs. *Spec. Conf. de Hyacinth. Lap. Contrayerv. Ciner. Bufon. an.* ℈ii. *Syr. è Mecon.* ℥i. M. F. *Iulap.* Die proximo Fluxus alvi quadantenùs ſedabatur, atque Urina copioſè fluebat, Facies rurſùs intumeſcebat, Arteriæ fortiùs, nec adeò celeriter ut priùs ſeſe vibrabant, ſomnus placidus poſt juſta intervalla obrepebat. In ſpem hoc pacto adductus, Iulapium nuperrimè præſcriptum adhue uſurpandum duxi, atque ſi alvi fluxus recrudeſcere, Bolum ſequentem ſolutum in Cochleari

Cap. 11. Iulapii bis in die exhibendum, ♃. *Diaſcord.* ℈ß. *Bol. Ciner. Bufon. an gr. v.* M. F. *Bolus*. Exinde alvus prorsùs adſtringebatur, atque Febre jam demùm ſexto maturationis die exulante, Variolæ faciem obſidentes declinabant, & reliquæ quæ priùs non planè exaruerant, utut hucuſque ſubſidentes & depreſſæ, pure turgentes indies legitimè matureſcebant, Puer benè dormiebat, cibum appetebat, nullo morboſo affectu tentabatur, & ſigna ſanitatis redintegrandæ certiſſima oſtendebat.

Hiſtoria quinquageſima prima

Lumbago atrox ſine Febre vel Vomitione in Apparatu Variolarum confluentiū funeſtarū.

SErvus Domini *Dosling*, habitantis in vico dicto *Pater-noſterro vv*, circa Annum 1671. (cùm indoles hujus Morbi mihi minùs perſpecta eſſet) in ipſo ætatis flore, verno tempore dolore Lumborum atroci correptus decumbebat, non tamen de ægritudine, Vomitione, Intemperie febrili vel quovis alio Febris ſymptomate, ſed de dolore Lumborum frangitivo, & quaſi Nephritico solummodò conqueſtus eſt. Secundo à decubitu die ego advocatus, Variolas mali moris inſtare ſuſpicans, vires Spirituum ope Alexipharmacorum (Venæſectione Opiatis à Spaſmis indicatis forſan perperam omiſſis) fovere & erigere moliebar. Quid fit? Variolæ tertiò die nulla manifeſta Febre antecedente, confertim erumpebant, ubique Confluentes vel Cohærentes. Durante maturatione, Natura virus, quod per Glandulas cutaneas protrudere non potuit per ductus Salivales eliminare conata eſt, & levem Ptyaliſmum excitavit, ſed Veneno nec hac, nec alia quavis via ſuccedanea evacuato, Variolis ubiq; depreſſis & ſubſidentibus, Febris demùm die undecimo accenſa Ægrotantem inquietudine, vigiliis & delirio cõfectũ è vivis ſuſtulit.

Hiſtoria quinquageſima ſecunda.

Suffocato Hyſterica frequenter recurrens, Fluxus Menſtruus & Petechia in Variolis cohærentibus mali moris.

VXor Domini *Peacle* habitantis ſub Inſigni *Felir* in Cœmeterio D. Pauli (currente jam ann. ætatis 32.) an. 1673 poſtquam proprio conſilio pro prophylaxeos gratia ſanguinem è Cubito copioſè detrahend. perperam forſan juſſerat, mox cœpit febricitare, die autem à decubitu tertio à Variolis frequentibus & cohærentibus in conſpectum venientibus, febrilis intemperies illicò exulabat, pulſus autem debilis erat, atque Menſes, inſtante Exanthematum maturatione, alieno tempore immodicè fluere cœperunt, unde Variolæ non obſtante Opiatorum & Alexipharmacorum adſtringentium *v. g. Spec. Confect. de Hyacinth. Boli ver. &c.* aſſiduo uſu, & Veſicatoriorum applicatione flaccidæ & depreſſæ conſpiciebantur, natura intereà languida hunc defectum Ptyaliſmo vel alio quovis modo ſupplere nullatenùs moliebatur, Petechia una vel altera in pectore jam primùm efflorescebat, acceſſerunt deliquia leviora, more Hyſtericarum ſuffocationum ſæpiùs recurrentia, ſed nullis remediis Hyſtericis ſuperabilia; quibus du-

durantibus Variolæ livebant, vel albeſcebant, parùm etiam & inquietè dormiebat Ægra. Hiſce animadverſis ego (quamvis adſtantes inani Spe ſeſe lactarunt eò quod Ægrotans ἀτρέμας quietè decumbebat) prognoſticon fatale die Morbi 14 verificandum protuli. Cl. D. D. *Lovver* inde in conſilium advocatus cùm Rheumaticum Ægrotantis habitum, pravam Morbi indolem, & præſentem menſium fluxum animadverteret, Alexipharmaca, Opiata & Veſicatoria præſcripta approbavit: Inſuper *Iulapium Paregoricum* cum Speciebus adhuc uſurpandum duximus, Veſicatoria etiam alia recens applicanda, & hauſtum Paregoricum cum ℥i. *Syrup. de Mecon* quaque nocte propinandum. Variolæ autem (natura à Veneno penitus ſubiugata) nullatenùs in melius mutabantur, neque Pulſus fortior reddebatur, neque Ptyaliſmus, profluvium Urinæ, vel extremarum partium Tumor promovebatur, unde Febre demùm undecimo Morbi die reviriſcente, Mulier proba ac elegans die 14. (quod antè prædixi) delira aliquatenus & convulſa ex hac vita migravit.

Hiſtoria quinquageſima tertia.

Salivatio in Variolis cohærẽtibus uſque ad 21. Morbi diem

DOmina *Theodoſia Tytherleigh* Virgo elegans ac formoſa, ſtirpe celeberrima (ſed cui hic Morbus jure quaſi hereditario funeſtus eſſe ſolebat) oriunda, cùm Anno 1671. ſævìente hyeme varias aeris injurias in itinere conficiendo paſſa fuiſſet, unà cum ſorore natu minore, quæ ab alio Medico tractata brevi hoc Morbo interempta periit, Londinum advecta vicesimo ætatis anno varioloſa Febre correpta decumbebat. Ego durante Exanthematum eruptione accerſitus, Variolas deprehendi in trunco & Artubus admodũ frequentes & amplas, in Facie autem confluentes vel ſaltem cohærentes, Pulſum verò debilem, & Febris indicia ferè nulla; *Iulapium* igitur Cardiacum ad libitum pitiſſandum, atque *Species Cordiales* poſt debita intervalla miniſtrandas juſſi, atque Opiata temperata pro ratione Symptomatum urgentium quotidie adhibenda. Pulſus autem Ægræ mortis expectatione perterritæ per totum Morbi decurſum à prima eruptione debilitabatur, nulla Febris aderat vel delirium, natura enim defectum Maturationis Variolarum (quæ depreſſæ & ſero limpido ſemiplenæ erant) Salivatione longa & ærumnoſa ſupplere moliebatur; A die enim Morbi 7. cùm primùm Variolæ ſuo more hoc eſt tardè matureſcere cœperunt, Lympha venenata è reſeratis ductibus ſalivalibus velut ex perenni fonte perpetim ſcaturiens uſque ad 21. diem, exſiliebat, niſi die 15. cùm, Ptyaliſmo ſubitò & inexſpectatò ſuppreſſo, Ægrotans ad horas aliquot quaſi ſuffocata in vitæ periculum adducta videretur, donec *Electuar. ex Ovo*, *Gargariſmo*, & generoſis remediis Alexipharmacis, Conſilio doctiſſ. & expertiſſ. Medici D. D. *MicKlethvvaite* (qui jã õſulabatur (mini-

Cap. II. funeſtà præterea.

ſtratis Spiritus reſarciti denuò repagula ductuum ſalivalium reſerantes Ptyaliſmum reduxiſſent. Ab iſto tempore rivulo lymphæ excretæ indies aucto Ægrotans demùm ſalivatione nimia (quam neque ſupprimere fas erat) confecta, non Febre vel delirio, ſed deliquiis ſæpiùs tentata viceſimo primo Morbi die, Variolis adhuc imperfectè maturatis, ad plures migrabat. Adeò intimè nonnunquam ſpiritus venenato miaſmate implicantur, ut ſeſe nequeant prorsùs liberare, ſed molem humorum perpetua luctatione agitando in fluorem colliquativum adigant; unde Ægri penu ſucci nutritii indeſinentur ſubtracto emarceſcentes inter deliquia frequenter recurrentia, demùm ſpiritibus in certamine deficientibus & exhauſtis, planè tabidi pereunt, ſive juxta primam Naturæ intentionem per Exanthemata venenum eliminetur, quo in caſu Variolæ nunquam exareſcunt, verùm humore recens ſuppeditato perpetuò malo omine ſcatent, (cujus rei Exemplum in *Hiſtoria* 62. poſthac proferam) ſive via ſecundaria per ductus ſalivales, ut in præſenti caſu; ſiquidem nòn à niſu Spirituum vel evacuatione inde ſuborta niſi ſubacto Veneno Morbus tollitur; utut enim quamdiu per quamcunque portam Venenum protrudatur Æger *ἀπυρετὸς* jaceat, Spiritibus tamen longa luctatione exhauſtis, Ægrotans labe deleteria confectus neceſſariò perit.

Hiſtoria quinquageſima quarta.

SErvus Domini *Pinch* Aromatarii tum temporis habitantis in vico dicto *Snorehill*, circa Annum 1674. atroci capitis & Lumborum dolore correptus decumbebat. Adeò autem ſæviebat dolor ſpaſmodicus, & vires Spirituum inde adeò labefactabantur ut febrilis intemperies Ægrotantis vix aut ne vix deprehenderetur. Sub finem autem ſecundi à decubitu diei Variolæ inexpectatò & confertim erumpebant ferè ubique confluentes vel cohærentes, cum Vomitione, Diarrhœa immani, languore perpetuo, Pulſu debili ac delirio ſociatæ, atque ad ſextum uſque diem, quo ego primùm acceſſebar, depreſſæ & ſeſſiles. Fluxu verò Alvi & Vomitione jam uſu Alexipharmacorum & Opiatorum coercitis, illicò Salivatio ſuboriebatur immenſa quæ levamento fuit Ægrotanti, qui, Febre inde diminuta, pulſu fortiori reddito, delirio profligato, & Variolis ubique ſenſim turgeſcentibus & matureſcentibus quietè jacebat, ſomnum placidum ferè ad libitum capiens. Die autem 12. ſive nequitia ſive neglectu Nutricis maleferiatæ, diverſis erroribus in Diæta commiſſis, atque frigore inſuper in poros cutis admiſſo, Fluxus alvi enormis cum torminibus, Febre recidiva, pulſu celeri, delirio & profundis ſuſpiriis conjunctus revertabatur; Salivatione jam derepentè cohibita, & ſubſidentibus Variolis, vetitù *Decocto albo* pro potu ordinario

Variola funeſta à ſuppreſſione Salivationis ſubitanea die morbi 17.

rio præſcripto, unà cum Lacticinio ſequenti, (℞. *Raſur. CC. Ebor. an.* ʒß. *Nuc. Moſch. ſciſſ.* n. j. *Cinam. acut.* ʒii. *Coq. in Aqu. Font.* ℔iv. *ad* ij. ſub finem ebullitionis add. *Lact. recent.* ℔ij. *Sacchar. albiſſ. q. ſ.* & coq. iterum ad conſumptionem ℔j. Colatura ad libitum calidè miniſtretur) & Electuario ſequent. ℞. *Pulp. Conſerv. Roſ. rub. Diacydon. per ſetac. traject. an.* ℥ß. *Troch. de Carab.* ʒiij. *Bol. ver. Lacrym. Sang. Dracon. an.* ʒß. *Laudan. Lond. gr.* iij. *Syrup. Myrtil. q. ſ.* M. F. *Electuar.* de quo cap. *quant. Nuc. Iugland.* quarta quaque hora) Fluxus alvi hinc illico compeſcebatur, ſomnus obrepit, Febris & Delirium diminuebantur, Salivatione inſigni demùm recrudeſcente; quæ ad finem uſque 17. diei duravit, Variolis intereà ac ſi cauſtico uſtis cruſta nigra ubique obductis, adeò ut Spes haud parva ſalutis Ægri mihi jam affulgeret; malitia autem Nutricis quæ honori meo invidebat, nocte ſequente plurimi fatales errores in regimine iterum commiſſi ſunt, unde Salivatione ſubitò ſuppreſſa, miſellus Æger poſt ſex horas convulſus & delirans trucidabatur.

Hiſtoria quinquageſima quinta.

Variolæ fatales, in quibus Salivatio die 11 ſupprimebatur cum eſ- [illegible]

Filius Domini *Cary*, Medicinam *Londini* facientis circa Annum 1672. anno ætatis 18. à primo Morbi inſultu febricitans per 4. dies plurimùm evigilabat ac delirabat, Pulſus intereà magnus & robuſtus perſtabat. Hoc tempore Venæſectio ſerſan perperam omiſſa erat, qua ratione Variolæ ſub finē ſecundi diei confertim eruperunt parvæ admodùm & frequentes & pænè ubique cohærentes. Febris cum deliriis & vigiliis pertinacibus conjuncta erat primo maturationis die; quo ego à Patre conſulebar; ope verò Julapii noſtri Paregorici cum Speciebus quarta quaque hora exhibiti Adoleſcens bene dormire cœpit & mente ſana potiri, Febre unà cum ſymptomatis penitùs exulante. Sub finem ſecundi maturationis diei ingenti Salivatione ſuborta, Exanthemata turgentia & acuminata fere ubique matureſcebant, Ptyaliſmo autem à frigore ex incuria Nutricis in poros cutis admiſſo, ſub tertii maturationis diei finem derepente ſubſiſtente, antequam Variolæ integram maturationem aſſecutæ fuerant, intumeſcentiam faciei illicò declinabat, turgentibus adhuc Variolis, Vigiliæ inſuper non obſtante Julapio Paregorico rurſùs urgebant, quo nomine eventum Morbi, diſſentiente licet Patre erudito & adſtantibus, dubium fore pronuntiavi, ideoque *Pulv. è Chel. Cancr. comp.* & *Ciner. Bufon. an.* ℈ß. bis in die exhibendam juſſimus in hauſtu Paregorico, atque *Veſicatorium* amplum & acre ad Nucham applicandum. Febris autem cum delirio conjuncta jam evidenter recrudeſcebat, cute univerſa tumore & rubore Eryſipelatode ſuffuſa, atque miliari eruptione ubique in interſtitiis exanthematum efflorescẽte, unde non obſtante forti Arteriarum vibratione per totum

ſcentia eryſipelatoſa & miliari cõjuncta, pulſu interea forti & Appetitu vorati.

morbi curſum, fatale prognoſticon protuli, præſertim quia non potui argumentis à pulſu præter morem forti & robuſto Venæſectionis jam celebrandæ veniam à Parente impetrare, quam perperam ſub initium Morbi omiſſam hoc argumento fretus jure ſuſpicatus eram. Delirio autem urgente *Bolum Theriacalem* cum Speciebus cordialibus commixtum, & Iulapium Paregoricum repetitis vicibus miniſtrandum duximus. Die ſequente, Morbi ſc. undecimo, Reſpiratione ſenſim facta difficili, inæquali & ſuſpirioſa, ex hac vita migrabat Adoleſcens, arteriis, mirum dictu, in ultimo agone fortiter ſe vibrantibus. Obſervatione etiam dignum eſt quòd hic Æger, niſi cum deliraret, erat perpetuò vorax, bis vel ter in hora hauſtus largos Cereviſiæ, Avenaceæ, Poſſetalæ & aliorum potulentorum avidiſſimè peteret, quin non obſtantibus noſtris monitis ad ingluviem uſque ingurgitaret, quod nuſquam alibi obſervavi, quod etiam forſan ei præſertim poſt Ptyaliſmi ſuppreſſionem in damnum cedebat; Duos enim alios Patientes ejuſmodi Variolis eodem modo laborantes hoc ipſo tempore iiſdem ferè Remediis & legitimo Regimine ſanavi.

Hiſtoria quinquageſima ſexta.

Cap, 11.

Sub declinatione Vario-

CIrca Annum 1680. inviſi Iuvenem Variolis laborantem, qui præ Tumore Penis & præputii inſigni ad bidui ſpatium ne unam urinæ guttam reddere valebat, unde Veſica urinaria immodicè diſtenta, dolore Vigiliis & inquietudine cruciabatur. Variolæ quæ ferè ubiq; cohærebant, neque humore neq; pure implebantur; hunc verò defectum Natura primùm ingenti Ptyaliſmo ſupplere conabatur, hoc autem ante conſummatam Exanthematum maturationem deficiente, Venenata lympha reſidua protrudebatur in manus & pedes, qui inde mirum in modum œdematoſi facti ſunt, frigeſcebant & nigricabant, & præterea in univerſam Cutem Penis, qui inde pænè Carpum mole æquabat, & præſertim in Præputium, quod Glandi obductum exitum Urinæ occludebat, Phymoſeos & Cryſtallinæ ſpeciem gerens. Unde extinctionem flammæ vitalis in parte affecta, & Gangrænam inde illicò jure ſuſpicabar inſecuturam, ideoq; partem affectam ſtupis è lixivio forti calidè immerſis & expreſſis jugiter fovendam juſſi, & interea vires Spirituum repetito Bolorum & Iulapiorum Cordiacorum uſu erigere ſategi. Quid fit? Mane proximo Tumor Penis & Præputii adeò diminutus erat, ut Æger Urina ſponte & copioſè reddita à dolore liberatus placide cœperit dormire, atque poſt unum vel alterum diem nullo altero morboſo affectu tentatus, reconvaleſcens ex mortis periculo evaſerit, pedibus & manibus ſenſim ultrò detumeſcentibus.

larum Phymoſis exitus Verena præpeditus. cryſtallina.

Hiſtoria quinquageſima ſeptima.

FIlliola Domini *Hern*, Pharmacopolæ habitantis in vico

co dicto *Vuaruuich lane*, quatuor annos nata, aliquot abhinc annis Variolis mediis laborans, maxima ex parte cohærentibus, depreſſis & tardè matureſcentibus, qua de cauſa Natura venenū quod per Cutis Glandulas ſatis expeditè prorrudere haud valebat, per glandulas Naſi & faucium amoliri ſategit) ingenti tumore glandularum in Gutture & Naſo ſitarum afflicta, muco inſuper cum cruſtis Variolarum concreſcente, atque inde tranſitum Aeris per naſum penirùs obturante, præ perpetua ſuffocatione per biduum inſomnis, ab hoc unico ſymptomate in manifeſtum vitæ diſcrimen adducebatur, Ego jam à Patre indulgentiſſimo accerſitus, præſcripſi *Decoct. Pectorale cum Tinctur. Croc. & Syrup. Cap. Vener.* pro potu ordinario, atque *Gargariſmum* ex *Aqu. Hord. Diamor. & Melle Roſat.* fortiter Siphone & tardè faucibus injiciendum, & *Ol. Amygd. dulc.* cum *Decoct. Pect.* commixt. ſæpius ſed leniter & tepidè naribus ingerendum. Quibus diligenter applicatis brevi liberè reſpirabat Puella, atque ope Iulapii noſtri Paregorici cum Speciebus quarta quaq; hora exhibiti placidè cœpit dormire, atque Variolis inde quam citiſſimè maturationem perfectam aſſecutis & deciduis, poſt unum vel alterum diem integrè reconvaleſcebat.

Hiſtoria quinquaſima octava.

ANNO circiter 1676. ad Ancillam Domini *Strong.* habitantis in vico di *Cheapſide*, Variolis cohærentibus mali moris laborantem ſub finem maturationis (cum jam de ejus vita planè deſperaretur) ego advocabar. Illa autem juxta methodum noſtram, uſu nimirum *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* aſſiduo præter adſtantium expectationem reſtituta, demum Morbo finito Delirio Melancholico & Comatoſo tentabatur. Fatua planè videbatur: nullius rei præteritæ memor, atque de nulla re præſenti rectè judicium faciens. Alvo autem bis terve poſt debita intervalla Cathartico deturbata, tandem ſanguinem è Vena jugulari iuſſi detrahendum, & *Veſicatoria* ad Nucham & Carpos plicanda, quorum ope mentis compos rurſùs facta, hucuſque (quantum ego ſcio) mente ſana in corpore ſano utitur.

Delirium Ama- *poſtum Variolas excipiens.*

Hiſtoria quinquaſima nona.

FIlia Domini *Cary*, Mercatoris Opulentiſſimi habitantis in vico dicto St. *Martins-lane*, duodecimum ætatis annum agens, Anno 1680. Varioloſo fermento infecta eſt. Ego poſt duos dies à plena eruptione accerſitus, animadverti Variolas ubique confluentes vel ſaltem cohærentes & depreſſas, & à prima effloreſcentia ſemineces, quæ inde in toto Morbi decurſu nullatenùs humore turgebant, ſed die octavo vel decimo, nulla præcedente maturatione, exareſcentes ſquamarum ad inſtar decidebant. Patiens per totum

Caries oſſium Variolas excipiens.

Morbi curriculum quadantenus delira febricula tentabatur, tandem verò die viceſimo præter adſtantium expectationem aſſiduo *Alexipharmacorum & Veſicatoriorum* uſu reſtituta è lecto ſurgebat, atque in area domus veſtita obambulabat, ſitiebat tamen aliquantiſper, & Appetitus minimè reſtituebatur: quo nomine de eventu anxius, alvum *Decocto Amaro* leniter ſubducendam juſſi, at inde præter expectationem meam Appetitus ad plures dies proſternebatur & calor hecticus augebatur, donec tandem Clavicula, oſſe Humeri & Tibiæ ſiniſtræ à Veneno latitante carie affectis, atque fruſtulis eorum exfoliatis per Membranas ſenſiles exitum petentibus, miſera Puella atroci dolore partium affectarum attrita, ejuſdem inſomnis facta erat. Poſt unum vel alterum die Collo inſpecto, palpando deprehendi tuberculum renitens, durum & inæquale in Clavicula, inſtar lapidis vel fruſtuli oſſis, atque *Emplaſtrum* emolliens parti imponendum juſſi. Cute poſt biduum vel triduum perforata, fruſtulum unum oſſis exfoliati, & poſtea alterum ſeſe in conſpectum dedit planè carioſum, & nigrum, quod continuò & indies magis protrudebatur uſque ad funeſtum diem. Paulò ante obitum fruſtulum Oſſis Humeri, & alterum Oſſis Tibiæ, (qua parte dolor ſentiebatur) cute eodem modo perforata erupit. Horrendum exemplum (ſi quod aliud) deleteriæ indolis Veneni Varioloſi.

Hiſtoria Sexageſima.

Gangræna Maxillæ & Tibiæ Variolas malignas excipiens.

Filiola Domini *Boddington* in vico dicto *Lothbury* habitantis, ſex annos nata, circa Annum 1682. laborabat Confluentibus Variolis, quæ toto decurſu Morbi depreſſæ; demùm ad inſtar ſquamarum exareſcentes ſine humore contento vel maturatione, nullo Ptyaliſmo antecedente, vel altero quovis Naturæ roboris indicio, decidebant. Puella verò præter Adſtantium ſpem ope *Veſicatoriorum*, atque uſu *Opiatorum Alexipharmacorum* circa viceſimum Morbi diem adeò ex Morbo evaſiſſe videbatur, ut è lecto ſurgens quotidie in cubiculo veſtita obambularet. Appetitu autem ad triceſimum uſque diem adhuc proſtrato, atque temperie hecticè calente, valdè ſuſpicabat Venenum indomum intus deliteſcere, mox funeſtiſſimam ſtragem daturum, præſertim cùm poſt lene Catharticum exhibitum res pejus rueret. Tandem die 33. virus ſeſe prodebat Gangrænam horrendam Maxillæ inferiori, & Tibiæ ſiniſtræ ubi fontanella anteà inuſta fuerat, intentas, quæ utramque partem affectam depaſcens, & omnem artem Medicam & Chirurgicam longè ſuperans, utpote ab habitu corporis velut à perenni fonti ſcaturiens miſellam puellam è vivis ſuſtulit die à primo Morbi inſultu quadrageſimo.

Hiſtoria ſexageſima prima.

Gangrena Ventriculi & Inteſtinorum Variolas excipiens. Filiola Capſarii habitantis in vico dicto *Ludgateſtreet*, prope portam vici dicti *BlacK-Friers*, cujus nomen mihi jam non occurrit, tres annos nata, circa Annum 1684. à Variolis mali moris & depreſſis, quæ nulla maturatione præcedente pellicularum ad inſtar exareſcentes decidebant, noſtra methodo liberata, adhuc cibum cuiuſcunque generis, & potulenta ipſa faſtidiens per plures dies quadantenùs febricitabat. Unde prioribus Exemplis monitus, de eventu anxius eram. Tandem poſt viceſimum Morbi diem Natura per Ventriculū & Inteſtina virus latitans eliminare moliente, miſera Puella enormi alvi fluxu, & poſteà cholera Morbo mirum in modum excruciatam perpetim vagiebat, donec Medicamentis Internis & Externis hæc Symptomata ſuſtulerimus. Natura tamen, hiſce non obſtantibus, Veneno intùs coercito diu laceſſita atque ſuccumbens tandem manus dedit, materiam nigram copioſam vomens, & dejectionibus tetris & fœtidiſſimis, & ceteris omnibus Gangrænæ Ventriculi Symptomatis confecta, a ſed venia cadaver aperiendi à nobis impetrari non potuit.

Neque eſt quod quiſquā eventus hoſce funeſtos, uſui *Alexipharmacorum, Opiatorū & Veſicatoriorum* liberali jure acceptos referat, ſiquidem; licet tria hujuſmodi Exempla intra viginti Annorum ſpatium, quaſi Inſtantiæ curioſæ in Theoriæ noſtræ confirmationem occurrerunt, centum forſan Hiſtoriæ penes me ſunt eorum qui ex hujuſmodi Variolis malignis, confluentibus penitùs & depreſſis ope noſtræ methodi nullo morboſo affectu tentati evaſerunt. Nec ſcio quomodo alia quavis methodo Ægrotantes Veneno adeò deleterio infecti terminum morbi uſitatum ſcil. diem decimum quartum vivi attingere poſſunt.

Hiſtoria ſexageſima ſecunda.

Profluvii Urinæ in Confluentibus Variolis laborante ſupreſſio, Gangrena excepta. Domina *Catharina Morgan* Virgo Elegans admodùm & pia, atque à familia generoſa oriunda, decimum octavum ætatis annum agens die, Dec. 29. 1693. levi lumborum dolore correpta ad tertium à Londino lapidem, nimirum ad villam dictam *Hackney*, pedes iter fecit, noctem autem ſequentem, dolore ſenſim aucto penè inſomnem tranſegit: Decemb. 30. Lumbagine horrenda adhuc perſtante, Dolore Capitis, ſiti atque febrili calore affecta in curru Londinum revertebatur: nocte proxima Spaſmis Lumborum quadantenùs allevatis hebes & comatoſa jacebat: Die 31. mane Diarrhœa ſuborta eſt, toto autem die omnia ingeſta illico vomitu reiiciebat; prope Meridiem autē Collega probus ac doctus M. *Franciſcus Upton*, accerſitus, Exanthematis prænuntiis tribus vel quatuor jam ſeſe

a Plures Hiſtorias huc ſpectantes inveniat Lector in obſervationum Medico-Chirurgic. poſthumarum Iobi à Meekren.

ſeſe prodentibus explorando deprehendit pulſum admodùm celerem cum ſiti, dolore capitis & habetudine comatoſa conjunctum, quo nomine juſſit Vir doctus Liquorem Poſſeticum *Foliis Saliv. rubr.* alteratum copiosè pro ratione ſitis urgentis miniſtrandum, atque Cochl. iv. Iulap. ſequentis ad libitum propinanda; & *Emplaſt. Epiſpaſtic.* ad Nucham applicandum, ℞. *Decoct. Alb* Rad. *Scorzoner. alterat.* ℔ii *Aqu. Cordial.* Saxon. ℥ii. *Epid.* ʒß, *Syr. Flor. Paral.* ℥iß. M. Ianuar I. mane, univerſali Variolarum eruptione jã incepta, pręſertim in manibus & brachiis, ubi Exanthemata admodùm frequẽtia pænè cohærebant, reverſus Vir doctus deprehendit Ægrotantem adhuc febricitantem, hebetem, languidam, fluxu alvi & vomitione laceſſitam, igiturque *Decoctum album* adhuc uſurpandum juſſit, atque Cochl. iii. Iulap. ſequent. in languoribus ad libitum pitiſſanda, ℞. *Aqu Meliſſ. Menth. Cordial. Saxon. an.* ℥ii. Epidem. ℥i. *Marg. ppt* ʒi. *Sacchar. Cryſtal. q. ſ* M. F *Iulap.* Sub veſperam autem cùm Vomitionem, fluxum alvi & hebetudinem Comatoſam (variolis jam ubique derepente Confluentibus vel Coherentibus) non amplius urgere animadverterit, Iulapium Perlatum repetendum imperavit, atque Hauſtum paregoricum ſequentem hora ſomni exhibendum ℞ *Aq. Cordial. frig Saxon. Ceraſ: nigr. Lact. Alexiter.* ãã ℥vi. *Margar. ppt.* ℈j. Syrup. *de Mecon.* ʒv. M. F. *Hauſtus*, quo epoto tota nocte bene dormiebat, Ianuarii 2 mane vir doctus deprehendit Ægram adhuc quadantenus febricitantem, Faciem (Salivatione præproperè ſuborta) aliquatenus intumeſcentem, Exanthemata autem ubique depreſſa, neque quoad baſes ampliata, neque in ſummitatibus acuminata, ideoque Ægrotanti cibum avenaceum & hordeatum præberi juſſit, & uſum Iulapii Perlati repetendum, atque hauſtum Paregoricum denuò hora ſomni exhibendum atque os & fauces Cereviſia Ficubus alterata ſæpiùs colluendas. Januarii 3. (quo die ego primùm conſulebar) deprehendimus Variolas ubique admodum parvas, depreſſas, quaſi ſtrangulatas, ſemineces & ſublividas, Ptyaliſmum autem unà cum Faciei tumore quadantenùs auctum, atque Febrem inde minus intenſam, multum autem de Languore & Lipothymia conquerebatur Patiens, ab halitu ut affirmabat quaſi cadaveroſo è corpore ſuo exhalante inducta, quo nomine præter Julapium Perlatum, & hauſtum Paregoricum hora ſomni repetendum, ad Spiritus erigendos & motum eorundem ordinatum conſervandum juſſimus Cochl. iij, vel iv. Julap. ſequent. tertia vel quarta quaque hora (agitata Phiala) propinanda ℞. *Aqu. Meliſ. Ceraſ. nigr. an.* ℥iv. Epidem. ℥iß *Paon. comp.* ʒi. *Pulv. è Chel. Cancr. comp.* Lap. *Contrayerv an.* ʒj. *Syrup. è Mecon.* ℥iß. M. F. *Iulap.* Hinc Ægra placidè dormiebat, non ut priùs languore confecta, Ptyaliſmus etiam cum Faciei intumeſcentia eodem

fere

Cap. fere modo ſe habebat. Cùm au-
11. tem Ian. 4. mane reverſi neque Ptyaliſmum auctum, neque Exanthemata ullatenùs matureſcentia, verùm adhuc ſeſſilia & depreſſa animadverteremus, Spiritibus pænè proſtratis ope majorum Alexiteriorum ſuccurrere jugiter contendimus, more ſequenti, ℞. *Theriac. Androm.* ʒß. *Pulv. è Chel. Canc. comp.* Lap. *Contrayerv.* Ciner. *Bufon. an. gr. xv. Syrup. de Mecon. q. ſ.* M. F. *Bolus* ſtatim ſumendus cum Hauſtu Iulapii cum Speciebus iterumq; quarta pom. hora ſomni verò cum hauſtu Hypnotico ante præſcripto. Ianuar. 5. utut præcedenti nocte (Spirituum motu hucuſque ope Remediorum intra juſtos cancellos cohibito) placide dormierat Ægra, jam tamen languore magis opprimebatur, atque Exanthemata nullatenùs adhuc matureſcebant, ideòque Liquorem Poſſeticum noſtro modo alteratum ſæpiùs miniſtrandum curavimus, tantillum etiam Vini Canarini in languoribus conceſſimus, atque Bolum Cardiacum ſexta quaque hora repetendum duximus. Ianuarii ſexto, Morbi ſcilicet nono, Variolis adhuc depreſſis, atque Ptyaliſmo jam unà cum faciei intumeſcentia ſenſim declinante, Febrem deprehendimus à Veneno adhuc intùs coacto evidenter auctam, & cum deliriis non obſtante placido & quieto ſomno ſociatam; ſuborto autem jam magno Urinæ profluvio Ægra reſpirabat liberiùs, & expectorabat copiosè & præter ſolitum; ideòque *Emplaſtra Epiſpaſtica* duo ad interna brachia ſtatim applicanda curavimus, atque Bolum ante præſcriptum cum gr. vii *Serpent. Virgin.* ſexta quaque hora repetendum, & hauſtum paregoricum hora ſomni exhibendum niſi placidè dormiret. Ianuarii 7. Febris cum delirio augebatur, Lingua areſcebat Exanthematis incruſtata, Ægra multùm dormiebat ſed inquietè, Urina autem copiosè & nonnunquam involuntariò reddita reſpirabat liberè, & expectorabat copiosè; Veſicatoria igitur ii. ad Tibias internas illicò adplicanda juſſimus, & Bolum Cardiacum ſexta quaque hora repetendum, hauſtum paregoricum poſt primum, atque inſuper poſt nocturnum Bolum propinandum, poſt ceteros hauſtum Iulapii cum Speciebus. Denique Mucilaginem *Semin. Cydon. Syrup. è Rub. Idæ.* extract. ſæpiùs ſuper linguam ſiccatam tenendam imperavimus. Ianuar. 8. Febris eundem tenorem ſervavit, ſomnus non erat placidior, vires plurimùm obruebantur, urina autem (unde ſpes unica aſſulgebat) admodum copiosè, & nonnunquam involuntario reddita liberè reſpirabat Ægra (quod inſolitum & notatum dignum eſt:) Pituitam autem quippe jam concreſcentem & glutinoſam haud ſine difficultate expectorabat, ideoque ad vires erigendas, & motum Spirituum vacillantium inordinatum compeſcendum, Iulapium cum Speciebus adhuc uſurpandum; & Bolum Cardiacum ſexta quaq; hora repetendum, & hauſtum pa-

rego.

Cap. 11. regoricum juxta meridiem & media nocte exhibendum atque inſuper Liquorem Poſſeticum cum Vino Canarino paratum, atque *Apozema* ſequens calidè & copioſè ſæpiùs miniſtrandum duximus. ♃. *Decoct. Pectoral. depurat*, ℔i. *Tinctur. Croc. Syrup. è 5. Rad. an.* ℥i. M. F. *Apozema.* Januar. 9. Eadem fere rerum facies erat tantùm delirium Comatoſum quadantenùs augebatur, Urina autem adhuc copioſè & involuntariò in lecto reddita, Reſpiratio erat hactenùs libera, quo nomine Iulapium cum Speciebus & Apozema Pectorale ulteriùs uſurpandum duximus, atque Bolum Cardiacum octava quaque hora repetendum, ſine hauſtu Paregorico. Ianuar. 10. Languoribus & Deliriis plurimùm auctis, & cum inquietudine jam conjunctis, Ægræ facies, in tumeſcentia ſubſidente, in Hippocraticam planè mutabatur, Urina autem copioſè adhuc involuntariò reddita. Patiens adhuc liberè reſpirabat. Quo nomine in collapſu virium adeò præcipiti & motu Spirituum inordinato Iulapium cum Speciebus adhuc exhibendum duximus, Bolum Cardiacum quarta vel quinta quaque hora repetendum, atque inſuper Paregoricum media nocte miniſtrandum. Ianuar. 11. inquietè dormiebat ac ſi Comate vigili affecta, & delirabat; Urina autem copioſé adhuc reddebatur, Reſpiratio etiam adhuc liberrima fuit, Ideòque Bolum quarta vel quinta quaque hora, repetendum juſſimus, ut Iulap. cum Speciebus, ut priùs, & Hauſtum paregoricum meridie, & media nocte exhibendum. Ianuar. 12. Febre, delirio & languore perſtātibus ut priùs, Exanthemata in facie & pectore jam demùm matureſcere inceperunt, in artubus autem depreſſa & ſemiplena confluebant, atque cuticula eroſa pus minus coctum, verùm copioſum exſpuebant; inſuper brachiorum & Tibiarum partes ad quas Veſicatoria ſine fructu ſexto & ſeptimo die applicata erant, pure multo ſcatebant. Quandoquidem verò Urinæ fluxus moleſtias Adſtantibus & Nutricibus creabat, Bolos cum *Ciner. Bufon.* (quos Urinæ profluvium excitaſſe ritè cenſebant) ampliùs miniſtrare reſpuebant, Rixis igitur muliercularum coacti,) licet tota Spes noſtra in caſu adeò difficili à profluvio iſto Urinæ penderet (Bolorum iſtorum uſum inviti prætermittentes, Opiata & Alexiteria ad vires Spirituum fovendas, eorumque motus effrænatos coercendos (quantum poteramus) more ſequenti ſubſtituimus. ♃. *Theriac. Androm. Electuar. de ovo an.* ℥i. *Pulv. Rad. Serpent. Virg.* ʒiß. *Aqu. Dracont. Cinam. hord. an.* ℥iii. *Paon. comp. an.* ℥i. *Syrup. è Mecon.* ℥iß. *Laudan. liquid. gutt. xi.* M. F. *Iulap.* de quo cap. Cochl. vi. (agitata phiala) ſexta quaque hora. ♃. *Aqu. Card. Ceraſ. nigr. an.* ℥i. *Aquæ Cinam. Hord. Epidem. Syrup. Mecon. an.* ʒß. M. F. *Hauſtus* hora ſomni exhibendus. Ianuar. 13. Comatoſa adhuc jacebat Ægra, delirium autem & languor dum hæc mitiora Alexiphar-

pharmaca exhiberetur, ſenſim augebantur, pulſus accelerabatur & vacillabat, Gangræna inſuper oris fornicem & labia jam primùm invadebat, à deleteria veneni vi ſuborta: Profluvio verò Urinæ intermiſſo *Pulver. Æthiopic.* uſu ceſſante, Ægra difficultate Reſpirandi tentari cœpit. Denique univerſa Cuticula à ſcapulis uſque ad manus ſponte ſeparata brachia & humeri pure (viſu horrendum) ſcatebant. Quocirca in caſu adeò deplorato Domino *Bateman* Chirurgo experto ad partes Gangræna affectas & excoriatas tractandas accerſito, *Bolum Cardiacum* cum *Ciner. Bufon.* rursùs incaſsùm licet exhibendum juſſimus, atque hora ſomni cum hauſtu Paregorico repetendum, atque Apozema Pectorale ſæpiùs propinandum. Inſuper Cochl. iv. vel v. Julap. ſequent. ſecunda quaque ora propinanda duximus, ℞. *Theriac. Androm. Elect. de Ovo an.* ʒij. *Aqu. Dracont. Cinam. hord. an.* ʒiij. *Epidem. Pæon. comp. an.* ʒii. *Sal. Vol. CC. Laudan liquid. an.* ʒi. *Syrup. è Mecon.* ʒi ß. M. F. *Iulap.* ut eſſet etiam in promptu ſimile Iulapium abſque Laudano curavimus, loco prioris exhibendum, ſi modò Vigiliæ non urgerent. Denique pannos lineos molles Linimento ſequenti imbutos partibus excoriatis imponendos imperavimus, ℞. *Ol. Amygd. dulc. rec.* ʒii. *Sperm. Cet* ʒii. M. F. *Linimentum*. Ianuar. 14. Vibrationem Arteriarum diligentiſſimè explorando ægrè admodùm percepimus: Languor, Delirium & Dyſpnœa augebantur, ſomnus erat admodùm inquietus, Partes excoriatæ, & Ulcuſcula à Veſicatoriis relicta pure copioſo ſcatebant, Gangræna latiùs ſerpebat: ſub veſperam ſtercora dejecit in volnntariò Ægra jam moribunda liquida, copioſa, nigra, fœtida: Cetera aderant Naturæ corruentis ſymptomata; ideoque cùm jam ferè conclamatum eſſet, ſolummodò Iulapium nuperrimè præſcriptum ad ſymptomata coercenda repetendum duximus, 'ut Virgo miſella *ἀπυ.στὸν* aſſequeretur. Ianuar. autem 15. Morbi verò 18. Patiens antea monitis noſtris morigera jam Medicamentorum pertæſa Julapium cordiale prorsùs reſpuebat, & ſymptomatis quibuſcunque funeſtiſſimis ingruentibus, media nocte paulò ante obitum compos mentis facta, inter vota & preces ardentiſſimas animam efflabat.

Cap. II.

(∴)

Hi-

Cap. II

Hiſtoria ſexageſima tertia.

Nicolaus *Laudano* Nepos D. *Nicolai Lechmere* Baronis Scaccarii, Iuvenis elegans ac ingenioſus, à multis retrò annis, levi quavis occaſione data, ſubſultibus tendinum, & variis motibus convulſivis inter dormiendum obnoxius, poſtquã duos menſes admodùm valetudinariò transegerat, demùm ad duas ſeptimanas Vertigine, atque Capitis, lateris, & pectoris dolore laceſſitus, Febriles Paroxyſmos frequenter, ſed non periodicè recurrentes perpeſſus eſt: quà ratione, Vena in brachio ſecta, ℥x Sanguinis detrahebantur Cortex Peruvianus exhibebatur, atq; tandem Alvus decocto amaro ſubducebatur. Triduo autem inde elapſo Ian. ſcil. 10. 1693. (currente jam ætatis anno decimo nono) dolore capitis & lumborum atroci correptus, habes decumbebat, non tamen vomitione, vel ægritudine, vel intemperie febrili multum fatigabatur. Ian 11. Pharmacopola ſanguinis ℥xij partim floridi, partim mucoſi è Cubito detraxit. Ian. 12. Variolæ erumpebant mediæ naturæ, admodùm paucæ, quæ indies numero augebantur uſque ad diem decimum quintum, quo die eruptione completà, exanthemata penitùs ſeſſilia ferè ubique cohærebant, dolore ſpaſmodico in capite, lumbis & utroque latere hueuſque perſeverante. Iam verò 16. maturatione Exanthematum jam incepta, atque Ptyaliſmo jam primùm ingruente Æger illicò ἀπυρετὸς factus erat, atque, dolor plurimum allevabatur. Iſto die Cl. atque ingenioſiſſimus Collega noſter, D. D *Cole* accerſitus *Apozema* ſequens præſcripſit copioſè miniſtrandum. ℞. *Hord Gallic. q. ſ. Paſſul. Corinthiac.* ℥ij. Coq. in *Aqu. F. ſ. q Colatura* ℔. adde *Aqu. Cinam. Hord.* ℥ij. *Syr. Papav. errat. è Ida.* aa ℥iſs. M. atque Cochl. iij, vel iv. *Iulap.* ſequentis in languore propinanda. ♃. *Aqu. Lactis Alexiter* ℔iſs. *Stephan.* ℥iij. *Prap.* ℥iſs *Sacch. alb. q ſ* ad gratiam M. Inſuper *Veſicatorum* largum ad Nucham juſſit Vir Cl. ſtatim applicandum, atque *Hauſtum Paregoricum* ſequentem hora ſomni ſumendum, & modò ſymptomata ingraveſcerent, mane proximo repetendum ♃. *Aqu. Paralyſ.* ℥iij. *Mirab* ℥iſs. *Syr. è Mecon.* ℥i. M. Denique parti decocti ante præſcripti imperavit *Mell. Ororum q. ſ.* addendam pro *Gargariſmo*, quo Os bis vel ter in die collueretur. Nocte ſequenti bene dormivit Iuvenis à dolore penitùs liberatus. Ian. 17. Ptyaliſmus augebatur, faciem cœpit intumeſcere, Exanthemata aliquatenùs intumeſcebant, & in apicibus, non tamen humore diſtenta albeſcebant, Vir Cl. jam in uſo *Apozematis* & *Iulapii* perſiſtendum eſſe duxit, atque *Hauſtum Paregoricum* hora ſomni quin & craſtino mane modò inquietudo urgeret repetea.

tendum juſſit. Nocte autem ſequenti Ptyaliſmo inexpectatò ſubſiſtente, atque variolis ubiq; in centro ſubſidentibus, plurimùm languebat Æger tremoribus incertis, & motibus convulſivis inter dormiendum plurimùm laceſſitus. Ian. 18. Vir Cl. Empl. Meliloti pulvere Cantharidum conſpergendum juſsit ut Veſica parva & depreſſa efficaciùs excitaretur, atque ut ℥i. *Tinctura Caſtorei* in promptu eſſet. cujus, ſi tremores rursùs ingruerent, *gut. xx.* vel *xxx.* in hauſtu *Aqu. Ceraſ. nigr.* vel cujuſcumque alterius grati liquoris exhibendas voluit: Atque Hauſtum Paregoricum veſperi ſumendum, itidemque mane repetendum duxit, & Iulap. perlatum adhuc uſurpandum, & denique Os ſæpiùs colluendum *Decocto Pectorali* ſolo abſq; *Melle Roſarum*, ejuſque hauſtum quandoque propinandum. Inde Ptyaliſmo reduce & Exanthematis quadantenùs ægrè licet matureſcentibus, in præſcriptorum uſu Vir Cl. juſsit Ægrotantem Ian. 19. & 20 ſedulò perſeverare. Ian. autem viceſimo, media nocte (die Morbi undecimo jam inſtante) ubi jam ſpiritus planè obruti manus dederat, non ampliùs vel iuxta primam vel ſecundam Naturæ intentionem veneno eliminando pares, Ptyaliſmo ſine quavis evidenti cauſa derepente ſubſiſtente, atque facie prorsùs detumeſcente, Æger extemplò languebat; acceſsere frequentia deliquia cum celeri & debili pulſu: Spiritus inſuper vacillantibus Æger motibus convulſivis & tremoribus perpetim agitatus, & delirus, reliquam noctis partem atque matutinas horas ſequentes (quoſque ego conſulebar) inſomnes tranſegit non obſtantibus tribus hauſtibus Paregoricis, quorum unuſquiſque ℥i. *Syr. è Mecon*, continebat. Exanthemata denique ſemimortua, ſeſſilia, & nullo humore diſtenta ferè exareſcebant. Verba præ debilitate Æger vix proferre potis erat. Vibratio arteriarum erat admodùm debilis, Reſpiratio aderat difficilis, & anheloſa. Conſilio cum Viro Cl inito in Caſu adeò deplorato ubi mors præ foribus adſtabat, pro virili ſategimus generoſiſsimis Alexipharmacis, & Veſicatoriis vires Spirituum collapſas incunctanter erigere, commixtis opiatis ad vacillantem eorum motum coercendum & Cineribus Bufonum ad reſerendas Renum Cataractas ut Colluvies venenata forte per hanc portam deturbaretur, cui per Glandulas cutaneas, vel ſalivales ampliùs eliminando vires Naturæ haud pares erant. Ideoque Ianuar. 21. *Veſicatoria* tria ampla & acria juſſimus ad Nucham, Carpos illicò applicanda, atque *Bolum* ſequentem quamprimùm exhibendum repetendùmq; deinceps cum vel ſine *Laudano* pro ratione ſomni, & poſt ſingulos Bolos Cochl. v, vel vi. Iulapii ſequentis propinanda, de quo etiam fas erat bibere ad libitum. ℞. *Theriac. Androm* ℨſs. *Pulv. è Chel Cancr.*

Cap. II. *cr. comp. Lap Contrayerv. Ciner. Bufon.* in crucibolo ad nigredinem calcinatorum ãã *gr. xii. Lond. gr. j. Syrup. Carioph. q. ſ* M. F. *Bolus* ℞. *Aqu Lactis Alexiter. Ceraſ nigr.* ãã ℥iv. *Epidem. Pæon. comp* ãã ℥iſs. *Pulv. è Chel Cancr. comp.* ʒiſs. *Syrup. è Mecon.* ʒiſs. M. F. *Iulap.* Inſuper ad bronchia deobſtruenda imperavimus Cochl, j. *Linctus ex Ol. Amygd. dulc.* &c. ſolut. in hauſtu calido *Apozem.* ſequent. quarta quaque hora vel ſæpiùs miniſtrandum ℞. *Decoct. Pector. depurat.* ℔iſs: *Tinctur. Croc.* ℥i. *Syr. Cap. Ven.* ℥iſs. M. Et ad *Ptyaliſmum* revocandum (fieri poſſit *Gargariſmum* ſequentem ſæpiùs faucibus calidè & fortiter Siphone ingerendum. ℞. *Decoct. Pectoral* ℔iß. *Diamor. mell. Roſ. colat.* ãã ℥iſs. M. Inde benè dormivit Æger, à ſpaſmis & deliriis liberatus eſt, atque Urinà clara & copioſà ſc. ad ℔*iii.* vel *iv.* ſpatio 24. horarum reddita, ferè ἀπυρετὸς jacebat, neque ut priùs languebat, reſpiravit liberiùs & Arteriæ fortiùs vibrabantur; Stranguria autem moleſta à Veſicatoriis excitata, Ianuar. 22. mane reverſi, perſiſtendum eſſe duximus in uſum Bolorum Julapii, & Gargariſmi, atque inſuper hauſtum prælargum emulſionis ſequentis calidè ſæpiùs propinandum. ℞. *Semin. iv. frig. maior. an.* ℥i. *Semin. Papav. alb.* ℥ß. *Amygd. dulc. excortic.* num. *v. Aqu. Hord.* ℔ii. M. F. *Emulſio ſ. a.* cui adde *Sacchar. alb.* ℥ii. Media autem nocte Exacerbationem (Febrem jam cum bonis avibus, Spirituum expanſione artis ope reſtituta, in benignam συνοχὴ mutata) per ſex vel ſeptem horarum ſpatium protenſam perpeſſus eſt quadantenùs vigil, delirus, & convulſus. Poſt hæc autem ἀπ ρετὸς factu quietè obdormivit, Urinam reddens adhuc copioſiorem ad ℔v. vel vi. Quo nomine præſcripſimus, Ianuar. 23. *Hauſtum* ſequentem quamprimùm propinandum, atque deinceps extra tempus Paroxyſmi quarta quaque hora repetendum. *Aqu. Lactis Alexit. Card. Benedict. an.* ℥i. *Epidem. Cinam. hord. Syrup. Caryoph. an.* ʒii. *Pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒi. *Laud. liquid gutt. xii.* M. Inſuper ad Spiritus in certamine futuro erigendos *Bolum Cardiacum* cum *Laudano* ſexta veſpertina, idemque media nocte, repetendum duximus, atque Cruſtas ad Faciem moleſtè adhærentes ſæpiùs illinendas *Linimento* ex *Ol. Amyg. dulc. Vng. Pomat.* & *Sperm. Ceti*, atque *Iulap. Cord Linctum*, & *Apozema Pectorale* adhuc uſurpandum. Media autem nocte rursùs recrudeſcebat Paroxyſmus levior, nullatenùs vigiliis vel deliriis comitatus vel adeò protenſus ut priùs Urina adhuc reddita copioſa: quin & Ægrotantem

Cap. 11. tem magis ad ſomnum proclivem invenimus. Qua de cauſa Ianuar. 24. *Hauſtum Febrifugum* juſſimus tertia vel quarta quaque hora extra tempus Paroxyſmi adhuc repetendum, atque *Bolum Cardiacum* cum *Ciner. Buſonum* & *Laudano* ſexta veſpertina itidemque media nocte repetendum ut priùs. Unde per totam noctem nulla ſenſibili Exacerbatione tentatus, ſomno placido indulgens Æger à Febre prorsùs liberabatur. Inſuper vigor Spirituum jam adeò inſtaurabatur ut profluvium Urinæ jam deficiens venenatæ lymphæ rivulo copioſo per glandulas ſalivales recens reſeratas excretæ, qui jam magis quàm uſquam priùs ſcatebat, exciperetur: Veneno autem, quod jam ſuperer at, per vicinas Oculorum glandulas ſimul ac ſalivales confertim protruſo, Oculi demùm cœperunt *Taraxi* moleſta affici. Quocirca Ianuar. 25. oculos juſſimus ſæpiùs madefieri *Collyrio ex Aqu. Roſat. alb.* ℥i. *Troch. alb. Rhaſis* ℈i. *Sacchar. alb.* ℈ß. atque *Gargariſmum* ad ſalutarem Salivationem promovendam quin & ad pitui. tam viſcidam è tonſillis faciliùs educendam adhuc uſurpandum: Cùm autem hoc pacto Æger ex periculo evaſiſſe videretur, Bolum Alexipharmacum haud ampliùs duximus repetendum, Hauſtum etiam febrifugum (quem cœpit faſtidire) poſt intervalla longiora nimirum bis in die exhibendum. Hora ſomni autem *Paregoricum* ſequens juſſimus propinandum; ℞. *Aqu. Lactis Alexiter. Ceraſ. nigr. Cinam. hord. an.* ℥i. *Laud. liquid. gut. x. Syrup. è Mecon.* ℥i. M. Optimè inde dormit Æger a Febre ſenſibili prorsùs liber, atque, appetitu reſtituto, carnes appetebat, quas præberi meritò noluimus: Urina etenim jam parca reddita rubedine profunda tincta & contentis ſaturata Hoſtem utut ſubactum adhuc tamen non exterminatum ſubindicabat. Inſuper lympha venenata non ampliùs per Renes, verùm per ductus ſalivales amandata; Reſpiratio à pituita viſcida Bronchiis iam impacta aliquatenùs præpedita Ægrotanti moleſtias creavit. Quo nomine Ianuar. 26. Cochl. i. linctus ſequentis lubricantis iuſſimus quamprimùm unà cum hauſtu Apozematis pectoralis exhibendum, atque deinceps quarta quaque hora vel ſæpiùs repetendum. ℞. *Ol. Amygd. dulc. rec. Syrup. Cap. Vener. an.* ℥iß. *Sacch. Cand. alb.* ℥i. M. Atque Hauſtum Paregoricum hora ſomni renovandum: Sub veſperam autem, antequam exhiberetur Paregoricum, ego diligenter accerſitus inveni Ægrotantem à reliquiis Venenis non penitùs ſubacti (ut mihi viſum erat) prorsùs hebetem, languentem atque inter dormiendum motibus convulſivis, & ſubſultibus tendinum plurimùm agitatum, verùm ſine evidenti-

Cap. 11. bus Criteriis Exacerbationis febrilis, qua ratione in locum *Hauſtus Paregorici Bolum Alexipharmacum* ſine *Laudano* ſuffeci, itidemque quarta vel quinta matutina ſolutum, in Cochl. Julap. ſequentis duxi repetendum. ℞. *Aqu. Ceraſ nigr. Card an.* ℥*iii. Cinam. h:rd.* ℥*ii. Epidem. Pœcn. comp an.* ℥*iß. Tinctur Caſtor. Confect. Alcherm. an.* ℥*iß. Syrnp. Caryoph* ʒ. x. M. F. *Iulap.* de quo capiat Cochl. iv. vel v. ſingulis, vel alternis horis. Unde bene dormivit à dictis ſymptomatis liberatus, atque in ſtatum priſtinum redactus. Quocirca Jan. 27. Collega Candido ac docto approbante Conſilium quod invitus eo abſente cepi, mutuis ſuffragiis *Bolum Alexipharmacorum* ſine Laudano decrevimus ſub veſperam rurſùs exhibendum, atque mane proximo repetendum, & Julap. Cord nuperrimè præſcriptum, & reliqua adhuc uſurpanda. Natura autem Colluviei venenatæ reliquias (Ptyaliſmo jam penitùs ſubſiſtente) per inteſtina amandare moliente, Æger poſt unam vel alteram dejectionem liquidam, & copioſam cœpit rurſùs deficere, atque variis motibus convulſivis agitari, quo nomine ego ſolus utpote Vicinus à perterritis adſtantibus primo mane diligenter accerſitus, atque memor Colloquii Cl. Collegæ die præcedenti habiti, nimirùm Patientem noſtrum à multis retrò annis, leviſſima quavis occaſione data, in genere nervoſo dura quævis pati ſolere ſymptomata, præſertim etiam cùm ego ipſe, non obſtantibus diris hiſce Nervorum affectibus, explorando, nullam Febris exacerbationem deprehenderim, Jan. 28. Primo mane præſcripſi Bolum ſequentem unà cum hauſtu Julapii illicò exhibendum. ℞. *Conf. Mithridat.* ʒ*i Caſtor. gr. v. Pulv. de Guttet gr. xv. Landan liquid. Cydoniat. gut. xii.* cum *Syr. Caryoph q. ſ.* M. F. *Bolus* mollis. ℞. *Aqu. Rut. Ceraſ. nigr. an.* ℥*iii. Paon. Bryon. Comp. Syr. Paon. comp. an.* ℥*iß. Tinctur. Caſtor.* ʒ*ii.* M. F. *Iulap.* Inſuper unam, vel alteram *Pilularum* ſequentium tertia quaque hora juſſi degluttiendum unà cum Cochl. iv. *Iulapii* nuperrimè præſcripti. ℞. *Gum Galban. Ammoniac. an.* ℈*i. Caſtor.* ℈ß. M. F. Pilul. x deaurand. Jan. 28. paulo ante meridiem Collega candidus & doctus (conſilio rurſùs jam inito) præſcriptis meis ſuffragatur, atque cùm Patientem hiſce auxiliis iterùm in priſtinum ſtatum reſtitutum jam invenimus, Veſicatorium amplum & acre in ſubſidium generis nervoſi adeò ſæpe laceſſiti inter ſcapulas applicandum juſſimus atque Bolum cum *Mithridatio* abſque Laudano poſt mediam noctem repetendum, & denique *Apozema*, *Eclegma*, *Pilulas & Gargariſmum* adhuc uſurpanda, atque, ſi Alvus lubrica fuerit, *Decoctum album* in locum potus ordinarii ſubſtituendum. Nocte ſequenti ſatis dormivit non adeò laceſſitus affectibus nervoſis ut priùs. Ideòque Jan. 29. Pilulas cum Julapio Cephalico juſſimus iterùm repetendas, & Bolum cum *Mithridatio* hora ſomni ſumendum, atque

De-

Decoctum album copioſè bibendum, addita tertia parte *Vini Canarini* optimi tempore uſus, quia dejectionibus liquidis Patiens ſæpe tentabatur, & ſimplex Decoctum prorſus faſtidiebat. Ian. autem 30. cùm genus nervoſum diris hiſce Symptomatis periodicè recurrentibus, non obſtante diligenti & perpetuo Remediorum Cephalicorum uſu, omni die plus minùs plectebatur, atque Urina quotidie rubedine & contentis ſaturata redderetur, ſuſpicabamur Venenum Varioloſum intùs deliteſcens dirorum horum affectuum nervoſorum Cauſam eſſe atque mox deteriorum ſymptomatum ſtragem daturum, utut inpræſentiarum adeò ſubactum fuerit, ut non par eſſet certamini febrili recens inſtaurando, atque exinde decrevimus vires *Cortic. Peruv.* polychreſtas rurſus experiri addita Laudani q. ſ. ad Alvum jam nimis fluidam coercendam more ſequent. ℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſſ. trit.* ℥i. *Laud. liquid. gut. xii.* cum *Syrup. è Corall.* q. ſ. M. F. *Bolus* ſtatim ſumendus. Repetatur Bolus abſque *Laudan.* quarta pom. cum *Laudan. gutt. xviii.* hora ſomni, abſque Laudano tertia matutina cum *Laud. gut. xii.* ſexta matutina, abſque Laudano decima matutina. Perſtet in uſu *Decoct. alb.* & *Iulap. Cord.* Quid fit? Die proximo, Ian. ſcil. 31. & Morbi viceſimo primo, reverſi Patientem invenimus cum bonis avibus ἀπυρετὸν ab omni morboſo affectu ac Symptomate liberum, & planè reconvaleſcentem, atque eſurientem. Ideòque cibum pleniorem jam indulgebamus. *Decoctum al-* Cap.
bum duntaxat pro potu ordina- 11.
rio præſcripſimus ob laxitatem Alvi nimiam, atque *Paregoricum* ſequens hora ſomni exhibendum. ℞. *Aq. Lactis Alexiter. Cinam Hord. an.* ℥iß. *Epidem.* ʒiij. *Syrup. è Mecon.* ℥i. M. Febr. 1. famem duntaxat Patiens querebatur, atque appetitu reſtituto, pullum Gallinaceum avidè petebat. Cum autem faciem obſervaſſemus adhuc incaleſcentem & ſcabie nigra obductam, atque urinam contentis plenam & rubedine quadantenus tinctam à Carnibus ad unum vel alterum diem abſtinendum eſſe duximus, poſteà uſum piſcium friabilium, & pullorum Gallinaceorum moderatum conceſſimus, atque poſtquam hauſtum Paregoricum juſſeramus parandum media nocte, modò fluxus Alvi, vel vigiliæ poſtularent, exhibendum. ego ultrò (reluctante licet Iuvene) memet ſubduxi, Patientem doctiſſ. & Cl. Collegæ (ut par erat) in futurum tractandum relinquens. Reliquiis autem Veneni non penitus protruſis poſt v. vel vi dies iterum recrudeſcentibus, Æger, appetitu ſenſim proſtrato, rurſus quaſi hecticè incaleſcebat: Benigna verò Natura *furunculos* amplo in femore ſiniſtro ſuborto, qui quam citiſſimè vigore Spirituum maturatus in Abſceſſum mutabatur, Venenum propellere moliebatur. Qua ratione Æger me ſolum (quod ægrè tuli) bis juſſit ad Catharſin inſtituendam acceſſendum, quem inveni præter ſpem hectico calore, & ἀνορεξίᾳ affectum, lan-

Cap. 11. dum, & in lecto decumbentem, Scabie nigra ad nonnullas faciei partes firmiter adhærente dum ceteræ partes rubore & calore ſupra modum afficerentur, & furfuracea impetigine obducerentur, unde nitorem Cutis elegantem mox foveis deturpandum, modò forte vita ipſa in periculum non adduceretur, fore timebam, niſi artis ſuppetiis opportunè allatis Spiritus ante Catharſin à Veneno, quod jam revireſcens, certaminis recens inſtaurati cauſa erat, uſu Antidoti Herculeæ repetito, penitus liberarentur. Ideoque Febr. 12. præſcripſi Hauſtum febrifugum ſequentem mox exhibendum, repetendumque deinceps ſexta quaque hora ad x. vices. ℞. *Aqu. Card.* ℥ii. *Epidem. Syrup. Carioph. an.* ʒii *Pulv ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒi. M. Febr. 14. reverſus inveni appetitum Patientis reſtitutum, atque temperiem admodum mitem, ideoque Alvum juſſi mane proximo potione ſequenti ſubducendum. ℞. *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥iv. *Mann ſelectiſſ.* ℥iſs. M. Atque in promptu ſit ℥iſs. *Syrup. è Spin Cerv.* in Hauſtu liquoris Poſſetici haurienda, modò Patiẽs poſt trihorium Alvum non deiiciat. Febr. 17. ad lubricam Alvum cohibendam Paregoricum ſequens juſſi hora ſomni propinandum, ℞ *Aqu. Lactis Alexiter. Cinam. hord. an* ℥iſs *Syrup. è Mecon.* ʒvi. M. F. *Hauſtus*, atque ʒi. *Cortic. Peruv.* cum *Syrup Caryoph. q. ſ.* in formam *Boli* redactam mane Proximo exhibendam, repetendamque deinceps ter die horis medicinalibus per tridui ſpatium ad revireſcentiam Veneni deliteſcentis (ſi quod fuerit) præcavendam, & ſuperbibendum poſt ſingulos bolos hauſtum Vini generoſi. Dein Alvum rursùs potione Cathartica ante præſcripta curavi deturbandam. Febr. 22. Præſcripſi *Pil. è Succin* ℈i in tres Pilulas deauratas redactam hora ſomni ſumendam, & *Extract Rud.* ℈i. cum Cochl min. gr. xv. in Pilul. v. deauratas formandum mane proximo deglutiendum ad ſaburram humorum deliteſcentium altiùs deducendam. Denique Feb 25. ad calorem Humorum diu efferveſcentium temperandum, Alvum juſſi per *ἐπικρασιν* ſemel in ſeptimana more ſequenti ſubducendam. ℞. *Pilul. Aloophang. Stomach. cum Gum. an.* ℈ii. *è Succin.* ℈i. *Salis Tartar.* ℈ſs *Ol. Majoran. Chym. gut. vj.* M. F. *Pilul. xvi.* inaurandæ, quarum quatuor ſumat hora ſomni, repetatque deinceps ſemel in ſeptimana, Matutinis proximis bibendo ℔iv. *Aqu. Mineral pur. ad* ℔iii. *Coct.* & ℔ſs. *Lactis alterat.* Atque hoc pacto Juvenis elegans ac ingenioſus Familiæ tuæ decus, multa artis ope ex orci faucibus ereptus, demùm nullo *Morboſo affectu* tentatus, & nitore faciei non ſpoliatus, ſanus evaſit, atque hucuſque ſecunda valetudine utitur.

Hiſtoria ſexageſima quarta.

Mihi communicata à clar. & ingenioſiſſimo Collega & Cenſore D. D. Federico Slare.

FOemina temperamento ſanguineo 20 annos nata dolore Capi-

Mictio ſanguinea in Variolis mali moris uſu Alexipharmacorū ſalubriter ſuperata

Capitis, Lumborum & inteſtinorum indies ingraveſcente corripiebatur: Tertio die à decubitu ſc. Jul. 31 1692. Exanthemata Uarioloſa ſeſe in conſpectum dabant: Ægra nihilominùs febricitabat, & delirio tentabatur, quod unoquoque die in altiorem gradum evectum eſt. Aug. 2. Petechiæ erumpebant in Pectore, & brachiis frequentiſſimæ, Lumbi dolore vehementi indeſinenter cruciabantur; Puſtulæ erant exiguæ & confluentes. Guttur etiam tantùm non Variolis occludebatur. Urinam diligenter inſpexi, quæ ſub noctem iſtius diei ſanguine tincta reddebatur (ut ſæpe in Variolis hiſce ſymptomatis comitatis) & duobus diebus proximè ſequentibus ſc. uſque ad noctem diei 5. Aug. atque tunc tandem intumeſcabat facies, & ſalivatio ſuborta eſt: Phrenitis exulabat, Tumor faciei ad tres vel quatuor dies durabat: Dumeſcente verò inde facie, manus pari ratione tanquam veſicæ inflatæ tumebant in immenſam adeò molem, ut figura manuum in ipſis manibus deſideraretur. Oris ulcera admodùm ſordebant, Fluxus ſalivæ diu durabat.

Quoniam Ægra 3. quamvis bene nata, non amplis fortunis erat, Remedia ſequentia præſcriſi parùm pretioſa, ſc. primo *Decoct. Pectorale commune* cum *Syrup. Aurantiorum* bibendum copioſè, & *Hauſtum* cum *Syr. è Mecon.* ℨ vi. & *Spir. Vitr.* potui communi inſtillandum quia ſitis vehementer urgebat, & Regimen in reliquiis temperatum, vel potiùs frigidiuſculum, donec Petechiæ erumperent, & pulſus debilitaretur. Nocte igitur ab Eruptione tertia cùm primùm hæc Symptomata ingruebant, Julap. Cardiacum ſequens parandum juſſi. ℞. *Aqu. Lactis Alexiter.* ℥vi. *Paon. comp.* ℥ii. *Steph.* ℥ß. *Sp. lavend. comp* ℥ii. *Theriac Androm.* ℨiß. *Syr. Flor Tunic.* ℥ß. F. *Mixtura Cardiaca*, de qua bibat liberè in languoribus, & *Paregoricum* ſequens mane & veſperi repetendum. ℞ *Aqu. Lactis Alexiter* ℥ii. *Epidem.* ℥ß. *Syr. de Mecon.* ℥i. *Laud liquid. gut. x.* Languebat nihilominùs fœmina, & pulſus vacillabat, ideòque *Sp. CC.* in *Vino Canarino* ſæpe propinabatur. Nocte Cardiacorum uſum præcedente Urina intensè rubeſcebat, hac verò nocte ſanguine tingebatur, & eodem tempore delirium plane exulabat. Repetitis Julapii Cardiaci doſibus vires ægræ refocillabantur, & intra ſpatium 24 horarum mictio cruenta valdè diminuebatur. Aug. 6. ingruebat Ptyaliſmus, Urina bene colorata eſt. In ceteris pro re nata Ægra tractata, ex Morbo maligno, & valdè periculoſo evaſit.

Cap. 11.

Hiſtoria ſexageſima quinta.

Admodùm curioſa ab Exercitatiſſimo & ſagaciſſimo DD. Atherton *literis mihi datis nuper communicata.*

Variola ſpatio duarum ſeptimarum bis erumpentes.

DOmina E. L. annos duodeviginti nata, dolore capitis & dorſi correpta, modicè febricitabat, brevique poſteà Variolæ quædam parvulæ erumpebant;

bant; intereà Nauſea, Vomitio, ægritudo, frequens Deliquium Ægram excruciabant: Menſes ſolitum tempus antevertentes inſuper fluebant, ut incertus adhuc ſim utrùm Urina ſanguine tincta redderetur necne. Primo præſcripſi *Vinum Canarinum* momento *Croci* impraegnatum, & *Hauſtum Paregoricum* noctu ſumendum. Die tertio, *Sal. Vitrioli vomitivo* ventriculi ægritudinem relevare conatus ſum. Die quarto Ægritudine permanente ſemel vel bis *Bezoar. Orient. gr. xii.* & *Cinnab. nativ. gr. vi.* in hauſtu Julapii Cardiaci propinavi. Repetebatur jugiter Julap. Cardiacum & Hauſtus Paregoricus uſque ad diem decimum tertium. Eruptione lenè procedente, Variolas è diſtinctarum genere fuiſſe autumabam; donec ſymptomatis ingraveſcentibus duobus ultimis Eruptionis diebus tota ferè cutis ſtigmatis obduceretur. Nauſea, Ægritudo, Febris, Delirium ad diem decimum tertium perſtabant, quo die ſalivatio copioſa oborta eſt, Febre manifeſtò aucta. Saliva primò tenuis, deinde tenax viſcida evaſit, & poſt unum vel alterum diem evanuit Ptyaliſmus. Variolæ fuſcæ, & ſubnigræ demum factæ paulatim decidere incipiebant; Sed ecce novum Variolarum in priorum interſtitiis circiter diem decimum quartum ſeſe in conſpectum dedit, delirio, ægritudine, anxietate, & vigiliis recrudeſcentibus. Die decimo ſeptimo ſymptomatum mitigationem exſpectavi, ſed fruſtra. Pulſus erat nunc fortis & celer, nunc debilis & languidus. Medicamenta pro re nata præſcripſi. Circa diem viceſimum primum ſalivatio recens exoriebatur cum Aphthis in ore, & gutture, quæ vocem pænè intercipiebant. Ægra multùm dormivit, ſed præ debilitate ſeſe de loco in locum movere vix potuit, Tendinum ſubſultum, manuum, & maxillæ inferioris tremorem, involuntariam Urinæ excretionem paſſa eſt. Linguam fere ſemper motitabat, ſtragula colligebat, manus hic inde agitabat, puſtulæ & ulcera inſenſilia reddebantur. Verbo, vix ullum Symptoma funeſtum deerat. Circa diem viceſimum tertium ſudor violentus ſubortus eſt, qui ad duos vel tres dies perſeverabat. Puſtulæ in facie in cruſtam matureſcebant, in reliquis partibus corporis non ad inſtar cruſtarum, ſed potius pelliculariam decidebant. Et Ægra ſenſim & gradatim convaluit.

F I N I S.

385000

INDEX

INDEX.

Litera H. denotat Hiſtoriam.

A

ALexipharmacorum fortiorum uſus in Variolis malignis. pag. 114. 143

Alexipharmacis fortioribus abſtinendum in tertio ſtadio variolarum vigente ſalivatione. 113

Alexipharmaca fortiora quandonam abhibenda in primo ſtadio Morbillorum. 22

Alexipharmaca mitiora in primo ſtadio morbillorum. Ibid.

In apparatu Variolarum mediarum. 70

Alexipharmaca cum Opiatis miſcenda in Variolis malignis. 90

Algor primum Symptomata Inſultus Variolarum. 54

Alvi fluxus ferè ſemper Symptomaticus in Variolis. 46

Alvi fluxu durante Variolæ ægrè erumpunt. 96

Alvus adſtricta non moleſta in Variolis. 95

Animi pathemata variolas in malignas mutantia. 51

Apozema ad Tuſſim. 155

Ad dyſpnœam. 122

Appetitus proſtrati poſt Variolas Curatio. 148

Απυρετὸς ſtatus ante Eruptionem variolarum, malus. 43

Απυρεξία in variolarum benignarum tertio ſtadio. 101

Απυρεξία cum fixo dolore lumborum quid ſignificat in apparatu variolarum. 62

Απυρεξία in declinatione Variolarum benignarum. 127

Aqua Calcis in ſtrumis poſt morbillos. 32

Aquæ Stypticæ uſus in Variolis malignis. 2

B

BEnigni morbilli debito regimine curati. H. 16

Benignæ Variolæ. 41

Sunt aliarum normæ. 101

Benignarum variolarum apparatus.

Eruptio. 78

Maturatio.

Declinatio. 127

Diagnoſis in primo ſtadio. 58

In ſecundo ſtadio. 83

In tertio ſtadio. 106

In quarto ſtadio. 133

Curatio in apparatu. 68

Eruptione. 69

Maturatione. 112

Declinatione. 140

Benignæ variolæ Chicken-pox dictæ. 44

Apparatus. Ibid.

Eruptio, maturatio, & declinatio. 101

Prognoſis. 87

Benigniſſimæ variolæ poſt Symptomata vehementiora durante apparatu. 164

Benignæ Variolæ poſt abortionem & uſum Corticis Peruviani. H. 163

Bolus in apparatu variolarum malignarum. 69

In apparatu variolarum mediarum. 70

In Hydrope poſt Morbillos. 32

Ad dolorem colicum in apparatu Variolarum. 75

Ad deliquia hyſterica in tertio Variolarum. 119

Ad diarrhœam in apparatu variolarum. 72
Ad diarrhœam poſt morbillos. 30
Ad dolorem ſpaſmodicum in apparatu Variolarum. 74
Ad dolorem pleuriticum in apparatu Variolarum. Ibid.
In fluxu catameniorum in ſecundo ſtadio Variolarum. 98
In eruptione Variolarum malignarum. 91
Febrifugus in declinatione variolarum mediarum. 142
In Morbis malignis ante eſfloreſcentiam. 23
Ad Salivationem ſuppreſſam ante maturationem Variolarum. 115
Ad Spaſmos in primo ſtadio morbillorum. 24
Ad Vigilias in apparatu variolarum. 77
Ad Vomitionem in apparatu variolarum. 72

C

Caloris hectici curatio poſt variolas. 148
Caries oſſium poſt variolas. 151. H. 125
Carthartici in morbilis extra debitum tempus exhibiti effectus. 28
Catharticorum poſt morbillos formulæ. Ibid.
Vſus in morbilis poſt eſfloreſcentiam. 27. 29
Neceſſitas poſt variolas benignas. 140
Prriculum in Parotidibus poſt variolas. 149
Formulæ poſt variolas. 147
Cathartica quando periculoſa poſt variolas. Ibid.
Canones de uſu Catharticorum in variolis. 148
Catarrhi prognoſi in variolis. 88
Cerevisia nocet in diarrhœa in primo ſtadio variolarum. 71
In colliquatione Humorum in primo ſtadio morbillorum. 25
Cicatrices poſt variolas. 151
Cinerum Bufonum uſus. 93. 115. 117
Cohærentes & malignæ Variolæ. H. 227
Cohærentes Variolę & à primo ortu malignæ. H. 114
Cohærentium Variolarum tarda maturatio. H. 172
Cohærentes & malignæ variolæ profluvio Vrinæ ſolummodo indicatæ. H. 203. 206
Cohærentes variolæ cum atroci lumbagine invadentes in Benignas mutatæ. H. 214
Cohærentes variolæ cum Vigiliis pertinacibus, Opiatis & Alexipharmacis curatæ. H. 218
Colliquatio Humorum in primo ſtadio morbillorum. 24
Collyrium in primo ſtadio morbillorum. 25
Ad Ophthalmiam in declinatione variolarum. 77
Comatis Curatio in tertio ſtadio Variolarum. 119
Coma & Inſultus Epileptici raro ſine errore in regimine, raro contingunt in tertio ſtadio Variolarum. Ibid.
Confluentium & malignarum Variolarum eruptio quadruplex. 79
Confluentes & malignæ Variolæ, demum febre Συνεχεῖ exceptæ. H. 168
Confluentes Variolæ depreſsæ furunculis exceptæ. H. 211
Confluentes uniuerſim Variolæ & malignæ. H. 115
Confluentium & malignarum Variolarum declinatio. 131
Cortice Peruuiano utendi modus in Declinatione uariolarum. 141
Corticis Peruuiani & alexipharmacorum uſus ad foueas in Variolis impediendas. 149
Criteria Variolarum malignarum dubia. 59

Cer-

Certa. 60
Cuticula afficitur in morbilis. 13
Cutis Variolarum ſubjectum. 41

D

Decocti albi uſus in primo ſtadio morbillorum. 25
In diarrhœa poſt morbillos. 30
In diarrhœa in primo ſtadio Variolarum. 71
Decoctum in ſtrumis poſt morbillos. 31
In Variolarum mediarum maturatione. 112
Deglutitionis difficilis curatio in tertio ſtadio variolarum. 121
Deliquia & ſuffocationes hyſtericæ in tertio ſtadio variolarum quid ſignificant. 119
Curatio. Ibid.
Delirii Curatio in ſecundo ſtadio Variolarum. 95
In tertio ſtadio Variolarum. 119
Delirium Melancholicum poſt Variolas. 154
Comatoſum Variolas excipiens. H. 225
Diæta in Variolis. 65, 141
Diarrhœæ curatio poſt morbillos. 30
Diarrhœa pertinax poſt febrem ſcarlatinam. H. 39
Diarrhœæ curatio in apparatu Variolarum. 71
Secundo ſtadio variolarum. 95
Tertio ſtadio variolarum. 118
Diarrhæa torminoſa in Variolis Opiatis & Alexipharmacis curatur. 95
Diarrhœa in Variolis Malignis funeſta. H. 208
Diarrhœa variolas diu ſubſidentes efficiens. H. 219
Diſcretæ Variolæ cum menſtrua purgatione conjunctæ. H. 164
Diſcretæ Variolæ ob Hæmoptoen tempore eruptionis contingentem confluentes factæ. H. 165
Diſcretæ variolæ ſed admodum exiguæ poſt Inſultus Epilepticos erumpentes. H. 166
Diſcretæ Variolæ Petechiis comitatæ Alexipharmacis & Opiatis feliciter ſanatæ. H. 182
Diſcretæ Variolæ bis intra ſpatium unius menſis erumpentes & declinantes ſine maturatione & funeſta diarrhœa exceptæ. H 171
Diſcretæ Variolæ ſub initium maturationis depreſſæ & vigiliis ac deliriis per bidui ſpatium comitatæ. H. 172
Diſcretæ Variolæ cum fluxu menſtruo & gravibus animi pathematis conjunctæ funeſtæ. H. 173
Diſcretæ Variolæ malignæ paulò ante initium maturationis funeſtæ. H. 199
Diſcretæ Variolæ malignæ cum maculis purpureis erumpentes. H. 200
Dolor capitis, & lumborum atrox præſagit Variolas. 58
Doloris capitis, artuum & lumborum curatio. 74
Doloris Colici curatio. 75
Dolor gutturis in ſecundo ſtadio Variolarum. 99
Doloris gutturis inflammatorii curatio in tertio ſtadio Variolarum. 120
Doloris pleuritici curatio in apparatu Variolarum. 74
Dolor quaſi Rheumaticus ante Variolas diſcretas. H. 172
Doloris Spaſmodici fixi curatio in apparatu Variolarum. 73

E

Efflorefcentia partialis aut colorem mutans in Morbillis. 20
Efflorefcentiæ morbilloſæ Apparatus. 14
Status, & Declinatio. 16
Efflorefcentia in Variolis univerſalis maligna. 79
Particularis maligna. Ibid.
Vrticæ plagæ ad inſtar. 80
Diſcreta cum petechiis & veſiculis. Ibid.
Efflo-

Efflorefcentia declinante quid agendum in morbillis. 27
Electuarium adſtringens in colliquatione humorum in morbillis. 25
Electuarium adſtringens ad diarchæam in primo ſtadio variolarum. 72
Emeticum ad Dyſpnœam in tertio ſtadio Variol. 123
Emetica in reſpiratione debili & citiſſima in tertio ſtadio variolarum nocent. 122
Emeticorum vſus in apparatu variolarum. 73
Emetica Antimonialia non conueniunt in apparatu variolarum. 73
Emulſio in ſtrumis poſt morbillos. 31
Enemata Oleoſa poſt variolas. 146
Enema Autoris poſt variolas. Ibid.
Enema ad dolorem Colicum in Apparatu Variolarum. 75
Epithemata nocent in pruritu tertio Variolarum ſtadio. 124
Epileptici inſultus Curatio in apparatu variolarum. 75
In eruptione variolarum. 92
In tertio ſtadio variolarum. 119
Epilepticos inſultus ſequuntur variolæ benignæ. 75
Eryſipelatoſa ſcabies propter catharticum omiſſum variolis ſuperueniens. H. 148
Errhinum ad Nares infarctas in tertio ſtadio variol. 123
Exanthematum variolarum maturatio legitima. 110
Non legitima. Ibid.
Exanthematum maturationi in malignis variolis non fidendum. 132
Exanthematum dolor inflammatorius non curandus Epithematis in tertio ſtadio Variolarum. 123
Exanthematum Pruritus. Ibid.
Exanthematum in facie tantùm confluentium mala prognoſis. 87

F.

FÆces induratæ forcipibus ereptæ exand[illegible] 146
Febris ſcarlatina. Vide Scarlatina.
Morbilloſa. Vid. Morbilloſa.
inflammatoria. Vid Inflammatoria.
Febris cum inflamatione muſculorum, uiſcerum aut glandularum benigna. 11
Febris efflorefcentiæ ſuperſtes. 21.
Febris Συνεχὴς poſt morbillos Cortice Peruuiano profligata. 28.
Febris ceſſat poſt eruptionem variolarum benignarum. 78
Febris remittit vel intermittit in eruptione variolarum mediarum. 81
Febris continua poſt eruptionem variolarum, malum. 87
Febris auget in tertio ſtadio variolarum malignarum. 101
Febris in quarto ſtadio uariolarum ceſſans. 137
Ab initio continua & in declinatione uariolarum exacerbata. Ibid.
Quæ in Exanthematum maturatione remittit uel intermittit. 138
Febris poſt quartum vel quintum maturationis uariolarum recrudeſcens non adeo timenda. 109
Febris recidiuæ in variolis mediis Curatio. 141
Fermenti varioloſis indoles. 55
Fluxus menſtruus in variolis. H. 220.
Fluxus menſtruus poſt eruptionem Variolarum non adeò formidandus ac aliæ Hæmorrhagiæ. 186.
Fluxus catameniorum vel lochiorum in ſecundo ſtadio uariolarum. 97

Pra-

Prauam Indolem non indicat. 98
Spiritus debilitat. Ibid.
Curatio. Ibid.
Fotus Lixiuiales in Intumeſcentia Præputii. 124
Ad rectum inteſtinum corroborandum poſt variolas. 146
Fouearum poſt variolas cauſa. 151.
Curatio per Alexipharmaca. Ibid.
Furunculi poſt variolas. 150. H. 193. 196.

G

GAngræna poſt profluuium Vrinæ ſuppreſſum in variolis confluentibus. H. 182
Gangræna carnis muſculoſæ poſt variolas. 151
Grangræna Maxillæ & Tibiæ variolas malignas excipiens. H. 179
Gangræna ventriculi & inteſtinorum poſt variolas. H. 180
Gargariſma in Morbillis. 35
Ad difficilem deglutationem in tertio ſtadio uariolarum. 122.
Ad dolorem gutturis Inflammatorium. Ibid.
Ad dolorem gutturis. 99
Glans, aut ſuppoſitorium poſt variolas. 146
Gargariſma in variolarum mediarum maturatione cum ſaliuatione. 114

H.

HÆmorrhagiam prænunciant Petechiæ nigræ. 92
Hæmorrhagiæ ſunt malæ in variolis. 86
Hæmorrhagiæ periculum in variolis malignis. 92
Hæmoptoe. 99
Hauſtus febrifugus in tertio ſtadio variolarum mediarum. 118
Herpetom comitas febris eſt benigna. 8
Nocte exacerbatur. Ibid.
Hiſtoriæ variæ de morbillis. 35
Febre ſcarlatina. Ibid.
Variolis. 157
Horror & rigor in media ſaliuatione in tertio ſtadio variolarũ male ſignificant. 111
Hydropis à morbillis curatio. 32

I.

IMpetigo furfuracea poſt variolas. 150
Infantes rarius quam adulti variolis malignis laborant. 52
Inflammatoriarum febrium Natura. 3
Definitio. 2
Species. 4
Signa. Ibid.
Diagnoſis. Ibid.
Prognoſis. 12
Indicationes curatiu. 3
Inflammatoria Febris quandoque mutatur in malignas. 2
Parum diſtat à Συνόχῳ. 3
Genuina. 6
Spuria. Ibid.
Inſultus Epileptici ante variolas benignas. 75
In apparatu variolarum. 76.
In eruptione. 99
Intumeſcentia Præputii tranſitum Vrinæ impediens. 124
Extremorum in tertio ſtadio uariolarum non timenda. Ibid.
Iulapium in comate & inſultibus Epilepticis. 76. 119
Ad deliquia Hyſterica in tertio ſtadio uariolarum. 120.
Ad diarrhœam in primo ſtadio uariolarum. 72.
Ad dolorem Artuum ſpaſmodicum. 74
In mediarum uariolarum apparatu. 70
Maturatione. 113. 114
In Morbillis. 22

Ad

Ad ſpaſmos in primo ſtadio morbillorum. 24
Ad ſpiritus refocillandos in apparatu uariolarum benignarum. 68
In ſudoribus profuſis in ſecundo ſtadio uariolarum. 97
Ad uigilias in apparatu uariolarum. 77
Ad uomitionem in apparatu uariolarum. 72
In uariolarum malignarum apparatu. 68
Eruptione. 91
In fluxu Catameniorum in ſecundo ſtadio. 98
Ad ſaliuationem reducendam. 115

L.

Linctus ad tuſſim. 25.97.154
Ad dyſpœnam. 122
Linimentum ad pleuritidem. 74
Ad colicam. 75
Ad foueas. 153
Ad promouendam ſaliuationem. 115
Lumbago atrox ſine Febre vel vomitione in apparatu uariolarum confluentium funeſtarum. H. 173
Lumborum dolor præſagit uariolas. 58
Curatio. 74

M.

Maligna Febris in uariolis indicat uariolas malignas. 85
Malignæ uariolæ. 52
Malignæ ex accidenti uariolæ. Ibid.
Malignarum uariolarum Exanthemata. 46
Malignarum uariolarum Diagnoſis.
In Apparatu. 59
Eruptione. 84
Maturatione. 101. 106
Declinatione. 135
Malignarum uariolarum Criteria dubia. 59
Certa. Ibid.
Malignarum uariolarum curatio.
In primo ſtadio. 69
Secundo ſtadio. 89. 91
Tertio ſtadio. 118
Quarto ſtadio. 142
Mediarum uariolarum differentia à Morbillis. 83
Eryſipelate. 84
Benignis uariolis. Ibid.
Mediæ uariolæ admodum frequentes & proximè ad malignas accedentes. H. 168
Mediæ uariolæ diu depreſſæ & penè cohærentes cum febre Συνεχη durante maturatione coniunctæ. H. 183
Mediæ uariolæ poſt imperfectam maturationem in declinatione febre except. H. 186
Mediæ uariolæ prope ad benignas accedentes. H. 175
Mediæ uariolæ prope ad malignas accedentes. H. 173.176
Mediarum uariolarum eruptio. 81
Mediæ uariolæ non ſimul erumpunt per totum corpus. Ibid.
Mediarum uariolarum maturatio. 103.
Mediarum uariolarum benignis proximarum maturatio. 104
Mediarum uariolarum in malignas tranſeuntium indoles. 103.
Mediarum uariolarum maturatio cum ſaliuatione. 104
Sine ſaliuatione. 106
Mediarum uariolarum benignis proximarum declinatio. 128
Malignis proximarum declinatio. Ibid.
Mediarum uariolarum Diagnoſis in Apparatu. 60
Eruptione. 83
Maturatione. 107 108
Declinatione. 133
Mediarum uariolarum curatio in primo ſtadio. 69

In

Digitized by Google

In ſecundo ſtadio. 92
In tertio ſtadio. 112. 113
In quarto ſtadio. 141
Metus ſine veneno cauſa dictorum ſymptomatum. H. 163
Mictio ſanguinea Alexipharmacis ſanata. H. 259
Micturitio in variolis. 62. 81. 93
Curatur cineribus bufonum 93
Morbilloſæ febris natura. 13
Stadia. 14
Morbilloſa Febris abſque ulla efflorefcentia vel comitante vel ſubſequente ſanata. H. 38
Morbilloſa Febris primùm maligna, dein inflammatoria & tandem Συνεχής. H. Ibid.
Morbilloſa Febris poſt efflorefcentiam peractam in Συνεχεῖ quotidianam, diarrhœa, tuſſi & languore maximo comitatam mutata. H. 39
Morbillorum definitio. 13
Cauſæ. 17
Signa antecedentia. 18
Differentiæ. 18
Diagnoſis. Ibid.
Prognoſis. 19
Indicationes curativæ. 21
Curatio. Ibid.
Morbilis pauci bis laborant. 18
Morbili genuini & ſpurii quomodo differant. 5
Morbillorum differentia à variolis, eryſipelate, herpete, febre ſcarlatina, petechiis, maculis purpureis, variolis confluentibus, ferè crapuloſa. 18
Morbilli genuini ſalutares. 19
Spurii periculoſi. Ibid.
Morbilli Epidemii ſporadicis periculoſiores. 20
Morbillorum ſtadia protenſa malè ſignificant. Ibid.
Morboſi affectus poſt morbillos. 28
Variolas. 144

N

Narium infarctarum curatio. 122
Natura non debet laceſſi medicam, in variolis benignis. 89

O

Obturatio Narium in variolarum maturatione. H 224.
Oculorum Apertio ſignum detumeſcentiæ capitis in variolis. 128
Ophthalmiæ curatio poſt morbillos. 30
Ophthalmia in declinatione variolarum. 168
Opiatorum incommodum in primo ſtadio morbillorum. 22
Neceſſitas in ſecundo ſtadio. 25
Opii doſis augenda donec profuerit in variolis malignis. 90
Utilitas in maturatione variolarum mediarum. 114
Uſus in variolis ad Diarrhœam. 72
Pleuritidem. 74
Colicam. 75
Vigilias. 77

P

Palliativa Cura in colliquatione Humorum in primo ſtadio morbillorum. 24
Parotis poſt variolas diſcretas malignas H. 196
Parotides ſub finem variolarum ſubortæ. 149
Parotis in variolarum malignarum declinatione ſalutaris. 133
Petechiæ in variolarum diſcretarum interſtitiis in ſecundo ortæ mala prognoſis. 88
Phymoſis in declinatione variolarum. H. 224
Porriginis cauſa 129

Poſ-

Poſſeticus liquor cum Vino Canarino in variolis malignis. 21
Potus in colliquatione humorum in primo ſtadio morbilior. 25
In diarrhœa in primo ſtadio variolarum. 71
Ptyaliſmus. Vid. Salivatio.
Potio Cathartica in ſtrumis poſt morbillos 31
Pulſus debilis & vacillantis Omen in apparatu variolarum. 62
Pulvis in apparatu variolarum malignarum. 69
Catharticus in ſtrumis poſt morbillos. 31
Ad diarrhœam poſt morbillos. 30
Cordialis in apparatu variolarum mediarum. 69
Pulveris de Gutteta uſus in primo ſtadio morbillorum. 24
Pulvis in morbillis malignis ante efflorefcentiam. 23
Ad Soporem in apparatu variolarum. 76
Ad Spaſmos in primo ſtadio morbillorum. 24
Purgandi methodus poſt variolas. 145
Purgantia medicamenta. Vid. Cathartica.
Puſtulæ variolarum prænuntiæ. 42

R

Regimen in Variolarum primo ſtadio. 65. 68
ſecundo ſtadio. 89
tertio ſtadio. 112
quarto. 140. 141
Regimen in variolarum mediarum maturat. cum ſalivat. 114
Regimen malum variolas benignas Apoplexia terminans. H. 160.
Regiminis mali in variolis benignis Hiſtoriæ. 161. 162
Regimen malum in Apparatu variolarum. H. 216. 217
Regimen in morbillis. 21
Rheumatica Febris eſt benigna. 7
Ad Apoſtema non terminatur. Ibid.
Mutatur in malignam per repercutientia. 8
Repercutientium incommodum in parotidibus poſt variolas. 149
Repullulatio variolarum benignarum ſine maturatione exareſcentium. H. 157
Reſpirationis anheloſæ & difficilis curatio. 122

S

Salivationis in variolis deſcriptio. 36
Saluatio nunquam eſt ſymptoma variolarum benignarum. 82
Salivatio copioſa per hyemem in variolis benignis. Ibid.
Salivatio levis in variolis mediis. Ibid.
Salivatio eruptionem comitans, mala. 88
Salivatio declinans ſine maturatione variolarum lethalis. 105
Salivatio ſubiter ſuppreſſa die morbi 17. H. 212
Salivatio intempeſtivè ſuppreſſa, H. 208
Salivatio die 11. morbi ſuppreſſa. H. 223
Salivatio funeſtè protenſa. 124
Salivatio ad 21. morbi diem protenſa in variolis. H. 220
Salivationis Prognoſis in maturatione variolarum. 110
Sanguis in morbillis ad inſtar ſanguinis maniacorum vel Hyſtericarum. 35
Scabies ſanioſa poſt variolas. 150
Scarlatinæ febris differentia à morbillis. 33
Scarlatina febris poſt Efflorefcentiam periodicè revertens venæſectione & cortice Peruviano curatur. H. 87
Scarlatina febris poſt efflorefcentiam Συνεχὴς in Σύνοχον lethalem mutata. H. Ibid.
Scarlatina febris lethalis. H Ibid.
Scar-

Digitized by Google

Scarlatina febris cum diris ſymptomatis. H. 40
Signa variolas ante eruptionem in Apparatu præſagientia. 58
Sopor variolis proprius. 76
Soporis curatio in variolis. Ibid.
Spaſmi Epileptici Criſin variolarum. 55
Ante eruptionem variolarum benignarum H. 159
Spaſmorum curatio in morbillis. 24.
Spiritus Animales quomodo affecti in febribus inflammator. p. 1.
Spuriæ & genuinæ variolæ quomodo differant. p. 8
Stadium variolarum quodcunque quò longius, eò periculoſius. 87
Sternutationis curatio in morbillis. 25
Strumarum curatio poſt morbillos 31
Variolas. 255
Subſultus tendinum curatio in ſecundo ſtadio variolarum. 95
Sudores profuſi in ſecundo ſtadio variolarum malorum ſymptomatum cauſæ. 96
Curatio. Ibid.
Sudores noſtrum poſt variolas. 150
Suffocatio Hyſterica in variolis. H. 220
Sulphuris ſpiritus ſtrangulationem efficiens in variolis admodùm frequentibus. H. 216
Συνεχης Febris à primo morbi inſultu benignas variolas denotat. 60
Σύνοχος vel Συνεχης Febris recrudeſcens in declinatione variolarum mediarum. 128
Sydenhamii opinio de Alexipharmacis in declinatione variolarum. 140
Sydenhamij ſententia de frigido in variolis regimine improbatur. 65
Symptomata poſt morbillos remanentia. 28
Symptomata primum variolarum inſultum comitantia. 54
Symptomata curanda in apparatu variolarum. 70
Eruptione. 95
Maturatione. 118
Declinatione. 144

T.

Tinctura Roſarum potus in primo ſtadio morbillorum. 25
Tumor œdematoſus in declinatione variolarum. 155
Turundæ ad nares infarctas. 123
Tuſſis importuna febrem auget in variolis. 88
Tuſſis curatio in morbillis. 26
Poſt morbillos. 29
In variolis. 154

V.

Variolæ benign. Vid. Benignæ
Cohærentes. Vid. cohærentes.
Confluentes. Vid. confluentes.
Diſcretæ. Vid. diſcretæ.
Malignæ Vid. malignæ.
Mediæ. Vid. mediæ.
Variolæ Chicken-pox dictæ. Vid. Benignæ.
Variolarium definitio. 41
Subiectum. Ibid.
Stadia. 42
Cauſæ. 43
Differentiæ. Ibid.
Diagnoſis.
Variolarum Prognoſis. 60. 86. 108 107
Indicationes Curatiuæ. 62. 88. 112.
Curatio.
Variolæ maturationi prorſus ineptæ. 118
Variolæ peſtis virulentiam aliquando ſuperant. 56
Variolæ prænuntiæ amplæ variolas regulares denotant. 88
Variolæ regulares diſcretæ & benignæ. H. 159
Variolæ ſpatio duarum ſeptimanarum bis erumpentes. 239
Variolæ ob fluxum menſium immedicum & abortionem non erumpentes. H. 216
Venæſectionis incommododum in primo ſtadio Morbillorum. 24

INDEX.

In Hæmorrhagiis variolarum malignarum. 92
In Parotidibus poſt Variolas. 150
Venæſectionis vtilitas in ſecundo morbillorum ſtadio. 25. 26
Venæſectionis vſus in apparatu variolarum. 73.74.76
Veſicatoriorum incomodum in Ophthalmia poſt morbillos. 30
Vſus in primo ſtadio morbillorum. 22.23
In Variolis. 78 89.91.114
Vigiliæ in apparatu variolarum ſuſpectæ. 76
Impediunt regularem variolarum eruptionem. 96
Indicant in ſecundo ſtadio variolas confluentes. 77
Hæmorrhagias Inferunt. 88
Vigiliarum curatio in primo ſtadio. 76
In ſecundo ſtadio. 89
In tertio ſtadio. 118
Vini Canarini vſus in variolis malignis. 86
Vomitio non ſtatim ſupprimenda in apparatu variolarum. 72
Vomitoriorum vſus in apparatu variolarum. Ibid.
Vomitoriorum antimonialium incommodum in primo ſtadio variolarum. Ibid.
Vlcera mali moris poſt variolas. 150
Vrinæ claræ & tenuis in apparatu variolarum omen. 59
Vrinæ profluuium ſaliuationi ſuccedaneum. 48
Vrinæ profluuium potiùs promouendum quàm cohibendum in tertio ſtadio variolarum. 124
Vrina rubedine tincta in apparatu variolarum benignas denotat. 62
Vrina ſuppreſſio in variolis. 83

FINIS.